



AZ EURÓPAI UNIÓ
BÍRÓSÁGA

ÉVES JELENTÉS 2018 IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSI TEVÉKENYSÉG

Az Európai Unió Bírósága és az Európai Unió Törvényszéke igazságszolgáltatási tevékenységének áttekintése

Luxembourg, 2019

curia.europa.eu

BÍRÓSÁG
L-2925 LUXEMBOURG
LUXEMBURG
TEL. +352 4303-1

TÖRVÉNYSZÉK
L-2925 LUXEMBOURG
LUXEMBURG
TEL. +352 4303-1

A Bíróság honlapja: curia.europa.eu

Printed by Court of Justice of the European Union in Luxembourg

Kézirat lezárva: 2019. február

A fenti információk esetleges felhasználásáért sem az intézmény, sem pedig az intézmény nevében eljáró más személy nem tehető felelőssé.

Luxembourg: Az Európai Unió Bírósága / Kommunikációs Igazgatóság – Kiadványok és Elektronikus Média
Egység

© Európai Unió, 2019.

A többszörözés a forrás feltüntetése esetén engedélyezett.

Az európai uniós szerzői jogi védelem alatt nem álló fényképeket és más anyagokat a szerzői jog tulajdonosának előzetes engedélyével lehet csak felhasználni vagy sokszorosítani.

Print	QD-AP-19-001-HU-C	ISBN 978-92-829-3120-2	ISSN 2467-0871	DOI 10.2862/372555
PDF	QD-AP-19-001-HU-N	ISBN 978-92-829-3095-3	ISSN 2467-110X	DOI 10.2862/93555

TARTALOMJEGYZÉK

K. Lenaerts, az Európai Unió Bírósága elnökének előszava 8

I. FEJEZET | BÍRÓSÁG

A A BÍRÓSÁG TEVÉKENYSÉGÉNEK ALAKULÁSA 2018-BAN	11
B A BÍRÓSÁG ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLATA 2018-BAN	13
I. Valamely tagállam Európai Unióból való kilépése	13
II. Alapvető jogok	15
1. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának a magánszemélyek közötti jogviták keretében való felhívhatósága	15
2. A Chartában rögzített alapvető jogok állítólagos megsértésére vonatkozó eljárás	18
3. A Chartában rögzített alapvető elvek és jogok	20
3.1. A magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog	20
3.2. Vallásszabadság	21
3.3. A pártatlan bírósághoz fordulás joga	22
3.4. A <i>ne bis in idem</i> elve	24
III. Uniós polgárság	27
1. Az uniós polgár és családtagjai tartózkodáshoz való jogának korlátozása	27
2. Uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagjainak származékos tartózkodási joga	29
3. Uniós polgár harmadik államnak való kiadatása	33
IV. Intézményi rendelkezések	36
V. Az Európai Unió joga és a nemzeti jog	37
VI. Az Unió peres eljárásai	39
1. Előzetes döntéshozatal	39
2. Megsemmisítés iránti kereset	42

VII.	Mozgási szabadságok	46
1.	A letelepedés szabadsága	46
2.	A szolgáltatásnyújtás szabadsága	47
3.	A tőke szabad mozgása	52
VIII.	Határellenőrzések, menekültügy és bevándorlás	53
1.	Határellenőrzések	53
2.	Menekültügyi politika	54
2.1.	Menekült jogállás	55
2.2.	A nemzetközi védelem iránti kérelmek vizsgálata	55
2.3.	Kiutasítási határozatok	60
3.	A Törökországgal fennálló kapcsolatok	61
IX.	Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés	62
1.	A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001 tanácsi rendelet	62
2.	A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003 rendelet	63
3.	Az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló 650/2012 rendelet	66
X.	Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés	67
1.	Európai elfogatóparancs	67
2.	A büntetőeljárásra vonatkozó közös szabályok	72
XI.	Közlekedés	74
XII.	Verseny	75
1.	EUMSZ 101. cikk	75
2.	Összefonódások	77
3.	Állami támogatások	78
XIII.	Adórendelkezések	81
XIV.	A jogszabályok közelítése	83
1.	Szerzői jog	83
2.	Ipari tulajdon	84
3.	A személyes adatok védelme	87
4.	Közbeszerzés	91
5.	Adókövetelések behajtására irányuló kölcsönös segítségnyújtás	93
6.	Gépjármű-biztosítás	94

XV. Gazdaság- és monetáris politika	94
XVI. Szociálpolitika	97
1. A foglalkoztatás és a szociális biztonság terén alkalmazott egyenlő bánásmód	97
2. A várandós, gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi védelme	100
3. A határozott időre alkalmazott munkavállaló védelme	102
4. Munkaidő-szervezés	103
5. A fizetett éves szabadsághoz való jog	104
6. A szociális biztonsági rendszerek koordinációja	107
XVII. Fogyasztóvédelem	109
XVIII. Környezetvédelem	111
1. A tengeri környezet védelme	111
2. Védett területek	112
3. Géntechnológiával módosított szervezetek (GMO) környezetbe történő kibocsátása	113
4. Az Aarhusi Egyezmény	114
5. Nemzetközi megállapodás értelmezése	116
6. Választottbíróság nemzetközi megállapodással történő létrehozása	117
7. Az Unió külső hatásköre	118
C A BÍRÓSÁG HIVATALÁNAK TEVÉKENYSÉGE 2018-BAN	121
D A BÍRÓSÁG IGAZSÁGÜGYI STATISZTIKÁI	126
E A BÍRÓSÁG ÖSSZETÉTELE	156

II. FEJEZET | TÖRVÉNYSZÉK

A A TÖRVÉNYSZÉK TEVÉKENYSÉGE 2018-BAN	163
B A TÖRVÉNYSZÉK 2018. ÉVI ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLATA	165
Az ítélezési gyakorlat irányvonalai	165
I. Intézményi jog	168

II. A vállalkozásokra alkalmazandó versenyszabályok	171
1. Az EUMSZ 101. cikk területét érintő fejlemények	171
2. Az EUMSZ 102. cikk területét érintő fejlemények	175
3. Az összefonódások területét érintő fejlemények	177
4. Vizsgálati jogkörök	179
III. Állami támogatások	180
1. Az állami támogatás fogalma	180
a. A nyújtott támogatás összegének a meghatározása – A gazdasági tevékenység fogalma	180
b. Az adózás területén érvényesülő szelektivitás	181
c. Betudhatóság – A körültekintő magánbefektető elve	182
2. Összeegyeztethetőség	184
3. Előzetes vizsgálati szakasz – Vizsgálati kötelezettség	185
4. Visszatéríttetés	187
IV. Szellemi tulajdon – Európai uniós védjegy	188
1. Megváltoztatásra vonatkozó hatáskör	188
2. Feltétlen kizáró okok	189
3. Viszonylagos kizáró okok	191
V. Megszűnés megállapítása iránti eljárás	193
1. Tényleges használat	193
2. A forgalomban szokásos névvé vált védjegy	194
VI. Közös kül- és biztonságpolitika – Korlátozó intézkedések	195
1. Ukrajna	195
2. Egyiptom	198
3. A terrorizmus elleni küzdelem	200
VII. Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	201
VIII. Egészségvédelem	203
IX. Dömping	208
X. A pénzügyi ágazat felügyelete	210
XI. Az uniós intézmények közbeszerzési szerződésai	211



XII. Az intézmények dokumentumaihoz való hozzáférés	212
1. A valamely gyógyszerre vonatkozó forgalombahozatali engedély iránti kérelemmel összefüggésben az EMA birtokában lévő dokumentumok	212
2. Valamely intézmény jogi szolgálatától származó dokumentumok	213
3. Euratom-kölcsön megadásáról szóló dokumentumok	214
4. Folyamatban lévő jogalkotási eljárásra vonatkozó dokumentumok	215
5. A közös halászati politika szabályainak keretében váltott, valamely tagállamtól származó dokumentumok	216
6. A Parlament képviselőinek díjaira vonatkozó dokumentumok	217
XIII. Közszolgálat	219
1. Lelki zaklatás	219
2. Foglalkozási megbetegedés	221
3. Bírósági eljárás alóli mentesség felfüggesztése	223
4. Felvétel	223
XIV. Kártérítési jogviták	224
XV. Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek	228
C A TÖRVÉNYSZÉK HIVATALÁNAK TEVÉKENYSÉGE 2018-BAN	233
I. Az igazságszolgáltatási tevékenységhez való hozzájárulás	234
II. A koherenciához nyújtott segítség	235
III. Nagyszabású reform: a Törvényszék előtti eljárásokban kötelező az e-Curia	236
IV. Az igazságszolgáltatási fórumnak nyújtott segítség egyéb formái	237
V. Adminisztratív munkák	238
D A TÖRVÉNYSZÉK IGAZSÁGÜGYI STATISZTIKÁI	242
E A TÖRVÉNYSZÉK ÖSSZETÉTELE	268



KOEN LENAERTS

az Európai Unió
Bírósága elnökének előszava

Száz évvel ezelőtt Európa romokban heverve került ki egy különösen véres konfliktusból. Ma több mint 500 millió uniós polgár minden nemzedéke korábban soha nem tapasztalt történelmi fejlődésnek lehet tanúja, amelynek köszönhetően olyan Európai Közösség, majd Unió látott napvilágot, amely a tagállamai számára közös alapvető értékeket hordoz, és amely az intézményein keresztül biztosítja a békét, a szabadságot, a demokráciát, a jogállamiságot és az emberi jogok tiszteletben tartását.

E nagyszerű vívmánynak, amelyet évtizedeken keresztül kitartóan építettek, az európai történelem e nehéz időszakában kitörölhetetlenül meg kell maradnia közös emlékezetünkben.

Amikor ezt az előszót írom, a jövőt még mindig bizonytalanságok terhelik azon politikai folyamat kimenetelét illetően, amely az Egyesült Királyságnak az Európai Unióhoz tartozása tárgyában 2016. június 23-án tartott népszavazást követően vette kezdetét. A földrészünket érintő migrációs válság a drámai léptékű emberi vetületén kívül olykor élénk feszültségek forrását jelenti a tagállamok között, a közvélemény jelentős részében pedig táplálja a kirekesztő beidegződéseket. Bizonyos tagállamokban felmerültek a jogállamiság szerves részét képező értékek tiszteletben tartásával kapcsolatos aggodalmak is.

A válságok vagy feszültségek e gócpontjai közvetlenül kihatnak az intézményünk tevékenységeire. Így az elmúlt év során a Bíróságnak szembesülnie kellett a *Brexittel* összefüggő első kérdésekkel, köztük azzal, hogy valamely tagállam azt követően, hogy bejelentette az Európai Tanácsnak az Unióból történő kilépésre irányuló szándékát, visszavonhatja-e ezt a bejelentést. Továbbra is nagy számban érkeznek a menedéjjoggal kapcsolatos ügyek, maguk után vonva olyan kérdéseket, amelyeknek ránézésre nagyrészt technikai jellegük mellett valójában jelentős emberi és társadalmi tétjük van. A jogállamiság tiszteletben tartásával kapcsolatban is több ügy került a Bíróság elé.

E zavaros légkörben az Európai Unió Bíróságának továbbra is az európai projekt szilárd és alapvető pillérét kell alkotnia. Az összes tagjának és teljes személyi állományának megengathatatlan elköteleződésén keresztül munkálkodnia kell e projekt alapvető értékeinek megszilárdításán. Minőségi, hatékony és átlátható igazságszolgáltatás révén hozzá kell járulnia ahhoz, hogy helyreállítsák mindenkinek – állampolgároknak, munkavállalóknak, fogyasztóknak, vállalkozásoknak, politikai döntéshozóknak vagy állami tisztviselőknek – az európai építkezésbe vetett bizalmát. Fáradhatatlanul ki kell állnia a jogon alapuló Unió szerves részét képező azon alapvető értékekért, amelyekkel kapcsolatban semmilyen formában nem lehet helye engedménynek vagy kompromisszumnak.

Intézményi szempontból a 2018. évet a Bíróság részleges megújítása jellemezte, amely tavaly októberben hat rátermett és lelkes új tagot üdvözölt. Ezen előszó keretében megragadom az alkalmat, hogy azon hat tagnak, akik távoztak az intézményből, ismét hálás köszönetet mondjak a tevékenységük, ezen keresztül pedig az európai ügy vonatkozásában tanúsított töretlen odaadásukért.

A statisztikát illetően a 2018. év két szempontból is kivételes volt. Mindenekelőtt az eredményesség szintjén azért, mert a két igazságszolgáltatási fórum mindegyike rekordszámú ügyet fejezett be (a Bíróság 760-at, a Törvényszék pedig 1009-et), vagyis az intézmény által egy év alatt befejezett 1769 üggyel történelmi szintet sikerült elérni. Ezenkívül az érkezett ügyek számával is. Folytatódik ugyanis a két igazságszolgáltatási fórumhoz benyújtott ügyek teljes számának növekvő tendenciája (1683 új ügy, szemben a 2017-ben benyújtott 1656-tal), különösen a Bírósághoz benyújtott 849 új ügy rekordszámával (szemben a 2017-ben benyújtott 739-cel), amely ugyanúgy betudható az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek számában tapasztalt növekedésnek, mint a közvetlen keresetek és a Törvényszék határozatai elleni fellebbezések száma emelkedésének (ez a közvetlen keresetek esetében 63, a fellebbezések esetében pedig 199 új ügyet jelentett, szemben a 2017-ben benyújtott 46, illetve 147 üggyel).

Ez utóbbi statisztikai változás nyomatékosítja, hogy nagy szükség van a Bíróság tehermentesítését célzó intézkedésekre. E kontextusban örömmel számolhatok be azon előrelépésekről, amelyeket az uniós jogalkotó szervek a Bíróság által 2018 márciusában ennek érdekében eléjük terjesztett kérelem jelentős ágainak egyikével, vagyis a fellebbezések bizonyos kategóriáinak előzetes megengedhetővé nyilvánítására irányuló mechanizmus bevezetésével kapcsolatos tárgyalások során tettek. Ezen előrelépések alapján remélhetjük, hogy e mechanizmus a 2019. év második negyedéve során hatályba lép.

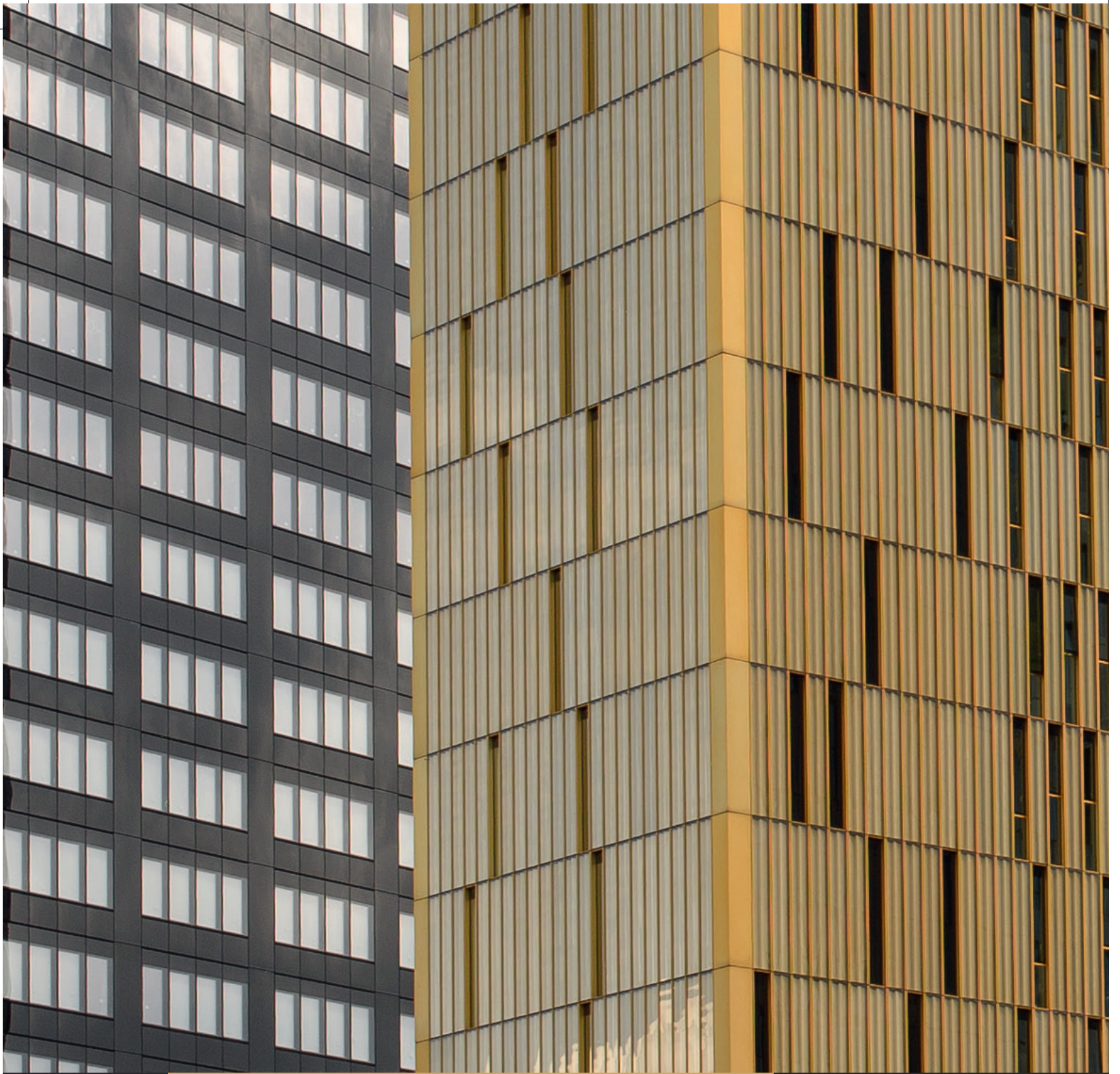
A 2018. évet meghatározó események közül szeretném megemlíteni az Európai Unió Bírósági Hálózatának működésbe léptetését is, amely valódi platformot biztosít az Európai Unió Bírósága, valamint a tagállamok alkotmánybíróságai és legfelsőbb bíróságai közötti párbeszédhez.

Végezetül, 2018. december 1-jén az „e-Curia” lett a felek képviselői és a Törvényszék közötti bírósági iratváltások kizárólagos módja. Ez az alkalmazás ettől kezdve lehetővé teszi az intézményt alkotó két igazságszolgáltatási fórum számára, hogy az elektronizált iratváltások azonnali jellegében megnyilvánuló előnyök lehető legteljesebb kihasználásával optimalizálja az ügykezelést, valamint jelentős mennyiségű papírt takarítson meg, ezáltal csökkentve az intézmény szén-dioxid-kibocsátását, összhangban az intézmény által az EMAS környezetvédelmi irányítási rendszer (*Eco Management and Audit Scheme*) keretében vállalt kötelezettségekkel.

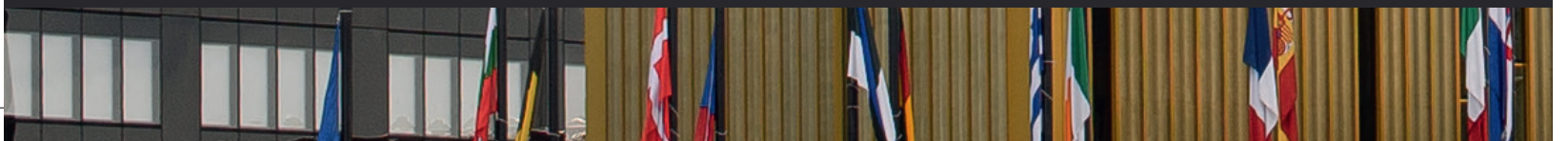
E jelentés teljesszűrtül bemutatja az olvasónak az intézmény 2018. évi fejlődését és tevékenységét. A korábbi évekhez hasonlóan jelentős rész foglalkozik a Bíróság és a Törvényszék ítélezési gyakorlata fő irányvonalainak felidézésével. Az elemzést az egyes igazságszolgáltatási fórumokra konkrétan jellemző statisztikai adatok egészítik ki és illusztrálják, amelyeket rövid bevezetés előz meg.

Szeretném megragadni az alkalmat, hogy őszintén megköszönjem a munkatársaimnak, valamint az intézmény teljes személyi állományának az elmúlt év során általuk végzett kiemelkedő munkát.





I. FEJEZET BÍRÓSÁG



A | A BÍRÓSÁG TEVÉKENYSÉGÉNEK ALAKULÁSA 2018-BAN

Koen Lenaerts elnök

Az alábbi első fejezet összefoglaló jelleggel mutatja be a Bíróság által a 2018. év során gyakorolt tevékenységeket. A jelen (A) részben először is áttekinti az igazságszolgáltatási fórumot érintő, az elmúlt év során bekövetkezett változásokat, valamint e fórum igazságszolgáltatási tevékenységét. A második (B) rész, mint minden évben, tárgykörönként ismerteti az ítélkezési gyakorlat lényegesebb fejlődési irányait. A harmadik és a negyedik rész ismerteti a Hivatal által a tárgydőszakban végzett tevékenységet (C), valamint az elmúlt évre vonatkozó igazságügyi statisztikákat (D), az ötödik (E) rész pedig bemutatja, hogy ugyanezen év során hogyan alakult a Bíróság összetétele.

1.1. A 2018. év a Bíróság részleges megújításának éve volt. A 2018. október 8-án ez alkalomból tartott ünnepélyes ülésen a Bíróság köszönetet mondhatott a következőknek: Antonio Tizzano (2000-től 2006-ig főtanácsnok; 2006 óta a Bíróság bírójája; 2009-től 2015-ig öt bíróból álló tanács elnöke, 2015 októberétől 2018 októberéig pedig a Bíróság elnökhelyettese), José Luís da Cruz Vilaça (1986 és 1988 között főtanácsnok; 1989-től 1995-ig bíró és a Törvényszék elnöke; 2012-től 2018-ig a Bíróság bírójája, 2015 októberétől 2018 októberéig pedig öt bíróból álló tanács elnöke), Melchior Wathelet (1995 és 2003 között a Bíróság bírójája, 2012-től 2018-ig főtanácsnok, 2014 októberétől 2018 októberéig pedig az első főtanácsnok feladatait is ellátta), valamint Anthony Borg Barthet (2004-től 2018-ig a Bíróság bírójája), Paolo Mengozzi (1998-tól 2006-ig a Törvényszék bírójája, 2006-tól 2018-ig pedig a Bíróság főtanácsnoka) és Egidijus Jarašiūnas (2010-től 2018-ig a Bíróság bírójája).


Ugyanezen alkalommal hivatalba lépett hat új tag, vagyis bíróként Peter George Xuereb (Málta), Nuno José Cardoso da Silva Piçarra (Portugália), Lucia Serena Rossi (Olaszország) és Irmantas Jarukaitis (Litvánia), főtanácsnokként pedig Gerard Hogan (Írország) és Giovanni Pitruzzella (Olaszország).

1.2. Ami az intézményi működést illeti, a 2018. év során nem voltak új fejlemények az Unió igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló, az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló 3. jegyzőkönyv módosításáról szóló, 2015. december 16-i (EU, Euratom) 2015/2422 európai parlamenti és tanácsi rendeletből (HL 2015. L 341., 14. o.) eredő azon reform végrehajtása tekintetében, amelynek 2019 szeptemberére a Törvényszéket alkotó bírák számának megkettőzését kell eredményeznie.

2. Statisztikai szempontból – az Éves jelentés jelen fejezetének (C) részében szereplő részletesebb magyarázatok sérelme nélkül – az elmúlt évre vonatkozó statisztikai adatok olvasata alapján három fő tendenciát lehet levezetni.

Az első tendencia a Bírósághoz benyújtott ügyek számára vonatkozik, amely továbbra is emelkedő görbét mutat. A Bíróság ugyanis 849 új ügygel a történelmének legmagasabb ügyszámát érte el. Mint 2017-ben is, ezen ügyek lényegi részét az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek képezik (568 új kérelem, vagyis a 2018-ban a Bírósághoz benyújtott összes ügynek több mint kétharmada), viszont a tagállami kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetek és a fellebbezések száma is jelentősen nőtt, amennyiben az előbbiek esetében 57, az utóbbiak esetében pedig 199 új ügy érkezett.

E statisztikák második szembetűnő eleme abban jut kifejezésre, hogy a Bíróság az elmúlt év során milyen magas számú ügyet fejezett be (760, vagyis olyan számú ügyet, amelyet eddig még soha nem sikerült elérni), különösen pedig abban, hogy a Bíróság nagytanácsa milyen számú ügyet fejezett be (80 ügy). E szám adatok egyszerre tanúsítják a Bíróság által végzett munka nagyságát és az elé terjesztett ügyek jelentőségét.



Végül meg kell állapítani, hogy az ügyek számának növekedése ellenére az ügyek elbírálásának átlagos időtartama 2018-ban is nagyon kielégítő szinten maradt. Az előzetes döntéshozatali ügyek elbírálásának átlagos időtartama ugyanis 16 hónap lett, míg a közvetlen keresetek elbírálása 18,8 hónapot, a fellebbezések elbírálása pedig 13,4 hónapot vett igénybe. Annak ellenére, hogy magas volt a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás alá tartozó ügyek száma (12), az elmúlt év során az ilyen ügyeket is átlagosan 3,1 hónap alatt el lehetett bírálni, ami megfelel annak a célkitűzésnek, amelyet a Bíróság az általános szabályoktól eltérő ezen eljárás kialakítása során, 2008-ban tűzött ki maga elé.

B | A BÍRÓSÁG ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLATA 2018-BAN

I. Valamely tagállam Európai Unióból való kilépése

Az Egyesült Királyságnak az Európai Unióból való kilépésre vonatkozó döntését követően a Bíróság két olyan előzetes döntéshozatal iránti kérelemről határozott, amely a kilépési szándék e tagállam általi bejelentésével volt kapcsolatos.

Először is a 2018. december 10-i **Wightman és társai** ítéletben (C-621/18, [EU:C:2018:999](#)) a Bíróság teljes ülése gyorsított eljárás¹ keretében megállapította, hogy az EUSZ 50. cikk lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy egyoldalúan visszavonják az Unióból való kilépésre irányuló szándékuk bejelentését. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet az Egyesült Királyság parlamentjének, a skót parlamentnek és az Európai Parlamentnek néhány képviselője által indított bírósági felülvizsgálat iránti kereset („judicial review”) keretében a legfelsőbb polgári bíróság fellebbviteli kollégiumának első tanácsa (Skócia) terjesztette elő annak meghatározása céljából, hogy az EUSZ 50. cikkben említett bejelentés visszavonható-e, illetve hogyan vonható vissza az e rendelkezés (3) bekezdésében előírt kétéves határidő lejárta előtt, és ennek következtében – visszavonás esetén – az Egyesült Királyság az Unióban maradna-e.

A Bíróság, miután az Egyesült Királyság kormányának és a Bizottságnak az elfogadhatatlanságra vonatkozó érveire válaszolt, rámutatott, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által elé terjesztett értelmezési kérdés releváns és nem hipotetikus, mivel az e bíróság előtt folyamatban lévő jogvita tárgya éppen ez a kérdés. Az a körülmény, hogy az alapeljárásbeli kereset megállapítási jellegű, nem akadályozza egyébiránt annak, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre válaszoljon, amennyiben e keresetet a nemzeti jog lehetővé teszi, és e kérdés objektív módon szükséges az olyan jogvita elbírálásához, amelynek tárgyában jogszerűen fordultak a kérdést előterjesztő bírósághoz.

Az EUSZ 50. cikk értelmezését illetően a Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy e cikk kifejezetten nem rendelkezik a kilépési szándék visszavonásának kérdéséről. Ezt követően rámutatott, hogy az említett cikk kettős célt követ. Egyrészt rögzíti a tagállamoknak az Unióból való kilépésre vonatkozó szuverén jogát, mivel az ilyen döntéshez nem szükséges sem a többi tagállammal, sem az intézményekkel való együttműködés. Másrészt az EUSZ 50. cikk létrehoz egy eljárást annak lehetővé tétele érdekében, hogy az ilyen kilépésre szabályozott módon kerüljön sor. Márpedig a kilépési jog e szuverén jellege mellett szól, hogy az érintett tagállamnak joga van az Unióból való kilépésre irányuló szándéka bejelentésének visszavonásához mindaddig, amíg az Unió és az e tagállam között létrejött, kilépésről rendelkező megállapodás hatályba nem lépett, vagy – ennek hiányában – amíg az EUSZ 50. cikk (3) bekezdésében előírt kétéves – esetlegesen meghosszabbított – határidő le nem telik. A visszavonásról tehát az érintett tagállam alkotmányos követelményeivel összhangban, egyoldalúan lehet határozni. A visszavonás az uniós tagállami jogállás megtartására irányuló szuverén döntést tükrözi, amely jogállást az említett bejelentés nem függeszti fel vagy változtatja meg. Végül az EUSZ 50. cikk szövegkörnyezetét illetően a Bíróság hangsúlyozta, hogy a Szerződések arra irányuló céljával, hogy Európa népei között egyre szorosabb egység jöjjön létre, ellentétes lenne valamely olyan tagállam kilépésre kötelezése, amely miután az alkotmányos követelményeivel összhangban és demokratikus folyamat eredményeként bejelentette az Unióból való kilépésre irányuló szándékát, ilyen folyamat keretében úgy dönt, hogy visszavonja e szándékának bejelentését. A visszavonásához való jognak az Európai Tanács egyhangú jóváhagyásától való

¹ A Bíróság elnökének 2018. október 19-i **Wightman és társai** végzése (C-621/18, [EU:C:2018:851](#)).

függővé tétele ugyanis az egyoldalú szuverén jogot feltételhez kötött joggá változtatná, és ez nem lenne összeegyeztethető azon elvvel, miszerint a tagállam nem kötelezhető arra, hogy akarata ellenére kilépjen az Unióból.

A Bíróság pontosította azt is, hogy a kilépési szándék bejelentésének visszavonását írásban kell közölni az Európai Tanáccsal, valamint annak egyértelműnek és feltétel nélkülinek kell lennie, abban az értelemben, hogy célja az érintett tagállam uniós tagságát a tagállami jogállását illetően változatlan feltételekkel megerősíteni, és az említett visszavonás a kilépési eljárást megszünteti.

Másodszor meg kell említeni az első tanács által 2018. szeptember 19-én sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében kihirdetett **RO** ítéletet (C-327/18 PPU, [EU:C:2018:733](#)). Ebben az ítéletben a Bíróság megállapította, hogy *a tagállamnak az Unióból való kilépésre irányuló szándékának a bejelentése önmagában nem olyan kivételes körülmény, amely igazolhatja az e tagállam által a 2002/584- kerethatározat² alapján kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadását*. Az alapügy két, az Egyesült Királyság bíróságai által kibocsátott elfogatóparancs végrehajtására vonatkozó, írásbeli eljárásról szóló határozatok előtti eljárással volt kapcsolatos. RO ellenezte az e tagállam hatóságainak való átadását többek között amiatt, hogy e tagállam Európai Unióból való kilépését (a továbbiakban: Brexit) követően többé nem hivatkozhat azokra a jogokra, amelyek a 2002/584 kerethatározat alapján megilletik, és többé nem vizsgálthatja felül a Bírósággal e jogok Egyesült Királyság általi végrehajtásának az uniós joggal való összeegyeztethetőségét. A kérdést előterjesztő bíróság ezzel kapcsolatos kételyei abból a megállapításból eredtek, hogy fennállt annak veszélye, hogy RO-t a brit hatóságok fogva tartják a Brexit időpontját követően, valamint azon megállapodásokkal kapcsolatos bizonytalanságokból, amelyek e kilépést követően az Európai Unió és az Egyesült Királyság között hatályban lehetnek.

A Bíróság, miután emlékeztetett arra, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtása a főszabály, a végrehajtás megtagadása pedig kivételként tekintendő, amelyet szigorúan kell értelmezni, megállapította, hogy az Unióból való kilépésre vonatkozó szándék tagállam általi, az EUSZ 50. cikk alapján való bejelentése nem jár azzal a hatással, hogy felfüggeszti az uniós jog alkalmazását e tagállamban. Következésképpen a kerethatározat rendelkezései, valamint az annak alapját képező kölcsönös bizalom és elismerés elve továbbra is teljes mértékben hatályban maradnak e tagállamban az Unióból való tényleges kilépése időpontjáig. Jóllehet ahhoz, hogy az európai elfogatóparancs szabályozásának alkalmazása felfüggesztésre kerüljön, az Európai Tanácsnak kell megállapítania, hogy a kibocsátó tagállamban sérültek az EUSZ 2. cikkben meghatározott elvek, a Bíróság megállapította, hogy a végrehajtás ilyen megtagadása a kerethatározat rendelkezései tagállam általi egyoldalú felfüggesztésének felelne meg.

Mindazonáltal a Bíróság rámutatott, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak az adott ügy konkrét és pontos értékelését követően még meg kell vizsgálnia, hogy léteznek-e komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okok annak feltételezésére, hogy a kibocsátó tagállamnak az Unióból való kilépését követően az ezen elfogatóparancs által érintett személy tekintetében fennáll annak a kockázata, hogy az alapvető jogaitól és a lényegében a kerethatározaton alapuló egyéb jogaitól megfosztják. Szükséges azonban az, hogy e hatóság feltételezhesse, hogy az átadás által érintett személy tekintetében a kibocsátó tagállam alkalmazni fogja az átadást követő időszakra vonatkozóan a kerethatározatban biztosított jogok tartalmát e tagállamnak az Unióból való kilépését követően. Ez a feltételezés lehetséges abban az esetben, ha a kibocsátó tagállam nemzeti joga lényegében tartalmilag magában foglalja e jogokat, többek között amiatt, hogy az említett tagállamnak az Unióból való kilépését követően is fennmarad a részessége a nemzetközi egyezményekben. Ebben az ügyben a Bíróság megjegyezte, hogy az Egyesült Királyság részese a kiadatásról szóló 1957. december 13-i európai egyezménynek, és ezért a nemzeti jogának a részévé tette azon jogokat és kötelezettségeket,

2| Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.).

amelyek az említett kerethatározat 27. és 28. cikkéből eredő jogoknak és kötelezettségeknek felelnek meg. Ezenkívül az Egyesült Királyság részese az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezménynek (a továbbiakban: EJEE), és a Brexit ezért nem lesz semmilyen hatással az ezen egyezmény kényszerítő és embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetés tilalmát rögzítő 3. cikkének tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségre, amely cikk megfelel az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 4. cikkének. Következésképpen az Egyesült Királyság azon döntése, hogy kilép az Unióból, nem igazolhatja az e tagállam igazságügyi hatósága által kiadott európai elfogatóparancs végrehajtásának az azon indok miatt való megtagadását, hogy az átadott személy az e rendelkezések értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmódnak lehet kitéve.

II. Alapvető jogok

2018-ban a Bíróság számos alkalommal határozott az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokról. Az e téren meghozott határozatok közül a jelen jelentés többet is bemutat.³ E rész ismertet néhány olyan határozatot, amelyek fontos pontosításokat jelentenek a Charta magánszemélyek közötti jogviták keretében való felhívhatóságával, a Chartában rögzített alapvető jogok állítólagos megsértésére vonatkozó eljárásokkal, valamint az abban foglalt egyes jogok és elvek hatályával kapcsolatban.

1. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának a magánszemélyek közötti jogviták keretében való felhívhatósága

A 2018. április 17-i **Egenberger** ítéletben (C-414/16, [EU:C:2018:257](#)) és a 2018. szeptember 11-i **IR** ítéletben (C-68/17, [EU:C:2018:696](#)) a Bíróság nagytanácsa többek között a *jogalanyokat a Charta 21. és 47. cikke alapján azzal szemben megillető jogi védelemről határozott, hogy valamely egyház vagy egyházhhoz tartozó intézmény munkaviszonyokban vallási jellegű feltételeket alkalmazzon.*

Az **Egenberger** ítélet (C-414/16) alapjául szolgáló ügyben az alapeljárás tárgya a németországi protestáns egyház magánjog hatálya alá tartozó segélyszervezetéhez, az evangélikus diakóniai és fejlesztési egyesülethez egy felekezeti nélküli személy által benyújtott jelentkezés elutasítása volt. Az állásajánlat szerint a jelentkezőknek valamely protestáns egyházban vagy a németországi keresztény egyházak munkaközösségéhez tartozó

3| Az ismertetett ítéletek a következők: a „Valamely tagállam Európai Unióból való kilépése” című I. részben ismertetett 2018. szeptember 19-i **RO** ítélet (C-327/18 PPU, [EU:C:2018:733](#)); az „Uniói polgárság” című III. részben ismertetett 2018. november 13-i **Raugevicius** ítélet (C-247/17, [EU:C:2018:898](#)); a „Határellenőrzések, menekültügy és bevándorlás” című VIII. részben ismertetett 2018. április 24-i **MP (Múltbeli kényszer áldozatának kiegészítő védelme)** ítélet (C-353/16, [EU:C:2018:276](#)); 2018. január 25-i **F** ítélet (C-473/16, [EU:C:2018:36](#)); 2018. október 4-i **Ahmedbekova** ítélet (C-652/16, [EU:C:2018:801](#)); a „Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés” részben ismertetett 2018. szeptember 19-i **C. E. és N. E.** ítélet (C-325/18 PPU és C-375/18 PPU, [EU:C:2018:739](#)); 2018. október 17-i **UD** ítélet (C-393/18 PPU, [EU:C:2018:835](#)); a „Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés” című X. részben ismertetett 2018. július 25-i **Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai)** ítélet (C-216/18 PPU, [EU:C:2018:586](#)); 2018. július 25-i **Generalstaatsanwaltschaft (Fogvatartási körülmények Magyarországon)** ítélet (C-220/18 PPU, [EU:C:2018:589](#)); 2018. június 5-i **Kolev és társai** ítélet (C-612/15, [EU:C:2018:392](#)); „A jogszabályok közelítése” című XIV. részben ismertetett 2018. április 26-i **Donnellan** ítélet (C-34/17, [EU:C:2018:282](#)); 2018. október 2-i **Ministerio Fiscal** ítélet (C-207/16, [EU:C:2018:788](#)); a „Szociálpolitika” című XVI. részben ismertetett 2018. október 4-i **Hein** ítélet (C-385/17, [EU:C:2018:1018](#)); 2018. december 13-i **Dicu ítélet** (C-12/17, [EU:C:2018:799](#)); a „Fogyasztóvédelem” című XVII. részben ismertetett 2018. május 31-i **Sziber** ítélet (C-483/16, [EU:C:2018:367](#)).

egyházban kellett tagsággal rendelkezniük. A felperest – mivel nem hívták meg felvételi beszélgetésre, és ezért úgy vélte, hogy valláson alapuló hátrányos megkülönböztetés érte – keresetet indított az evangélikus egyesület ellen a német bíróságok előtt kártérítést kérve.

A Bíróság, miután a 2000/78 irányelv⁴ értelmezésével kapcsolatban az alapügy⁵ elbírálásához hasznos támpontokat adott, pontosította, hogy ha lehetetlen a nemzeti jog ezen irányelvvel összeegyeztethető módon történő értelmezése, a kérdést előterjesztő bíróság köteles a hatásköreinek keretén belül biztosítani a jogalanyok számára a Charta 21. és 47. cikkéből eredő jogvédelmet, és garantálni e cikkek teljes érvényesülését, szükség esetén mellőzve az ellentétes nemzeti rendelkezések alkalmazását, függetlenül attól, hogy az alapeljárás két magánszemély között zajlik. E tekintetben a Bíróság rámutatott, hogy mind a Chartának a valláson vagy meggyőződésen alapuló bármely hátrányos megkülönböztetés tilalmát rögzítő 21. cikke, mind pedig a hatékony bírói jogvédelemhez való jogra vonatkozó 47. cikke önmagában elegendő ahhoz, hogy a magánszemélyekre olyan jogot ruházzon, amelyre azok a közöttük az uniós jog hatálya alá tartozó területen folyamatban lévő jogvitában hivatkozhatnak, és azokat nem kell uniós vagy nemzeti jogi rendelkezésekkel pontosítani. E következtetést nem kérdőjelezi meg a Bíróság szerint az a körülmény, hogy valamely bíróságnak magánszemélyek közötti jogvitában adott esetben mérlegelnie kell azon versenyző alapjogokat, amelyeket e jogvita felei az Európai Unió működéséről szóló Szerződés vagy a Charta rendelkezéseire alapítanak, és e bíróság az általa végzendő felülvizsgálat keretében akár arra is köteles lehet, hogy megbizonyosodjon az arányosság elvének tiszteletben tartásáról. A szóban forgó érdekek egyensúlyának megteremtésére vonatkozó kötelezettség ugyanis egyáltalán nem befolyásolja a kérdéses jogok ilyen jogvitában való hivatkozhatóságát. Egyébiránt, amikor a nemzeti bíróságnak a Charta 21. és 47. cikkét kell betartatnia, miközben adott esetben mérlegelnie kell a felmerülő különböző érdekeket, így például az EUMSZ 17. cikkben kimondott, az egyházak jogállásának tiszteletben tartását, a Bíróság szerint figyelembe kell vennie különösen az uniós jogalkotó által ezen érdekek között a 2000/78 irányelvben megteremtett egyensúlyt, annak megállapítása érdekében, hogy milyen kötelezettségek erednek a Chartából az adott ügy körülményei között.

Az *IR* ítélet (C-68/17) alapjául szolgáló ügy tárgya valláson vagy meggyőződésen alapuló szellemiségű szervezetek ahhoz való joga volt, hogy munkavállalóitól jóhiszemű és e szellemiségéhez hű tevékenykedést követeljen meg. Az alapeljárás konkrétan egy vezető tisztséget betöltő, katolikus felekezetű orvos német katolikus kórház általi, amiatt történt elbocsátása, hogy az első házastársától – akivel katolikus szertartás szerint kötött házasságot – való válását követően polgári házasságot kötött. E tekintetben a vezető tisztséget betöltő orvos és a katolikus kórház között létrejött munkaszerződés a kánonjogra hivatkozott, amelynek értelmében az ilyen újbóli házasságkötés a vezető tisztséget betöltő orvos – kórház szellemiségéhez való lojalitására vonatkozó – kötelezettsége súlyos megsértésének minősül, és megalapozza az elbocsátását.

Az *Egenberger* ügyre vonatkozó ítélkezési gyakorlata nyomán a Bíróság először is a 2000/78 irányelv értelmezésével kapcsolatban az alapügy elbírálásához hasznos támpontokat adott.⁶ Ezt követően emlékeztetett arra, hogy ha a nemzeti bíróság, amely előtt két magánfél közötti jogvita tárgyában indítottak eljárást, nem képes a nemzeti jogot a 2000/78 irányelvvel összhangban értelmezni, köteles hatáskörén belül biztosítani a

4| A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.).

5| Lásd e tekintetben: ezen ítéletnek „A foglalkoztatás és a szociális biztonság terén alkalmazott egyenlő bánásmód” című XVI.1. részben foglalt ismertetését.

6| Lásd e tekintetben: ezen ítéletnek „A foglalkoztatás és a szociális biztonság terén alkalmazott egyenlő bánásmód” című XVI.1. részben foglalt ismertetését.

jogalanyoknak az uniós jog általános elveiből, így a Charta 21. cikkében rögzített valláson vagy meggyőződésen alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvéből eredő jogvédelmét, és garantálni az ebből eredő jogok teljes érvényesülését, adott esetben mellőzve minden azokkal ellentétes nemzeti rendelkezés alkalmazását.

A Bíróság nagytanácsa hasonló megközelítést alkalmazott a 2018. november 6-i **Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften** ítéletben (C-684/16, [EU:C:2018:874](#)) és a 2018. november 6-i **Kreuziger** ítéletben (C-619/16, [EU:C:2018:872](#)). E két ítéletben a Bíróság megállapította, hogy a 2003/88 irányelv⁷ 7. cikkével és a Charta 31. cikkének (2) bekezdésével összeegyeztethetetlen az a nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a munkavállaló automatikusan és pénzbeli megváltás nélkül elveszíti az éves szabadságra vonatkozó referencia-időszak alatt (C-619/16. sz. ügy) vagy a munkaviszony megszűnése előtt (C-684/16. sz. ügy) ki nem vett fizetett éves szabadságát, mivel megfelelő időben nem kérte, hogy gyakorolhassa a szabadsághoz való jogát. Az alapeljárásokban az említett nemzeti szabályozások alkalmazásával elutasították a munkavállalók azon kérelmét, hogy pénzbeli megváltás kapjanak a munkaviszonyuk megszűnése előtt ki nem vett fizetett szabadságaik után.⁸

Ami a munkavállalóknak a munkaviszonyuk megszűnése előtt ki nem vett éves szabadság pénzbeli megváltásához való, a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdéséből eredő joga alapeljárásokban való végrehajtását illeti, a Bíróság megállapította, hogy e rendelkezés teljesíti a feltétlen jelleg és a kellő pontosság feltételét, és így megfelel a közvetlen hatály fennállásához szükséges feltételeknek. Mivel a Kreuziger ügyben egy munkavállaló állt szemben a hatóságnak minősülő korábbi munkáltatójával, az ügyben kérdést előterjesztő bíróság köteles volt mellőzni azon nemzeti szabályozás vagy gyakorlat alkalmazását, amely kizárná az említett rendelkezésben biztosított pénzbeli megváltás megszerzését, amennyiben bebizonyosodott, hogy a munkavállaló eleget tett az abban foglalt követelményeknek.⁹

Mivel a *Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften* ügyben ezzel szemben a munkavállaló a magánszemélyeknek minősülő korábbi munkáltatójával állt szemben, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy valamely irányelv azon rendelkezésére, amely magánszemélyeket jogosít vagy rájuk kötelezettséget ró, kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában önmagában még akkor sem lehet hivatkozni, ha az máskülönben egyértelmű, pontos és feltétel nélküli. Mivel azonban a fizetett éves szabadsághoz való jog, amelyet a Charta 31. cikkének (2) bekezdése minden munkavállaló tekintetében előír, magát a létezését tekintve egyidejűleg kógens és feltétel nélküli jellegű, ezen utóbbi ugyanis nem igényel az uniós vagy a nemzeti jogi rendelkezések általi konkretizálást, és e rendelkezések csupán részletezhetik a fizetett éves szabadság pontos tartamát, valamint adott esetben e jog gyakorlásának bizonyos feltételeit, a Bíróság rámutatott, hogy a Charta említett 31. cikkének (2) bekezdése önmagában elegendő ahhoz, hogy a munkavállalókra olyan jogot ruházzon, amelyre önmagában hivatkozhatnak a munkáltatóval szemben indított jogvitáik keretében olyan helyzetekben, amelyek az uniós jog, és következésképpen a Charta hatálya alá tartoznak. Mivel az alapeljárásban ez volt a helyzet, a Bíróság azt a következtetést vonta le, hogy amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság számára lehetetlen lenne a szóban forgó nemzeti szabályozásnak az oly módon való értelmezése, hogy a 2003/88

7] A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 299., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 381. o.).

8] Lásd e tekintetben ezen ítéleteknek, valamint a **Dicu** ítéletnek (C-12/17, [EU:C:2018:799](#)) és a **Hein** ítéletnek (C-385/17, [EU:C:2018:1018](#)) a jelen jelentés „A fizetett éves szabadsághoz való jog” című XVI.5. részében való ismertetését.

9] Ami egyrészt az át nem ültetett vagy helytelenül átültetett irányelv valamely rendelkezésének magánszemélyek általi felhívhatóságáról, másrészt az uniós jogi rendelkezéseket alkalmazni hivatott nemzeti bíróság azon kötelezettségének terjedelméről szóló ítélkezési gyakorlatot illeti, hogy biztosítsa az e rendelkezések teljes érvényesülését, szükség esetén mellőzve az ellentétes nemzeti rendelkezés alkalmazását, lásd „Az Európai Unió joga és a nemzeti jog” című V. részt.

irányelv 7. cikkével és a Charta 31. cikkének (2) bekezdésével való összhangja biztosított legyen, e bíróság köteles a hatásköreinek keretén belül biztosítani az utóbbi rendelkezésből eredő jogi védelmet, és garantálni e rendelkezés teljes érvényesülését, szükség esetén mellőzve az említett nemzeti szabályozás alkalmazását.

A nagytanácsban eljáró Bíróság ugyanerre a következtetésre jutott a 2018. november 6-i **Bauer és Willmeroth** ítéletben (C-569/16 és C-570/16, [EU:C:2018:871](#)) ismét *a munkavállalók éves szabadsághoz való, a 2003/88 irányelv 7. cikkében és a Charta 31. cikkének (2) bekezdésében biztosított joggal, és konkrétan azzal kapcsolatban, hogy az elhunyt munkavállaló ki nem vett szabadság utáni pénzbeli megváltásához való joga öröklés útján átszállhat-e az örökösire*. Ebben az ügyben két – az első hatóságnak, a második magánszemélynek minősülő – német munkáltató megtagadta az elhunyt munkavállalók házastársainak az e munkavállalók által haláluk előtt ki nem vett fizetett éves szabadság utáni pénzbeli megváltás kifizetését. Ezzel összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság azt vetette fel, hogy a Bíróság azon ítélezési gyakorlata,¹⁰ amelynek értelmében a munkavállaló halála nem szünteti meg a fizetett éves szabadsághoz való jogát, arra az esetre is vonatkozik-e, amikor a nemzeti jog kizárja, hogy az ilyen pénzbeli megváltás az örökség részévé váljon.

A Bíróság először is megerősítette, nem csak a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdéséből, hanem a Charta 31. cikkének (2) bekezdéséből is következik, hogy annak megakadályozása érdekében, hogy az e munkavállaló által megszerzett fizetett éves szabadsághoz való alapvető jog visszaható hatállyal elveszzen, ideértve annak vagyoni alkotórészét is, az érdekeltnek a ki nem vett szabadság pénzbeli megváltásához való joga öröklés útján átszállhat az örökösire.

Másodsorban a Bíróság kimondta, hogy ha a nemzeti jog kizárja e lehetőséget, és így az az uniós joggal összeegyeztethetetlennek bizonyul, az örökösök hivatkozhatnak közvetlenül az uniós jogra, mégpedig akár közjogi munkáltatóval, akár magánjogi munkáltatóval szemben. Ez utóbbi esetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy ha nem lehetséges az alkalmazandó nemzeti szabályozás olyan értelmezése, amely biztosítja annak a 2003/88 irányelv 7. cikkével és a Charta 31. cikkének (2) bekezdésével való összhangját, az elhunyt munkavállaló örököse és az e munkavállaló volt munkáltatója közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróságnak a hatásköreinek keretén belül biztosítania kell a Charta 31. cikkének (2) bekezdéséből eredő jogi védelmet, és garantálnia kell e rendelkezés teljes érvényesülését, szükség esetén mellőzve e nemzeti szabályozás alkalmazását.

A Bíróság tehát arra a következtetésre jutott, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése és a Charta 31. cikkének (2) bekezdése értelmében a nemzeti bíróságot terheli az a kötelezettség, hogy gondoskodjon arról, hogy az elhunyt munkavállaló örököse e munkavállaló munkáltatójának terhére pénzbeli megváltásban részesüljön a megszerzett, és az említett munkavállaló által a halálát megelőzően ki nem vett fizetett éves szabadságért, ha a jogvita az ilyen örökös, valamint hatóságnak minősülő munkáltató között folyik, és az utóbbi rendelkezés alapján abban az esetben is, ha az örökös és magánszemélynek minősülő munkáltató közötti jogvitáról van szó.

2. A Chartában rögzített alapvető jogok állítólagos megsértésére vonatkozó eljárás

A 2018. október 24-én hozott **XC és társai** ítéletben (C-234/17, [EU:C:2018:853](#)) a Bíróság nagytanácsa az *EJEE-ben foglalt alapvető jogok megsértésére megállapított nemzeti eljárási szabályoknak a Chartában rögzített jogok megsértése esetén való alkalmazásáról kellett határoznia*. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a svájci St.

10| A Bíróság 2014. június 12-i **Bollacke** ítélete (C-118/13, [EU:C:2014:1755](#)).

Gallen kanton ügyészsége által az osztrák igazságügyi hatósághoz három személy kihallgatása érdekében intézett kölcsönös bűnügyi jogsegély iránti megkeresések alapján indult eljárás keretében terjesztették elő, akiket azzal gyanúsítottak, hogy Svájc területén a hozzáadottérték-adóról szóló svájci törvény értelmében vett adókijátszást és egyéb büntetendő cselekményeket követtek el. A felperesek vitatták a kihallgatás megtartását, azt állítva, hogy Németországban és Liechtensteinben megszüntették az ugyanezen bűncselekmények miatti büntetőeljárásokat. A végső fokon eljáró osztrák bíróság azt állapította meg, hogy nem volt bizonyíték arra, hogy megsértették volna a Charta 50. cikkében és a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról egyezményben (SMVE)¹¹ elismert *ne bis in idem* elvét. A felperesek ekkor a legfelsőbb bíróságtól a büntetőeljárás megismétlését kérték, és arra hivatkoztak, hogy a kölcsönös bűnügyi jogsegély iránti megkeresések nem csupán az EJEE-ben, hanem az SMVE-ben és a Chartában rögzített egyes jogait sem tartották tiszteletben. Mivel a büntetőeljárás megismétlésére az osztrák jogban csakis akkor van lehetőség, ha az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) által vagy a legfelsőbb bíróság által megállapítottak szerint sérültek az EJEE-ben biztosított jogok, a kérdést előterjesztő bíróság felvetette azt a kérdést, hogy a büntetőeljárás megismétlését akkor is el kell-e rendelni, ha az uniós jog által rögzített alapvető jogok sérülnek.

A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a tárgykorre vonatkozó uniós szabályozás hiányában a jogerő elve megvalósításának módjai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak, tiszteletben tartva azonban az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét.

Az egyenértékűség elvét illetően a Bíróság megállapította, hogy az osztrák törvényben meghatározott ismételt eljárás és a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak védelmére irányuló jogorvoslatok közötti eltérések miatt e jogorvoslatok nem tekinthetők hasonlóknak. E tekintetben a Bíróság megjegyezte, hogy a büntetőeljárás osztrák törvényben biztosított megismétlését maga az EJEE jellege igazolja, és hogy az EJEB-hez az EJEE 35. cikkének (1) bekezdése szerint csak a nemzeti jogorvoslati lehetőségek kimerítését követően lehet fordulni, vagyis a végső fokon ítélkező bíróság által hozott határozat jogerőssé válása után. Ezzel szemben az uniós jogban mind a Bíróság, mid pedig a nemzeti bíróságok feladata biztosítani az uniós jog teljes körű alkalmazását, valamint azoknak a jogoknak a bírói védelmét, amelyek a jogalanyokat e jog alapján megilletik, mivel a bíróságok kötelesek e jogok teljes érvényesülésének biztosítására. E bírósági rendszer sarokkövét ezenkívül az EUMSZ 267. cikkben szabályozott előzetes döntéshozatali eljárás alkotja, amely a végső fokon eljáró nemzeti bíróságok kötelezettségévé teszi a Bírósághoz fordulást, ha az uniós jog értelmezésére vonatkozó kérdés felmerül. Ez az alkotmányos keret mindenkinek – akár a jogerős nemzeti határozat meghozatalát megelőzően – biztosítja azt a lehetőséget, hogy az uniós jogrend által ráruházott jogok hatékony védelmében részesüljön.

A tényleges érvényesülés elvével kapcsolatban a Bíróság a hozzá benyújtott ügyiratok alapján megállapította, hogy a felperesek az osztrák jog értelmében rendelkeztek lehetőséggel arra, hogy a nemzeti bíróságok előtt hivatkozzanak a Charta 50. cikkéből és az SMVE 54. cikkéből eredő jogaik megsértésére, és e bíróságok megvizsgálták e kifogásokat. Ilyen körülmények között úgy tűnik, hogy biztosítva volt az uniós jog tényleges érvényesülése, és nem szükséges tehát e jogra kiterjeszteni az osztrák törvényben biztosított ismétlési eljárást.

Következésképpen tekintettel többek között a szóban forgó nemzeti büntetőjogi rendelkezések közötti különbségekre és az uniós jogrend, különösen a Charta által biztosított jogok védelmére irányuló eljárásokra, a Bíróság megállapította, hogy az uniós jog nem kötelezi arra a nemzeti bíróságot, hogy az uniós jog – különösen a Charta 50. cikke és az SMVE 54. cikke által biztosított alapvető jogok – megsértésének esetére kiterjessze a nemzeti jog által biztosított azon jogorvoslati lehetőséget, amely kizárólag az EJEE vagy valamely jegyzőkönyve megsértése esetén ad lehetőséget a jogerős nemzeti határozattal lezárt büntetőeljárás megismétlésére.

¹¹ A Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, Schengenben, 1990. június 19-én aláírt egyezmény (HL 2000. L 239., 19. o.; magyar nyelvű kiadás 19. fejezet, 2. kötet, 9. o.).

3. A Chartában rögzített alapvető elvek és jogok

A következő nyolc ítéletben a Bíróságnak a Chartában rögzített különböző elvek és jogok – mint például a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog, a vallásszabadság, a pártatlan bírósághoz forduláshoz való jog és a *ne bis in idem* elve – tartalmáról és hatályáról kellett határoznia.¹²

3.1. A magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog

A nagytanácsban eljáró Bíróság a 2018. június 5-én hozott **Coman és társai** ítéletében (C-673/16, [EU:C:2018:385](#)) pontosította a *Chartában elismert magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot és a származékos tartózkodási jogot, amelyre az EUMSZ 21. cikk alapján hivatkozhat harmadik ország állampolgára az uniós polgár házastársaként abban az esetben, ha a házastársak azonos neműek*. Az előzetes döntéshozatalra utalás egy román és egy amerikai állampolgárt érintett, akik 2010-ben Brüsszelben házasságot kötöttek. 2012-ben azt kérték a román hatóságoktól, hogy az amerikai állampolgár a román állampolgár családtagjaként három hónapot meghaladóan jogszerűen tartózkodhasson Romániában. E kérelem a 2004/38 irányelven¹³ alapult, amely lehetővé teszi a szabad mozgást gyakorló uniós polgár házastársa számára, hogy az előbbi tartózkodása szerinti tagállamban házastársához csatlakozzon. A román hatóságok tájékoztatták őket, hogy az amerikai állampolgárt csak három hónapos tartózkodási jog illeti meg, mégpedig azért, mert Romániában nem minősülhet uniós polgár „házastársának”, mivel e tagállam nem ismeri el az azonos nemű személyek közötti házasságot. A homoszexuális pár által a román alkotmánybíróság előtt emelt alkotmányellenességi kifogás nyomán e bíróság azzal a kérdéssel fordult a Bírósághoz, hogy a szóban forgó amerikai állampolgár a szabad mozgáshoz való jogát gyakorló uniós polgár „házastársának” fogalma alá tartozik-e, következésképpen Romániában állandó tartózkodáshoz való jog illeti-e meg.

Ezzel kapcsolatban a Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy a 2004/38 irányelv értelmében e fogalom nemi szempontból semleges, ekként magában foglalhatja az érintett uniós polgár azonos nemű házastársát.

Ezt követően hangsúlyozta, valamely tagállam azon kötelezettsége, hogy elismerje – kizárólag valamely, harmadik országbeli állampolgár származékos tartózkodási jogának megadása szempontjából – az olyan, azonos nemű személyek közötti házasságot, amelyet egy másik tagállamban, annak jogával összhangban kötöttek, nem sérti ezen első tagállamban a házasság intézményét, amelyet a nemzeti jog határoz meg, és amely a tagállamok hatáskörébe tartozik. E kötelezettség ugyanis nem foglal magában olyan kötelezettséget a tagállam számára, hogy az nemzeti jogában rendelkezzen az azonos nemű személyek közötti házasság intézményéről, hanem a valamely más tagállamban, annak jogával összhangban kötött házasságok elismerésének kötelezettségére korlátozódik, kizárólag e személyek uniós jogból eredő jogainak gyakorlása szempontjából. A kizárólag valamely harmadik ország állampolgára származékos tartózkodási jogának megadása szempontjából történő elismerésre vonatkozó kötelezettség nem sérti tehát az érintett tagállam nemzeti identitását, és nem veszélyezteti annak közrendjét.

12] A Bíróság ezenkívül többször is határozott a 2000/78 és a 79/7 irányelvben pontosított hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvéről. Ezen ítélkezési gyakorlatot „A foglalkoztatás és a szociális biztonság terén alkalmazott egyenlő bánásmód” című XVI.1. rész ismerteti.

13] Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.).

Végül a Bíróság hangsúlyozta, hogy ami a „házastárs” 2004/38 irányelv értelmében vett fogalmát illeti, a Charta 7. cikkében biztosított, a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog alapvető jog. A jog tartalma és terjedelme azonos az EJE 8. cikkében biztosított jog tartalmával és terjedelmével. Márpedig az EJEB ítélkezési gyakorlatából következik, hogy egy homoszexuális pár által fenntartott kapcsolat ugyanolyan címen tartható a „magánélet” és a „családi élet” fogalma alá, mint egy hasonló helyzetben lévő heteroszexuális pár kapcsolata.¹⁴

Következésképpen olyan helyzetben, amikor egy uniós polgár élt a szabad mozgáshoz való jogával, és a 2004/38/EK irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételeknek megfelelően valamely, az állampolgársága szerinti tagállamtól eltérő tagállamba utazott, ténylegesen ott tartózkodott, és ennek alkalmával családi életet alakított ki vagy szilárdított meg valamely harmadik ország vele azonos nemű állampolgárával, akivel a fogadó tagállamban jogszerűen házasságot kötött, az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy azon tagállam illetékes hatóságai, amelynek az uniós polgár az állampolgára, megtagadják e tagállam területén tartózkodási jog biztosítását a harmadik országbeli állampolgár számára azzal az indokkal, hogy az említett tagállam joga nem ismeri el az azonos nemű személyek közötti házasságot.

3.2. Vallásszabadság

A 2018. május 29-én hozott **Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen és társai** ítéletben (C-426/16, [EU:C:2018:335](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság az 1099/2009 rendelet¹⁵ érvényességéről határozott, kimondva, hogy azon szabály, amelynek értelmében a kábítás nélküli vallási célú vágásokat csak engedélyezett vágóhidakon lehet végrehajtani, nem sérti a Charta 10. cikkében rögzített vallásszabadságot. Az alapeljárás tárgya a flamand állatjóléti miniszter 2014. évi azon határozata volt, amelyben bejelentette, hogy nem ad ki ideiglenes vágólétesítményekre vonatkozó további engedélyeket, mert azok sértik az 1099/2009 rendeletet, amely értelmében kábítás nélküli vallási célú vágásra csak engedélyezett, az uniós jogból eredő szabályozási követelmények együttesét teljesítő vágóhidakon kerülhet sor. 2016-ban a flamand régió ellen különböző muzulmán szervezetek és a mecsetek központi szervezetei keresetet indítottak, és többek között az említett rendelet érvényességét vitatták, különösen a Charta 10. cikkében rögzített vallásszabadságra tekintettel.

E vonatkozásban a Bíróság emlékeztetett elsőként arra, hogy a Charta 10. cikkének (1) bekezdésében védelemben részesített gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadság magában foglalja többek között azt, hogy a vallását vagy meggyőződését mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján bárki kifejezésre juttathassa, és hogy a Charta a „vallás” itt szereplő fogalmának tág jelentést biztosít, az magában foglalja mind a *forum internumot*, azaz a meggyőződés meglétének a tényét, mind pedig a *forum externumot*, azaz a vallási hit nyilvános kifejezésre juttatását.¹⁶ Ebből következik, hogy az 1099/2009 rendelet 4. cikkének (4) bekezdése szerinti, a vallási szertartások által előírt különleges vágási módszerek a Charta 10. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartoznak, mivel az e tárgyban fennálló esetleges teológiai nézeteltérések fennállta önmagában nem képezi akadályát e minősítésnek.

14| EJE, 2013. november 7., **Vallianatos és társai kontra Görögország**, CE:ECHR:2013:1107JUD002938109, 73. §; EJE, 2017. december 14., **Orlandi és társai kontra Olaszország**, CE:ECHR:2017:1214JUD002643112, 143. §.

15| Az állatok leölésük során való védelméről szóló, 2009. szeptember 24-i 1099/2009/EK tanácsi rendelet (HL 2009. L 303., 1. o.).

16| Lásd ebben az értelemben: 2017. március 14-i **G4S Secure Solutions** ítélet, C-157/15, [EU:C:2017:203](#), 27. és 28. pont; 2017. március 14-i **Bougnouui és ADDH** ítélet, C-188/15, [EU:C:2017:204](#), 29. és 30. pont.

Az 1099/2009 rendelet érvényességével kapcsolatban a Bíróság megjegyezte, hogy e rendelet a kábítás nélküli vallási célú vágást ugyanazon műszaki feltételekhez köti, mint amelyek a követett módszertől függetlenül főszabály szerint az állatok Unión belüli bármely levágására alkalmazandók. Megállapította, hogy a vallási célú vágás engedélyezett vágóhídon való elvégzésére vonatkozó kötelezettség kizárólag a vallási célú, előzetes kábítás nélküli vágás szabad gyakorlásának műszaki szempontú szabályozására és lehatárolására irányul. Az ilyen műszaki lehatárolás önmagában nem eredményezi az áldozati ünnep idején a hívő muzulmánok vallásszabadsághoz való jogának korlátozását. Az engedélyezett vágóhíd igénybevételére vonatkozó kötelezettség általános módon és különbségtétel nélkül vonatkozik az állatok levágásának valamennyi szervezőjére, az adott vallással fennálló bármilyen összefüggéstől függetlenül, és így hátrányos megkülönböztetés nélkül vonatkozik valamennyi állati hús termelőjére az Unióban. A Bíróság arra is rámutatott, hogy az uniós jogalkotó összebékítette a vallási szertartások által előírt különleges vágási módszerek tiszteletben tartását az állatok jóllétének leolcsósításán történő védelmére és az állati eredetű hús fogyasztói egészségének védelmére vonatkozóan az 1099/2009 rendeletben és a 853/2004 rendeletben¹⁷ megállapított alapvető szabályok tiszteletben tartásával.

3.3. A pártatlan bírósághoz fordulás joga

2018. február 27-én az *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* ítéletben (C-64/16, [EU:C:2018:117](#)) a Bíróság nagytanácsa arról határozott, hogy a bírói függetlenség elvére tekintettel érvényes-e a portugál számvevőszék tagjaira alkalmazott bércsökkentés. A Portugália túlzott költségvetési hiányának megszüntetésére vonatkozó, feltétlenül érvényesítendő követelmények folytán és az e tagállamnak nyújtott uniós pénzügyi támogatási program keretében a portugál jogalkotó időszakosan csökkentette a portugál közszolgálat nagy részének illetményét. A portugál bírák szakszervezete keresetet indított e költségvetési intézkedésekkel szemben, mivel úgy vélte, hogy azok sértik a bírói függetlenség elvét. A kérdést előterjesztő bíróság e körülmények között kérdezte a Bíróságot az említett intézkedéseknek az EUSZ 19. cikkel és a Charta 47. cikkével való összeegyeztethetőségéről.

A Bíróság először is hangsúlyozta, hogy az EUSZ 19. cikk, amely az EUSZ 2. cikkben kimondott jogállamiság értékét konkretizálja, az uniós jogrendben a bírósági felülvizsgálat biztosításának feladatát nem egyedül a Bíróságra, hanem a nemzeti bíróságokra is ruházza. Emlékeztetett arra, hogy az uniós jog tiszteletben tartásának biztosítására irányuló hatékony bírói felülvizsgálatnak magának a fennállása e tekintetben a jogállamiság létének velejárója. Következésképpen minden tagállamnak biztosítania kell, hogy jogorvoslati rendszerében, az uniós jog hatálya alá tartozó területeken az uniós jog értelmében vett „bíróságnak” minősülő fórumok teljesítik a hatékony bírói jogvédelem követelményeit. Így amennyiben a számvevőszék „bíróság” minőségében határozhat az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdések tárgyában, Portugáliának biztosítania kell, hogy e fórum teljesítse a hatékony bírói jogvédelemhez kapcsolódó követelményeket.

A Bíróság e tekintetben rámutatott, hogy e jogvédelem biztosítása érdekében az ilyen fórum függetlenségének megőrzése alapvető fontosságú, amint azt a Charta 47. cikkének második bekezdése megerősíti, amely a hatékony jogorvoslatihoz való alapvető joghoz fűződő követelmények sorában említi a „független” bírósághoz való fordulást. A függetlenség biztosítása ugyanis nem csak uniós szinten, hanem tagállami szinten is kötelező a nemzeti bíróságokra. A függetlenség e fogalma többek között azt feltételezi, hogy az érintett fórum teljesen autonóm módon gyakorolja bírói feladatkörét anélkül, hogy bármilyen hierarchikus kapcsolatban lenne, vagy bárkinek alá lenne rendelve, és anélkül, hogy bárhonnán utasításokat kapna, így védett az olyan külső

17| Az állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról szóló, 2004. április 29-i 853/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 139., 55. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 45. kötet, 14. o.).

beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét, és határozataikat befolyásolhatja. Márpedig a Bíróság szerint az olyan szintű illetményben való részesülés, amely összhangban áll az általuk ellátott feladatok jelentőségével, a bírói függetlenség lényegi biztosítékát alkotja.

A Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy a szóban forgó illetménycsökkentési intézkedéseket nem csupán a számvevőszék tagjaira alkalmazták, és így azok olyan általános intézkedések, amelyek célja, hogy a nemzeti közzszolgálat valamennyi tagja kivegye részét a megszorítások iránti erőfeszítésekből. Ezenkívül ezen intézkedések időszakos jellegűek voltak, és 2016. október 1-jén véglegesen megszüntették őket. Ennélfogva a Bíróság kimondta, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével nem ellentétes az olyan, túlzott költségvetési hiány megszüntetésére irányuló követelményekhez és egy európai uniós pénzügyi támogatási programhoz kapcsolódó, bércsökkentést célzó általános intézkedéseknek az alkalmazása, mint amelyek az alapügy tárgyát képezik.

Szintén az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének és a Charta 47. cikkének együttes rendelkezései alapján a Bíróság nagytanácsa 2018. december 17-én a **Bizottság kontra Lengyelország** ügyben (C-619/18 R, [EU:C:2018:1021](#)) ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzéssel *elrendelte, hogy a Lengyel Köztársaság azonnal függessze fel a legfelsőbb bíróság bírái nyugdíjkorhatárának leszállítására vonatkozó nemzeti rendelkezések alkalmazását*. Az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet az Európai Bizottság által benyújtott, kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset¹⁸ keretében terjesztették elő, amely keresetben a Bizottság annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a Lengyel Köztársaság – mivel egyrészt a legfelsőbb bíróság bíráinak nyugdíjkorhatárát lecsökkentette, és ezt a változtatást az ezen bíróságra 2018. április 3. előtt kinevezett bírókra alkalmazta, másrészt a bíróság bírái az újonnan meghatározott nyugdíjkorhatáron túli aktív szolgálatának meghosszabbítására vonatkozóan a Lengyel Köztársaság elnöke számára diszkrecionális jogkört biztosított – nem teljesítette az említett rendelkezésekből eredő kötelezettségeit.¹⁹

Mivel ideiglenes intézkedést az arról határozó bíró csak akkor rendelhet el, ha bizonyításra kerül, hogy annak szükségességét a ténybeli és jogi alapok első látásra valószínűsítik (*fumus boni iuris*), és az sürgős, a Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy a *fumus boni iuris* feltétele akkor teljesül, ha az érdemi kereset alátámasztására felhozott jogalapok közül legalább az egyik első látásra nem tűnik teljesen megalapozatlannak. A Bíróság – anélkül, hogy a kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset keretében felhozott valamennyi jogalap megalapozottságáról határozott volna – ebben az ügyben megállapította, hogy első ránézésre nem volt kizárható, hogy a Bizottság által kifogásolt nemzeti rendelkezések sértik a Lengyel Köztársaság EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének és a Charta 47. cikkének együttes rendelkezéseiből eredő, annak biztosítására vonatkozó kötelezettségét, hogy az olyan bíróságok, mint a legfelsőbb bíróság, amely az uniós jog által szabályozott területeken biztosított jogorvoslati rendszer része, megfeleljenek a hatékony bírói jogvédelemre vonatkozó követelményeknek, köztük a „független” bírósághoz való hozzáférés jogának.

Ami a sürgősségre vonatkozó feltételt illeti, a Bíróság másodikként megállapította, hogy e feltétel vizsgálata magában foglalja annak értékelését, hogy a vitatott nemzeti rendelkezéseknek a kötelezettségszegés megállapítása iránt indított kereset tárgyában a Bíróság által hozott érdemi ítélet kihirdetéséig történő alkalmazása alkalmas-e arra, hogy súlyos és helyrehozhatatlan kárt okozzon az európai uniós jogrend vonatkozásában. A Bíróság e tekintetben rámutatott, hogy a nemzeti bíróságok függetlensége elengedhetetlen mind azon igazságügyi együttműködési rendszer megfelelő működéséhez, amelyet az EUMSZ 267. cikkben

18| A 2018. december 31-én folyamatban lévő C-619/18. sz. **Bizottság kontra Lengyelország** ügy.

19| A Bíróság ezen, ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzése a Bíróság elnökhelyettese által ideiglenes intézkedés tárgyában, *inaudita altera parte* hozott végzést követte, amely átmenetileg helyt adott a Bizottság által előterjesztett, ideiglenes intézkedés iránti kérelemnek (2018. október 19-i **Bizottság kontra Lengyelország** végzés [C-619/18 R, nem tették közzé, [EU:C:2018:852](#)]).

szabályozott előzetes döntéshozatali mechanizmus megtestesít, mind pedig az Unió által a polgári és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén elfogadott intézkedések keretében, amelyek a tagállamok közötti, az egymás igazságszolgáltatási rendszere iránti, kölcsönösen érvényesülő különös bizalmon alapulnak. Az, hogy előfordulhat, hogy a lengyel legfelsőbb bíróság függetlensége nem lesz biztosítva az érdemi ítélet kihirdetéséig, következésképpen alkalmas arra, hogy súlyos és helyrehozhatatlan kárt okozzon az uniós jogrend, ennek következtében pedig a jogalanyok uniós jogból eredő jogai, valamint az EUSZ 2. cikkben meghatározott, az Unió alapját képező értékek, így különösen a jogállamiság vonatkozásában. Ezenfelül e súlyos kár helyrehozhatatlannak is bizonyulhat, mivel egyrészt végső fokon eljáró bíróságként a lengyel legfelsőbb bíróság olyan határozatokat hoz – ideértve az uniós jog alkalmazásával járó ügyeket is –, amelyek anyagi jogerővel rendelkeznek, és amelyek ennél fogva visszafordíthatatlan hatásokat válthatnak ki az uniós jogrend vonatkozásában. Másrészt a vitatott nemzeti rendelkezéseknek az érdemi ítélet kihirdetéséig való alkalmazása alááshatja a tagállamok és a bíróságaik által a Lengyel Köztársaság igazságszolgáltatási rendszerébe vetett bizalmat, ami azt eredményezheti, hogy a tagállamok megtagadják a Lengyel Köztársaság bíróságai által hozott határozatok elismerését és végrehajtását.

Végül a Bíróság mérlegelte a Bizottság által az ideiglenes intézkedés iránti kérelme alátámasztására felhozott általános uniós érdeket és a Lengyel Köztársaság ahhoz fűződő érdekét, hogy a vitatott nemzeti rendelkezéseket azonnal alkalmazzák. E tekintetben a Bíróság egyfelől rámutatott, hogy a kért ideiglenes intézkedések biztosíthatják, hogy a kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetnek való helyt adás esetén az érdemi ítélet végrehajtható legyen. Ha ezzel szemben az említett ideiglenes intézkedéseket nem rendelnék el, míg a kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetnek helyt adnának, az Uniónak a jogrendje megfelelő működéséhez fűződő általános érdekének súlyos és helyrehozhatatlan sérelme forogna kockán az érdemi ítéletre várva. Másfelől a Bíróság megállapította, hogy a Lengyel Köztársaságnak a legfelsőbb bíróság megfelelő működéséhez fűződő érdeke nem sérülhet ilyen módon a kért ideiglenes intézkedések elrendelése esetén, ha a kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet elutasítanák, mivel ezen elrendelés csupán azzal a hatással járna, hogy korlátozott ideig fenntartaná a legfelsőbb bíróságról szóló törvény elfogadása előtti jogi szabályozás alkalmazását. Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy a fennálló érdekek mérlege a Bizottság által kért ideiglenes intézkedések elrendelése felé billen.

3.4. A ne bis in idem elve

Három, 2018. március 20-án hozott ítéletben (**Menci** ítélet, C-524/15, [EU:C:2018:197](#), **Garlsson Real Estate és társai** ítélet, C-537/16, [EU:C:2018:193](#), és **Di Puma és Zecca** ítélet, C-596/16 és C-597/16, [EU:C:2018:192](#)) a Bíróság nagytanácsa arról határozott, hogy *összeegyeztethető-e a ne bis in idem elvével a büntető jellegű közigazgatási eljárások vagy szankciók, valamint a büntetőeljárások vagy szankciók halmozása. A ne bis in idem elvét a Charta 50. cikke tartalmazza, és az EJEE 7. jegyzőkönyvének 4. cikke is rögzíti. Ezen elv tiltja, hogy ugyanazon személyt ugyanazon bűncselekmény miatt többször eljárás alá vonják vagy szankcionálják. Ezenkívül a Bíróság szerint ez az elv a jogalanyoknak közvetlenül érvényesíthető jogot biztosít valamely jogvita keretében.*

A szóban forgó ügyekben a felperesekkel szemben pénzbeli közigazgatási szankciókat szabtak ki a fizetendő hozzáadottérték-adó (héta) befizetésének elmulasztása (**Menci** ügy), piaci manipuláció (**Garlsson Real Estate és társai** ügy) vagy bennfentes kereskedelem (**Di Puma és Zecca** ügy) miatt. E különböző cselekmények alapján büntetőeljárások is indultak. Míg ezen eljárások még folyamatban voltak a **Menci** ügyben, a **Garlsson Real Estate és társai** ügyben végül amnesztiával mentesített szabadságvesztés-büntetéshez, a **Di Puma és Zecca** ügyben pedig amiatti felmentéshez vezettek, hogy nem bizonyították a bűncselekmény tényállásának megvalósulását.

A Bíróság először is megállapította, hogy a szóban forgó közigazgatási és büntetőeljárások, illetve -szankciók a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében véve az uniós jog végrehajtásának minősülnek. Azok ugyanis többek között az EUMSZ 325. cikk végrehajtására, valamint a 2006/112 irányelv²⁰ (Menci ügy) és a 2003/6 irányelv²¹ (Garlsson Real Estate és társai, valamint Di Puma és Zecca ügy) rendelkezéseinek végrehajtására irányulnak. Ennélfogva tiszteletben kell tartaniuk a Charta 50. cikkében biztosított alapvető jogot.

Másodsorban a *Menci* ítéletben és a *Garlsson Real Estate és társai* ítéletben a Bíróság emlékeztetett az egyfelől az eljárások és szankciók büntető jellegének, másfelől ugyanazon bűncselekmény fennállásának megítélése szempontjából releváns kritériumokra. A Bíróság elsőként a *Bonda* ítéletre²² és az *Åkerberg Fransson* ítéletre²³ hivatkozott, amelyek értelmében e büntető jelleg értékelését három kritérium mentén kell elvégezni, nevezetesen a jogsértés belső jog szerinti jogi minősítése, a jogsértés jellege, és az érintett személlyel szemben kiszabható szankció súlya. Az ugyanazon jogsértés fennállása megítélésével kapcsolatban a Bíróság hangsúlyozta, hogy az érintett személy jogerős felmentését vagy elítélését megalapozó történeti tényállás azonossága, azaz az egymáshoz elválaszthatatlanul kötődő konkrét körülmények együttesének fennállása minősül releváns szempontnak.

Harmadszor a Bíróság kimondta, hogy a büntetőeljárások/szankciók, valamint a büntető jellegű közigazgatási eljárások/szankciók halmozása a *ne bis in idem* elvének korlátozását jelenthetik. Az ilyen korlátozás azonban a Charta 52. cikkének (1) bekezdése alapján igazolható, ha e cikk értelmében azt törvény írja elő, a *ne bis in idem* elve lényeges tartalmát tiszteletben tartja, valamint az arányosság elvére figyelemmel az elengedhetetlen, és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket szolgálja.

Az ilyen halmozást engedélyező nemzeti szabályozásnak tehát az e halmozás igazolására alkalmas általános érdekű célkitűzésre kell irányulnia, mivel az eljárásoknak és a szankcióknak is olyan további célokat kell követniük, amelyek adott esetben a szóban forgó jogsértő magatartás más szempontjaira irányulnak. E követelménynek ténylegesen megfelel az esedékes héa teljes összege beszedésének biztosítására irányuló célkitűzés (Menci ügy), illetve az uniós pénzügyi piacok integritásának védelmére vagy a pénzügyi eszközök iránti közbizalomnak a biztosítására irányuló célkitűzés (Garlsson Real Estate és társai ügy, valamint a Di Puma és Zecca ügy).

A büntető jellegű eljárások és szankciók halmozása ezenkívül – az arányosság elvének tiszteletben tartása érdekében – nem haladhatja meg a kitűzött célok elérésének megfelelő és ahhoz szükséges mértéket. Ami az intézkedés megfelelőségét illeti, az maga után vonja, hogy amennyiben több intézkedés kínálkozik, a kevésbé korlátozó intézkedéshez kell folyamodni, és az okozott hátrányok a kitűzött célokhoz képest nem lehetnek aránytalanul nagyok. Ami az intézkedés szükséges jellegét illeti, a nemzeti szabályozásnak világos és pontos szabályokat kell előírnia, amelyek lehetővé teszik a jogalany számára, hogy előre lássa, mely cselekedetek és mulasztások vonhatják maguk után az ilyen halmozást. Ezenkívül biztosítania kell, hogy az ilyen halmozással az érintett személyekre háruló terhek a szóban forgó cél eléréséhez feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjanak. E követelmény magában foglalja egyrészt, hogy a nemzeti szabályozás olyan szabályokat tartalmazzon, amelyek biztosítják az eljárások összehangolását, a többletterheket a feltétlenül szükséges mértékre korlátozva, másrészt hogy az olyan szabályokat írjon elő, amelyek lehetővé teszik annak

20| A közös hozzáadottértékadó-rendszeréről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.).

21| A bennfentes kereskedelemről és a piaci manipulációról (piaci visszaélés) szóló, 2003. január 28-i 2003/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 96., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 367. o.).

22| 2012. június 5-i *Bonda* ítélet (C-489/10, [EU:C:2012:319](#)).

23| 2013. február 26-i *Åkerberg Fransson ítélet* (C-617/10, [EU:C:2013:105](#)).

biztosítását, hogy a kiszabott szankciók összességének súlya megfeleljen az adott jogsértés súlyának. A nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy e feltételek teljesülnek-e, és annak értékelése, hogy a nemzeti szabályozás konkrét alkalmazása arányos-e.

A Bíróság azt is megállapította, hogy a büntetőeljárások és büntetések, illetve a büntető jellegű közigazgatási eljárások és szankciók esetleges halmozására vonatkozó, a Charta 50. cikke és 52. cikkének (1) bekezdése szerinti követelmények a *ne bis in idem* elve védelmének olyan szintjét biztosítják, amely tiszteletben tartja az EJEE 7. jegyzőkönyvének 4. cikkében rögzített és az EJEB által értelmezett elvet, amely a legújabb ítélkezési gyakorlatában²⁴ pontosította, hogy az ilyen halmozás feltételezi a szóban forgó eljárások kellően szoros tárgyi és időbeli kapcsolatát.

E megfontolások alapján a Bíróság a Menci ítéletben megjegyezte, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás – mivel lehetővé teszi a héra megfizetésének elmulasztása miatti büntetőeljárás megindítását a büntető jellegű közigazgatási szankció kiszabását követően – biztosítja, hogy e halmozódás ne haladjon meg a feltétlenül szükséges mértéket, többek között amennyiben ez a szabályozás a büntetőeljárás lehetőségét azon jogsértésekre látszik korlátozni, amelyek bizonyos súlyosságot mutatnak a meg nem fizetett magas héraösszegek vonatkozásában.

Ezzel szemben a *Garlsson Real Estate és társai* ítéletben a Bíróság kimondta, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás, amely piaci manipuláció miatt büntető jellegű pénzbírság kiszabására irányuló eljárás lefolytatását teszi lehetővé, jóllehet már büntetőítéletet hoztak, nem tartja tiszteletben arányosság elvét. A büntetőítélet ugyanis már alkalmas az elkövetett bűncselekmény hatékony, arányos és visszatartó erejű megtorlására. Ezenkívül a Bíróság hangsúlyozta, hogy ezt a megállapítást nem teszi kétséggé az a körülmény, hogy a büntetést közkegyelem révén később elengedik.

A *Di Puma és Zecca* ügyben az a kérdés merült fel, hogy a Charta 50. cikkének fényében értelmezett 2003/6 irányelvvel ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely a közigazgatási szankció kiszabására irányuló eljárásra kiterjeszti a büntetőeljárásban tett ténymegállapítások *res iudicata* hatását. E szabályozás megtiltotta tehát a felmentő büntetőítéletet követő közigazgatási eljárás lefolytatását, noha a 2003/6 irányelv előírja a tagállamoknak a hatékony, arányos és visszatartó erejű közigazgatási szankciók kilátásba helyezését a bennfentes kereskedelem tilalmának megsértése esetén. A Bíróság megállapította, hogy a *res iudicata* elvének az uniós jogrendben és a nemzeti jogrendekben betöltött jelentőségére tekintettel az ilyen szabályozás nem ellentétes az uniós joggal. Ezenkívül, ha létezik egy jogerős felmentő büntetőítélet, amely a bűncselekmény tényállási elemei bizonyítottságának hiányát állapítja meg, a büntető jellegű pénzbírság kiszabására irányuló eljárás lefolytatása összeegyeztethetetlen lenne a *ne bis in idem* elvével. Ezen eljárás ugyanis nyilvánvalóan meghaladná a kitűzött cél eléréséhez szükséges mértéket. E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a *ne bis in idem* elve által biztosított védelem arra az esetre is kiterjed, ha a személyt jogerősen felmentik.

24| Lásd: EJEB, 2016. november 15., *A és B kontra Norvégia ítélet* (CE:ECHR:2016:1115JUD 002413011, 132. §).

III. Uniós polgárság

Az uniós polgárságot illetően több ítélet érdemel említést. Hét ítélet az uniós polgárok és családtagjaik tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való, az EUMSZ 20. és EUMSZ 21. cikk, valamint a 2004/38 irányelv²⁵ szerinti jogára vonatkozott. Két másik ítélet tárgyát az uniós polgárok kiadatásának módjai képezték.

1. Az uniós polgár és családtagjai tartózkodáshoz való jogának korlátozása

A 2018. április 17-én hozott **B és Vomero** ítélet (C-316/16 és C-424/16, [EU:C:2018:256](#)) alapjául szolgáló egyesített ügyekben a Bíróság nagytanácsa a 2004/38 irányelv 28. cikke (3) bekezdésének a) pontjában előírt, *valamely tagállam területéről történő kiutasítással szembeni fokozott védelem* tárgyában határozott.

Az első ügy egy 1989-ben született görög állampolgárra vonatkozott, aki szülei különválását követően, 1993-ban Németországban telepedett le görög és német állampolgárságú édesanyjával, és aki e tagállamban, a 2004/38 irányelv 16. cikke értelmében, huzamos tartózkodáshoz való joggal rendelkezett. Miután 2013-ban öt év, nyolc hónap szabadságvesztés-büntetést szabtak ki e személlyel szemben, 2013. április 12. óta fogva tartották. 2014-ben az illetékes német hatóság megállapította, hogy az érintett elveszítette a beutazáshoz és tartózkodáshoz való jogát Németországban, és e tagállam területének egy hónapon belüli elhagyására kötelezték. A második ügy egy olasz állampolgárra vonatkozott, aki 1985-ben az Egyesült Királyságban telepedett le. 1987 és 1999 között Olaszországban és az Egyesült Királyságban több büntetőítéletet is hoztak ellene, amelyek nem jártak szabadságvesztés-büntetéssel. 2002-ben emberölés miatt nyolc év szabadságvesztés-büntetésre ítélték. 2006. július elején szabadult. Az illetékes brit hatóság 2007-ben elrendelte a kiutasítását.

A Bíróság ítéletében megállapította mindenekelőtt, hogy a 2004/38 irányelv 28. cikke (3) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezés szerinti, kiutasítással szembeni védelem azon feltételhez kötött, hogy az érintett személy az említett irányelv 16. cikke és 28. cikkének (2) bekezdése szerinti huzamos tartózkodáshoz való joggal rendelkezzen. A Bíróság e tekintetben emlékeztetett arra, hogy a 2004/38 irányelv az érintett uniós polgár fogadó tagállamban való beilleszkedése mértékének függvényében fokozatosan növekvő, kiutasítással szembeni védelmet ír elő. Tehát, míg egy huzamos tartózkodási joggal rendelkező polgár kiutasítható „súlyos közrendi vagy közbiztonsági okokból”, addig az olyan polgár, aki igazolni tudja a fogadó tagállamban való tartózkodást az érintett tagállamból történő kiutasítást elrendelő határozatot megelőző tíz évben, csak „kényszerítő közbiztonsági okokból” utasítható ki. Következésképpen az uniós polgárok csak akkor részesülnek a fogadó tagállamban való tízéves tartózkodáshoz kötődő fokozott védelemben, ha előzetesen megfelelnek az alacsonyabb szintű védelem megadása tekintetében előírt feltételnek, azaz e tagállam területén jogszerű, öt éven át folyamatos tartózkodást követően huzamos tartózkodáshoz való joggal rendelkeznek.

25] Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.).

Ezenfelül a Bíróság pontosította, hogy az érintett személy kiutasítását elrendelő határozat meghozatalának időpontjától kell visszafelé számítani a tízéves tartózkodási időszakot, amely előfeltétele a 2004/38 irányelv 28. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerinti fokozott védelemnek, és ezen időszaknak főszabály szerint folyamatosnak kell lennie. E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a szabadságvesztés időszakai – önmagukban és a fogadó tagállamból való távollét időszakaitól függetlenül – szintén vezethetnek adott esetben az ezen állammal fennálló kapcsolat és az ezen államban való tartózkodás folyamatosságának megszakadásához. Ugyanakkor azt a tényt, hogy az érintett személyt az említett állam hatóságai fogva tartják, nem lehet úgy tekinteni, hogy automatikusan megszakítja az említett személy ebben az államban előzetesen kialakult beilleszkedési kapcsolatait és az ezen állam területén való tartózkodásának folytonosságát. Következésképpen egy olyan uniós polgár esetében, aki szabadságvesztés-büntetését tölti, és akivel szemben kiutasítási határozatot fogadnak el, az e rendelkezés szerinti feltétel, miszerint „a fogadó tagállam területén tartózkodott az elmúlt tíz évben”, teljesülhet, amennyiben az érintett személy helyzetének átfogó, valamennyi releváns szempontot figyelembe vevő értékelése alapján arra lehet következtetni, hogy az említett fogva tartás ellenére az érintettnek a fogadó tagállammal fennálló beilleszkedési kapcsolatai nem szakadtak meg. E szempontok közé tartozik többek között a fogadó tagállammal az érintett fogva tartását megelőzően kialakult beilleszkedési kapcsolatok erőssége, a szabadságvesztés időszakát indokoló bűncselekmény jellege, valamint a bűncselekmény elkövetésének körülményei, és az érintettnek a szabadságvesztés időtartama alatt tanúsított magatartása.

A 2018. május 2-án hozott **K. és H. F. (Tartózkodási jog és állítólagosan elkövetett háborús bűncselekmények)** ítélet (C-331/16 és C-366/16, [EU:C:2018:296](#)) alapjául szolgáló egyesített ügyekben a Bíróság nagytanácsa egyebekben *az olyan uniós polgár vagy családtagja tartózkodása korlátozásának a 2004/38 irányelv 27. cikkének (2) bekezdésével való összeegyeztethetőségének tárgyában határozott, akiről gyanítható, hogy a múltban háborús bűncselekmények elkövetésében vett részt.*

Az első ügy egy olyan személyre vonatkozott, aki horvát, valamint bosznia-hercegovinai állampolgársággal rendelkezik, 2001 óta Hollandiában tartózkodik, és akit 2015-ben Hollandia területén nemkívánatos személynek nyilvánítottak abból az okból, hogy a Genfi Egyezmény²⁶ 1. cikke F. pontjának a) alpontja szerinti bűncselekmény elkövetésében bűnös, mivel tudnia kellett azokról a háborús és emberiség elleni bűncselekményekről, amelyeket a bosnyák hadsereg különleges egységei követtek el, és e bűncselekményekben ő személyesen is részt vett. A második ügy egy afgán állampolgárra vonatkozott, aki 2000-ben érkezett Hollandiába, és 2011-ben Belgiumba költözött, és akinek hollandiai és belgiumi tartózkodási engedély iránti kérelmeit elutasították azzal az indokkal, hogy a Genfi Egyezmény 1. cikke F. pontjának a) alpontja szerinti bűncselekményeket követett el. E két személy a szóban forgó határozatok ellen keresetet nyújtott be.

A Bíróság ítéletében kiemelte mindenképp, hogy a 2004/38 irányelv 27. cikkének (1) bekezdéséből következik, hogy a tagállamok hozhatnak olyan intézkedéseket, amelyek, állampolgárságra tekintet nélkül, korlátozzák az uniós polgárok és családtagjaik szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát többek között közrendi vagy közbiztonsági okokból. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az olyan uniós polgár vagy az ilyen polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának

26] A menekültek helyzetére vonatkozó, 1951. július 28-án Genfben aláírt egyezmény (Recueil des traités des Nations unies [1954.], 189. kötet, 137. o., 2545. sz.; kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.) Ezen egyezmény F. pontjában az alábbiakat mondja ki:

„Az Egyezmény rendelkezései nem alkalmazhatók az olyan személyre, akiről alapos okkal feltételezhető, hogy a) Béke elleni, háborús vagy emberiség elleni, az ilyen bűncselekményekről rendelkező nemzetközi okmányokban meghatározott bűncselekményt követett el; [...]”.

korlátozása, akivel szemben a múltban a Genfi Egyezmény 1. cikkének F. pontja vagy a 2011/95 irányelv²⁷ 12. cikkének (2) bekezdése alapján a menekült jogállást el nem ismerő határozatot hoztak, tartozhat a 2004/38 irányelv 27. cikke (2) bekezdésének első albekezdése szerinti „közrendi vagy közbiztonsági okokból hozott intézkedések” fogalma alá. A Bíróság ugyanakkor emlékeztetett arra, hogy közrendi vagy közbiztonsági okokkal igazolt intézkedéseket csak akkor lehet hozni, ha az illetékes nemzeti hatóságok által esetről esetre végzett vizsgálatot követően bebizonyosodik, hogy az érintett egyén személyes magatartása közvetlenül, valódi és kellően súlyos veszélyt jelent a társadalom valamely alapvető érdekére. Következésképpen az, hogy egy személlyel szemben, aki tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújt be valamely tagállam területén, a múltban a menekült jogállást el nem ismerő határozatot hoztak a menekültek helyzetére vonatkozó hivatkozott egyezmény vagy a 2011/95 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése alapján, nem teszi lehetővé e tagállam illetékes hatóságai számára annak automatikusan megállapítását, hogy e személynek az e területen való pusztán jelenléte – az ismétlődés kockázatának fennállásától függetlenül – valódi, közvetlen és kellően súlyos veszélyt jelent a társadalom valamely alapvető érdekére, amely igazolhatja közrendi vagy közbiztonsági okokból hozott intézkedéseknek a meghozatalát.

Ugyanis, emelte ki a Bíróság, az ilyen veszély fennállása megállapításának az érintett egyén személyes magatartásának a fogadó tagállam illetékes hatóságai általi értékelésén kell alapulnia, figyelembe véve a menekült jogállást el nem ismerő határozat megállapításait, valamint azon tényezőket, amelyek e határozat alapul, különösen az ezen egyénnek felrótt bűncselekmények vagy cselekmények jellegét és súlyát, az ezekben való egyéni közreműködésének mértékét, a büntetőjogi felelősség alóli mentesülési okok esetleges fennállását, valamint azt, hogy büntetőítéletet hoztak-e vele szemben, vagy sem. Ezen átfogó értékelésnek tekintetbe kell vennie azt is, hogy mennyi idő telt el a bűncselekmények vagy cselekmények feltételezett elkövetése óta, valamint az egyén későbbi magatartását különösen abból a szempontból, hogy e magatartás tükröz-e az EUSZ 2. és EUSZ 3. cikkben említett alapvető értékek sérelmére irányuló, továbbra is fennálló szándékot, miáltal zavarhatja a lakosság nyugalma és fizikai biztonságát. Önmagában az, hogy ezen egyén múltbéli magatartása származási országának olyan sajátos történelmi és társadalmi összefüggésében valósult meg, amely a fogadó tagállamban valószínűleg nem alakul ki, nem akadályozza ilyen veszély megállapításának.

A Bíróság pontosította továbbá, hogy az arányosság elvének megfelelően a fogadó tagállam illetékes hatóságainak egyébként mérlegelniük kell egyrészt azon veszélyt, amelyet az érintett egyén személyes magatartása a fogadó társadalom alapvető érdekeire jelent, másrészt az uniós polgárok és családtagjainak irányelvű eredő jogainak védelmét.

2. Uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagjainak származékos tartózkodási joga

E területen öt ítéletet érdemes kiemelni. Ezek sorában szerepel a **Coman és társai** ítélet (C-673/16, [EU:C:2018:385](#)), amelyet részletesebben vizsgál e jelentés „Alapvető jogok” című II. része.

2018. május 8-án a **K. A. és társai (Családegyesítés Belgiumban)** ítéletében (C-82/16, [EU:C:2018:308](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság pontosította azon származékos tartózkodási jog tartalmát, amelyre az EUMSZ 20. cikk alapján olyan uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagjai hivatkozhatnak, aki sosem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát. Az alapügy több olyan, harmadik országbeli állampolgárra vonatkozott, aki családegyesítés céljából tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújtott be mint belga

²⁷ A harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 337., 9. o.).

állampolgár eltartott leszármazója, belga kiskorú gyermek szülője vagy belga állampolgárral tartós regisztrált kapcsolatban élő élettárs. E kérelmeket nem vették tekintetbe, mivel az érintett személyekkel szemben a tagállam területére való beutazási tilalomra vonatkozó – még mindig hatályos – határozatot hoztak, és ezek közül egyes határozatokat a közrend veszélyeztetésére vonatkozó okokkal indokoltak.

A Bíróság kimondta először is, hogy az EUMSZ 20. cikkel ellentétes az a tagállami gyakorlat, amelynek keretében kizárólag azon az alapon nem vizsgálják az ilyen kérelmet, hogy a harmadik ország szóban forgó állampolgárával szemben az érintett területre való beutazási tilalmat rendeltek el, ugyanakkor nem vizsgálták az ezen uniós polgár és a harmadik ország ezen állampolgára közötti olyan eltartotti viszony fennállását, amely miatt – a származékos tartózkodási jognak az ezen utóbbtól való megtagadása esetén – az említett uniós polgár ténylegesen az Unió területének elhagyására kényszerülne, hogy családtagját származási országában kísérsje, ily módon pedig megfosztanák attól, hogy ténylegesen élvezze a jogállása révén biztosított jogok lényegét.

Másodszor a Bíróság meghatározta, hogy melyek azok a körülmények, amelyek között megvalósulhat az ilyen eltartotti viszony. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a kiskorúaktól – és kiváltképpen a kisgyermekektől – eltérően a felnőttek főszabály szerint képesek a családtagjaiktól független életvitelt folytatni. Amennyiben az uniós polgár nagykorú, olyan eltartotti viszony, amely e cikk alapján a harmadik ország érintett állampolgára számára származékos tartózkodási jog megadását igazolhatja, csak kivételes esetekben képzelhető el, amelyekben – figyelemmel az összes releváns körülményre – az érintett személy egyáltalán nem választható el az őt eltartó családtagjától. Ezzel szemben amennyiben az uniós polgár kiskorú, az ilyen eltartotti viszony fennállása értékelésének – a gyermek mindenképp felett álló érdekében – az adott ügy körülményei összességének, többek között a gyermek életkorának, testi és érzelmi fejlettségének, a szüleivel fennálló érzelmi kapcsolata erősségének, valamint azon kockázatnak a figyelembevételén kell alapulnia, amelyet a harmadik országbeli állampolgár szülőitől való elszakítás a gyermek lelki egyensúlyára jelenthet.

Harmadszor a Bíróság hangsúlyozta, hogy az alapügy körülményei között bizonyos tényezők nem bírnak hatással az érintett, harmadik országbeli állampolgár tartózkodási jogának megadására szempontjából. Így közömbös, hogy a harmadik ország állampolgára által hivatkozott eltartotti viszony a beutazási tilalom vele szemben történő elrendelését követően keletkezett. Ugyancsak közömbös, hogy e határozat már jogerőssé vált, amikor családdegyesítési célú tartózkodás iránti kérelmét benyújtotta, vagy az, hogy e határozatot a visszatérési kötelezettség megsértése igazolja. Ezenkívül, amennyiben közrendi okok igazolták ezt a határozatot, az ilyen okok nem eredményezhetik a származékos tartózkodási jog megtagadását. Az ilyen megtagadás csak az ügy aktuális és releváns körülményei összességének a konkrét értékeléséből eredhet az arányosság elvének, a gyermek mindenképp felett álló érdekének, valamint az alapvető jogoknak a tükrében, amelyből kitűnik, hogy az érintett a közrendre nézve valódi, közvetlen és kellően súlyos veszélyt jelent.

Negyedszer a Bíróság kijelentette, hogy a 2008/115 irányelv²⁸ értelmében nem fogadható el kiutasítási határozat harmadik ország olyan állampolgárával szemben, aki már állt – még mindig hatályos – beutazási tilalommal párosuló kiutasítási határozat hatálya alatt, anélkül, hogy figyelembe vennék a családi életével és különösen kiskorú gyermeke érdekével kapcsolatos, a beutazási tilalom elrendelését követően benyújtott családdegyesítési célú tartózkodás iránti kérelemben említett tényezőket, kivéve ha ezekre a tényezőkre az érintett korábban már hivatkozhatott volna.

28] A harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 348., 98. o.).

A Bíróság ismét azon származékos tartózkodási jog tekintetében határozott, amelyre az olyan uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagjai hivatkozhatnak, aki – mindkét ügyben – abban a tagállamban tartózkodik, amelynek az állampolgára. Az **Altiner és Ravn** ügy (C-230/17, [EU:C:2018:497](#)) – amely a 2018. június 27-i ítélet alapjául szolgált – tárgya olyan tartózkodási engedély iránti kérelem volt, amelyet Dániában egy török kiskorú mint apja dán házastársának családtagja nyújtott be, miután a pár közel kétéves svédországi tartózkodást követően visszatért Dániába. A 2018. július 12-i **Banger** ítéletben (C-89/17, [EU:C:2018:570](#)) egy, az Egyesült Királyság állampolgárságával rendelkező személy dél-afrikai élettársa kért tartózkodási kártyát az Egyesült Királyságban, miután néhány éves hollandiai tartózkodást követően visszatértek e tagállamba.

A 2004/38 irányelv a két ügy egyikében sem volt alkalmazható, mivel az kizárólag valamely uniós polgár olyan tagállamba való belépésének és tartózkodásának feltételeit szabályozza, amelynek e személy nem állampolgára, és az irányelv nem keletkeztet származékos tartózkodási jogot az uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja számára olyan tagállamban, amelynek ez az uniós polgár az állampolgára. Ilyen származékos tartózkodási jog ebben az esetben alapulhat ugyanakkor az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésén. Ennélfogva a Bíróság emlékeztetett arra, hogy noha a 2004/38 irányelv nem szabályozza az uniós polgárnak az állampolgársága szerinti tagállamba történő visszatérésének esetét, azt analógia útján alkalmazni kell ilyen esetben.

A Bíróság tehát, különösen a 2004/38 irányelvre támaszkodva, az **Altiner és Ravn** ítéletben azt a dán jog által előírt különös feltételt vizsgálta, amelynek értelmében a szabad mozgáshoz való jogának gyakorlása után Dániába visszatérő uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja ezen uniós polgár származási tagállama területére való beutazásának vagy tartózkodási engedély iránti kérelme benyújtásának az uniós polgár említett tagállamba történő visszatérésének „természetes következményeként” kell történnie. A dán hatóságok a dán állampolgár házastársának török fia által benyújtott tartózkodási engedély iránti kérelmet ugyanis azzal az indokkal utasították el, hogy a fiú a kérelmét mintegy kilenc hónappal a pár Dániába való visszatérését követően terjesztette elő.

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy amennyiben az uniós polgár az állampolgársága szerinti tagállamtól eltérő tagállamban való tényleges tartózkodása alkalmával e tagállamban teremtette meg vagy szilárdította meg a családi életét, az érintett uniós polgár EUMSZ 21. cikk (1) bekezdéséből eredő jogainak hatékony érvényesülése megköveteli, hogy e polgár az e tagállamban vitt családi életét folytathassa az állampolgársága szerinti tagállamba való visszatéréskor azáltal, hogy az érintett családtagja származékos tartózkodási jogban részesül. Egyébként a 2004/38 irányelv értelmében az uniós polgár családtagjainak elismert származékos tartózkodási jog nincs ahhoz a feltételhez kötve, hogy a családtagok e tagállam területére az uniós polgár beutazását követően egy meghatározott határidőn belül utazzanak be.

Az uniós polgár állampolgársága szerinti tagállam illetékes hatóságai ezen, az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésén alapuló származékos tartózkodási jog biztosítása előtt mindazonáltal jogosultak megvizsgálni, hogy a családi élet nem került-e megszakításra, mielőtt a harmadik ország állampolgára az érintett uniós polgár állampolgársága szerinti tagállam területére beutazott. E tekintetben az érintett tagállam figyelembe veheti azon tényt – mint egyszerű valószínűsítő körülményt –, hogy a családtag az uniós polgár e tagállamba való visszatérését követő jelentős idő eltelte után utazott be ennek a tagállamnak a területére. Az illetékes hatóságoknak egy átfogó értékelés keretében egyéb releváns elemeket is figyelembe kell vennie, köztük azokat, amelyek az uniós polgár származási tagállamba való visszatérése és a családtagjának ugyanazon tagállamba való beutazása között eltelt idő ellenére bizonyítani tudják, hogy a fogadó tagállamban megteremtett és megszilárdult családi élet nem ért véget.

A 2018. július 12-i Banger ítéletben a Bíróság kimondta, hogy jóllehet az uniós polgár állampolgársága szerinti tagállam nem köteles valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező, olyan nem regisztrált élettárs számára, akivel ezen uniós polgár tartós kapcsolatot tart fenn, belépésre és tartózkodásra vonatkozó jogot elismerni, e tagállam köteles ugyanakkor e tartózkodási engedély megadását megkönnyíteni.

A Bíróság kiemelte, hogy az a harmadik országbeli állampolgár, akinek tartós, megfelelően igazolt kapcsolata van egy olyan uniós polgárral, aki gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, és ott-tartózkodás céljából visszatért abba a tagállamba, amelynek állampolgára, e polgár az ezen utóbbi tagállamba való visszatérésekor nem részesülhet kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyet a 2004/38 irányelv azon harmadik országbeli állampolgár számára ír elő, aki tartós, megfelelően igazolt kapcsolatot tart fenn egy olyan uniós polgárral, aki az állampolgársága szerinti tagállamtól eltérő tagállamban gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát. Márpedig ezen irányelv 3. cikke (2) bekezdése első albekezdésének b) pontja az uniós polgárral ilyen kapcsolatban álló élettárs tekintetében azt írja elő, hogy a fogadó tagállamnak a nemzeti jogszabályaival összhangban „meg kell könnyítenie” ezen élettárs beutazását és tartózkodását. Következésképpen, az említett irányelv analógia útján történő alkalmazásának elmaradása visszatartaná az uniós polgárt attól, hogy az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdése szerinti, másik tagállam területén való tartózkodáshoz való jogának gyakorlása céljából elhagyja az állampolgársága szerinti tagállamot, mert nem lehetne biztos abban, hogy a származási tagállamba való visszatérése után folytathatja a harmadik ország állampolgárával a fogadó tagállamban történő tényleges tartózkodás folyamán kialakított vagy megszilárdított családi életét.

A Bíróság hozzátette, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az uniós polgár élettársának kérelméről hozott határozat e személy személyes körülményeinek alapos vizsgálatán alapuljon, és elutasítás esetén indokolást tartalmazzon. Az említett vizsgálat keretében a hatáskörrel rendelkező hatóságnak figyelembe kell vennie az adott ügytől függően esetlegesen releváns, különböző tényezőket. Noha a figyelembe veendő tényezők meghatározását illetően a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, biztosítaniuk kell azt, hogy a jogszabályaikban alkalmazott kritériumok megfeleljenek a 2004/38 irányelv 3. cikke (2) bekezdése első albekezdésének b) pontjában foglalt „meg kell könnyítenie” kifejezés általános jelentésének, és ne fosszák meg ezt a rendelkezést hatékony érvényesülésétől. Ezenfelül az érintett, harmadik országbeli állampolgároknak jogorvoslati joggal kell rendelkezniük a velük szemben hozott, a tartózkodási engedélyt megtagadó határozat vitatására, mivel a 2004/38 irányelv rendelkezéseit a Charta 47. cikkéből eredő követelményeknek megfelelően kell értelmezni. Ennek keretében a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a nemzeti jogszabályok és azok alkalmazása az irányelvben kijelölt mérlegelési mozgástér keretein belül maradt-e, és különösen, hogy a megtagadó határozat kellően szilárd ténybeli alappal rendelkezik-e, és tiszteletben tartották-e az eljárási biztosítékokat.²⁹

Végül a 2018. június 27-i **Diallo** ítéletben (C-246/17, [EU:C:2018:499](#)) a Bíróságnak pontosításokat kellett adnia egyrészt azon *határidőre vonatkozóan, amelyen belül az uniós polgár családtagjai számára kiállítható tartózkodási kártya iránt benyújtott kérelemre vonatkozó határozatot meg kell hozni és közölni kell a 2004/38 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének értelmében, másrészt az előírt határidő lejártának következményeire vonatkozóan*. Ebben az ügyben egy guineai állampolgár, mint holland állampolgárságú, Belgiumban lakóhellyel rendelkező gyermek felmenője, kérelmet nyújtott be uniós polgár családtagjai számára kiállítható tartózkodási kártya iránt. A belga hatóságok e kérelmet elutasították, és határozatukat hat hónappal és kilenc nappal a kérelem benyújtását követően közzétették az érintettel. Miután e bíróság e határozatot annak hiányos indokolása miatt megsemmisítette, a belga hatóságok, közel egy évvel a kérelem benyújtását követően, újabb elutasító határozatot hoztak. A nemzeti ítélkezési gyakorlat értelmében, amely az État belge (belga állam) álláspontja szerint vonatkozó uniós

29| E tekintetben meg kell említeni „A magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog” II.3.1. részben bemutatott **Coman és társai ítéletet** (C-673/16, [EU:C:2018:385](#)) is, amelyben a Bíróság ugyancsak azon származékos tartózkodási jog tárgyában határozott, amelyre az EUMSZ 21. cikk alapján harmadik ország állampolgára mint uniós polgár házastársa hivatkozhat, amennyiben a házastársak azonos neműek.

jogi különös szabályozás hiányában ezen ügy tekintetében alkalmazandó, a hatóságoknak eredeti határozatuk bíróság általi megsemmisítését követően újból a 2004/38 irányelv 10. cikke (1) bekezdésében előírt hat hónapos határidő a rendelkezésére áll a kérelem elbírálására. Az érintett ekkor megtámadta e határozatot többek között azzal az indokkal, hogy az, ha az illetékes nemzeti hatóság számára az első határozat megsemmisítését követően újabb hat hónapos határidőt biztosítanak, megfosztja a 2004/38 irányelv 10. cikke (1) bekezdését hatékony érvényesülésétől.

A Bíróság kifejtette, hogy az illetékes nemzeti hatóságoknak a tartózkodási kártya iránti kérelem benyújtását követően, a 2004/38 irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében előírt hat hónapos kötelező határidőn belül el kell bírálniuk a kérelmet, határozatot kell hozniuk, közülniük kell e – kedvező vagy kedvezőtlen – határozatot, és adott esetben ki kell állítaniuk a tartózkodási kártyát a kérelmező számára. Az e hat hónapos határidő túllépéséből eredő következményekkel kapcsolatban a Bíróság kiemelte, hogy a szóban forgó tartózkodási kártya nem állítható ki olyan harmadik országbeli állampolgár részére, aki nem teljesíti az ehhez a 2004/38 irányelv által meghatározott feltételeket. Ilyen feltételek között, jóllehet nincs akadálya annak, hogy valamely nemzeti szabályozás akként rendelkezzen, hogy az illetékes hatóságnak a kérelem benyújtásától számított hat hónapon keresztül tartó hallgatása a határozat elutasítását jelenti, ezzel szemben a 2004/38 irányelvnek magával a szövegével ellentétes, hogy e hallgatás elfogadó határozattal legyen egyenértékű. Következésképpen az illetékes nemzeti hatóságok számára nem írható elő az uniós polgár családtagjai számára kiállítható tartózkodási kártya hivatalból való kiállítása, amennyiben a hat hónapos határidő letelt, annak előzetes megállapítása nélkül, hogy az érintett ténylegesen teljesíti a fogadó tagállamban az uniós joggal összhangban való tartózkodás feltételeit.

Végül, ami a tartózkodási kártya kiállítását megtagadó határozatok bíróság által történő megsemmisítésének joghatásait illeti, a Bíróság kimondta, hogy ilyen esetben a hatóságoknak olyan észszerű határidőn belül kell új határozatot hozniuk, amely semmiképpen nem lehet hosszabb a 2004/38 irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett határidőnél. A tényleges érvényesülés elvével, valamint a 2004/38 irányelv gyorsaságra vonatkozó céljával ugyanis ellentétes, hogy a nemzeti hatóságoknak automatikusan újabb hat hónapos határidő álljon rendelkezésére a tartózkodási kártya kiállítását megtagadó első határozat bírósági megsemmisítését követően. A Bíróság kiemelte e tekintetben, hogy egy újabb hat hónapos határidő ilyen automatikus megnyílása rendkívül nehézvé tenné az uniós polgár családtagja azon jogának gyakorlását, hogy tartózkodási kártya iránti kérelmét elbírálják.

3. Uniós polgár harmadik államnak való kiadatása

A 2018. április 10-én hozott **Pisciotti** ítéletben (C-191/16, [EU:C:2018:222](#)) és a 2018. november 13-án hozott **Raugevicius** ítéletben (C-247/17, [EU:C:2018:898](#)) a Bíróság nagytanácsának azt kellett megvizsgálnia, hogy *valamely más tagállam állampolgárai, az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvére és az uniós polgárok szabad mozgásának és tartózkodásának elvére tekintettel hivatkozhatnak-e a tartózkodási hely szerinti állam olyan szabályára, amely tiltja saját állampolgárai kiadatását*. E kérdés a Pisciotti ügyben az Unió és az Amerikai Egyesült Államok között a kiadatás tárgyában létrejött megállapodás³⁰ (a továbbiakban: EU-USA megállapodás) összefüggésében, a Raugevicius ügyben pedig, a kérelmet előterjesztő harmadik állammal létrejött megállapodás hiányában, szabadságvesztés-büntetés végrehajtása tárgyában merült fel.

30] Az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között a kiadatásról szóló, 2003. június 25-i megállapodás (HL 2003. L 181., 27. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 161. o.).

A *Pisciotti* ügyben az érintett olasz állampolgárt az Amerikai Egyesült Államokban azzal vádolták, hogy a tengeri tömlők értékesítése területén versenyellenes összejátszásokban vett részt. Nigériából Olaszországba tartó repülőútján átszállás közben, Németországban fogták el. Az EU-USA kiadatási megállapodás értelmében ekkor kiadták az Egyesült Államoknak, ahol ezt követően elmarasztaló ítéletet hoztak vele szemben. R. Pisciotti keresetet indított Németországban az iránt, hogy a bíróság kötelezze Németországot kártérítés fizetésére. Álláspontja szerint Németország megsértette az uniós jogot, közelebbről a hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános elvét, amikor megtagadta tőle, hogy a német alaptörvény által minden német állampolgár tekintetében előírt kiadatási tilalomra hivatkozzon.

A Bíróság a **Petruhhin**³¹ ítélet alapján mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy noha a kiadatással kapcsolatos szabályok kiadatási megállapodás hiányában a tagállamok hatáskörébe tartoznak, az EUM-Szerződés uniós polgárságra vonatkozó rendelkezéseivel összefüggésben értelmezett EUMSZ 18. cikk alkalmazási körébe eső helyzetek közé tartoznak különösen az EUMSZ 21. cikkben biztosított, a tagállamok területén történő szabad mozgás és tartózkodás gyakorlásához kapcsolódó helyzetek. Ennélfogva olyan esetben, amelyben egy, az Amerikai Egyesült Államoknak kiadni kért uniós polgárt e kérelem esetleges teljesítése céljából az állampolgársága szerinti tagállamtól eltérő tagállamban letartóztattak, e polgár helyzete az uniós jog hatálya alá tartozik, mivel az említett polgár az Európai Unió belüli szabad mozgáshoz való jogával élt, és mivel az említett kiadatás iránti kérelmet az EU-USA megállapodás keretében kezdeményezték.

A Bíróság, miután megjegyezte e tekintetben, hogy az EU-USA megállapodással nem ellentétes, hogy az EU-Németország kiadatási szerződés lehetővé teszi, hogy megtagadja saját állampolgárainak kiadatását, kiemelte, hogy a tagállamoknak e hatáskört az elsődleges joggal és különösen az EUM-Szerződésnek az egyenlő bánásmódra és az uniós polgárok szabad mozgáshoz való jogára vonatkozó szabályaival összhangban kell gyakorolniuk. A Bíróság e tekintetben úgy ítélte meg, hogy az abban álló egyenlőtlen bánásmód, hogy engedélyezik valamely uniós polgár kiadatását, aki a megkeresett tagállamtól eltérő tagállam állampolgára, míg a saját állampolgárai megkeresett tagállam általi kiadatása nem engedélyezett, a szabad mozgáshoz való jog korlátozásának minősül az EUMSZ 21. cikk értelmében véve. Az ilyen korlátozásnak objektív megfontolásokon kell alapulnia, és a jogszerű célkitűzéssel arányosnak kell lennie. E tekintetben az annak megakadályozására irányuló célkitűzést, hogy azok a személyek, akik bűncselekményt követtek el, elkerüljék a büntetésüket, az uniós jogban jogszerű célkitűzésnek kell tekinteni.

Az arányosság követelményével kapcsolatban a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Petruhhin ítéletben foglalt, olyan kontextusban kialakított megoldás, amelyben nem létezett nemzetközi kiadatási megállapodás, mégis alkalmazandó egy olyan helyzetre, amelyben az EU-USA megállapodás a megkeresett tagállamot felhatalmazza arra, hogy a saját állampolgárait ne adja ki. Így ha valamely tagállamhoz más tagállam állampolgárságával rendelkező személy kiadatása iránti kérelem érkezik, tájékoztatnia kell az említett személy állampolgársága szerinti tagállamot, és adott esetben ez utóbbi tagállam kérelmére át kell adni számára ezt a személyt a 2002/584 kerethatározat³² rendelkezéseinek megfelelően, feltéve, hogy e tagállam a nemzeti joga szerint hatáskörrel rendelkezik a büntetőeljárás lefolytatására e személlyel szemben a területén kívül elkövetett cselekmények vonatkozásában. Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy az ügy tényállására tekintettel az EUMSZ 18. és az EUMSZ 21. cikket úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az, ha a megkeresett tagállam valamely alkotmányjogi szabály alapján eltérően kezeli a saját és más uniós tagállamok állampolgárait, és ez utóbbiak kiadatását engedélyezi, míg a saját állampolgárainak kiadatását nem, amennyiben

31| A Bíróság 2016. szeptember 6-i **Petruhhin** ítélete (C-182/15, [EU:C:2016:630](#)).

32| Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.).

előzőleg e polgár állampolgársága szerinti tagállam illetékes hatóságai számára lehetővé tette, hogy az átadását európai elfogatóparancs útján kérjék, és amennyiben ez utóbbi tagállam ennek érdekében nem tett intézkedéseket.

A Bíróság Petruhhin ítéletből eredő ítélkezési gyakorlatát a 2018. november 13-án hozott Raugėvicius ítéletben is alkalmazta olyan kiadatás iránti kérelem keretében, amelyet a tagállami állampolgárok Oroszországnak való kiadatását szabályozó uniós jogi szabályok hiányában, büntetés végrehajtása céljából terjesztettek elő. Ezen ügy tárgya egy litván és orosz állampolgárságú személy kiadatása iránti kérelem volt, amelyet az orosz hatóságok a finn hatóságoknak címeztek négyéves börtönbüntetés végrehajtása céljából. A finn jog csak a finn állampolgárok Unión kívüli kiadatását tiltotta, és az érintett arra való hivatkozással ellenezte kiadatását, hogy már régóta Finnországban él, és két, e tagállamban élő, finn állampolgárságú gyermek édesapja. A finn bíróságban, amelytől véleményt kértek arra a kérdésre vonatkozóan, hogy van-e bármiféle jogi akadály a kiadatásnak, különösen az a kérdés merült fel, hogy a Bíróság által a *Petruhhin* ítéletben kidolgozott elvek vonatkoznak-e az olyan esetre, amikor a kiadatás iránti kérelem büntetés végrehajtásának céljából történik.

A *Pisciotti* ügghöz hasonlóan a Bíróság azt állapította meg, hogy az abban álló egyenlőtlen bánásmód, hogy engedélyezik valamely uniós polgár kiadatását, aki egy, a megkeresett tagállamtól eltérő tagállam állampolgára, noha e tagállam a saját polgárainak kiadatását nem engedélyezi, a szabad mozgáshoz való jog korlátozásának minősül az EUMSZ 21. cikk értelmében véve, amely csupán akkor igazolható, ha objektív megfontolásokon alapul, és a nemzeti jog által jogszerűen megállapított célkitűzéssel arányos. Mivel a kiadatás a büntetés elkerülésének megakadályozására irányuló jogszerű célt követ, a Bíróság ezt követően megállapította, hogy a saját állampolgárok büntetés végrehajtása céljából történő kiadatásának tilalmát általában ellensúlyozzák az olyan mechanizmusok, amelyek lehetővé teszik, hogy ezen állampolgárok büntetésüket az állampolgárságuk szerinti államban töltsék le. Mivel a finn jog rendelkezik ezen utóbbi lehetőségről, a Bíróság megvizsgálta, hogy léteznek-e a valamely másik tagállam állampolgárának a kiadatása alternatívájának minősülő, az állampolgárok szabad mozgáshoz való jogának gyakorlását kevésbé korlátozó intézkedések.

Ebben az összefüggésben a Bíróság kiemelte, hogy noha a tagállami állampolgárok Oroszországnak történő kiadatására vonatkozó uniós jogi szabályok hiányában a tagállamok továbbra is jogosultak ilyen szabályokat elfogadni, ugyanezen tagállamok e hatáskörüket kötelesek úgy gyakorolni, hogy tiszteletben tartják az uniós jogot, különösen pedig az EUMSZ 18. és EUMSZ 21. cikket. Márpedig, tekintve, hogy a megkeresett tagállam állampolgárai és más tagállamok e tagállamban állandó lakóhellyel rendelkező, olyan állampolgárai, akik ezen állam társadalmába bizonyos fokban beilleszkedtek, hasonló helyzetben vannak, a megkeresett tagállam ezen utóbbi állampolgárok számára köteles ugyanolyan bánásmódot biztosítani, mint amelyben a kiadatás terén a saját állampolgárait részesíti. Az ilyen uniós polgár számára biztosítani kell tehát, hogy a saját állampolgárok tekintetében alkalmazott, kiadatást tiltó szabály rá ugyanúgy vonatkozzon, és hogy a büntetését ugyanazon feltételek mellett, mint amelyek ez utóbbi állampolgárokra vonatkoznak, a megkeresett tagállamban tölthesse le.

Végezetül a Bíróság emlékeztetett arra, hogy amennyiben a megkeresett tagállam más tagállam olyan állampolgárát készül kiadni, aki nem rendelkezik állandó lakóhellyel a területén, ezen első tagállamnak vizsgálnia kell, hogy a kiadatás nem fogja-e sérteni a Chartában és különösen annak 19. cikkében biztosított jogokat.

IV. Intézményi rendelkezések

A 2018. október 2-i **Franciaország kontra Parlament (A költségvetési jogkör gyakorlása)** ítéletében (C-73/17, [EU:C:2018:787](#)) a Bíróság nagytanácsa kimondta, hogy az Európai Parlament költségvetési hatásköreinek egy részét gyakorolhatja Strasbourg helyett Brüsszelben, amennyiben a költségvetési eljárás megfelelő lefolytatásával összefüggő követelmények ezt szükségessé teszik. Ebben az ügyben a Luxemburgi Nagyhercegség által támogatott Francia Köztársaság a Parlament az Unió 2017-es pénzügyi évre vonatkozó általános költségvetésének elfogadásával kapcsolatos bizonyos jogi aktusainak megsemmisítését kérte a Bíróságtól, mivel ezen aktusokat egy Brüsszelben tartott további plenáris ülés alatt fogadták el. A Francia Köztársaság szerint az intézmények székhelyéről szóló jegyzőkönyv³³ egyetlen cikkének a) pontja értelmében a Parlament köteles az EUMSZ 314. cikk által részére biztosított költségvetési hatáskört teljes egészében azon rendes plenáris ülésszakok során gyakorolni, amelyeket Strasbourgban tartanak.

Ítéletében a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a Parlament köteles a ráruházott költségvetési hatásköröket a Szerződések, illetve az azok alapján elfogadott jogi aktusok tiszteletben tartásával gyakorolni.

Így először is ezen intézmény köteles tiszteletben tartani az intézmények székhelyéről szóló jegyzőkönyvet, amely a Szerződések szerves részét képezi.

Másodszor a Parlament köteles tiszteletben tartani azon esedékességi időket és határidőket, amelyeket a Szerződés a költségvetési hatáskörei plenáris ülésen történő gyakorlása érdekében támaszt vele szemben annak biztosítása érdekében, hogy az Unió éves költségvetését a szóban forgó pénzügyi évet megelőző év vége előtt elfogadják. Ezért ha a Parlamentnek az EUMSZ 314. cikk 6. pontjában megállapított tizennégy napos határidőn belül nem sikerül második olvasatban határoznia az éves költségvetés közös szövegtervezetéről, és ha az Európai Unió Tanácsa e tervezetet e határidőn belül elutasítja, a költségvetési eljárást teljes egészében újra kell kezdeni, amely esetben a Parlament elveszti az EUMSZ 314. cikk 7. pontjának d) alpontja szerinti azon előjogát, amely lehetővé teszi számára, hogy az éves költségvetés közös szövegtervezetének a Tanács általi elutasítása esetén minősített többségű további szavazás útján egyedül határozzon a költségvetés elfogadásáról. A Parlament határozatának ilyen hiánya azt is lehetővé tenné, hogy a Tanács egyedül fogadja el az éves költségvetés közös szövegtervezetét. Márpedig az Unió tevékenységének átláthatósága és demokratikus legitimitációja szempontjából különös jelentősége van annak, hogy a Parlament e közös szövegtervezetről plenáris ülésen határozzon.

Harmadszor az intézmények székhelyéről szóló jegyzőkönyv és a Szerződésnek a költségvetési eljárást szabályozó rendelkezései azonos jogi kötőerővel rendelkeznek. Így az előbbiből eredő követelmények önmagukban nem élvezhetnek elsőbbséget az utóbbiból eredő követelményekhez képest, sem fordítva. E cikkeket esetről esetre kell alkalmazni, tiszteletben tartva e követelmények szükségszerű összeegyeztetését és a köztük fennálló megfelelő egyensúlyt. Ennélfogva, noha a Parlament köteles a költségvetési hatásköreit a Strasbourgban tartott rendes plenáris ülészek során gyakorolni, az intézmények székhelyéről szóló jegyzőkönyvből eredő e kötelezettség nem képezi akadályát annak, hogy amennyiben a költségvetési eljárás megfelelő lefolytatásával összefüggő követelmények folytán az szükséges, az éves költségvetésről a Brüsszelben tartott további plenáris ülészek során tartsanak vitát és szavazást. A Parlament feladata, hogy elvégezze ezt az összeegyeztetést, amelyhez a költségvetési eljárás megfelelő lefolytatásával összefüggő követelményekből eredő mérlegelési jogkörrel rendelkezik.

33| Az Európai Unió intézményeinek, egyes szerveinek, hivatalainak és szervezeti egységeinek székhelyéről szóló, az EU-, az EUM- és az Euratom-Szerződéshez csatolt 6. sz. jegyzőkönyv (HL 2008. C 115., 265. o.).

A Bíróság felülvizsgálata tehát kizárólag arra vonatkozik, hogy a Parlament e tekintetben mérlegelési hibákat követett-e el, amikor a költségvetési jogköreinek egy részét további plenáris ülészek során gyakorolta. Ebben az ügyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Parlament nem követett el mérlegelési hibát, amikor meghatározta a rendes plenáris üléseinek ütemtervét, és az Unió 2017-es pénzügyi évre vonatkozó éves költségvetésének közös szövegtervezetével kapcsolatos vitát és szavazást a 2016. november 30-án és december 1-jén Brüsszelben tartott további plenáris ülészek napirendjére vette fel. Ezzel összefüggésben a Bíróság azt is megállapította, hogy a Parlament elnöke nem követett el mérlegelési hibát, amikor az említett plenáris ülés során azt állapította meg, hogy az Unió 2017-es pénzügyi évre vonatkozó éves költségvetését véglegesen elfogadták.

V. Az Európai Unió joga és a nemzeti jog

A 2018. augusztus 7-i **Smith** ítéletben (C-122/17, [EU:C:2018:631](#)) a Bíróság nagytanácsa úgy ítélte meg, hogy *a magánszemélyek közötti jogvita tárgyában eljáró nemzeti bíróság, amely nem tudja egy irányelv³⁴ -olyan rendelkezésével ellentétes nemzeti jogi rendelkezéseket értelmezni, amely a közvetlen hatályhoz szükséges valamennyi feltételnek eleget tesz, kizárólag az uniós jog alapján nem köteles e nemzeti rendelkezések, valamint az e rendelkezéseknek megfelelően a biztosítási szerződésben szereplő záradék alkalmazását mellőzni.*

Ebben az ügyben a Bíróságot arra kérték, hogy pontosítsa a **Farrell**³⁵ ítéletéből fakadó következményeket, amely ítéletben a 90/232 irányelv 1. cikkével ellentétesnek ítélte az olyan nemzeti szabályozást, amely kizárja a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás fedezetét az olyan személyek tekintetében, akik számára valamely gépi meghajtású járműben nem biztosítottak rögzített utasülést, és megállapította, hogy az említett 1. cikk megfelel a közvetlen hatály kiváltásához szükséges összes feltételnek. A kérdést előterjesztő bíróságnak e tekintetben kétségei merültek fel a magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróságokat az uniós jog alapján terhelő kötelezettségeket illetően, amennyiben az alkalmazandó nemzeti jogszabály nyilvánvalóan összeegyeztethetetlen az említett irányelv említett rendelkezéseivel.

Emlékeztetve azon állandó ítélkezési gyakorlatára, amely szerint valamely irányelv önmagában nem keletkeztet magánszemélyekre vonatkozó kötelezettséget, következőképpen arra ilyenként nem is lehet magánszeméllyel szemben hivatkozni, a Bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróság csak akkor köteles az irányelvvel ellentétes nemzeti rendelkezést mellőzni, ha arra valamely tagállammal, annak közigazgatási szerveivel – ideértve a decentralizált szerveket is –, az állam felügyelete vagy ellenőrzése alatt álló szervekkel vagy szervezetekkel, vagy azon szervezetekkel szemben hivatkoznak, amelyeket valamely tagállam közfeladat ellátásával bízott meg, és amelyek e célból a magánszemélyek közötti viszonyokra alkalmazandó szabályokhoz képest többletjogosultságokkal rendelkeznek. Egy át nem ültetett vagy helytelenül átültetett irányelv valamely rendelkezése felhívhatóságának a magánszemélyek közötti kapcsolatokra való kiterjesztése ugyanis kizárólag akkor fogadható el, ha az irányelv említett rendelkezése az uniós jog valamely általános elvét rögzíti. Ilyen esetben az általános elv, nem pedig az azt rögzítő irányelv az, amely még a magánszemélyek egymás közötti jogvitájában is azt a kötelezettséget rója a nemzeti bíróságokra, hogy mellőzzék az ezen elvvel összeegyeztethetetlen nemzeti rendelkezések alkalmazását, amennyiben úgy vélik, hogy nem tudják e rendelkezések összhangban álló értelmezését biztosítani.

34| A gépjárműhasználatlaltal kapcsolatos polgári jogi felelősség biztosítására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1990. május 14-i 90/232/EGK harmadik tanácsi irányelv (HL 1990. L 129., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 249. o.).

35| A Bíróság 2007. április 19-i **Farrell** ítélete (C-356/05, [EU:C:2007:229](#)).

Ebben az ügyben a 90/232 irányelv azáltal, hogy az 1. cikkében előírja a szóban forgó gépjármű-felelősségbiztosítással kapcsolatban, hogy az a gépjármű vezetője kivételével valamennyi utasnak a gépjárműhasználatból eredő személyi sérülésével kapcsolatos felelősségre kiterjedjen, nem az uniós jog valamely általános elvét rögzíti. Következésképpen amennyiben e rendelkezést nem ültették át vagy nem megfelelően ültették át, arra nem lehet magánszemélyek közötti jogvitában közvetlenül hivatkozni.³⁶

A 2018. december 4-i **Minister for Justice and Equality és Commissioner of An Garda Síochána** ítéletben (C-378/17, [EU:C:2018:979](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság állást foglalt azon kérdésben, hogy *egy, az uniós jog valamely meghatározott területen való alkalmazásának biztosítása céljából jogszabály által létrehozott országos szerv mellőzheti-e az uniós joggal ellentétes nemzeti jogszabály alkalmazását*. Az alapügyben szereplő jogvita az ír rendőrtisztek felső felvételi korhatárának rögzítésére és azon kérdésre vonatkozott, hogy e korlátozás hátrányos megkülönböztetést valósít-e meg, amelyet mind a 2000/78 irányelv,³⁷ mind az ezen irányelvet átültető ír jogszabályok tiltanak. Az ír jog szerint ugyanis, noha a Munkahelyi viszonyok bizottsága (korábban: Egyenlő bánásmódot felelős hatóság) az a szerv, amely a 2000/78 irányelvből eredő kötelezettségek tiszteletben tartásának biztosításáért felel, kizárólag a felsőbb bíróság rendelkezik hatáskörrel arra, hogy helyt adjon az uniós joggal ellentétes nemzeti rendelkezés alkalmazásának mellőzésére vagy annak megsemmisítésére irányuló kérelemnek.

Az Ír legfelsőbb bíróság azon kérdésére, amely lényegében e korlátozás uniós joggal való összeegyeztethetőségére irányult, a Bíróság először is hangsúlyozta, hogy különbség van az uniós joggal ellentétes valamely nemzeti jogi rendelkezés alkalmazásának egyedi ügyben való mellőzésére vonatkozó jogkör és az ilyen rendelkezés megsemmisítésére vonatkozó jogkör között, amely tágabb értelemben azzal a joghatással bír, hogy az adott rendelkezést megfosztja minden érvényességétől. A Bíróság emlékeztetett arra, hogy noha a tagállamok feladata, hogy kijelöljék a nemzeti rendelkezések érvényességének felülvizsgálatért felelős bíróságokat, az uniós jogi rendelkezéseket alkalmazni hivatott nemzeti bíróságok kötelesek biztosítani e rendelkezések teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörüknel fogva – eltekintve az azokkal ellentétes nemzeti rendelkezések alkalmazásától, anélkül hogy kérniük kellene e nemzeti rendelkezések jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő előzetes megsemmisítését, vagy erre várniuk kellene. Ugyanis az uniós jog elsőbbségének elve alapján nemcsak a bíróságok, hanem a tagállam valamennyi szerve köteles az uniós jogi normák teljes érvényesülését biztosítani.

Ennélfogva a Bíróság kimondta, hogy ha egy olyan szerv, mint a Munkahelyi viszonyok bizottsága, amelyet a törvény azzal a feladattal ruházott fel, hogy biztosítsa a 2000/78 irányelv alkalmazását és a 2000/78 irányelv alkalmazásából eredő kötelezettségek tiszteletben tartását, nem állapíthatná meg, hogy valamely nemzeti rendelkezés ellentétes az említett irányelvvvel, következésképpen nem határozhatja úgy, hogy eltekint e rendelkezés alkalmazásától, a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmódra vonatkozó uniós szabályok hatékony érvényesülése csökkenne. Az a körülmény, hogy a nemzeti jog ebben az ügyben lehetővé teszi a magánszemélyek számára, hogy a felsőbb bíróság előtt valamely nemzeti rendelkezésnek a 2000/78 irányelvvvel való állítólagos összeegyeztethetlenségén alapuló kérelmet nyújtsanak be, és lehetővé teszi e bíróság számára, hogy amennyiben e kérelemnek helyt ad, eltekintsen az adott nemzeti rendelkezés alkalmazásától, nem teheti kétségesé e megállapítást.

36| Továbbra is ugyanezen irányelvvvel kapcsolatban meg kell említeni a „Gépjármű-biztosítás” című XIV.6. részben ismertetett **Juliana** ügyet (C-80/17, [EU:C:2018:661](#)).

37| A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.).

A Bíróság tehát arra a következtetésre jutott, hogy az uniós jogot, és különösen az uniós jog elsőbbségének elvét akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében egy, az említett jog valamely meghatározott területen való alkalmazásának biztosítása céljából jogszabály által létrehozott országos szerv nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy úgy határozzon, mellőzi valamely, az uniós joggal ellentétes nemzeti jogszabály alkalmazását.

VI. Az Unió peres eljárásai³⁸

1. Előzetes döntéshozatal

Ebben a részben az előzetes döntéshozatalra utalások elfogadhatóságával kapcsolatos két ítéletet kell megemlíteni, valamint egy ítéletet a legfelsőbb szintű bíróságok azon kötelezettségét illetően, hogy az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése alapján a Bírósághoz forduljanak.

A nagytanácsban eljáró Bíróságnak a 2018. július 25-én hozott **Georgsmarienhütte** ítéletben (C-135/16, [EU:C:2018:582](#)) pontosítania kellett az úgynevezett „TWD” ítélkezési gyakorlatát³⁹ (1994. március 9-i **TWD Textilwerke Deggendorf** ítélet, C-188/92, [EU:C:1994:90](#)). A Bíróság így nyilatkozott *a valamely állami támogatást jogellenesnek nyilvánító bizottsági határozat érvényességére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról olyan esetben, amikor a kérdést előterjesztő bíróság előtt az említett határozat érvénytelenségére hivatkozó fél nem indított a Törvényszék előtt megsemmisítés iránti keresetet e határozattal szemben, noha az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján erre jogosult volt, azonban olyan helyzetről volt szó, melyben első pillantásra nem lehetett kizárni, hogy a kérdést előterjesztő bírósághoz a keresetet az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésében előírt határidőn belül nyújtották be.*

Ezen ügy alapjául a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia támogatására vonatkozó 2012. évi német törvény szolgált. E törvény előírta többek között az energiaigényes vállalkozásokra az e törvény alapján kivetett pótdíj (a továbbiakban: EEG-pótdíj) maximalizálását. Ezáltal a nagy energiafogyasztással rendelkező energiaigényes vállalkozások csökkenteni tudták energetikai költségeiket, és meg tudták őrizni nemzetközi versenyképességüket. 2015/1585 határozatával⁴⁰ a Bizottság többek között a belső piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősítette az EEG-pótdíj e maximalizálását, és arra kötelezte Németországot, hogy azt térítse vissza az energiaigényes vállalkozásokkal. Négy energiaigényes vállalkozás a pótdíj számukra biztosított maximalizálását visszavonó határozattal szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott keresetében lényegében a vitatott határozat érvénytelenségére hivatkozott. Ekkor e bíróság úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást és a Bírósághoz fordul e határozat érvényességével kapcsolatban.

38| Ezen a területen az ideiglenes intézkedés iránti eljárás tekintetében utalni kell „A pártatlan bírósághoz fordulás joga” című II.3.3. részben ismertetett **Bizottság kontra Lengyelország** ügyben 2018. december 17-én hozott végzésre (C-619/18 R, [EU:C:2018:1021](#)).

39| A Bíróság 1994. március 9-i **TWD** ítélete (C-188/92, [EU:C:1994:90](#)).

40| Az SA.3395 (2013/C) (korábbi 2013/NN) számú állami támogatásról (végrehajtotta Németország a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia és az energiaigényes vállalkozások támogatása érdekében) szóló, 2014. november 25-i (EU) 2015/1585 bizottsági határozat (HL 2015. L 250., 122. o.; a továbbiakban: vitatott határozat).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy különösen a jogbiztonsággal kapcsolatos megfontolásokból nincs arra lehetőség, hogy az olyan bizottsági határozat tárgyát képező állami támogatás kedvezményezettje, amelyet közvetlenül kizárólag azon tagállamnak címeztek, amely tagállamban e kedvezményezett illetőséggel rendelkezik, amely kedvezményezett az EUMSZ 263. cikk alapján minden kétséget kizáróan megtámadhatta volna e határozatot, ám az e rendelkezés hatodik bekezdésében az ilyen kereset megindítására előírt jogvesztő határidőt hagyta lejárni, eredményesen megkérdőjelezze az említett határozat jogszerűségét a nemzeti bíróságok előtt az ugyanezen határozat végrehajtása érdekében hozott nemzeti intézkedésekkel szemben benyújtott keresettel. Ennek kizárása abban az esetben is indokolt, ha a támogatás kedvezményezettje a nemzeti bíróság előtt akkor hivatkozik a bizottsági határozat érvénytelenségére, amikor az e határozattal szembeni keresetindítási határidő még nem járt le. Ennélfogva, amennyiben a valamely uniós jogi aktust vitatni szándékozó jogalanyt az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján kétségtelenül megilleti a keresetelési jog, e jogalany köteles igénybe venni az e rendelkezésben foglalt jogorvoslati lehetőséget úgy, hogy keresettel fordul a Törvényszékhez. A Bíróság ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a megsemmisítés iránti kereset, amely együtt jár a Törvényszék határozatával szembeni fellebbezés benyújtásának lehetőségével, különösen megfelelő eljárási keretet nyújt mind ténybeli, mind jogi kérdések alapos és kontradiktórius vizsgálatához többek között olyan technikai és összetett területeken, mint az állami támogatások területe.

E megállapítások fényében a Bíróság kimondta, hogy az alapeljárás felperesei kétségtelenül jogosultak voltak arra, hogy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján kérjék a vitatott határozat megsemmisítését, azonban nem indítottak keresetet a Törvényszék előtt. Ebből következik, hogy az alapeljárás felperesei nem hivatkozhattak az említett határozat érvénytelenségére az e határozat végrehajtása érdekében hozott nemzeti intézkedésekkel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott kereseteik alátámasztása érdekében. Mivel a vitatott határozat érvényességét a kérdést előterjesztő bíróság előtt nem kérdőjelezték meg eredményesen, a Bíróság elfogadhatatlannak minősítette az ugyanezen határozat érvényességére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmet.

A 2018. szeptember 20-i **Fremoluc** ítélet (C-343/17, [EU:C:2018:754](#)) alapjául szolgáló ügyben a Bíróság negyedik tanácsának *egy kizárólag belső jellegű ügyre vonatkozó előzetes döntéshozatalra utalás elfogadhatóságának kérdéséről* kellett határoznia egy olyan jogvitával összefüggésben, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódott. E kérdés egy olyan belga szabályozással kapcsolatban merült fel, amely szociális lakások kialakítására szolgáló telkeken elővásárlási jogot biztosított valamely állami ügynökség számára, és előírta e lakások értékesítésekor vagy bérbe adásakor elsődlegesen olyan magánszemélyeknek való odaítélését, akik az érintett területtel szoros társadalmi, gazdasági, szociális vagy kulturális kapcsolatban állnak. Az alapeljárásban a belgiumi székhelyű Fremoluc NV több, a Flamand Brabant tartományban található telekre vonatkozó adásvételi szerződést kötött a belgiumi székhellyel rendelkező eladókkal, az elővásárlási jog gyakorlásának elmaradása mint felfüggesztő feltétel kikötése mellett. A föld- és lakáspolitikáért felelős tartományi ügynökség azonban végül gyakorolta az említett jogokat, megszerezve a telkeket, majd azokat továbbértékesítve. A Fremoluc NV társaság keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság előtt, amely azzal a kérdéssel fordult a Bírósághoz, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozást a mozgási szabadságokra vonatkozó szabályokkal ellentétesnek kell-e tekinteni.

A Bíróság először is felidézte azon ítélkezési gyakorlatát, amely szerint az EUM-Szerződés rendelkezései, valamint az e rendelkezések végrehajtására elfogadott jogi aktusok nem alkalmazandók azokra a helyzetekre, amelyekben az alapjogvita minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik. A Bíróság ugyanakkor emlékeztetett arra, hogy vannak olyan esetek, amelyekben még ilyen helyzetben is szükségessé válhat, hogy az alapügyben szereplő jogvita elbírálásának segítése érdekében értelmezze a Szerződéseknek az alapvető szabadságokról szóló rendelkezéseit, és ehhez az ilyen előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket elfogadhatónak nyilvánítsa. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróságnak kell az eljárási szabályzat 94. cikke alapján megjelölnie a Bíróság számára, hogy kizárólagosan belső jellege ellenére a jogvita mennyiben mutat kapcsolatot az uniós jog alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezéseivel, amely kapcsolat e jogvita elbírálásához szükségessé teszi az előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezést. Ebben az ügyben a Bíróság megjegyezte, hogy

a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem csak annak megemlítésére szorítkozik, hogy úgy tűnik, hogy az alapügyben szereplő elsőbbségi szabály hatással van más tagállamok állampolgáira és vállalkozásaira. E kérelem nem említett többek között semmilyen olyan elemet, amely alátámasztaná más tagállamok állampolgárai – mint a Fremoluc NV társaság versenytársai – azon érdekének fennállását, hogy éljenek az alapvető szabadságokkal az alapügyben szereplő helyzetben. Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy mivel nem bizonyított az alapeljárásban szereplő, minden elemében egyetlen tagállamra korlátozóadó jogvita tárgya és körülményei, illetve az értelmezni kért uniós jogi rendelkezések közötti kapcsolat fennállása, az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlan.

Végezetül a 2018. október 4-én hozott **Bizottság kontra Franciaország (Forrásadó)** ítéletben (C-416/17, [EU:C:2018:811](#)) a Bíróság ötödik tanácsa megállapította az előzetes döntéshozatalra utalási kötelezettség olyan bíróság általi megsértését, amelynek határozataival szemben nincs jogorvoslati lehetőség. A Franciaországgal szemben indított kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset annak kimondására irányult, hogy egyrészt a Francia Köztársaság megsértette a Bíróság által az **Accor ítéletben**⁴¹ értelmezett uniós jogot,⁴² amikor a francia leányvállalatoktól osztalékban részesülő francia anyavállalat és valamely másik tagállamban letelepedett leányvállalatoktól osztalékban részesülő ugyanilyen anyavállalat között hátrányosan megkülönböztető és aránytalan bánásmódot tartott fenn, másrészt a francia államtanács megsértette előzetes döntéshozatalra utalási kötelezettségét.

A Bizottság szerint e bíróság rámutatott arra, hogy a Bíróság által az Accor ítéletben levezetett megoldás nem teszi lehetővé az említett ítéletben az EUMSZ 49. és az EUMSZ 63. cikkel összeegyeztethetetlennek ítélt forrásadó visszatérítése részletszabályainak megállapítására vonatkozó kérdés megoldását, és hogy e kérdéssel ezt követően a Bíróság a *Test Claimants in the FII Group Litigation ítéletben*⁴³ foglalkozott. Az államtanács azonban ezt követően úgy döntött, hogy eltér ezen utóbbi ítélezési gyakorlattól azzal az indokkal, hogy az utóbbi ítéletben szereplő brit rendszer eltér az adójóváírás és a forrásadó francia rendszerétől, noha nem lehetett biztos abban, hogy érvelése ugyanolyan nyilvánvaló lesz a Bíróság számára. Az államtanács tehát úgy döntött, hogy az előtte folyamatban lévő, e kérdésre vonatkozó ügyeket anélkül dönti el, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordulna a Bírósághoz.

A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a tagállamok azon kötelezettsége, hogy az EUM-Szerződés rendelkezéseit tiszteletben tartásuk, valamennyi tagállami hatóságra vonatkozik, beleértve – hatáskörükön belül – a bíróságokat is. Ennélfogva az EUMSZ 258. cikk értelmében vett tagállami kötelezettségszegés főszabály szerint megállapítható, ezen állam bármely szerve kövesse is el a kötelezettségszegéshez vezető tevékenységet vagy mulasztást, még ha az adott tagállam alkotmánya értelmében független intézményről van is szó.

41| 2011. szeptember 15-i **Accor** ítélet (C-310/09, [EU:C:2011:581](#)).

42| E kifogással kapcsolatban a Bíróság megállapította, hogy az EUMSZ 49. és EUMSZ 63. cikk előírja egy olyan tagállam számára, amely a belföldi társaságok által más belföldi társaságok részére fizetett osztalékok tekintetében gazdasági kettős adóztatás elkerülésére irányuló rendszert alkalmaz, hogy egyenértékű bánásmódban részesítse azon osztalékokat, amelyeket külföldi illetőségű társaságok a belföldi illetőségű társaságok részére fizetnek, hacsak az eltérő bánásmódot nem igazolja nyomós közérdek. Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a fizetett osztalék gazdasági kettős adóztatásának az elkerülésére irányuló adózási mechanizmus alkalmazásában megállapított hátrányosan megkülönböztető bánásmód megszüntetése céljából a Francia Köztársaság köteles figyelembe venni a felosztott nyereség korábbi megadóztatását, amely az osztalék származása szerinti tagállam adóztatási joghatóságának a gyakorlásából adódik, a saját adóztatási joghatóságának a keretein belül, attól függetlenül, hogy ezen adóztatás a tagi láncolat mely szintjén, vagyis a leányvállalatnál vagy a vállalati láncban lejjebb elhelyezkedő leányvállalatnál történt-e.

43| 2012. november 13-i **Test Claimants in the FII Group Litigation** ítélet (C-35/11, [EU:C:2012:707](#)).

A Bíróság egyébiránt hangsúlyozta, hogy amennyiben a nemzeti bíróság határozatával szemben nincs lehetőség semmilyen bírósági jogorvoslatra, e bíróság az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése értelmében főszabály szerint köteles a Bírósághoz fordulni, ha az EUM-Szerződés értelmezésére vonatkozó kérdés merül fel előtte, és hogy a Bírósághoz való fordulásra vonatkozó, az e rendelkezésben előírt kötelezettség célja többek között annak megakadályozása, hogy bármely tagállamban az uniós jognak meg nem felelő nemzeti ítélkezési gyakorlat alakuljon ki. E bíróságra nem vonatkozik az ilyen kötelezettség, amennyiben megállapítja, hogy a felmerült kérdés nem releváns, vagy a szóban forgó uniós jogi rendelkezést a Bíróság már értelmezte, vagy az uniós jog helyes alkalmazása olyannyira nyilvánvaló, hogy az minden észszerű kétséget kizár; az ilyen esetek fennállását az uniós jog sajátos jellemzőinek, az értelmezésével kapcsolatos különleges nehézségeknek és az Unión belüli eltérő ítélkezési gyakorlat veszélyének függvényében kell megítélni. Ebben az ügyben a Bíróság megállapította, hogy mivel az államtanács elmulasztotta, hogy az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdésében előírt eljárásnak megfelelően a Bírósághoz forduljon, annak ellenére, hogy az uniós jogi rendelkezések általa elfogadott értelmezése nem olyannyira nyilvánvaló, hogy az minden észszerű kétséget kizár, a Francia Köztársaság nem teljesítette az említett cikkből eredő kötelezettségeit.

2. Megsemmisítés iránti kereset⁴⁴

A megsemmisítés iránti keresetek területén három ítéletet érdemes kiemelni. Az első két ítélet a valamely természetes vagy jogi személy által indított kereset elfogadhatóságára vonatkozik, míg az utolsó az uniós bíróság azon hatáskörét érinti, hogy valamely intézménynek egy nemzeti hatóság részvételét előíró eljárásban hozott jogi aktusairól határozzon.

A nagytanácsban eljáró Bíróság 2018. március 13-án hozott két ítéletben, az **Industrias Químicas del Vallés kontra Bizottság ítéletben** (C-244/16 P, [EU:C:2018:177](#)) és a **European Union Copper Task Force kontra Bizottság ítéletben** (C-384/16 P, [EU:C:2018:176](#)) a Törvényszék megfellebbezett végzéseit helybenhagyva⁴⁵ nyilatkozott az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének utolsó tagmondatában használt (végrehajtási intézkedéseket) „von maga után” ige értelmezéséről. E rendelkezés előírja a természetes vagy jogi személyek számára annak lehetőségét, hogy megsemmisítés iránti keresetet indítsanak az őket közvetlenül érintő olyan rendeleti jellegű jogi aktusok ellen, amelyek nem vonnak maguk után végrehajtási intézkedéseket. A megtámadott végzésekben a Törvényszék mint elfogadhatatlant elutasította a 2015/408 rendelet⁴⁶ részleges megsemmisítése iránti kereseteket, mivel lényegében úgy ítélte meg, hogy e rendelet az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének utolsó tagmondata értelmében végrehajtási intézkedéseket von maga után a felperesekre nézve. A felperesek, egy többek között a metalaxil nevű vegyi anyagot tartalmazó növényvédő szerek forgalmazásával foglalkozó társaság és a rézvegyületek gyártóinak egyesülete, az említett rendelet azon részének megsemmisítését kérték, amely ezen anyagokat helyettesítésre jelölt anyagnak minősíti, és így azokat az 1107/2009 rendelettel⁴⁷ bevezetett, ilyen anyagokra alkalmazandó szabályoknak veti alá.

44| A Bíróság a 2018. november 20-án hozott **Bizottság kontra Tanács (MPA Antarktisz)** ítéletben (C-626/15 és C-659/16, [EU:C:2018:925](#)) ugyancsak vizsgálta az elé terjesztett megsemmisítés iránti kereset elfogadhatóságát. Ezen ítélet bemutatására a „3. Az Unió külső hatásköre” címet viselő XIX.3. részben kerül sor.

45| A Törvényszék 2016. február 16-i **Industrias Químicas del Vallés kontra Bizottság** végzése (T-296/15, nem tették közzé, [EU:T:2016:79](#)) és 2016. április 27-i **European Union Copper Task Force kontra Bizottság** végzése (T-310/15, nem tették közzé, [EU:T:2016:265](#)).

46| A növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 80. cikke (7) bekezdésének végrehajtásáról és a helyettesítésre jelölt anyagok jegyzékének létrehozásáról szóló, 2015. március 11-i (EU) 2015/408 bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2015. L 67., 18. o.).

47| A növényvédő szerek forgalomba hozataláról, valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. október 21-i 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 309., 1. o.).

Először is, ami azon kérdést illeti, hogy a 2015/408 rendelet von-e maga után végrehajtási intézkedéseket a fellebbezők tekintetében, a Bíróság megállapította, hogy a Bizottság vagy a tagállamok által a metalaxilra és a rézvegyületre vonatkozó, az 1107/2009 rendeletben előírt sajátos szabályok végrehajtása céljából elfogadandó aktusok a fellebbezők tekintetében a 2015/408 rendelet joghatásait fogják kiváltani, ennél fogva azok ez utóbbi rendelet végrehajtási intézkedései. A Bíróság szerint e tekintetben ahhoz, hogy valamely intézkedés egy rendeleti jellegű jogi aktus végrehajtási intézkedésének minősüljön, az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése utolsó tagmondatának szövege nem követeli meg, hogy ez a jogi aktus ezen intézkedés jogalapját képezze. Ugyanaz az intézkedés egyaránt lehet azon jogi aktus végrehajtási intézkedése, amelynek rendelkezései a jogalapját képezik, és egy eltérő jogi aktusé is, ha a fellebbező tekintetében ez utóbbi jogi aktus a joghatásait, egészben vagy részben, csak ezen intézkedésen keresztül fejtí ki.

Továbbá a fellebbezőknek a 2015/408 rendelet általi, személyében való érintettségét illetően a Bíróság kimondta, hogy önmagában az a körülmény, hogy a metalaxil valamely importőre részt vett az ezen anyagnak a 91/414 irányelv⁴⁸ I. mellékletébe történő felvételét eredményező eljárásban, nem alkalmas arra, hogy a fellebbezőt egyénítse. Az említett importőrt ugyanis e rendelet csak a metalaxil importőrének és az ezen anyagot tartalmazó termékek eladójának objektív minőségében érinti, ugyanolyan címen, mint minden más, ténylegesen vagy potenciálisan azonos helyzetben lévő gazdasági szereplőt. Ugyanígy, a 2015/408 rendelet a rézvegyületek gyártói egyesületének tagjait csak a rézvegyületek gyártóiként, ebben az objektív minőségükben érinti, ugyanolyan címen, mint minden más, ténylegesen vagy potenciálisan azonos helyzetben lévő gazdasági szereplőt, tehát az említett rendelet őket személyükben nem érinti.

A fellebbezők egyike sem rendelkezett tehát keresetösségi joggal ahhoz, hogy a megsemmisítés érdekében a Törvényszékhez forduljanak, így a Törvényszék helyesen állapította meg keresetük elfogadhatatlanságát.

A 2018. november 6-án hozott **Scuola Elementare Maria Montessori- kontra Bizottság ítéletben** (C-622/16 P C-624/16 P egyesített ügyek, [EU:C:2018:873](#)) a Bíróság nagytanácsa megvizsgálta, hogy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata alapján elfogadható-e valamely állami támogatási program kedvezményezettjeinek versenytársai által indított, megsemmisítés iránti kereset, amely a Bizottság azon határozata ellen irányul, amely kinyilvánítja, hogy a szóban forgó nemzeti program nem minősül állami támogatásnak, és hogy a jogellenes program alapján nyújtott támogatások nem téríthetők vissza.

A vitatott határozatban⁴⁹ a Bizottság megállapította, hogy az Olaszország által a helyi ingatlanadó alól olyan nem kereskedelmi célú jogalanyok (mint amilyenek az egyházi vagy vallási intézmények) által használt ingatlanok után nyújtott mentesség, amelyek az ingatlanjaikat meghatározott tevékenységek végzésére használják (mint amilyen az iskolai tevékenységek vagy a szállásadás), állami támogatásnak minősül. A Bizottság azonban nem rendelte el a visszatérítést, mivel azt lehetetlennek vélte. A Bizottság továbbá megállapította, hogy az Olaszországban 2012. január 1-jétől alkalmazandó, az egységes helyi adóra vonatkozó új olasz rendszer által előírt adómentesség nem minősül állami támogatásnak. A Scuola Elementare Maria Montessori magánoktatási intézmény (a továbbiakban: Montessori) és P. Ferracci, egy „Bed & Breakfast” szállás tulajdonosa, keresetet indított a vitatott határozat megsemmisítése iránt a Törvényszék előtt, arra hivatkozva, hogy az említett határozat versenyhátrányt okozott számukra a közvetlen közelükben lévő és az

48| A növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló, 1991. július 15-i 91/414/EGK tanácsi irányelv (HL 1991. L 230., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 11. kötet, 332. o.).

49| Az S. A. 20829. számú (C 26/2010, ex NN 43/2010 [ex CP 71/2006]) állami támogatásról – A helyi ingatlanadó alól nem kereskedelmi célú jogalanyok által, meghatározott célokra használt ingatlanok után Olaszországban adott mentesség rendszeréről – szóló, 2012. december 19-i 2013/284/EU bizottsági határozat (HL 2013. L 166., 24. o.).

övökhez hasonló tevékenységet végző egyházi vagy vallási célú jogalanyokhoz képest. Miután a Törvényszék elutasította az elfogadhatónak, de megalapozatlannak ítélt kereseteket,⁵⁰ mind a felperesek, mind a Bizottság fellebbezéseket nyújtott be a Törvényszék ítéletei ellen.

Fellebbezése alátámasztására a Bizottság lényegében arra hivatkozott, hogy a Törvényszék azáltal, hogy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata alapján elfogadhatónak nyilvánította a megsemmisítés iránti kereseteket, tévesen értelmezte és alkalmazta az e rendelkezésben szereplő mindhárom kumulatív feltételt.

A Bíróság ezzel kapcsolatban emlékeztetett arra, hogy a Lisszaboni Szerződés olyan harmadik fordulatot iktatott be az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésébe, amely rugalmasabbá tette a természetes vagy jogi személyek által benyújtott megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatósági feltételeit. E mondatrész, anélkül hogy az e személyek által benyújtott megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatóságát alárendelné a személyes érintettség feltételének, biztosítja e jogorvoslatot az olyan „rendeleti jellegű jogi aktusok” tekintetében, amelyek nem vonnak maguk után végrehajtási intézkedéseket, és amelyek a felperest közvetlenül érintik. A Bíróság szerint a „rendeleti jellegű jogi aktus” e fogalma kiterjed minden általános hatályú nem jogalkotási aktusra. Ami az állami támogatások területét illeti, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy általános hatállyal bírnak a Bizottság azon határozatai, amelyek tárgya valamely nemzeti szabályozás engedélyezése vagy megtiltása. A Bíróság ezt követően megjegyezte, hogy az állami támogatások területén a felperes közvetlen érintettsége nem vezethető le kizárólag az állami támogatásban részesülő társasággal való versenytársi kapcsolat fennállásának lehetőségéből. E tekintetben a felperesnek megfelelően be kell mutatnia azon indokokat, amelyek alapján a Bizottság határozata neki versenyhátrányt okozhat, következésképpen hatást gyakorol az ő jogi helyzetére.

A végrehajtási rendelkezések hiányára vonatkozó feltételt illetően a Bíróság emlékeztetett arra, hogy valamely támogatási program kedvezményezettjei tekintetében az e programot bevezető nemzeti rendelkezések és az e rendelkezéseket végrehajtó jogi aktusok nyilvánvalóan olyan végrehajtási intézkedéseknek minősülnek, amelyeket az említett programot a belső piaccal összeegyeztethetetlennek vagy az érintett tagállam által vállalt kötelezettségekre tekintettel e piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozat maga után von, ennek magyarázata az, hogy abban az esetben, ha valamely támogatási program kedvezményezettjei megfelelnek az e programban való részvételhez a nemzeti jogban előírt feltételeknek, lehetőségük van kérni a nemzeti hatóságoktól, hogy e támogatást abban a formában biztosítsák számukra, amelyben az említett programot a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító, feltétel nélküli határozat esetén lett volna. Ennélfogva valamely támogatási program kedvezményezettjei vitathatják az e kérelmet elutasító jogi aktust a nemzeti bíróságok előtt, hivatkozva a szóban forgó programot a belső piaccal összeegyeztethetetlennek vagy az érintett tagállam által vállalt kötelezettségekre tekintettel e piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozat jogellenességére annak érdekében, hogy e bíróságokat ez utóbbi határozat érvényességével kapcsolatban előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések Bíróság elé terjesztésére készítsék.

Más azonban a helyzet valamely jogellenes támogatás olyan kedvezményezettjei versenytársainak helyzetét illetően, akik nem felelnek meg az e programban való részvételhez a nemzeti intézkedésben előírt feltételeknek. E Bíróság szerint ugyanis életszerűtlen volna arra kötelezni az ilyen versenytársat, hogy a nemzeti hatóságoktól kérje e kedvezményt és a nemzeti bíróság előtt támadja meg az e kérelmet elutasító jogi aktust annak érdekében, hogy e bíróságot arra készítse, hogy a Bírósághoz forduljon a Bizottság az említett intézkedéssel kapcsolatos határozatának érvényességét illetően. A Bíróság tehát arra a következtetésre jutott, hogy ilyen helyzetben az említett határozatot úgy kell tekinteni, mint amely az ilyen versenytárs tekintetében nem von

50] A Törvényszék 2016. szeptember 15-i *Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság* ítélete (T-220/13, [EU:T:2016:484](#)) és a Törvényszék 2016. szeptember 15-i *Ferracci kontra Bizottság* ítélete (T-219/13, [EU:T:2016:485](#)).

maga után végrehajtási intézkedéseket. E megfontolások fényében a Bíróság megállapította, hogy a vitatott határozat a Montessorit és P. Ferraccit közvetlenül érintő „rendeleti jellegű jogi aktusnak” minősül, amely rájuk nézve nem von maga után végrehajtási intézkedéseket, ezért a Törvényszék helyesen nyilvánította a megsemmisítés iránti keresetüket elfogadhatónak. Az ügy érdemét illetően a Bíróság pontosításokat tett arra vonatkozóan, hogy a Bizottságnak milyen vizsgálatot kell elvégeznie ahhoz, hogy megállapítsa a jogellenes támogatások visszatéríttetésének teljes lehetetlenségét.⁵¹

A 2018. december 19-én hozott **Berlusconi és Fininvest** ítéletében (C-219/17, [EU:C:2018:1023](#)) a Bíróság nagytanácsának pontosítania kellett, hogy milyen hatással jár az uniós bíróságok és a tagállami bíróságok közötti hatáskörmegosztásra a nemzeti hatóságok bevonása egy uniós jogi aktus elfogadásához vezető eljárás lefolytatásába. Az ezen ügyben szóban forgó eljárásban az Európai Központi Bank (EKB) és a nemzeti felügyeleti hatóságok működtek közre hitelintézetekben való befolyásoló részesedések szerzésének vagy növelésének engedélyezése érdekében.⁵²

Az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság előtt az olasz nemzeti bank azon határozati javaslatával szemben indítottak keresetet, amely elutasító véleményt tartalmazott a felperesek, mint egy hitelintézetben meglévő részesedés megszerzőinek jóhírnevére vonatkozóan, és felkérte az EKB-t a részesedésszerzés ellenzésére. A felperesek a kérdést előterjesztő bíróság előtt azzal érveltek, hogy a kérdéses határozati javaslat sértette az olasz államtanács azon ítéletének anyagi jogerejét, amelynek értelmében az említett részesedésszerzés a jóhírnévre vonatkozó kritériumok elfogadása előtti, továbbra is alkalmazandó szabályozás hatálya alá tartozik. Védekezésésként az olasz nemzeti bank többek között azt hozta fel, hogy a nemzeti bíróságoknak nincs hatásköre e kereset elbírálására az olyan nem ügydöntő tartalmú előkészítő aktusok tekintetében, amelyek valamely uniós intézmény (ez EKB) kizárólagos hatáskörébe tartozó határozat elfogadására irányulnak, és amelyek – ugyanazon okból, mint a végleges határozat – az uniós bíróság kizárólagos hatáskörébe tartoznak.

Ezzel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság azon kérdéssel fordult a Bírósághoz, hogy a nemzeti bíróságok vagy az uniós bíróság hatáskörébe tartozik az illetékes nemzeti hatóság – ebben az ügyben az olasz nemzeti bank – által a valamely hitelintézetben történő befolyásoló részesedésszerzés engedélyezésére vonatkozó eljárás keretében hozott, eljárást megindító, vizsgálati vagy javaslatot tartalmazó jogi aktusok jogszerűségének felülvizsgálata.

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az EUMSZ 263. cikk az uniós bíróságoknak kizárólagos hatáskört biztosít az uniós intézmények – köztük az EKB – által elfogadott aktusok jogszerűségének vizsgálatára. Ezután a Bíróság két helyzetet különböztetett meg: egyrészt azt, amelyben az uniós intézménynek csak korlátozott mérlegelési mozgásteret van, vagy azzal nem is rendelkezik, így a nemzeti hatóság által hozott jogi aktus köti az uniós intézményt, másrészt azt, amelyben az uniós intézmény egyedül gyakorolja végleges döntéshozatali jogkörét, anélkül hogy kötve lenne a nemzeti hatóság jogi aktusához. Az első esetben a nemzeti bíróságokra hárul az ilyen nemzeti jogi aktust esetlegesen érintő szabálytalanságok elbírálása, adott esetben a Bíróság előtt előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezve. A második esetben azonban az

51] Ezzel kapcsolatban lásd a „Verseny” című XII. részt.

52] Lásd a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, a 2002/87/EK irányelv módosításáról, a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. június 26-i 2013/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (CRD IV irányelv) (HL 2013. L 176., 338. o.; helyesbítések: HL 2013. L 208., 73. o.; HL 2017. L 20., 1. o.) 22. és 23. cikkében előírt eljárást, az Európai Központi Banknak a hitelintézetek prudenciális felügyeletére vonatkozó politikákkal kapcsolatos külön feladatokkal történő megbízásáról szóló, 2013. október 15-i 1024/2013/EU tanácsi rendelet (SSM rendelet) (HL 2013. L 287., 63. o.) 4. cikke (1) bekezdésének c) pontját és 15. cikkét, valamint az Egységes Felügyeleti Mechanizmuson belül az Európai Központi Bank és az illetékes nemzeti hatóságok, valamint a kijelölt nemzeti hatóságok közötti együttműködési keretrendszer létrehozásáról szóló, 2014. április 16-i 468/2014/EU európai központi banki rendelet (SSM keretrendelet) (HL 2014. L 141., 1. o.) 85–87. cikkét.

uniós bíróság feladata nem csupán az, hogy elbírálja a szóban forgó uniós intézmény által hozott végleges határozat jogszerűségét, hanem az is, hogy egyúttal megvizsgálja a nemzeti hatóságok által kibocsátott előkészítő aktusok vagy javaslatok esetleges hibáit, amelyek érinthetik e végleges határozat érvényességét.

Ezzel kapcsolatban a Bíróság hangsúlyozta, hogy az uniós intézmény kizárólagos döntéshozatali jogkörének gyakorlásával járó eljárás hatékonysága szükségszerűen egyetlen bírósági felülvizsgálatot feltételez, a végső határozat jogszerűségére vonatkozó értékelések közötti eltérés kockázatának elkerülése érdekében, különösen abban az esetben, ha e határozat valamely nemzeti hatóságok elemzését és javaslatát követi. Ugyanis amikor az uniós jogalkotó ilyen közigazgatási eljárás mellett dönt, az érintett uniós intézmény és a nemzeti hatóságok között egy olyan sajátos együttműködési mechanizmust kíván létrehozni, amely az említett intézmény kizárólagos döntéshozatali jogkörén alapul. Következésképpen az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében rögzített lojális együttműködés elvének fényében értelmezett EUMSZ 263. cikkből az következik, hogy a valamely nemzeti hatóság által ilyen eljárásban elfogadott jogi aktusok nem tartozhatnak a tagállamok bírósági felülvizsgálata alá.

Ebben az ügyben a Bíróság megjegyezte, hogy kizárólag az EKB jogosult határozni a szándékolt részesedésszerzés engedélyezéséről vagy nem engedélyezéséről a bankunió egységes felügyeleti mechanizmusa keretében szabályozott eljárás végén, amely mechanizmus hatékony és konzisztens működéséért az EKB felelős. Következésképpen kizárólag az uniós bíróság feladata annak – közbenső kérdésként való – megítélésére, hogy érintik-e az EKB végleges határozatának jogszerűségét azok az esetleges hibák, amelyek az olasz nemzeti bank által e határozat előkészítése céljából elfogadott aktusok jogszerűsége kapcsán felmerülnek. Ez a hatáskör kizár minden nemzeti bírósági hatáskört az említett aktusok vonatkozásában.

VII. Mozgási szabadságok

1. A letelepedés szabadsága

A 2018. június 12-én kihirdetett **Bevola és Jens W. Trock** ítéletben (C-650/16, [EU:C:2018:424](#)) a Bíróság nagytanácsa azon dán adószabályozásnak a letelepedés szabadságával való összeegyeztethetőségét vizsgálta, amely kizárja a belföldi illetőségű társaságok számára, hogy levonják a másik tagállamban található állandó telephelyeiknél keletkezett végleges veszteséget, a nemzetközi összevont adózásra vonatkozó nemzeti szabályozás alkalmazásának az esetét kivéve.

A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy még ha az uniós jog letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseinek szövege szerint azok célja a nemzeti bánásmódnak a fogadó tagállamban történő biztosítása is, e rendelkezések azt is kizárják, hogy a származási tagállam megakadályozza azokat az ügyleteket, amelyeket valamely belföldi illetőségű társaság egy másik tagállamban állandó telephely útján hajt végre. Ezt követően a Bíróság megállapította, hogy a dán adójogszabály azáltal, hogy a dán társaságok adóköteles jövedelméből kizárja főszabály szerint mind a másik tagállamban található állandó telephelyeik jövedelmeit, mind azok kiadásait, eltérő bánásmódot teremt a Dániában állandó telephellyel rendelkező és azon dán társaságok között, amelyeknek az állandó telephelye egy másik tagállamban található. A Bíróság szerint ezen eltérő bánásmód alkalmas arra, hogy valamely dán társaság számára kevésbé vonzóvá tegye a letelepedés szabadságának más tagállamokban állandó telephelyek alapítása útján való gyakorlását.

Az e nemzeti jogszabály által kitűzött célra, vagyis a nyereség kettős adóztatásának és ezzel párhuzamosan az ilyen állandó telephellyel rendelkező belföldi illetőségű társaságok veszteségei kettős levonásának az elkerülésére tekintettel a Bíróság megjegyezte, hogy a szóban forgó eltérő bánásmód objektíve összehasonlítható helyzetekre vonatkozik.

A Bíróság ennél fogva megvizsgálta az ilyen eltérő bánásmód esetleges igazolásait. E tekintetben megjegyezte, hogy a dán jogszabályt igazolhatják az adóztatási joghatóság tagállamok közötti kiegyensúlyozott megosztására, a dán adórendszer koherenciájára és a veszteség kettős levonása kockázata elkerülésének a szükségességére irányuló, közérdeken alapuló nyomós okok, feltéve hogy az nem lépi túl az e célok eléréséhez szükséges mértéket. Márpedig a szóban forgó eltérő bánásmód olyan különleges esetben fennálló szükségességével kapcsolatban, amelyben a külföldi állandó telephely vesztesége végleges, a Bíróság megállapította, hogy nem áll fenn a veszteség kettős levonásának kockázata, ha többé semmiféle lehetőség nincs arra, hogy a külföldi állandó telephely veszteségét levonják abban a tagállamban, amelyben az található. Ilyen esetben a nemzeti jogszabály következképpen túllépi a fent említett, közérdeken alapuló nyomós okok eléréséhez szükséges mértéket. A Bíróság szerint azonban ahhoz, hogy a dán adórendszer koherenciája ne legyen veszélynek kitéve, az ilyen veszteségek levonása kizárólag azzal a feltétellel engedhető meg, ha a belföldi illetőségű társaság bizonyítja azok végleges jellegét.⁵³

Így a Bíróság kimondta, hogy az EUMSZ 49. cikkel ellentétes valamely tagállam azon jogszabálya, amely kizárja a nemzetközi összevont adózásra vonatkozó nemzeti szabályozást nem választó belföldi illetőségű társaság esetében azt a lehetőséget, hogy adóköteles nyereségéből levonja a másik tagállamban található állandó telephelynél keletkezett veszteséget, holott egyrészt e társaság kimerítette e veszteség levonásának azon tagállam joga által számára nyújtott valamennyi lehetőségét, amelyben e telephely található, másrészt pedig ez utóbbtól már semmiféle jövedelemre nem tesz szert, és így többé nem áll fenn annak a lehetősége, hogy az említett veszteséget az említett tagállamban figyelembe vegyék, aminek a vizsgálata a nemzeti bíróság feladata.

2. A szolgáltatásnyújtás szabadsága

A 2018. január 30-án hozott **X és Visser** ítéletben (C-360/15 és C-31/16, [EU:C:2018:44](#)) a Bíróság nagytanácsa *pontosításokkal szolgált a 2006/123 irányelv⁵⁴ értelmezését illetően* két olyan ügy kapcsán, amelyek közül az első az elektronikus hírközlő hálózatok lefektetésével kapcsolatos igazgatási díjakra, a második pedig a településrendezési tervben szereplő azon szabályokra vonatkozott, amelyek alapján a városközponton kívül elhelyezkedő bizonyos földrajzi területek kizárólag nagy terjedelmű áruk kiskereskedelmének céljára vannak fenntartva.

Az első ügyben az üvegszál hálózatnak valamely holland településen történő kiépítésével megbízott felperes társaság a kábelfektetési munkálatok elvégzése érdekében kibocsátott engedélyek címén e település által követelt díjakat vitatta. A felülvizsgálati kérelem tárgyában eljáró kérdést előterjesztő bíróság kétségét fejezte ki afelől, hogy a szóban forgó díjak beszedése a 2006/123 irányelv hatálya alá tartozik-e.

53| Lásd e tekintetben: a Bíróság 2005. december 13-i **Marks & Spencer** ítélete (C-446/03, [EU:C:2005:763](#), 55. pont); 2015. február 3-i **Bizottság kontra Egyesült Királyság** ítélete (C-172/13, [EU:C:2015:50](#), 36. pont).

54| A belső piaci szolgáltatásokról szóló, 2006. december 12-i 2006/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 376., 36. o.; helyesbítés: HL 2014. L 287., 33. o.).

E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy a 2006/123 irányelv nem alkalmazandó olyan díjakra, amelyek esetében a megfizetésre való kötelezettséget keletkeztető tény az elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtására és hálózatok szolgáltatására jogosult vállalkozások azon jogaihoz kapcsolódik, hogy a nyilvános elektronikus hírközlő hálózatok céljára kábeleket fektessenek le. A Bíróság szerint ugyanis az ilyen jogokat keletkeztető tény az elektronikus hírközlő hálózatok szolgáltatására jogosult vállalkozások azon jogához kapcsolódik, hogy a 2002/20 irányelv⁵⁵ 13. cikke értelmében létesítményeket telepítsenek, amely rendelkezés a használati jogok és a létesítménytelepítési jogok díjaira vonatkozik. Az ilyen díjak kivetése így a 2002/20 irányelv hatálya alá tartozó kérdésnek minősül a 2006/123 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének c) pontja értelmében, amely ez utóbbi irányelv hatálya alól kizárja az elektronikus hírközlési szolgáltatásokat és hírközlő hálózatokat, valamint a kapcsolódó létesítményeket és szolgáltatásokat az ilyen kérdések tekintetében.

A második ügy egy olyan településrendezési terv holland település általi elfogadására vonatkozott, amely az életminőség városközpontbeli megőrzése és a városi helyiségek üresen állásának megakadályozása céljából egy városközponton kívül elhelyezkedő területet kizárólag nagy terjedelmű áruk kiskereskedelmének céljára fenntartott kereskedelmi területként jelölt ki. A felperes társaság, amely e területen üzlethelyiségeket kívánt bérbe adni más olyan vállalkozásnak, amely kiskereskedelmi cipő- és ruhaboltot szándékozott ott nyitni, az e tervet megállapító határozat 2006/123 irányelvvel való összeegyeztethetlenségére hivatkozva megtámadta e határozatot.

A Bíróság, miután megállapította, hogy az áruk kiskereskedelmére irányuló tevékenység a 2006/123 irányelv értelmében vett „szolgáltatásnak” minősül, kimondta, hogy az ezen irányelv szolgáltatók letelepedési szabadságára vonatkozó III. fejezetének rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy azok olyan helyzetre is alkalmazhatók, amelynek összes releváns vonatkozása kizárólag egyetlen tagállamot érint. A Bíróság e tekintetben megjegyezte, hogy sem a 2006/123 irányelv szövege, sem annak szerkezete nem támaszt feltételt valamely külföldi elem fennállítására vonatkozóan, és hogy azon értelmezés, amely szerint a 2006/123 irányelv III. fejezetének rendelkezései nem csupán azon szolgáltatóra alkalmazandók, amely valamely más tagállamban kíván letelepedni, hanem arra is, amely a saját tagállamában kíván letelepedni, megfelel az ezen irányelv által követett célkitűzéseknek.

A Bíróság azon a véleményen volt, hogy a 2006/123 irányelvvel nem ellentétes, ha a valamely önkormányzat településrendezési tervében szereplő szabályok megtiltják a nem nagy terjedelmű áruk kiskereskedelmét az e település városközpontján kívül elhelyezkedő földrajzi területeken, feltéve hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmára, a szükségességre és az arányosságra vonatkozó feltétel teljesül, aminek a vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Konkrétabban a szükségesség feltételét illetően a Bíróság hangsúlyozta, hogy a városi környezet védelmének a célja az ezen ügyben szereplőhöz hasonló területi korlátozás igazolására alkalmas, közérdeken alapuló nyomós oknak minősülhet.

A Bizottság kontra Magyarország ügyben 2018. november 7-én hozott ítéletében (C-171/17, [EU:C:2018:881](#)) a Bíróság megállapította, hogy a mobilfizetési szolgáltatások nemzeti monopóliumának a bevezetésével és fenntartásával Magyarország nem teljesítette a 2006/123 irányelv 15. cikke (2) bekezdésének d) pontjából és az EUMSZ 56. cikkből eredő kötelezettségeit.

Ezen ügy egy olyan nemzeti mobilfizetési rendszernek a magyar állam kizárólagos tulajdonában lévő magyar társaság általi működtetésére vonatkozott, amelynek a használata a közterületi parkolás, a közúthálózat használata és a személyszállítás, valamint az állami szervezetek által nyújtott minden egyéb szolgáltatás díjának a mobilfizetése esetében kötelező volt Magyarországon. E szolgáltatások nyújtóinak főszabály szerint

55| Az elektronikus hírközlő hálózatok és az elektronikus hírközlési szolgáltatások engedélyezéséről szóló, 2002. március 7-i 2002/20/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Engedélyezési irányelv) (HL 2002. L 108., 21. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 337. o.).

biztosítani kellett, hogy ezekhez az ügyfelek e nemzeti mobilfizetési rendszeren keresztül hozzáférjenek. A Bizottság, mivel úgy vélte, hogy az említett rendszer jogellenes állami monopóliumnak minősül, az EUMSZ 258. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet indított a Bíróságnál.

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy Magyarország nem követett el nyilvánvaló értékelési hibát azáltal, hogy a nemzeti mobilfizetési szolgáltatását általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak (a továbbiakban: ágész) minősítette. Tekintettel azonban arra, hogy a 2006/123 irányelv hatálya alól kizárólag az ezen irányelv hatálybalépésének időpontjában létező ágésszek vannak kizárva, míg a vizsgált nemzeti monopólium csak 2014 óta állt fenn, a Bíróság ezt követően az ezen irányelvben az ágésszek esetében előírt egyedi szabályokra tekintettel elvégezte az említett nemzeti mobilfizetési szolgáltatás vizsgálatát.

E tekintetben a Bíróság megjegyezte, hogy a nemzeti mobilfizetési rendszer azáltal, hogy a mobilfizetési szolgáltatásnyújtás tevékenységéhez való hozzáférést egyetlen állami vállalkozás számára tartja fenn, a 2006/123 irányelv 15. cikke (2) bekezdésének d) pontja értelmében vett olyan „követelménynek” minősül, amelynek meg kell felelnie a hátrányos megkülönböztetés tilalma, a szükségesség és az arányosság említett cikk (3) bekezdésében előírt feltételének. Márpedig, mivel Magyarország maga is elismerte, hogy léteznek kevésbé kényszerítő és a letelepedés szabadságát kevésbé korlátozó olyan intézkedések, mint a versenyre nyitott eljárásokon alapuló koncessziós rendszer, és tekintettel arra, hogy Magyarország nem bizonyította, hogy egy kevésbé korlátozó ilyen intézkedés akadályozhatja a kitűzött közszolgáltatási feladat megvalósítását, a Bíróság megállapította a 2006/123 irányelv 15. cikke (2) bekezdése d) pontjának a megsértését.

Végül tekintettel arra, hogy a 2006/123 irányelv 16. cikke, amely a szolgáltatók azon jogára vonatkozik, hogy szolgáltatást nyújtsanak a letelepedési helyük szerinti tagállamtól eltérő tagállamban, nem alkalmazandó azok ágésszekre, amelyeket egy másik tagállamban nyújtanak, a Bíróság a Bizottság másodlagos kérelmére megvizsgálta az EUMSZ 56. cikknek a bevezetett nemzeti monopólium miatti esetleges megsértését. Így lényegében azon indokokra utalva, amelyekre a 2006/123 irányelv 15. cikke (2) bekezdésének d) pontja megsértése megállapításának az alátámasztása érdekében már hivatkozott, a Bíróság azon a véleményen volt, hogy a magyar mobilfizetési rendszer ellentétes a szolgáltatásnyújtás EUMSZ 56. cikk által biztosított szabadságával is.

A 2018. november 13-án hozott **Čepelnik** ítéletben (C-33/17, [EU:C:2018:896](#)) a Bíróság nagytanácsa kimondta, hogy az EUMSZ 56. cikket *úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely szerint a hatáskörrel rendelkező hatóságok az ebben a tagállamban letelepedett megrendelőt arra kötelezhetik, hogy függessze fel a valamely más tagállamban letelepedett szerződéses partnerének járó kifizetéseket, vagy akár arra is, hogy az első tagállam munkajogi szabályainak bizonyított megsértése esetén az e szerződéses partnerre esetlegesen kiszabható bírság megfizetésének biztosítása céljából a még fizetendő vállalkozói díjnak megfelelő összegű biztosítékot nyújtson.*

Az alapeljárás egy Szlovéniában letelepedett társaság mint szolgáltatásnyújtó és egy osztrák megrendelő között az említett társaság által Ausztriában elvégzett építési munkák kifizetése tárgyában folyt. Míg a felperes társaság kérte az elvégzett munkáért még fizetendő összeg kifizetését, az alperes azt állította, hogy ő már köteles volt ezt az összeget mint biztosítékot a hatáskörrel rendelkező osztrák közigazgatási hatóság részére a célból megfizetni, hogy biztosítsa a felperes társaságra a pénzügyőrség által végzett helyszíni ellenőrzést követően az osztrák munkajogi szabályok megsértése miatt esetlegesen kiszabható bírság megfizetését. Mivel a nemzeti jognak megfelelően e biztosíték megfizetése mentesítő hatású, a megrendelő megtagadta a kért összeg kifizetését. A szolgáltató tehát a kérdést előterjesztő bírósághoz fordult, amely ezt követően a Bírósághoz folyamodott.

A Bíróság mindenekelőtt kimondta, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely a megrendelőt arra kötelezi, hogy függessze fel a szerződő partnerének járó kifizetéseket, és nyújtson a még fizetendő vállalkozói díjnak megfelelő összegű biztosítékot a nemzeti jogszabályok szerinti munkajogi szabályok szolgáltatásnyújtó általi

megsértésének megalapozott gyanúja esetére, a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásának minősül, mivel eltántoríthatja mind az érintett tagállambeli megrendelőket attól, hogy valamely más tagállamban letelepedett szolgáltatásnyújtókat vegyenek igénybe, mind ez utóbbiakat attól, hogy szolgáltatásaikat az előbbiek részére nyújtsák. Az ilyen intézkedések ugyanis nemcsak, hogy előbbre hozhatják azon időpontot, amikor a szolgáltatások érintett igénybevevőjének ki kell egyenlítenie a még fizetendő vállalkozói díjat, és így megfoszthatják őt attól a lehetőségtől, hogy ezen összeg egy részét a munkák hibás vagy késedelmes teljesítésének ellentételezése céljából visszatartsa, hanem ezen intézkedések megfoszthatják a valamely más tagállamban letelepedett szolgáltatásnyújtókat attól a jogról is, hogy az osztrák ügyfeleiktől az érintett, még fizetendő vállalkozói díj összegét követeljék, és így a késedelmes fizetés kockázatának teszik ki őket.

A Bíróság ezt követően emlékeztetett arra, hogy az ilyen korlátozás igazolható olyan közérdeken alapuló nyomós okokkal, mint a munkavállalók szociális védelmére, a – különösen szociális biztonsági – csalás elleni küzdelemre és a visszaélések megelőzésére irányuló célkitűzés, feltéve hogy az alkalmas az általa követett cél megvalósításának biztosítására, és hogy nem lépi túl az annak megvalósításához szükséges mértéket. A szóban forgó osztrák szabályozásnak a célkitűzéséhez mért arányosságát illetően a Bíróság először is hangsúlyozta, hogy e szabályozás lehetővé teszi a hatáskörrel rendelkező hatóságok számára, hogy – csupán a szabálysértés megalapozott gyanújának fennállása alapján még azelőtt, hogy csalást, visszaélést vagy a jellegénél fogva a munkavállalók védelmét sértő gyakorlatot állapítottak volna meg – a megrendelőt arra kötelezzék, hogy függessze fel a szolgáltatás nyújtója felé a kifizetéseket, valamint hogy nyújtson a még fizetendő vállalkozói díj összegének megfelelő biztosítékot. A Bíróság ezt követően megjegyezte, hogy a nemzeti szabályozás nem teszi lehetővé az érintett szolgáltatásnyújtó számára, hogy az említett intézkedések meghozatala előtt észrevételt tegyen a neki felrótt tényekkel kapcsolatban. Végül a Bíróság kiemelte, hogy e biztosíték összegét a hatáskörrel rendelkező hatóságok anélkül határozhatják meg, hogy figyelembe vennék a szolgáltatás nyújtója által vétett esetleges kötelezettségzegéseket, és így az – adott esetben jelentősen – meghaladhatja azt az összeget, amelyet a megrendelőnek rendszerint a munka elvégzésekor kellene fizetnie. A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy mindezen három okból az ilyen nemzeti szabályozást úgy kell tekinteni, mint amely meghaladja a munkavállalók védelmére, valamint a – különösen szociális biztonsági – csalás elleni küzdelemre és a visszaélések megelőzésére irányuló célkitűzések megvalósításához szükséges mértéket. Ezért az ellentétes az EUMSZ 56. cikkel.

A 2018. november 14-én hozott **Danieli & C. Officine Meccaniche és társai** ítéletben (C-18/17, [EU:C:2018:904](#)) a Bíróság a *valamely tagállam által elfogadott bizonyos olyan intézkedéseknek a szolgáltatásnyújtás szabadságával való összeegyeztethetőségéről* hozott határozatot, *amelyek munkavállalási engedély megkövetelésével a horvát állampolgárok kiküldetésének és a harmadik országbeli állampolgárok e tagállamba történő kiküldetésének a korlátozására irányultak*. Ezen előzetes döntéshozatali ügyben a Bíróságtól konkrétan abban kértek döntést, hogy az Osztrák Köztársaság előírhatja-e, hogy valamely Ausztriában szolgáltatást nyújtó olasz vállalkozás rendelkezésére bocsátott munkavállalók kötelesek munkavállalási engedéllyel rendelkezni, ha i. ezek a munkavállalók horvát vállalkozás által foglalkoztatott horvát állampolgárok, vagy ii. az említett munkavállalók egy másik olasz vállalkozás foglalkoztatásában álló, jogszerűen alkalmazott harmadik országbeli állampolgárok.

A horvát állampolgárok kiküldetésével kapcsolatban a Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy Horvátország csatlakozási okmánya⁵⁶ V. melléklete 2. fejezetének 1. pontja értelmében a munkavállalók szabad mozgásával és a 96/71 irányelv⁵⁷ 1. cikkében meghatározott, a munkavállalók ideiglenes mozgásával járó szolgáltatások nyújtásának szabadságával összefüggésben az EUMSZ 45. cikket és az EUMSZ 56. cikk első bekezdését egyrésztől Horvátország, másrésztől valamennyi jelenlegi tagállam között kizárólag a 2–13. pontban foglalt átmeneti rendelkezésekre is figyelemmel kell teljes mértékben alkalmazni. Ezt követően a Bíróság megjegyezte, hogy a munkaerőnek az alapügyben szóban forgó rendelkezésre bocsátása az említett V. melléklet 2. fejezete 2. pontjának hatálya alá tartozik, amelynek értelmében a 492/2011 rendelet⁵⁸ 1–6. cikkétől eltérve, a csatlakozás időpontját követő kétéves időszak végéig a jelenlegi tagállamok a nemzeti jogszabályaikban vagy a kétoldalú megállapodásokban foglalt rendelkezéseket alkalmazzák a horvát állampolgárok területükön való munkavállalási jogosultságára. Így a Bíróság kimondta, hogy az EUMSZ 56. és EUMSZ 57. cikket, valamint Horvátország csatlakozási okmánya V. melléklete 2. fejezetének 2. pontját úgy kell értelmezni, hogy az ezen utóbbi rendelkezésben előírt átmeneti időszak során bármely tagállam jogosult arra, hogy munkavállalási engedély megkövetelésével korlátozza a horvátországi székhelyű társaság által foglalkoztatott horvát munkavállalók kiküldetését, amennyiben ezen munkavállalók kiküldetésére egy másik tagállamban székhellyel rendelkező társaság számára az e legelső tagállamban történő szolgáltatásnyújtás érdekében a horvátországi székhelyű társaság által történő, a 96/71 irányelv 1. cikke (3) bekezdésének c) pontja értelmében vett rendelkezésre bocsátásuk útján kerül sor.

Ezzel szemben a harmadik országbeli állampolgárok kiküldetésével kapcsolatban a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a munkavállalási engedélyre vonatkozó követelménynek valamely tagállam által állandó jelleggel történő fenntartása harmadik országbeli állampolgárok tekintetében – akiket az e tagállamban működő vállalkozás részére egy másik tagállamban székhellyel rendelkező vállalkozás bocsát rendelkezésre – a szolgáltatásnyújtás szabadsága olyan korlátozásának minősül, amely meghaladja a munkaerőpiaci zavarok elkerülésére irányuló közérdekű célkitűzés eléréséhez szükséges mértéket, ugyanis a harmadik országbeli állampolgárok, mivel kiküldetésük teljesítését követően visszatérnek a származásuk vagy lakóhelyük szerinti országba, nem szándékoznak belépni e tagállam munkaerőpiacára. Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy az EUMSZ 56. és EUMSZ 57. cikket úgy kell értelmezni, hogy az adott tagállamnak nem áll jogában megkövetelni, hogy egy másik tagállamban székhellyel rendelkező vállalkozás részére egy szintén e másik tagállamban székhellyel rendelkező vállalkozás által az ezen első tagállamban történő szolgáltatásnyújtás céljából rendelkezésre bocsátott harmadik országbeli állampolgárok munkavállalási engedéllyel rendelkezzenek.

56] A Belga Királyság, a Bolgár Köztársaság, a Cseh Köztársaság, a Dán Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, az Észt Köztársaság, Írország, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Holland Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Portugál Köztársaság, Románia, a Szlovén Köztársaság, a Szlovák Köztársaság, a Finn Köztársaság, a Svéd Királyság, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága (az Európai Unió tagállamai) és a Horvát Köztársaság között, a Horvát Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról kötött szerződéshez (HL 2012. L 112., 10. o.) csatolt, a Horvát Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Unió működéséről szóló szerződés és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés kiigazításáról szóló okmány (HL 2012. L 112., 21. o.).

57] A munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló, 1996. december 16-i 96/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1997. L 18., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 5. fejezet, 2. kötet, 431. o.; helyesbítés: HL 2015. L 111., 34. o.).

58] A munkavállalók Unión belüli szabad mozgásáról szóló, 2011. április 5-i 492/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2011. L 141., 1. o.).

3. A tőke szabad mozgása

A 2018. március 6-án hozott **SEGRO és Horváth** ítéletben (C-52/16 és C-113/16, [EU:C:2018:157](#)) a Bíróság nagytanácsa kimondta, hogy a tőke EUMSZ 63. cikkben biztosított szabad mozgásával ellentétes az olyan *tagállami szabályozás, amelynek értelmében kártalanítás nélkül megszűnnek a mezőgazdasági földterületen létesített olyan hasznélvezeti jogok, amelyeknek a jogosultjai e földterületek tulajdonosának nem közeli hozzátartozói.* E szabályozás olyan magyar szabályozáshoz társult, amely alapján azon külföldi állampolgárokra és jogi személyekre, akik és amelyek Magyarországon mezőgazdasági földterületek tulajdonjogát kívánták megszerezni, bizonyos korlátozások vonatkoztak, vagy azokat akár ki is zárták az ilyen jog megszerzésének lehetőségéből, így számukra a mezőgazdasági földterületekbe való befektetés egyetlen lehetősége a hasznélvezeti jog megszerzéséből állt.

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy a szóban forgó szabályozás azáltal, hogy megfosztja a hasznélvezeti jog jogosultját mind az érintett mezőgazdasági területek hasznosításának a lehetőségétől, mind a joga elidegenítésének a lehetőségétől, a tőke szabad mozgása korlátozásának minősül, mégpedig attól függetlenül, hogy előír-e, vagy sem kártalanítást a hasznélvezeti jog ilyen jogosultja számára. Mivel a földterület tulajdonosával való közeli hozzátartozói viszony fennállásának a követelménye olyan jellegű, hogy hátrányosabb más tagállamok állampolgárai számára, mint a magyar állampolgárok számára, az – tette hozzá a Bíróság – a hasznélvezeti jog jogosultjának állampolgárságán vagy a tőke eredetén alapuló burkolt hátrányos megkülönböztetést is magában rejthet.

E korlátozás esetleges igazolásával kapcsolatban a Bíróság először is kimondta, hogy a megkövetelt hozzátartozói viszony fennállása nem alkalmas a hivatkozott, arra irányuló cél megvalósításának a biztosítására, hogy a termőföldet azon személyek számára tartsák fenn, akik azt hasznosítják, és annak megakadályozására, hogy e földeket spekulatív célból szerezzék meg. Másodszor, ami a devizagazdálkodásra vonatkozó magyar szabályozás megsértése szankcionálásának a szándékára alapított igazolást illeti, a Bíróság megjegyezte, hogy a hozzátartozói viszony kritériuma semmiféle összefüggésben nincs az említett szabályozással. Mindenesetre más olyan, enyhébb hatású intézkedéseket is el lehetett volna fogadni az esetleges jogsértések szankcionálása érdekében, mint amilyenek például a közigazgatási bírságok. Végül, harmadszor, a Bíróság kimondta, hogy a szóban forgó korlátozás nem igazolható az olyan, kifejezetten mesterséges megállapodásokkal szembeni küzdelemre irányuló szándékkal sem, amelyek célja a mezőgazdasági földterületek megszerzésére vonatkozó jogszabály megkerülése. Még ugyanis azt feltételezve is, hogy a mezőgazdasági földterület tulajdonosával közeli hozzátartozói viszonyban nem álló minden egyes személy visszaélészerűen járt el a hasznélvezeti jog megszerzésekor, a magyar szabályozás a visszaélészerű gyakorlatok általános vélelmét mondja ki, amelyet semmi esetre sem lehet az e gyakorlatok elleni küzdelem célkitűzésével arányosnak tekinteni.⁵⁹

A 2018. november 22-én hozott **Sofina és társai** ítéletben (C-575/17, [EU:C:2018:943](#)) a Bíróság kimondta, hogy az *EUM-Szerződésnek a tőke szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseivel ellentétesek a francia általános adótörvénykönyv azt előíró bizonyos rendelkezései, hogy forrásadó terheli a veszteséges külföldi illetőségű társaságoknak fizetett, belföldről származó osztalék bruttó összegét, míg a veszteséges belföldi illetőségű társaságoknak fizetett osztalék adóztatására csak később, akkor kerül sor, ha azok újból nyereségesé válnak.*

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az ilyen eltérő adójogi bánásmód a veszteséges helyzetben lévő belföldi illetőségű társaságok számára legalábbis likviditási előnyt, vagy akár – tevékenységmegszüntetés esetén – adómentességet teremt, míg a külföldi illetőségű társaságoknak eredményüktől függetlenül azonnal

⁵⁹ E magyar szabályozással kapcsolatban lásd továbbá a jelenleg folyamatban lévő C-235/17. sz., **Bizottság kontra Magyarország (Mezőgazdasági földterületekre létesített hasznélvezeti jogok)** ügyet.

és véglegesen adózniuk kell. Az osztalékokra vonatkozó, ezekben részesülő társaságokkal szembeni, az illetőségüktől függően ily módon eltérő adójogi bánásmód alkalmas arra, hogy eltántorítsa egyrészt a külföldi illetőségű társaságokat a Franciaországban székhellyel rendelkező társaságokba történő befektetéstől, másrészt pedig a franciaországi illetőségű befektetőket a külföldi illetőségű társaságokban történő részesedésszerzéstől.

A Bíróság, mivel a szóban forgó nemzeti szabályozás így a tőke szabad mozgásának az EUMSZ 63. cikk (1) bekezdése által főszabály szerint tiltott korlátozásának minősül, ezt követően azt vizsgálta meg, hogy e korlátozás igazolható-e az EUMSZ 65. cikkre tekintettel, amely szerint az eltérő adójogi bánásmód összeegyeztethetőnek tekinthető a tőke szabad mozgásával, amennyiben objektíve össze nem hasonlítható helyzetekre vonatkozik. E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy a szóban forgó eltérő bánásmód nem korlátozódik adóbeszedési technikákra, és ezért azt nem lehet a helyzetek közötti objektív különbséggel igazolni. A Bíróság ezért megvizsgálta, hogy az eltérő adójogi bánásmód igazolható-e közérdeken alapuló nyomós okkal. A Bíróság megállapította, hogy nem. Egyrészt ugyanis az adóztatási joghatóság tagállamok közötti kiegyensúlyozott megosztásának biztosítására irányuló célkitűzésre alapított igazolásnak nem lehet helyt adni, mivel a veszteséges helyzetben lévő külföldi illetőségű társaság által kapott osztalék adóztatásának az elhalasztása nem jelentené azt, hogy a francia állam lemond a területén keletkezett jövedelem adóztatásához való jogáról, és mivel a francia állam elfogadja az adóbevételek kiesését, ha a belföldi illetőségű társaságok anélkül szüntetik meg tevékenységeiket, hogy nyereségesekké váltak volna. Az adóbeszedés hatékonyságára alapított igazolásnak sem adott helyt a Bíróság, amely ezzel kapcsolatban megállapította, hogy a veszteséges helyzetben lévő külföldi illetőségű társaságoknak fizetett osztalék utáni adó elhalasztásához kapcsolódó előny elismerése azzal járna, hogy megszünteti a tőke szabad mozgásának bármely korlátozását, anélkül azonban, hogy megakadályozná az e társaságok által – a belföldi illetőségű társaságtól kapott osztalékban való részesülés esetén – fizetendő adó beszedésének a hatékonyságához kapcsolódó cél megvalósítását. A Bíróság e tekintetben különösen a tagállami hatóságok között fennálló kölcsönös segítségnyújtási mechanizmusokra utalt.

VIII. Határellenőrzések, menekültügy és bevándorlás

1. Határellenőrzések

A 2018. december 13-án kihirdetett **Touring Tours und Travel és Sociedad de transportes** ítéletben (C-412/17 és C-474/17, [EU:C:2018:1005](#)) a Bíróságnak az EUMSZ 67. cikk (2) bekezdését, valamint az 562/2006 rendelet⁶⁰ 20. és 21. cikkét kellett értelmeznie abban a témában, hogy *kötelezheti-e a tagállam a határokon átnyúló autóbuszjáratokat üzemeltető fuvarozókat, hogy az e tagállam területére történő belépés előtt ellenőrizzék az utasok útlevelét és tartózkodási engedélyét.* Ebben az ügyben a német rendőrség – mivel úgy vélte, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaságba a német–holland és német–belga határon áthaladó, menetrend szerinti járatokat üzemeltető két autóbusz-közlekedési vállalkozás a nemzeti törvényt megsértve nagyszámú,

⁶⁰ A 2013. június 26-i 610/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2013. L 182., 1. o.) módosított, a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról szóló, 2006. március 15-i 562/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 105., 1. o.; helyesbítés: HL 2015. L 57., 19. o.).

a szükséges úti okmányokkal nem rendelkező, harmadik országbeli állampolgárt szállított Németországba – e fuvarozókkal szemben bírság kiszabásának kilátásba helyezésével tiltást elrendelő határozatokat fogadott el. A német hatóságok álláspontja szerint a szóban forgó fuvarozóknak – a jegyeknek az autóbuszra való felszálláskor történő ellenőrzésekor – kellett ellenőrizniük a szükséges úti okmányokat, és meg kellett tagadniuk a szükséges úti okmányokkal nem rendelkező, harmadik országbeli állampolgárok beszállását.

A Bíróság többek között megállapította, hogy – mivel a szóban forgó ellenőrzéseket akkor végzik, amikor az utasok a határátlépést magában foglaló utazás megkezdésekor felszállnak az autóbuszra – ezek az ellenőrzések az e rendelet 21. cikkében említett, a tagállamok területén végzett ellenőrzéseknek minősülnek, amelyek tilosak akkor, ha határforgalom-ellenőrzéssel azonos hatással bírnak.

A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy az EUMSZ 67. cikk (2) bekezdését és az 562/2006 rendelet 21. cikkét akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az a tagállami jogszabály, amely minden, az e tagállam területére irányuló, a schengeni térségben menetrend szerinti, határokon átnyúló szolgáltatást nyújtó autóbusz-közlekedési vállalkozást arra kötelez, hogy a belső határ átlépése előtt ellenőrizze az utasok útlevelét és tartózkodási engedélyét az előírt úti okmányokkal nem rendelkező, harmadik országbeli állampolgároknak a tagállam területére való belépésének megelőzése céljából, és amely jogszabály az ezen ellenőrzési kötelezettség tiszteletben tartása céljából lehetővé teszi, hogy a rendőrség bírság kiszabásának kilátásba helyezésével az ilyen fuvarozást megtiltó határozatot hozzon az érintett vállalkozásokkal szemben.

2. Menekültügyi politika

A múlt évhez hasonlóan – tekintettel az Európát az elmúlt években sújtó migrációs válság méretére, és az ennek következtében a nagyszámú, nemzetközi védelmet kérelmező személy Unióba érkezésére – a Bíróságnak számos, az uniós menekültügyi politikával összefüggő ügyben kellett ítéletet hoznia. Ezek közül hét érdemel említést: az egyik a 2004/83 irányelvre,⁶¹ egy másik a 2011/95 irányelvre,⁶² három erre az irányelvre és egyúttal a 2013/32 irányelvre,⁶³ illetve a 604/2013 rendeletre⁶⁴ (a továbbiakban: „Dublin III” rendelet), egy további a „Dublin III” rendeletre és egyszersmind az 1560/2003 rendeletre,⁶⁵ az utolsó pedig a 2008/115 irányelvre⁶⁶ vonatkozott.

61| A harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv (HL 2004. L 304., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 96. o.).

62| A harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 337., 9. o.; helyesbítések: HL 2017. L 167., 58. o.; HL 2019. L 19., 20. o.).

63| A nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 180., 60. o.; helyesbítés: HL 2013. L 198., 50. o.).

64| Egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 604/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 180., 31. o.; helyesbítés: HL 2018. L 33., 6. o.).

65| A 2014. január 30-i 118/2014/EU bizottsági végrehajtási rendelettel (HL 2014. L 39., 1. o.) módosított, az egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékgig iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló 343/2003/EK tanácsi rendelet részletes alkalmazási szabályainak megállapításáról szóló, 2003. szeptember 2-i 1560/2003/EK bizottsági rendelet (HL 2003. L 222., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 200. o.; helyesbítés: HL 2006. L 215., 48. o.).

66| A harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 348., 98. o.).

2.1. Menekült jogállás

A 2018. április 24-én hozott **MP (Múltbeli kínzás áldozatának kiegészítő védelme)** ítéletben (C-353/16, [EU:C:2018:276](#)) a Bíróság nagytanácsa pontosította azokat a feltételeket, amelyeknek teljesülniük kell ahhoz, hogy a Charta 4. cikkével összefüggésben értelmezett 2004/83 irányelv szerinti kiegészítő védelemre jogosult személynek minősüljön az, aki származási országában a múltban kínzás áldozatává vált. Az alapügyben egy Srí Lanka-i állampolgár nyújtott be menedékjog iránti kérelmet az Egyesült Királyságban. E kérelem alátámasztása céljából arra hivatkozott, hogy a Srí Lanka-i biztonsági erők fogva tartották és megkínózták a „Tamil Eelam Felszabadító Tigrisei” szervezetben fennálló tagsága miatt, valamint hogy származási országában – az oda történő visszaküldése esetén – ismételten rossz bánásmód veszélye fenyegeti. A brit hatóságok elutasították menedékjog iránti kérelmét, ahogyan azt a lehetőséget is elvetették, hogy kiegészítő védelmet biztosítsanak számára, mivel az említett veszély fennállása nem volt bizonyított. A brit bíróságok ugyanakkor elismerték, hogy – figyelemmel az érintett személy mentális betegségének súlyosságára, és arra, hogy nincs lehetősége Srí Lankán a megfelelő ellátások igénybevételére – az ebbe az országba való visszaküldés ellentétes lenne az EJEE 3. cikkével.

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az a körülmény, hogy az érintett személy a múltban a származási országának hatóságai által elkövetett kínzások áldozata volt, önmagában nem igazolhatja, hogy e személy kiegészítő védelemben részesüljön akkor, amikor már nem áll fenn annak a tényleges veszélye, hogy e kínzások megismétlődnek. Ezen túlmenően, e személy egészségi állapota romlásának veszélye önmagában akkor sem tekinthető a származási országában alkalmazott embertelen vagy megalázó bánásmódnak, ha ez az egészségügyi rendszer általános hiányosságaiból és a megfelelő kezelések hiányából ered. Más lenne a helyzet azonban akkor, ha nyilvánvaló lenne, hogy a származási ország hatóságai nem voltak hajlandóak biztosítani a rehabilitációt, illetve ha az egészségügyi ellátások hozzáférése tekintetében hátrányosan megkülönböztető magatartást tanúsítottak, amely bizonyos etnikai csoportok vagy bizonyos személykategóriák tekintetében – amelyekbe az említett személy is beletartozik – megnehezítően hatott az e hatóságok által elkövetett kínzások fizikai vagy mentális utóhatásainak kezelésére alkalmas ellátásokhoz való hozzáférésre.

A Bíróság e körülmények között megállapította, hogy az olyan harmadik országbeli állampolgár, akit a múltban a származási országa hatóságai megkínóztak, és akinek esetében az ezen országba való visszaküldés esetén már nem áll fenn a kínzás veszélye, de akinek a fizikai és pszichológiai állapota ilyen visszaküldés esetén súlyosan megromolhat, és fennáll annak a komoly veszélye, hogy ezen állampolgár öngyilkosságot követ el a vele szemben elkövetett kínzásokból származó trauma miatt, kiegészítő védelmi jogállásra jogosult abban az esetben, ha fennáll annak a tényleges veszélye, hogy az említett országban szándékosan megvonják tőle az említett kínzások fizikai vagy mentális utóhatásainak a kezelésére alkalmas ellátásokat.

2.2. A nemzetközi védelem iránti kérelmek vizsgálata

A nemzetközi védelem iránti kérelmek vizsgálatával kapcsolatos, az e jelentésben ismertetett ítéletek e kérelmek vizsgálatának és értékelésének részletes szabályaival, valamint a kérelmező átvétele vagy visszavétele iránti megkeresések ismételt vizsgálatára irányuló eljárásra alkalmazandó határidővel foglalkoznak.

A 2018. január 25-én hozott **F** ítéletben (C-473/16, [EU:C:2018:36](#)) a Bíróság a 2011/95 irányelv – Charta 7. cikkével összefüggésben vizsgált – 4. cikkének értelmezéséről hozott határozatot arra a kérdésre vonatkozóan, hogy *ellentétes-e ezekkel a rendelkezésekkel pszichológiai szakértői véleménynek a nemzetközi védelmet kérelmező személy állítólagos szexuális irányultsága valóságának értékelése céljából való elkészítése és felhasználása*. Az alapügyben a nigériai állampolgársággal rendelkező F menedékjogot kért a magyar hatóságoktól azt állítva, hogy attól tart, hogy származási országában homoszexualitása miatt üldöztetésnek lenne kitéve, amely

állítást a hatáskörrel rendelkező magyar hatóság – egy pszichológiai szakértői vélemény alapján – nem tartott hihetőnek. Ez a szakértői vélemény, amely explorációs és személyiségvizsgálatot, valamint több személyiségtesztet tartalmazott, arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgálatok eredményei nem igazolják F-nek a szexuális irányultságával kapcsolatos állítását.

A Bíróság elsősorban megállapította, hogy a 2011/95 irányelv 4. cikkével nem ellentétes, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelmek megvizsgálásáért felelős hatóság, vagy adott esetben az eljáró bíróságok szakértői véleményt kérjenek a kérelmező állítólagos szexuális irányultságával kapcsolatos tények és körülmények értékelése keretében, amennyiben e szakértői vélemény részletes szabályai megfelelnek a Chartában biztosított alapvető jogoknak, az említett hatóság és e bíróságok nem kizárólag e szakvélemény következtetéseire alapítják határozatukat, továbbá e hatóságot és bíróságokat nem kötik e következtetések a kérelmező szexuális irányultságára vonatkozó nyilatkozatainak értékelése során. A Bíróság e tekintetben pontosította, hogy noha a szexuális irányultság miatti üldöztetéstől való félelemmel indokolt nemzetközi védelem iránti kérelem elbírálása céljából nem mindig szükséges a kérelmező szexuális irányultságának hitelességét értékelni az említett irányelv 4. cikke szerinti értékelés keretében, nem zárható ki, hogy a nemzetközi védelmet kérelmező személy ilyen jellegű nyilatkozatai értékelésének sajátos összefüggései között a szakértői vélemények bizonyos formái hasznosnak bizonyulnak, és elkészíthetők e kérelmező alapvető jogainak veszélyeztetése nélkül. A Bíróság ugyanakkor ezzel kapcsolatban emlékeztetett arra, hogy a 2005/85 irányelv⁶⁷ és a 2013/32 irányelv releváns rendelkezései értelmében kizárólag a kérelmek megvizsgálásáért felelős hatóságok feladata az, hogy bírósági felülvizsgálat mellett elvégezzék a tények és körülmények 2011/95 irányelv 4. cikke szerinti értékelését, oly módon, hogy sem a szóban forgó hatóságok, sem az ezzel kapcsolatos esetleges jogorvoslati kérelem esetén eljáró bíróságok nem alapíthatják határozatukat kizárólag a szakértői vélemény következtetéseire, és nem is köthetik őket e következtetések.

A Bíróság másodsorban megállapította, hogy a 2011/95 irányelv – Charta 7. cikkével összefüggésben vizsgált – 4. cikkét akként kell értelmezni, hogy azzal még akkor is ellentétes, hogy a nemzetközi védelmet kérelmező személy szexuális irányultságának feltérképezésére irányuló, olyan pszichológiai szakértői véleményt készítsenek és használjanak fel, amelynek célja, hogy projekciós személyiségteszt alapján értékelje a nemzetközi védelmet kérelmező személy szexuális irányultságának valódiságát, ha a szóban forgó pszichológiai tesztek elvégzése formálisan az érintett személy hozzájárulásához van kötve, tekintettel arra, hogy e hozzájárulás nem feltétlenül szabad, mivel az *de facto* a körülmények nyomásának van kitéve. Jóllehet a kérelmező nemzetközi védelem iránti valódi igényeinek értékelését lehetővé tévő tényezők felkutatásával igazolható a magánéletébe való beavatkozás, az eljáró hatóság feladata, hogy a bíróság felülvizsgálata mellett értékelje a – nemzetközi tudományos közösség által elfogadott normákra tekintettel kellően megbízható módszereken és elveken alapuló – pszichológiai szakértői vélemény alkalmasságát és az elérni kívánt célkitűzés megvalósításához szükséges mértékét. A Bíróság többek között megállapította, hogy a szóban forgó szakértői véleménynek a kérelmező magánéletére gyakorolt hatása túlzottnak tűnik a kitűzött célhoz képest, mivel a magánélet tiszteletben tartásához való jogba való beavatkozás olyan súlyos, hogy az nem arányos azon előnyhöz képest, amellyel esetlegesen a tényeknek és a körülményeknek a 2011/95 irányelv 4. cikke szerinti értékelése járhat.

A 2018. július 25-i **Alheto** ítéletben (C-585/16, [EU:C:2018:584](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság az *Egyesült Nemzetek Közel-keleti Palesztin Menekülteket Segélyező és Munkaközvetítő Hivatalánál (UNRWA) regisztrált személyek által benyújtott menedékjog iránti kérelmek vizsgálatával kapcsolatos konkrét kritériumokról hozott határozatot*. Egy bolgár bíróságnak – amelyhez egy palesztin származású személy által benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmet elutasító határozattal szembeni keresettel fordultak – kétségei támadtak a 2011/95 és a

67] A menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól szóló, 2005. december 1-jei 2005/85/EK tanácsi irányelv (HL 2005. L 326., 36. o.; helyesbítés: HL 2006. L 236., 35. o.).

2013/32 irányelv értelmezésével kapcsolatban az UNRWA-nál regisztrált személyeket illetően, és többek között arra kívánt választ kapni, hogy úgy kell-e tekinteni, hogy az e szervnél nyilvántartásba vett, a Gázai övezetből menekülő, az Unióba történő beutazása előtt Jordániában tartózkodó személy Jordániában kellő védelemben részesül, és ekképpen az Unióban benyújtott, nemzetközi védelem iránti kérelmét elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.

A Bíróság mindenekelőtt pontosította, hogy amennyiben egy bírósághoz a menedéjog vagy kiegészítő védelem iránti kérelemmel kapcsolatban eljáró hatóság – amely a 2013/32 irányelv 2. cikke szerinti fogalom meghatározás értelmében „kvázi bírói testület vagy közigazgatási szerv, amely a tagállamban a nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálására és annak tárgyában elsőfokú határozat meghozatalára hatáskörrel rendelkezik” – határozata elleni keresettel fordulnak, a bíróságnak az ügyiratok teljes körű és naprakész vizsgálatát kell elvégeznie, a relevánsnak tűnő valamennyi ténybeli és jogi tényező, köztük azok figyelembevételével, amelyek akkor még nem álltak fenn, amikor a szóban forgó szerv elfogadta határozatát.

A Bíróság e tekintetben hozzáfűzte, hogy azon tagállamoknak, amelyekre nézve kötelező ez az irányelv, úgy kell kialakítaniuk a nemzeti jogukat, hogy – a kvázi bírói testület vagy közigazgatási szerv szóban forgó határozatának a bíróság általi megsemmisítése, valamint az e szerv által meghozandó új határozat szükségessége esetén – a menedéjog vagy a kiegészítő védelem iránti kérelemmel kapcsolatos ezen új határozatot rövid határidőn belül és a megsemmisítést kimondó ítéletben szereplő értékeléssel összhangban fogadják el.

A palesztinok által benyújtott menedéjog vagy kiegészítő védelem iránti kérelem vizsgálatával kapcsolatos konkrét kritériumokat illetően a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 2011/95 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében a palesztinok nem szerezhetnek menedéjogot az Unióban mindaddig, amíg az UNRWA-tól tényleges védelemben vagy támogatásban részesülnek. Kizárólag akkor szerezhetnek menedéjogot az Unióban, ha személyes biztonságuk komoly veszélyben van, eredménytelenül kértek támogatást az UNRWA-tól, és rajtuk kívül álló körülmények miatt voltak kénytelenek elhagyni az UNRWA működési területét.

A Bíróság e tekintetben megállapította, hogy a 2013/32 irányelv 35. cikke első bekezdésének b) pontját akként kell értelmezni, hogy az UNRWA-nál regisztrált személyeket, ha e szerv részéről tényleges védelemben vagy támogatásban részesülnek a korábbi tartózkodási helyük szerinti területtől eltérő, azonban az említett szerv működési területének részét képező harmadik országban, úgy kell tekinteni, hogy e harmadik országban elegendő védelmet élveznek e rendelkezés értelmében, amennyiben ezen ország vállalja, hogy visszafogadja az érintett személyeket azt követően, hogy az utóbbiak azért hagyták el a területét, hogy az Unióban nemzetközi védelmet kérjenek, továbbá ez az ország elismeri az UNRWA által biztosított említett védelmet vagy támogatást, és elismeri a visszaküldés tilalmának elvét, lehetővé téve ily módon az érintett személyek számára, hogy a területén biztonságban, méltó életkörülmények mellett tartózkodjanak egészen addig, amíg azt a szokásos tartózkodási helyük szerinti területen fennálló veszélyek szükségessé teszik.

A 2018. október 4-én hozott **Ahmedbekova** ítéletben (C-652/16, [EU:C:2018:801](#)) a Bíróság a 2011/95 és a 2013/32 irányelv értelmezéséről hozott határozatot, és különösen az ugyanazon családi egység tagjai által benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmek értékelését, valamint az említett védelmet megtagadó határozattal szembeni hatékony jogorvoslathoz való jog terjedelmét pontosította. Ebben az ügyben azerbajdzsáni állampolgárokból álló, Bulgáriába jogellenesen beutazó család nemzetközi védelem iránti kérelmeit utasította el a hatáskörrel rendelkező bolgár hatóság. Keresetében az egyik családtag egyaránt hivatkozott azon üldöztetésre, amelynek házastársa az azerbajdzsáni hatóságok részéről áldozata volt, valamint az őt személyesen érintő körülményekre, továbbá különösen a politikai meggyőződése miatti üldöztetés veszélyére, amely politikai meggyőződés többek között abban fejeződik ki, hogy részt vett egy, az EJEB előtt Azerbajdzsánnal szemben indított kereset benyújtásában.

A nemzetközi védelem iránti kérelmek egyedi értékelését illetően a Bíróság – miután emlékeztetett arra, hogy a menekült jogállás vagy a kiegészítő védelmi jogállás nyújtására vonatkozó határozatnak egyedi értékelésen kell alapulnia – elsősorban pontosította, hogy ennek keretében figyelembe kell venni a kérelmező valamely családtagját érintő üldöztetés és súlyos sérelem veszélyét annak meghatározása érdekében, hogy a kérelmező az említett, veszélyben lévő személlyel fennálló családi kapcsolata miatt maga is ki van-e téve ilyen veszélyeknek. A Bíróság arra is rámutatott, hogy az ugyanazon család tagjai által külön benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmekre alkalmazhatók olyan intézkedések, amelyek bármely esetleges összefüggés kezelésére irányulnak, ugyanakkor ezeket a kérelmeket nem lehet együttesen értékelni. Ezen túlmenően a Bíróság hangsúlyozta, hogy az említett kérelmek valamelyikének értékelése nem függeszthető fel e kérelmek közül egy másik vizsgálatára irányuló eljárás befejezéséig.

A Bíróság másodsorban – a kérelmezőnek egy, a származási országával szembeni kereset EJEB-hez való benyújtásában való részvételére tekintettel a menekültkénti elismerés feltételeit illetően – úgy ítélte meg, hogy az üldöztetési okok 2011/95 irányelvben előírt értékelése keretében főszabály szerint nem lehet úgy tekinteni, hogy ez a részvétel bizonyítja e kérelmezőnek egy „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozását, hanem azt „politikai meggyőződés” miatti üldöztetési oknak kell tekinteni, ha megalapozottan lehet tartani attól, hogy az e kereset benyújtásában való részvételt az említett ország olyan politikai ellenszegülésnek értékeli, amellyel szemben megtorlást alkalmazhat.

Végezetül harmadsorban, a nemzetközi védelmet megtagadó határozattal szembeni keresetet elbíráló bíróság által elvégzendő, a tények és egyúttal a jogi szempontok teljes körű és *ex nunc* vizsgálatával kapcsolatos követelményt illetően, a Bíróság úgy vélte, hogy az ilyen bíróság főszabály szerint köteles – további előterjesztések esetén, és azt követően, hogy kérte ezen előterjesztéseknek az eljáró hatóság általi vizsgálatát – értékelni a nemzetközi védelem elismerésének okait, illetve azokat a tényeket, amelyekre első alkalommal a jogorvoslati eljárás során hivatkoztak, jóllehet azok az említett elutasító határozat elfogadását, illetve akár a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtását megelőzően állítólagosan bekövetkezett eseményekkel vagy veszélyekkel kapcsolatosak. Ez a bíróság viszont nem köteles ezen értékelés elvégzésére, ha megállapítja, hogy ezen okokra vagy tényekre a jogorvoslati eljárás késői szakaszában hivatkoztak, vagy hogy azokat nem kellően egyértelmű formában terjesztették elő ahhoz, hogy megfelelő vizsgálat tárgyát képezhessék, vagy pedig ha a tényeket illetően megállapítja, hogy azok nem jelentősek, vagy nem kellően különböznek azon elemektől, amelyekről az eljáró hatóságnak már tudomása lehetett.

A Bíróság a **Fathi** ítéletben (C-56/17, [EU:C:2018:803](#)) 2018. október 4-én egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott, nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállamnak a „Dublin III” rendeletre és a 2013/32 irányelvre figyelemmel történő meghatározásáról, az üldöztetés fennállásával kapcsolatos bizonyítási teher terjedelméről, valamint az „üldöztetés” 2011/95 irányelv értelmében vett fogalmáról hozott határozatot. Ebben az ügyben egy kurd származású iráni állampolgár nyújtott be Bulgáriában a nemzeti menekültügyi hivatalhoz nemzetközi védelem iránti kérelmet, amelyet azzal indokolt, hogy vallási okok miatt – és különösen amiatt, hogy áttért a keresztény hitre – az iráni hatóságok üldöztetésének áldozata volt. A hatáskörrel rendelkező bolgár hatóság anélkül vizsgálta érdemben a kérelmet, hogy a felelős tagállam meghatározására irányuló eljárás végén kifejezett határozatot fogadott volna el. A szóban forgó kérelmet mint megalapozatlant utasították el, mivel az említett hatóság úgy vélte, hogy a kérelmező nyilatkozatai lényeges ellentmondásokat tartalmaznak, valamint hogy a kérelmező nem bizonyította sem az üldöztetés fennállását, sem a jövőbeni üldöztetés veszélyét, sem pedig a halálbüntetés veszélyét.

A Bíróság mindenekelőtt úgy vélte, hogy a „Dublin III” rendelet 3. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha valamely tagállam hatóságai az e rendelet 2. cikkének d) pontja értelmében vett nemzetközi védelem iránti kérelmet anélkül vizsgálják érdemben, hogy olyan kifejezett határozatot hoznának, amely az említett rendeletben előírt feltételek alapján megállapítja, hogy az ilyen megvizsgálásért ez a tagállam felelős. A Bíróság egyebekben megállapította, hogy a 2013/32 irányelv 46. cikkének (3) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a nemzetközi védelmet kérelmező személy által a nemzetközi védelem iránti

kérelmének a megalapozatlanságát megállapító határozattal szemben előterjesztett jogorvoslati kérelem keretében valamely tagállam illetékes bíróságának nem kell hivatalból vizsgálnia, hogy az említett kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó, a „Dublin III” rendeletben előírt feltételeket és mechanizmusokat megfelelő módon alkalmazták-e az említett vizsgálatot lefolytató hatóságok.

Ezt követően – az üldöztetés fennállásával kapcsolatos bizonyítási teher terjedelmét illetően – a Bíróság megállapította, hogy a vallási okokból való üldöztetés veszélyére hivatkozó, nemzetközi védelmet kérelmezőtől nem követelhető meg, hogy vallási meggyőződésének alátámasztása céljából nyilatkozatokat tegyen vagy dokumentumokat nyújtson be a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének b) pontja által lefedett valamennyi elem (azaz a teista, nem teista és ateista meggyőzések, magánjellegű, illetve nyilvános vallási szertartásokon akár egyedül, akár másokkal való részvétel, illetve az ilyen szertartásokon történő részvételtől való tartózkodás, más vallásos jellegű tevékenységek vagy véleménynyilvánítás, illetve bármilyen vallásos hiten alapuló, illetve e hit által megkövetelt személyes vagy közösségi magatartásforma) vonatkozásában. A kérelmezőnek azonban hitelt érdemlően alá kell támasztania állításait, olyan információk előterjesztésével, amelyek lehetővé teszik az illetékes hatóság számára, hogy megbizonyosodjon ezen állításoknak a valóságnak való megfeleléséről.

Végezetül – az „üldöztetés” 2011/95 irányelv 9. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében vett fogalmát illetően – a Bíróság megállapította, hogy ezeket a rendelkezéseket akként kell értelmezni, hogy a nemzetközi védelmet kérelmező személy származási országának állami vallása elleni cselekményeknek a kivégzéssel vagy szabadságvesztéssel sújtott tilalma e rendelkezések értelmében „üldöztetésnek” minősülhet, ha e tilalomra vonatkozóan a gyakorlatban ezen ország hatóságai ilyen szankciókat alkalmaznak.

A 2018. november 13-án hozott **X és X** ítéletben (C-47/17 és C-48/17, [EU:C:2018:900](#)) a Bíróság nagytanácsa *a menedékkérő átvétele, illetve visszavétele iránti megkeresés ismételt vizsgálatára irányuló eljárásra alkalmazandó, az 1560/2003 rendelet 5. cikkének (2) bekezdése szerinti határidőkről hozott határozatot*. Az alapeljárások egy szír és egy eritreai állampolgárra vonatkoztak, akik azt követően nyújtottak be Hollandiában menedékkérők tartózkodási engedélye iránti kérelmet, hogy egy másik államban (Németországban, illetve Svájcban) nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtottak be, emellett az eritreai állampolgár Olaszországon keresztül érkezett (ahol nem bizonyították, hogy nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott volna be). A „Dublin III” rendelet 18. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján a holland hatóságok megkereséseket terjesztettek elő az érintettek visszavétele iránt a német, a svájci és az olasz hatóságokhoz. E megkereséseket követően a holland hatóságok – az 1560/2003 rendelet 5. cikkének (2) bekezdése alapján – ismételt vizsgálat iránti megkereséseket nyújtottak be a német és az olasz hatóságokhoz, azok azonban erre nem, illetve csak az e rendelkezésben előírt kéthetes határidőn túl válaszoltak.

A Bíróság – miután emlékeztetett arra, hogy az uniós jogalkotó az átvétel és visszavétel iránti megkeresések megkeresett tagállam általi vizsgálatára irányuló eljárások kereteit kötelező jellegű határidőkkel határozta meg a „Dublin III” rendeletben – jelezte, hogy az 1560/2003-3.1. rendelet 5. cikkének (2) bekezdésében előírt mechanizmus, amelynek keretében a megkereső tagállam ismételt vizsgálat iránti megkeresést intézhet a megkeresett tagállamhoz azt követően, hogy e tagállam az átvétel vagy visszavétel iránti megkeresést visszautasította, fakultatív, „kiegészítő eljárásnak” minősül, amely időtartamának pontosan és előrelátható módon meghatározottnak kell lennie. Márpedig a Bíróság szerint az ismételt vizsgálatra irányuló olyan eljárás, amelyre csupán egy „észszerű” válaszadási határidő vonatkozik, vagy amely határozatlan idejű, nem egyeztethető össze a „Dublin III” rendelet célkitűzéseivel, és különösen a nemzetközi védelem iránti kérelmek vizsgálatával kapcsolatos gyors döntéshozatalra irányuló célkitűzéssel.

Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy az 1560/2003 rendelet 5. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az átvétel vagy a visszavétel iránt a „Dublin III” rendelet 21. cikke, illetve 23. cikke értelmében megkeresett tagállam, amely – részletes és teljes körű indokolás mellett – ezt a megkeresést a szükséges ellenőrzések elvégzését követően az ezen utóbbi rendelet 22. cikkében, illetve 25. cikkében meghatározott határidőn belül visszautasítja, és amelytől ezt követően az 1560/2003 rendelet 5. cikkének

(2) bekezdésében előírt háromhetes határidőn belül a megkeresés ismételt vizsgálatát kérik, köteles a jóhiszemű együttműködés jegyében arra törekedni, hogy ezen utóbbira az e rendelkezésben előírt két héten belül választ adjon.

Amennyiben a megkeresett tagállam az említett megkeresésre e kéthetes határidőn belül nem válaszol, az ismételt vizsgálatra irányuló kiegészítő eljárás véglegesen lezárul, amely folytán – az említett határidő lejártától számítva – a megkereső tagállam tekintendő a nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállamnak, kivéve ha a „Dublin III” rendelet 21. cikkének (1) bekezdésében és 23. cikkének (2) bekezdésében e célból meghatározott kötelező határidőn belül az átvétel vagy a visszavétel iránti új megkeresés előterjesztéséhez szükséges idő még rendelkezésre áll.

2.3. Kiutasítási határozatok

A 2018. június 19-i **Gnandi** ítéletben (C-181/16, [EU:C:2018:465](#)) a Bíróság nagytanácsa *arról a kérdéstről* hozott határozatot, hogy el lehet-e fogadni a 2008/115 irányelv szerinti kiutasítási határozatot a nemzetközi védelem iránti kérelem elutasításakor, azaz az ezen elutasítással szemben előterjeszhető jogorvoslat elbírálását megelőzően. Az alapeljárásban egy togoi állampolgár nyújtott be nemzetközi védelem iránti kérelmet, amelyet elutasítottak, és amelyet – pár nappal később – az érintett tagállam területéről való kiutasítás elrendelésének formáját öltő kiutasítási határozat követett.

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy a nemzetközi védelmet kérelmező személy a kérelmének az eljáró hatóság általi elutasítását követően a 2008/115 irányelv hatálya alá kerül. A Bíróság e tekintetben kimondta, hogy az e kérelem elutasításával szembeni hatékony jogorvoslat gyakorlása céljából az érintett tagállam területén való tartózkodás engedélyezése alapján nem tilos annak megállapítása, hogy e kérelem elutasításától kezdve az érintett tartózkodása – főszabály szerint – jogellenessé válik.

A Bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy – egy kiutasítási határozat és egy esetleges kitoloncolási határozat tekintetében – a hatékony jogorvoslatához való jogban, valamint a visszaküldés tilalmának elvében benne foglalt védelmet legalább egy bírósági fórum előtti, automatikus halasztó hatályú hatékony jogorvoslat elismerésével kell biztosítani a nemzetközi védelmet kérelmező személy számára. E követelmény szigorú tiszteletben tartásának sérelme nélkül önmagában az a körülmény, hogy az érintett tartózkodását jogellenesnek minősítik, amint az eljáró hatóság a nemzetközi védelem iránti kérelmet első fokon elutasította, és hogy következképpen hozható kiutasítási határozat közvetlenül ezen elutasítást követően vagy ugyanabban a közigazgatási intézkedésben az elutasítással egyszerre, nem ellentétes sem a visszaküldés tilalmának elvével, sem a hatékony jogorvoslatához való joggal.

A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy a tagállamok feladata biztosítani a nemzetközi védelem iránti kérelmet elutasító határozattal szembeni hatékony jogorvoslatot a fegyveregyenlőség elvének tiszteletben tartása mellett, ami többek között a kiutasítási határozat valamennyi joghatásának felfüggesztését követeli meg e jogorvoslati kérelem előterjesztésére rendelkezésre álló határidő alatt, és amennyiben ilyen kérelmet előterjesztettek, annak elbírálásáig. E tekintetben nem elegendő, hogy az érintett tagállam tartózkodjon a kiutasítási határozat végrehajtásától. Ellenkezőleg, az szükséges, hogy e határozat valamennyi joghatását felfüggeszessék, tehát közelebről, hogy az önkéntes távozás határideje ne kezdődjön meg, amíg az érintett személy számára engedélyezett az ottmaradás, valamint hogy ezen időszak folyamán az érintettet ne tarthassák őrizetben a kitoloncolás végrehajtása céljából. Ezen túlmenően, az érintettnek mindaddig meg kell őriznie a nemzetközi védelmet kérelmező személy jogállását, amíg kérelme tárgyában nem hoznak végleges határozatot. A tagállamoknak egyébként lehetővé kell tenniük a kérelmezők számára, hogy a körülmények valamennyi olyan változására hivatkozassanak, amelyek e kiutasítási határozat elfogadását

követően merültek fel, és amely jelentős hatással lehet helyzetüknek a 2008/115 irányelvre tekintettel történő értékelésére. Végezetül a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a kérelmezőket átlátható módon tájékoztassák e biztosítékok tiszteletben tartásáról.

3. A Törökországgal fennálló kapcsolatok

A 2018. augusztus 7-én hozott **Yön** ítéletben (C-123/17, [EU:C:2018:632](#)) a Bíróságnak az EGT–Törökország közötti társulási megállapodásban létrehozott társulási tanács által elfogadott két határozat, a 2/76 határozat⁶⁸ 7. cikkében, valamint az 1/80 határozat⁶⁹ 13. cikkében szereplő „standstill” klauzulát kellett értelmeznie, amely megtiltja a tagállamoknak és a Török Köztársaságnak, hogy új korlátozásokat vessenek be a területükön jogszerűen tartózkodó munkavállalók és családtagjaik munkavállalási feltételeire vonatkozóan. Ebben az ügyben egy török állampolgár – egy Németországban jogszerűen tartózkodó török munkavállaló házastársa – kérte a német hatóságoktól határozott idejű tartózkodási engedély megadását családdegyesítés címén. A kérelmet azon az alapon utasították el egyrészt, hogy az érintett nem bizonyította, hogy rendelkezik a német törvényben megkövetelt nyelvtudással, másrészt pedig, hogy egy, az 1976. december 20. és 1980. november 30. közötti időszak során bevezetett nemzeti rendelkezésben megkövetelt nemzeti vízum nélkül utazott be a szövetségi területre. Ez a rendelkezés ugyanis a 2/76 határozat Németországban történő hatálybalépésének időpontjában fennálló feltételekhez képest szigorította az e tagállamban munkavállalóként jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok családdegyesítésére vonatkozó feltételeket.

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy – a 2/76 határozat visszamenőleges hatályon kívül helyezése hiányában – az e határozat 7. cikkében foglalt „standstill” klauzulát, nem pedig az 1/80 határozat 13. cikkében szereplőt kell alkalmazni az 1976. december 20. és 1980. november 30. közötti időszakban valamely tagállam által bevezetett valamennyi intézkedésre tekintettel.

A Bíróság ezután – a **Dogan** ítéletben⁷⁰ és a **Tekdemir** ítéletben⁷¹ rögzített értelmezésre hivatkozva – pontosította, hogy az a nemzeti intézkedés, amely szigorítja a családdegyesítés feltételeit, és érinti valamely munkavállalói tevékenységnek az érintett tagállamban jogszerűen tartózkodó török állampolgárok általi ezen államban való gyakorlását, a munkavállalók szabad mozgásának valamely török állampolgár által az érintett tagállamban történő gyakorlását érintő, a 2/76 határozat 7. cikke értelmében vett új korlátozásnak minősül, és ennél fogva e rendelkezés tárgyi hatálya alá tartozik. Noha egy ilyen intézkedés igazolható lehet a hatékony idegenrendészeti ellenőrzéssel és a migrációs áramlások kezelésével kapcsolatos, közérdeken alapuló nyomós okok alapján, az csak akkor fogadható el, ha az említett intézkedés végrehajtási módjai nem haladják meg a kitűzött cél eléréséhez szükséges mértéket.

68| A Brüsszelben 1970. november 23-án aláírt, a Közösség nevében az 1972. december 19-i 2760/72/EGK tanácsi rendelettel (HL 1972. L 293., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 11. fejezet, 11. kötet, 41. o.) megkötött, jóváhagyott és megerősített, a kiegészítő jegyzőkönyv 36. cikkének végrehajtásáról szóló, 1976. december 20-i 2/76 társulási tanácsi határozat.

69| Az 1963. szeptember 12-én Ankarában egyrészt a Török Köztársaság, másrészt az EGK tagállamai és a Közösség által aláírt, az ezen utóbbi nevében az 1963. december 23-i 64/732/EGK tanácsi határozattal (HL 1964. 217., 3685. o.; magyar nyelvű kiadás 11. fejezet, 11. kötet, 10. o.) megkötött, jóváhagyott és megerősített, az Európai Gazdasági Közösség és Törökország közötti társulást létrehozó megállapodáshoz csatolt, a társulás fejlesztéséről szóló, 1980. szeptember 19-i 1/80 társulási tanácsi határozat.

70| A Bíróság 2014. július 10-i **Dogan** ítélete (C-138/13, [EU:C:2014:2066](#)).

71| A Bíróság 2017. március 29-i **Tekdemir** ítélete (C-652/15, [EU:C:2017:239](#)).

IX. Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

1. A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001 tanácsi rendelet

A Bíróság a 2018. július 5-i *flyLAL-Lithuanian Airlines* ítéletben (C-27/17, [EU:C:2018:533](#)) pontosításokkal szolgált a különböző tagállamokban megvalósított versenyellenes magatartások által állítólagosan okozott kár megtérítése iránti kérelem esetén a 44/2001 rendelet⁷² szerinti joghatósággal rendelkező bíróság megállapítását illetően. Ebben az esetben a felperes, egy litván légitársaság a litván bíróságokhoz keresetet nyújtott be egy másik légitársasággal – az Air Baltic-kal – és a rigai (Lettország) repülőtérrel szemben, az állítólag az utóbbiak – felperes szerint versenyellenes – magatartásai által okozott károk megtérítése iránt. E magatartásokat – amelyek abból álltak, hogy egyebek mellett az említett repülőtér többek között az Air Baltic számára 2004. november óta biztosított, egészen 80%-ig terjedő kedvezményt a légi járművek fel- és leszállásához kapcsolódó, illetve a biztonsági szolgáltatások esetében – Lettország versenytanácsa az alapeljárástól elkülönülő eljárás keretében az uniós versenyszabályokkal ellentétesnek találta. Az alperesek a maguk részéről vitatták, hogy a litván bíróságok joghatósággal rendelkeznek a jogvita elbírálására, mivel a kereset által érintett versenyellenes megállapodásra és hatásaira nem Litvániában, hanem Lettországban, a rigai repülőtér és az Air Baltic anyavállalkozása között került sor. A litván elsőfokú bíróság megállapította, hogy a litván bíróságok a 44/2001 rendelet alapján joghatósággal rendelkeznek, mivel egyrészt a felperes számára kárt okozó versenyellenes magatartások, nevezetesen a kizorító árazás alkalmazása, a légi menetrendek összehangolása, a jogellenes reklám, a közvetlen járatok törlése, valamint a személyforgalom rigai repülőtérre való átirányítása Litvániában valósult meg, másrészt pedig az Air Baltic a fióktelepe útján folytatta a litvániai tevékenységét.

A Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja lehetőséget biztosít arra, hogy a kártérítést kérő fél vagy a kár bekövetkezésének helye szerinti bírósághoz, vagy a kárt okozó esemény helye szerinti bírósághoz forduljon, vagyis e joghatósági okok bármelyike szerinti bíróság előtt jogszerűen indíthat eljárást. E tekintetben hozzáfűzte továbbá, hogy a – különösen az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikkel ellentétes versenyellenes magatartások okozta állítólagos – forgalomkiesésben megnyilvánuló bevételkiesés a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának alkalmazása szempontjából „kárnak” minősülhet, és így főszabály szerint megalapozhatja a káresemény helye szerinti tagállam bíróságainak joghatóságát. A Bíróság egyrészt azt a következtetést vont le, hogy a versenyellenes magatartásokkal okozott kár megtérítése iránti kereset keretében az a „hely[...], ahol a káresemény bekövetkezett”, többek között a forgalomkiesésben megnyilvánuló elmaradt haszon keletkezésének helyére, vagyis az említett magatartásokkal érintett azon piac helyére vonatkozik, amelyen belül a károsultat állítása szerint e veszteségek érték. Másrészt a Bíróság megállapította, hogy a versenyellenes magatartásokkal okozott kár megtérítése iránti kereset keretében a „hely[...], ahol a káresemény bekövetkezett” fogalom egyaránt érthető az EUMSZ 101. cikkel ellentétes versenyellenes megállapodás megkötésének helyeként, vagy a kizorító árazás felajánlásának és alkalmazásának helyeként, amennyiben e gyakorlat az EUMSZ 102. cikk szerinti jogsértésnek minősül.

⁷² | A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.).

Egyébiránt, mivel az Air Baltic Litvániában egy fióktelepen keresztül folytatta tevékenységét, a Bíróság pontosította, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikkének 5. pontja értelmében a „fióktelep [...] működéséből származó jogvita” fogalma kiterjed a kizorító árazás alkalmazásában megnyilvánuló erőfölénnyel való visszaéléssel állítólagosan okozott kár megtérítése iránti keresetre, amennyiben az erőfölényben lévő vállalkozás fióktelepe ténylegesen és jelentős mértékben részt vett e visszaélés szerű magatartásban, aminek vizsgálata a bíróság feladata.

A 2018. október 24-én kihirdetett **Apple Sales International és társai** ítéletben (C-595/17, [EU:C:2018:854](#)) a Bíróság a 44/2001 rendelet 23. cikkét értelmezte egy olyan jogvita keretében hivatkozott joghatósági kikötésre tekintettel, amely az egyik szerződéses félnek a tisztességtelen versenymagatartással és az EUMSZ 102. cikk szerinti, erőfölénnyel való visszaéléssel összefüggésben állítólagosan fennálló büntetőjogi felelősségére vonatkozott. Az alapeljárásban az Apple Sales International társaság joghatósági kifogásként az ír bíróságok joghatóságáról rendelkező joghatósági kikötésre hivatkozott, amely nem említi kifejezetten a versenyjog megsértése miatt fennálló felelősséggel kapcsolatos jogvitákat, annak alátámasztására, hogy nincs hatásköre a francia bíróságnak, amelyhez ebben az esetben e társaság egyik forgalmazója kártérítési keresettel fordult egyebek mellett amiatt, hogy az említett társaság visszaélt erőfölényével.

A Bíróság előjáróban emlékeztetett arra, hogy valamely joghatósági kikötés annak meghatározását célzó értelmezése, hogy mely jogviták tartoznak a hatálya alá, azon nemzeti bíróság feladata, amely előtt a joghatósági kikötésre hivatkoznak. Ezt követően megjegyezte, hogy a joghatósági kikötés hatálya azon jogvitákra korlátozódik, amelyek abból a jogviszonyból erednek, amely kapcsán e megállapodást megkötötték. Márpedig, míg az EUMSZ 101. cikkben említett versenykorlátozó magatartás, azaz a jogellenes megállapodás, főszabály szerint nem kapcsolódik közvetlenül e kartell valamely tagja és valamely harmadik fél szerződéses jogviszonyához, amelyre e kartell hatást fejt ki, addig az EUMSZ 102. cikkben említett versenykorlátozó magatartás, azaz az erőfölénnyel való visszaélés, konkretizálódhat egy erőfölényben lévő vállalkozás szerződéses jogviszonyaiban a szerződéses kikötésekhez kapcsolódóan és azok folytán. Ennélfogva a 44/2001 rendelet 23. cikkét akként kell értelmezni, hogy a forgalmazó által a beszállítója ellen, az EUMSZ 102. cikk alapján kártérítés iránt indított perben nem kizárt egy, a felek közötti szerződésben foglalt joghatósági kikötés alkalmazása azon egyetlen oknál fogva, hogy e kikötés nem utal kifejezetten a versenyjog megsértése miatt fennálló felelősséggel kapcsolatos jogvitákra. Végül a Bíróság úgy ítélte meg, hogy egy ilyen kereset keretében valamely joghatósági kikötés alkalmazása nem függ attól, hogy előzetesen valamely nemzeti vagy európai versenyhatóság megállapított-e versenyjogi jogsértést, mivel az, hogy a versenyhatóság korábban megállapított-e vagy sem versenyjogi jogsértést, teljesen kívül esik a joghatósági kikötés alkalmazhatóságán egy, a versenyszabályok megsértése miatt állítólagosan elszenvedett kár megtérítésére irányuló kereset tekintetében.

2. A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003 rendelet

A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén három ítélet érdemel említést: az első a láthatási jog fogalmával, a második a gyermekek visszavitelére irányuló kérelemmel, a harmadik pedig a gyermek szokásos tartózkodási helyének fogalmával foglalkozik.

A 2018. május 31-én hozott **Valcheva** ítéletben (C-335/17, [EU:C:2018:359](#)) a Bíróság a „láthatási jog” 2201/2003 rendelet⁷³ szerinti fogalmának értelmezéséről határozott. Ebben az ügyben a Bulgáriában lakóhellyel rendelkező felperes, aki anyai nagyanyja egy, az apjával együtt Görögországban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező kiskorú gyermeknek, láthatási jogot kívánt kapni. Mivel nem volt lehetősége unokájával teljes értékű kapcsolatra, és a görög hatóságoktól eredménytelenül kért segítséget, egy bolgár bírósághoz fordult, kérelmezve, hogy a bíróság állapítsa meg a kiskorú unokájával való kapcsolattartási joga gyakorlásának szabályait. Mivel a kérelmet elutasították azon az alapon, hogy a 2201/2003 rendelet azon tagállam bíróságainak – ebben az esetben a görög bíróságoknak – a joghatóságát írja elő, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helye található, a kérdést előterjesztő bolgár bíróság azt kérdezte a Bíróságtól, hogy e rendeletet kell-e alkalmazni a nagyszülők láthatási jogával kapcsolatban a joghatósággal rendelkező bíróság meghatározásánál.

Miután kimondta, hogy a „láthatási jog” 2201/2003 rendelet szerinti fogalmát önállóan kell értelmezni, a Bíróság megállapította, hogy az uniós jogalkotó úgy döntött, nem korlátozza azon személyek körét, akik szülői felelősséget gyakorolhatnak vagy láthatási joggal rendelkezhetnek. Következésképpen a „láthatási jog” fogalma nem csupán a szülőknek a gyermekre vonatkozó láthatási jogára vonatkozik, hanem más személyek láthatási jogára is, akikkel fontos, hogy e gyermek személyes kapcsolatot tartson fenn, különösen a nagyszüleiére. Amennyiben ugyanis a láthatási jog nem vonatkozna e személyek mindegyikére, az e jogra vonatkozó kérdéseket nem csupán a 2201/2003 rendelet által kijelölt bíróságok dönthetnék el, hanem más bíróságok is, melyek a nemzetközi magánjog alapján megállapítanák joghatóságuk fennállását. Így egymásnak ellentmondó vagy akár összeegyeztethetetlen határozatok születnének, mivel a gyermek valamely hozzátartozójának biztosított láthatási jog sértheti a szülői felelősség valamely gyakorlójának biztosított e jogot. A Bíróság következtetésképpen megállapította, hogy a nagyszülőknek az unokáikra vonatkozó láthatási jog megadása iránti kérelme a 2201/2003 rendelet 1. cikke (1) bekezdése b) pontjának, így e rendeletnek a hatálya alá tartozik.

A Bíróság azt is megállapította, hogy a láthatási jognak a szülőktől eltérő személy számára történő biztosítása ez utóbbiak jogaiba vagy kötelezettségeibe ütközhet, és következtetésképpen az ellentmondásos intézkedések elfogadásának megelőzése céljából és a gyermek mindenek felett álló érdekében egyazon bíróságnak, főszabály szerint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti bíróságnak kell rendelkeznie a láthatási jogokról.

A 2018. szeptember 19-én hozott **C. E. és N. E. ítéletben** (C-325/18 PPU és C-375/18 PPU, [EU:C:2018:739](#)) egy sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében a Bíróság azon kérdéssel foglalkozott, *amikor egy tagállam egy másik tagállam azon határozatát hajtja végre, amely több, gyámság alá helyezett gyermek utóbbi tagállamba való visszatérését rendelte el.*

Az alapjogvita egy angol hatóság és három kiskorú gyermek szülei között folyt, akik e gyermekeiket Írországba vitték. Három nappal az után, hogy a család megérkezett Írországba, az Egyesült Királyság egyik bírósága elrendelte a három gyermek gyámság alá helyezését és a három gyermek visszavitelét, az említett angol hatóságra ruházva a felügyeleti jogokat. Egy ír bíróság határozatát követően, amely határozat elismerte a gyámság alá helyező végzést, és elrendelte annak az Írországból történő végrehajtását (a továbbiakban: végrehajthatóságot megállapító határozat), mindhárom gyermeket átadták az angol hatóságnak, és visszavitték az Egyesült Királyságba. Mivel a végrehajthatóságot megállapító határozatot a szülőknek csak annak végrehajtását követő napon kézbesítették, a szülők a határozattal szemben fellebbezést, valamint ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztettek elő a három gyermeknek időközben az Egyesült Királyságban kezdeményezett örökbefogadási eljárásának felfüggesztése érdekében. Ebben az összefüggésben az ír

73] A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítések: HL 2013. L 82., 63. o.; HL 2018. L 33., 5. o.).

bíróság azt a kérdést intézte a Bírósághoz, hogy az angol bíróság által hozott, a gyermekek visszavitelét elrendelő határozatot végrehajthatónak lehetett-e nyilvánítani Írországban, annak ellenére, hogy az érintett angol hatóságok, mielőtt megkísérelték volna az említett határozatot a 2201/2003 rendelet III. fejezete alapján elismertetni és végrehajtatni Írországban, nem merítették ki az 1980. évi Hágai Egyezmény⁷⁴ alapján Írországban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket. A kérdést előterjesztő bíróság többek között arra is választ várt, hogy a gyermekek visszavitelét elrendelő határozat végrehajtható-e a végrehajthatóságot megállapító határozat szülőknél való kézbesítését megelőzően, illetve hogy a 2201/2003 rendelettel ellentétes-e, hogy egy tagállami bíróság valamely másik tagállam közjogi szervezetével szemben ideiglenes intézkedés formájában védelmi intézkedéseket fogadjon el, megtiltva e szervezetnek, hogy e másik tagállam bíróságai előtt az ott tartózkodó gyerekek örökbefogadására irányuló eljárást indítson vagy folytasson le.

A Bíróság először is megállapította, hogy a 2201/2003 rendelet kiegészíti az 1980. évi Hágai Egyezményt, és nem követeli meg, hogy valamely személy, szerv vagy hatóság – ha állítólag gyermek jogellenes külföldre vitelére került sor – ezen egyezmény alapján kérje e gyermeknek a szokásos tartózkodási helye szerinti államba való haladéktalan visszavitelét. Következésképpen a szülői felelősség jogosultja a 2201/2003 rendelet III. fejezetének rendelkezései alapján akkor is kérheti a joghatósággal rendelkező bíróság által az említett rendelet II. fejezetének 2. szakasza alapján elfogadott, a szülői felügyeletre és a gyermekek visszavételére vonatkozó határozatok elismerését és végrehajtását, ha nem terjesztett elő az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján visszavételre irányuló kérelmet. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a gyámság alá helyező és visszavitt elrendelő határozat, amely végrehajthatóságának megállapítását az ír bíróságtól kérték, az említett rendelet tárgyi hatálya alá tartozott, mivel a visszavitt elrendelő határozat a szülői felelősségre vonatkozó határozatot követte, és ez utóbbtól elválaszthatatlan.

Azon körülményt illetően, miszerint a gyermekek visszavitelét elrendelő határozat végrehajtására a végrehajthatóságot megállapító határozat szülőknél való kézbesítését megelőzően került sor, a Bíróság megállapította, hogy az e határozat kézbesítésére vonatkozó előírás teszi lehetővé annak biztosítását, hogy azon fél, aki ellen a határozat végrehajtását kérték, hatékony jogorvoslati joggal rendelkezzen. Következésképpen gyermekek gyámság alá helyezését és visszavitelét elrendelő, a megkeresett tagállamban azelőtt végrehajthatóvá nyilvánított határozatnak a végrehajtása, hogy az érintett szülőknél kézbesítették volna az e határozat végrehajthatóságát megállapító nyilatkozatot, a Bíróság szerint ellentétes a 2201/2003 rendelet 33. cikkének – a Charta 47. cikkére tekintettel értelmezett – (1) bekezdésével.

Végezetül, az Egyesült Királyságban folyamatban lévő örökbefogadási eljárással kapcsolatban megfogalmazott, védelmi intézkedések iránti kérelmet illetően, mely arra irányult, hogy az e tekintetben illetékes szerv számára megtiltsa az örökbefogadásra irányuló eljárás megindítását vagy lefolytatását, a Bíróság úgy ítélte meg, az nem ellentétes a 2201/2003 rendelettel. Egyrésztől ugyanis a bírósági örökbefogadási eljárásnak eltérő a célja és a hatása, mint az e rendelet szerinti, a gyermekek visszavételére és az érintett szülők jogorvoslati jogának védelmére irányuló eljárásnak, és másrésztől a kért védelmi intézkedéseknek nem célja vagy hatása az ellenérdekű fél abban való megakadályozása, hogy egy angol bírósághoz forduljon az ír bíróság előtt folyamatban lévő jogvita tárgyával azonos tárggyal kapcsolatban. Az ilyen intézkedés tehát nem tekinthető a Bíróság ítélkezési gyakorlata⁷⁵ által tiltott anti-suit injunction valamely formájának.

74] A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában 1980. október 25-én kötött egyezmény (kihirdette: az 1986. évi 14. tvr.).

75] 2004. április 27-i **Turner** ítélet (C-159/02, [EU:C:2004:228](#)) és 2009. február 10-i **Allianz és Generali Assicurazioni Generali** ítélet (C-185/07, [EU:C:2009:69](#)).

A 2018. október 17-én kihirdetett **UD** ítéletben (C-393/18 PPU, [EU:C:2018:835](#)) a Bíróság egy sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében értelmezte a *gyermek 2201/2003 rendelet 8. cikke (1) bekezdése szerinti szokásos tartózkodási helyének fogalmát annak megállapítása érdekében, hogy egy gyermek valamely tagállamban való fizikai jelenléte lényeges elem-e az eljáró bíróság joghatóságának meghatározásában*. Az alapjogvita egy Bangladesben született, és azóta ott tartózkodó kiskorú gyermek bangladesi állampolgárságú édesanyja és brit állampolgárságú édesapja között folyt, az édesanya által annak elrendelése iránt benyújtott kérelmek tárgyában, hogy egyrészt az említett gyermeket helyezték egy brit bíróság védelme alá, másrészt hogy az e bíróság előtti eljárásban való részvétel céljából az édesanya a gyermekkel együtt térjen vissza az Egyesült Királyságba.

A Bíróság, mivel elsősorban a hatásköréről és a 2201/2003 rendelet területi hatályáról kellett döntenie, megállapította, hogy az e rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében foglalt általános joghatósági szabályt az egy tagállam és egy harmadik ország bíróságai közötti viszonyokat érintő jogvitákra is lehet alkalmazni, nem csak a több tagállamhoz tartozó bíróságok közötti viszonyokra.

Másodsorban a gyermek szokásos tartózkodási helyének fogalmát illetően a Bíróság kimondta, hogy sem a gyermek szokásos tartózkodási helyének – e gyermek valamely uniós tagállamban való fizikai jelenlétének elmaradása folytán fennálló – hiánya alapján, sem a gyermekkel kapcsolatos ügy elbírálására annak ellenére alkalmasabb tagállami bíróságok fennállása alapján, hogy az adott tagállamban a gyermek még sohasem tartózkodott, nem állapítható meg a gyermek szokásos tartózkodási helye olyan államban, ahol még sosem volt jelen. A Bíróság kimondta, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a gyermeknek fizikailag jelen kell lennie valamely tagállamban ahhoz, hogy olyannak lehessen tekinteni, mint aki e rendelkezés értelmében az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. Az olyan körülmények, mint az egyik szülő által a másik sérelmére gyakorolt, olyan jogellenes magatartás, amelynek következtében a gyermekük egy harmadik államban született, és a születése óta ott tartózkodik, vagy az anya, illetve a gyermek alapvető jogainak sérelme nem releváns e tekintetben.

3. Az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló 650/2012 rendelet

A 2018. március 1-jei **Mahnkopf** ítélet (C-558/16, [EU:C:2018:138](#)) a 650/2012⁷⁶ és a 2016/1103 rendelet⁷⁷ hatályára vonatkozik.

Az alapügy tárgya az volt, hogy egy német bíróság megtagadta egy európai öröklési bizonyítvány – egy svédországi ingatlan értékesítése céljából történő – kiállítását, amely bizonyítvány az örökhagyó feleségét és fiát jelölte volna meg az örökség fele-fele részében örökösökként, a német jog szerinti törvényes öröklésre vonatkozó szabállyal összhangban. E bíróság, amely olyan nemzeti öröklési bizonyítványt állított ki, amely szerint a túlélő házastársa és a leszármazó fele-fele arányban örökölték az örökhagyó után, az európai öröklési bizonyítvány iránti kérelmet elutasította azzal az indokkal, hogy az elhunyt házastársát megillető hányad az elhunyt hagyatékának egynegyed része erejéig az öröklési rendszeren, az elhunyt hagyatékának másik egynegyed része erejéig pedig a német polgári törvénykönyv 1371. §-ának (1) bekezdése

76] Az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 201., 107. o.; helyesbítések: HL 2012. L 344., 3. o.; HL 2013. L 60., 140. o.).

77] A házassági vagyoni jogi rendszerekkel kapcsolatos ügyekben a joghatóság, az alkalmazandó jog, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról szóló, 2016. június 24-i (EU) 2016/1103 tanácsi rendelet (HL 2016. L 183., 1. o.).

szerinti házassági vagyoni rendszeren alapul. Az említett bíróság szerint az ezen negyedrészt öröklését megalapozó szabály, amely házassági vagyoni rendszerre, nem pedig öröklési rendszerre vonatkozik, nem tartozik a 650/2012 rendelet hatálya alá. Mivel a túlélő házastárs ezt a határozatot megtámadta a kérdést előterjesztő bíróság előtt, ez a bíróság az említett rendelet értelmezésére vonatkozóan több kérdést terjesztett a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából.

A kérdést előterjesztő bíróság többek között azt a kérdést intézte a Bírósághoz, hogy a 650/2012 rendelet 1. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az említett rendelet hatálya alá tartozik az olyan nemzeti rendelkezés, amely valamely házastárs elhalálzásának esetére a közszerzeménynek a túlélő házastárs örökrészenek növelésével történő átalányjellegű megosztását írja elő, míg az öröklésre alkalmazandó a 650/2012 rendelet 1. cikkének (2) bekezdése kimerítő módon felsorolja az e rendelet hatálya alól kizárt területeket, amelyek sorában szerepelnek e rendelkezés d) pontjában „a házassági vagyoni joggal kapcsolatos kérdések”.

A Bíróság megállapította, hogy a német polgári törvénykönyv 1371. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezés az elhunyt házastárs utáni öröklésre, nem pedig a házassági vagyoni rendszerre vonatkozik, és így arra a következtetésre jutott, hogy a nemzeti jog e szabálya a 650/2012 rendelet alkalmazásában öröklési ügyekre vonatkozik. A Bíróság megállapította, hogy ezen értelmezésnek nem mond ellent a 2016/1103 rendelet, amely kifejezetten kizárja hatálya alól az „elhunyt házastárs utáni öröklést”. Végezetül a Bíróság megállapította, hogy a szóban forgó nemzeti jogi rendelkezés alapján a túlélő házastársat megillető résznek az öröklési jog hatálya alá tartozónak minősülése lehetővé teszi az ezen örökrészre vonatkozó információ feltüntetését az európai öröklési bizonyítványban, valamint azt, hogy az ezzel ellentétes helyzet az európai öröklési bizonyítvány céljainak megvalósítását jelentős mértékben akadályozná.

X. Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

1. Európai elfogatóparancs

A 2018-as év tekintetében öt ítéletet lehet kiemelni az európai elfogatóparancsra vonatkozóan.⁷⁸ Ezen ítéletek az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának indokaira vonatkoznak. Az alábbiakban bemutatott utolsó két ítélet különösen az elfogatóparancsot kibocsátó állam igazságszolgáltatási rendszere rendszerszintű hiányosságainak megállapítására vonatkozik.

⁷⁸ E kérdést illetően fel kell hívni a figyelmet a „Valamely tagállam Európai Unióból való kilépése” című I. részben szereplő, 2018. szeptember 19-i **RO** ítéletre (C-327/18 PPU, [EU:C:2018:733](#)) is.

A Bíróság nagytanácsa által 2018. január 23-án hozott **Piotrowski** ítélet (C-367/16, [EU:C:2018:27](#)) a 2002/584 kerethatározat⁷⁹ 3. cikke 3. pontjának értelmezésére vonatkozik, amely úgy rendelkezik, hogy *az európai elfogatóparancs végrehajtását meg kell tagadni, ha az a személy, aki ellen az európai elfogatóparancsot kibocsátották, életkora miatt nem vonható a végrehajtó tagállam joga szerint büntetőjogi felelősségre az ezen elfogatóparancs alapjául szolgáló cselekményért.*

Az alapeljárás egy lengyel bíróság által egy lengyel állampolgárral szemben hozott két ítéletben kiszabott két szabadságvesztés-büntetés Lengyelországban való végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancs Belgiumban történő végrehajtásával kapcsolatos eljárásra vonatkozott. Az a belga bíróság, amelyhez a végrehajtás iránti kérelmet benyújtották, az érintett személyt az első ítélet végrehajtása céljából őrizetbe vette, az érintett személy Lengyelországnak történő átadása céljából. Ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy az európai elfogatóparancs nem hajtható végre a második ítélet vonatkozásában, mivel az érintett személy 17 éves volt, amikor a neki felrótt jogsértést elkövette, és a belga jog által előírt konkrét értékelés alapján nem teljesülnek a tényállás időpontjában 16. életévét betöltött kiskorúval szembeni büntetőeljárás indításának Belgiumban megállapított feltételei.

Ítéletében a Bíróság először is megállapította, hogy a 2002/584 kerethatározat 3. cikkének 3. pontjában előírt megtagadási ok nem általában a kiskorúakra vonatkozik, hanem csak azokra, akik nem érték el a végrehajtó tagállam joga értelmében ahhoz szükséges életkort, hogy büntetőjogi felelősségre vonják őket a velük szemben kibocsátott elfogatóparancs alapjául szolgáló cselekményért. Következésképpen e rendelkezés, tekintettel a szövegére, főszabályként nem teszi lehetővé a végrehajtó igazságügyi hatóságok számára a kiskorúak átadásának megtagadását, ha elérték azt a minimális életkort, amelytől kezdve büntetőjogi felelősségre vonhatók a végrehajtó tagállam joga szerint a velük szemben kibocsátott elfogatóparancs alapjául szolgáló cselekményért.

A Bíróság megállapította, hogy e rendelkezés – ilyen irányú kifejezett hivatkozás hiányában – nem teszi lehetővé a végrehajtó igazságügyi hatóság számára egy európai elfogatóparancs hatálya alatt álló kiskorú átadásának megtagadását *az adott személy sajátos helyzetének és a vele szemben kibocsátott elfogatóparancs alapjául szolgáló tényeknek az értékelése alapján.* Az elfogatóparancsot kibocsátó tagállam által elfogadott bírósági határozat keretében már elvégzett elemzés ilyen érdemi felülvizsgálata ugyanis megfosztaná a kölcsönös elismerés elvét a hatékony érvényesülésétől, mivel ez az elv feltételezi, hogy kölcsönös bizalom áll fenn a tagállamok között azt illetően, hogy mindegyikük elfogadja a többi tagállamban hatályos büntetőjog alkalmazását, még akkor is, ha a saját büntetőjoga más megoldást eredményezne. E lehetőség egyébiránt összeegyeztethetetlen lenne a 2002/584 kerethatározat által követett, az igazságügyi együttműködés megkönnyítésére és meggyorsítására irányuló célkitűzéssel is. Ennélfogva az európai elfogatóparancs hatálya alatt álló kiskorú átadásával kapcsolatos határozat meghozatalához a végrehajtó igazságügyi hatóságnak csupán azt kell vizsgálnia az említett kerethatározat 3. cikkének 3. pontja értelmében, hogy az érintett személy elérte-e az ezen elfogatóparancs alapjául szolgáló cselekményért a végrehajtó tagállamban történő büntetőjogi felelősségrevonhatóságot megalapozó életkort.

A 2018. december 13-án hozott **Sut** ítélet (C-514/17, [EU:C:2018:1016](#)) az *európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának mérlegelhető okaira* vonatkozik. Az alapügy egy román állampolgárt érintett, akit Romániában több közúti közlekedési jogsértés és balesetokozás miatt szabadságvesztés-büntetésre ítélték. Miután az érintett személy elhagyta Románia területét, a román hatóságok európai elfogatóparancsot bocsátottak ki ellene az ítélet végrehajtása érdekében történő átadása céljából. Mivel az érintett személy Belgiumba utazott, ahol feleségével azóta is él, az elsőfokú belga bíróság elrendelte az európai elfogatóparancs végrehajtását.

79) A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.).

Az érintett személy, aki a büntetés Belgiumban történő végrehajtását kérte, fellebbezést nyújtott be e határozat ellen a 2002/584 kerethatározat 4. cikkének 6. pontját a belga jogba átültető nemzeti rendelkezés alapján, amelynek értelmében a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja az európai elfogatóparancs végrehajtását, ha ez az állam vállalja, hogy saját hazai joga szerint végrehajtja a büntetést. A kérdést előterjesztő bíróság azonban e tekintetben megállapította, hogy az európai elfogatóparancs hatálya alá tartozó bűncselekmények kizárólag pénzbüntetéssel büntetendők Belgiumban, és hogy a belga jog nem teszi lehetővé a szabadságvesztés-büntetés pénzbüntetéssé alakítását. A Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján azonban, amely a végrehajtó igazságügyi hatóság számára lehetővé teszi, hogy különleges jelentőséget tulajdonítson az azon esély növelésére vonatkozó lehetőségnek, hogy a keresett személy a vele szemben kiszabott büntetés letöltésekor visszailleszkedik a társadalomba, a kérdést előterjesztő bíróság úgy döntött, hogy a Bírósághoz fordul azon kérdést illetően, hogy az ebben az ügyben szereplőhöz hasonló helyzetben a végrehajtó igazságügyi hatóság – az adott személy társadalmi visszailleszkedésével, valamint a Belgiummal fennálló családi, társadalmi vagy gazdasági kötelekeivel kapcsolatos okok miatt – megtagadhatja-e az említett elfogatóparancs végrehajtását.

A Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy a 2002/584 kerethatározat 4. cikkének 6. pontjában meghatározott mérlegelhető okok alkalmazása két feltétel együttes teljesüléséhez van kötve, mégpedig egyrészt ahhoz, hogy a keresett személy a végrehajtó tagállamban tartózkodjon vagy annak állampolgára vagy lakosa legyen, másrészt ahhoz, hogy ez az állam vállalja, hogy saját hazai joga szerint végrehajtja e büntetést vagy e szabadságelvonnással járó intézkedést. E második feltételt illetően a Bíróság megállapította, hogy az említett rendelkezés egyetlen olyan elemet sem tartalmaz, amely lehetővé tenné e feltétel olyan értelmezését, miszerint az automatikusan akadályát képezi annak, hogy a végrehajtó tagállam igazságügyi hatósága megtagadhassa az európai elfogatóparancs végrehajtását, amennyiben e tagállam joga kizárólag pénzbüntetés írás elő az említett elfogatóparancs alapját képező bűncselekmény tekintetében. A 2002/584 kerethatározat 4. cikke 6. pontjának magából a szövegéből következik ugyanis, hogy e rendelkezés egyszerűen csak azt írja elő, hogy a végrehajtó tagállam vállalja a kibocsátott európai elfogatóparancsban foglalt szabadságvesztés-büntetés végrehajtását belső joga szerint. E tekintetben a Bíróság kiemelte, hogy noha a 2002/584 kerethatározat 4. cikke 6. pontjának megfogalmazásával az uniós jogalkotó a keresett személy társadalomba való visszailleszkedésének elősegítése céljából lehetővé kívánta tenni a tagállamok számára az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadását, gondoskodott ugyanakkor arról, hogy megkövetelje a végrehajtó tagállam részéről a keresett személlyel szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés tényleges végrehajtásának vállalását, e személy büntetése elmaradása bármilyen kockázatának elkerülése céljából.

Ekképpen a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a 2002/584 kerethatározat 4. cikkének 6. pontját akként kell értelmezni, hogy ha az a személy, akivel szemben európai elfogatóparancsot bocsátottak ki szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából, a végrehajtó tagállamban lakik, és azzal családi, társadalmi és szakmai kapcsolatokat tart fenn, a végrehajtó igazságügyi hatóság az említett személy társadalomba való visszailleszkedésére vonatkozó megfontolásokból megtagadhatja e parancs végrehajtását még akkor is, ha az elfogatóparancs alapját képező bűncselekmény a végrehajtó tagállam joga alapján csak pénzbüntetéssel büntethető, amennyiben ugyanezen nemzeti jog szerint ez a körülmény nem akadályozza, hogy a keresett személlyel szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetést e tagállamban ténylegesen végrehajtsák.

Két sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében 2018. július 25-én kihirdetett *Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai)* ítélet és *Generalstaatsanwaltschaft (Fogvatartási körülmények Magyarországon)* ítélet pontosította az *Aranyosi és Căldăraru* ügyekben⁸⁰ hozott ítélkezési gyakorlatot.

80] A Bíróság által az ugyanezen német bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemre válaszolva 2016. április 5-én hozott *Aranyosi és Căldăraru* ítélete (C-404/15 és C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)).

A Bíróság nagytanácsa a **Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai)** ítéletben (C-216/18 PPU, [EU:C:2018:586](#)) azzal foglalkozott, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja-e az európai elfogatóparancs végrehajtását, amennyiben fennáll annak valós veszélye, hogy sérül a független bírósághoz forduláshoz való jog a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok okán. Egy lengyel bíróság által kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló kérelemre válaszul egy ír végrehajtó hatóság felvetette annak kérdését, hogy a lengyel igazságszolgáltatási rendszer lengyel kormány által a közelmúltban megvalósított módosításai milyen következményekkel járnak ezen elfogatóparancs végrehajtását illetően, amely módosítások a Bizottságot arra indították, hogy 2017. december 20-án elfogadjon egy indokolással ellátott javaslatot, felkérve a Tanácsot arra, hogy az EUSZ 7. cikk (1) bekezdése alapján állapítsa meg a jogállamiság Lengyelország általi súlyos megsértésének egyértelmű kockázatát.

Ebben az ítéletben a Bíróság először emlékeztetett arra, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadása – az európai elfogatóparancs mechanizmusának alapját képező – kölcsönös elismerés elve alóli kivételnek tekintendő. Ebben az összefüggésben a kölcsönös elismerés elve és a tagállamok közötti kölcsönös bizalom elve csak „kivételes körülmények” fennállása esetén korlátozható. Ennek kapcsán a Bíróság emlékeztetett arra, hogy már elismerte – bizonyos körülmények esetén⁸¹ –, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megszüntetheti a 2002/584 kerethatározat által bevezetett átadási eljárást, ha fennáll annak a veszélye, hogy a keresett személy az átadása esetén a Charta 4. cikke értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmódban részesül. A Bíróság szerint azonban ezt az érintett személy független bírósághoz forduláshoz való alapvető joga megsértésének és ezáltal a Charta 47. cikkének második bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való joga megsértésének valós veszélye is lehetővé teszi. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a bírák függetlenségére vonatkozó követelmény a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog lényegéből következik, amely döntő jelentőségű a jogalanyok uniós jogból eredő valamennyi joga védelmének biztosítása és a tagállamok közös hagyományaiából eredő, az EUSZ 2. cikkben felsorolt alapvető értékek, különösen pedig a jogállamiság megőrzése szempontjából.

Így amikor az európai elfogatóparanccsal érintett személy a kibocsátó igazságügyi hatóságnak történő átadása ellen arra hivatkozik, hogy olyan rendszerszintű vagy legalábbis általános hiányosságok észlelhetők, amelyek véleménye szerint érinthetik a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét, és így sérthetik a tisztességes eljáráshoz való jogának lényegi tartalmát, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak először is meg kell vizsgálnia, hogy fennáll-e annak valós veszélye, hogy az érintett személy ezen alapvető joga sérül. Az ilyen kockázat fennállását a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működésére vonatkozó objektív, megbízható, pontos és kellően naprakész adatok alapján kell értékelni. A Bizottság által az EUSZ 7. cikk (1) bekezdése alapján a Tanácshoz intézett indokolással ellátott javaslatban szereplő információk e tekintetben különösen releváns tényezőknek bizonyulnak ezen értékelés szempontjából. Ennélfogva a végrehajtó igazságügyi hatóság csakis abban az esetben köteles automatikusan megtagadni a kibocsátó tagállam által kibocsátott valamennyi európai elfogatóparancs végrehajtását, anélkül hogy konkrétan vizsgálnia kellene, hogy fennáll-e a valós veszélye annak, hogy az érintett személy tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának lényeges tartalma sérül, ha az Európai Tanács az EUSZ 7. cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételek mellett megállapítja, hogy a kibocsátó tagállamban súlyosan és tartósan sérültek az EUSZ 2. cikkben rögzített elvek, így a jogállamisággal együtt járó elvek, és a Tanács ennek következtében e tagállam tekintetében felfüggeszti a 2002/584 kerethatározat alkalmazását. Amennyiben a végrehajtó igazságügyi hatóság azt állapítja meg, hogy a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatását érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok okán e tagállamban fennáll a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog lényeges tartalma megsértésének valós veszélye, ami veszélyeztetheti e tagállam bíróságainak függetlenségét, akkor e hatóságnak ezt követően konkrétan és pontosan értékelnie kell, hogy az adott ügy körülményei között komoly

81| A Bíróság 2016. április 5-i **Aranyosi és Căldăraru** ítélete (C-404/15 és C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)).

és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető-e, hogy a keresett személy az e tagállamnak történő átadása esetén ki lenne téve ennek a veszélynek. A Bíróság megállapította, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a kibocsátó igazságügyi hatóságtól kell minden olyan kiegészítő információ közlését kérnie, amelyeket e veszély fennállásának értékeléséhez szükségesnek tart.

A Bíróság első tanácsa által sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárásban hozott *Generalstaatsanwaltschaft (Fogvatartási körülmények Magyarországon)* (C-220/18 PPU, [EU:C:2018:589](#)) ítélet szintén azzal foglalkozott, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja-e az európai elfogatóparancs végrehajtását, amennyiben a kibocsátó tagállamban a fogvatartási körülményeket érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok okán fennáll annak veszélye, hogy sérül az érintett személy arra vonatkozó alapvető joga, hogy ne részesüljön embertelen vagy megalázó bánásmódban. Egy Németországban élő magyar állampolgár ellen Magyarországon büntetőeljárást folytattak és távollétében szabadságvesztés-büntetésre ítélték. Egy járásbíró európai elfogatóparancsot bocsátott ki ellene e büntetésnek a Magyarországon történő végrehajtása céljából. Mivel a német végrehajtó igazságügyi hatóság olyan információkkal rendelkezett, amelyek azt bizonyították, hogy Magyarországon a fogvatartási körülményeket érintően rendszerszintű vagy általánossá vált hiányosságok állnak fenn, e hatóság – annak eldöntése érdekében, hogy az érintett személyt át lehet-e adni a magyar hatóságoknak – szükségesnek tartotta, hogy Magyarországtól kiegészítő információkat szerezzen be azon körülményeket illetően, amelyek között az érintett személy ott fogva tartható. E hatóság különösen az általa a 2002/584 kerethatározat és az EJEB ítélkezési gyakorlatának értelmében elvégzendő vizsgálat terjedelmével kapcsolatban vetett fel kérdést.

A korábban említett *Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai)* ítélethez hasonlóan a Bíróság ebben az ítéletben is emlékeztetett arra, hogy a kölcsönös elismerés elve a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés „sarokköve”, és a végrehajtás megtagadása továbbra is kivétel marad. Mindazonáltal, még ha a kibocsátó tagállam elő is ír olyan jogorvoslati lehetőségeket, amelyek lehetővé teszik a fogvatartási körülmények jogszerűségének az alapvető jogok tekintetében való felülvizsgálatát, a végrehajtó igazságügyi hatóságok továbbra is kötelesek arra, hogy minden egyes érintett személy helyzetét egyedileg vizsgálják annak biztosítása érdekében, hogy az adott személy átadását érintő döntésük eredményeképpen nem merül fel annak a valós veszélye, hogy e személy az említett körülmények miatt embertelen vagy megalázó bánásmódnak lesz kitéve.

A kibocsátó tagállamban fennálló fogvatartási körülmények vizsgálatának a terjedelmét illetően a Bíróság megállapította, hogy az igazságügyi végrehajtó hatóságok kizárólag azon büntetés-végrehajtási intézetek fogvatartási körülményeit kötelesek megvizsgálni, amelyekben a rendelkezésükre álló információk alapján az érintett személyt feltételezhetően fogva tartják majd, ideértve az ideiglenes vagy átszállítás céljára szolgáló fogva tartást is. Tekintettel azon kölcsönös bizalomra, amelynek a tagállamok igazságügyi hatóságai között fenn kell állnia, és amelyen az európai elfogatóparancs rendszere alapszik, a végrehajtó igazságügyi hatóságok figyelembe vehetik a kibocsátó tagállamnak a kibocsátó igazságügyi hatóságtól eltérő más hatóságai által szolgáltatott információkat, mint például konkrétan az arra vonatkozó garanciát, hogy az érintett személy nem lesz kitéve embertelen vagy megalázó bánásmódnak. Ebben az ügyben a Bíróság megállapította, hogy az érintett személynek a magyar hatóságok részére való átadása összhangban állónak tűnik az arra vonatkozó alapjogával, hogy ne legyen kitéve embertelen vagy megalázó bánásmódnak, amit azonban a német végrehajtó igazságügyi hatóságnak kell ellenőriznie.

2. A büntetőeljárásra vonatkozó közös szabályok

A 2018. június 5-én hozott **Kolev és társai** ítéletben (C-612/15, [EU:C:2018:392](#)) a Bíróság nagytanácsának alkalma volt kifejtetni nem csupán a tagállamokat az EUMSZ 325. cikkből eredően terhelő kötelezettségek terjedelmét, amely cikk rendeltetése az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás, és minden egyéb jogellenes tevékenység elleni küzdelem, hanem a többek között a 2012/13 irányelvben⁸² meghatározott, a büntetőeljárás során a vádlottakat megillető jogokat is.

Az alapeljárás felperesei egy nyolc vámtisztviselőből álló csoport tagjai, akiket Bulgáriában 2012 májusában korrupcióval vádoltak. A velük szemben felhozott vádpontokat a letartóztatásukat követően azonnal megállapították, majd 2013 során pontosították. Mivel a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy az említett vádemelési javaslatok szabálytalanságokat tartalmaztak, az ügyet visszautalta a szakosított ügyészség illetékes ügyészéhez, hogy az új vádpontokat állapítson meg. Mivel a nyomozásra rendelkezésre álló határidőt több alkalommal meghosszabbították, a kérdést előterjesztő bíróság is határidőt írt elő az ügyész számára az új vádpontok megállapítására. Mivel azonban ezek az új vádpontok lényeges eljárási követelményeket sértettek, különösen, mivel ezeket a felperesekkel nem közölték, és az ügyész a megállapított határidőn belül nem orvosolta a jogsértéseket, a kérdést előterjesztő bíróság 2015. május 22-én végül lezárta az ügyet. Mivel az ügyész és a felperesek egyike fellebbezést nyújtott be, a fellebbezés tárgyában eljáró bíróság úgy találta, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak a bolgár büntetőeljárás törvénykönyv értelmében meg kellett volt szüntetnie a vámjogszabályok megsértésére vonatkozó, szóban forgó eljárást az alkalmazandó elévülési idők lejárta miatt.

Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság kétségeit fejezte ki a nemzeti szabályoknak az uniós joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatban, és arra kérte a Bíróságot, hogy amennyiben ilyen összeférhetlenség állna fenn, milyen intézkedéseket kell hoznia az uniós jog teljes érvényesülésének és mindenekelőtt az érintett személyek védelemhez és tisztességes eljáráshoz való joga védelmének biztosítása érdekében.

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak az uniós vámjogi jogszabályok megsértésének esetére hatékony és visszatartó erejű szankciókat kell előírniuk. Ez a rendelkezés a tagállamok terhére pontosan meghatározott eredménykötelezettségeket ró, amelyek az e rendelkezésekben megállapított szabályok alkalmazása tekintetében semmiféle feltételt nem szabnak. Ennélfogva a nemzeti bíróság feladata, hogy biztosítsa e kötelezettségek teljes érvényesülését, a lehető legteljesebb mértékben az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdésére figyelemmel értelmezve a nemzeti szabályozást, vagy adott esetben eltekintve az említett szabályozás alkalmazásától. Amennyiben számos intézkedés lehetséges a szóban forgó kötelezettségek végrehajtása érdekében, többek között valamennyi előírás figyelmen kívül hagyása, vagy a nemzeti büntetőeljárás törvénykönyvben biztosított határidő meghosszabbítása, a nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy ezen intézkedések közül melyiket kell alkalmazni.

Ugyanakkor ennek keretében a bíróságnak gondoskodnia kell arról, hogy az alapeljárás gyanúsítottjai számára a Charta által biztosított alapvető jogokat, különösen a védelemhez való jogot, valamint a gyanúsítottakat megillető azon jogot, hogy az ügyüket észszerű időn belül tárgyalják, tiszteletben tartsák. Az uniós saját források hatékony beszedésére irányuló kötelezettség ugyanis nem kerülhet szembe e jogok tiszteletben tartásával. A gyanúsítottat és annak védőjét a váddal kapcsolatos tájékoztatás és az eljárás irataiba való betekintés tekintetében megillető jog vonatkozásában a Bíróság kimondta, hogy a 2012/13 irányelv 6. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, hogy csak a vádirat bírósághoz való benyújtását

⁸² A büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 142., 1. o.).

követően, de a vádirat e bíróság általi érdemi vizsgálatának megkezdését és a tárgyalás e bíróság előtti ténylegesen megindulását megelőzően nyújtanak a védelem részére a váddal kapcsolatos részletes tájékoztatást, vagy hogy erre, amennyiben az így közölt információkban utólag változások álltak be, akár e tárgyalás megkezdését követően, de a tanácskozási szakaszt megelőzően kerül sor, feltéve hogy a bíróság a védelemhez és a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartása érdekében szükséges minden intézkedést megtesz. Ezen irányelv 7. cikkének (3) bekezdése szerint ugyanis a nemzeti bíróság feladata annak biztosítása, hogy a védelemnek ténylegesen lehetősége legyen az ügy irataiba való betekintésre, amely betekintésre adott esetben sor kerülhet a fent említett szakaszban.

A 2018. szeptember 19-én hozott **Milev** ítéletben (C-310/18 PPU, [EU:C:2018:732](#)) a Bíróság egy sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében az *ártatlanság vélelmével kapcsolatos 2016/343 irányelv*⁸³ 3. cikkének és 4. cikke (1) bekezdésének értelmezéséről határozott egy előzetes letartóztatás intézkedés fenntartása törvényességének felülvizsgálatával összefüggésben.

Az alapeljárás egy bolgár állampolgárnak egy rablással kapcsolatos büntetőeljárás keretében történt előzetes letartóztatása törvényességének vizsgálatára vonatkozott. Az érintett személyt az előzetes letartóztatásáról határozatot hozó bíróság elé állítása céljából tartóztatták le. Egy hitelesnek tekintett tanúvallomás alapján az ügyésznek az érintett személy előzetes letartóztatásának fenntartására irányuló kérelmének első fokon helyt adtak, és ezt fellebbezés keretében megerősítették, mindkét esetben további bizonyítékok figyelembevétele nélkül. A kérdést előterjesztő bíróság, miután az előzetes letartóztatás intézkedés törvényességének felülvizsgálatára irányuló új kérelmet terjesztettek elé, úgy határozott, hogy a Bírósághoz fordul az erre vonatkozó standardokat illetően. E tekintetben megjegyezte, hogy az új nemzeti ítélkezési gyakorlat fényében a nemzeti bíróságok az előzetes letartóztatás törvényességének felülvizsgálata során azt követően voltak kötelesek megvizsgálni, hogy fennáll-e „megalapozott gyanú”, hogy a bizonyítékokat prima facie, nem pedig részletesen vették figyelembe.

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 2016/343 irányelv 3. cikke értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak mindaddig ártatlannak tekintendők, amíg bűnösségüket jogszerűen meg nem állapították, valamint hogy e tekintetben az említett irányelv 4. cikkének (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a tagállamok feladata megtenni a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy – a bűnösséget megállapító határozatok kivételével – többek között az igazságügyi határozatok ne utaljanak a gyanúsítottakra vagy vádlottakra úgy, mintha bűnösök lennének egészen addig, amíg bűnösségüket jogszerűen meg nem állapították, mindez nem érinti azokat az igazságügyi hatóság által hozott eljárási természetű előzetes határozatokat, amelyek gyanún vagy terhelő bizonyítékokon alapulnak.

A Bíróság ennél fogva megállapította, hogy a 2016/343 irányelv 3. cikkét és 4. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az előzetes letartóztatás intézkedés fenntartására vonatkozóan valamely igazságügyi hatóság által hozott határozathoz hasonló olyan eljárási természetű előzetes határozatok elfogadása, amelyek gyanún vagy terhelő bizonyítékokon alapulnak, feltéve, hogy ezek a határozatok nem utalnak bűnösként a fogva tartott személyre.

⁸³ | A büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 65., 1. o.).

XI. Közlekedés

A 2018. április 17-i **Krüsemann és társai** ítéletben (C-195/17, C-197/17–C-203/17, C-226/17, C-228/17, C-254/17, C-274/17, C-275/17, C-278/17–C-286/17 és C-290/17–C-292/17, [EU:C:2018:258](#)) a Bíróság kimondta, hogy egy légitársaság légi személyzete körében e társaság átszervezésének váratlan bejelentése nyomán kialakult „vad sztrájk” nem minősül a 261/2004 rendelet⁸⁴ 5. cikkének (3) bekezdése értelmében vett olyan „rendkívüli körülménynek”, amely lehetővé tenné e társaságnak, hogy mentesüljön a légi járatok törlése vagy jelentős késése esetén fennálló kártalanítási kötelezettsége alól. Ebben az esetben a TUfly légi fuvarozónál foglalt számos légi járat késett, illetve számos járatot töröltek azt követően, hogy e fuvarozó légi személyzetének sok tagja hirtelen beteget jelentett, aminek előzménye az volt, hogy az említett fuvarozó igazgatósága átszervezési terveket jelentett be.

A Bíróság mindenekelőtt arra emlékeztetett, hogy a 261/2004 rendelet 5. cikkének (3) bekezdése értelmében vett „rendkívüli körülményeknek” minősíthetők az olyan események, amelyek jellegüknél vagy eredetüknél fogva nem tartoznak az érintett légi fuvarozó rendes tevékenységi körébe, és annak tényleges befolyásán kívül esnek. Ebben az összefüggésben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem minden váratlan esemény minősítendő szükségképpen „rendkívüli körülménynek”, hanem úgy lehet tekinteni, hogy egy ilyen esemény az érintett légi fuvarozó rendes tevékenységi körébe tartozik. Márpedig tekintettel arra, hogy a vállalkozások szerkezetátalakítása és átszervezése a vállalkozások szokásos üzletviteli intézkedései közé tartoznak, és hogy ennél fogva a fuvarozók a tevékenységük végzése során rendszeresen nézeteltérésbe vagy akár konfliktusba kerülhetnek a személyzetük tagjaival vagy e személyzet egy részével, a Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy az ilyen intézkedéseket kísérő szociális következményekből eredő kockázatokat úgy kell tekinteni, hogy azok az érintett légi fuvarozó rendes tevékenységi körébe tartoznak. Ezért egy „vad sztrájk” nem minősíthető a 261/2004 rendelet 5. cikkének (3) bekezdése értelmében vett „rendkívüli körülménynek”.

A 2018. június 13-i **Bizottság kontra Lengyelország** ítélet (C-530/16, [EU:C:2018:430](#)) a vasúti baleseteket vizsgáló testületek függetlenségének a 2004/49 irányelv⁸⁵ 21. cikkének (1) bekezdése szerinti fogalmára vonatkozik. A Bíróságnak különösen azt kellett vizsgálnia, hogy a Lengyel Köztársaság által felállított testület, amely a közlekedési minisztériumon belül jött létre, független-e a vasúti infrastruktúra-üzemeltetőtől és a vasúttársasától egy olyan helyzetben, amelyben a közlekedési miniszter ellenőrzi ezen üzemeltetőt és e társaságot.

Annak megállapítását követően, hogy a függetlenség szokásosan olyan jogállást jelent, amely azt biztosítja az érintett szervezet számára, hogy teljesen szabadon cselekedhessen azon szervezetekkel szemben, amelyek tekintetében függetlenségét biztosítania kell, minden utasítással és minden nyomásgyakorlással szemben, a Bíróság mindenekelőtt a vizsgálótestületnek a jogi struktúráját illető függetlensége kapcsán kimondta, hogy jöllehet e testület a közlekedési minisztérium részét alkotja, és nem rendelkezik saját jogi személyiséggel, ez a helyzet önmagában nem bizonyítja, hogy e testület jogi struktúráját illetően nem független az infrastruktúra-

84] A visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú [helyesen: jelentős] késése esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 46., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 8. kötet, 10. o.).

85] A közösségi vasutak biztonságáról, valamint a vasúttársaságok engedélyezéséről szóló 95/18/EK tanácsi irányelv és a vasúti infrastruktúrakapacitás elosztásáról, továbbá a vasúti infrastruktúra használati díjának felszámításáról és a biztonsági tanúsítványról szóló 2001/14/EK irányelv módosításáról szóló, 2004. április 29-i 2004/49/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (vasútbiztonsági irányelv) (HL 2004. L 164., 44. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 8. kötet, 227. o.).

üzemeltetővel és a vasúttársasággal szemben, amelyek e minisztériumtól elkülönülő saját jogi személyiséggel rendelkeznek. A Bíróság egyébiránt megállapította, hogy maga a 2004/49 irányelv nem tiltja a vizsgálótestületnek a közlekedési minisztériumba történő integrálását.

Ezt követően a vizsgálótestületnek a szervezetét illető függetlensége kapcsán a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a 2004/49 irányelv 21. cikkének (1) bekezdésével – mivel megköveteli, hogy e testület szervezetileg független legyen, elsősorban minden infrastruktúra-üzemeltetőtől és minden vasúttársaságtól – ellentétes az, ha egy infrastruktúra-üzemeltetőt és egy vasúttársaságot ellenőrző hatóság nevezheti ki és mentheti fel a vizsgálótestület minden tagját, amennyiben e hatáskört a törvény nem szabályozza szigorúan, oly módon, hogy e hatóság köteles legyen döntéseit objektív, egyértelműen és kimerítően felsorolt, ellenőrizhető kritériumok alapján meghozni. Konkrétan e körülmények között a kinevezésnek és a felmentésnek a közlekedési miniszter tekintetében elismert széles körű szabadsága önmagában olyan jellegű, hogy sértheti a vizsgálótestület tagjainak függetlenségét, amennyiben az e miniszter által ellenőrzött vasúti infrastruktúra üzemeltetőjének és vasúttársaságnak az érdekeiről van szó.

Végül a vizsgálótestületnek a döntéseit illető függetlensége kapcsán a Bíróság kimondta, hogy mivel a vizsgálótestület döntéseinek közzététele a vasúti balesetekkel és váratlan eseményekkel kapcsolatban lefolytatott vizsgálati eljárások egyik alapvető célkitűzése, emiatt nem egyeztethető össze a vizsgálótestület tekintetében megkövetelt, az infrastruktúra-üzemeltetővel és a vasúttársasággal szembeni döntéshozatali függetlenséggel az, hogy az e két szervezetet ellenőrző hatóság meg tudja akadályozni azon jelentések hivatalos közzétételét, amelyek adott esetben az infrastruktúra-üzemeltetőnek és a vasúttársaságnak az érintett vasúti balesetben vagy váratlan eseményben fennálló felelősségét vetik fel.

XII. Verseny

1. EUMSZ 101. cikk

A kartellek területén a 2018. január 23-i **F. Hoffmann-La Roche és társai** (C-179/16, [EU:C:2018:25](#)) ítélet érdemel említést, amelyben a Bíróság nagytanácsa megállapította, hogy „*cél általi*” versenykorlátozásnak minősülhet az egymással versengő két gyógyszerforgalmazó két gyógyszeripari vállalkozás által olyan információk terjesztése, amelyek e gyógyszerek közül az egyik felhasználásának biztonságát illetően aggodalmat keltenek olyan javallatokat illetően, amelyekre e gyógyszerforgalombahozatali engedélye (a továbbiakban: FHE) nem terjed ki, annak érdekében, hogy a keresletet a másik gyógyszer irányába tereljék.

A szóban forgó két gyógyszer, mégpedig a Lucentis és az Avastin, a Genentech társaság terméke, és azokat az Unióban a Bizottság és az Európai Gyógyszerügynökség (EMA) engedélyezte. A Lucentist szemészeti betegségek kezelése céljából engedélyezték, és egy hasznosítási szerződés útján a Novartis-csoportot bízták meg e gyógyszer kereskedelmi hasznosításával. Az Avastint, bár kizárólag daganatos betegségek kezelése céljából engedélyezték, felírják olyan szemészeti betegségek kezelése céljából is, amelyekre nem terjed ki a forgalombahozatali engedélye (FHE). Az Avastint a Roche forgalmazza, amely a Genentech anyavállalata. Azt követően, hogy a Roche és a Novartis információkat tett közzé arról, hogy az Avastin mellékhatásokkal jár, ha olyan betegségek kezelésére használják, amelyekre nem terjed ki az FHE, az olasz versenyhatóság bírságot szabott ki velük szemben azon okból, hogy az EUMSZ 101. cikkel ellentétes kartellt hoztak létre, befolyásolva

az Avastin szemészeti alkalmazásához fűződő kockázatokról kialakuló képet. A Roche és a Novartis vitatták a kiszabott bírságokat, és fellebbezéssel éltek az olasz államtanács előtt, amely a Bírósághoz fordult annak érdekében, hogy ez utóbbi értelmezze a tárgykörre vonatkozó uniós versenyszabályokat.

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy figyelembe véve a gyógyszeripari ágazatban fennálló verseny sajátosságait, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából a nemzeti versenyhatóság az érintett betegségek kezelése céljából engedélyezett gyógyszereken kívül belefoglalhat az érintett piacba olyan egyéb gyógyszert is, amely esetében az FHE nem terjed ki e kezelésre, viszont amelyet használnak e célra, ezáltal pedig konkrét helyettesíthetőségi viszonyban van az előbbiekkal. Ugyanis, még ha a jogellenesen gyártott vagy értékesített gyógyszereket nem is lehet a jogszerűen gyártott vagy értékesített termékek helyettesíthető termékeinek tekinteni, a gyógyszeripari kérdésekkel kapcsolatos uniós szabályozás nem tiltja valamely gyógyszernek sem a rá vonatkozó FHE-ben foglalt feltételektől eltérő (off-label) felírását, sem pedig az ilyen felhasználás érdekében történő újracsomagolását, feltéve hogy bizonyos feltételeket tiszteletben tartanak.

Ezt követően a Bíróság kizárta, hogy az olasz versenyhatóság által vizsgált versenykorlátozások mentesülhetnek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének alkalmazása alól azzal az indokkal, hogy azok a Lucentis gyógyszer kereskedelmi hasznosítása tárgyában kötött hasznosítási szerződéshez képest járulékosak. E tekintetben a Bíróság hangsúlyozta, hogy a vizsgált információterjesztés nemcsak a hasznosítási szerződésben részes felek kereskedelmi önállóságának, hanem harmadik személyek, különösen orvosok magatartásának korlátozására is irányult annak érdekében, hogy a Lucentis javára csökkenjen az Avastin szemészeti célú felírása. E feltételek között az említett magatartások nem tekinthetők úgy, hogy a hasznosítási szerződés teljesítéséhez képest járulékosak és ahhoz objektíve szükségesek voltak.

Azon kérdés kapcsán, hogy az olasz versenyhatóság által vizsgált információterjesztés „cél általi” versenykorlátozásnak minősülhet-e, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a „cél általi” versenykorlátozás fogalmát szigorúan kell értelmezni, és csakis bizonyos típusú, vállalkozások közötti egyeztetésekre alkalmazható, amelyek a verseny tekintetében elegendő károsági fokot mutatnak ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy hatásukat nem szükséges megvizsgálni. Így a 2001/83 irányelv⁸⁶ és a 726/2004 rendelet⁸⁷ által alkotott szabályozási keretre hivatkozva a Bíróság megállapította, hogy az egymással versengő két gyógyszert forgalmazó két vállalkozás közötti kartellt – amely arra irányul, hogy a tudományos bizonytalansággal jellemezhető környezetben az EMA, az egészségügyi szakemberek és a nyilvánosság körében megtévesztő információkat terjesszen az e gyógyszerek egyikének olyan javallatokra történő felhasználásával járó mellékhatásokról, amelyekre nem terjed ki e gyógyszer FHE-je, annak érdekében, hogy csökkentse az e felhasználásból eredően a másik gyógyszer felhasználására gyakorolt versenynyomást – olyannak kell tekinteni, mint amely a verseny tekintetében elegendő károsági fokot mutat ahhoz, hogy feleslegessé váljék a hatásainak vizsgálata, és ebből következően az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „cél általi” versenykorlátozásnak minősül. A Bíróság szerint egy ilyen kartell nem részesülhet az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésében előírt mentességben, mivel a valamely gyógyszerre vonatkozó megtévesztő információk terjesztése nem tekinthető az e rendelkezés értelmében vett „nélkülözhetetlen” korlátozásnak.

86| A módosított, az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek közösségi kódexéről szóló, 2001. november 6-i 2001/83/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2001. L 311., 67. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 27. kötet, 69. o.; helyesbítések: HL 2006. L 235., 24. o.; HL 2014. L 239., 81. o.).

87| A módosított, az emberi, illetve állatgyógyászati felhasználásra szánt gyógyszerek engedélyezésére és felügyeletére vonatkozó közösségi eljárások meghatározásáról és az Európai Gyógyszerügynökség létrehozásáról szóló, 2004. március 31-i 726/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 136., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 34. kötet, 229. o.).

2. Összefonódások

A 2018. május 31-én hozott **Ernst & Young** ítéletben (C-633/16, [EU:C:2018:371](#)) a Bíróság ötödik tanácsa valamely összefonódásnak a bejelentését és a közös piaccal való összeegyeztethetőség megállapítását megelőző megvalósítására vonatkozó, a 139/2004 rendelet⁸⁸ 7. cikkének (1) bekezdésében előírt tilalom hatályáról határozott.

Az alapjogvita több audit cég között 2013. november 18-án kötött összefonódási megállapodásra, és különösen arra vonatkozott, hogy e megállapodás megkötésének napján az összefonódási megállapodásban részt vevő egyik fél felmondta azt az együttműködési megállapodást, amelyet 2010-ben kötött egy független nemzetközi audit céghálózattal. Miután a dán versenytanács engedélyezte az összefonódást, megállapította, hogy az együttműködési megállapodás felmondása megsértette a dán versenytörvényben azzal szemben előírt tilalmat, hogy az engedélyezését megelőzően megvalósítsanak valamely összefonódást. A kérdést előterjesztő bíróság, amelyhez megsemmisítés iránti keresetet nyújtottak be ez utóbbi határozattal szemben, úgy határozott, hogy kérdést intéz a Bírósághoz azzal kapcsolatban, hogy valamely együttműködési megállapodás felmondása az ezen ügybelihez hasonló körülmények között olyanak tekinthető-e, mint amely a 139/2004 rendelet 7. cikke (1) bekezdésének értelmében egy összefonódás megvalósítását eredményezi.

A Bíróság először is megállapította, hogy hatáskörrel rendelkezik ezen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálására még akkor is, ha az összefonódásokra vonatkozó uniós jog nem volt alkalmazandó az alapjogvitára, valamint a dán versenytörvény nem tartalmazott közvetlen utalást a 139/2004 rendelet megfelelő rendelkezéseire, és nem is vette át szöveghűen e rendelkezések tartalmát. Ez a hatáskör a Bíróság szerint mind a dán jogalkotó azon szándékával magyarázható, hogy az összefonódások ellenőrzésére vonatkozó nemzeti versenyjogot harmonizálni kívánta az uniós versenyjoggal, mind pedig a nemzeti bíróság által nyújtott pontosításokkal magyarázható, amelyek szerint a nemzeti jogot különösen a Bíróság ítélezési gyakorlatának fényében kell értelmezni.

A 139/2004 rendelet 7. cikke (1) bekezdésének értelmezése kapcsán a Bíróság ezt követően megjegyezte, hogy e rendelkezés annak előírására szorítkozik, hogy valamely összefonódás sem a bejelentését, sem pedig a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítását megelőzően nem valósítható meg. Mivel az említett cikk szövege önmagában nem teszi lehetővé az e cikkben foglalt tilalom hatályának meghatározását, a Bíróság az említett rendelkezést mind a célkitűzése, mind pedig az általános rendszere alapján értelmezte. Így a Bíróság megállapította, hogy a 139/2004 rendelet 7. cikkének (1) bekezdése annak biztosítása céljából, hogy az összefonódásoknak az Unión belüli verseny szerkezetére kifejtett hatásuk tekintetében történő ellenőrzése hatékony legyen, az általa megfogalmazott tilalmat az ugyanezen rendelet 3. cikkében meghatározottak szerinti összefonódásokra korlátozza, amelyek azáltal valósulnak meg, hogy végrehajtják azokat a műveleteket, amelyek hozzájárulnak a célvállalkozás irányításának tartós megváltozásához. Ezért a Bíróság úgy ítélte meg, hogy valamely együttműködési megállapodás felmondása az ezen ügybelihez hasonló körülmények között nem tekinthető olyanoknak, mint amely egy összefonódás megvalósítását eredményezi az említett 7. cikk (1) bekezdésének értelmében, függetlenül azon kérdéstől, hogy e felmondás hatásokat gyakorolt-e a piacra.

⁸⁸ | A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendelet (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete) (HL 2004. L 24., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 40. o.).

3. Állami támogatások

A 2018. március 6-án hozott **Bizottság kontra FIH Holding és FIH Erhvervsbank** ítéletben (C-579/16 P, [EU:C:2018:159](#)), amely hatályon kívül helyezte a Törvényszék megtámadott ítéletét,⁸⁹ a nagytanácsban eljáró Bíróság az *állami támogatások területén a szelektív előny fogalmáról és különösen a piacgazdasági magánszereplő elvéről* határozott.

A megtámadott ítélettel a Törvényszék a piaci magánszereplő elvének téves alkalmazása miatt megsemmisítette a Bizottság azon határozatát, amely az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak minősített egyes olyan intézkedéseket, amelyeket Dánia hozott egy bankcsoport javára. E tekintetben a fellebbezés során az a kérdés merült fel, hogy a Bizottságnak figyelembe kellett volna-e vennie azokat a pénzügyi kockázatokat, amelyeknek a dán állam ki lett volna téve a meghozott intézkedések hiányában, még ha e kockázatok az ugyanazon bankcsoportnak korábban nyújtott állami támogatásból is fakadtak.

A Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy figyelemmel az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése által követett célra, az e rendelkezés értelmében vett „támogatás” fogalma nem foglalhat magában olyan intézkedést, amelyet állami források felhasználásával valamely vállalkozás javára rendeltek el, amennyiben e vállalkozás ugyanezen előnyhöz a rendes piaci feltételeknek megfelelő körülmények között is hozzájuthatott volna. Azon körülmények értékelését, amelyek között az ilyen előnyt biztosítják, főszabály szerint tehát a piaci magánszereplő elvének alkalmazásával kell lefolytatni.

A Bíróság ezt követően igyekezett meghatározni, hogy a Bizottságnak figyelembe kellett volna-e vennie azokat a pénzügyi kockázatokat, amelyeknek a dán állam ki volt téve az ugyanazon bankcsoportnak korábban nyújtott támogatás miatt. E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy azon kérdés mérlegelése során, hogy ugyanezen intézkedést rendes piaci feltételek mellett az államéhoz a lehető legközelebbi helyzetben lévő piaci magánszereplő is megtette volna-e, kizárólag a piaci magánszereplői minőségben eljáró állam helyzetéhez kapcsolódó előnyöket és kötelezettségeket kell figyelembe venni, tekintet nélkül azokra, amelyek a közhatalmi minőségéhez kapcsolódnak. Márpedig, mivel a dán állam a korábbi támogatást a bankcsoportnak közhatalmi jogkörének gyakorlása során nyújtotta, az ebből fakadó kockázatok a közhatalmi minőségéhez kapcsolódnak, és így nem tartoznak azon szempontok közé, amelyeket a piaci magánszereplő a gazdasági számításai során rendes piaci feltételek között figyelembe vett volna. Az ilyen kockázatok következképpen nem vehetők figyelembe a piaci magánszereplő elvének az ugyanezen tagállam által az ugyanezen bankcsoport javára utólagosan elfogadott intézkedésekre való alkalmazása során. A Bíróság tehát a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezése mellett döntött.

A 2018. december 19-én hozott **A-Brauerei** (C-374/17, [EU:C:2018:1024](#)) ítéletben a nagytanácsban eljáró Bíróságnak egy *adókedvezmény állami támogatásnak minősítése szempontjából e kedvezmény szelektív jellegéről* kellett határoznia. Az alapeljárás a német adóhatóság és egy kereskedelmi társaság között annak tárgyában folyt, hogy az említett társasággal szemben megtagadták az ingatlanszerzési adó alóli mentességet, amelyben a német adójog értelmében a társaságok részesülhetnek olyan átalakulási ügyletek keretében, amelyekre a kizárólag az ugyanazon vállalatcsoporthoz tartozó, az említett ügyletet megelőző és az azt követő legalább ötéves időszak során megszakítás nélkül legalább 95%-os részesedési viszonyban álló társaságok között kerül sor. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság azzal a kérdéssel fordult a Bírósághoz, hogy az ilyen adómentesség az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése által tiltott állami támogatásnak minősül-e, és különösen, hogy az általa biztosított adóelőny teljesíti-e a szelektivitásra vonatkozó feltételt.

89| A Törvényszék 2016. szeptember 15-i ítélete (T-386/14, [EU:T:2016:474](#)).

A Bíróság megállapította, hogy a szóban forgó adómentesség csak meghatározott részesedési viszonyban álló társaságok átalakulási ügyleteket végző csoportjait részesíthette előnyben, míg az ilyen csoportokhoz nem tartozó társaságok ebből az előnyből még akkor is ki vannak zárva, ha az e vállalatcsoportok által végrehajtott ügyletekkel egyező átalakulási ügyleteket végeznek. A Bíróság ezért mindenekelőtt elutasította azt az érvet, amely szerint e mentesség szelektív jelleggel rendelkező általános intézkedést képez. Mivel az érintett adószabályozás által kitűzött célra tekintettel a különböző vállalatcsoportok összehasonlítható ténybeli és jogi helyzetben vannak, a Bíróság ezt követően megállapította, hogy e mentesség *a priori* szelektív.

A Bíróság azonban emlékeztetett arra, hogy az *a priori* szelektív jellegű adóintézkedéseket igazolhatja az érintett tagállam, amennyiben bizonyítja, hogy ezen intézkedések azon rendszer jellegéből vagy felépítéséből erednek, amelynek részét képezik. Márpedig a szóban forgó adómentesség valójában annak elkerülésére irányult, hogy kétszeresen adóztassák az ingatlanátruházásokat olyan átalakulási ügylet esetében, amelyben 95% feletti részesedési viszonyban álló társaságok vesznek részt, miközben más esetekben kizárt volt az ilyen kétszeres adóztatás az általános adószabályok alapján. A Bíróság ebből arra a következtetésre jutott, hogy az *a priori* szelektív jellegű adóelőnyt igazolta az alkalmazandó általános adószabályozás megfelelő működéséhez kapcsolódó célkitűzés. Mivel pedig az a követelmény, amelyet az említett előny alkalmazási feltételeként írtak elő, és amely a részesedések fennállásának minimális időtartamára vonatkozik, ezen túlmenően igazoltnak tűnt azon szándék révén, hogy megelőzzék a visszaéléseket, elkerülve azt, hogy rövid időtartamra, kizárólag a szóban forgó adómentesség igénybevétele céljából 95%-ot meghaladó részesedési viszonyokat hozzanak létre, a Bíróság kimondta, hogy a szóban forgó adóelőny nem teljesíti a szelektivitás vonatkozásában az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésében rögzített feltételt.

A 2018. szeptember 20-án hozott **Carrefour Hypermarchés és társai** ítéletben (C-510/16, [EU:C:2018:751](#)) a Bíróság negyedik tanácsa tisztázta a 659/1999 rendelet⁹⁰ 1. cikkének c) pontja szerinti „létező támogatás módosítása” fogalmának terjedelmét. Az előzetes döntéshozatal alapját képező jogvita háttérét az képezte, hogy a tagállam által bejelentett becsült összegekhez képest jelentősen nőtt a bevétel azokból az adókból, amelyek több engedélyezett támogatási programot finanszíroztak.

Az alapügy tárgyát képező három adó a Franciaország által a film- és audiovizuális ágazat javára bevezetett támogatási program céljára szolgált. A Bizottság 2006-ban⁹¹ és 2007-ben⁹² elfogadott határozataival az említett programot a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánította. Azonban az alapügy felperesei a képhordozók értékesítése és bérbeadása után általuk megfizetett adók visszatérítését kérték, amelyek beszedésére szerintük az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének megsértésével került sor, mivel Franciaország nem jelentette be a Bizottságnak a három adóból származó összes bevétel mértékének 2007 és 2011 között tapasztalt növekedését, amely így meghaladta a 794/2004 rendelet⁹³ 4. cikke (1) bekezdésének második mondatában az eredeti költségvetés 20%-ában rögzített értékhatárt.

90| Az [EUMSZ 108. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL 1999. L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.).

91| A 2006. március 22-i C (2006) 832 (NN 84/2004. és N 95/2004. sz. állami támogatás – Franciaország, támogatási programok a filmgyártás és audiovizuális ipar ágazatában) végleges bizottsági határozat.

92| A 2007. július 10-i C (2007) 3230 (N 192/2007. sz. állami támogatás – Franciaország, az NN 84/2004 támogatási program módosítása – A filmipar és audiovizuális tartalmak előállításának támogatása Franciaországban – A televíziós ágazat film- és audiovizuális ágazathoz való hozzájárulására vonatkozó rendelkezések korszerűsítése) végleges bizottsági határozat.

93| Az [EUMSZ 108. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999 tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló, 2004. április 21-i 794/2004/EK bizottsági rendelet (HL 2004. L 140., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 4. kötet, 3. o.; helyesbítés: HL 2011. L 114., 7. o.).

A Bíróság először is megjegyezte, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a szóban forgó időszakban a három adó a vitatott támogatási programok szerves részét képezte-e. Feltételezve, hogy ez a helyzet áll fenn, a Bíróság ezt követően arra emlékeztetett, hogy a 794/2004 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének első mondata a 659/1999 rendelet 1. cikkének c) pontja szerinti „létező támogatás módosítása” fogalmát tágran határozza meg, és hogy ez utóbbi nem korlátozható csupán a támogatási programokat érintő jogi módosításokra. Ugyanezen bekezdés második mondata azonban kimondja, hogy a létező támogatási program eredeti költségvetésének legfeljebb 20%-os emelése nem tekinthető a fennálló támogatási program módosításának. Ebben az összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy a „támogatási program költségvetése” fogalom nem értelmezhető úgy, hogy az a ténylegesen nyújtott támogatások összegére korlátozódik, mivel ez az összeg csak az érintett támogatási program végrehajtását követően válik ismertté. Az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése által létrehozott ellenőrzés megelőző jellegére tekintettel e fogalmat, éppen ellenkezőleg, úgy kell értelmezni, hogy az egy költségvetési keretösszeget takar, vagyis azt az összeget, amellyel az érintett támogatások nyújtásáért felelős szerv a támogatásnyújtás érdekében rendelkezik. A célhoz rendelt adók révén finanszírozott támogatási program esetén az ezen adókból származó bevételt bocsátják az érintett program végrehajtásáért felelős szerv rendelkezésére, ez képezi tehát az említett program „költségvetését”.

Ebben az esetben a Bíróság úgy határozott, hogy a több engedélyezett támogatási programot finanszírozó adókból származó bevételnek a Bizottság számára bejelentett becslésekhez viszonyított növekedése valamely „létező támogatás módosításának” minősül, kivéve ha ez a növekedés nem éri el a fent hivatkozott 20%-os felső határt. Mivel az adókból származó összbevételnek a szóban forgó időszakban előállt valós növekedése lényegesen meghaladta a Bizottsággal közölt becsléseket, e növekedést megfelelő időben, vagyis amint a francia hatóságok észszerűen előre láthatták e 20%-os értékhatár meghaladását, be kellett volna jelenteni a Bizottság számára.

Végül a Bíróság megállapította, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság általi vizsgálat eredményétől függően – önmagában a vitatott programok végrehajtásáért felelős szerv bevételei egy részének – az érintett összeg támogatásnyújtástól eltérő célra történő átcsoportosítása nélküli – tartalékba helyezése, illetve ugyanígy a szóban forgó időszakban az általános központi költségvetés javára megvalósított levonás alapján nem lehetett vitatni, hogy az e támogatási programok költségvetése az engedélyezett költségvetéshez viszonyítva az említett értékhatárt meghaladó mértékben nőtt.

A 2018. november 6-i **Scuola Elementare Maria Montessori- kontra Bizottság** ítéletben (C-622/16 P–C-624/16 P egyesített ügyek, [EU:C:2018:873](#)) a Bíróság nagytanácsa többek között pontosításokkal szolgált a jogellenes támogatások visszatéríttetése teljes lehetetlenségének megállapítása során a Bizottságra háruló vizsgálati kapcsolatban⁹⁴.

Ebben az ügyben a Bizottság azt követően, hogy jogellenes állami támogatásnak minősítette az Olaszország által a helyi ingatlanadó alól azon nem kereskedelmi célú jogalanyoknak nyújtott mentességet, amelyek a tulajdonukban lévő ingatlanjaikban meghatározott tevékenységeket folytatnak, úgy határozott, hogy nem rendeli el e támogatás visszatéríttetését, mivel utóbbi teljességgel lehetetlen lenne.⁹⁵ A Bizottság úgy vélte továbbá, hogy az egységes helyi adóról szóló új olasz szabályozásban előírt adómentesség nem minősült

94| Ezen ítéletben a Bíróság azt is vizsgálta, hogy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata alapján elfogadható-e valamely állami támogatási program kedvezményezettjeinek versenytársai által indított, megsemmisítés iránti kereset, amely a Bizottság azon határozata ellen irányul, amely kinyilvánítja, hogy a szóban forgó nemzeti program nem minősül állami támogatásnak, és hogy a jogellenes program alapján nyújtott támogatások nem téríthetők vissza. Lásd e tekintetben „Az Unió peres eljárásai” című VI. rész „Megsemmisítés iránti kereset” című 2. fejezetét.

95| Az S.A. 20829. számú (C 26/2010, ex NN 43/2010 [ex CP 71/2006]) állami támogatásról – A helyi ingatlanadó alól nem kereskedelmi célú jogalanyok által, meghatározott célokra használt ingatlanok után Olaszországban adott mentesség rendszeréről – szóló, 2012. december 19-i 2013/284/EU bizottsági határozat (HL 2013. L 166., 24. o.).

állami támogatásnak. A Scuola Elementare Maria Montessori magánoktatási intézmény és P. Ferracci, egy „Bed & Breakfast” szállás tulajdonosa, kereseteket indított a Törvényszék előtt a Bizottság határozatának megsemmisítése iránt arra hivatkozva, hogy az említett határozat versenyhátrányt okozott számukra a közvetlen közelükben lévő egyházi vagy vallási célú jogalanyokhoz képest, amelyek az övékhez hasonló tevékenységeket végeztek, és igénybe vehették a szóban forgó adómentességet. Miután a Törvényszék elutasította az elfogadhatónak, de megalapozatlannak ítélt kereseteket,⁹⁶ mind a felperesek, mind a Bizottság fellebbezéseket nyújtott be a Törvényszék ítéletei ellen.

A Bizottság azon határozatával kapcsolatban, hogy nem rendelte el a támogatás visszatéríttetését, a Bíróság arra emlékeztetett, hogy a jogellenes támogatások visszatéríttetésének elrendelése azok jogellenessége megállapításának logikus és normális következménye. Kétségtelen, hogy a 659/1999 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének második mondata szerint a Bizottság nem követelheti meg valamely támogatás visszatéríttetését, amennyiben egy ilyen visszatéríttetés ellentétes az uniós jog valamelyik általános elvével, mint például azon elvvel, amely szerint „lehetetlen teljesítésére senki nem kötelezhető”. A Bíróság azonban hangsúlyozta, hogy a jogellenes támogatások visszatéríttetése kizárólag akkor tekinthető objektíven és teljességgel teljesíthetetlennek, ha a Bizottság aprólékos vizsgálat alapján két feltétel teljesülését állapítja meg, vagyis egyrészt az érintett tagállam által hivatkozott nehézségek tényleges jellegét, másrészt a visszatéríttetés alternatív módjának hiányát.

Ebben az esetben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem következtethetett volna a szóban forgó jogellenes támogatások visszatéríttetésének teljes lehetetlenségére annak megállapítására szorítkozva, hogy lehetetlen volt beszerezni a szükséges információkat az olasz kataszteri és adóügyi adatbázisokból. A Bizottságnak ugyanis azt is vizsgálnia kellett volna, hogy voltak-e az e támogatások akár csak részleges visszatéríttetését lehetővé tevő alternatív módok. Az elemzése végén a Bíróság tehát úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem támasztotta alá az említett támogatások visszatéríttetésének teljes lehetetlenségét, és hatályon kívül helyezte a Törvényszék ítéletét, amennyiben az helyben hagyta a Bizottság arra vonatkozó határozatát, hogy nem rendeli el a konkrét esetben nyújtott jogellenes támogatás visszatéríttetését, valamint megsemmisítette a Bizottság vitatott határozatát, amennyiben az nem rendelte el az említett jogellenes támogatások visszatéríttetését.

XIII. Adórendelkezések

Az adózás területén – különös tekintettel a csalás elleni küzdelemre vonatkozó EUMSZ 325. cikkre – a *Scialdone ítélet* (C-574/15) és a *Kolev és társai ítélet* (C-612/15)⁹⁷ említendő.

A 2018. május 2-i *Scialdone* ítéletében (C-574/15, [EU:C:2018:295](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság arról határozott, hogy *összeegyeztethető-e a 2006/112 irányelvvel*,⁹⁸ az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével és az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdésével egy olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy egy adott adóévre vonatkozó éves bevallás

96| A Törvényszék 2016. szeptember 15-i *Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság* ítélete (T-220/13, [EU:T:2016:484](#)) és a Törvényszék 2016. szeptember 15-i *Ferracci kontra Bizottság* ítélete (T-219/13, [EU:T:2016:485](#)).

97| Ezt az ítéletet „A büntetőeljárásra vonatkozó közös szabályok” című X.2 rész ismerteti.

98| A közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.).

alapján fizetendő héa megfizetésének elmulasztása bűncselekménynek minősül abban az esetben, ha ez meghaladja azt a bűncselekményi értékhatárt, amely magasabb, mint a forrásnál levont jövedelemadó megfizetésének elmulasztásával megvalósított jogsértésre alkalmazandó bűncselekményi értékhatár.

Az alapügyben a héa előírt határidőben való megfizetésének elmulasztása miatt büntetőeljárás indult a terhelttel szemben azon minőségében, hogy egy héaalany társaság egyedüli ügyvezetője volt. E mulasztás időpontjában az olasz jog úgy rendelkezett, hogy az ilyen mulasztás szabadságvesztéssel járó büntetéssel büntetendő, ha a tartozás összege – mind a héa, mind pedig a jövedelemadó esetében – meghaladta az 50 000 eurót. Az alapügy tényállásának megvalósulását követően azonban az olasz jogalkotó módosította az 50 000 eurós értékhatárt, és azt a héa esetében 250 000 euróra, a forrásnál levont jövedelemadó esetében pedig 150 000 euróra emelte. A kérdést előterjesztő bíróság úgy vélte, hogy a korábban alkalmazandó rendelkezésnél kedvezőbb rendelkezésként e módosítást kell visszaható hatállyal alkalmazni, és a szóban forgó tényállás már nem meríti ki a bűncselekmény tényállását. Miután megállapította, hogy a forrásnál levont jövedelemadó megfizetésének elmulasztása esetén előírt bűncselekményi értékhatár eltér a héa megfizetésének elmulasztása esetén előírt bűncselekményi értékhatártól, e bíróság kérdést intézett a Bírósághoz azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e ezen értékhatárbeli eltérés az uniós joggal, mivel ez az eltérés azt eredményezi, hogy a nemzeti pénzügyi érdekek fokozottabb védelemben részesülnek, mint az uniós pénzügyi érdekek.

Annak kapcsán, hogy a tagállamok kötelesek biztosítani a héa teljes összegének beszedését és az Uniónak a többek között a héából származó bevételeket magukban foglaló pénzügyi érdekeit, a Bíróság pontosította, hogy jóllehet a héa területén harmonizált szabályok megsértése elleni küzdelem érdekében a tagállamok által megállapított szankciók e tagállamok eljárásjogi és intézményi autonómiája körébe tartoznak, ezt az autonómiát ugyanakkor korlátozza egyrészt az egyenértékűség elve, amely magában foglalja, hogy e szankciók hasonlóak legyenek a nemzeti jog hasonló jellegű és hasonló jelentőségű, a nemzeti pénzügyi érdekeket érintő megsértésére alkalmazandó szankciókhoz, másrészt pedig a tényleges érvényesülés elve, amely megköveteli, hogy az említett szankciók hatékonyak és visszatartó erejűek legyenek.

Ami egyrészt a tényleges érvényesülés elvét illeti, a Bíróság megállapította, hogy még ha a héa megfizetésének elmulasztása nem is minősül „csalásnak” az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdése értelmében, amennyiben az adóalany megfelelő módon eleget tett a héával összefüggő bevallási kötelezettségeinek, azonban e mulasztás olyan „jogellenes tevékenységnek” minősül ugyanezen cikk értelmében, amely hatékony, arányos és elrettentő hatású szankciók alkalmazását igényli. Ebben az esetben a szóban forgó nemzeti szabályozás által előírt bírságok súlyára és a késedelmi pótlék alkalmazására tekintettel a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ilyen bírságok arra készíthetik az adóalanyokat, hogy minden olyan törekvésükről lemondjanak, amely a héa megfizetésének késleltetésére vagy elmulasztására irányul, és ily módon azok visszatartó erővel bírnak. Másrészt e bírságok a fizetendő adó lehető leggyorsabban való megfizetésére ösztönzik a mulasztó adóalanyokat, ebből következően e bírságok főszabály szerint hatékonyak tekinthetők. Ezt a megállapítást egyébiránt nem kérdőjelezi meg az sem, hogy az adóalany jogi személy, és ugyanezen szankciókat e jogi személlyel, nem pedig annak ügyvezetőivel szemben alkalmazzák. Következésképpen a Bíróság nem ítélte a tényleges érvényesülés elvével összeegyeztethetetlennek a héa megfizetésének elmulasztásával megvalósított jogsértés tekintetében rögzített 250 000 eurós bűncselekményi értékhatárt.

Ami másrészt az egyenértékűség elvét illeti, jóllehet a héa megfizetésének az elmulasztása és a forrásnál levont jövedelemadó megfizetésének az elmulasztása alapjául kétségtelenül egyformán a bevallott adó törvényben előírt határidőben való megfizetésére vonatkozó kötelezettség be nem tartása szolgál, e magatartások büntetendővé tételével az olasz jogalkotó ugyanezen célt, nevezetesen annak biztosítását kívánja elérni, hogy az olasz államkincstár megfelelő időben hozzájusson az adóhoz, ily módon pedig hogy biztosítsa az adóbevételek teljességét, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy ezek az adók mind tényállási elemeik, mint pedig feltárásuk nehézsége tekintetében eltérést mutatnak egymástól, így e jogsértések nem tekinthetők sem hasonló jellegűnek, sem hasonló jelentőségűnek. Az egyenértékűség elvével tehát nem ellentétes az

olyan eltérés, mint amely a szóban forgó bűncselekményi értékhatárok között fennáll. Így a Bíróság kimondta, hogy a 2006/112 irányelvet az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével és az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy egy adott adóévre vonatkozó éves bevallás alapján fizetendő héa megfizetésének elmulasztása kizárólag akkor minősül bűncselekménynek, ha a meg nem fizetett héa összege meghaladja a 250 000 eurós bűncselekményi értékhatárt, miközben e szabályozás a forrásnál levont jövedelemadó megfizetésének elmulasztásával megvalósított jogsértésre 150 000 eurós bűncselekményi értékhatárt ír elő.

XIV. A jogszabályok közelítése

1. Szerzői jog

A 2018. augusztus 7-én kihirdetett **Renckhoff** ítéletben (C-161/17, [EU:C:2018:634](#)) a Bíróságnak a 2001/29 irányelv⁹⁹ 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „nyilvánossághoz közvetítés” fogalmát kellett megvizsgálnia. Az alapjogvita a Land Nordrhein-Westfalen (Észak-Rajna-Vesztfália szövetségi tartomány, Németország) és Dirk Renckhoff fényképész között volt folyamatban annak kapcsán, hogy egy D. Renckhoff által készített, valamely internetes oldalon szabadon hozzáférhető fényképet az említett szövetségi tartomány területén található iskola egyik tanulója az ezen iskola által egy másik internetes oldalon közzétett iskolai dolgozatban szemléltetés céljából, engedély nélkül felhasználta.

A Bíróság kifejtette, hogy a korábban egy másik internetes oldalon már közzétett fényképnek egy előzetesen valamely magánszerverre történő másolását követően valamely internetes oldalon való online elérhetővé tételét a 2001/29 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „hozzáférhetővé tételnek”, és ennek következtében „közvetítési cselekménynek” kell minősíteni. Az ilyen online elérhetővé tétel ugyanis lehetőséget nyújt az e fényképhez való hozzáférésre azon internetes oldal látogatói számára, amelyen azt elérhetővé teszik.

E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy a szerzői jogi védelem alatt álló valamely műnek egy olyan internetes oldalon való online elérhetővé tételét, amely eltér attól az internetes oldaltól, amelyen e művet eredetileg a szerzői jog jogosultjának engedélyével a nyilvánossághoz közvetítették, e mű új közönség számára történő hozzáférhetővé tételének kell minősíteni. Az a közönség ugyanis, amelyet a szerzői jog jogosultja a művének azon internetes oldalon való nyilvánossághoz közvetítésének engedélyezésekor figyelembe vett, amelyen azt eredetileg közzétették, kizárólag az említett oldal felhasználóiból áll, nem pedig azon internetes oldal felhasználóiból, amelyen a jogosult engedélye nélkül később tették online elérhetővé a művet, illetve más felhasználókból.

A Bíróság egyébiránt kiemelte, hogy az ilyen online elérhetővé tételt meg kell különböztetni a védett műnek valamely olyan kattintható link segítségével történő hozzáférhetővé tételétől, amely arra a másik internetes oldalra vezet át, ahol azt eredetileg közzétették.¹⁰⁰ Azon hiperlinkektől eltérően ugyanis, amelyek hozzájárulnak

99| Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2001. L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.).

100| Lásd ebben az értelemben: a Bíróság 2014. február 13-i **Svensson és társai** ítélete (C-446/12, [EU:C:2014:76](#)).

az internet megfelelő működéséhez, a szerzői jog jogosultjának engedélyével valamely internetes oldalon korábban már közzétett műnek egy másik internetes oldalon e jogosult engedélye nélküli online elérhetővé tétele nem járul hozzá azonos mértékben e cél eléréséhez.

E körülmények között a Bíróság kimondta, hogy a 2001/29 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „nyilvánossághoz közvetítés” fogalma kiterjed a korábban valamely internetes oldalon a szerzői jogi jogosult engedélyével, a letöltést megakadályozó korlátozó intézkedés nélkül közzétett valamely fényképnek egy másik internetes oldalon való online elérhetővé tételére.

A 2018. november 13-i **Levola Hengelo** ítélettel (C-310/17, [EU:C:2018:899](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság azon kérdésben határozott, hogy *egy élelmiszer ízét megillesheti-e a 2001/29 irányelvben biztosított szerzői jogi védelem*. Az alapjogvita két holland élelmiszergyártó vállalkozás között volt folyamatban annak tárgyában, hogy az egyikük állítólag megsértette a másik vállalkozásnak a „Heksenkaas” vagy „Heks'nkaas” elnevezésű, zöldfűszeres krémsajt ízén fennálló szerzői jogait.

A Bíróság álláspontja szerint egy élelmiszer íze csak akkor részesülhet szerzői jogi védelemben a 2001/29 irányelv értelmében, ha ezen íz az említett irányelv szerint „műnek” minősülhet. E vonatkozásban emlékeztetett arra, hogy ahhoz, hogy egy adott tárgy ekként minősülhessen, két feltételnek kell együttesen teljesülnie. Egyfelől az érintett tárgynak eredetinek kell lennie, abban az értelemben, hogy az a szerző saját szellemi alkotását képezze. Másfelől a 2001/29 irányelv értelmében vett „műnek” csak azon elemek minősülhetnek, amelyek ilyen szellemi alkotás kifejeződései. Egyébiránt a Bíróság kimondta, hogy a „műnek” a 2001/29 irányelv értelmében vett fogalma szükségszerűen magában foglalja a szerzői jogi védelem tárgyának kifejeződését, amely lehetővé teszi, hogy azt kellő pontossággal és objektivitással azonosítani lehessen, még akkor is, ha e kifejeződés nem szükségszerűen állandó.

Márpedig a Bíróság szerint a pontos és objektív azonosítás lehetősége hiányzik egy adott élelmiszer ízének esetében. Valamely élelmiszer ízének azonosítása ugyanis lényegében ízérzeteken és -tapasztalatokon alapul, amelyek szubjektívek és változóak, mivel többek között a szóban forgó élelmiszert kóstoló személyhez kapcsolódó tényezőktől függenek, mint e személy kora, étkezési preferenciái, táplálkozási szokásai, valamint azon környezettől vagy kontextustól, amelyben e terméket megkóstolja. Ezenfelül egy élelmiszer ízének pontos és objektív azonosítása, amely lehetővé tenné annak más, hasonló termékek ízétől való megkülönböztetését, nem lehetséges technikai eszközökkel a tudományos fejlődés jelenlegi állása szerint.

E körülmények között a Bíróság kimondta, hogy a 2001/29 irányelvvel ellentétes az, hogy egy élelmiszer íze ezen irányelv alapján szerzői jogi védelemben részesüljön, valamint ellentétes egy nemzeti jogszabály olyan értelmezése, amely szerint az ezen íznek szerzői jogi védelmet biztosít.

2. Ipari tulajdon

Az ipari tulajdon területén négy ítéletről kell szót ejteni. Az első ítélet tárgyát a valamely alapszabadalom igénypontjaira alkalmazandó értelmezési szempontok képezik, az azt követő három ítélet pedig az uniós védjegyjoggal kapcsolatos.

2018. július 25-én a **Teva UK és társai** ítéletben (C-121/17, [EU:C:2018:585](#)) a Bíróságnak az *alapszabadalom igénypontjaira alkalmazandó értelmezési szempontok tárgyában kellett határoznia, amelyek alapján meghatározható, hogy egy kiegészítő oltalmi tanúsítvány (a továbbiakban: KOT) tárgyat képező termék a 469/2009 rendelet¹⁰¹ 3. cikkének a) pontja értelmében hatályos alapszabadalom oltalma alatt áll-e.* Az alapjogvitában egy antiretrovirális gyógyszert forgalmazó gyógyszergyártó vállalkozás állt szemben olyan vállalkozásokkal, amelyek e gyógyszer generikus változatait kívánták az Egyesült Királyságban forgalmazni. Az utóbbiak vitatták a fenti gyógyszer vonatkozásában odaítélt KOT érvényességét arra hivatkozva, hogy az említett rendelet 3. cikkének a) pontjában rögzített feltételnek való megfelelés érdekében az érintett termék hatóanyagainak a Bíróság ítélkezési gyakorlatának¹⁰² megfelelően szerepelniük kell az alapszabadalom igénypontjainak szövegében.

A Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy a 469/2009 rendelettel főszabály szerint nem ellentétes, hogy a valamely alapszabadalom igénypontjaiban szereplő funkcionális meghatározásnak megfelelő hatóanyag az említett szabadalom oltalma alatt állónak legyen tekinthető, azzal a feltétellel azonban, hogy az ilyen, az európai szabadalmak megadásáról szóló egyezmény¹⁰³ 69. cikkének és az utóbbi cikket értelmező, az említett egyezmény szerves részét képező jegyzőkönyv előírásának megfelelően különösen a találmány leírásának figyelembevételével értelmezett igénypontok alapján megállapítható, hogy ezen igénypontok ugyan hallgatólagosan, de szükségszerűen, mégpedig konkrétan a szóban forgó hatóanyagra irányulnak. Ezért csak akkor tekinthető úgy, hogy valamely termék a 469/2009 rendelet 3. cikkének a) pontja értelmében hatályos alapszabadalom oltalma alatt áll, ha e szabadalom igénypontjai kifejezetten megemlítik a KOT tárgyat képező terméket, vagy szükségszerűen és konkrétan e termékre irányulnak.

Ezt követően a Bíróság hangsúlyozta, hogy a KOT-nak nem célja, hogy az alapszabadalom alapján fennálló oltalom hatályát kiterjessze az említett szabadalom tárgyat képező találmányon túlra, és a 469/2009 rendelet céljával ellentétes lenne, ha a KOT-ot egy olyan termékre adnák meg, amely nem tartozik az alapszabadalom tárgyat képező találmány körébe, mivel egy ilyen KOT nem az e szabadalomban igényelt kutatási eredményekre vonatkozna. Ezért az említett rendelet 3. cikke a) pontjának alkalmazásában az alapszabadalom igénypontjai e találmánynak az e szabadalom leírásából és rajzaiból kitűnő keretei mentén értelmezendők. E tekintetben a Bíróság kifejtette, hogy annak megítélése céljából, hogy valamely termék az alapszabadalom tárgyat képező találmány körébe tartozik-e, e terméknek az alapszabadalomban feltárt elemek összességére és az e szabadalom bejelentési vagy elsőbbségi időpontjában fennálló technika állására tekintettel szakember által konkrétan azonosíthatónak kell lennie.

A 2018. június 12-i **Louboutin és Christian Louboutin** ítélet (C-163/16, [EU:C:2018:423](#)) alapjául szolgáló ügyben a nagytanácsban eljáró Bíróságnak azt kellett meghatároznia, hogy *a valamely áru egyedileg meghatározott részén alkalmazott színből álló megjelölés a 2008/95 irányelv¹⁰⁴ 3. cikke (1) bekezdése e) pontjának iii. alpontja értelmében vett formából áll-e.*

Ezen ítélet meghozatalára a Christian Louboutin és a Christian Louboutin SAS, valamint egy holland társaság között a magas sarkú cipők talpán alkalmazott piros színből (Pantone 18-1663TP) álló azon védjegyet sértő cipők utóbbi általi forgalmazása tárgyában folyamatban lévő jogvitában került sor, amelynek Ch. Louboutin a jogosultja.

101| A gyógyszerek kiegészítő oltalmi tanúsítványáról szóló, 2009. május 6-i 469/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 152., 1. o.).

102| A Bíróság 2011. november 24-i **Medeva** ítélete (C-322/10, [EU:C:2011:773](#)).

103| Az európai szabadalmak megadásáról szóló, Münchenben 1973. október 5-én aláírt egyezmény.

104| A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2008. október 22-i 2008/95/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 299., 25. o.).

A Bíróság először is rámutatott, hogy védjegyjogi kontextusban a „forma” fogalmán általában az érintett árut térben körülhatároló vonalak vagy körvonalak összességét értjük. Márpedig sem a 2008/95 irányelvből, sem a Bíróság ítélkezési gyakorlatából, sem pedig e szó szokásos jelentéséből nem következik, hogy egy szín, térbeli körülhatárolás nélkül, önmagában formát képezhetne.

A Bíróság ezt követően hangsúlyozta, hogy bár kétségtelen, hogy az áru vagy annak egy részének formája szerepet játszik a szín térbeli körülhatárolásánál, ugyanakkor nem tekinthető úgy, hogy valamely megjelölés e formából áll, ha a védjegy tekintetében igényelt oltalom nem erre a formára, hanem csupán e színnek az említett áru egyedileg meghatározott részén elhelyezett módon való alkalmazására vonatkozik. Mindazonáltal, egy olyan megjelölés, mint az alapügy tárgyát képező, nem tekinthető „kizárólag” a formából álló megjelölésnek, amennyiben – akárcsak ebben az esetben – e megjelölés fő tárgyát egy nemzetközileg bevett azonosító kód segítségével pontosan megjelölt szín képezi.

E körülmények között a Bíróság kimondta, hogy a 2008/95 irányelv 3. cikke (1) bekezdése e) pontjának iii. alpontját úgy kell értelmezni, hogy egy magas sarkú cipő talpán alkalmazott színből álló olyan megjelölés, mint az alapügy tárgyát képező megjelölés, nem kizárólag az e rendelkezés értelmében vett „formából” áll.

A 2018. július 25-én hozott **Mitsubishi Shoji Kaisha és Mitsubishi Caterpillar Forklift Europe** ítéletben (C-129/17, [EU:C:2018:594](#)) a Bíróság a megkülönböztetésre alkalmas megjelölésekre alkalmazandó 207/2009 rendelet¹⁰⁵ és 2008/95 irányelv által a védjegy jogosultja részére biztosított jogok korlátai tárgyában határozott. Ezen ítélet a Mitsubishi csoporthoz tartozó két vállalkozás és Belgiumban letelepedett harmadik fél vállalkozások között annak tárgyában folyamatban lévő jogvita keretébe illeszkedett, hogy az utóbbiak az Európai Gazdasági Térségen (EGT) kívülről beszerzett olyan Mitsubishi emelőtargoncákat értékesítettek, amelyekről eltávolították az azon védjegyekkel azonos megjelöléseket, amelyeknek a Mitsubishi volt a jogosultja, és amelyeken a saját megjelöléseiket helyezték el.

Először is a Bíróság megállapította, hogy a védjeggyel azonos megjelölések eltávolítása megakadályozza, hogy azok az áruk, amelyek tekintetében e védjegyet lajstromozták, az EGT-n belüli első forgalomba hozatalukkor az említett védjeggyel legyenek ellátva, ami ennél fogva megfosztja e védjegy jogosultját attól, hogy gyakorolhassa azon alapvető jogát, hogy ellenőrizze a védjeggyel ellátott áruk EGT-n belüli első forgalomba hozatalát. Másodsor, a Bíróság szerint a védjeggyel azonos megjelöléseknek az árukról történő eltávolítása és azokon új megjelöléseknek az EGT piacán belüli első forgalomba hozataluk céljából történő elhelyezése sérti a védjegy funkcióit. Harmadsor, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a védjeggyel azonos megjelölések árukról való eltávolítása és azokon új megjelöléseknek valamely harmadik fél által, a jogosult hozzájárulása nélkül történő elhelyezése abból a célból, hogy azokat az EGT-be behozzák és ott forgalomba bocsássák, valamint hogy megkerüljék a jogosult azon jogát, amellyel az megtilthatja a védjeggyel ellátott ezen áruk behozatalát, mivel sérti a védjegyjogosult azon jogát, hogy ellenőrizni tudja az e védjeggyel ellátott áruk EGT-n belüli első forgalomba hozatalát, valamint azért, hogy sérti a védjegy funkcióit, ellentétes a torzulásmentes verseny biztosításának céljával.

Végül, ebben az összefüggésben a Bíróság pontosította a 2008/95 irányelv 5. cikke és a 207/2009 rendelet 9. cikke értelmében vett „gazdasági tevékenység körében történő használat” fogalmát annak kimondásával, hogy a harmadik fél abból álló eljárása, hogy az árukról a védjeggyel azonos megjelöléseket távolít el annak érdekében, hogy azokon saját megjelöléseit helyezze el, e harmadik fél részéről tevőleges magatartást feltételez, amely – tekintettel arra, hogy azt az áruknak az EGT-be való behozatala és ott történő forgalmazása céljából, és így gazdasági haszonszerzésre irányuló üzleti tevékenység keretében teszik – a védjegy gazdasági tevékenység körében történő használatának tekinthető.

105| Az európai uniós védjegyről szóló, 2009. február 26-i 207/2009/EK tanácsi rendelet (HL 2009. L 78., 1. o.).

A fenti okokból a Bíróság kimondta, hogy a 2008/95 irányelv 5. cikkét és a 2007/2009 rendelet 9. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok lehetővé teszik, hogy valamely védjegy jogosultja fellépjen azzal szemben, hogy valamely harmadik fél, a vámraktározási eljárás alá vont olyan árukról, mint az alapügy tárgyát képező áruk, a hozzájárulása nélkül eltávolít az e védjeggyel azonos minden megjelölést és azokon más megjelöléseket helyez el annak érdekében, hogy az EGT-ben korábban még nem forgalmazott ezen árukat oda behozza vagy ott forgalomba hozza.

A 2018. szeptember 6-án kihirdetett **Bundesverband Souvenir – Geschenke – Ehrenpreise kontra EUIPO** ítéletben (C-488/16 P, [EU:C:2018:673](#)) a Bíróság helybenhagyta a Törvényszék megtámadott ítéletét¹⁰⁶ annak kimondásával, hogy a „NEUSCHWANSTEIN” szóvédjegy (a továbbiakban: vitatott védjegy) nem leíró jellegű a 2007/2009 rendelet 7. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében.

A Bíróság szerint először is a kastély üzemeltetése keretében ajándéktárgyként árult árukat illetően a Törvényszék helyesen vélte úgy, hogy a vitatott védjegy árujegyzékébe tartozó áruk mindennapi fogyasztási cikkek, az érintett szolgáltatások pedig a kastély kezelését és üzemeltetését lehetővé tevő, a mindennapi élet körébe tartozó szolgáltatások nyújtásából állnak. Ezenkívül hangsúlyozta, hogy az a körülmény, miszerint ezen árukat mint ajándéktárgyakat árusítják, a „Neuschwanstein” név leíró jellegének értékelése szempontjából nem releváns. Az árunak tulajdonított emlékfunkció ugyanis nem képez objektív és az áru jellegéhez szorosan kapcsolódó jellemzőt, mivel e funkció a vásárló szabad akaratától függ, és kizárólag az ő szándékán múlik. Az érintett vásárlóközönség számára tehát az az emlékkép, amelyre a „Neuschwanstein” név visszautal, nem idézi fel a vitatott védjeggyel jelölt áruk és szolgáltatások valamely alapvető tulajdonságát vagy jellemzőjét.

Másodszor a Bíróság megállapította, hogy önmagában az a körülmény, hogy az érintett árukat és szolgáltatásokat egy meghatározott helyen kínálják, nem jelenti azt, hogy a földrajzi származásukat leíró jelölést képezne, hiszen az említett áruk és szolgáltatások értékesítési helye mint ilyen nem alkalmas arra, hogy azok földrajzi származásához köthető olyan jellemzőket, tulajdonságokat vagy sajátosságokat jelöljön, mint az adott helyre jellemző sajátos kézműipar, hagyományok vagy éghajlati viszonyok. E tekintetben megállapította, hogy a neuschwanstein-i kastély nem az értékesített emléktárgyról vagy kínált szolgáltatásokról, hanem sajátos építészeti stílusáról ismert. Ráadásul a vitatott védjegyet nem olyan egyedileg meghatározott emléktárgyak értékesítésére, illetve olyan sajátos szolgáltatások kínálására használják, amelyek vonatkozásában az hagyományosan ismert. Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor megállapította, hogy mivel a neuschwansteini kastély nem áruk előállításának, illetve szolgáltatások nyújtásának helye, a vitatott védjegy nem jelölheti az árujegyzékébe tartozó áruk és szolgáltatások földrajzi származását.

3. A személyes adatok védelme

A személyes adatok védelmének területén három ítéletről kell szót ejteni. Az elsőben a Bíróság a személyes adatok „adatkezelőjének” fogalmát pontosította. A második egy vallási közösségnek az említett adatok kezelése vonatkozásában fennálló felelősségére vonatkozik. Az utolsó a személyes adatokhoz büntetőeljárás keretében történő hozzáférést érinti.

106 | A Törvényszék 2016. július 5-i **Bundesverband Souvenir – Geschenke – Ehrenpreise kontra EUIPO – Freistaat Bayern (NEUSCHWANSTEIN)** ítélete (T-167/15, nem tették közzé, [EU:T:2016:391](#)).

2018. június 5-én a **Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein** ítéletben (C-210/16, [EU:C:2018:388](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság a 95/46 irányelv 2. cikkének d) pontjában említett „adatkezelő” fogalmának értelmezéséről,¹⁰⁷ valamint azon beavatkozási jogkörök terjedelméről határozott, amellyel a felügyelőhatóságok a személyes adatok több szereplő részvételét magában foglaló kezelése tekintetében rendelkeznek. Az alapjogvita keretében a német adatvédelmi hatóság a 95/46 irányelv 28. cikke értelmében vett felügyelőhatóságként egy képzésre szakosodott és a Facebook közösségi hálózat egyik rajongói oldala útján szolgáltatásokat nyújtó német társaságot ezen oldal felfüggesztésére kötelezte. Az említett hatóság szerint sem e társaság, sem a Facebook nem tájékoztatta a rajongói oldal látogatóit arról, hogy utóbbi cookie-k segítségével gyűjtött rájuk vonatkozó személyes adatokat, és hogy az említett társaság és a Facebook ezt követően ezen adatokat kezelte.

A Bíróság először is megállapította, hogy a Facebookon fenntartott rajongói oldal olyan adminisztrátora, mint az alapügyben szóban forgó társaság (a többek között a célközönsége, valamint tevékenységeinek irányítási vagy reklámozási céljai alapján végzett) beállítási tevékenysége révén részt vesz az említett oldalát meglátogató személyek személyes adatainak kezelésére vonatkozó célok és ezen adatkezelés módjainak meghatározásában. Ezért a Bíróság szerint az említett adatkezelés vonatkozásában ezen adminisztrátort a Facebook Irelanddel (a Facebook amerikai társaság uniós leányvállalata) együttesen az Unió területén a 95/46 irányelv 2. cikkének d) pontja szerinti adatkezelőnek kell minősíteni.

Ezt követően, a 95/46 irányelv 4. és 28. cikkét értelmezve a Bíróság kimondta, hogy amennyiben valamely, az Unión kívül letelepedett vállalkozás (például az amerikai Facebook társaság) különböző tagállamokban több telephellyel rendelkezik, valamely tagállam felügyelő hatósága még akkor is gyakorolhatja az ezen irányelv 28. cikkének (3) bekezdése értelmében ráruházott jogosultságokat e vállalkozásnak az e tagállam területén található telephelyével (ebben az ügyben a Facebook Germanyvel) szemben, ha a vállalatcsoporton belüli feladatmegosztás alapján egyfelől e telephely az említett tagállam területén kizárólag a hirdetési felületek értékesítéséért és más marketingtevékenységekért felel, másfelől a személyes adatok gyűjtésének és kezelésének kizárólagos felelőssége az Unió egész területe vonatkozásában egy másik tagállamban letelepedett szervezetre (ebben az ügyben a Facebook Irelandre) hárul.

Ezenkívül a Bíróság kifejtette, hogy amennyiben valamely tagállam felügyelő hatósága a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályoknak az ezen adatok kezeléséért felelős és egy másik tagállamban székhellyel rendelkező harmadik személy (ebben az ügyben a Facebook Ireland) általi megsértése miatt az e tagállam területén található telephellyel szemben kívánja gyakorolni a 95/46 irányelv 28. cikkének (3) bekezdésében szereplő beavatkozási jogköreit, e felügyelő hatóság hatásköre kiterjed arra, hogy az utóbbi tagállam (Írország) felügyelő hatóságától függetlenül értékelje az ilyen adatkezelés jogszerűségét, és a területén található telephellyel szemben anélkül gyakorolhatja beavatkozási jogköreit, hogy e másik tagállam felügyelő hatóságát előzetesen beavatkozásra hívná fel.

A 2018. július 10-i **Jehovan todistajat** ítéletben (C-25/17, [EU:C:2018:551](#)) a Bíróság nagytanácsa egy vallási közösségnek az e közösség által szervezett, összehangolt és ösztönzött, házról házra járva végzett hitszónoki tevékenység keretében végzett személyesadat-kezelésért fennálló felelőssége tárgyában határozott. Az alapügyben a finn adatvédelmi hatóság olyan határozatot hozott, amelyben megtiltotta a Jehova tanúi közösség számára az e közösség tagjai által, házról házra járva végzett hitszónoki tevékenység keretében történő személyesadat-gyűjtést vagy -kezelést, amennyiben nem teljesülnek az ilyen adatok kezelésének a finn jogszabályokban előírt feltételei. E közösség tagjai ugyanis – házról házra járva végzett hitszónoki tevékenység keretében – olyan személyeknél folytatott látogatásaikról készítenek feljegyzéseket, akiket ők maguk – vagy az említett közösség – nem ismernek. Ezeket az adatokat emlékeztetőül gyűjtik abból a célból, hogy azok egy esetleges

107] A személyes adatok feldolgozása [helyesen: kezelése] vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 1995. október 24-i 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1995. L 281., 31. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 15. kötet, 355. o.).

későbbi látogatáshoz visszakereshetők legyenek, ugyanakkor az érintett személyek ehhez nem járultak hozzá, és erről nem is tájékoztatták őket. E tekintetben a Jehova tanúi közösség a tagjai számára iránymutatásokat adott a feljegyzések elkészítéséhez, amely iránymutatások legalább egy, a hitszónoki tevékenységgel foglalkozó folyóiratában szerepelnek.

A Bíróság először is megállapította, hogy személyes adatoknak a vallási közösség tagjai általi, a házról házra járva végzett hitszónoki tevékenység keretében történő gyűjtése, valamint ezen adatok későbbi kezelése nem tartozik a 95/46 irányelv hatálya alóli kivételek körébe, mivel e tevékenységek nem minősülnek sem a személyes adatok – az ezen irányelv 3. cikke (2) bekezdésének első francia bekezdésében említett tevékenységek folytatása céljából végzett – kezelésének, sem az említett irányelv 3. cikke (2) bekezdésének második francia bekezdése értelmében vett, a természetes személyek által kizárólag személyes célra, vagy háztartási tevékenységeikkel összefüggésben végzett személyesadat-kezelésnek.

Ezt követően a Bíróság, miután emlékeztetett arra, hogy 95/46 irányelvet csak akkor kell alkalmazni a személyes adatok manuális kezelésére, ha a kezelt adatok nyilvántartó rendszer részét képezik, vagy ha azokat nyilvántartó rendszer részévé kívánják tenni, rámutatott, hogy a „nyilvántartó rendszernek” az említett irányelv 2. cikkének c) pontjában említett fogalma kiterjed a házról házra járva végzett hitszónoki tevékenység keretében gyűjtött, a felkeresett személyek nevét és címét, valamint a velük kapcsolatos más információkat tartalmazó személyes adatok összességére, amennyiben ezek az adatok a későbbi felhasználásuk céljából, a gyakorlatban a könnyű visszakeresésüket lehetővé tevő, meghatározott kritériumok szerint strukturáltak. Ahhoz, hogy ezen adatok összessége e fogalom alá tartozhasson, nem szükséges kartotékokat, különleges listákat vagy a keresést szolgáló más rendszereket tartalmaznia.

Végül a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem tekinthető a vallási közösségek szervezeti autonómiájába való beavatkozásnak a minden személyt terhelő azon kötelezettség, hogy tiszteletben tartsa a személyes adatok védelmével kapcsolatos uniós jogi szabályokat. E vonatkozásban megállapította, hogy a 95/46 irányelv 2. cikkének – a Charta 10. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett – d) pontját akként kell értelmezni, hogy az alapján egy vallási közösség, hitszónok tagjaival együtt, az e közösség által szervezett, összehangolt és ösztönzött, házról házra járva végzett hitszónoki tevékenység keretében a hitszónok tagok által végzett személyesadat-kezelés tekintetében személyesadat-kezelőnek minősül, ehhez pedig nem szükséges, hogy az említett közösség hozzáférjen az adatokhoz, illetve hogy megállapítást nyerjen, hogy ez a közösség a tagjai számára ezen adatkezeléssel kapcsolatban írásbeli iránymutatásokat vagy megbízásokat adott.

A 2018. október 2-i **Ministerio Fiscal** ítéletben (C-207/16, [EU:C:2018:788](#)) a Bíróság nagytanácsa annak tárgyában határozott, hogy *bűncselekmények esetében, a 2002/58 irányelvre tekintettel*¹⁰⁸ *igazolható-e az elektronikus hírközlési szolgáltatók által megőrzött személyes adatokhoz való hozzáférés.* Az alapügy tárgyát azon kérelemnek egy spanyol vizsgálóbíró általi elutasítása képezte, amelyet egy pénztárca és egy mobiltelefon elrablása tárgyában folytatott nyomozás keretében terjesztettek elő. Közelebről a bűnügyi rendőrség azt kérte az említett bírótól, hogy a rablás időpontjától számított tizenkét nap vonatkozásában biztosítson számára az elrabolt telefonról aktivált telefonszámok használóinak személyazonosító adataihoz való hozzáférést. E kérelmet azzal az indokkal utasították el, hogy a bűnügyi nyomozás alapjául szolgáló tényállás nem valósított

¹⁰⁸ A 2009. november 25-i 2009/136/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2009. L 337., 11. o.; helyesbítés: HL 2013. L 241., 9. o.) módosított, az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról [helyesen: a személyes adatok kezeléséről] és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv”) (HL 2002. L 201., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 514. o.).

meg „súlyos”, azaz a spanyol jog értelmében öt év szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekményt, tekintettel ugyanis arra, hogy a személyazonosító adatokhoz való hozzáférésre csak a bűncselekmények e típusa esetében van lehetőség.

Annak kimondását követően, hogy a hatóságoknak az elektronikus hírközlési szolgáltatók által megőrzött személyes adatokhoz – büntetőeljárársbeli nyomozás keretében – való hozzáférése a 2002/58 irányelv hatálya alá tartozik, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a hatóságoknak az ellopott mobiltelefonnal aktivált SIM-kártyák tulajdonosainak azonosítására szolgáló adatokhoz – úgymint e tulajdonosok családnevéhez, utónevéhez és adott esetben lakcíméhez – való hozzáférése a Chartában biztosított, a magánélet tiszteltetésben tartásához való alapvető jogba, valamint a személyes adatok védelméhez való alapvető jogba történő beavatkozásnak minősül, akár olyan körülmények hiányában is, amelyek lehetővé teszik e beavatkozás „súlyosnak” minősítését, és anélkül, hogy jelentőséggel bírna az, hogy az érintett, magánéletre vonatkozó információk érzékeny jellegűek-e, vagy hogy az érintetteknek esetlegesen származtak-e kellemetlenségei az említett beavatkozásból. A Bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy e beavatkozás nem annyira súlyos, hogy e hozzáférést a bűncselekmények megelőzésének, kivizsgálásának, felderítésének és üldözésének területén a súlyos bűncselekmények elleni küzdelemre kellene korlátozni. Noha a 2002/58 irányelv kimerítően felsorolja az olyan nemzeti szabályozás igazolására alkalmas célokat, amely a hatóságoknak az érintett adatokhoz való hozzáférést szabályozza, és ezzel eltérést enged az elektronikus hírközlés titkosságának elve alól, és tekintettel arra, hogy e hozzáférésnek ténylegesen és szigorúan e célok egyikének kell megfelelnie, a Bíróság megjegyezte, hogy a bűncselekmények megelőzésére, kivizsgálására, felderítésére és üldözésére irányuló célt illetően a 2002/58 irányelv szövege e célt nem korlátozza kizárólag a súlyos bűncselekmények elleni harcra, hanem általában a „bűncselekményekre” vonatkozik.

Ezen összefüggésben a Bíróság kifejtette, hogy bár a **Tele2 Sverige és Watson és társai**¹⁰⁹ ítéletében kimondta, hogy kizárólag a súlyos bűncselekmények elleni harc igazolhatja a hatóságoknak az elektronikus hírközlési szolgáltatók által megőrzött olyan személyes adatokhoz való hozzáférést, amelyek együttesen véve pontos következtetések levonását tehetik lehetővé azon személyek magánélete vonatkozásában, akiknek az adatairól szó van, ezen értelmezést az indokolta, hogy az e hozzáférésre vonatkozó szabályozás által követett célnak kapcsolatban kell állnia a szóban forgó alapvető jogokba való, e művelet által kiváltott beavatkozás súlyosságával. Ily módon, az arányosság elvének megfelelően a súlyos beavatkozást a bűncselekmények megelőzésével, kivizsgálásával, felderítésével és üldözésével kapcsolatban csupán a szintén „súlyosnak” minősítendő bűncselekmények elleni harcra irányuló cél igazolhatja. Ezzel szemben, ha az ilyen hozzáféréssel járó beavatkozás nem súlyos, az említett hozzáférést igazolhatja általában a „bűncselekmények” megelőzésére, kivizsgálására, felderítésére és üldözésére irányuló cél.

Ebben az esetben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kizárólag a szóban forgó kérelemmel érintett adatokhoz való hozzáférés nem minősíthető azon személyek alapvető jogaihoz való „súlyos” beavatkozásnak, akiknek az adatairól szó van, mivel ezen adatok nem teszik lehetővé a magánéletükkel kapcsolatos pontos következtetések levonását. A Bíróság ebből arra következtetett, hogy az ilyen adatokhoz való hozzáféréssel járó beavatkozás igazolható általában a „bűncselekmények” megelőzésére, kivizsgálására, felderítésére és üldözésére irányuló céllal, és nem szükséges, hogy e bűncselekmények „súlyosnak” minősüljenek.

109| A Bíróság 2016. december 21-i **Tele2 Sverige és Watson és társai** ítélete (C-203/15 és C-698/15, [EU:C:2016:970](#)).

4. Közbeszerzés

A 2018. március 20-án kihirdetett **Bizottság kontra Ausztria (Állami nyomda)** ítéletben (C-187/16, [EU:C:2018:194](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság helyt adott a Bizottság által az Osztrák Köztársasággal szemben előterjesztett, kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetnek, amely annak *megállapítására irányult, hogy e tagállam – egyrészt mivel a hivatalos dokumentumok előállítására vonatkozó, szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződéseket közvetlenül egy nyomdai társaságnak ítélte oda, másrészt pedig mivel olyan nemzeti rendelkezéseket tartott hatályban, amelyek arra kötelezték az ajánlatkérőket, hogy közvetlenül e társaságnak ítéljék oda ezen szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződéseket – nem teljesítette az EUMSZ 49. és az EUMSZ 56. cikkéből, a 92/50¹¹⁰ irányelv 4. és 8. cikkéből,¹¹¹ valamint a 2004/18 -irányelv 14. és 20. cikkéből eredő kötelezettségeit.*

A Bíróság álláspontja szerint, jóllehet a 92/50 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése és a 2004/18 irányelv 14. cikke mérlegelési mozgásteret enged a tagállamok számára az alapvető biztonsági érdekeik védelme tekintetében szükségesnek tartott intézkedések megállapítása körében, e cikkeket nem lehet olyan módon értelmezni, hogy a tagállamokra olyan hatáskört ruháznak, amely alapján azok pusztán az említett érdekekre hivatkozva eltérhetnek az EUM-Szerződés rendelkezéseitől. Az ezen eltérésekre vonatkozó lehetőségekre hivatkozó tagállamnak ugyanis bizonyítania kell, hogy alapvető biztonsági érdekeinek védelme miatt ezen eltérések alkalmazása szükséges. Ebből következően annak a tagállamnak, amely az ezen eltérésekre vonatkozó lehetőségekre hivatkozik, bizonyítania kell, hogy az ilyen érdekek védelmének igénye nem lett volna kielégíthető a 92/50 és a 2004/18 irányelv által előírt versenyeztetési eljárás keretében.

Annak kimondását követően, hogy az Osztrák Köztársaság nem bizonyította, hogy a szóban forgó hivatalos dokumentumok előállításához kapcsolódó bizalmas információk kiszivárgásának megakadályozására irányuló cél versenyeztetési eljárás keretében nem lett volna biztosítható, a Bíróság kimondta, hogy az említett irányelvekben előírt szerződés-odaítélési eljárások megsértése az ilyen célhoz képest aránytalannak tűnik.

A 2018. október 24-én kihirdetett **Vossloh Laeis** ítéletben (C-124/17, [EU:C:2018:855](#)) a Bíróság pontosította *a gazdasági szereplőnek a megbízhatóságának igazolása céljából az ajánlatkérő szervvel való együttműködési kötelezettségét.* Az alapügyben az ajánlatkérő szerv a 2014/25 irányelv¹¹² 77. cikke értelmében vett minősítési rendszert vezetett be azon vállalkozások kiválasztása érdekében, amelyeknek az a feladata, hogy vasúti elemeket szállítsanak a részére. A Vossloh Laeis vállalkozást kizárták ebből a rendszerből, mivel a nemzeti kartellhatóság megbírságolta amiatt, hogy több éven keresztül részt vett egy kartellben. Az ajánlatkérő szerv, amely e kartell károsultjai között szerepelt, és amelynek kétségei merültek fel e vállalkozás megbízhatóságával kapcsolatban, azt kérte az utóbbtól, hogy továbbítsa a részére a nemzeti kartellhatóság vele szemben bírságot kiszabó határozatát. Mivel az ajánlatkérő szerv úgy vélte, hogy az említett vállalkozás által szolgáltatott magyarázatok nem bizonyítják, hogy e vállalkozás a nemzeti jog által megkövetelt, kielégítő öntisztázási

110| A szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelv (HL 1992. L 209., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 322. o.).

111| Az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 134., 114. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 132. o.).

112| A vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai szolgáltatási ágazatban működő ajánlatkérők beszerzéseiről és a 2004/17/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/25/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 94., 243. o.).

intézkedéseket hozott, végérvényesen kizárta a minősítési eljárásból. Ezen összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság a nemzeti jognak az uniós közbeszerzési joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatos kérdést terjesztett a Bíróság elé.

Először is a Bíróság megállapította, hogy a 2014/24 irányelv¹¹³ (102) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy amennyiben valamely gazdasági szereplő olyan szabálykövetési intézkedéseket fogadott el, amelyek elegendő garanciát nyújtanak, és a bűncselekmények vagy köteleességszegések következményeinek orvoslására és ezek további előfordulásának a tényleges megakadályozására irányulnak, e gazdasági szereplőt kizárólag ezen az alapon többé nem lehet kizárni. Ezenkívül az említett preambulumbekzdés szerint a tagállamok feladata az olyan esetre alkalmazandó pontos eljárásbeli és tartalmi feltételek meghatározása, amikor a gazdasági szereplő azt kérelmezi, hogy vizsgálják meg a közbeszerzési eljárásban való esetleges részvételük érdekében hozott szabálykövetési intézkedéseket, és hogy a tagállamok számára különösen lehetővé kell tenni, hogy szabadon dönthessenek arról, hogy engedélyezik-e a szükséges értékelés elvégzését az egyes ajánlatkérő szervezetek, vagy pedig központi vagy decentralizált szintű hatóságokat bíznak meg ezzel a feladattal. E vonatkozásban, amennyiben a tagállamok engedélyezik az ajánlatkérő szervnek, hogy elvégezze a releváns értékeléseket, ez utóbbinak nemcsak azt kell értékelnie, hogy a gazdasági szereplővel szemben fennáll-e kizárási ok, hanem azt is, hogy adott esetben e gazdasági szereplő ténylegesen helyreállította-e megbízhatóságát.

A Bíróság ezt követően rámutatott, hogy olyan helyzetekben, amelyekben bizonyos jogsértések kivizsgálására fennáll egy, az uniós jog vagy a nemzeti jog által szabályozott egyedi eljárás, és amelyekben különleges szervezeteket bíznak meg az ezzel kapcsolatos vizsgálatok elvégzésével, az ajánlatkérő szervnek a benyújtott bizonyítékok értékelésének keretében főszabály szerint az ilyen eljárás eredményére kell támaszkodnia. Ezen összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy a 2014/24 irányelv 57. cikkének (6) bekezdése értelmében véve a tényeknek és körülményeknek a nyomozó hatóságok általi felderítése nem ugyanarra a célra irányul, mint amelyre azon gazdasági szereplő megbízhatóságának a vizsgálata, amely az e rendelkezésben előírt intézkedéseket hozta, és amelynek olyan bizonyítékokat kell az ajánlatkérő szerv számára szolgáltatnia, amelyek lehetővé teszik azok kielégítő jellegének a gazdasági szereplő közbeszerzési eljárásban való részvétele céljából való igazolását. Ily módon, amennyiben az ajánlatkérő szerv, illetve a nyomozó hatóságok feladatai megkövetelik, azon gazdasági szereplőnek, amely releváns kizárási ok fennállása ellenére megbízhatóságát kívánja bizonyítani, hatékonyan együtt kell működnie az e megfelelő feladatokkal megbízott nemzeti hatóságokkal, legyen szó akár az ajánlatkérő szervezetről, akár a nyomozó hatóságról. A Bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az ajánlatkérő szervezettel való ezen együttműködésnek azon intézkedésekre kell korlátozódnia, amelyek szigorúan szükségesek azon cél tényleges eléréséhez, amelyre a gazdasági szereplő megbízhatóságának vizsgálata irányul.

E körülmények között a Bíróság megállapította, hogy a 2014/25 irányelvnek a 2014/24 irányelv 57. cikkének (6) bekezdésével összefüggésben értelmezett 80. cikkével nem ellentétes az olyan nemzeti jogi rendelkezés, amely azon gazdasági szereplőtől, amely releváns kizárási ok fennállása ellenére a megbízhatóságát kívánja bizonyítani, megköveteli, hogy nemcsak a nyomozó hatóságokkal, hanem az ajánlatkérő szerv saját feladatkörében ez utóbbival is aktívan együttműködve átfogóan tisztázza az elkövetett bűncselekményekkel vagy köteleességszegéssel összefüggő tényeket és körülményeket annak érdekében, hogy megbízhatóságának helyreállítását ez utóbbi számára bizonyítsa, amennyiben ezen együttműködés az e vizsgálathoz szigorúan szükséges intézkedésekre korlátozódik.

¹¹³ | A közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 94., 65. o.).

5. Adókövetelések behajtására irányuló kölcsönös segítségnyújtás

A 2018. április 26-án kihirdetett **Donnellan** ítéletben (C-34/17, [EU:C:2018:282](#)) a Bíróság pontosította az azt igazoló körülményeket, hogy egy tagállami hatóság a 2010/24 irányelv¹¹⁴ által előírt kölcsönös segítségnyújtás rendszere keretében megtagadja a valamely másik tagállamban kiszabott bírságra vonatkozó követelésre irányuló behajtási megkeresés végrehajtását.

2009-ben bírságot szabtak ki E. Donnellan-ra, egy ír állampolgárságú nehézgépjármű-vezetőre azt követően, hogy 2002-ben a görög vámhatóság tisztviselői csempészárukat fedeztek fel a járművében. A görög hatóságok 2012-ben megküldték a megkeresett ír hatóság részére egy behajtási megkeresést, amelyhez mellékeltek a 2010/24 irányelvben előírt egységes okiratot. E megkeresésben a görög hatóságok az említett irányelv 12. cikkének (1) bekezdésével összhangban továbbították azokat az adatokat, amelyek Írországban lehetővé teszik a végrehajtási intézkedések elfogadását. Ebben az ügyben – a behajtási megkeresésben foglalt azon nyilatkozat ellenére, miszerint behajtásra irányuló eljárásokat alkalmaztak Görögországban – az érdekelt csak 2012-ben, azon időpontban szerzett tudomást arról, hogy évekkal azelőtt bírságot szabtak ki rá Görögországban, amikor az ír adóhatóság megküldte számára a behajtási megkeresést az egységes okirattal együtt. Mivel az érdekelt nem volt olyan helyzetben, hogy kellő időben keresetet indítson Görögországban a vele szemben az említett szankciót kiszabó határozattal szemben, eljárást indított Írországban annak érdekében, hogy elérje a szóban forgó behajtási megkeresés végrehajtásának megtagadását. E körülményekre figyelemmel a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezte a Bíróságtól, hogy a megkeresett tagállam hatósága megtagadhatja-e az érdekeltnek a Charta 47. cikkében kimondott hatékony jogorvoslathoz való jogával kapcsolatos indokokból egy behajtási megkeresés végrehajtását.

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy mivel a belső piac jogterületéhez tartozik, a 2010/24 irányelv által létrehozott kölcsönös segítségnyújtás rendszere az érintett nemzeti hatóságok közötti kölcsönös bizalom elvén alapul. Így módon az említett irányelv, távol attól, hogy a megkeresett tagállam bíróságai részére a megkereső tagállam aktusai felülvizsgálatának hatáskörét biztosítsa, e bíróságok felülvizsgálati hatáskörét 14. cikkének (2) bekezdésében kifejezetten a megkeresett tagállam aktusaira korlátozza. Mindazonáltal kivételes jelleggel a megkeresett hatóság úgy dönthet, hogy nem nyújt segítséget a megkereső hatóságnak, különösen abban az esetben, ha e végrehajtás sérti a közrendet. Olyan helyzetben tehát, mint amely az alapügyben szerepel, amelyben valamely tagállam hatósága valamely más tagállam hatóságától azt kéri, hogy az hajtsa be egy olyan bírságra vonatkozó követelést, amelyről az érdekelt nem szerzett tudomást, és amely ennek következtében nem tette lehetővé az érdekelt számára, hogy a hatékony jogorvoslathoz való joggal összeegyeztethető feltételek mellett a megkereső tagállam bíróságaihoz forduljon, a megkeresett tagállam hatósága megtagadhatja az említett megkeresés végrehajtását azzal az indokkal, hogy az e szankciót kiszabó határozatot nem közzétette megfelelően az érdekelttel azelőtt, hogy a behajtási megkeresést a 2014/24 irányelv értelmében megküldték volna a megkeresett hatóságnak.

¹¹⁴ Az adókból, vámkból, illetékekből és egyéb intézkedésekből eredő követelések behajtására irányuló kölcsönös segítségnyújtásról szóló, 2010. március 16-i 2010/24/EU tanácsi irányelv (HL 2010. L 84., 1. o.).

6. Gépjármű-biztosítás

A gépjármű-biztosítás területén a 2018. augusztus 7-én kihirdetett **Smith** ítéletről (C-122/17, [EU:C:2018:631](#))¹¹⁵, valamint a 2018. szeptember 4-i **Juliana** ítéletről (C-80/17, [EU:C:2018:661](#)) kell szót ejteni.

Az utóbbi ítéletben a Bíróság a 72/166 irányelv¹¹⁶ 3. cikkének (1) bekezdésében előírt biztosítási kötelezettség tárgyában határozott abban az esetben, amikor valamely gépjármű tulajdonosa azt már nem vezeti, és azt a háza udvarán parkolta le, viszont nem tett intézkedéseket a gépjármű forgalomból való hivatalos kivonása érdekében. A Bíróság először is rámutatott, hogy az ilyen gépjármű, amennyiben alkalmas a forgalomban való részvételre, megfelel a 72/166 irányelv 1. cikkének 1. pontja szerinti „gépjármű” fogalmának, következésképpen nem szűnik meg tekintetében a biztosítási kötelezettség azon egyetlen oknál fogva, hogy tulajdonosának többé nincs szándékában azt vezetni, és azt egy magántulajdonban lévő telekre állítja. A Bíróság ezt követően megállapította, hogy az olyan gépjárművet érintő baleset esetében, amelynek a tulajdonosa nem teljesítette az e gépjármű biztosítása tekintetében a nemzeti jog alapján őt terhelő kötelezettséget, a 84/5 második irányelv¹¹⁷ 1. cikkének (4) bekezdésében említett kártérítési szerv igényét a káresemény felelősén vagy felelősein kívül e tulajdonossal szemben is érvényesítheti, függetlenül attól, hogy fennáll-e ez utóbbi polgári jogi felelőssége a baleset bekövetkeztében.

XV. Gazdaság- és monetáris politika¹¹⁸

A 2018. december 11-én hozott **Weiss és társai** ítéletben (C-493/17, [EU:C:2018:1000](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság megerősítette a 2015/774 határozat¹¹⁹ érvényességét, amellyel az Európai Központi Bank létrehozta a közszektor eszközeinek másodlagos piacon történő megvásárlására irányuló programot (a továbbiakban: PSPP), amelynek értelmében az eurórendszerbeli központi bankok meghatározott feltételek mellett elfogadható forgalomképes hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat vásárolnak elfogadható partnerektől a másodlagos piacokon.

Elsőként a Bíróság megállapította, hogy a 2015/774 határozat célkitűzésére, valamint az ennek elérése céljából előírt eszközökre tekintettel egy ilyen határozat a monetáris politika területéhez tartozik. Az említett határozat (4) preambulumbekkezdésében kimondott konkrét célkitűzés, azaz az ahhoz való hozzájárulás, hogy az inflációs

115| Ezt az ítéletet „Az Európai Unió joga és a nemzeti jog” című V. rész ismerteti.

116| A tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra és a biztosítási kötelezettség ellenőrzésére vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1972. április 24-i 72/166/EGK első tanácsi irányelv (HL 1972. L 103., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 10. o.).

117| A tagállamok a gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1983. december 30-i 84/5/EGK második tanácsi irányelv (HL 1984. L 8., 17. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 3. o.).

118| Lásd még ezzel összefüggésben a jelen jelentés VI.2. „Megsemmisítés iránti kereset” részében ismertetett, 2018. december 19-i **Berlusconi és Fininvest** ítéletet (C-219/17, [EU:C:2018:1023](#)).

119| A 2017. január 11-i (EU) 2017/100 európai központi banki határozattal (HL 2017. L 16., 51. o.) módosított, a közszektor eszközeinek másodlagos piacon történő megvásárlására irányuló programról szóló, 2015. március 4-i (EU) 2015/774 európai központi banki határozat (HL 2015. L 121., 20. o.).

ráták középtávon visszaálljanak a 2% alatti, de ahhoz közeli szintre, visszavezethető ugyanis az Unió monetáris politikájának az EUMSZ 127. cikk (1) bekezdéséből és az EUMSZ 282. cikk (2) bekezdéséből következő elsődleges célkitűzésére, vagyis az árstabilitás fenntartására.

Másodszor a Bíróság megállapította, hogy a 2015/774 határozat nem sérti az arányosság elvét. E tekintetben a Bíróság rámutatott, hogy a PSPP olyan helyzetben került elfogadásra, amelyet egyrészt az jellemzett, hogy az infláció szintje tartósan alacsony volt, ami magában hordozhatta a deflációs spirál kialakulásának kockázatát, másrészt pedig az, hogy e helyzetben az inflációs ráták növekedésének biztosítása céljából a Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) rendelkezésére álló többi eszköz felhasználása alkalmatlannak bizonyult arra, hogy e kockázatot ellensúlyozza. E feltételek mellett a PSPP előre látható hatásaira, és arra tekintettel, hogy nem tűnik úgy, hogy a KBER által követett célt el lehetett volna érni más típusú – a KBER ennél korlátozottabb fellépésével járó – monetáris politikai intézkedéssel, a Bíróság megállapította, hogy a PSPP – az alapelvét illetően – nem haladja meg nyilvánvalóan az e cél eléréséhez szükséges mértéket.

Végül a 2015/774 határozatnak a monetáris finanszírozásnak az EUMSZ 123. cikk (1) bekezdéséből eredő tilalmával való összeegyeztethetősége vonatkozásában a Bíróság megállapította, hogy a KBER-nek az e program-ban előírt beavatkozását nem lehet egy tagállamnak nyújtott pénzügyi támogatási intézkedéssel egy tekintet alá venni. A KBER ugyanis nem jogosult a PSPP keretében kötvényeket közvetlenül a tagállami közjogi intézményektől és szervezetektől megszerezni, hanem azt csupán közvetett módon a másodlagos piacokon teheti meg. Ezen összefüggésben a Bíróság kimondta, hogy az a körülmény, hogy a PSPP részletszabályai makrogazdasági szinten előreláthatóvá teszik a tagállamok közjogi intézményei és szervezetei által kibocsátott kötvények jelentős mennyiségének megvásárlását, nem idézhet elő olyan bizonyosságot egy magánbefektető szintjén, amely számára lehetővé tenné, hogy *de facto* a KBER közvetítőjeként járjon el valamely tagállam kötvényeinek közvetlen felvásárlása érdekében. Hasonlóképpen megállapította, hogy a 2015/774 határozat nem jár olyan hatással, hogy megvonja az érintett tagállamok esetében a rendezett költségvetési politika folytatására való ösztönzést, mivel egy tagállam nem támaszkodhat azon finanszírozási lehetőségekre, amelyek a PSPP végrehajtásából adódhatnak, annak érdekében, hogy felhagyjon a rendezett költségvetési politika folytatásával, különben végső soron azt kockáztatja, hogy az általa kibocsátott kötvényeket a hitelminősítésük lerontása miatt kizárják e programból, vagy hogy a KBER az e tagállam által kibocsátott, korábban általa megvásárolt kötvényeket eladja.

A **Baumeister** ítélet (C-15/16, [EU:C:2018:464](#)) és a **Buccioni ítélet** (C-594/16, [EU:C:2018:717](#)) alapjául szolgáló ügyekben a Bíróságnak alkalmat nyílt határozni a pénzügyi piacokat felügyelő nemzeti hatóságokat és a nemzeti bankfelügyeleti hatóságokat terhelő szakmai titoktartási kötelezettség terjedelme vonatkozásában.

Az első ítélet, amelyet a Bíróság nagytanácsa 2018. június 19-én hozott meg, a „*bizalmas információknak*” a 2004/39 irányelv¹²⁰ 54. cikkének (1) bekezdése értelmében vett fogalmát érinti, és abban a Bíróság az *Altmann és társai ítéletből*¹²¹ eredő ítélkezési gyakorlatát pontosította. Az alapjogvita egy olyan határozatra vonatkozott, amellyel a pénzügyi szolgáltatások német szövetségi felügyelete nem adott helyt egy német vállalkozás csalárd magatartásával megkárosított befektető azon dokumentumokat érintő, hozzáférés iránti kérelmének, amelyeket a hatóság az említett vállalkozást érintő felügyeleti tevékenysége során kapott vagy szerkesztett.

A Bíróság először is kimondta, hogy nem minősül feltétel nélkül a szakmai titoktartásra vonatkozó kötelezettség körébe tartozó bizalmas információknak a felügyelt vállalkozásra vonatkozó, és e vállalkozás által az illetékes hatósággal közölt valamennyi információ, valamint e hatóság valamennyi olyan nyilatkozata, amely a felügyeleti

120| A pénzügyi eszközök piacairól, a 85/611/EGK és a 93/6/EGK tanácsi irányelv, és a 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 93/22/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 21-i 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 145., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 263. o.).

121| A Bíróság 2014. november 12-i *Altmann és társai* ítélete (C-32/13, [EU:C:2014:2362](#)).

aktájában szerepel (a más szolgáltatókkal folytatott levelezését is ideértve). Az említett minősítés kizárólag azon információkra terjed ki, amelyek először is nem nyilvános jellegűek, másodsor amelyeknek a hozzáférhetővé tétele sértheti az azokat szolgáltató személyeknek vagy harmadik személyeknek az érdekeit, vagy pedig a befektetési vállalkozások tevékenységére vonatkozó, az irányelv által bevezetett ellenőrzési rendszer megfelelő működését.

A Bíróság ezt követően rámutatott, hogy ha az olyan információk, amelyek üzleti titkoknak minősülhetnek, legalább öt évesek, általában elveszítik titkos jellegüket. Kivételesen eltérő eset állhat fenn, ha a titkos jellegre hivatkozó fél bizonyítja, hogy koruk ellenére ezek az információk a saját vagy érintett harmadik személyek piaci helyzetének még mindig lényegi elemeit képezik. A Bíróság mindazonáltal megjegyezte, hogy e megfontolások nem alkalmazhatók azon információkra, amelyek bizalmassága attól eltérő indokokkal igazolható, hogy ezen információk az érintett vállalkozások piaci helyzete szempontjából jelentősek, például a prudenciális felügyelet módszereire és stratégiáira vonatkozó információkra.

Végül a Bíróság hangsúlyozta, hogy a tagállamok továbbra is szabadon határozhatnak úgy, hogy a hozzáférhetővé tétel elleni védelmet az illetékes hatóságok felügyeleti aktáinak teljes tartalmára kiterjesztik, vagy ellenkezőleg, lehetővé teszik az illetékes hatóságok birtokában lévő olyan információkhoz való hozzáférést, amelyek nem bizalmasak a 2004/39 irányelv értelmében. Az irányelv egyetlen célja ugyanis az, hogy az illetékes hatóságokat fősabályként arra kötelezze, hogy tagadják meg a bizalmas információk hozzáférhetővé tételét.

A második, 2018. szeptember 13-án hozott ítéletben a Bíróság azon kérdés tárgyában határozott, hogy ellentétes-e a 2013/36 irányelvvel,¹²² hogy a nemzeti pénzügyi felügyeleti hatóságok bizalmas információkat hozzanak nyilvánosságra olyan személy számára, aki erre irányuló kérelmet terjesztett elő annak érdekében, hogy ezen információk alapján a valamely hitelintézet kényszerfelszámolás alá vonása miatt sérült vagyoni érdekeinek védelmére irányuló polgári jogi vagy kereskedelmi jogi eljárást indíthasson. Az alapügy egy magánszemély által az olasz központi bankkal, az olasz bankszektor felügyeletét ellátó hatósággal szemben az utóbbi azon határozatának tárgyában előterjesztett kereseten alapult, amelyben megtagadta a hozzáférést egy kényszerfelszámolás alá vont hitelintézet felügyeletével kapcsolatos bizonyos dokumentumokhoz. A felperes azon lehetőség értékelése céljából kért tájékoztatást, hogy az álláspontja szerint őt ért pénzügyi veszteség miatt indíthat-e bírósági eljárást az olasz központi bankkal szemben.

E vonatkozásban a Bíróság rámutatott, hogy a 2013/36 irányelv 53. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdésével az uniós jogalkotó szándéka az illetékes hatóság számára annak a lehetővé tétele volt, hogy kizárólag a hitelintézet fizetésképtelenné nyilvánításával vagy kényszerfelszámolásával közvetlenül érintett személyek számára hozzák nyilvánosságra azokat a bizalmas információkat, amelyek nem érintik az ezen hitelintézet megmentésére irányuló kísérletekben részt vevő harmadik feleket, és erre annak érdekében kerül sor, hogy ezeket az információkat polgári jogi vagy kereskedelmi jogi eljárásokban bíróságok felügyelete mellett felhasználják. Ebben az összefüggésben sérülnének a megfelelő igazságszolgáltatás követelményei, ha a kérelmezőnek az illetékes hatóságok birtokában lévő bizalmas információkhoz való hozzáférése érdekében polgári jogi vagy kereskedelmi jogi eljárást kellene indítania.

Következésképpen a Bíróság álláspontja szerint az említett irányelv 53. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése alapján a szakmai titoktartási kötelezettségtől való eltérésre vonatkozó lehetőség megköveteli, hogy a nyilvánosságra hozatal iránti kérelem olyan információkra vonatkozzon, amelyekkel kapcsolatban a kérelmező pontos és egybehangzó körülményekre hivatkozik, és ezek alapján megalapozottan feltételezhető, hogy azok relevánsnak mutatkoznak az olyan, megindítandó vagy folyamatban lévő polgári jogi vagy

¹²² | A hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, a 2002/87/EK irányelv módosításáról, a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. június 26-i 2013/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 176., 338. o.).

kereskedelmi jogi eljáráshoz, amelynek tárgyát a kérelmezőnek konkrétan meg kell határoznia, és amelyen kívül a kérdéses információk nem használhatók fel. Minden esetben az illetékes hatóságok és bíróságok feladata mérlegelni a kérelmezőnek a szóban forgó információkkal való rendelkezéshez fűződő érdekét, valamint a szakmai titoktartási kötelezettség hatálya alá tartozó ugyanezen információk bizalmas jellegének fenntartásához fűződő érdekeket azt megelőzően, hogy az összes kért bizalmas információt nyilvánosságra hoznák.

XVI. Szociálpolitika

A szociálpolitika területén több ítéletet érdemes kiemelni. Ezen ítéletek a foglalkoztatás és a szociális biztonság terén alkalmazott egyenlő bánásmóddal, a várandós, a gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi védelmével, a határozott időre alkalmazott munkavállalók védelmével, a munkaidő-szervezéssel, a fizetett éves szabadsághoz való joggal, illetve a szociális biztonsági rendszerek koordinációjára vonatkozó uniós szabályok értelmezésével kapcsolatosak.

1. A foglalkoztatás és a szociális biztonság terén alkalmazott egyenlő bánásmód

A 2018. január 18-án hozott **Ruiz Conejero** ítéletben (C-270/16, [EU:C:2018:17](#)) a Bíróságnak abban a kérdésben kellett határozatot hoznia, hogy *összeegyeztethető-e a 2000/78 irányelvvel¹²³ a munkavállaló akár igazolt, de rendszeresen ismétlődő, fogyatékoságának betudható betegségek miatti távolléteire tekintettel történő elbocsátása*. Az alapjogvita egy takarító alkalmazottra vonatkozott, aki különböző egészségkárosodásokban szenvedett, amelyek rokkantságának elismeréséhez vezettek, és akit azzal az indokkal bocsátottak el, hogy a munkából való – jóllehet igazolt – összesített távolléteinek időtartama meghaladta a munkavállalók jogállásáról szóló nemzeti szabályozásban foglalt maximális időtartamot. Az érintett álláspontja szerint az elbocsátása rokkantságon alapuló hátrányos megkülönböztetésnek minősült.

A Bíróság, miután emlékeztetett arra, hogy adott körülmények között a munkavállaló elhízottsága olyan korlátozottsággal jár, amely korlátozhatja a szakmai életben való teljes, hatékony és más munkavállalókkal egyenlő szerepvállalását, az ilyen állapot a 2000/78 irányelv értelmében vett „fogyatékoság” fogalma alá tartozhat, megállapította, hogy a nem fogyatékos munkavállalókkal összehasonlítva a fogyatékos munkavállalók tekintetében fokozottan fennáll a fogyatékoságukhoz kapcsolódó betegségük miatti távollétek kockázata. Ily módon fokozott a veszélye annak is, hogy a betegség miatti távollétek napjainak száma felhalmozódik. Mivel a szóban forgó, a munkaszerződés megszüntetésére vonatkozó nemzeti szabályt azonos módon kell alkalmazni mind a fogyatékosággal élő, mind az abban nem szenvedő olyan személyek tekintetében, akik a munkából hiányoztak, a Bíróság megállapította, hogy az hátrányos helyzetbe hozhatja a fogyatékos munkavállalókat, és így a 2000/78 irányelv 2. cikk (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett fogyatékoságon alapuló közvetett eltérő bánásmódot eredményezhet. Mindemellett a Bíróság azt is megállapította, hogy a munkahelyi hiányzás elleni küzdelem e rendelkezés értelmében vett jogszerű célnak tekinthető, hiszen a

123| A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.).

foglalkoztatáspolitikai területére tartozó intézkedésről van szó. Minderre tekintettel a kérdést előterjesztő bíróságot arra hívta fel, hogy a tényezők összességét vegye figyelembe annak értékelése céljából, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás nem lépte-e túl a követett célkitűzés eléréséhez szükséges mértéket.

Ebből következően a Bíróság kimondta, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely úgy rendelkezik, hogy a munkáltató felmondhatja a munkavállaló munkaszerződését annak akár igazolt, de rendszeresen ismétlődő távollétei miatt, olyan esetben, amikor e távollétekre a munkavállaló fogyatékoságának betudható betegségek miatt kerül sor, kivéve, ha e szabályok – amelyek a munkahelyi hiányzás elleni küzdelem jogszerű célját szolgálják – nem lépik túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket, aminek megítélése a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

Az ezen jelentés „Alapvető jogok” című II. részének 1. fejezetében is bemutatott **Egenberger és IR** ítéletben a Bíróság nagytanácsa a 2000/78 irányelvnek a valamely egyház vagy egyéb, valláson vagy meggyőződésen alapuló szellemiségű szervezet szakmai tevékenységére tekintettel történő értelmezésének kérdésében, valamint többek között a valamely egyházon vagy egyházhoz tartozó szervezeten belüli állás betöltése vallási feltételeinek a Charta 21. és 47. cikke alapján történő hatékony bírósági felülvizsgálatának kérdésével kapcsolatban határozott.

A 2018. április 17-én hozott **Egenberger** ítélet (C-414/16, [EU:C:2018:257](#)) alapjául szolgáló ügy egy felekezeti nélküli személynek az evangélikus diakóniai és fejlesztési egyesületnél meghirdetett állásra való jelentkezésének elutasítására vonatkozott, amely egyesület a németországi evangélikus egyház magánjog hatálya alá tartozó segélyszervezete. Az álláshirdetés szerint a pályázóknak az evangélikus egyházhoz vagy a németországi keresztény egyházak munkaközösségéhez tartozó egyházban kellett tagsággal rendelkezniük. A felperes – mivel nem hívták meg felvételi beszélgetésre, és ezért úgy vélte, hogy valláson alapuló hátrányos megkülönböztetés érte – keresetet indított az evangélikus egyesület ellen a német bíróságok előtt kártérítést kérve.

A Bíróság megállapította, hogy a 2000/78 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamok fenntarthatnak olyan nemzeti rendelkezéseket, mint amilyenek az alapügyben alkalmazandók voltak, amelyek alapján valláson vagy meggyőződésen alapuló szellemiségű szervezetek munkaerőfelvételi eljárás keretében valláshoz vagy meggyőződéshez kapcsolódó követelményt határozhatnak meg. E lehetőség mindazonáltal attól az említett rendelkezésben kimondott azon feltételtől függ, hogy az adott „személy vallása vagy meggyőződése lényeges, törvényes és igazolt szakmai követelménynek” minősül „tekintettel a szervezet szellemiségére”.

Mivel az alapügyre alkalmazandó nemzeti jog ezen feltétel betartásának bírósági felülvizsgálatát a hitalapú egyházi önmeghatározás alapján történő valószínűségi vizsgálatra korlátozta, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresett választ, hogy az ilyen korlátozott felülvizsgálat összhangban van-e a 2000/78 irányelvvel.

E tekintetben a Bíróság először is azt állapította meg, hogy a 2000/78 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének célja a megfelelő egyensúly biztosítása egyfelől az egyházak (és egyéb, valláson vagy meggyőződésen alapuló szellemiségű szervezetek autonómiához való joga), másfelől a munkavállalók azon joga között, hogy – különösen a felvételi eljárás során – ne érje őket valláson vagy meggyőződésen alapuló hátrányos megkülönböztetés. Ezzel összefüggésben az említett rendelkezés mondja ki azokat a feltételeket, amelyeket figyelembe kell venni azon mérlegelés során, amelyet az adott esetben versengő jogok közötti megfelelő egyensúly biztosítása érdekében el kell végezni. Erre tekintettel, ha valamely egyház (vagy egyéb, valláson vagy meggyőződésen alapuló szellemiségű szervezet) olyan aktus vagy döntés alátámasztása érdekében, mint például a nála betöltendő állásra benyújtott jelentkezés elutasítása, arra hivatkozik, hogy az érintett tevékenység jellege vagy e tevékenységek tervezett gyakorlásának feltételrendszere miatt a vallás az említett egyház szellemiségére

tekintettel lényeges, törvényes és igazolt szakmai követelménynek minősül, lehetőséget kell biztosítani arra, hogy ezt az állítást a Charta 47. cikke értelmében hatékony bírósági felülvizsgálat keretében vizsgálják, és az ilyen felülvizsgálat ezen túlmenően nem ellentétes az EUMSZ 17. cikkel.

A 2000/78 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének értelmében vett „lényeges, törvényes és igazolt szakmai követelmény” fogalmát illetően a Bíróság kimondta, hogy az ilyen követelménynek a szóban forgó szakmai tevékenység jellege és gyakorlásának feltételrendszere miatt, az érintett egyház vagy szervezet szellemiségére tekintettel szükségesnek és objektív módon előírtnak kell lennie, és nem foglalhat magában az ezen szellemiségtől vagy az említett egyház vagy szervezet autonómiához való jogától idegen megfontolásokat. E követelménynek egyébiránt összhangban kell lennie az arányosság elvével.

A 2018. szeptember 11-én hozott **IR** ítélet (C-68/17, [EU:C:2018:696](#)) egy katolikus felekezethez tartozó főorvosnak egy német katolikus kórház által azon okból történő elbocsátására vonatkozott, hogy e főorvos, miután elvált első házastársától, akivel katolikus szertartás szerint kötött házasságot, polgári házasságot kötött. A főorvos és a katolikus kórház között létrejött munkaszerződés a kánonjogra hivatkozott, amelynek értelmében az ilyen újbóli házasságkötés a vezető tisztséget betöltő orvos kórház szellemiségéhez való lojalitására vonatkozó kötelezettsége súlyos megsértésének minősül, és megalapozza az elbocsátását.

A Bíróság az *Egenberger* ítélettel összhangban emlékeztetett arra, hogy valamely egyház vagy egyéb, valláson vagy meggyőződésen alapuló szellemiségű szervezet azon döntésének, hogy vezető beosztású alkalmazottaira azok felekezethez tartozásától vagy felekezeten kívüliségétől függően a nemzeti jogot alkalmazva eltérő követelményeket ír elő a jóhiszemű és a tevékenységnek a szervezet szellemiségéhez hű végzése tekintetében, hatékony bírósági felülvizsgálat tárgyát kell képeznie. E felülvizsgálat alapján ugyanis meg kell tudni bizonyosodni többek között a szakmai tevékenységek jellege vagy a gyakorlásuk feltételrendszere tekintetében a 2000/78 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében meghatározott feltételek teljesüléséről, és arról, hogy az arányosság elvének megfelelően a vallás vagy meggyőződés a szóban forgó egyház szellemisége szempontjából lényeges, törvényes és igazolt szakmai követelményt képez-e. Ebben az ügyben a Bíróság úgy vélte, hogy a katolikus egyház által képviselt, házassággal kapcsolatos nézet látszólag nem képezte a szóban forgó – a felperes által ellátott, kórházi környezetben való egészségügyi tanácsadás és ellátás nyújtásában, valamint az általa vezetett belgyógyászati osztály működtetésében álló – szakmai tevékenység lényeges feltételét, amit egyébként az is megerősít, hogy a felperes által betöltött munkakörrel azonos, vezetői feladatokat is magukban foglaló orvosi munkaköröket a kórház olyan munkavállalói is betöltötték, akik nem tartoztak a katolikus felekezethez.

A 2018. június 26-án hozott **MB (Nemváltoztatás és öregségi nyugdíj)** ítéletben (C-451/16, [EU:C:2018:492](#)) a Bíróság nagytanácsa a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmódnak a szociális biztonság területén történő megvalósításáról szóló 79/7 irányelvvél¹²⁴ kapcsolatban hozott határozatot. Ebben az ügyben a brit szabályozás az 1950. április 6. előtt született nők és az 1953. december 6. előtt született férfiak számára különböző – 60, illetve 65 éves – nyugdíjkorhatárt határozott meg. Ebben az ügyben egy férfinak született és egy nővel házasságot kötő, majd egy nemet megváltoztató sebészeti beavatkozáson áteső személytől tagadták meg női minőségében a nyugdíjra való jogosultságot amiatt, hogy nem rendelkezett a neme megváltoztatásának teljes hatályú elismeréséről szóló igazolással, amelyet csak házasságának érvénytelenítését követően kaphatott volna meg, noha házas kívánt maradni.

A Bíróság, miközben rámutatott, hogy a szóban forgó szabályozás kevésbé kedvező bánásmódban részesíti azt a személyt, aki nemet változtatott a házasságkötése után, mint azt a házas személyt, aki megtartotta születési nemét, ugyanis a házasság érvénytelenítésére vonatkozó vitatott feltétel csak az előbbiekre vonatkozott, úgy vélte, hogy e szabályozás összeegyeztethetetlen lehet a 79/7 irányelvvél, ha e két személyi

124| A férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról szóló, 1978. december 19-i 79/7/EGK tanácsi irányelv (HL 1979. L 6., 24. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 215. o.).

kategória helyzete összehasonlítható. A szóban forgó, az idős kor kockázataival szemben azáltal védelmet biztosító nyugdíj célját és nyújtási feltételeit illetően, hogy az érintett személy számára – függetlenül családi állapotától – egyéni jogot biztosít a szakmai pályafutása során befizetett járulékok alapján szerzett öregségi nyugdíjra, a Bíróság megállapította, hogy ez a helyzet áll fenn.

Következésképpen, tekintve, hogy a brit kormány által hivatkozott azon akkori célkitűzés, hogy elkerüljék az azonos nemű személyek közötti házasságot, nem tartozik a nemen alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma alá, a 79/7 irányelv által elfogadott kivételek közé, a Bíróság megállapította, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás nemen alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül, és ezért összeegyeztethetetlen a 79/7 irányelvvvel.

2. A várandós, gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi védelme

A Bíróság a *Porras Guisado ítéletben* és a *González Castro ítéletben* a várandós, gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók 92/85 irányelv¹²⁵ szerinti munkahelyi védelme tárgyában határozott.

A 2018. február 22-én hozott *Porras Guisado* ítéletben (C-103/16, [EU:C:2018:99](#)) a Bíróság a várandós munkavállalók részére a 98/59 irányelv¹²⁶ szerint csoportos létszámcsökkentésre irányuló eljárás keretében nyújtott védelemmel foglalkozott. Ebben az ügyben egy spanyol társaság csoportos létszámcsökkentés érdekében kezdeményezett konzultációs eljárást a munkavállalók képviselőivel. A tárgyalócsoporthal kidolgozott, az elbocsátandó munkavállalók kiválasztásának feltételeit és az állásoknak a vállalkozáson belüli megtartásának elsőbbségére vonatkozó szempontokat rögzítő megállapodásnak megfelelően a társaság felmondólevelet juttatott el egy akkor várandós munkavállalónak. A kérdéses munkavállaló az elbocsátását bíróság előtt támadta meg.

A Bíróság megállapította, hogy a 92/85 irányelvvvel nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi a várandós munkavállaló elbocsátását a csoportos létszámcsökkentés keretében. Ha ugyanis az elbocsátásról szóló határozatot alapvetően az érintett várandós állapota miatt hozták, akkor az nem egyeztethető össze az ezen irányelvben rögzített elbocsátási tilalommal, ellenben a terhesség kezdetétől a szülési szabadság végéig tartó időszak alatt a munkavállaló várandós állapotával össze nem függő okból történő elbocsátásról szóló határozat nem ellentétes a 92/85 irányelvvvel, amennyiben a munkáltató írásbeli indokát adja az ilyen elbocsátásnak, és az adott személy elbocsátását az érintett nemzeti jogszabályok, illetve gyakorlat megengedi. Ebből következik, hogy a nem a munkavállaló személyében rejlő okok, amelyekre a 98/59 irányelv alapján a csoportos létszámcsökkentéssel összefüggésben hivatkozni lehet, a munkavállaló állapotával összefüggésbe nem hozható, a 92/85 irányelv értelmében vett különleges esetek hatálya alá tartoznak.

Ezenkívül a munkáltató azon kötelezettségét illetően, hogy írásban indokolja meg az elbocsátást, a munkáltató a nem a várandós munkavállaló személyében rejlő azon (különösen gazdasági, műszaki, szervezeti vagy termelési jellegű) okok megjelölésére is szorítkozhat, amelyek alapján a csoportos létszámcsökkentést végrehajtja, feltéve hogy tájékoztatást nyújt az elbocsátani kívánt munkavállalók kiválasztásakor figyelembe vett objektív kritériumokról.

125] A várandós, a gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1992. október 19-i 92/85/EGK tanácsi irányelv (tizedik egyedi irányelv a 89/391/EGK irányelv 16. cikke (1) bekezdésének értelmében) (HL 1992. L 348., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 110. o.).

126] A csoportos létszámcsökkentésre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1998. július 20-i 98/59/EK tanácsi irányelv (HL 1998. L 225., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 327. o.).

Egyébiránt a Bíróság kimondta, hogy a 92/85 irányelvvel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem tiltja meg főszabály szerint a várandós, gyermekágyas vagy szoptató nők elbocsátását (megelőző védelem), hanem csupán azt írja elő, hogy az elbocsátás jogellenessége esetén meg kell állapítani az elbocsátás semmisségét (jövátételre irányuló védelem). E tekintetben a Bíróság úgy vélte, hogy a jövátételre irányuló védelem még akkor sem helyettesítheti a megelőző védelmet, ha az előbbi keretében az elbocsátott munkavállalót visszahelyezik az eredeti munkakörébe, és kifizetik az elbocsátás miatt elmaradt munkabért.

A Bíróság végül megállapította, hogy a 92/85 irányelvvel nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a csoportos létszámcsökkentés keretében nem tartalmaz olyan előírást, amely a várandós, gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók számára ezen elbocsátás fogantatosítását megelőzően elsőbbséget biztosítana az állás megtartását vagy az áthelyezést illetően. Ugyanakkor, mivel az irányelv csak minimumkövetelményeket ír elő, a tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy a várandós, gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók részére magasabb szintű védelmet biztosítsanak.

A 2018. szeptember 19-én hozott *González Castro* ítéletben (C-41/17, [EU:C:2018:736](#)) a Bíróság a munkát többműszakos munkarendben, részben éjszaka végző várandós, gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi védelmének kérdésében is határozott. Ebben az ügyben a felperes, aki biztonsági őrként változó műszakban, részben éjszakai időben végzett munkát, munkaszerződésének felfüggesztését és a szoptatás ideje alatt fennálló kockázatra tekintettel járó ellátás folyósítását kérte. E célból kérte a munkahelyi balesetek és a foglalkozási megbetegedések kockázatára kiterjedő biztosítást nyújtó szervezettől a szoptatási időszak alatti munkahelyi kockázat fennállását megállapító orvosi igazolás kiállítását, amit megtagadtak tőle.

Először a Bíróság kimondta, hogy a 92/85 irányelv alkalmazandó egy olyan helyzetre, amelyben az érintett női munkavállaló többműszakos munkarendben végez munkát, és ennek keretében csak a feladatai egy részét teljesíti éjszaka. Mivel ezen irányelv a 7. cikkében szereplő „éjszakai munka” fogalmának pontos tartalmára vonatkozóan semmilyen pontosítást nem nyújt, a Bíróság úgy vélte, hogy a szóban forgó munkavégzést a 2003/88 irányelv¹²⁷ értelmében vett „éjszakai időben” történő munkavégzésnek kell tekinteni, és így az érintettet ugyanezen szabály fényében „éjszakai munkát végző munkavállalónak” kellett minősíteni. A Bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy a 92/85 irányelv nem értelmezhető kevésbé kedvezően, mint a 2003/88 irányelv, és magának a 92/85 irányelvnek a várandós, gyermekágyas vagy szoptató munkavállalókat megillető védelem megerősítésére irányuló céljával sem értelmezhető ellentétesen. Annak érdekében, hogy a női munkavállaló az éjszakai munka keretében e védelemben részesülhessen, be kell mutatnia mindazonáltal az azt tanúsító orvosi igazolást, hogy ez szükséges a biztonsága vagy egészsége érdekében.

Másodszor a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 2006/54 irányelv¹²⁸ szerint a tagállamoknak igazságszolgáltatási rendszerükkel összhangban meg kell tenni a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az alperesnek kelljen azt bizonyítani, hogy az egyenlő bánásmód elvét nem sértették meg, amennyiben valaki úgy ítéli meg, hogy ezen elv alkalmazásának elmulasztása miatt sérelmet szenvedett, és bíróság vagy más illetékes hatóság előtt olyan tényekre hivatkozik, amelyekből közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetésre lehet következtetni. A Bíróság ezt követően megállapította, hogy ez a bizonyítási teher megfordítására vonatkozó szabály alkalmazandó akkor, ha az érintett női munkavállaló azt valószínűsítő bizonyítékokat szolgáltat, hogy a munkahelyi kockázat értékelése nem tartalmazott az egyedi helyzetét figyelembe vevő különös vizsgálatot, és ez alapján feltételezhető a nemen alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés megvalósulása.

127] A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 299., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 381. o.).

128] A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról (átdolgozott szöveg) szóló, 2006. július 5-i 2006/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 204., 23. o.).

Ugyanígy a várandós, gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkaköri kockázatainak értékelésére nem vonatkozhatnak az ezen irányelv szerinti általános rendszer keretében alkalmazandónál kevésbé szigorú követelmények, amely irányelv meghatározza, hogy milyen intézkedéseket szükséges meghozni az összes olyan tevékenységgel kapcsolatban, amely e munkavállalók számára valószínűsíthetően különös kockázatot jelent. Ezen értékelésnek ki kell terjednie a női munkavállaló egyedi helyzetét figyelembe vevő különös vizsgálatra annak meghatározása érdekében, hogy az ő, illetve gyermeke egészsége vagy biztonsága veszélynek van-e kitéve. Amennyiben erre a vizsgálatra nem kerül sor, az az adott nőnek a 92/85 irányelv értelmében vett, terhességgel vagy szülési szabadsággal kapcsolatosan kevésbé kedvező bánásmódban való részesítésének minősül, ami a 2006/54 irányelv értelmében vett, nem alapuló hátrányos megkülönböztetésnek minősül, és a bizonyítási teher megfordulására vonatkozó szabály alkalmazását vonja maga után.

3. A határozott időre alkalmazott munkavállaló védelme

A 2018. június 5-én hozott **Grupo Norte Facility** ítéletben (C-574/16, [EU:C:2018:390](#)) és **Montero Mateos** ítéletben (C-677/16, [EU:C:2018:393](#)) a Bíróság nagytanácsa a *határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keretmegállapodás*¹²⁹ 4. szakasza 1. pontjának értelmezéséről határozott, amely tiltja, hogy a határozott időre alkalmazott munkavállalókat kedvezőtlenebb bánásmódban részesítsék, mint az összehasonlítható határozatlan időre alkalmazott munkavállalókat, kivéve ha az eltérő bánásmódot objektív okokkal igazolják.

Az első ügy egy határozott időre alkalmazott munkavállalóra vonatkozott, aki egy részlegesen nyugdíjba vonuló másik munkavállalót váltott fel. Az első munkavállaló helyettesítési munkaszerződése az általa helyettesített munkavállaló teljes nyugdíjba vonulásának napjával járt le. A második ügy egy határozatlan időre alkalmazott munkavállaló helyettesítése céljából, majd később üres álláshely ideiglenes betöltése érdekében létrejött helyettesítési célú (interinidad) munkaszerződéssel határozott időre alkalmazott munkavállalóra vonatkozott. Egy felvételi eljárás lefolytatását követően az ezen, határozott időre alkalmazott munkavállaló által betöltött álláshelyet az ezen eljárást követően kiválasztott személlyel töltötték be, és a munkáltató az érintett szerződését az említett szerződés lejártakor megszüntette. Az érintett határozott időre alkalmazott munkavállalók ekkor keresetet indítottak, az első esetben a határozott időre szóló szerződés lejártakor a határozatlan időre szóló szerződést megtagadó határozattal, a másodikban a szerződés – felek által meghatározott – lejáratának időpontjában történő megszüntetésével szemben. A spanyol jog a határozatlan időre szóló szerződés megszűnése vagy objektív okból történő megszüntetése esetében végkielégítés fizetését írja elő. Ezzel szemben a helyettesítés céljából létrejött szerződés megszűnésének esetére semmilyen végkielégítés nem járt, és a helyettesítési szerződés megszüntetése esetén a határozatlan időre szóló szerződés megszüntetésekor járó végkielégítésnél alacsonyabb összegű végkielégítés járt. A szóban forgó ügyekben tehát a vita tárgyát az érintett végkielégítések megállapítása és összege képezte.

A Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontja tiltja, hogy a munkafeltételek tekintetében kedvezőtlenebb bánásmódban részesítsék a határozott időre alkalmazott munkavállalókat, mint az összehasonlítható határozatlan időre alkalmazott munkavállalókat csupán azért, mert határozott időre alkalmazzák őket, kivéve ha az eltérő bánásmód objektív okokkal igazolható.

A Bíróság ezt követően kimondta, hogy a helyettesítési és a helyettesítés céljából létrejött (interinidad) munkaszerződések megszűnése ténybeli és jogi szempontból egyaránt lényegesen eltérő kontextusba illeszkedik, mint a határozatlan időre alkalmazott munkavállalók munkaszerződésének valamely, a spanyol

¹²⁹ Az ESZSZ, az UNICE és a CEEP által a határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keretmegállapodásról szóló, 1999. június 28-i 1999/70/EK tanácsi irányelv (HL 1999. L 175., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 368. o.) mellékletében szereplő, a határozott ideig tartó munkaviszonyról szóló, 1999. március 18-án kötött keretmegállapodás.

jog szerinti objektív okból történő megszüntetése. A „határozott időre létrejött szerződés” fogalmának a keretmegállapodás 3. szakaszának 1. pontjában szereplő meghatározásából ugyanis az következik, hogy az ilyen jellegű szerződés azon idő lejártakor, amelyre e szerződést megkötötték, és e lejáratú időpontot meghatározott feladat elvégzése, egy konkrét időpont elérése vagy egy adott esemény bekövetkezése is meghatározhatja, a jövőre nézve hatályát veszti. Így az olyan határozott időre szóló munkaszerződés felei, mint a helyettesítési szerződés vagy a helyettesítés céljából létrejött (interinidad) munkaszerződés, e szerződés megkötésétől kezdve ismerik azt az időpontot vagy eseményt, amelynek bekövetkezésével e szerződés megszűnik. E határidő korlátokat szab a munkaviszony időtartamának, anélkül hogy a feleknek az említett szerződés megkötését követően nyilatkozniuk kellene az erre vonatkozó szándékukról.

Ezzel szemben a határozatlan idejű munkaszerződésnek a hatályos jog szerinti valamely okból történő, munkáltató általi megszüntetése olyan körülmények bekövetkezéséből ered, amelyeket a szerződés megkötésének időpontjában nem láttak előre, és amelyek felborítják a munkaviszony szokásos menetét. Így a spanyol törvény éppen azért írja elő szolgálati évenként húsznapos munkabérnek megfelelő összegű végkielégítés fizetését az említett, elbocsátott munkavállaló részére, hogy e munkavállaló ellentételezést kapjon a munkaviszony ilyen okból történő megszüntetésének váratlansága, és következésképpen az említett munkaviszony stabilitásához a megszüntetés időpontjában fűzött elvárásainak megfiúsulása miatt. A Bíróság következésképpen azt állapította meg, hogy a kérdéses ügyekben szereplő végkielégítések különös vagy eltérő tárgya, ugyanúgy, mint azok folyósításának különös háttere egyaránt a határozott időre alkalmazott munkavállalók és a határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti eltérő bánásmódot igazoló objektív oknak tekinthető.

A második ügyben a Bíróság mindazonáltal kiemelte, hogy az érintett a helyettesítés céljából létrejött (interinidad) szerződése megkötésének időpontjában nem ismerhette azt a konkrét időpontot, amikor az általa e szerződés alapján betöltött álláshelyet véglegesen betöltik, ahogyan azt sem, hogy az említett szerződés szokatlanul hosszú időtartamra szól majd. Következésképpen a Bíróság a kérdést előterjesztő bíróságot kérte fel annak vizsgálatára, hogy e szerződés lejártának előre nem látható jellegére, valamint e szerződés szokatlanul hosszú időtartamára tekintettel e szerződést át kell-e minősíteni határozatlan időre szóló munkaszerződéssé.

4. Munkaidő-szervezés

A 2018. november 20-án hozott *Sindicatul Familia Constanța és társai* ítéletben (C-147/17, [EU:C:2018:926](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróságnak a *munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló 89/391 irányelvvel*¹³⁰ *együttesen értelmezett 2003/88 irányelv hatályáról* kellett határoznia. Az ügy olyan nevelőszülőkre vonatkozott, akik olyan gyermeket fogadnak otthonukba állandó jelleggel, akinek szüleitől végleges vagy átmeneti jelleggel megvonták a felügyeleti jogot, és e nevelőszülőknél biztosítaniuk kell e gyermek nevelését és gondozását. Főtevékenységüket e szolgáltatások képezték, és ellenszolgáltatásként a hatáskörrel rendelkező hatóságtól, amellyel munkaszerződést kötöttek, pénzügyi ellentételezést kaptak. A gyermekek szükségleteit figyelembe véve az éves szabadság gyermekek nélküli eltöltése a munkáltató jóváhagyásától függött. A nevelőszülők kiegészítő ellentételezést sem kaptak azért, hogy folyamatosan gondoskodnak a gyermekek szükségleteiről, és előre meghatározott pihenőidő eltöltésére sem voltak jogosultak. E nevelőszülők közül többen a heti pihenőidők és a törvény által meghatározott

¹³⁰ | A munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1989. június 12-i 89/391/EGK tanácsi irányelv (HL 1989. L 183., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 349. o.).

szabadságok alatt és más szabadnapokon végzett tevékenységek tekintetében az alapbér 100%-ának megfelelő mértékű emeléssel megegyező összegű munkabér, valamint a fizetett éves szabadság megváltása iránti kérelmet nyújtottak be.

A Bíróság megállapította, hogy noha az ilyen nevelőszülők a 2003/88 irányelv értelmében vett „munkavállalóknak” minősülnek, az a nevelőszülői tevékenység azonban, amely abból áll, hogy a nevelőszülő állami hatósággal fennálló munkaviszony keretében egy gyermeket befogad és integrál otthonába, és folyamatos jelleggel gondoskodik a gyermek harmonikus fejlődéséről és neveléséről, nem tartozik a 2003/88 irányelvnek a 89/391 irányelv hatályára utaló szabállyal meghatározott hatálya alá.

A Bíróság szerint ugyanis tekintve, hogy az ilyen tevékenység a gyermekvédelem részét képezi, amely az alapvető állami feladatok körébe tartozó közérdekű feladatnak minősül, és a gyermekvédelemhez kötődő más tevékenységekhez viszonyított különleges jellege abból ered, hogy célja a nevelőszülőre bízott gyermek folyamatos és hosszú távú integrálása a nevelőszülő otthonába és családjába, azt a 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdése első albekezdésének hatálya alá tartozónak kell tekinteni, amely rendelkezés értelmében ezen irányelv nem alkalmazható, ha az egyes különleges közszolgálati tevékenységekre jellemző sajátosságok szükségszerűen ellentétben állnak vele.

A Bíróság különösen azt emelte ki, hogy az olyan gyermekek egy nevelőszülő otthonába és családjába történő folyamatos és hosszú távú integrációja, akik nehéz családi helyzetüknél fogva különlegesen sérülékenyek, megfelelő eszköznek tekinthető a gyermeknek a Charta 24. cikkében foglalt, mindenek fölött álló érdekének védelméhez. Ilyen körülmények között az, ha a nevelőszülő számára szabályos időközönként biztosítani kell a jogot, hogy a nála elhelyezett gyermektől megváljon egy meghatározott számú munkaóra vagy olyan időszakok folyamán, amelyek, mint a heti vagy éves pihenőidők, általában a családi élet alakítására alkalmas pillanatokhoz kapcsolódnak, közvetlenül ellentétes lenne a nemzeti hatóságok arra irányuló céljával, hogy a nevelőszülő gondozására bízott gyermeket folyamatos jelleggel és hosszú távon integrálják a nevelőszülő otthonába és családjába.

A Charta 31. cikkének (2) bekezdését illetően, amely a fizetett éves szabadsághoz való alapvető jogot rögzíti, a Bíróság ismét kiemelte, hogy a román jog előírja, hogy a nevelőszülő és munkáltatója között létrejött szerződésnek tartalmaznia kell a nevelőszülő szabadidejének tervezésére vonatkozó elemeket, többek között a nevelésbe vett gyermek időbeosztását, és elismeri a nevelőszülők számára a fizetett éves szabadsághoz való jogot, ám a rájuk bízott gyermek nélkül töltendő szabadság kivételét a munkáltató engedélyéhez köti, amely engedélynek tiszteletben kell tartania az érintett gyermek védelmére irányuló feladat megfelelő ellátását. A Bíróság ennek megfelelően úgy vélte, hogy az említett nevelőszülők napi és heti pihenőidőhöz, valamint fizetett éves szabadsághoz való jogának e törvényi korlátozásai tiszteletben tartják e jog lényeges tartalmát, és szükségesnek bizonyulnak azon, az Unió által elismert közérdekű cél megvalósításához, amelyet a gyermek mindenek fölött álló érdekének védelme jelent.

5. A fizetett éves szabadsághoz való jog

A fizetett éves szabadsághoz való jog témájában öt ítélet érdemel említést. Az első a szülői szabadságnak a fizetett éves szabadsághoz való jog meghatározásánál történő figyelembevételének kérdésére vonatkozik. Három további ítélet vonatkozik a ki nem vett, fizetett éves szabadságra, és különösen egyikük esetében

arra a kérdésre, hogy öröklés útján átszállhat-e az elhunyt munkavállalót e címen megillető pénzbeli megváltáshoz való jog. Az ötödik ítélet a fizetett éves szabadság címén fizetett munkabér kiszámítása során a csökkentett munkarendű időszakok figyelembevételének kérdésére vonatkozik.

A 2018. október 4-én hozott **Dicu** ítéletben (C-12/17, [EU:C:2018:799](#)) a Bíróság nagytanácsa abban a kérdésében határozott, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jognak a 2003/88 irányelv 7. cikke szerinti meghatározása céljából tényleges munkavégzéssel töltött időnek minősül-e a munkavállaló által a referencia-időszakban igénybe vett szülői szabadság időtartama. Az alapügy egy román bírónőre vonatkozott, aki a szülési szabadságot követően 2015 folyamán több hónapra keresztül két évnél fiatalabb gyermek nevelését szolgáló szülői szabadságot vett igénybe, majd ezután közvetlenül 30 nap fizetett éves szabadságot vett ki. Ezt követően munkáltatójától kérte, hogy adja ki neki a fizetett éves szabadságából fennmaradó öt napot, amelyre véleménye szerint a tárgyévben jogosult volt. E kérelmet azzal az indokkal utasították el, hogy a román jog szerint a fizetett éves szabadság időtartama arányos a tárgyévben tényleges munkavégzéssel töltött idővel, valamint hogy e tekintetben a 2015-ben az érintett által igénybe vett szülői szabadság időtartama a fizetett éves szabadsághoz való jogosultságának meghatározása céljából nem tekinthető tényleges munkavégzéssel töltött időnek.

A Bíróság, miután emlékeztetett arra, hogy a Charta 31. cikkének (2) bekezdésében rögzített legalább négyhetes fizetett éves szabadságot – amint azt a 2003/88 irányelv 7. cikke előírja – az uniós szociális jog különleges fontossággal bíró elvének kell tekinteni, megjegyezte, hogy a fizetett éves szabadság célja azon az előfeltevésen alapul, hogy a munkavállaló a referencia-időszak során ténylegesen dolgozott. A munkavállaló számára a pihenés lehetővé tételére irányuló célkitűzés ugyanis azt feltételezi, hogy ez a munkavállaló olyan tevékenységet végzett, amely igazolja, hogy – a biztonságának és egészségének a 2003/88 irányelvben említett védelmének biztosítása céljából – heti pihenőidőt, valamint kikapcsolódásra és szabad időtöltésre alkalmas időt vegyen igénybe. Következésképpen a fizetett éves szabadsághoz való jogot – főszabály szerint – a munkaszerződés alapján teljesített, tényleges munkavégzéssel töltött idő alapján kell meghatározni.

A Bíróság hozzátette, hogy az ítélkezési gyakorlata bizonyos olyan sajátos helyzetekben, amelyekben a munkavállaló többek között megfelelően igazolt betegség vagy szülési szabadság miatti távollét okán nem tudja teljesíteni feladatait, kétségtelenül elismeri, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jogot a tagállamok nem rendelhetik alá azon feltételnek, hogy a munkavállalónak ténylegesen munkát kellett végeznie. E helyzetekben a szóban forgó munkavállalókat tehát a kérdéses időszak során ténylegesen dolgozó munkavállalókhöz hasonlóan kell tekinteni.¹³¹ A Bíróság szerint a szülői szabadságon lévő munkavállaló helyzete ugyanakkor különbözik az egészségügyi állapota miatt keletkezett munkaképtelenségből eredő helyzettől vagy a szülési szabadsághoz való jogát gyakorló munkavállaló helyzetétől. Először is, a szülői szabadság ugyanis nem ölt előre nem látható jelleget, és az esetek többségében a munkavállaló azon szándékából ered, hogy gondozni kívánja gyermekét. A szülői szabadságon lévő munkavállalót ezenkívül nem akadályozzák betegség okozta fizikai vagy pszichikai korlátok. A szülői szabadságtól eltérően a szülési szabadság egyébiránt a nő terhesség alatti testi épségének védelmét, majd azt követően, a terhességet és a szülést követő időszakban a nő és gyermeke közötti különleges viszony védelmét szolgálja. E vonatkozásban a Bíróság megállapította, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkét akként kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az a nemzeti rendelkezés, amely az e cikkben a munkavállaló számára egy referencia-időszak tekintetében garantált fizetett éves szabadsághoz való jog meghatározása céljából az e munkavállaló által az említett időszakban igénybe vett szülői szabadság időtartamát nem minősíti tényleges munkavégzéssel töltött időnek.

¹³¹ Lásd e tekintetben: a Bíróság 2012. január 24-i **Dominguez** ítélete (C-282/10, [EU:C:2012:33](#)), 2009. január 20-i **Schultz-Hoff és társai** ítélete (C-350/06 és C-520/06, [EU:C:2009:18](#)) és 2004. március 18-i **Merino Gómez** ítélete (C-342/01, [EU:C:2004:160](#)).

A 2018. november 6-án hozott **Kreuziger** ítéletben (C-619/16, [EU:C:2018:872](#)) és **Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften** ítéletben (C-684/16, [EU:C:2018:874](#))¹³² a Bíróság nagytanácsa a 2003/88 irányelv 7. cikkével és a Charta 31. cikkének (2) bekezdésével összeegyeztethetetlenek nyilvánította azon nemzeti szabályozásokat, amelyek értelmében a munkavállaló automatikusan és pénzbeli megváltás nélkül elveszíti az e szabadságra vonatkozó referencia-időszak vége vagy a munkaviszony megszűnése előtt ki nem vett, fizetett éves szabadságát, amennyiben nem kérte, hogy megfelelő időben gyakorolhassa a fizetett éves szabadsághoz való jogát. Az alapügyekben az említett nemzeti szabályozásoknak megfelelően elutasították a munkavállalók által benyújtott, a munkaviszonyuk megszűnése előtt ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltására irányuló kérelmeket. A Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften ügy különlegessége abban állt, hogy a munkáltató hozzávetőleg két hónappal a munkaviszony megszűnése előtt felkérte a munkavállalót, hogy szabadságát vegye ki, azonban nem kötelezte e szabadság kivételére.

A Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy ha egy munkaviszony megszűnik, a munkavállaló a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján jogosult a ki nem vett éves szabadság pénzbeli megváltására. A Bíróság ezt követően megállapította, hogy az, hogy egy nemzeti szabályozás előírja, hogy az érintett munkavállaló, mivel nem kérte, hogy a munkaviszonyának megszűnése előtt gyakorolhassa a fizetett éves szabadsághoz való jogát, automatikusan – és annak előzetes ellenőrzése nélkül, hogy a munkáltató ténylegesen lehetőséget biztosított-e számára e jog gyakorlására, különösen megfelelő információ szolgáltatásával – elveszti e jogot és ehhez kapcsolódóan a ki nem vett szabadság után járó pénzbeli megváltást, figyelmen kívül hagyja azon korlátokat, amelyek feltétlenül kötik a tagállamokat, amikor ezen jog gyakorlási módozatait pontosítják. Ellenben, ha a munkáltató a rá háruló bizonyítási tehernek eleget tud tenni, és a munkavállaló szándékosan és az abból feltételezhetően eredő következmények teljes ismeretében tartózkodott a fizetett éves szabadságának kivételétől, miután lehetővé tették számára az e szabadsághoz való jogának tényleges gyakorlását, a 2003/88 irányelv 7. cikkével és a Charta 31. cikkének (2) bekezdésével nem ellentétes e jog elvesztése, sem pedig a munkaviszony megszűnése esetén a ki nem vett, fizetett éves szabadság után járó pénzbeli megváltás ehhez kapcsolódó hiánya.¹³³

A 2018. november 6-i **Bauer és Willmeroth** ítéletben (C-569/16 és C-570/16, [EU:C:2018:871](#)) a Bíróság nagytanácsa ismét a 2003/88 irányelv 7. cikkében és a Charta 31. cikkének (2) bekezdésében a munkavállalóknak biztosított fizetett éves szabadsághoz való jogról, különösen pedig az elhunyt munkavállaló ki nem vett szabadság pénzbeli megváltásához való jogának öröklés útján az örökösire való átszállásának lehetőségéről határozott. E tekintetben a Bíróság többek között megerősítette,¹³⁴ hogy nem csak a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdéséből, hanem a Charta 31. cikkének (2) bekezdéséből is következik, hogy annak megakadályozása érdekében, hogy az e munkavállaló által megszerzett fizetett éves szabadsághoz való alapvető jog visszaható hatállyal elveszzen, ideértve annak vagyoni alkotórészét is, az érdekeltnek a ki nem vett szabadság pénzbeli megváltásához való joga öröklés útján átszállhat az örökösire.¹³⁵

A 2018. december 13-án hozott **Hein** ítéletben (C-385/17, [EU:C:2018:1018](#)) a Bíróság a csökkentett munkarendű időszakoknak a 2003/88 irányelv 7. cikkében biztosított fizetett éves szabadság címén juttatott munkabér kiszámítása során történő figyelembevételének lehetőségével kapcsolatban határozott. Az alapeljárás egy német munkavállaló

132| Ezen ítéleteket e jelentés II., „Alapvető jogok” című része is bemutatja.

133| A Charta 31. cikkének a magánszemélyek közötti jogvitákban való felhívhatóságát illetően lásd ezen ítéleteknek az e jelentés II.1., „Az Európai Unió Alapjogi Chartájának a magánszemélyek közötti jogviták keretében való felhívhatósága” című részében történő bemutatását.

134| Lásd még ebben az értelemben: 2014. június 12-i **Bollacke** ítélet (C-118/13, [EU:C:2014:1755](#)).

135| A Charta 31. cikkének a magánszemélyek közötti jogvitákban való felhívhatóságát illetően lásd ezen ítéletnek az e jelentés II.1., „Az Európai Unió Alapjogi Chartájának a magánszemélyek közötti jogviták keretében való felhívhatósága” című részében történő bemutatását.

és munkáltatója között a szabadságra szóló fizetés, azaz a fizetett szabadságai címén a munkavállalónak járó díjazás kiszámítása tárgyában folyt. A referenciaév során a munkavállaló által csökkentett munkarendben töltött időszakokra tekintettel a munkáltató a szabadságra szóló fizetésének összegét a rendes bér alatti bruttó órabér alapján számította ki. E tekintetben a munkáltató figyelembe vette a munkaviszonyukat szabályozó kollektív szerződés rendelkezéseit.

A Bíróság először is úgy vélte, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jognak a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében megkövetelt minimum fölé emelése vagy az összefüggő fizetett éves szabadsághoz való jog megszerzésének lehetősége a munkavállalók számára kedvező intézkedések, amelyek túlmutatnak az e rendelkezésben előírt minimumkövetelményeken, ennél fogva azokra e rendelkezés nem vonatkozik. Ezekkel az intézkedésekkel nem lehet azonban ellentételezni az e szabadság címén járó munkabér csökkentésének a munkavállalóra gyakorolt hátrányos következményeit, az említett rendelkezés szerinti fizetett éves szabadsághoz való jog megkérdőjelezése nélkül, amelynek szerves részét képezi a munkavállaló azon joga, hogy szabad- és pihenőideje alatt olyan gazdasági feltételeket élvezzen, amelyek a munkavégzésére vonatkozó gazdasági feltételekkel összehasonlíthatóak.

Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését és a Charta 31. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a fizetett éves szabadság idejére járó díjazás kiszámítása céljából lehetővé teszi, hogy kollektív szerződés útján figyelembe vegyék az abból eredő bércsökkenést, hogy a referencia-időszak során a csökkentett munkarend miatt bizonyos napokon nem történt tényleges munkavégzés, aminek következtében a munkavállaló az őt az e 7. cikk (1) bekezdése alapján megillető minimális éves szabadságának időtartamára a munkavégzési időszak alatt kapott rendes munkabérnél alacsonyabb összegű szabadságra szóló fizetést kap.

A Bíróság azt állapította meg, hogy ítéletének időbeli hatályát nem kell korlátozni, és az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy a nemzeti bíróságok a kollektív szerződés fizetett szabadságra vonatkozó rendelkezéseinek jogszerűségét megerősítő nemzeti legfelsőbb bírósági ítélezési gyakorlat tekintetében a munkáltatóknak a nemzeti jog alapján bizalomvédelmet biztosítsanak.

6. A szociális biztonsági rendszerek koordinációja

E téren a munkavállalók kiküldetésének témájában az *Altun és társai* és az *Alpenrind* és társai ítéletről kell említést tenni. Ezen ítéletek pontosítják az E 101-es – jelenleg A1 – igazolásokhoz kapcsolódó hatásokat, amely igazolásokkal a kiküldött munkavállalókat foglalkoztató vállalkozás székhelye szerinti tagállam illetékes intézménye úgy nyilatkozik, hogy a saját társadalombiztosítási rendszere továbbra is alkalmazandó az utóbbiakra.

A 2018. február 6-án hozott ***Altun és társai*** ítéletben (C-359/16, EU: C:2018:63) a Bíróság nagytanácsa *a fogadó tagállam bíróságainak az 1408/71 rendelet¹³⁶ értelmében fennálló azon lehetőségéről határozott, hogy az E 101-es igazolást¹³⁷ megsemmisíthetik vagy figyelmen kívül hagyhatják abban az esetben, ha ezt az igazolást csalárd módon*

136] Az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel (HL 1997. L 28., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) módosított és naprakésszé tett, majd a 2004. március 31-i 631/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2004. L 100., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 10. o.) módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL 1971. L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.).

137] A migráns munkavállalók szociális biztonságával foglalkozó igazgatási bizottság által szerkesztett formanyomtatványról van szó, amely 2010. május 1-jétől az A1 igazolássá vált.

szerezték meg, vagy arra család módon hivatkoztak. Az alapügyben olyan E 101-es igazolásokról volt szó, amelyek a bolgár vállalkozások által belgiumi munkavégzés céljából kiküldött bolgár munkavállalók biztosítását igazolták. Egy belga vizsgálóbíró által kibocsátott jogsegélykérelem nyomán igazságügyi vizsgálatot folytattak Bulgáriában, amely megállapította, hogy az említett bolgár vállalkozások nem végeztek semmilyen jelentős tevékenységet ebben az országban. A belga hatóságok ezt követően a szóban forgó igazolások felülvizsgálata vagy visszavonása iránti indokolt kéréssel fordultak az illetékes bolgár intézményhez. Ez az intézmény válaszában csak összefoglalót közölt az igazolásokról, anélkül, hogy figyelembe vette volna a belga hatóságok által megállapított és alátámasztott tényeket.

A Bíróság először is emlékeztetett az ítélkezési gyakorlatára,¹³⁸ amely szerint az E101-es igazolás, amennyiben azt a vélelmet állítja fel, hogy az érintett munkavállalóra szabályosan kiterjed az őt foglalkoztató vállalkozás székhelye szerinti tagállam szociális biztonsági rendszere, főszabály szerint köti annak a tagállamnak az illetékes intézményét, ahol e munkavállaló munkát végez. Így mindaddig, amíg az E 101-es igazolást nem vonják vissza vagy nyilvánítják érvénytelennek, azon tagállam illetékes intézményének, ahol a munkavállaló munkát végez, figyelembe kell vennie azt, hogy e munkavállaló már az őt foglalkoztató vállalkozás székhelye szerinti tagállam szociális biztonsági jogszabályainak hatálya alá tartozik, és ez az intézmény ezért a szóban forgó munkavállalót nem vonhatja a saját szociális biztonsági rendszerének hatálya alá.

A Bíróság mindemellett úgy ítélte meg, hogy az uniós szabályozás alkalmazását nem lehet oly módon kiterjeszteni, hogy az vonatkozzon az abból a célból végrehajtott ügyletekre, hogy család módon vagy visszaélészerűen részesüljenek az uniós jog által biztosított előnyökből. Következésképpen kimondta, hogy amennyiben a munkavállalók kiküldetésének helye szerinti tagállam intézménye által megkeresett intézmény, amely az E101-es igazolásokat kiállította, nem folytatja le észszerű határidőn belül az említett igazolások kiállításának megalapozottságára vonatkozó felülvizsgálatot, akkor bírósági eljárás keretében biztosítani kell az olyan konkrét információkra való hivatkozás lehetőségét, amelyek arra engednek következtetni, hogy ezekhez az igazolásokhoz család módon jutottak hozzá, annak érdekében, hogy a munkavállalók kiküldetésének helye szerinti tagállam bírósága figyelmen kívül hagyja a szóban forgó igazolásokat.

A 2018. szeptember 6-án hozott **Alpenrind és társai** ítéletben (C-527/16, [EU:C:2018:669](#)) a Bíróságnak alkalma adódott *pontosítani a kiküldött munkavállalókat foglalkoztató vállalkozás székhelye szerinti tagállam illetékes intézménye által a 883/2004 rendelet¹³⁹ 12. cikkének (1) bekezdése alapján kiállított A1 igazolás hatásait*. Az alapügy egy osztrák társaságra vonatkozott, amely 2012 és 2014 között egy magyar társaság által Ausztriába kiküldött munkavállalókat vett igénybe. Ezen időszak előtt és után a munkákat egy másik magyar társaság munkavállalói végezték. Az első magyar társaság által kiküldött munkavállalókat illetően a magyar szociális biztonsági intézmény – részben visszamenőleges hatállyal, és részben olyan esetekben, amelyekben az osztrák intézmény már megállapította az érintett munkavállaló osztrák jogszabályok szerinti biztosítási kötelezettségét – a magyar szociális biztonsági jogszabályok alkalmazására vonatkozó A1 igazolást állított ki. Az osztrák szociális biztonsági intézménynek a munkavállalók ausztriai kötelező biztosítását megállapító határozatát az osztrák bíróságok előtt vitatták. A szociális biztonsági rendszerek koordinációjával foglalkozó igazgatási bizottság, amelyhez az osztrák és a magyar illetékes intézmény fordult, azt állapította meg, hogy Magyarország tévesen nyilvánította magát illetékesnek az érintett munkavállaló vonatkozásában, és ezért vissza kell vonni az A1 igazolásokat.

138 | 2017. április 27-i **A-Rosa Flussschiff** ítélet (C-620/15, [EU:C:2017:309](#)).

139 | A 2010. december 9-i 1244/2010/EU bizottsági rendelettel (HL 2010. L 338., 35. o.) módosított, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.).

A Bíróság először is kimondta, hogy a valamely tagállam (ebben az esetben Magyarország) illetékes intézménye által kiállított A1 igazolás a tevékenység végzésének helye szerinti tagállam (ebben az esetben Ausztria) szociális biztonsági intézményeit és e tagállam bíróságait mindaddig köti, míg ezt az igazolást az azt kiállító tagállam vissza nem vonja vagy érvénytelennek nem nyilvánítja. Ez akkor is így van, ha az érintett tagállamok illetékes hatóságai a szociális biztonsági rendszerek koordinációjával foglalkozó igazgatási bizottsághoz fordultak, amely megállapította, hogy ezt az igazolást tévesen állították ki, és azt vissza kell vonni. A Bíróság e tekintetben megjegyezte, hogy ezen igazgatási bizottság szerepe e téren arra korlátozódik, hogy összeegyeztesse a tagállamok azon illetékes hatóságainak álláspontjait, amelyek hozzá fordultak, és megállapításai csak vélemény értékűek.

A Bíróság ezt követően megállapította, hogy az A1 igazolás alkalmazható visszamenőleges hatállyal még akkor is, ha ezen igazolás kiállításának időpontjában a tevékenység végzése szerinti tagállam illetékes intézménye már olyan határozatot hozott, amely szerint az érintett munkavállaló e tagállamban kötelezően biztosított.

Végül a Bíróság kimondta, hogy abban az esetben, ha egy, a munkáltatója által egy másik tagállamban történő munkavégzés céljából kiküldött munkavállalót egy másik munkáltató által kiküldött másik munkavállaló vált fel, ez utóbbi munkavállaló nem tarthat továbbra is azon tagállam jogszabályainak hatálya alá, amelyben munkáltatója szokásos tevékenységét végzi. Főszabály szerint ugyanis a munkavállaló azon tagállam szociális biztonsági rendszerében biztosított, ahol munkát végez, különösen az egyenlő bánásmódnak az e tagállam területén foglalkoztatott valamennyi személy részére történő, lehető leghatékonyabb biztosítása céljából. Az uniós jogalkotó csak bizonyos feltételek teljesülése esetére biztosítja annak lehetőségét, hogy a kiküldött munkavállaló továbbra is azon tagállam szociális biztonsági rendszerében maradjon biztosított, amelyben munkáltatója szokásos tevékenységét végzi. Így a jogalkotó e lehetőséget kizárta abban az esetben, ha a kiküldött munkavállaló egy másik személyt vált fel. A Bíróság szerint felváltásról akkor van szó, ha a munkáltatója által egy másik tagállamban történő munkavégzés céljából kiküldött munkavállalót egy másik munkáltató által kiküldött másik munkavállaló vált fel. E tekintetben irreleváns, hogy a két érintett munkavállaló munkáltatóinak székhelye ugyanazon tagállamban található vagy közöttük esetlegesen személyi vagy szervezeti összefonódások állnak fenn.

XVII. Fogyasztóvédelem

A 2018. május 17-én kihirdetett **Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen** ítéletben (C-147/16, [EU:C:2018:320](#)) a Bíróság megállapította, hogy *a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13 irányelv*¹⁴⁰ *alkalmazható oktatási intézményre.* Az alapügy tárgyát képező jogvita egy oktatási intézmény és az egyik olyan tanulója között volt folyamatban, aki ezen intézménynek tandíj és tanulmányi kirándulással kapcsolatos költségek címén tartozott. A felek a visszafizetésre vonatkozóan szerződést kötöttek, amely a fizetés elmaradása esetére évi 10%-os kamatot, valamint a behajtás költségeit fedező kártérítést írt elő.

140| A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.).

A Bíróság először is megállapította, hogy a fél távollétében határozatot hozó bíróságnak, amely a nemzeti eljárási szabályok értelmében hatáskörrel rendelkezik a kérelem alapjául szolgáló szerződési feltétel és a nemzeti közrendi szabályok közötti ellentét hivatalból való vizsgálatára, hivatalból kell vizsgálnia, hogy az e feltételt tartalmazó szerződés a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik-e, adott esetben pedig, hogy az említett feltétel ezen irányelv értelmében tisztességtelen-e.

Másodszor, a Bíróság elé azt a kérdést terjesztették, hogy az olyan oktatási intézményt, amely szerződésben egyik tanulóival az ez utóbbi által fizetendő összegek tekintetében fizetési könnyítésekben állapodott meg, e szerződés keretében a 93/13 irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében vett „eladónak vagy szolgáltatónak” kell-e minősíteni, és ily módon az említett szerződés ezen irányelv hatálya alá tartozik-e. A Bíróság e tekintetben hangsúlyozta, hogy az uniós jogalkotó tág értelmezést kívánt adni e fogalomnak. Olyan funkcionális fogalomról van szó ugyanis, amely annak értékelését követeli meg, hogy a szerződéses viszony azon tevékenységek körébe illeszkedik-e, amelyeket valamely személy szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körében végez. Márpedig a Bíróság megállapította, hogy amennyiben valamely oktatási intézmény az említett szerződés keretében az oktatási tevékenységéhez viszonyítva másodlagos és kiegészítő szolgáltatást nyújt, a 93/13 irányelv értelmében vett „eladóként vagy szolgáltatóként” cselekszik.

A 2018. május 31-én hozott **Sziber** ítélet (C-483/16, [EU:C:2018:367](#)) a Bíróságnak alkalmat nyújtott arra, hogy határozzon az olyan nemzeti szabályozásnak a 93/13 irányelv 7. cikkével való összeegyeztethetőségéről, amely eljárási többletkövetelményeket támaszt a fogyasztókkal kötött szerződésekben szereplő feltételek tisztességtelen jellegének a vitatására vonatkozóan. Az alapügy tárgyát képező jogvita egy magánszemély és egy magyar bank között volt folyamatban egy lakásvásárlás céljára megkötött olyan kölcsönszerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránti kérelem tárgyában, amelynek értelmében a kölcsön folyósítása és törlesztése forintban (HUF) történt, viszont amelyet a kifizetés napján irányadó árfolyam alapján svájci frankban (CHF) tartottak nyilván.

A Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy az uniós jog nem harmonizálja a valamely szerződési feltétel állítólag tisztességtelen jellegének vizsgálatára irányuló eljárásokat. Ezen eljárások így az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartoznak, azzal a feltétellel azonban, hogy azok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi esetekre vonatkozókhöz képest (az egyenértékűség elve), továbbá a Charta 47. cikke szerintinek megfelelő hatékony bírói jogvédelmet kell biztosítaniuk (a tényleges érvényesülés elve).

A Bíróság az egyenértékűség elvének tiszteletben tartására irányuló vizsgálata keretében emlékeztetett arra, hogy az uniós jogra alapított igényeit érvényesítő fogyasztóval szembeni eljárási többletkövetelmények előírása önmagában nem jelenti azt, hogy az említett eljárási szabályok vele szemben kedvezőtlenebbek lennének. A helyzetet ugyanis az érintett eljárási rendelkezéseknek a nemzeti hatóságok előtti eljárás egészében elfoglalt helyére, ezen eljárás lefolytatására, valamint e rendelkezések sajátosságaira figyelemmel kell megvizsgálni.

Következésképpen a Bíróság a 93/13 irányelv 7. cikkét úgy értelmezte, hogy azzal elvileg nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely különleges eljárási követelményeket állapít meg az olyan fogyasztók által indított keresetek vonatkozásában, akik az árfolyamrészre vonatkozó feltételt és/vagy az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó feltételt tartalmazó, devizában nyilvántartott kölcsönszerződéseket kötöttek, feltéve hogy az ilyen szerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltételek hiányában lett volna.

Végezetül a Bíróság a 93/13 irányelv hatálya tekintetében megállapította, hogy ezen irányelv a határokon átnyúló elemet nem tartalmazó helyzetekre is alkalmazandó. Hangsúlyozta ugyanis, hogy azon uniós jogszabályok, amelyek a tagállamokban valamely konkrét jogterületet harmonizálnak, az alapeljárásban vizsgált helyzet tisztán belföldi jellegétől függetlenül alkalmazandók.

XVIII. Környezetvédelem

1. A tengeri környezet védelme¹⁴¹

A 2018. július 11-én hozott **Bosphorus Queen Shipping** ítéletben (C-15/17, [EU:C:2018:557](#)) a Bíróságnak többek között az *Egyesült Nemzetek tengerjogi egyezménye*¹⁴² 220. cikke (6) bekezdésének, és ezt kiterjesztve a 2005/35 irányelv¹⁴³ 7. cikke (2) bekezdésének az uniós jogi értelmezéséről kellett határoznia. Ez az ügy lehetővé tette a Bíróság számára, hogy első alkalommal tisztázza azokat a körülményeket, amelyek között egy parti állam az uniós jog keretében joghatóságot gyakorolhat kizárólagos gazdasági övezetében egy külföldi hajóval szemben a tengeri környezet védelme érdekében, anélkül hogy indokolatlanul beavatkozna a hajózás szabadságába, amelyet az említett egyezmény elismer. E kérdéseket egy Panamában lajstromozott hajó tulajdonosának minősülő társaság és a Rajavartiolaitos (határőrserg, Finnország) között az utóbbi által az előbbi társaságra azzal az indokkal kiszabott bírság tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő, hogy az említett hajó olajat bocsátott ki a finn kizárólagos gazdasági övezetben.

A Bíróság először is megállapította, hogy hatáskörrel rendelkezik a tengerjogi egyezmény értelmezésére, mivel azt az Unió aláírta és jóváhagyta, így rendelkezései az uniós jogrend részét képezik, és kötelezők az Unióra nézve.

A Bíróság ezt követően rámutatott arra, hogy az egyezmény megalkotói abban az esetben kívántak jogot biztosítani a parti államnak arra, hogy különösen szigorú intézkedést hozzon, ha egyrésről a hajó által elkövetett jogellenes cselekmény jelentős károkat okoz ezen államnak, vagy ennek veszélye alakul ki, és másrésről nyilvánvaló bizonyíték áll rendelkezésre mind az e hajó által elkövetett jogellenes cselekményre, mind pedig annak következményeire vonatkozóan. A parti állam javai és kapcsolódó érdekei vonatkozásában felmerülő sérelem súlyosságának értékelése tekintetében a Bíróság megállapította, hogy figyelembe kell venni többek között az említett javakat vagy kapcsolódó érdekeket érő sérelem kumulatív jellegét, valamint a kibocsátások által okozott előre látható káros következményeket a rendelkezésre álló tudományos adatokon túl a szóban forgó kibocsátásokban jelen lévő káros anyagok jellege, valamint az említett kibocsátások terjedésének volumene, iránya, sebessége és időtartama alapján.

141| Lásd továbbá e témával kapcsolatban az e jelentésnek „Az Unió külső hatásköre” című XIX.3 részében ismertetett, 2018. november 20-i **Bizottság kontra Tanács (Antarktisi védett tengeri területek)** ítéletet (C-626/15 és C-659/16, [EU:C:2018:925](#)).

142| Az Egyesült Nemzetek Montego Bay-ben 1982. december 10-én aláírt és 1994. november 16-tól hatályos tengerjogi egyezménye (*Recueil des traités des Nations unies*, 1833., 1834. és 1835. kötet, 3. o.; HL 1998. L 179., 3. o.). Az egyezményt az Európai Közösségek részéről jóváhagyta az Egyesült Nemzetek Szervezete 1982. december 10-i tengerjogi egyezményének és az egyezmény XI. részének végrehajtásáról szóló, 1994. július 28-i megállapodásnak az Európai Közösség általi megkötéséről szóló, 1998. március 23-i 98/392/EK tanácsi határozat (HL 1998. L 179., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 4. fejezet, 3. kötet, 260. o.).

143| A 2009. október 21-i 2009/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2009. L 280., 52. o.) módosított, a hajók által okozott szennyezésről és a szennyezéssel elkövetett jogsértésekre alkalmazandó, büntetőjogi szankciókat is magukban foglaló szankciók bevezetéséről szóló, 2005. szeptember 7-i 2005/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2005. L 255., 11. o.).

Végezetül a parti állam arra vonatkozó lehetőségét illetően, hogy a 2005/35 irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében előírtnál szigorúbb, de a nemzetközi joggal összhangban lévő intézkedéseket hozzon, a Bíróság megállapította, hogy e rendelkezés nem tekinthető úgy, mint amely felhatalmazza a parti államot ilyen intézkedések megtételére, mivel az veszélyeztetné a parti állam és a lobogó szerinti állam érdekei közötti igazságos egyensúlyt.

2. Védett területek

A nagytanácsban eljáró Bíróság 2018. április 17-én, a **Bizottság kontra Lengyelország (Białowieża-erdő)** ügyben hozott ítéletben (C-441/17, [EU:C:2018:255](#)) teljes egészében helyt adott *annak a kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetnek, amely a Lengyel Köztársasággal szemben azt kifogásolta, hogy nem teljesítette a 92/43¹⁴⁴ és a 2009/147¹⁴⁵ irányelvből eredő kötelezettségeit a közösségi jelentőségű természeti területnek és különleges madárvédelmi területnek minősülő „Puszcza Białowieża” nevű Natura 2000 területen végrehajtott erdőgazdálkodási műveletek miatt*, tekintettel arra, hogy e műveletek e terület egy részének az eltűnését eredményezték.

A 92/43 irányelvet illetően a Bíróság megállapította, hogy ezen irányelv 6. cikkének (3) bekezdése értelmében valamely terv vagy projekt egy védett területen csak azzal a feltétellel hagyható jóvá, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok a projekt végrehajtását jóváhagyó határozat elfogadásának időpontjában megbizonyosodtak arról, hogy az nem jár az érintett terület épségét veszélyeztető tartós káros hatásokkal. Márpedig ebben az ügyben a Bíróság megállapította, hogy a lengyel hatóságok, mivel nem rendelkeztek valamennyi releváns adattal a szóban forgó aktív erdőgazdálkodási műveleteknek az érintett terület épségére gyakorolt hatásainak vizsgálatához, a jóváhagyó határozat elfogadása előtt nem végeztek megfelelő hatásvizsgálatot, és ezért megsértették a 92/43 irányelvből eredő kötelezettségüket. Ezenfelül a 92/43 irányelv 6. cikke (3) bekezdésének második mondatát érintő kötelezettségszegés megállapítása érdekében a Bizottságnak az elővigyázatosság elvére figyelemmel – amely e rendelkezés részét képezi – nem kell bizonyítania a szóban forgó műveletek, valamint ezen élőhelyek és fajok épségének sérelme közötti tényleges okozati összefüggés fennállását, hanem elegendő, ha annak valószínűségét vagy kockázatát bizonyítja, hogy e műveletek ilyen sérelmet okoznak. E tekintetben a valamely Natura 2000 területen jelentős számú fa eltávolítására és kivágására irányuló aktív erdőgazdálkodási műveletek már jellegüknél fogva is tartósan veszélyeztethetik e terület ökológiai jellemzőit, mivel elkerülhetetlenül az élőhelyek és az említett területen jelen lévő, védett fajok eltűnéséhez vagy részleges és helyreállíthatatlan károsodásához vezethetnek. Végezetül a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 92/43 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) és d) pontjának a tiszteletben tartása a tagállamokat konkrét és különleges védelmi intézkedések végrehajtására kötelezi.

A Bíróság továbbá a 2009/147 irányelvet érintően megállapította, hogy az tiltja többek között az I. mellékletében meghatározott madárfajok fészkeinek és tojásainak szándékos elpusztítását vagy károsítását, illetve fészkeik eltávolítását, valamint e madarak szándékos zavarását, amennyiben a szóban forgó zavarás jelentős hatással jár az irányelv céljaira tekintettel. E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy a lengyel hatóságok szóban forgó határozatait, amelyek végrehajtása elkerülhetetlenül az érintett madárfajok párzási, költő- vagy pihenőhelyeinek károsítását vagy elpusztítását eredményezi, nem tartalmaz konkrét és különleges védelmi

144] A 2013. május 13-i 2013/17/EU tanácsi irányelvvel (HL 2013. L 158., 193. o.) módosított, a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (HL 1992. L 206., 7. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 102. o.).

145] A 2013. május 13-i 2013/17/EU tanácsi irányelvvel (HL 2013. L 158., 193. o.) módosított, a vadon élő madarak védelméről szóló, 2009. november 30-i 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2010. L 20., 7. o.).

intézkedéseket, amelyek lehetővé tennék azt, hogy az alkalmazási körük alól kizárt legyen e madarak életének és lakóhelyének szándékos megsértése, és biztosított legyen a fent említett tilalmak tényleges tiszteletben tartása.

3. Géntechnológiával módosított szervezetek (GMO) környezetbe történő kibocsátása

A nagytanácsban eljáró Bíróság 2018. július 25-én a *Confédération paysanne és társai* ítéletben (C-528/16, [EU:C:2018:583](#)) arról a kérdésről határozott, hogy a mutagenézis útján nyert szervezetek a géntechnológiával módosított szervezetekről (GMO) szóló 2001/18 irányelv¹⁴⁶ hatálya alá tartoznak-e, és az ilyen szervezetek milyen feltételekkel vehetők fel a mezőgazdasági növényfajoknak a 2002/53 irányelv¹⁴⁷ által bevezetett közös fajtajegyzékébe. Ebben az ügyben egy francia agrárszakszervezet, valamint nyolc környezetvédelemmel és a GMO-k által jelentett veszélyekkel kapcsolatos tájékoztatásnyújtással foglalkozó egyesület azt kérte a kérdést előterjesztő bíróságtól, hogy helyezze hatályon kívül a francia Premier ministre (miniszterelnök) azon kérelmüket elutasító határozatát, amely arra irányul, hogy semmisítsék meg azt a nemzeti rendelkezést, amely mentesíti a mutagenézis útján nyert szervezeteket a GMO-król szóló irányelv által előírt kötelezettségek alól.

A Bíróság először is megállapította, hogy a GMO-król szóló irányelvet úgy kell értelmezni, hogy a mutagenézis technikája/módszere útján nyert szervezeteket e rendelkezés értelmében géntechnológiával módosított szervezeteknek kell tekinteni, mivel a mutagenézis technikai és módszerei olyan módon módosítják valamely szervezet genetikai anyagát, amely a természetben nem fordul elő. Ezzel szemben nem tartoznak az említett irányelv hatálya alá a mutagenézis azon technikai, illetve módszerei útján nyert szervezetek, amelyeket hagyományosan számos alkalmazásban használtak, és amelyek biztonságossága régóta bebizonyosodott. A Bíróság azonban ezen utóbbival kapcsolatban megállapította, hogy mivel az uniós jogalkotó az utóbbi szervezeteket nem szabályozta, a tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy meghatározzák saját jogi szabályozásukat oly módon, hogy e szervezeteket az uniós jog és különösen az áruk szabad mozgására vonatkozó, az EUMSZ 34–36. cikkben előírt szabályok tiszteletben tartása mellett a GMO-król szóló irányelvben meghatározott vagy más kötelezettségeknek vessék alá.

A Bíróság ezenfelül igenlő választ adott arra a kérdésre, hogy a GMO-król szóló irányelvet alkalmazni kell-e a mutagenézis technikai útján nyert olyan szervezetekre is, amelyek az irányelv elfogadása után jelentek meg. A mutagenézis ilyen új technikáinak alkalmazásához kapcsolódó veszélyek hasonlóan bizonyulhatnak azokhoz, amelyek a GMO-k transzgenézis útján történő előállításából és kibocsátásából erednek, mivel valamely szervezet genomjának mutagenézis útján elért közvetlen módosítása ugyanolyan hatások elérését teszi lehetővé, mint egy idegen génnek az említett szervezetbe történő behelyezése (transzgenézis), és ezen új technikák olyan ütemben és arányban teszik lehetővé géntechnológiával módosított fajták előállítását, amelyek nem mérhetők össze a mutagenézis hagyományos módszereinek alkalmazásából eredőekkel. E hasonló veszélyekre tekintettel a mutagenézis új technikai útján nyert szervezeteknek a GMO-król szóló

146] A géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő szándékos kibocsátásáról és a 90/220/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2001. március 12-i 2001/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2001. L 106., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 77. o.).

147] A 2003. szeptember 22-i 1829/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2003. L 268., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 32. kötet, 432. o.) módosított, a mezőgazdasági növényfajok közös fajtajegyzékéről szóló, 2002. június 13-i 2002/53/EK tanácsi irányelv (HL 2002. L 193., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 36. kötet, 281. o.).

irányelv hatályából való kizárása veszélyeztetné ezen irányelv célját, amely az emberi egészségre és környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatások elhárításában áll, és sértené az elővigyázatosságnak az irányelv által megvalósítani kívánt elvét.

Végezetül a Bíróság megállapította, hogy bár a mutagenézis útján nyert és a GMO-król szóló irányelv hatálya alá tartozó fajták esetében meg kell felelni egy feltételnek, amelyet a 2002/53 irányelv ír elő, és amely szerint valamely géntechnológiával módosított fajta csak abban az esetben vehető fel azon „mezőgazdasági növényfajok közös fajtajegyzékébe”, „amelyek vetőmagjai [helyesen: amelyek vetőmagjai és szaporítóanyagai] forgalomba hozhatók”, ha valamennyi megfelelő intézkedést megtettek az emberi egészséget és a környezetet érő káros hatások kiküszöbölésére, mentesülnek e kötelezettség alól a mutagenézis azon technikai útján nyert szervezetek, amelyeket hagyományosan számos alkalmazásban használtak, és amelyek biztonságossága régóta bebizonyosodott. Következetlenség lenne ugyanis a 2002/53 irányelv értelmében vett, géntechnológiával módosított fajtákra ugyanazokat az emberi egészséget és a környezetet érintő kockázatértékelésre vonatkozó kötelezettségeket előírni, mint amelyek alól azokat a GMO-król szóló irányelv kifejezetten mentesíti.

4. Az Aarhusi Egyezmény

A 2018. március 15-én hozott **North East Pylon Pressure Campaign és Sheehy ítéletben** (C-470/16, [EU:C:2018:185](#)) mêm a Bíróság olyan előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről határozott, amelyek a *döntéshozatali folyamatban a nyilvánosság számára az Aarhusi Egyezmény*¹⁴⁸ 9. cikke és a 2011/92 irányelv¹⁴⁹ 11. cikke által biztosított részvétellel kapcsolatos bírósági jogorvoslat hatékonyságára vonatkoztak. Ebben az ügyben a felek között felmerülő jogvita olyan költségek megállapítása tárgyában volt folyamatban, amelyek nagyfeszültségű villanyoszlopok Írország és Észak-Írország elektromos hálózatának összekapcsolása céljából való felállításának előzetes engedélyezési eljárását megtámadó bírósági kereset benyújtásának engedélyezése iránti kérelem elutasításához kapcsolódtak. A nemzeti bíróság megtagadta a kereset benyújtására vonatkozó engedély megadását azzal az indokkal, hogy a kereset idő előtti, mivel a tervezési ügyekben hatáskörrel rendelkező ír jogorvoslati szerv az adott időpontban még nem fogadta el az előzetes engedélyre vonatkozó jogerős határozatot. Az alperest több mint 500 000 euró összegű költség viselésére kötelezték.

A Bíróság először is megállapította, hogy a 2011/92 irányelv 11. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a követelmény, hogy egyes bírósági eljárások nem lehetnek mértéktelenül drágák, az olyan bírósági eljárásra is vonatkozik, amelynek keretében arról döntenek, hogy valamely kereset megindítása engedélyezhető-e egy fejlesztés engedélyezésének eljárása során, főleg olyan esetben, amikor e tagállam nem határozta meg, hogy az eljárás mely szakaszában lehet keresetet indítani.

Másodszor ha egy felperes egyszerre hoz fel a nyilvánosságnak a környezeti ügyekben a döntéshozatali folyamatban való részvételével kapcsolatos szabályok megsértésére alapított jogalapokat és más szabályok megsértésére alapított jogalapokat, a 2011/92 irányelv 11. cikkének (4) bekezdésében foglalt azon követelmény, hogy egyes bírósági eljárások nem lehetnek mértéktelenül drágák, csak a kereset azon részével kapcsolatban felmerülő költségekre vonatkozik, amelyek a nyilvánosság részvételére vonatkozó szabályok megsértésén alapulnak.

148| A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, 1998. június 25-én Aarhusban aláírt és az Európai Közösség nevében a 2005. február 17-i 2005/370/EK tanácsi határozattal (HL 2005. L124., 1.o.) jóváhagyott egyezmény (kihirdette: a 2001. évi LXXXI. tv.).

149| Az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2011. december 13-i 2011/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 26., 1. o.).

A Bíróság ezt követően a keresetnek a nemzeti környezetvédelmi jogra alapított részéhez kapcsolódó költségeket illetően az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) és (4) bekezdését úgy értelmezte, hogy az a követelmény, hogy az Unió környezetvédelmi jogának hatálya alá tartozó területeken a hatékony bírói jogvédelem biztosítása érdekében egyes bírósági eljárások nem lehetnek mértéktelenül drágák, a kereset azon részére is vonatkozik, amellyel a felperes a nemzeti környezetvédelmi jog tiszteletben tartását szerette volna biztosítani. E rendelkezéseknek ugyan nincs közvetlen hatályuk, de a nemzeti bíróságnak a belső eljárásjogot úgy kell értelmeznie, hogy az amennyire csak lehetséges, ezeknek megfelelő legyen.

Végezetül a Bíróság megállapította, hogy a tagállamok nem engedhetnek eltérést az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (4) bekezdése és a 2011/92 irányelv 11. cikkének (4) bekezdése által felállított, arra vonatkozó követelménytől, hogy egyes eljárások nem lehetnek mértéktelenül drágák, még olyan esetben sem, amikor a kereset jelentéktelennek vagy zaklató jellegűnek minősül, vagy olyan esetben, amikor nincs kapcsolat a nemzeti környezetvédelmi jog állítólagos megsértése és a környezetnek okozott kár között.

A 2018. szeptember 4-én hozott **ClientEarth kontra Bizottság** ítéletben (C-57/16 P, [EU:C:2018:660](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróság helyt adott a ClientEarth által a Törvényszék azon ítéletével¹⁵⁰ szemben előterjesztett fellebbezésnek, amelyben a Törvényszék elutasította a ClientEarth által a *Bizottság azon határozatainak* a megsemmisítése iránt előterjesztett kereseteket, *amelyekben az megtagadta a hozzáférést az Aarhusi Egyezmény „igazságszolgáltatáshoz való jogra” vonatkozó pillérének átültetése kapcsán a Bizottság által készített hatásvizsgálati jelentéshez, és a nemzeti és uniós szintű környezetvédelmi vizsgálatokkal és felügyelettel kapcsolatos európai uniós jogi keret felülvizsgálatára vonatkozó, a Bizottság által készített hatásvizsgálati jelentéshez.* A Törvényszék megállapította, hogy mivel a vitatott dokumentumok hozzáférhetővé tétele sértheti a Bizottság jogszabályi javaslat kidolgozására irányuló döntéshozatali eljárását, az említett dokumentumokra a bizalmasság általános vélelme alkalmazandó, mivel azok egyébiránt ugyanabba a kategóriába tartoznak.

A Bíróság először is emlékeztetett az átláthatóságnak a jogalkotási eljárásban fennálló fontosságára, és megállapította, hogy még ha a Bizottság maga nem is jogalkotói minőségében jár el, ezen intézmény az említett eljárás lényeges szereplője. Márpedig a Bíróság álláspontja szerint a szóban forgó hatásvizsgálatok, amelyeket esetleg jogalkotási kezdeményezések elfogadása céljából végeztek el, kulcsfontosságú eszközöket képeztek, amelyek lehetővé tették annak biztosítását, hogy a Bizottság kezdeményezéseit és az uniós jogszabályokat átlátható, hiánytalan és kiegyensúlyozott információk alapján dolgozzák ki. E dokumentumok a tárgyukra tekintettel ezért az 1049/2001 rendelet¹⁵¹ 12. cikkének (2) bekezdésében említett dokumentumok közé tartoznak, amelyek tekintetében szélesebb körű hozzáférést kell biztosítani. Mivel ezenfelül e dokumentumok az 1367/2006 rendelet¹⁵² értelmében vett környezeti információkat tartalmaznak, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy az 1049/2001 rendelet 4. cikke (3) bekezdésének első albekezdésében foglalt, a döntéshozatali eljárás védelmére vonatkozó kivételt még szigorúbban kell értelmezni és alkalmazni.

A Bíróság ezt követően kétségbe vonta a Törvényszék ítéletében elismert általános vélelmet. A Bíróság tehát megállapította, hogy bár a Bizottságnak gondolkodási szabadsággal kell rendelkeznie a politikai döntések meghozatala és az esetlegesen előterjesztendő javaslatairól való döntés érdekében, a Törvényszék tévesen állapította meg lényegében azt, hogy a Bizottságot az EUSZ 17. cikk (1)–(3) bekezdése alapján megillető kezdeményezési jogkörnek és ezen intézmény azon képességének védelme, hogy teljes mértékben függetlenül

150| A Törvényszék 2015. november 13-i **ClientEarth kontra Bizottság** ítélete (T-424/14 és T-425/14, [EU:T:2015:848](#)).

151| Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2001. L 145., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 3. kötet, 331. o.).

152| A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságának a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló Aarhusi Egyezmény rendelkezéseinek a közösségi intézményekre és szervekre való alkalmazásáról szóló, 2006. szeptember 6-i 1367/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 264., 13. o.).

és kizárólag a köz érdekében gyakorolja e jogkörét, főszabály szerint megköveteli, hogy a hatásvizsgálat keretében létrehozott dokumentumok általános jelleggel bizalmasak maradjanak mindaddig, amíg az említett intézmény meg nem hozza az ilyen döntést.

5. Nemzetközi megállapodás értelmezése

A 2018. február 27-én hozott **Western Sahara Campaign UK** ítéletben (C-266/16, [EU:C:2018:118](#)) a nagytanácsban eljáró Bíróságnak érvényességet érintő előzetes döntéshozatal iránti kérelemről kellett határoznia két olyan rendelet¹⁵³ vonatkozásában, amelyek jóváhagyták és végrehajtották az Európai Közösség és a Marokkói Királyság között létrejött halászati partnerségi megállapodást¹⁵⁴ és az e megállapodás szerinti halászati lehetőségek megállapításáról szóló jegyzőkönyvet.¹⁵⁵ E jogi aktusok érvényességét egy olyan szervezet vitatta, amelynek célja, hogy támogassa a saharai nép önrendelkezéshez való jogának elismerését, és a vitatás indoka az volt, hogy a partnerségi megállapodás és a jegyzőkönyv lehetővé tette a Nyugat-Szahara területével szomszédos vizek természeti erőforrásainak kiaknázását.

Először is a Bíróság emlékeztetett arra, hogy hatáskörrel rendelkezik az uniós jog értelmezésére és az uniós intézmények jogi aktusainak érvényességére vonatkozó kérdésekben, mégpedig kivétel nélkül. E tekintetben a Bíróság kifejtette, hogy az Unió által kötött nemzetközi megállapodások az uniós intézmények által hozott jogi aktusoknak minősülnek, és azok, mivel a Szerződésekkel teljes mértékben összeegyeztethetőnek kell lenniük, az Unió jogrendszerének szerves részét képezik, valamint az Unió a hatásköreinek gyakorlásakor teljes egészében köteles tiszteletben tartani a nemzetközi jogot. Ezért a Bíróság mind a megsemmisítés iránti kereset, mind az előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében vizsgálhatja az Unió által kötött nemzetközi megállapodásnak a Szerződésekkel, valamint az Unióra kötelező nemzetközi jogi szabályokkal való összeegyeztethetőségét. Mindemellett mivel az Unió által kötött nemzetközi megállapodások az EUMSZ 216. cikk (2) bekezdésével összhangban nemcsak az uniós intézményekre, hanem az e megállapodásokban részes harmadik államokra is kötelezőek, a nemzetközi megállapodás érvényességével kapcsolatos előzetes döntéshozatal iránti kérelem esetében úgy kell tekinteni, hogy e kérelem tárgya nem maga a nemzetközi megállapodás, hanem az ilyen nemzetközi megállapodás megkötéséről szóló uniós jogi aktus, ugyanakkor e jogi aktus vizsgálata arra is kiterjedhet, hogy ez az aktus magának a szóban forgó nemzetközi megállapodásnak a tartalmára tekintettel jogszerű-e.

Másodszor, az alapügy felperese által előterjesztett érvénytelenségi ok tekintetében a Bíróság megállapította, hogy a partnerségi megállapodás 11. cikke szerint e megállapodás „Marokkó területén, a joghatósága alá tartozó vizeken” alkalmazandó. Ezenfelül a 2. cikk a) pontja, amely a „marokkói halászati övezet” fogalmára hivatkozik „a Marokkói Királyság felségterülete vagy joghatósága alá tartozó vizek[re]” utal. Következésképpen a megállapodás Marokkó területének a meghatározásához arra a földrajzi területre utal, amelyen a Marokkói

153| Az Európai Közösség és Marokkói Királyság között létrejött halászati partnerségi megállapodás megkötéséről szóló, 2006. május 22-i 764/2006/EK tanácsi rendelet (HL 2006. L 141., 1. o.); az Európai Unió és a Marokkói Királyság közötti halászati partnerségi megállapodással előírt halászati lehetőségek és pénzügyi hozzájárulás megállapításáról szóló, az Európai Unió és a Marokkói Királyság közötti jegyzőkönyv megkötéséről [helyesen: az Európai Unió nevében történő megkötéséről] szóló, 2013. december 16-i 2013/785/EU tanácsi határozat (HL 2013. L 349., 1. o.); az Európai Unió és a Marokkói Királyság közötti halászati partnerségi megállapodással előírt halászati lehetőségek és pénzügyi hozzájárulás megállapításáról szóló, az Európai Unió és a Marokkói Királyság közötti jegyzőkönyv szerinti halászati lehetőségek elosztásáról szóló, 2013. november 15-i 1270/2013/EU tanácsi rendelet (HL 2013. L 328., 40. o.).

154| HL 2006. L 141., 4. o.

155| Az Európai Unió és a Marokkói Királyság között az Európai Unió és a Marokkói Királyság között létrejött halászati partnerségi megállapodással előírt halászati lehetőségek és pénzügyi hozzájárulás megállapításáról szóló jegyzőkönyv (HL 2013. L 328., 2. o.).

Királyság a nemzetközi jog által a szuverén jogalanyok számára elismert jogkörök teljességét gyakorolja, kizárva minden más területet, így Nyugat-Szaharát. E körülmények között ezen utóbbi terület nem tartozik Marokkó területének a fogalmába, annak az említett fogalomba való bevonása ugyanis sértene az Unió és a Marokkói Királyság közötti kapcsolatokra alkalmazandó számos általános nemzetközi jogi szabályt, amelyeket a Bíróság korábban a 2016. december 21-i **Tanács kontra Front Polisario** ítéletében (C-104/16 P, [EU:C:2016:973](#)) azonosított.

A Bíróság a Marokkói Királyság felségterülete vagy joghatósága alá tartozó vizeket érintően ugyanígy megállapította, hogy azok a vizek, amelyeken a parti állam a tengerjogi egyezmény értelmében szuverenitást vagy joghatóságot gyakorolhat, kizárólag a területével szomszédos, a parti tengerének vagy a kizárólagos gazdasági övezetének részét alkotó vizekre korlátozódnak. Következésképpen, tekintettel arra, hogy Nyugat-Szahara területe nem képezi a Marokkói Királyság területének részét, a Nyugat-Szaharával szomszédos vizek nem tartoznak a Marokkói Királyság felségterülete vagy joghatósága alá tartozó vizekhez, és így azok nem tartoznak a partnerségi megállapodás hatálya alá.

Végezetül a jegyzőkönyvet érintően a Bíróság megállapította, hogy bár e jegyzőkönyv nem tartalmaz a területi hatályát megállapító különleges rendelkezést, annak különböző rendelkezései a „marokkói halászati övezet” kifejezést alkalmazzák, amely a partnerségi megállapodásban is szerepel. Márpedig e kifejezés a partnerségi megállapodás értelmében vett, a Marokkói Királyság felségterülete vagy joghatósága alá tartozó vizekre való hivatkozásként értendő, így a jegyzőkönyv szintén nem alkalmazandó a Nyugat-Szahara területével szomszédos vizekre.

Következésképpen mivel sem a partnerségi megállapodás, sem az ahhoz fűzött jegyzőkönyv nem alkalmazandó a Nyugat-Szahara területével szomszédos vizekre, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy nincs olyan információ, amely kétségsbe vonhatná az ezek megkötéséről szóló uniós jogi aktusok érvényességét.

6. Választottbíróság nemzetközi megállapodással történő létrehozása

A Bíróságnak a 2018. március 6-án hozott **Achmea** ítéletében (C-284/16, [EU:C:2018:158](#)) a volt Csehszlovákia és a Holland Királyság között 1991-ben kötött kétoldalú beruházási megállapodásban foglalt választottbírósági kikötésnek az EUMSZ 18., az EUMSZ 267. és az EUMSZ 344. cikkel való összeegyeztethetőségéről kellett határoznia. Az alapjogvitában a Szlovák Köztársaság, amely Csehszlovákiát a megállapodásból eredően megillető jogok és kötelezettségek tekintetében az ország megszűnését követően Csehszlovákia jogutódja lett, a német bíróságok előtt megsemmisítés iránti keresetet indított egy olyan választottbírósági ítélettel szemben, amelyet az említett választottbírósági kikötés alapján hoztak meg.

A Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzetközi megállapodások nem sérthetik a Szerződések által meghatározott hatásköri rendet, valamint ebből következően az uniós jogrendszer autonómiáját, amelynek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja. Az EUMSZ 344. cikk szerint ugyanis a tagállamok vállalják, hogy a Szerződések értelmezésére vagy alkalmazására vonatkozó vitáikat kizárólag a Szerződésekben előírt eljárások útján rendezik.

Az uniós jogot ezenfelül az a sajátosság jellemzi, hogy a Szerződések által alkotott önálló jogforrásból származik, hogy a tagállamok jogához viszonyítva elsőbbséggel bír, valamint hogy az állampolgáraikra és magukra a tagállamokra is alkalmazandó rendelkezések egy sora közvetlen hatállyal rendelkezik. E jellegzetességek egymással kölcsönösen összefüggő, magát az Uniót és a tagállamait viszonyosan, valamint a tagállamokat egymással összekötő elvek, szabályok és jogviszonyok strukturált hálózatát hozták létre. E sajátos jellemzők megóvása érdekében a Szerződések olyan bírósági rendszert vezettek be, amelynek célja

a koherencia és az egységesség biztosítása az uniós jog értelmezése terén, mégpedig az EUSZ 19. cikkben annak előírásával, hogy a nemzeti bíróságok, illetve a Bíróság feladata, hogy minden tagállamban garantálják az uniós jog teljes körű alkalmazását, valamint azoknak a jogoknak a bírói védelmét, amelyek a jogalanyokat e jog alapján megilletik. Márpedig az uniós jog – tekintettel a jellegére és említett jellemzőire – egyszerre minősül a hatályos tagállami jogszabályok részének, valamint a tagállamok közötti nemzetközi megállapodásból származó jognak. Következésképpen az említett kikötéssel bevezetett választottbíróságnak e kettős alapon adott esetben értelmeznie, vagy akár alkalmaznia kell az uniós jogot.

A Bíróság azonban megállapította, hogy e választottbíróság nem képezi a Hollandiában és Szlovákiában létrehozott bírósági rendszer elemét, így e bíróság az említett két tagállam bíróságaihoz képest eltérő jelleggel rendelkezik. Az említett bíróság ezért semmi esetre sem minősülhet az EUMSZ 267. cikk értelmében vett tagállami bíróságnak vagy több tagállam közös, a Benelux államok bíróságához hasonlítható bíróságának, így nem jogosult arra, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon a Bírósághoz. Ezenfelül, mivel az e bíróság által meghozott ítéletek véglegesek és nem támadhatóak meg nemzeti bíróság előtt, a kétoldalú beruházási megállapodás olyan vitarendezési mechanizmust hozott létre, amely kizárhatja, hogy e jogvitákat, jóllehet azok az uniós jog értelmezésére vagy alkalmazására is vonatkozhatnak, a nemzeti bíróságok e jog teljes érvényesülését biztosító módon rendezzék, és a Bíróság szükség esetén előzetes döntéshozatal keretében határozhasson. E körülmények között a Bíróság megállapította, hogy az említett megállapodásban foglalt választottbírósági kikötés sérti az uniós jog autonómiáját, és ellentétes az EUMSZ 267. és EUMSZ 344. cikkel.

7. Az Unió külső hatásköre

A nagytanácsban eljáró Bíróság a 2018. szeptember 4-én hozott **Bizottság kontra Tanács (Kazahsztánnal való megállapodás)** ítéletben (C-244/17, [EU:C:2018:662](#)) megsemmisítette a Kazahsztánnal kötött partnerségi és együttműködési megállapodás¹⁵⁶ által létrehozott Együttműködési Tanácsban az Európai Unió által képviselendő álláspontokról szóló 2017/477 határozatot.¹⁵⁷ Bár a Bizottság az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjével együtt olyan tanácsi határozatra irányuló javaslatot fogadott el, amelynek eljárási jogalapja az EUSZ 37. cikkel összefüggésben az EUMSZ 218. cikk (9) bekezdése, anyagi jogi jogalapja pedig az EUMSZ 207. és EUMSZ 209. cikk volt, a Tanács végül a határozatot oly módon fogadta el egyhangúlag, hogy a javasolt jogalapokhoz hozzáadta többek között az EUSZ 31. cikk (1) bekezdését. E cikk azt írja elő, hogy amennyiben az EU-Szerződés V. címének a közös kül- és biztonságpolitikára (KKBP) vonatkozó különös rendelkezéseket tartalmazó 2. fejezete másképp nem rendelkezik, az e fejezet által szabályozott határozatokat egyhangúlag fogadják el. A Bizottság a Bíróság előtt vitatta e jogalapot.

A Bíróság álláspontja szerint az olyan határozatot, amellyel a Tanács az EUMSZ 218. cikk (9) bekezdése alapján kialakítja a valamely megállapodással létrehozott szervben az Unió által képviselendő álláspontot, és amely kizárólag a KKBP-re vonatkozik, az EUMSZ 218. cikk (8) bekezdése második albekezdésének megfelelően főszabály szerint egyhangúlag kell elfogadni. Ellenben, ha az ilyen határozat több összetevőt foglal magában vagy több cél elérésére irányul, amely közül egyes célok a KKBP hatálya alá tartoznak, az elfogadásához alkalmazandó szavazási szabályt elsődleges vagy túlnyomórészt meghatározó céljára vagy összetevőjére tekintettel kell meghatározni.

156| Megerősített partnerségi és együttműködési megállapodás egyrészről az Európai Unió és tagállamai, másrészről a Kazah Köztársaság között (HL 2016. L 29., 3. o.).

157| Az egyrészről az Európai Unió és tagállamai, másrészről a Kazah Köztársaság közötti megerősített partnerségi és együttműködési megállapodás által létrehozott Együttműködési Tanácsban az Együttműködési Tanács, az Együttműködési Bizottság, a szakosodott albizottságok és egyéb testületek működési szabályzatával kapcsolatban az Európai Unió által képviselendő álláspontokról szóló, 2017. március 3-i (EU) 2017/477 tanácsi határozat (HL 2017. L 73., 15. o.). Megsemmisített határozat.

Ebben az ügyben, bár az említett partnerségi megállapodás bizonyos kapcsolatokat mutat a KKBP-vel, a Bíróság megállapította, hogy ezen kapcsolatok nem elegendőek ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy az Unió nevében való aláírására és az ideiglenes alkalmazására vonatkozó határozat jogalapjának magában kellene foglalnia az EUSZ 37. cikket. Egyrészt ugyanis ezen megállapodás rendelkezéseinek a többsége hol az Unió közös kereskedelempolitikájának, hol pedig fejlesztési együttműködési politikájának hatálya alá tartozik. Másrészt a partnerségi megállapodásnak a KKBP-vel kapcsolatban álló rendelkezései a szerződő felek nyilatkozataira korlátozódnak azon célokat illetően, amelyeket együttműködésüknek követni kell, valamint azon témákkal kapcsolatban, amelyekre ezen együttműködésnek vonatkoznia kell, és nem határozzák meg ezen együttműködés végrehajtásának konkrét részletszabályait. Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy a Tanács tévesen foglalta az EUSZ 31. cikk (1) bekezdését a 2017/477 határozat jogalapjába, és tévesen fogadta el ezt a határozatot az egyhangúságot követelő szavazási szabály alapján.

A 2018. november 20-án hozott **Bizottság kontra Tanács (Antarktisi védett tengeri területek)** ítélet (C-626/15 és C-659/16, [EU:C:2018:925](#)) alapjául szolgáló egyesített ügyekben a nagytanácsban eljáró Bíróságnak arról a *problematikáról* kellett határoznia, hogy *hogyan oszlanak meg a hatáskörök az Unió és a tagállamok között egy nemzetközi szervezetben való döntéshozatal esetében a közös halászati politika és a környezetvédelmi politika körülhatárolása területén*. Ebben az ügyben a Bíróság teljes egészében elutasította a Bizottság keresetét, amely egyrészt a Tanács egy 2015. szeptember 11-i, az Állandó Képviselők Bizottsága (Coreper) elnökének következtetésében szereplő határozatának az abban a részében való megsemmisítésére irányult, amelyben az jóváhagyta, hogy az Európai Unió és tagállamai nevében a Weddell-tengeren védett tengeri terület létrehozására irányuló jövőbeli javaslatra vonatkozó vitaanyagot nyújtsanak be az Antarktisz Tengeri Élővilágának Védelmével Foglalkozó Bizottságnak (a továbbiakban: CAMLR bizottság), és másrészt a Tanács 2016. október 10-i határozatának az abban a részében való megsemmisítésére, amelyben az jóváhagyta, hogy az Unió és tagállamai nevében védett tengeri területek létrehozására irányuló három javaslatot, valamint különleges övezetek létrehozására irányuló javaslatot nyújtsanak be az említett CAMLR bizottságnak. A Bizottság a Tanáccsal és a tagállamokkal ellentétben úgy vélte, hogy a védett tengeri területek létrehozása nem minősül a tengerek védelmére vonatkozó, a környezetvédelmi politika keretébe, és ezáltal a megosztott hatáskörök területére tartozó intézkedésnek, hanem az a közös halászati politika keretében a tengeri biológiai erőforrások megőrzésére vonatkozó intézkedés, amely terület az Unió kizárólagos hatáskörébe tartozik, és amelynek keretében a tagállamok nem járhatnak el az uniós intézményekkel párhuzamosan.

A C-626/15. sz. ügyben előterjesztett kereset elfogadhatóságát érintően a Bíróság megállapította, hogy jóllehet a Tanács munkálatainak előkészítésével és megbízásainak végrehajtásával kapcsolatos feladatkör nem jogosítja fel a Corepert arra, hogy a Szerződések alapján a Tanácsot megillető döntéshozatali jogkört gyakorolja, mivel az Unió egy jogunió, biztosítani kell, hogy a Coreper által hozott aktust jogszerűségi vizsgálat alá lehessen vonni, amikor az mint ilyen joghatások kiváltására irányul, és ennél fogva kikerül az előkészítés és végrehajtás említett feladatköréből.

A Bíróság ezt követően a jogalap kérdését illetően emlékeztetett arra, hogy olyan objektív kritériumokat kell alapul venni, mint a szóban forgó határozatok elfogadásának háttere, célja és tartalma, és ha valamely uniós jogi aktus vizsgálatából az derül ki, hogy az több cél elérésére irányul, vagy több összetevőt foglal magában, és ha ezen célok vagy ezen összetevők egyike elsődlegesnek vagy döntő jellegűnek mutatkozik, míg a többi csak járulékos jellegű, ezt az aktust ezért csak egy jogalapra kell alapítani, mégpedig arra, amely ehhez a célhoz vagy ehhez az elsődleges összetevőhöz kapcsolódik. Ami az Uniót a tengeri biológiai erőforrások megőrzése terén az EUMSZ 3. cikk (1) bekezdésének d) pontja szerint megillető kizárólagos hatáskör terjedelmét illeti, a Bíróság megállapította, hogy kizárólag a tengeri biológiai erőforrásoknak a közös halászati politika keretében biztosított, tehát attól elválaszthatatlan megőrzése kerül említésre az említett cikkben. A tengeri biológiai erőforrások megőrzése tehát csak annyiban tartozik az Unió kizárólagos hatáskörébe, amennyiben azt ilyen keretben folytatják, és az következképpen kizárt abból a hatáskorból, amelyet az Unió a tagállamaival a mezőgazdaság és a halászat területén oszt meg. Ebben az ügyben a Bíróság megállapította, hogy úgy tűnik, hogy a halászat a vitaanyagnak és a tervezett intézkedéseknek csak járulékos jellegű célja. Tekintettel arra,

hogy e dokumentumnak és ezeknek az intézkedéseknek az elsődleges célja és összetevője a környezetvédelem, a megtámadott határozatok nem az Uniónak az EUMSZ 3. cikk (1) bekezdésének d) pontjában előírt kizárólagos hatáskörébe, hanem az EUMSZ 4. cikk (2) bekezdésének e) pontja értelmében a környezetvédelem terén általa főszabály szerint a tagállamokkal megosztott hatáskörbe tartoznak.

Ami azt a másodlagos érvet illeti, amelynek keretében a Bizottság azt kifogásolta a Tanáccsal szemben, hogy figyelmen kívül hagyta az Unió kizárólagos külső hatáskörét, mivel a vitatott határozatok az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdése értelmében a közös szabályokat érintették, vagy azok alkalmazási körét megváltoztatták, a Bíróság megállapította, hogy e rendelkezést a hatékony érvényesülésének megőrzése érdekében úgy kell értelmezni, hogy jöllehet a szövege kizárólag nemzetközi megállapodás megkötésére hivatkozik, az ezt megelőzően, az ilyen megállapodás tárgyalásakor is alkalmazandó, valamint azt követően, ha az említett megállapodás értelmében létrehozott fórumot felhívják e megállapodás végrehajtási intézkedéseinek elfogadására. A Bíróság emlékeztetett továbbá arra, hogy többek között akkor áll fenn a közös szabályok érintettségének vagy megváltoztatásának az Unió kizárólagos külső hatáskörét igazoló kockázata, ha a nemzetközi kötelezettségvállalások jelentős részben az ilyen szabályokkal már lefedett alkalmazási terület hatálya alá tartoznak, vagy ha a szóban forgó nemzetközi kötelezettségvállalások, anélkül hogy szükségszerűen ellentmondásban lennének az uniós közös szabályokkal, hatással lehetnek e szabályok értelmére, hatályára és hatékony érvényesülésére. A Bíróság, emlékeztetve arra, hogy az érintett fél feladata azon bizonyítékok előterjesztése, amelyek igazolhatják, hogy az Unió külső hatáskörének kizárólagos jellegét, amelyre hivatkozni kíván, figyelmen kívül hagyták, megállapította, hogy ebben az ügyben nem terjesztettek elő ilyen bizonyítékokat. A Bíróság konkrétan rámutatott arra, hogy az érintett nemzetközi megállapodások alkalmazási területe nem tekinthető úgy, hogy az „jelentős részben” az uniós aktusokkal már lefedett alkalmazási terület hatálya alá tartozik.¹⁵⁸ A Bíróság ezenfelül az érintettségnek a Bizottság által hivatkozott kockázatát illetően megállapította, hogy a Bizottság nem szolgáltat elegendő bizonyítékkal e kockázat jellegével kapcsolatban, mivel az Antarktiszra vonatkozó egyezményes rendszer sajátos keretében a külső hatáskörnek az Unió által a tagállamok kizárásával való gyakorlása összeegyeztethetetlen a nemzetközi joggal.

Végezetül az Uniónak az újkeletű ítélkezési gyakorlatban felvetett, arra vonatkozó lehetőségét illetően, hogy a tagállamokkal megosztott hatáskört egyedül gyakorolja, a Bíróság ezt a lehetőséget ebben az ügyben elutasította. Hangsúlyozta, hogy az ilyen gyakorlásnak az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzetközi jog tiszteletben tartásával kell történnie. Márpedig az Unió számára annak lehetővé tétele, hogy a CAMLR bizottságban az őt megillető azon lehetőséggel éljen, hogy a megosztott hatáskör területén tagállamainak a közreműködése nélkül lépjen fel, még akkor is, ha az Unióval ellentétben egyes tagállamok az Antarktisz-szerződés tanácskozó feleinek jogállásával rendelkeznek, azzal a veszéllyel járna – tekintettel a Canberrai Egyezménynek az Antarktiszra vonatkozó egyezményes rendszeren belüli sajátos helyére –, hogy sértené e tanácskozó felek feladatait és jogköreit, ami gyengíthetné az említett egyezményes rendszer összhangját, és sértené a Canberrai Egyezmény releváns rendelkezéseit.

158 | Azaz a CAMLR bizottságban a 2009–2014 időszakra vonatkozóan az Unió nevében képviselendő álláspontokról szóló, 2009. október 19-i 13908/1/09 REV 1 tanácsi határozat, amelynek a helyébe a 2014–2019 időszakra vonatkozóan a 2014. június 11-i 10840/14 tanácsi határozat lépett, valamint az Antarktisz tengeri élővilágának védelméről szóló egyezmény hatálya alá tartozó területen folytatott halászati tevékenységekre vonatkozó bizonyos technikai intézkedések megállapításáról szóló, 2004. március 22-i 600/2004/EK tanácsi rendelet (HL 2004. L 97., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 4. fejezet, 7. kötet, 43. o.), és az Antarktisz tengeri élővilágának védelméről szóló egyezmény hatálya alá tartozó területen folytatott halászati tevékenységekre vonatkozó bizonyos ellenőrző intézkedések megállapításáról, valamint a 3943/90/EGK, a 66/98/EK és az 1721/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. március 22-i 601/2004/EK tanácsi rendelet (HL 2004. L 97., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 51. kötet, 52. o.).

C | A BÍRÓSÁG HIVATALÁNAK TEVÉKENYSÉGE 2018-BAN

Marc-André Gaudissart, hivatalvezető-helyettes

Jóllehet a Bíróság Hivatalára bízott feladatok sokfélék és változatosak, többek között azon különleges helyénél fogva, amelyet a Hivatal olyan többnyelvű igazságszolgáltatási intézmény szervezetében foglal el, mint az Európai Unió Bírósága, valamint azon érintkezési felület folytán, amelyet egyrészt a tagállami bíróságok és a felek képviselői, másrészt pedig a tagok kabinetjei és az intézmény szervezeti egységei között biztosít, a Hivatal elsődleges feladata természetesen abból áll, hogy mindenekelőtt gondoskodik az eljárások megfelelő lefolytatásáról és az igazságszolgáltatási fórum elé kerülő ügyek pontos kezeléséről, attól kezdve, hogy az eljárást megindító iratot bejegyezték a Hivatal nyilvántartásába, egészen addig, hogy az eljárást befejező határozatot kézbesítik a feleknek vagy a kérdést előterjesztő bíróságnak.

Az érkezett és a Bíróság által befejezett ügyek száma ezért közvetlenül kihat a Hivatal munkaterhére és azon képességére, hogy megfeleljen a vele szemben támasztott többszörös kihívásoknak, mind az iratanyagok optimális kezelése és az eljárások olyan kontextusban történő informatizálása szempontjából, amelyet a személyes adatok védelmére fordított kiemelt figyelem jellemez, mind pedig az azon módosításokra vonatkozóan jelenleg is folyamatban lévő gondolkodás átfogóbb szempontjából, amelyeket át kellene vezetni az Európai Unió igazságszolgáltatási szervezetrendszerét szabályozó jogforrásokon abból a célból, hogy a jogkereső közönség érdekében biztosított legyen a hatásköröknek a Bíróság és a Törvényszék közötti optimális megosztása.

Mivel az elmúlt évet mind az érkezett ügyek, mind pedig a befejezett ügyek tekintetében ismét nagyon feszített ütem jellemezte, az alábbi sorok alapvetően az igazságszolgáltatási tevékenységgel, nem pedig a Hivatal által ellátott egyéb feladatokkal foglalkoznak, még ha ez utóbbi feladatok mozgósították is a Hivatal erőforrásainak nem elhanyagolható részét.

Az érkezett ügyek

2018-ban **849 ügyet terjesztettek a Bíróság elé**. E számadat új rekordot jelent az intézmény történetében, hozzátéve, hogy az előző rekordot mindössze egy évvel korábban sikerült elérni, a 2017. év során érkezett nem kevesebb mint 739 üggyel. Az egy év alatt érkezett ügyek számának e nagyon jelentős (mintegy 15%-os) emelkedése mindenekelőtt azzal magyarázható, hogy folyamatosan emelkedik a Bíróság elé terjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmek száma – 568 új üggyel ugyanis e kérelmek 2018-ban mintegy százal több ügyet jelentettek a 2016. évhez képest (470 ügy), és közel kétszeresét tették ki a tíz évvel korábbi ügyszámnak (2008-ban 288 új előzetes döntéshozatali ügy) –, viszont azzal is, hogy nem elhanyagolható módon nő a közvetlen keresetek és a fellebbezések száma.

Így 2018-ban 6 megsemmisítés iránti keresetet és 57 kötelezettségzegés megállapítása iránti keresetet terjesztettek a Bíróság elé (valamennyi kategóriában összesítve), míg az új fellebbezések, az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések és a beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések száma 2018-ban 199 volt (szemben a 2017. évi 147-tel). E jelentős emelkedés részben abból ered, hogy nőtt a megelőző évek során (különösen 2016-ban és 2017-ben) a Törvényszék elé terjesztett ügyek száma, viszont abból is, hogy nőtt az ezen igazságszolgáltatási fórum által befejezett ügyek száma, ami nagyrészt annak tudható be, hogy az Európai Unió igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló reform következtében nőtt ezen igazságszolgáltatási fórum bíráinak száma.

Ha egy pillanatra elidőzünk azon kérdés felett, hogy honnan érkeznek az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek, amelyek a Bíróság előtt folyamatban lévő összes ügynek ma közel 70%-át teszik ki, megállapíthatjuk, hogy az elmúlt év során egyetlen kivétellel az összes tagállam bíróságai kezdeményezték a Bíróság eljárását, ami az előzetes döntéshozatali eljárás erőteljes érvényesüléséről és a nemzeti bíróságok által azzal összefüggésben a Bíróságba vetett bizalomról tanúskodik, hogy megválaszolja az uniós jog értelmezése vagy érvényessége tárgyában általuk feltett kérdéseket. Mint az kitűnik az alábbi táblázatokból, még mindig Németország és Olaszország helyezkedik el az előzetes döntéshozatalra utalások „földrajzi” megoszlásának élmezőnyében – az előbbi esetében 78, az utóbbi esetében pedig 68 előzetes döntéshozatal iránti, az elmúlt év során benyújtott kérelemmel –, viszont a többi tagállam bíróságai sem maradnak le, hiszen az előző évhez képest néha megkétszereződött (Belgium és Franciaország), sőt megháromszorozódott (Spanyolország és a Cseh Köztársaság) azon kérelmek száma, amelyeket 2018-ban a Bíróság elé terjesztettek. Meg kell említeni továbbá az Ausztriából és Hollandiából érkező kérelmek magasabb számát (mindkét államból 35 kérelem érkezett), valamint azt, hogy folytatódik az azon államok bíróságai által teljesített előterjesztések emelkedő tendenciája, amelyek 2004-ben és 2007-ben csatlakoztak az Unióhoz, így különösen a Lengyelországból (31 kérelem), Magyarországról (29 kérelem), Romániából (23 kérelem) és Bulgáriából (20 kérelem) érkező előterjesztések kapcsán.

E jelenségtől természetesen nem idegen az uniós intézmények által elfogadott jogi aktusok száma és egyre összetettebbé válása. Az eljárások kezdeményezésének olyan hagyományos területei mellett, mint amilyen a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása, a verseny, a közbeszerzés, az adózás, a szociálpolitika, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem, vagy akár a közlekedéspolitikai, továbbra is nagy számban terjesztenek a Bíróság elé a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség, különösen pedig a menedékjoggal és a bevándorlással összefüggő kérdések területére tartozó ügyeket. A Bíróságnak első alkalommal 2018-ban lehetősége nyílt állást foglalni olyan alapvető jelentőségű kérdésekről is, mint a tagállamokban a bírói hatalom függetlensége, ezzel összefüggésben pedig az uniós polgárok részére hatékony bírói jogvédelem biztosítása érdekében teendő intézkedések, vagy valamely tagállam azon lehetősége, hogy egyoldalúan visszavonja az Európai Unióból való kilépésre irányuló szándékának bejelentését. Ez az ügy, amely az Egyesült Királyság által 2016 júniusában meghozott azon döntés közvetlen következménye, hogy kilép az Európai Unióból, a Bíróság történetében még soha nem tapasztalt érdeklődést váltott ki, a jelen sorok írásának idején pedig olyan sok érzékeny kérdés van még mindig nyitva, hogy ez az ügy kétségkívül csupán első elemét képezi a Brexittel összefüggő ügyek hosszú sorozatának.

Végül ki kell emelni az elmúlt év során az eljárás gyorsítása iránt előterjesztett kérelmek különösen magas számát. Így a gyorsított eljárás lefolytatását 2018-ban 36 ügyben kérték (e szám 2017-ben 31 volt), míg a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárást nem kevesebb mint 19 ügyben (2017-ben 15 ügyben) kérték (vagy javasolták). Ez esetben is a legmagasabb olyan ügyszámról van szó, amelyet a Bíróság egyetlen év során valaha is nyilvántartásba vett. Jóllehet e kérelmeknek nem minden esetben adtak ténylegesen helyt, mégis azt eredményezték, hogy a Bíróság meggyorsította hat előzetes döntéshozatali ügy és három igen érzékeny közvetlen kereset elbírálását, a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatása mellett pedig nem kevesebb mint tizenkét ügyben döntött, ami jelentős többletmunkát eredményezett az ilyen ügyekben eljáró tanács tagjai számára.

A befejezett ügyek

Jóllehet az elmúlt év során érkezett ügyek száma különösen magas volt, ezt az emelkedést szerencsére enyhítette a befejezett ügyek igen magas száma. A Bíróság ugyanis **2018-ban 760 ügyet befejezve** közel 10%-kal több ügyet zárt le, mint 2017-ben (699 ügy), ezáltal pedig a történetének legmagasabb számú ügyét fejezte be, hozzáátéve, hogy az előző rekordot 2014-ben érte el (719 befejezett üggyel).

Anélkül, hogy itt belebocsátkoznánk a 2018-ban befejezett ügyek részleteibe és ezen ügyek jelentőségébe – e tekintetben utalunk az ítélkezési gyakorlatnak a jelen jelentés második részében ismertetett fejleményeire –, három olyan körülmény van, amelyek az alábbiakban ismertetett számadatok és statisztikák áttekintése során különösen szembetűnők lehetnek az Olvasó számára.

Az első körülmény az igazságszolgáltatási fórum által az elmúlt év során hozott ítéletek és végzések számának viszonylagos állandóságával kapcsolatos. Miközben a 2018-ban befejezett ügyek száma jelentősen magasabb, mint 2017-ben, a Bíróság által az elmúlt év során hozott határozatok száma (684) elég közel áll a 2017-ben hozott határozatok számához (654). E tényező lényegében a Bíróság elé terjesztett több ügy hasonlóságával függ össze. Miután 2017-ben nagyszámú olyan előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztettek elé, amelyek többek között a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy jelentős késése esetén az utasoknak nyújtandó kártalanításról szóló 261/2004/EK rendelet¹ értelmezésére vonatkoztak, a Bíróság eljárás-gazdaságosságra és hatékonyságra törekedve, az eljárás írásbeli és a szóbeli szakaszának lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából egyesítette a legtöbb ilyen ügyet, ami azzal a hatással járt, hogy csökkent a meghozott határozatok teljes száma.

Az elmúlt év második jellemző sajátossága vitathatatlanul ahhoz kapcsolódik, hogy milyen nagyszámú ügyet bírált el a Bíróság nagytanácsa. Míg ez az ítélkező testület 2017-ben „csupán” 46 ügyet bíralt el – ami már számottevő ügyszámnak minősül, tekintettel azon ráfordításra, amelyet az jelent, ha valamely üggyel három vagy öt tag helyett tizenöt taggal eljáró ítélkező testület foglalkozik –, e szám az elmúlt év során nem kevesebb mint 80-ra emelkedett! Már önmagában e számadat alapján felmérhető azon kérdések jelentősége és érzékenysége, amelyekről a Bíróságnak az elmúlt év során állást kellett foglalnia.

Végül meg kell jegyezni, hogy a Bíróságnak az általa elbírálandó ügyek száma és egyre összetettebbé válása ellenére sikerült rendkívül észszerű keretek között tartania az eljárások időtartamát. Az előzetes döntéshozatali ügyek elbírálásának átlagos időtartama ugyanis 2018-ban 16 hónap volt (szemben a 2017. évi 15,7 hónappal), míg a közvetlen keresetek és a fellebbezések elbírálásának átlagos időtartama csökkenő irányt vett, amennyiben az előbbiek esetében 18,8 hónap (szemben a 2017. évi 20,3 hónappal), az utóbbiak esetében pedig 13,4 hónap (szemben a 2017. évi 17,1 hónappal) volt az átlagos elbírálási időtartam. Ez utóbbi csökkenés igen nagy részben azzal magyarázható, hogy a Bíróság gyakrabban határoz végzés formájában, különösen a szellemi és ipari tulajdon területén, ahol a Törvényszék által hozott határozatokkal szemben benyújtott nagyszámú fellebbezés került nyilvánvalóan elfogadhatatlanként és/vagy nyilvánvalóan megalapozatlanként elutasításra az eljárási szabályzat 181. cikke alapján. Így 2018-ban a Bíróság a hozzá benyújtott fellebbezéseknek közel felét végzéssel bírálta el, szemben az előzetes döntéshozatali ügyek ekként elbírált 24%-ával (az eljárási szabályzat 99. cikke alapján viszont csupán 7,5%, mivel az elmúlt év során előzetes döntéshozatali ügyekben hozott végzések lényegi részét a törlést elrendelő vagy okafogyottságot megállapító végzések tették ki).

A folyamatban maradt ügyek

A 2018-ban érkezett ügyek számában tapasztalt jelentős emelkedés értelemszerű következményeként a Bíróság előtt folyamatban maradt ügyek száma is emelkedett, amennyiben első alkalommal lépte túl az ezres nagyságrendű ügyszámot. A Bíróság előtt 2018. december 31-én folyamatban maradt ügyek száma ugyanis 1001 volt (egyesítés után 916).

¹ A visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (EUHL L 46., 2004. február 17., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 8. kötet, 10. o.).

Többek között e kontextusban kell értelmezni azt a kérelmet, amelyet a Bíróság 2018 márciusában terjesztett elő az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló (3.) jegyzőkönyv módosítása érdekében. A Bíróság azon szándék által vezéreltetve, hogy kezelje a munkaterhét, következőképpen pedig megőrizze azt a képességét, hogy az elé terjesztett ügyeket észszerű időn belül bírálja el, azt javasolta az uniós jogalkotónak, hogy ruházzák át a Törvényszékre a kötelezettségszegés megállapítása iránti azon keresetek egy részét, amelyeket ma kizárólag a Bíróság bírál el, továbbá hogy a Bíróságon alakítsanak ki a fellebbezések bizonyos kategóriáinak előzetes megengedhetővé nyilvánítására irányuló mechanizmust. Az olyan ügyekben, amelyek így már kétszer is vizsgálat tárgyát képezték – először valamely független fellebbezési tanács, ezt követően pedig a Törvényszék által –, a Bíróság csak azokat a fellebbezéseket bírálná el, amelyek az uniós jog egységessége, koherenciája vagy fejlődése szempontjából jelentős kérdést vetnek fel.

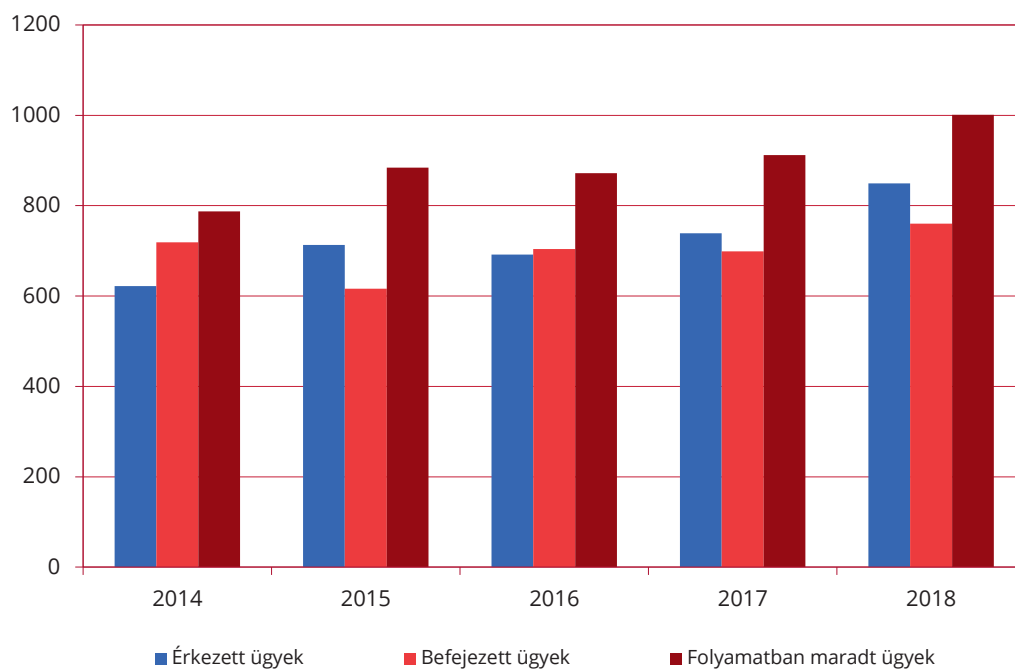
Jóllehet e jogalkotási kérelmen belül a kötelezettségszegésekkel összefüggő első ág vizsgálatát a jogalkotó későbbre halasztotta többek között amiatt, hogy a tagállamoknak szándékukban áll megvárni az Unió igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló reform teljes körű végrehajtását, valamint azt a jelentést, amelyet a Bíróságnak 2020 decemberében kell előterjesztenie a Törvényszék működéséről, az e kérelem második ágára vonatkozó tárgyalások ezzel szemben a jelen sorok írásának idején jól haladnak, és nagyon is valós kilátások vannak arra, hogy a fellebbezések előzetes megengedhetővé nyilvánítására irányuló mechanizmus a 2019. év során hatályba lép. E fejleménynek lehetővé kellene tennie, hogy bizonyos mértékig keretek között tartsák a Bíróság elé kerülő ügyek számának emelkedését, azon egyéb intézkedések sérelme nélkül, amelyekre a Bíróság idővel javaslatot tehet annak érdekében, hogy mindig képes legyen a lehető legkedvezőbb feltételek mellett ellátni a Szerződések által rábízott feladatot.



D | A BÍRÓSÁG IGAZSÁGÜGYI STATISZTIKÁI

I. A Bíróság tevékenysége általában	127
II. Érkezett ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)	128
III. Érkezett ügyek — A kereset tárgya (2014–2018)	129
IV. Érkezett ügyek — A kereset tárgya (2018)	130
V. Érkezett ügyek — Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tagállamonként (2014–2018)	131
VI. Érkezett ügyek — Tagállami kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetek (2014–2018)	132
VII. Befejezett ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)	133
VIII. Befejezett ügyek — Ítéletek, vélemények, végzések (2018)	134
IX. Ítélettel, véleménnyel vagy ügydöntő végzéssel befejezett ügyek — Ítélező testület (2014–2018)	135
X. Ítélettel, véleménnyel vagy ügydöntő végzéssel befejezett ügyek — A kereset tárgya (2014–2018)	136
XI. Ítélettel, véleménnyel vagy ügydöntő végzéssel befejezett ügyek — A kereset tárgya (2018)	137
XII. Befejezett ügyek — Tagállami kötelezettségszegés megállapítása tárgyában hozott ítéletek: a határozat tartalma (2014–2018)	138
XIII. Befejezett ügyek — Fellebbezések: a határozat tartalma (2014–2018)	139
XIV. Befejezett ügyek — Az eljárások időtartama hónapokban (2014–2018)	140
XV. December 31-én folyamatban maradt ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)	141
XVI. December 31-én folyamatban maradt ügyek — Ítélező testület (2014–2018)	142
XVII. Gyorsított eljárások (2014–2018)	143
XVIII. Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárások (2014–2018)	144
XIX. Ideiglenes intézkedés iránti eljárások (2014–2018)	145
XX. Az igazságszolgáltatási tevékenység általános alakulása (1952–2018) — Érkezett ügyek és ítéletek vagy vélemények	146
XXI. Az igazságszolgáltatási tevékenység általános alakulása (1952–2018) — Előzetes döntéshozatal iránti beérkezett kérelmek tagállamonként és évenként	148
XXII. Az igazságszolgáltatási tevékenység általános alakulása (1952–2018) — Előzetes döntéshozatal iránti beérkezett kérelmek tagállamonként és bíróságonként	150
XXIII. Az igazságszolgáltatási tevékenység általános alakulása (1952–2018) — A tagállamokkal szemben kötelezettségszegés megállapítása iránt benyújtott keresetek	153
XXIV. A Bíróság Hivatalának tevékenysége (2015–2018)	154

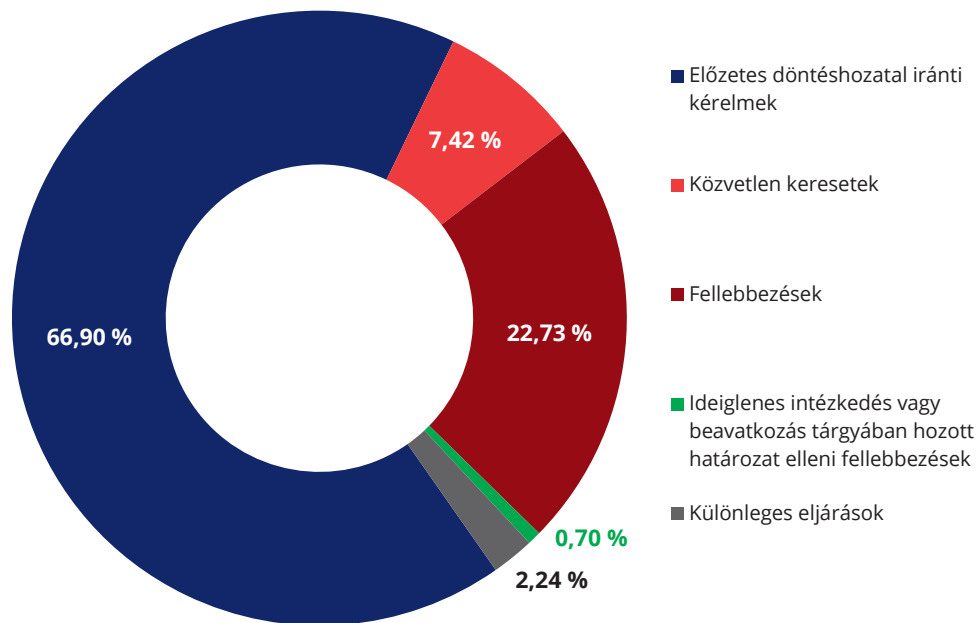
I. A Bíróság tevékenysége általában Érkezett, befejezett és folyamatban maradt ügyek (2014–2018)



	2014	2015	2016	2017	2018
Érkezett ügyek	622	713	692	739	849
Befejezett ügyek	719	616	704	699	760
Folyamatban maradt ügyek	787	884	872	912	1 001

II. Érkezett ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)

2018



	2014	2015	2016	2017	2018
Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek	428	436	470	533	568
Közvetlen keresetek	74	48	35	46	63
Fellebbezések	111	206	168	141	193
Ideiglenes intézkedés vagy beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések		9	7	6	6
Vélemény iránti kérelmek	1	3		1	
Különleges eljárások ¹	8	11	12	12	19
Összesen	622	713	692	739	849
Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek	3	2	3	3	6

1) „Különleges eljárásnak” minősülnek a költségmentességre, a költségek megállapítására, az ítélet kijavítására, a mulasztási ítélet elleni ellentmondásra, a harmadik személy jogorvoslatára, az ítélet értelmezésére, a perújításra, az első főtanácsnok által a Törvényszék határozatának felülvizsgálata iránt előterjesztett indítvány vizsgálatára, a végrehajtás foganatosítására és a mentelmi ügyekre vonatkozó eljárások.

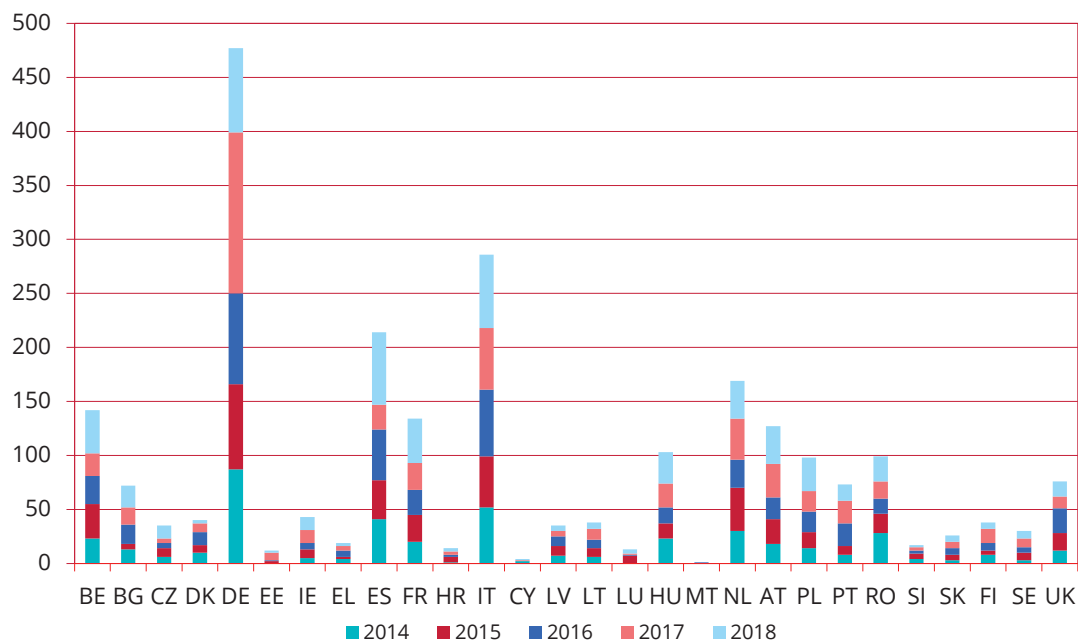
III. Érkezett ügyek — A kereset tárgya (2014–2018)

	2014	2015	2016	2017	2018
A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség	53	53	76	98	82
Adózás	57	49	70	55	71
Állami támogatások	32	29	39	21	26
Áruk szabad mozgása	11	8	3	6	4
Az Európai Unió külső fellépése	2	3	4	3	4
Dokumentumokhoz való hozzáférés	1	7	6	1	10
Energia	4	1	3	2	12
Foglalkoztatás	1				
Fogyasztóvédelem	34	40	23	36	41
Gazdaság- és monetáris politika	3	11	1	7	3
Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	1	3		2	1
Intézményi jog	28	24	22	26	34
Iparpolitika	9	11	3	6	3
Jogszabályok közelítése	21	22	34	42	53
Kereskedelempolitika	11	15	20	8	5
Környezetvédelem	41	47	30	40	50
Közbeszerzések	21	26	19	23	28
Közegészség	2	10	1	1	4
Közös halászati politika	2	1	3	1	1
Közös kül- és biztonságpolitika	7	12	7	6	7
Kutatás, technológiai fejlesztés és úrkutatás	2	1	3	3	1
Letelepedés szabadsága	26	12	16	8	7
Mezőgazdaság	12	17	27	14	26
Migráns munkavállalók szociális biztonsága	6	7	10	7	14
Oktatás, szakképzés, ifjúság és sport	1			2	
Pénzügyi rendelkezések (költségvetés, pénzügyi keret, saját források, a csalás elleni küzdelem...)	4	6	3	6	6
Szállítás	29	27	32	83	39
Szellemi és ipari tulajdon	47	88	66	73	92
Személyek szabad mozgása	11	15	28	16	19
Szociálpolitika	25	32	33	43	46
Szolgáltatásnyújtás szabadsága	19	24	15	18	38
Tengeren túli országok és területek társulása		1			
Tőke szabad mozgása	7	6	4	12	9
Transzeurópai hálózatok	1				
Új államok csatlakozása				1	
Uniós jogi elvek	23	13	11	12	29
Uniós polgárság	9	6	7	8	6
Választottbírói kikötés				5	2
Vállalkozások joga		1	7	1	2
Vámunió és Közös Vámtarifa	24	29	13	14	13
Vegyiparok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH-rendelet)	2	5	2	2	1
Versenyjog	23	40	35	7	25
EUM-Szerződés	612	702	676	719	814
Biztonsági ellenőrzés					1
Lakosságvédelem	1				1
EAK-Szerződés	1				2
Uniós jogi elvek					1
EU-Szerződés					1
A tisztviselők személyzeti szabályzata	1		1	8	16
Eljárás	6	9	13	12	12
Intézményi jog					4
Kiváltságok és mentességek	2	2	2		
Egyéb	9	11	16	20	32
ÖSSZESEN	622	713	692	739	849

IV. Érkezett ügyek — A kereset tárgya (2018)

	Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek	Közvetlen keresetek	Fellebbezések	Ideiglenes intézkedés vagy beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések	Összesen	Különleges eljárások
A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség	80	2			82	
Adózás	69	2			71	
Állami támogatások	4	1	18	3	26	
Áruk szabad mozgása	4				4	
Az Európai Unió külső fellépése	4				4	
Dokumentumokhoz való hozzáférés	1		9		10	
Energia	7	1	4		12	
Fogyasztóvédelem	41				41	
Gazdaság- és monetáris politika	1		2		3	
Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	1				1	
Intézményi jog	2	4	22		34	6
Iparpolitika	3				3	
Jogszabályok közelítése	49	3	1		53	
Kereskedelempolitika	1		4		5	
Környezetvédelem	32	15	3		50	
Közbeszerzések	20	6	1	1	28	
Közegészség	2	1	1		4	
Közös halászati politika	1				1	
Közös kül- és biztonságpolitika			7		7	
Kutatás, technológiai fejlesztés és úrkutatás			1		1	
Letelepedés szabadsága	6	1			7	
Mezőgazdaság	19		7		26	
Migráns munkavállalók szociális biztonsága	14				14	
Pénzügyi rendelkezések (kölségvetés, pénzügyi keret, saját források, a család elleni küzdelem...)	1	4	1		6	
Szállítás	39				39	
Szellemi és ipari tulajdon	20	5	67		92	
Személyek szabad mozgása	16	2	1		19	
Szociálpolitika	45		1		46	
Szolgáltatásnyújtás szabadsága	31	7			38	
Tőke szabad mozgása	8	1			9	
Uniósi jogi elvek	23	3	3		29	
Uniósi polgárság	6				6	
Választottbírói kikötés			2		2	
Vállalkozások joga	2				2	
Vámunió és Közös Vámtarifa	12		1		13	
Vegyí anyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH-rendelet)			1		1	
Versenyjog	4		20	1	25	
EUM-Szerződés	568	58	177	5	814	6
Biztonsági ellenőrzés		1			1	
Lakosságvédelem		1			1	
EAK-Szerződés		2			2	
Uniósi jogi elvek		1			1	
EU-Szerződés		1			1	
A tisztviselők személyzeti szabályzata			14	1	16	1
Eljárás					12	12
Intézményi jog		2	2		4	
Egyéb		2	16	1	32	13
ÖSSZESEN	568	63	193	6	849	19

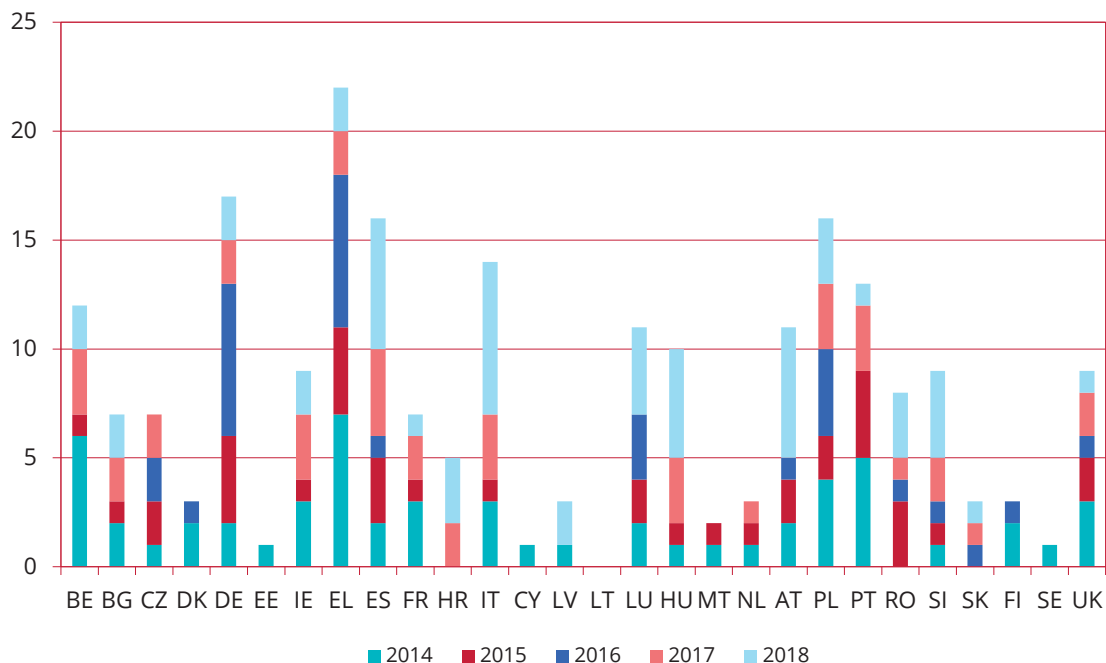
V. Érkezett ügyek — Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tagállamonként (2014–2018)



	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen
Belgium	23	32	26	21	40	142
Bulgária	13	5	18	16	20	72
Cseh Köztársaság	6	8	5	4	12	35
Dánia	10	7	12	8	3	40
Németország	87	79	84	149	78	477
Észtország		2	1	7	2	12
Írország	5	8	6	12	12	43
Görögország	4	2	6	4	3	19
Spanyolország	41	36	47	23	67	214
Franciaország	20	25	23	25	41	134
Horvátország	1	5	2	3	3	14
Olaszország	52	47	62	57	68	286
Ciprus	2				1	3
Lettország	7	9	9	5	5	35
Litvánia	6	8	8	10	6	38
Luxemburg		7	1	1	4	13
Magyarország	23	14	15	22	29	103
Málta			1			1
Hollandia	30	40	26	38	35	169
Ausztria	18	23	20	31	35	127
Lengyelország	14	15	19	19	31	98
Portugália	8	8	21	21	15	73
Románia	28	18	14	16	23	99
Szlovénia	4	5	3	3	2	17
Szlovákia	3	5	6	6	6	26
Finnország	8	4	7	13	6	38
Svédország	3	7	5	8	7	30
Egyesült Királyság	12	16	23	11	14	76
Egyéb ¹		1				1
Összesen	428	436	470	533	568	2 435

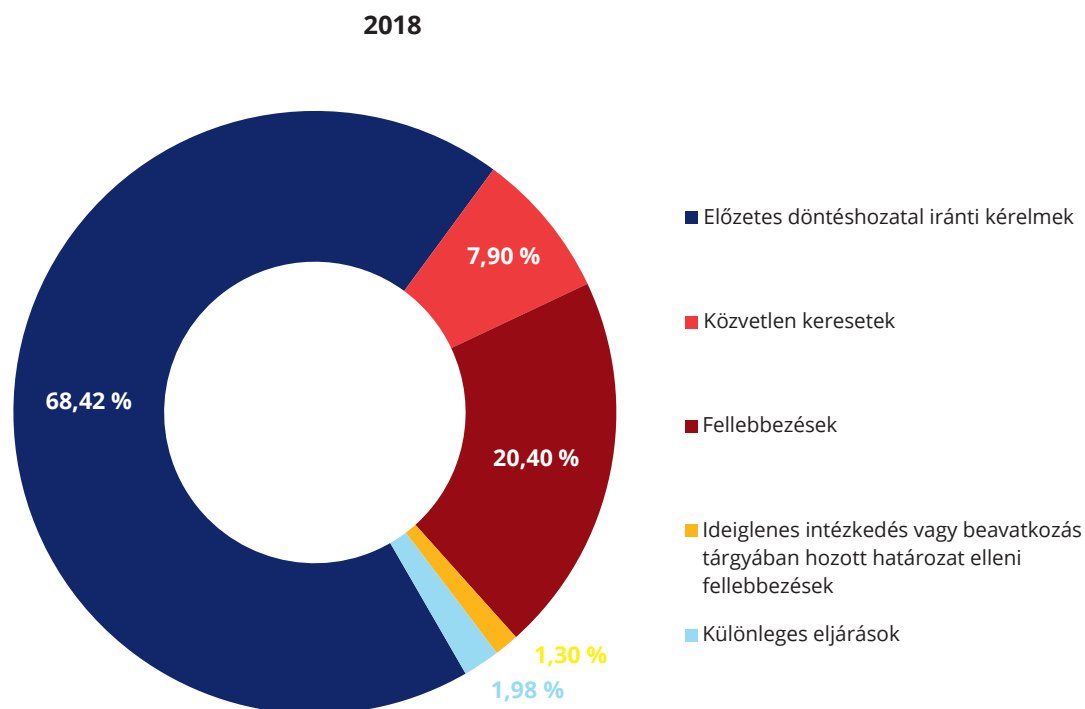
1) C-169/15. sz. *Montis Design* ügy (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

VI. Érkezett ügyek — Tagállami kötelezettségzegés megállapítása iránti keresetek (2014–2018)



	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen
Belgium	6	1	0	3	2	12
Bulgária	2	1	0	2	2	7
Cseh Köztársaság	1	2	2	2	0	7
Dánia	2	0	1	0	0	3
Németország	2	4	7	2	2	17
Észtország	1	0	0	0	0	1
Írország	3	1	0	3	2	9
Görögország	7	4	7	2	2	22
Spanyolország	2	3	1	4	6	16
Franciaország	3	1	0	2	1	7
Horvátország	0	0	0	2	3	5
Olaszország	3	1	0	3	7	14
Ciprus	1	0	0	0	0	1
Lettország	1	0	0	0	2	3
Litvánia	0	0	0	0	0	0
Luxemburg	2	2	3	0	4	11
Magyarország	1	1	0	3	5	10
Málta	1	1	0	0	0	2
Hollandia	1	1	0	1	0	3
Ausztria	2	2	1	0	6	11
Lengyelország	4	2	4	3	3	16
Portugália	5	4	0	3	1	13
Románia	0	3	1	1	3	8
Szlovénia	1	1	1	2	4	9
Szlovákia	0	0	1	1	1	3
Finnország	2	0	1	0	0	3
Svédország	1	0	0	0	0	1
Egyesült Királyság	3	2	1	2	1	9
Összesen	57	37	31	41	57	223

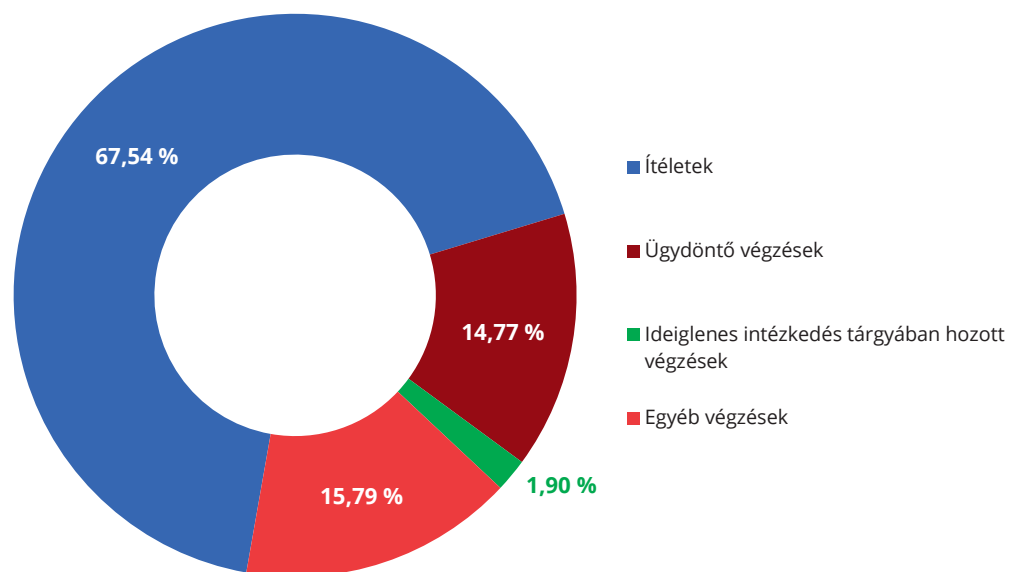
VII. Befejezett ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018) ¹



	2014	2015	2016	2017	2018
Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek	476	404	453	447	520
Közvetlen keresetek	76	70	49	37	60
Fellebbezések	157	127	182	194	155
Ideiglenes intézkedés vagy beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések	1	7	7	4	10
Vélemény iránti kérelmek	2	1		3	
Különleges eljárások ²	7	7	13	14	15
Összesen	719	616	704	699	760

- 1| A számok (összesítő számok) az összes ügy számát jelölik, és figyelmen kívül hagyják az összefüggés miatti egyesítéseket (egy ügyszám = egy ügy).
- 2| „Különleges eljárásnak” minősülnek a költségmentességre, a költségek megállapítására, az ítélet kijavítására, a mulasztási ítélet elleni ellentmondásra, a harmadik személy jogorvoslatára, az ítélet értelmezésére, a perújításra, az első főtanácsnok által a Törvényszék határozatának felülvizsgálata iránt előterjesztett indítvány vizsgálatára, a végrehajtás foganatosítására és a mentelmi ügyekre vonatkozó eljárások.

VIII. Befejezett ügyek — Ítéletek, vélemények, végzések (2018) ¹

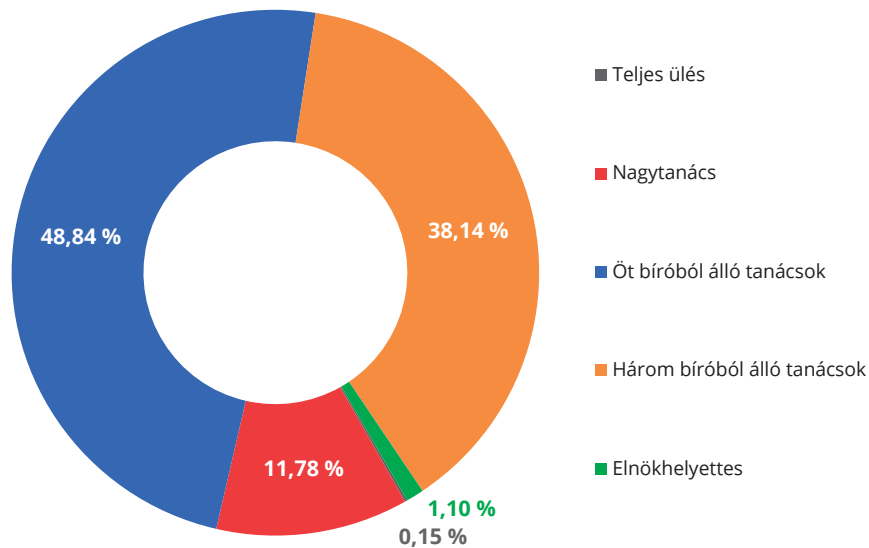


	Ítéletek	Ügydöntő végzések ²	Ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzések ³	Egyéb végzések ⁴	Vélemények	Összesen
Előzetes döntéshozatal iránti	354	35		74		463
Közvetlen keresetek	37		4	22		63
Fellebbezések	71	55		11		137
Ideiglenes intézkedés vagy beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések			9	1		10
Különleges eljárások		11				11
Összesen	462	101	13	108		684

- 1] A számok (nettó számok) az összes ügy számát jelölik, figyelembe véve az összefüggés miatti egyesítéseket is (egyesített ügyek = egy ügy).
- 2] Az eljárást törléssel, a kereset okafogyottá válásának megállapításával vagy a Törvényszékhez történő visszautalással befejező végzésektől eltérő, eljárást befejező végzések.
- 3] Az EUMSZ 278., az EUMSZ 279. vagy az EUMSZ 280. cikk, illetve az EAK-Szerződés megfelelő rendelkezései alapján előterjesztett kérelem kapcsán, illetve ideiglenes intézkedés iránti kérelem vagy beavatkozás tárgyában hozott végzés elleni fellebbezés kapcsán hozott végzések.
- 4] Az eljárást törléssel, a kereset okafogyottá válásának megállapításával vagy a Törvényszékhez történő visszautalással befejező végzések.

IX. Ítélettel, véleménnyel vagy ügydöntő végzéssel befejezett ügyek — Ítélkező testület (2014–2018) ¹

2018



	2014			2015			2016			2017			2018		
	Ítéletek/Vélemények	Végzések ²	Összesen	Ítéletek/Vélemények	Végzések ²	Összesen	Ítéletek/Vélemények	Végzések ²	Összesen	Ítéletek/Vélemények	Végzések ²	Összesen	Ítéletek/Vélemények	Végzések ²	Összesen
Teljes ülés	1		1							1		1	1		1
Nagytanács	51	3	54	47		47	54		54	46		46	76		76
Öt bíróból álló tanácsok	320	20	340	298	20	318	280	20	300	312	10	322	300	15	315
Három bíróból álló tanácsok	110	118	228	93	89	182	120	162	282	151	105	256	153	93	246
Elnökhelyettes		1	1	7	7	7	5	5	5	3	3	3	7	7	7
Összesen	482	142	624	438	116	554	454	187	641	510	118	628	530	115	645

- 1] A számok (összesítő számok) az összes ügy számát jelölik, és figyelmen kívül hagyják az összefüggés miatti egyesítéseket (egy ügyszám = egy ügy).
- 2] Az eljárást törléssel, a kereset okafogyottá válásának megállapításával vagy a Törvényszékhez történő visszautalással befejező végzésektől eltérő, eljárást befejező végzések.

X. Ítélettel, véleménnyel vagy ügydöntő végzéssel befejezett ügyek — A kereset tárgya (2014–2018) ¹

	2014	2015	2016	2017	2018
A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség	51	49	52	61	74
Adózás	52	55	41	62	58
Állami támogatások	41	26	26	33	29
Áruk szabad mozgása	10	9	5	2	6
Az Európai Unió külső fellépése	6	1	5	1	3
Dokumentumokhoz való hozzáférés	4	3	4	9	2
Energia	3	2		2	1
Foglalkoztatás		1			
Fogyasztóvédelem	20	29	33	20	19
Gazdaság- és monetáris politika	1	3	10	2	3
Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	8	4	2		1
Intézményi jog	18	27	20	27	28
Iparpolitika	3	9	10	8	2
Jogsabályok közelítése	25	24	16	29	28
Kereskedelempolitika	7	4	14	14	6
Környezetvédelem	30	27	53	27	33
Közbeszerzések	13	14	31	15	22
Közegészség	3	5	4	5	
Közös halászati politika	5	3	1	2	2
Közös kül- és biztonságpolitika	3	6	11	10	5
Kutatás, technológiai fejlesztés és úrkutatás		1	3	2	3
Letelepedés szabadsága	9	17	27	10	13
Mezőgazdaság	29	20	13	22	15
Migráns munkavállalók szociális biztonsága	6	14	5	6	10
Oktatás, szakképzés, ifjúság és sport	1	1		2	
Pénzügyi rendelkezések (költségvetés, pénzügyi keret, saját források, a csalás elleni küzdelem...)	5	1	2	7	2
Szállítás	18	9	20	17	38
Szellemi és ipari tulajdon	69	51	80	60	74
Személyek szabad mozgása	20	13	12	17	24
Szociálpolitika	51	30	23	26	42
Szolgáltatásnyújtás szabadsága	11	17	14	13	21
Tőke szabad mozgása	6	8	7	1	13
Transzeurópai hálózatok			1		
Új államok csatlakozása			1		1
Unió jogi elvek	23	12	13	14	10
Unió polgárság	9	4	8	5	10
Választottbírósági kikötés					3
Vállalkozások joga	3	1	1	4	1
Vámunió és Közös Vámtarifa	21	20	27	19	12
Vegyianyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH-rendelet)	5	1	1	7	1
Versenyjog	28	23	30	53	12
EUM-Szerződés	617	544	626	614	627
Lakosságvédelem		1			
EAK-Szerződés		1			
A tisztviselők személyzeti szabályzata	1	3		1	7
Eljárás	6	4	14	13	10
Kiváltságok és mentességek		2	1		1
Egyéb	7	9	15	14	18
ÖSSZESEN	624	554	641	628	645

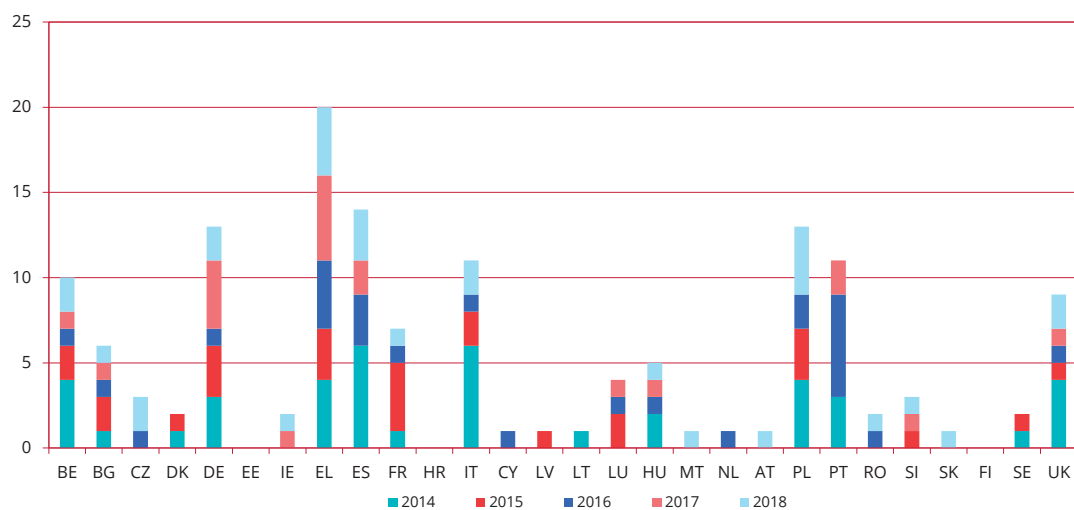
1| A számok (összesítő számok) az összes ügy számát jelölik, és figyelmen kívül hagyják az összefüggés miatti egyesítéseket (egy ügyszám = egy ügy).

XI. Ítélettel, véleménnyel vagy ügydöntő végzéssel befejezett ügyek — A kereset tárgya (2018) ¹

	Ítéletek/Vélemények	Végzések ²	Összesen
A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség	67	7	74
Adózás	56	2	58
Állami támogatások	22	7	29
Áruk szabad mozgása	6		6
Az Európai Unió külső fellépése	3		3
Dokumentumokhoz való hozzáférés	1	1	2
Energia	1		1
Fogyasztóvédelem	13	6	19
Gazdaság- és monetáris politika	2	1	3
Gazdasági, társadalmi és területi kohézió		1	1
Intézményi jog	16	12	28
Iparpolitika	2		2
Jogszabályok közelítése	26	2	28
Kereskedelempolitika	6		6
Környezetvédelem	33		33
Közbeszerzések	19	3	22
Közös halászati politika	2		2
Közös kül- és biztonságpolitika	5		5
Kutatás, technológiai fejlesztés és úrkutatás	2	1	3
Letelepedés szabadsága	12	1	13
Mezőgazdaság	15		15
Migráns munkavállalók szociális biztonsága	10		10
Pénzügyi rendelkezések (kölségvetés, pénzügyi keret, saját források, a csalás elleni küzdelem...)	2		2
Szállítás	36	2	38
Szellemi és ipari tulajdon	39	35	74
Személyek szabad mozgása	20	4	24
Szociálpolitika	37	5	42
Szolgáltatásnyújtás szabadsága	19	2	21
Tőke szabad mozgása	9	4	13
Új államok csatlakozása	1		1
Uniós jogi elvek	9	1	10
Uniós polgárság	10		10
Választottbírói kikötés	2	1	3
Vállalkozások joga	1		1
Vámunió és Közös Vámtarifa	12		12
Vegyí anyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH-rendelet)		1	1
Versenyjog	11	1	12
EUM-Szerződés	527	100	627
A tisztviselők személyzeti szabályzata	2	5	7
Eljárás		10	10
Kiváltságok és mentességek	1		1
Egyéb	3	15	18
ÖSSZESEN	530	115	645

- 1] A számok (összesítő számok) az összes ügy számát jelölik, és figyelmen kívül hagyják az összefüggés miatti egyesítéseket (egy ügyszám = egy ügy).
- 2] Az eljárást törléssel, a kereset okafogyottá válásának megállapításával vagy a Törvényszékhez történő visszautalással befejező végzésektől eltérő, eljárást befejező végzések.

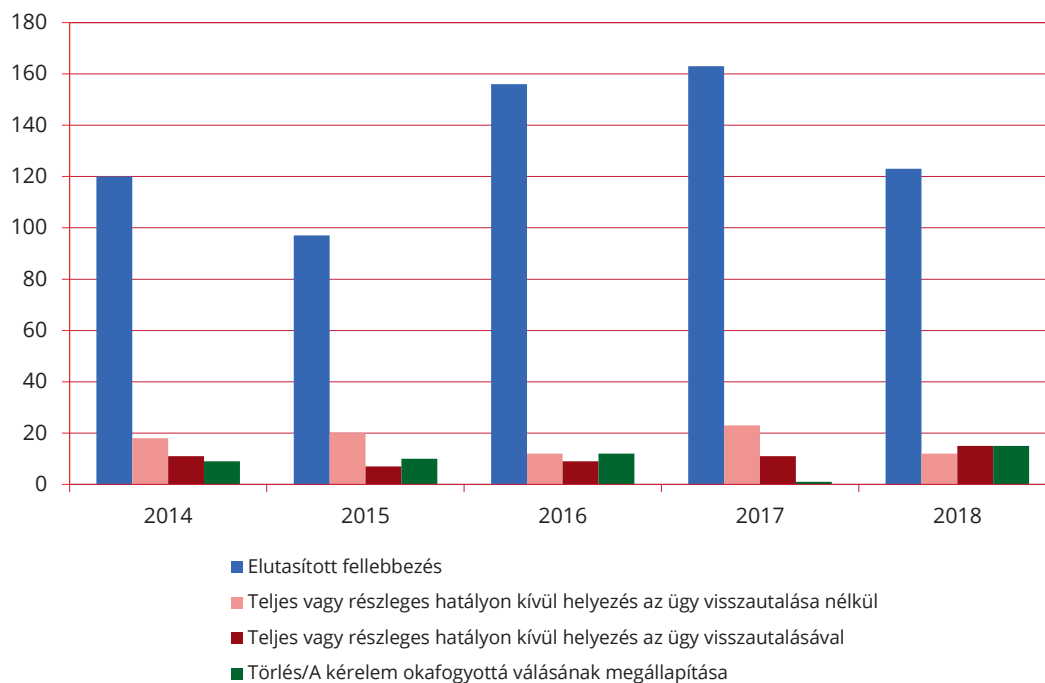
XII. Befejezett ügyek — Tagállami kötelezettségzegés megállapítása tárgyában hozott ítéletek: a határozat tartalma (2014–2018) ¹



	2014		2015		2016		2017		2018	
	Helytadás	Elutasítás	Helytadás	Elutasítás	Helytadás	Elutasítás	Helytadás	Elutasítás	Helytadás	Elutasítás
Belgium	4		2		1		1		2	
Bulgária	1	1	2		1		1		1	
Cseh Köztársaság					1				2	
Dánia	1		1							1
Németország	3	1	3		1		4		2	1
Észtország										
Írország				1			1		1	
Görögország	4		3		4		5		4	
Spanyolország	6				3		2		3	
Franciaország	1		4		1				1	
Horvátország										
Olaszország	6		2		1				2	
Ciprus					1					
Lettország			1							
Litvánia	1									
Luxemburg			2		1		1			
Magyarország	2				1		1		1	
Málta						1			1	
Hollandia		1			1	1				
Ausztria						1			1	1
Lengyelország	4		3	1	2				4	
Portugália	3				6		2			
Románia					1				1	
Szlovénia			1				1		1	
Szlovákia				2					1	
Finnország										
Svédország	1		1							
Egyesült Királyság	4		1	1	1	1	1		2	
Összesen	41	3	26	5	27	4	20		30	3

1| A számok (nettó számok) az összes ügy számát jelölik, figyelembe véve az összefüggés miatti egyesítéseket is (egyesített ügyek = egy ügy).

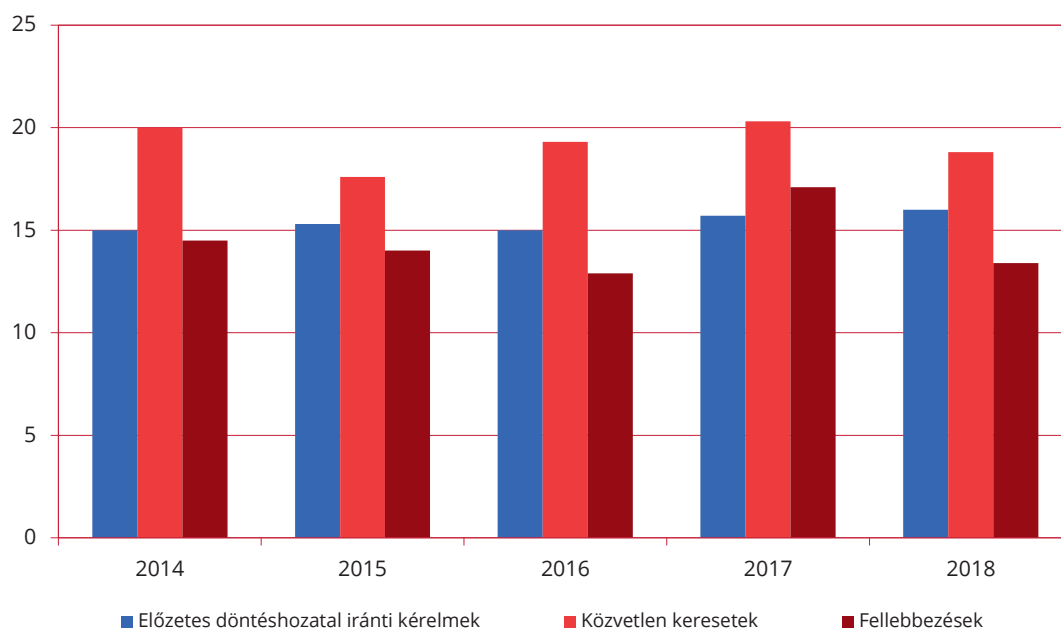
XIII. Befejezett ügyek — Fellebbezések: a határozat tartalma (2014–2018) ^{1 2} (ítéletek és ügydöntő végzések)



	2014			2015			2016			2017			2018		
	Ítéletek	Végzések	Összesen	Ítéletek	Végzések	Összesen	Ítéletek	Végzések	Összesen	Ítéletek	Végzések	Összesen	Ítéletek	Végzések	Összesen
Elutasított fellebbezés	46	74	120	37	60	97	63	93	156	103	60	163	59	64	123
Teljes vagy részleges hatályon kívül helyezés az ügy visszautalása nélkül	18		18	19	1	20	12		12	23		23	11	1	12
Teljes vagy részleges hatályon kívül helyezés az ügy visszautalásával	11		11	6	1	7	9		9	11		11	14	1	15
Törlés/A kérelem okafogyottá válásának megállapítása		9	9		10	10		12	12		1	1		15	15
Összesen	75	83	158	62	72	134	84	105	189	137	61	198	84	81	165

- 1] A Törvényszék határozataival szemben benyújtott fellebbezésekkel kapcsolatban részletesebb információk ezen igazságszolgáltatási fórum igazságügyi statisztikái között szerepelnek.
- 2] A számok (összesítő számok) az összes ügy számát jelölik, és figyelmen kívül hagyják az összefüggés miatti egyesítéseket (egy ügyszám = egy ügy).

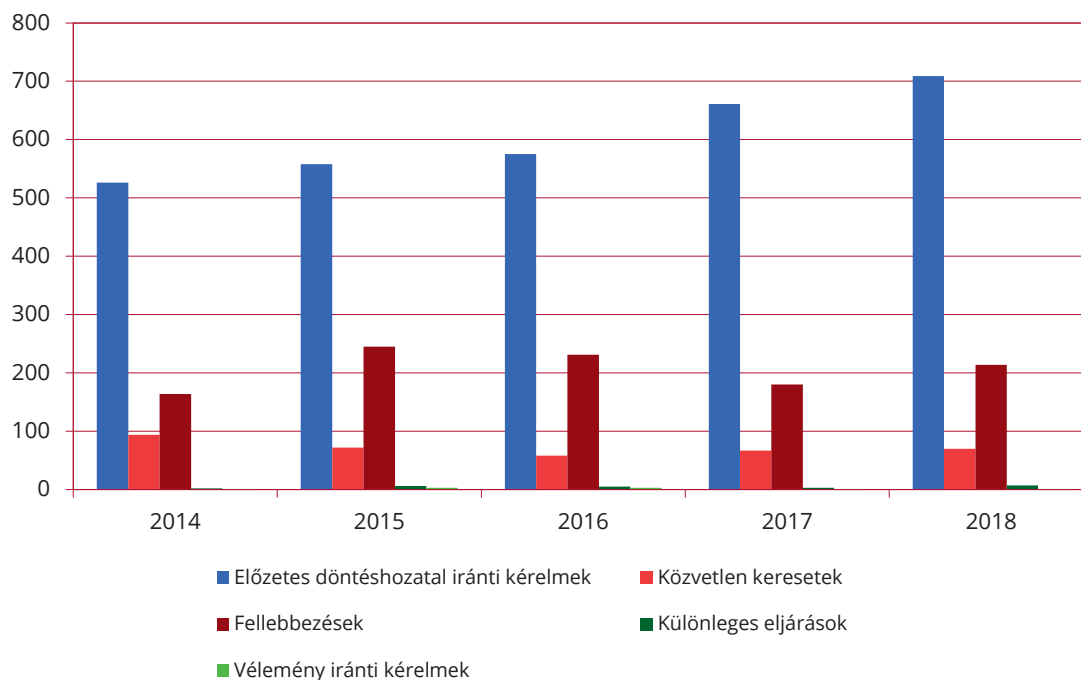
XIV. Befejezett ügyek — Az eljárások időtartama hónapokban (2014–2018) ¹ (ítéletek és ügydöntő végzések)



	2014	2015	2016	2017	2018
Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek	15	15,3	15	15,7	16
Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárások	2,2	1,9	2,7	2,9	3,1
Gyorsított eljárások	3,5	5,3	4	8,1	2,2
Közvetlen keresetek	20	17,6	19,3	20,3	18,8
Gyorsított eljárások					9
Fellebbezések	14,5	14	12,9	17,1	13,4
Gyorsított eljárások			10,2		

1] Az eljárások időtartamára vonatkozó számításnál nincsenek figyelembe véve: azok az ügyek, amelyek során a Bíróság közbenső ítéletet vagy bizonyítási intézkedést hozott; a vélemények; a különleges eljárások (a költségmentességre, a költségek megállapítására, az ítélet kijavítására, a mulasztási ítélet elleni ellentmondásra, a harmadik személy jogorvoslatára, az ítélet értelmezésére, a perújításra, az első főtanácsnok által a Törvényszék valamely határozatának felülvizsgálatára tett indítvány vizsgálatára, végrehajtás foganatosítására és mentelmi ügyre vonatkozó eljárások); az eljárást törléssel vagy a kereset oka foggyottá válásának megállapításával befejező végzéssel, illetve a Törvényszékhez visszautaló végzéssel befejeződő ügyek; az ideiglenes intézkedés iránti eljárások, valamint az ideiglenes intézkedés vagy beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések.

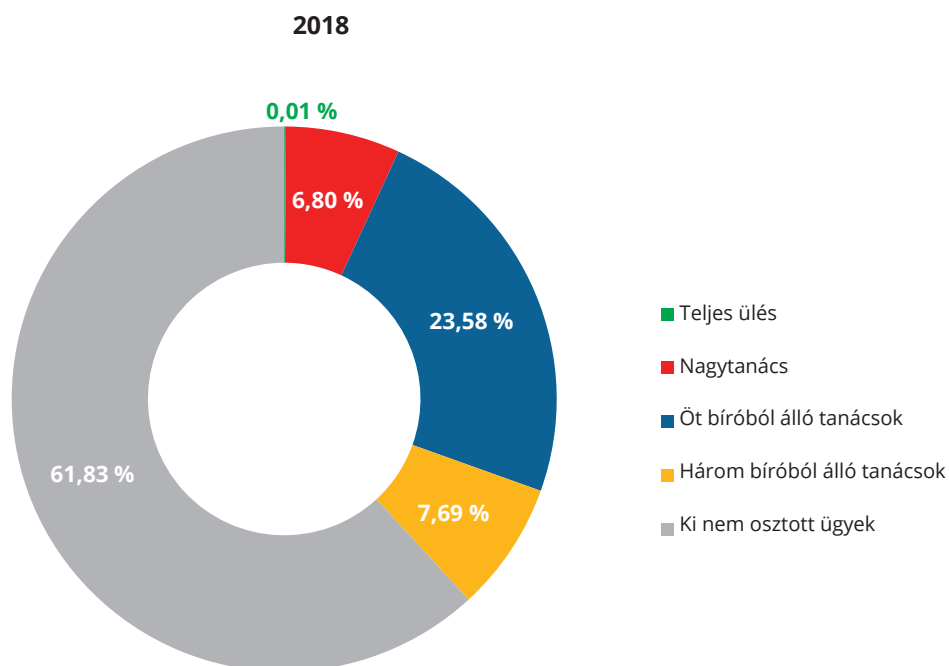
XV. December 31-én folyamatban maradt ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018) ¹



	2014	2015	2016	2017	2018
Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek	526	558	575	661	709
Közvetlen keresetek	94	72	58	67	70
Fellebbezések	164	245	231	180	214
Különleges eljárások ²	2	6	5	3	7
Vélemény iránti kérelmek	1	3	3	1	1
Összesen	787	884	872	912	1 001

- 1| A számok (összesítő számok) az összes ügy számát jelölik, és figyelmen kívül hagyják az összefüggés miatti egyesítéseket (egy ügyszám = egy ügy).
- 2| „Különleges eljárásnak” minősülnek a költségmentességre, a költségek megállapítására, az ítélet kijavítására, a mulasztási ítélet elleni ellentmondásra, a harmadik személy jogorvoslatára, az ítélet értelmezésére, a perújításra, az első főtanácsnok által a Törvényszék határozatának felülvizsgálata iránt előterjesztett indítvány vizsgálatára, a végrehajtás foganatosítására és a mentelmi ügyekre vonatkozó eljárások.

XVI. December 31-én folyamatban maradt ügyek — Ítélező testület (2014–2018) ¹



	2014	2015	2016	2017	2018
Teljes ülés			1		1
Nagytanács	33	38	40	76	68
Öt bíróból álló tanácsok	176	203	215	194	236
Három bíróból álló tanácsok	44	54	75	76	77
Elnökhelyettes		2	2	4	
Ki nem osztott ügyek	534	587	539	562	619
Összesen	787	884	872	912	1 001

1| A számok (összesítő számok) az összes ügy számát jelölik, és figyelmen kívül hagyják az összefüggés miatti egyesítéseket (egy ügyszám = egy ügy).

XVII. Gyorsított eljárások (2014–2018)

Gyorsított eljárás iránti kérelmek¹

	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen
Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek	17	18	20	30	32	117
Közvetlen keresetek				1	3	4
Fellebbezések	3		1		1	5
Összesen	20	18	21	31	36	126

Gyorsított eljárás iránti kérelmek - a határozat tartalma²

	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen
Elfogadás	2	1	4	4	9	20
Elutasítás	12	23	12	29	17	93
Eljárás lefolytatása nélkül ³	3		4	1	1	9
Határozathozatal folyamatban				1	6	7
Összesen	17	24	20	35	33	129

- 1| Az ebben a táblázatban szereplő számok az adott évben benyújtott kérelmek számára utalnak, függetlenül azon ügy indításának évétől, amelyre a kérelem vonatkozik.
- 2| Az ebben a táblázatban szereplő számok a gyorsított eljárás alkalmazása iránti kérelemmel kapcsolatban az adott évben meghozott határozatok számára utalnak, az ilyen kérelem benyújtásának évétől függetlenül.
- 3| Nem volt szükséges alakszerű határozatot hozni a kérelemről az ügy törlése, illetve ítélettel vagy végzéssel történő befejezése miatt.

XVIII. Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárások (2014–2018) ¹

Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelmek ²

	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen
Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés	3	4		5	5	17
Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés	1	5	7	6	8	27
Határok, menekültügy és bevándorlás	1	2	5	4	5	17
Egyéb	1				1	2
Összesen	6	11	12	15	19	63

Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelmek -a határozat

	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen
Elfogadás	4	5	9	4	12	34
Elutasítás	2	5	4	11	7	29
Összesen	6	10	13	15	19	63

- 1| Az ebben a táblázatban szereplő számok az adott évben benyújtott kérelmek számára utalnak, függetlenül azon ügy indításának évétől, amelyre a kérelem vonatkozik.
- 2| Az ebben a táblázatban szereplő számok a sürgősségi eljárás alkalmazása iránti kérelemmel kapcsolatban az adott évben meghozott határozatok számára utalnak, az ilyen kérelem benyújtásának évétől függetlenül.

XIX. Ideiglenes intézkedés iránti eljárások (2014–2018)

Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek¹

	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen
Állami támogatások	1				2	3
Intézményi jog	1				2	3
Iparpolitika				1		1
Kereskedelempolitika	1					1
Környezetvédelem			1	1		2
Közbeszerzések				1		1
Kutatás, technológiai fejlesztés és űrkutatás			1			1
Mezőgazdaság			1			1
Uniós jogi elvek					1	1
Versenyjog		2			1	3
Összesen	3	2	3	3	6	17

Ideiglenes intézkedés iránti eljárások - a határozat tartalma²

	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen
Elfogadás	1		2	1	6	10
Elutasítás	2		3		2	7
Összesen	3		5	1	8	17

- 1] Az ebben a táblázatban szereplő számok az adott évben benyújtott kérelmek számára utalnak, függetlenül azon ügy indításának évétől, amelyre a kérelem vonatkozik.
- 2] Az ebben a táblázatban szereplő számok az ideiglenes intézkedés iránti kérelemmel kapcsolatban az adott évben meghozott határozatok számára utalnak, az ilyen kérelem benyújtásának évétől függetlenül.

**XX. Az igazságszolgáltatási tevékenység általános alakulása
(1952–2018) — Érkezett ügyek és ítéletek vagy vélemények**

Évek	Érkezett ügyek ¹							Ítéletek/Vélemények ²
	Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek	Közvetlen keresetek	Fellebbezések	Ideiglenes intézkedés vagy beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések	Vélemény iránti kérelmek	Összesen	Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1 218				1 324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174

>>>

- 1] Az ebben a táblázatban szereplő számok a Bíróság előtt indított összes ügyre vonatkoznak, a különleges eljárások kivételével.
- 2] Az ebben az oszlopban szereplő számok a Bíróság által hozott ítéletek és adott vélemények számára utalnak, figyelembe véve az összefüggés miatti egyesítéseket is (egyesített ügyek = egy ügy).

Évek	Érkezett ügyek ¹							Ítéletek/Vélemények ²
	Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek	Közvetlen keresetek	Fellebbezések	Ideiglenes intézkedés vagy beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések	Vélemény iránti kérelmek	Összesen	Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
2016	470	35	168	7		680	3	412
2017	533	46	141	6	1	727	3	466
2018	568	63	193	6		830	6	462
Összesen	10 717	9 093	2 397	134	27	22 368	373	11 952

- 1| Az ebben a táblázatban szereplő számok a Bíróság előtt indított összes ügyre vonatkoznak, a különleges eljárások kivételével.
- 2| Az ebben az oszlopban szereplő számok a Bíróság által hozott ítéletek és adott vélemények számára utalnak, figyelembe véve az összefüggés miatti egyesítéseket is (egyesített ügyek = egy ügy).

XXI. Az igazságszolgáltatási tevékenység általános alakulása (1952–2018) — Előzetes döntéshozatal iránti beérkezett kérelmek tagállamonként és évenként

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Egyéb ¹	Összesen
1961																			1										1	
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2							4											6
1965				4						2									1											7
1966																		1												1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1		2				1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5				1			6											37
1972	5				20					1		4							10											40
1973	8				37					4		5							6											61
1974	5				15					6		5							7											39
1975	7				26					15		14				1			4											69
1976	11				28					8		12							14											75
1977	16				30					14		7							9											84
1978	7				46					12		11							38											123
1979	13				33					18		19				1			11											106
1980	14				24					14		19							17											99
1981	12				41					17		11				4			17											108
1982	10				36					39		18							21											129
1983	9				36					15		7							19											98
1984	13				38					34		10							22											129
1985	13				40					45		11				6			14											139
1986	13				48					2		5				1			16											91
1987	15				32					1		5				3			19											144
1988	30				34					38		28				2			26											179
1989	13				47					2		10				1			18			1								139
1990	17				34					6		25				4			9			2								141
1991	19				54					5		36				2			17			3								186
1992	16				62					1		22				1			18			1								162

>>>

1 | C-265/00. sz. **Campina Melkunie** ügy (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).
C-196/09. sz. **Miles és társai** ügy (az Európai Iskolák Felülbírálati Bizottsága).
C-169/15. sz. **Montis Design** ügy (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Egyéb ¹	Összesen	
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		204	
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		203	
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		251	
1996	30			4	66		4	6	24			70				2			10	6		6				3	4	21		256	
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239	
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264	
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		255	
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224	
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237	
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216	
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210	
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1			28	12		1				4	5	22		249	
2005	21			1	4	51		2	11	10		18				2			36	15	1	2				4	11	12		221	
2006	17			3	3	77		1	14	17		34			1	1			20	12	2	3				1	5	2	10		251
2007	22	1		2	5	59		2	8	14		43			1				19	20	7	3	1			1	5	6	16		265
2008	24			1	6	71		2	1	9		39	1		3	3			34	25	4	1				4	7	14		288	
2009	35	8		5	3	59		2	11	11		28			4	3			10	1	10	3	1		2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9		3	10	71		4	6	22		49			3	2			24	15	8	10	17	1		5	6	6	29		385
2011	34	22		5	6	83		1	7	9		44			10	1			22	24	11	11	14	1		3	12	4	26		423
2012	28	15		7	8	68		5	6	1		65			5	2			44	23	6	14	13			9	3	8	16		404
2013	26	10		7	6	97		3	4	5		62			3	5			46	19	11	14	17	1		4	4	12	14		450
2014	23	13		6	10	87		5	4	41		52			2	7			30	18	14	8	28	4		3	8	3	12		428
2015	32	5		8	7	79		2	8	2		47			9	8			40	23	15	8	18	5		5	4	7	16	1	436
2016	26	18		5	12	84		1	6	6		62			9	8			26	20	19	21	14	3		6	7	5	23		470
2017	21	16		4	8	149		7	12	4		57			5	10			38	31	19	21	16	3		6	13	8	11		533
2018	40	20		12	3	78		2	12	3		68	1		5	6			35	35	31	15	23	2		6	6	7	14		568
Összesen	881	137	69	195	2 527	27	115	185	527	1 020	14	1 513	8	65	61	96	187	3	1 048	556	158	189	162	22	50	121	141	637	3	10 717	

1| C-265/00. sz. *Campina Melkunie* ügy (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).
C-196/09. sz. *Miles és társai* ügy (az Európai Iskolák Felülbírálati Bizottsága).
C-169/15. sz. *Montis Design* ügy (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

**XXII. Az igazságszolgáltatási tevékenység általános alakulása
(1952–2018) — Előzetes döntéshozatal iránti beérkezett
kérelmek tagállamonként és bíróságokként**

			Összesen
Belgium	Cour constitutionnelle	38	
	Cour de cassation	98	
	Conseil d'État	85	
	Egyéb bíróságok	660	881
Bulgária	Върховен касационен съд	5	
	Върховен административен съд	20	
	Egyéb bíróságok	112	137
Cseh Köztársaság	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	10	
	Nejvyšší správní soud	32	
	Egyéb bíróságok	27	69
Dánia	Højesteret	36	
	Egyéb bíróságok	159	195
Németország	Bundesverfassungsgericht	2	
	Bundesgerichtshof	240	
	Bundesverwaltungsgericht	135	
	Bundesfinanzhof	327	
	Bundesarbeitsgericht	43	
	Bundessozialgericht	76	
	Egyéb bíróságok	1 704	2 527
Észtország	Riigikohus	11	
	Egyéb bíróságok	16	27
Írország	Supreme Court	38	
	High Court	38	
	Egyéb bíróságok	39	115
Görögország	Άρειος Πάγος	12	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	60	
	Egyéb bíróságok	113	185
Spanyolország	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	98	
	Egyéb bíróságok	428	527
Franciaország	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	136	
	Conseil d'État	138	
	Egyéb bíróságok	745	1 020
Horvátország	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud	1	
	Visoki prekršajni sud		
	Egyéb bíróságok	13	14

>>>

Olaszország	Corte Costituzionale	3	
	Corte suprema di Cassazione	153	
	Consiglio di Stato	176	
	Egyéb bíróságok	1 181	1 513
Ciprus	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Egyéb bíróságok	4	8
Lettország	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa	1	
	Egyéb bíróságok	43	65
Litvánia	Konstitucinis Teismas	2	
	Aukščiausiasis Teismas	20	
	Vyriausiasis administracinis teismas	22	
	Egyéb bíróságok	17	61
Luxemburg	Cour constitutionnelle	1	
	Cour de cassation	28	
	Cour administrative	29	
	Egyéb bíróságok	38	96
Magyarország	Kúria	28	
	Fővárosi Ítéltábla	8	
	Szegedi Ítéltábla	3	
	Egyéb bíróságok	148	187
Málta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Egyéb bíróságok	3	3
Hollandia	Hoge Raad	294	
	Raad van State	128	
	Centrale Raad van Beroep	68	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	164	
	Tariefcommissie	35	
	Egyéb bíróságok	359	1 048
Ausztria	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	130	
	Verwaltungsgerichtshof	108	
	Egyéb bíróságok	313	556
Lengyelország	Trybunał Konstytucyjny	1	
	Sąd Najwyższy	25	
	Naczelny Sąd Administracyjny	49	
	Egyéb bíróságok	83	158
Portugália	Supremo Tribunal de Justiça	15	
	Supremo Tribunal Administrativo	64	
	Egyéb bíróságok	110	189
Románia	Înalta Curte de Casație și Justiție	12	
	Curtea de Apel	83	
	Egyéb bíróságok	67	162

>>>

Szlovénia	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	15	
	Egyéb bíróságok	6	22
Szlovákia	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	19	
	Egyéb bíróságok	31	50
Finnország	Korkein oikeus	25	
	Korkein hallinto-oikeus	58	
	Työtuomioistuin	5	
	Egyéb bíróságok	33	121
Svédország	Högsta Domstolen	24	
	Högsta förvaltningsdomstolen	13	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Egyéb bíróságok	95	141
Egyesült Királyság	House of Lords	40	
	Supreme Court	15	
	Court of Appeal	90	
	Egyéb bíróságok	492	637
Egyéb	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	2	
	Az Európai Iskolák Felülbírálati Bizottsága ²	1	3
Összesen			10 717

1| C-265/00. sz. *Campina Melkunie ügy.*
C-169/15. sz. *Montis Design ügy.*

2| C-196/09. sz. *Miles és társai ügy*

XXIII. Az igazságszolgáltatási tevékenység általános alakulása (1952–2018) — A tagállamokkal szemben kötelezettségszegés megállapítása iránt benyújtott keresetek



XXIV. A Bíróság Hivatalának tevékenysége (2015–2018)

Cselekmény	2015	2016	2017	2018
A Hivatal nyilvántartásába bejegyzett iratok	89 328	93 215	99 266	108 247
Az e-Curián keresztül benyújtott eljárési iratok (százalékos arány)	69 %	75 %	73 %	75 %
Kitűzött és megtartott tárgyalások	256	270	263	295
Az indítvány ismertetése céljából kitűzött és megtartott tárgyalások	239	319	301	305
A feleknek kézbesített ítéletek, vélemények és eljárást befejező végzések	570	645	654	684
Tárgyalási jegyzőkönyvek (szóbeli előadások, indítványok és ítéletek)	894	1 001	1 033	1 062
Az érkezett ügyekre vonatkozóan a HL-ben közzétett közlemények	639	660	679	695
A befejezett ügyekre vonatkozóan a HL-ben közzétett közlemények	546	522	637	661



E | A BÍRÓSÁG ÖSSZETÉTELE



(2018. december 31-i protokolláris sorrend)

Első sor, balról jobbra:

M. Szpunar első főtanácsnok, M. Vilaras és A. Arabadjiev tanácselnökök, R. Silva de Lapuerta, a Bíróság elnökhelyettese, K. Lenaerts, a Bíróság elnöke, J.-C. Bonichot, A. Prechal, E. Regan és T. von Danwitz tanácselnökök

Második sor, balról jobbra:

M. Ilešič bíró, J. Kokott főtanácsnok, C. Lycourgos, F. Biltgen, C. Toader és K. Jürimäe tanácselnökök, A. Rosas és Juhász E. bírák

Harmadik sor, balról jobbra:

M. Berger és M. Safjan bírák, E. Sharpston főtanácsnok, E. Levits, J. Malenovský és L. Bay Larsen bírák, Y. Bot főtanácsnok, D. Šváby bíró

Negyedik sor, balról jobbra:

E. Tanchev és H. Saugmandsgaard Øe főtanácsnokok, S. Rodin, C. Vajda és C. G. Fernlund bírák, N. Wahl, M. Campos Sánchez-Bordona és M. Bobek főtanácsnokok

Ötödik sor, balról jobbra:

I. Jarukaitis bíró, G. Hogan főtanácsnok, N. J. Piçarra, P. G. Xuereb és L. S. Rossi bírák, G. Pitruzzella főtanácsnok, A. Calot Escobar hivatalvezető

1. A Bíróság összetételének változásai 2018-ban

2018. október 8-i ünnepélyes ülés

A Bíróság 2018. október 8-án ünnepélyes ülést tartott, egyrészt a megbízatások megújítása, másrészt az intézmény új tagjainak eskütétele és hivatalba lépése alkalmából.

Az Európai Unió tagállamai kormányainak képviselői a 2018. február 28-i, 2018. június 13-i, 2018. július 25-i és 2018. szeptember 5-i határozatokkal a 2018. október 7-től 2024. október 6-ig terjedő időszakra megújították a Bíróság nyolc bíróját, vagyis Alexander Arabadjiev, Jean-Claude Bonichot, Thomas von Danwitz, Carl Gustav Fernlund, Egils Levits, Constantinos Lycourgos, Jiří Malenovský és Alexandra Prechal, valamint két főtanácsnok, Yves Bot és Maciej Szpunar megbízatását.

A 2018. október 7-től 2024. október 6-ig terjedő időszakra Lucia Serena Rossit, Irmantas Jarukaitist, Peter George Xuerebet és Nuno José Cardoso da Silva Piçarrát a Bíróság bírójává nevezték ki Antonio Tizzano, Egidijus Jarašiūnas, Anthony Borg Barthet és José Luís da Cruz Vilaça megbízatásának megszűnése okán.

A 2018. október 7-től 2024. október 6-ig terjedő időszakra a Bíróság főtanácsnokává nevezték ki Paolo Mengozzi helyére Giovanni Pitruzzellát, valamint Gerard Hogant¹.

A Bíróság tagjainak részleges megújítását követően a 2018. október 9-től 2021. október 6-ig terjedő időszakra a bírák maguk közül Koen Lenaertsot újraválasztották az Európai Unió Bíróságának elnökévé.

A 2018. október 9-től 2021. október 6-ig terjedő időszakra Rosario Silva de Lapuertát választották az Európai Unió Bíróságának elnökhelyettesévé. Rosario Silva de Lapuerta Antonio Tizzanót követi.

Maciej Szpunart jelölték ki a Bíróság első főtanácsnokává. Maciej Szpunar Melchior Wathelet-t követi.

A Bíróság bírái továbbá megválasztották maguk közül hároméves időtartamra az öt bíróból álló tanácsok elnökeit: Jean-Claude Bonichot-t, Alexander Arabadjievet, Alexandra (Sacha) Prechalt, Michail Vilarast és Eugene Regant.

A Bíróság bírái megválasztották maguk közül egyéves időtartamra a három bíróból álló tanácsok elnökeit is: Thomas von Danwitzot, Camelia Toadert, François Biltgent, Küllike Jürimäe-t és Constantinos Lycourgost.

1| A rotációs elv alapján az ír G. Hogan követi a belga M. Wathelet-t, akinek a megbízatása 2018. október 8-án járt le.

2. Protokolláris sorrendek

2018. JANUÁR 1-JÉTŐL 2018. OKTÓBER 8-IG

K. LENAERTS elnök
A. TIZZANO elnökhelyettes
R. SILVA DE LAPUERTA, az első tanács elnöke
M. ILEŠIČ, a második tanács elnöke
L. BAY LARSEN, a harmadik tanács elnöke
T. von DANWITZ, a negyedik tanács elnöke
J. L. da CRUZ VILAÇA, az ötödik tanács elnöke
M. WATHELET, első főtanácsnok
A. ROSAS, a hetedik tanács elnöke
J. MALENOVSKÝ, a nyolcadik tanács elnöke
E. LEVITS, a tizedik tanács elnöke
C. G. FERNLUND, a hatodik tanács elnöke
C. VAJDA, a kilencedik tanács elnöke
J. KOKOTT főtanácsnok
JUHÁSZ E. bíró
A. BORG BARTHET bíró
E. SHARPSTON főtanácsnok
P. MENGOZZI főtanácsnok
Y. BOT főtanácsnok
J.-C. BONICHOT bíró
A. ARABADJIEV bíró
C. TOADER bíró
M. SAFJAN bíró
D. ŠVÁBY bíró
M. BERGER bíró
A. PRECHAL bíró
E. JARAŠIŪNAS bíró
N. WAHL főtanácsnok
S. RODIN bíró
F. BILTGEN bíró
K. JÜRIMÄE bíró
M. SZPUNAR főtanácsnok
C. LYCOURGOS bíró
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA főtanácsnok
M. VILARAS bíró
E. REGAN bíró
H. Saugmandsgaard ØE főtanácsnok
M. BOBEK főtanácsnok
E. TANCHEV főtanácsnok

A. CALOT ESCOBAR hivatalvezető

2018. OKTÓBER 9-ÉN

K. LENAERTS elnök
R. SILVA DE LAPUERTA elnökhelyettes
J.-C. BONICHOT, az első tanács elnöke
A. ARABADJIEV, a második tanács elnöke
A. PRECHAL, a harmadik tanács elnöke
M. VILARAS, a negyedik tanács elnöke
E. REGAN, az ötödik tanács elnöke
A. ROSAS bíró
J. KOKOTT főtanácsnok
JUHÁSZ E. bíró,
M. ILEŠIČ bíró
J. MALENOVSKÝ bíró,
E. LEVITS bíró,
L. BAY LARSEN bíró
E. SHARPSTON főtanácsnok
Y. BOT főtanácsnok
T. von DANWITZ bíró
C. TOADER bíró
M. SAFJAN bíró
D. ŠVÁBY bíró
M. BERGER bíró
C. G. Fernlund bíró
C. VAJDA bíró
N. WAHL főtanácsnok
S. RODIN bíró
F. BILTGEN bíró
K. JÜRIMÄE bíró
M. SZPUNAR főtanácsnok
C. LYCOURGOS bíró
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA főtanácsnok
H. Saugmandsgaard ØE főtanácsnok
M. BOBEK főtanácsnok
E. TANCHEV főtanácsnok
P. G. Xuereb bíró
N. PIÇARRA bíró
L. S. ROSSI bíró
G. HOGAN főtanácsnok
G. PITRUZZELLA főtanácsnok
I. JARUKAITIS bíró

A. CALOT ESCOBAR hivatalvezető

2018. OKTÓBER 10-TŐL 2018. DECEMBER 31-IG

K. LENAERTS elnök
R. SILVA DE LAPUERTA elnökhelyettes
J.-C. BONICHOT, az első tanács elnöke
A. ARABADJIEV, a második tanács elnöke
A. PRECHAL, a harmadik tanács elnöke
M. VILARAS, a negyedik tanács elnöke
E. REGAN, az ötödik tanács elnöke
M. SZPUNAR, első főtanácsnok
T. von DANWITZ, a hetedik tanács elnöke
C. TOADER, a hatodik tanács elnöke
F. BILTGEN, a nyolcadik tanács elnöke
K. JÜRIMÄE, a kilencedik tanács elnöke
C. LYCOURGOS, a tizedik tanács elnöke
A. ROSAS bíró
J. KOKOTT főtanácsnok
JUHÁSZ E. bíró
M. ILEŠIČ bíró
J. MALENOVSKÝ bíró,
E. LEVITS bíró,
L. BAY LARSEN bíró
E. SHARPSTON főtanácsnok
Y. BOT főtanácsnok
M. SAFJAN bíró
D. ŠVÁBY bíró
M. BERGER bíró
C. G. FERNLUND bíró
C. VAJDA bíró
N. WAHL főtanácsnok
S. RODIN bíró
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA főtanácsnok
H. Saugmandsgaard ØE főtanácsnok
M. BOBEK főtanácsnok
E. TANCHEV főtanácsnok
P. G. Xuereb bíró
N. PIÇARRA bíró
L. S. ROSSI bíró
G. HOGAN főtanácsnok
G. PITRUZZELLA főtanácsnok
I. JARUKAITIS bíró

A. CALOT ESCOBAR hivatalvezető

3. A Bíróság korábbi tagjai

(hivatalba lépésük sorrendjében)

BÍRÁK

Massimo PILOTTI bíró (1952–1958), elnök (1952–1958) (†)
Petrus SERRARENS bíró (1952–1958) (†)
Otto RIESE bíró (1952–1963) (†)
Louis DELVAUX bíró (1952–1967) (†)
Jacques RUEFF bíró (1952–1959 és 1960–1962) (†)
Charles Léon HAMMES bíró (1952–1967), elnök (1964–1967) (†)
Adrianus VAN KLEFFENS bíró (1952–1958) (†)
Maurice LAGRANGE főtanácsnok (1952–1964) (†)
Karl ROEMER főtanácsnok (1953–1973) (†)
Rino ROSSI bíró (1958–1964) (†)
Nicola CATALANO bíró (1958–1961) (†)
Andreas Matthias DONNER bíró (1958–1979), elnök (1958–1964) (†)
Alberto TRABUCCHI bíró (1962–1972), majd főtanácsnok (1973–1976) (†)
Robert LECOURT bíró (1962–1976), elnök (1967–1976) (†)
Walter STRAUSS bíró (1963–1970) (†)
Riccardo MONACO bíró (1964–1976) (†)
Joseph GAND főtanácsnok (1964–1970) (†)
Josse J. MERTENS de WILMARS bíró (1967–1984), elnök (1980–1984) (†)
Pierre PESCATORE bíró (1967–1985) (†)
Hans KUTSCHER bíró (1970–1980), elnök (1976–1980) (†)
Alain Louis DUTHELLET DE LAMOTHE főtanácsnok (1970–1972) (†)
Henri MAYRAS főtanácsnok (1972–1981) (†)
Cearbhall O'DALAIGH bíró (1973–1974) (†)
Max SØRENSEN bíró (1973–1979) (†)
Jean-Pierre WARNER főtanácsnok (1973–1981) (†)
Alexander J. MACKENZIE STUART bíró (1973–1988), elnök (1984–1988) (†)
Gerhard REISCHL főtanácsnok (1973–1981) (†)
Aindrias O'KEEFFE bíró (1974–1985) (†)
Francesco CAPOTORTI bíró (1976), majd főtanácsnok (1976–1982) (†)
Giacinto BOSCO bíró (1976–1988) (†)
Adolphe TOUFFAIT bíró (1976–1982) (†)
Thijmen KOOPMANS bíró (1979–1990) (†)
Ole DUE bíró (1979–1994), elnök (1988–1994) (†)
Ulrich EVERLING bíró (1980–1988) (†)
Alexandros CHLOROS bíró (1981–1982) (†)
Sir Gordon SLYNN főtanácsnok (1981–1988), majd bíró (1988–1992) (†)
Simone ROZÈS, főtanácsnok (1981–1984)
Pieter VERLOREN van THEMAAT főtanácsnok (1981–1986) (†)
Fernand GRÉVISSE bíró (1981–1982 és 1988–1994) (†)
Kai BAHLMANN bíró (1982–1988) (†)
G. Federico MANCINI főtanácsnok (1982–1988), majd bíró (1988–1999) (†)
Yves GALMOT bíró (1982–1988) (†)

Constantinos KAKOURIS bíró (1983–1997) (†)
Carl Otto LENZ főtanácsnok (1984–1997)
Marco DARMON főtanácsnok (1984–1994) (†)
René JOLIET bíró (1984–1995) (†)
Thomas Francis O’HIGGINS bíró (1985–1991) (†)
Fernand SCHOCKWEILER bíró (1985–1996) (†)
Jean MISCHO főtanácsnok (1986–1991 és 1997–2003) (†)
José Carlos de CARVALHO MOITINHO de ALMEIDA bíró (1986–2000)
José Luís da CRUZ VILAÇA főtanácsnok (1986–1988), bíró (2012–2018)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSIAS bíró (1986–2003), elnök (1994–2003) (†)
Manuel DIEZ de VELASCO bíró (1988–1994) (†)
Manfred ZULEEG bíró (1988–1994) (†)
Walter VAN GERVEN főtanácsnok (1988–1994) (†)
Francis Geoffrey JACOBS főtanácsnok (1988–2006)
Giuseppe TESAURO főtanácsnok (1988–1998)
Paul Joan George KAPTEYN bíró (1990–2000)
Claus Christian GULMANN főtanácsnok (1991–1994), majd bíró (1994–2006)
John L. MURRAY bíró (1991–1999)
David Alexander Ogilvy EDWARD bíró (1992–2004)
Antonio Mario LA PERGOLA bíró (1994 és 1999–2006) főtanácsnok (1995–1999) (†)
Georges COSMAS főtanácsnok (1994–2000)
Jean-Pierre PUISSOCHET bíró (1994–2006)
Philippe LÉGER főtanácsnok (1994–2006)
Günter HIRSCH bíró (1994–2000)
Michael Bendik ELMER főtanácsnok (1994–1997)
Peter JANN bíró (1995–2009)
Hans RAGNEMALM bíró (1995–2000) (†)
Leif SEVÓN bíró (1995–2002)
Nial FENNELLY főtanácsnok (1995–2000)
Melchior WATHELET bíró (1995–2003), főtanácsnok (2012–2018)
Dámaso RUIZ-JARABO COLOMER főtanácsnok (1995–2009) (†)
Romain SCHINTGEN bíró (1996–2008)
Krateros IOANNOU bíró (1997–1999) (†)
Siegbert ALBER főtanácsnok (1997–2003)
Antonio SAGGIO főtanácsnok (1998–2000) (†)
Vassilios SKOURIS bíró (1999–2015), elnök (2003–2015)
Fidelma O’KELLY MACKEN bíró (1999–2004)
Ninon COLNERIC bíró (2000–2006)
Stig von BAHR bíró (2000–2006)
Antonio TIZZANO, főtanácsnok (2000–2006), majd bíró (2006–2018), elnökhelyettes (2015–2018)
José Narciso da CUNHA RODRIGUES bíró (2000–2012)
Christiaan Willem Anton TIMMERMANS bíró (2000–2010)
Leendert A. GEELHOED főtanácsnok (2000–2006) (†)
Christine STIX-HACKL, főtanácsnok (2000–2006) (†)
Luís Miguel POIARES PESSOA MADURO főtanácsnok (2003–2009)
Konrad Hermann Theodor SCHIEMANN bíró (2004–2012)
Jerzy MAKARCZYK bíró (2004–2009)
Pranas KÜRIS bíró (2004–2010)
Georges ARESTIS bíró (2004–2014)
Anthony BORG BARTHET bíró (2004–2018)

Ján KLUČKA bíró (2004–2009)
Uno LÖHMUS bíró (2004–2013)
Aindrias Ó CAOIMH bíró (2004–2015)
Paolo MENGOZZI főtanácsnok (2006–2018)
Pernilla LINDH bíró (2006–2011)
Ján MAZÁK főtanácsnok (2006–2012)
Verica TRSTENJAK, főtanácsnok (2006–2012)
Jean-Jacques KASEL bíró (2008–2013)
Niilo JÄÄSKINEN főtanácsnok (2009–2015)
Pedro CRUZ VILLALÓN főtanácsnok (2009–2015)
Egidijus JARAŠIŪNAS bíró (2010–2018)

ELNÖKÖK

Massimo PILOTTI (1952–1958) (†)
Andreas Matthias DONNER (1958–1964) (†)
Charles Léon HAMMES (1964–1967) (†)
Robert LECOURT (1967–1976) (†)
Hans KUTSCHER (1976–1980) (†)
Josse J. MERTENS de WILMARS (1980–1984) (†)
Alexander John MACKENZIE STUART (1984–1988) (†)
Ole DUE (1988–1994) (†)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSIAS (1994–2003) (†)
Vassilios SKOURIS (2003–2015)

HIVATALVEZETŐK

Albert VAN HOUTTE (1953–1982) (†)
Paul HEIM (1982–1988)
Jean-Guy GIRAUD (1988–1994)
Roger GRASS (1994–2010)



II. FEJEZET TÖRVÉNYSZÉK



A | A TÖRVÉNYSZÉK TEVÉKENYSÉGE 2018-BAN

A Törvényszék elnöke, Marc Jaeger

A 2018. év az Európai Unió igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló reform megkezdése óta eltelt második teljes évként tekintést nyújtott a Törvényszék tevékenységének és működésének az e reformmal kapcsolatos stratégiai célkitűzések megvalósítása keretében kialakított új arculatába, amely reform a bírák számának lépcsőzetes megkettőzését írja elő, és amelynek harmadik és egyben utolsó szakaszára 2019 szeptemberében kerül majd sor.

Az igazságszolgáltatási fórum az összetétele szempontjából állandó időszakot tud maga mögött, eltekintve P. G. Xuereb bíró távozásától, akit 2018. október 8-án a Bíróság bírójává neveztek ki. Ezen időponttól a Törvényszék – várva mind a P. G. Xuereb bíró helyébe lépő bírót, mind pedig a Törvényszék reformjának azon első szakaszához kapcsolódó egyik bíró kinevezését, amelynek keretében 2015. december 25-től kezdve tizenkét új bírót kellett kinevezni – 45 tagból áll.¹

A Törvényszéknek az új erőforrásokkal való megerősítését, valamint az új szervezetrendszer működtetésének első évét, vagyis 2017-et követően az eredményesség útjára kellett lépnie. Ez már meg is történt, 2018-ban 1009 befejezett ügygel.² Olyan új rekordról van szó, amely az előző évhez képest közel 13%-os emelkedést jelent. Ezzel egyidejűleg az érkezett ügyek száma valamelyest csökkent (834 érkezett ügy). E tényezők együttes hatása így lehetővé tette, hogy lényegesen csökkenjen az ügyhátralék (175-tel kevesebb ügy, vagyis közel 12%-os csökkenés), amely a 2010-es szintre került vissza. A jelenlegi helyzet azonban különbözik az akkortól, amennyiben az igazságszolgáltatási fórum ítélkezési kapacitása jóval erősebb, ami azzal a következménnyel jár, hogy jóval alacsonyabb az ügyhátralék ledolgozásának elméleti időtartama (2018-ban 482 nap, szemben a 2010-es 900 nappal). A Törvényszék így készen áll arra, hogy fogadni tudja a hatásköröknek a Bíróságról történő esetleges átruházását.

Az eljárások teljes időtartama (az ítélettel vagy végzéssel befejezett ügyek esetében 20,0 hónap) a 2017. évhez képest valamelyest nőtt. Ennek többek között az az oka, hogy 2018-ban jelentős számú olyan terjedelmes és összetett versenyjogi ügy került befejezésre, hogy a velük kapcsolatos eljárás időtartama a jellegénél fogva sokkal hosszabb volt az eljárások átlagos időtartamánál.³ E ciklikus tényező ellenére meg kell jegyezni, hogy az értékek továbbra is lényegesen alacsonyabbak az Unió igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló reform végrehajtását megelőzően mért értékeknél.

Az elmúlt év statisztikai eredményeinek jellemző vonásai között hangsúlyozni kell azt is, hogy nőtt az öt bíróval eljáró kibővített ítélkező testületek által befejezett ügyek száma, mindez az ítélkezési gyakorlat tekintélye, koherenciája, egyértelműsége, végső soron pedig annak minősége érdekében. Így 2018-ban 87 ügyet fejezett be a kibővített ítélkező testület, ami az összes befejezett ügy 8,6%-át teszi ki, vagyis a 2009 óta megfigyelt átlagos arányhoz képest négyszeres arányt. A reformot megelőző évek során az ügyhátralék növekedése és az erőforrások hiánya folytán a körülmények megkövetelték, hogy a Törvényszék bizonyos mértékig eltekintsen a kibővített ítélkező testületek alkalmazásától, pedig az bevett gyakorlat volt az 1995 és 2005 közötti években. A Törvényszék új szervezetrendszerére így lehetővé tette az igazságszolgáltatási

1| 2018. december 31-én.

2| Elvonatkoztatva az ideiglenes intézkedés iránti kérelmekről, amelyekből az elmúlt évben 44-et nyújtottak be.

3| Ha kizárjuk e 23 ügyet (amelyek egyrészt az úgynevezett „elektromos kábelek- ügyek, másrészt pedig az úgynevezett „perindropil- ügyek csoportjába tartoznak), az ítélettel vagy végzéssel befejezett 986 másik ügyben az eljárások átlagos időtartama 19,2 hónap volt. E 23 ügynek az eljárások teljes időtartamára gyakorolt hatása tehát +0,8 hónapra, vagyis +4%-ra tehető.

fórum számára, hogy célzott módon erőteljesebben alkalmazza az ilyen ítélkező testületek elé utalást, ha az ügy jogi nehézsége, jelentősége vagy egyéb különleges körülmények azt indokolják, különösen bizonyos olyan ügyeket illetően, amelyek az elmúlt év során kerültek befejezésre vagy még mindig folyamatban vannak, és amelyek jogi, gazdasági, pénzügyi és intézményi tétje vitathatatlanul magas.

Végül meg kell említeni két olyan eljárási változást, amely 2018. december 1-jén lépett hatályba. Először is módosításra került a Törvényszék eljárási szabályzata 3. cikkének (3) bekezdése és 28. cikkének (2) bekezdése, annak érdekében, hogy hatáskört biztosítsanak a Törvényszék elnökhelyettesének az előbbi esetben arra, hogy főtanácsnoki feladatkört lásson el, az utóbbi esetben pedig arra, hogy a Törvényszék elnökéhez és az ügyben eredetileg eljáró ítélkező testülethez hasonlóan javasolja a plenáris értekezletnek, hogy valamely ügyet öt bíróval eljáró kibővített ítélkező testület vagy a nagytanács elé utaljanak. Olyan szabályokról van szó, amelyeknek az a rendeltetésük, hogy megerősítsék azokat az eszközöket, amelyeket annak érdekében bocsátottak a Törvényszék elnökhelyettesének rendelkezésére, hogy ellássa a folyamatban lévő ügyek koordinációjával és az ítélkezési gyakorlat koherenciájához való hozzájárulással kapcsolatos feladatát. Másodszor, az e-Curia – az eljárási iratok elektronikus úton történő benyújtását és kézbesítését lehetővé tevő informatikai alkalmazás – vált a bírósági dokumentumoknak a felek képviselői és a Törvényszék közötti közlésének kizárólagos módjává. Az e-Curia kötelező használatára való ezen áttérés⁴ a felhasználóktól kapott kedvező értékelések folyamánya, és arra irányul, hogy ki lehessen használni az elektronikus iratváltások azonnaliságából és a többféle formátumban történő iratkezelés megszüntetésének köszönhető hatékonyságnövekedésből eredő összes előnyt.

A 2018. év így szemléletesen kifejezésre juttatta az igazságszolgáltatási fórum azon új működési paradigmáját, amely az Unió igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló reformból ered. Ez az év előrevetíti a Törvényszék azon új ítélkezési kapacitását, amely azon alapul, hogy a Törvényszék erőteljesebben alkalmazni kívánja az olyan ügyek kibővített ítélkező testületek elé utalását, amelyek esetében ez indokolt, továbbá meg kíván felelni a magas minőségi és gyorsasági követelményeknek azáltal, hogy folyamatosan korszerűsíti a módszereit, és állandóan törekszik a teljesítményre.

A következő oldalak, amelyeket M. van der Woude elnökhelyettes állított össze, képet nyújtanak a Törvényszék által azon feladata keretében elbírált jogviták tárgyi sokszínűségéről és jelentőségéről, amely alapvető elemét képezi a Szerződésekben szabályozott intézményi rendszer legitimitásának, és amely az Unió intézményei, szervei és hivatalai által elfogadott jogi aktusok jogszerűségének ellenőrzésére irányul. Végül a Törvényszék Hivatala által az igazságszolgáltatási fórumnak nyújtott nélkülözhetetlen támogatási tevékenység képezi a tárgyát az E. Coulon hivatalvezető által készített áttekintésnek, amelyet kiegészít egy sor statisztikai adat, számszerűen ábrázolva a 2018. évet.

4| Mivel e változtatásnak jogi kereteket kellett biztosítani, a Törvényszék 2018. július 11-én úgy döntött, hogy az eljárási szabályzatát érintő módosításokat, valamint az eljárási iratoknak az e-Curián keresztül történő benyújtásáról és kézbesítéséről szóló újabb határozatot fogad el. E változtatás érinti az összes felet, felpereseket, alpereseket és beavatkozó feleket, valamint az összes eljárástípust, ideértve a sürgősségi eljárásokat is, ugyanakkor az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés elvének tiszteletben tartásával fenntartva bizonyos kivételeket (többek között arra az esetre, ha az e-Curia használata technikailag lehetetlennek bizonyul, vagy ha ügyvéd által nem képviselt kérelmező kér költségmentességet).

B | A TÖRVÉNYSZÉK 2018. ÉVI ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLATA

Az ítélkezési gyakorlat irányvonalai

Marc van der Woude elnökhelyettes

Az eljárást befejező határozatok rekordszámát tekintve a 2018-as év különösen termékeny volt. Nem volt kevésbé jelentős a Törvényszék által végzett bírósági felülvizsgálat jellege tekintetében sem. Az elmúlt évben ugyanis a Törvényszék ismét ki tudta használni a bírósági rendszer 2015/2422 rendelettel¹ bevezetett reformját, és számos ügyet utalt az öt bíróból álló ítélkező testületek elé, egy ügyet pedig a nagytanács elé. Az, hogy a jelentős, sajátos vagy jogi szempontból bonyolult ügyekben több bíró működik közre, még több álláspont és szakértelem egyesítését, a jogalanyok számára fokozott meghallgatást, és következésképpen a törvényszéki ítéletek tekintélyének megerősítését teszi lehetővé. A kibővített ítélkező testületek igénybevétele azt is lehetővé teszi a Törvényszék számára, hogy az ítélkezési gyakorlatát úgy strukturálja, hogy bizonyos ítéleteknek különös jelentőséget tulajdonít.

Az igazságszolgáltatási tevékenység igen gazdag volt azon jogterületek nagy változatossága következtében is, amelyekben a Törvényszéknek határoznia kellett. Az Unió tevékenységi területeinek kibővítése ugyanis fokozatosan tükröződik az ítélkezési gyakorlatban. A Törvényszéknek így alkalma nyílt arra, hogy az ítélkezési gyakorlatát olyan új területeken fejlessze, mint például a pénzügyi szektor felügyelete (lásd például: 2018. április 24-i **Caisse régionale de crédit agricole mutuel Alpes Provence és társai kontra EKB** ítélet, T-133/16–T-136/16, [EU:T:2018:219](#)), vagy pedig a nagy társadalmi jelentőségű területeken, mint a környezet és az egészség védelme (lásd például: 2018. május 17-i **Bayer CropScience és társai kontra Bizottság** ítélet, T-429/13 és T-451/13, [EU:T:2018:280](#); 2018. december 13-i **Ville de Paris, Ville de Bruxelles és Ayuntamiento de Madrid kontra Bizottság** ítélet, T-339/16, T-352/16 és T-391/16, [EU:T:2018:927](#)). A Törvényszék által nyújtott bírói jogvédelem azonban nem terjed ki az Unió minden tevékenységére. Az EUMSZ 275. cikkéből következően ugyanis az Európai Unió Bírósága nem rendelkezik hatáskörrel a közös kül- és biztonságpolitikára (KKBP) vonatkozó rendelkezések, sem pedig az azok alapján elfogadott jogi aktusok tekintetében. A Bíróság által a **Rosneft** ítéletben² megállapított ítélkezési gyakorlatot követve a Törvényszék mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy megszorítóan kell értelmezni a Charta 47. cikke szerinti hatékony bírói jogvédelem elvétől, valamint az általános hatáskör szabályától való ezen eltérést, amely hatáskört az EUSZ 19. cikk a jognak a Szerződések értelmezése során való tiszteletben tartásának biztosítása céljából ruház az Európai Unió Bíróságára. A Törvényszék a saját megítélése szerint következésképpen hatáskörrel rendelkezik a KKBP körébe tartozó valamely uniós hivatal és annak alkalmazottai közötti jogviták elbírálására (2018. október 25-i **KF kontra Satcen** ítélet, T-286/15, [EU:T:2018:718](#)).

Az esetek többségében a Törvényszék által nyújtott bírói jogvédelemre az EUMSZ 263. cikk szerinti jogszerűségi felülvizsgálat keretében kerül sor. E felülvizsgálat azt jelenti, hogy a Törvényszék a felperes kérelmére megvizsgálja, hogy a közigazgatási vagy a szabályozó hatóságok tiszteletben tartották-e az uniós jogot a megtámadott jogi aktus elfogadása során. E felülvizsgálat mértéke nem egységes. Esetenként változhat, különösen azon mérlegelési mozgástér terjedelmétől függően, amelyet az uniós jog az érintett hatóságok számára biztosít. A jogszerűségi felülvizsgálat azonban soha nem engedi meg a Törvényszék számára, hogy

1| Az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló 3. jegyzőkönyv módosításáról szóló, 2015. december 16-i (EU/Euratom) 2015/2422 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015. L 341., 14. o.).

2| 2017. március 28-i **Rosneft** ítélet, C-72/15, [EU:C:2017:236](#), 74. pont.

a hatóság határozatát a sajátjával váltsa fel. Felülvizsgálatot végez és megsemmisít, amennyiben jogszabályt sértettek meg, azonban nem hozhat határozatot a hatóság helyett. Noha a felülvizsgálatot mindig a konkrét esetben végzi, és nehéz lenne az egyedi esetek összességéből általános iránymutatásokat levonni, két irányvonal látszik körvonalazódni a Törvényszék 2018-ban hozott ítélkezési gyakorlatából.

Az első jellegzetesség az azon az indokon alapuló megsemmisítések viszonylag jelentős számával kapcsolatos, hogy a közigazgatási hatóság a megtámadott jogi aktusok elfogadásának időpontjában nem rendelkezett az összes releváns elemmel. Az e sorba tartozó határozatok közül az első az összefonódások jogára, konkrétan a Bizottság azon kötelezettségére vonatkozik, hogy összegyűjtsön minden releváns elemet, amikor kötelezettségvállalások – ebben az ügyben a Deutsche Lufthansa által a Swiss International Air Lines megszerzésének feltételekhez kötött engedélyezése érdekében tett kötelezettségvállalások – felülvizsgálata iránti kérelemről határoz (2018. május 16-i **Deutsche Lufthansa kontra Bizottság** ítélet, T-712/16, [EU:T:2018:269](#)). Másodszer, az állami támogatások területén a Törvényszék felidézte, hogy az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése szerinti eljárás keretében végzett előzetes vizsgálat elégtelen vagy hiányos volta olyan körülménynek minősül, amely azon komoly nehézségek fennállását valószínűsíti, amelyekkel a Bizottság a vizsgálat során szembesült, és amelynek az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárás megindítását kellett volna eredményeznie (2018. szeptember 19-i **HH Ferries és társai kontra Bizottság** ítélet, T-68/15, [EU:T:2018:563](#)). A 2018. november 15-i **Tempus Energy és Tempus Energy Technology kontra Bizottság** ítéletben (T-793/14, [EU:T:2018:790](#)) a Törvényszék ezzel kapcsolatban továbbá azt a pontosítást tette, hogy a Bizottságnak gondosan és pártatlanul össze kell gyűjtenie a releváns elemeket oly módon, hogy a bejelentett intézkedés belső piaccal való összeegyeztethetőségével kapcsolatos minden kétséget kizárjon. Harmadszer, a Törvényszéknek alkalma nyílt a közigazgatási szerv azon kötelezettségének pontosítására is, hogy a védjegyterületen megfelelően vizsgálja meg az ügy iratait. Még ha a felperes el is mulasztotta azon korábbi védjegy jóhírnevét alátámasztó bizonyítékok benyújtását, amelyre a felszólalását az előírt határidőn belül alapozta, a fellebbezési tanácsnak az e jóhírnévre vonatkozó, korábbi határozathozatali gyakorlatára tekintettel össze kell gyűjtenie a mérlegelési jogkörének gyakorlásához szükséges összes elemet. Negyedszer, a Tanácsnak, amennyiben természetes vagy jogi személyeknek a korlátozó intézkedések hatálya alá tartozó személyek és szervezetek jegyzékére való felvételéről vagy annak meghosszabbításáról határoz, meg kell bizonyosodnia arról, hogy megbízható információkkal rendelkezik, és ha szükséges, további vizsgálatokat kell lefolytatnia. A jogilag megkövetelt módon kell továbbá indokolnia, hogy az összegyűjtött bizonyítékok igazolják a korlátozó intézkedések érintett személlyel szembeni elfogadását.

Az aktuális ítélkezési gyakorlatban kialakulni tűnő második irányzat az EUMSZ 263. cikk alapján indított keresetek, különösen az olyan, rendeleti jellegű jogi aktusokat vitató keresetek elfogadhatóságát érinti, amelyek közvetlenül érintik a felperest és nem vonnak maguk után végrehajtási intézkedéseket. E tekintetben legelőször is meg kell jegyezni, hogy a Bíróság a 2018. november 6-i **Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság, Bizottság kontra Scuola Elementare Maria Montessori**, valamint **Bizottság kontra Ferracci** ítéletében (C-622/16 P–C-624/16 P, [EU:C:2018:873](#)) az elfogadhatóság területén nagyrészt megerősítette a Törvényszék 2016. szeptember 15-i **Ferracci kontra Bizottság** ítéletét (T-219/13, [EU:T:2016:485](#)) és **Scuola Elementare Maria Montessori** ítéletét (T-220/13, nem tették közzé, [EU:T:2016:484](#)), amelyekben a Törvényszék elfogadhatónak nyilvánította három nemzeti rendszer kedvezményezettjének két versenytársa által a Bizottság e rendszerre vonatkozó állami támogatásokkal kapcsolatos határozata ellen benyújtott megsemmisítés iránti kereseteket. A Bíróság helyben hagyta a Törvényszék azon elemzését, amely szerint a három rendszerhez képest a megtámadott határozat az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének utolsó tagmondata értelmében vett rendeleti jellegű jogi aktusnak minősült, amely nem vont maga után végrehajtási intézkedéseket a rendelkezés értelmében, és amely a vitatott rendszerek kedvezményezettjeivel fennálló versenykapcsolataik folytán közvetlenül érintette a felpereseket.

A Törvényszék ugyancsak az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének utolsó tagmondata alapján nyilvánította elfogadhatónak a 2018. szeptember 13-i **Gazprom Neft kontra Tanács** ítéletében (T-735/14 és T-799/14, [EU:T:2018:548](#)) az orosz Gazprom Neft vállalkozás által több általános hatályú rendelkezéssel, nevezetesen

a kőolajfeltárással és -kitermeléssel kapcsolatos, az Oroszországba irányuló kivittelt érintő, előzetes engedélyezési rendszerre vonatkozó rendelkezésekkel szemben indított megsemmisítés iránti keresetet. A Törvényszék ezzel kapcsolatban megállapította, hogy e rendelkezések nem vonnak maguk után végrehajtási intézkedéseket, mivel a nemzeti hatóságok semmilyen mérlegelési mozgástérrel nem rendelkeznek e rendelkezések alkalmazása során, és mivel a Gazprom Neft maga nem kérhet kivitteli engedélyeket. Mivel a Gazprom Neft bizonyította, hogy a vitatott kivitteli tilalmak hatálya alá tartozó feltárási és kitermelési területen tevékenykedett, a keresete elfogadható volt.

Szintén a rendeleti jellegű jogi aktussal szembeni kereset elfogadhatósága állt három európai főváros által a könnyű személygépjárművek és haszongépjárművek kibocsátási normáiról szóló bizottsági rendelettel szemben indított megsemmisítés iránti kereset középpontjában, azok ugyanis e városok szerint túl rugalmasak voltak az alaprendeletben előírt normákhoz képest (a fent hivatkozott T-339/16., T-352/16. és T-391/16. sz. ügy). A Bizottság azzal az indokkal vitatta e keresetek elfogadhatóságát, hogy a szóban forgó rendelet nem érinti közvetlenül e három felperes jogi helyzetét. A Törvényszék elutasította ezen érvet, megállapítva, hogy a megtámadott jogi aktus korlátozza a tagállami hatóságok azon lehetőségét, hogy a levegőszennyezés ellen a gépjárművek forgalmának a megtámadott rendeletben szabályozott műszaki indokokból történő korlátozásával küzdjenek. Következésképpen a megtámadott jogi aktus közvetlenül érintette a szabályozói jogkörüket.

Végül 2018-ban a Törvényszéknek lehetősége volt arra, hogy több alkalommal határozzon az EUMSZ 261. cikk szerinti korlátlan felülvizsgálati jogköréről, amely többek között a versenyjog területén áll fenn az 1/2003 rendelet³ 31. cikke alapján, és az európai uniós védjegyről szóló 2017/1001 rendelet⁴ 72. cikkének (3) bekezdése szerinti megváltoztatási jogköréről. A két jogkörtípus kiegészíti a jogszerűségi felülvizsgálatot, mivel lehetővé teszi az uniós bíróság számára, hogy a közigazgatási szerv álláspontját a sajátjával váltsa fel. E jogkörök azonban eltérnek egymástól, amint az a 2018. február 1-jei **ExpressVPN kontra EUIPO (EXPRESSVPN)** végzésből (T-265/17, [EU:T:2018:79](#)) kiderül. Ebben az ügyben a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy a megtámadott jogi aktus teljes vagy részleges megsemmisítése a megváltoztatási jogkör gyakorlásának előfeltétele. A korlátlan felülvizsgálati jogkör viszont, amely a bíróságok területére korlátozódik, megsemmisítés hiányában is gyakorolható (2002. október 15-i **Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság** ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, [EU:C:2002:582](#), 692. pont). A Törvényszéknek alkalma nyílt arra is, hogy első alkalommal határozzon az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról szóló 966/2012 rendeletben⁵ előírt szankciók tekintetében fennálló korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlásáról, felidézve azon, a versenyjog területén már kialakított elvet, amely szerint e jogkör nem gyakorolható hivatalból, hanem kizárólag akkor, ha a Törvényszékhez a kereset megindításakor erre irányuló kérelem érkezik (2018. november 8-i „**Pro NGO!**” **kontra Bizottság** ítélet, T-454/17, [EU:T:2008:755](#)).

3] [Az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.).

4] Az európai uniós védjegyről szóló, 2017. június 14-i (EU) 2017/1001 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2017. L 154., 1. o.). E megváltoztatási jogkört a Bíróság az EUMSZ 263. cikk ötödik bekezdésével összhangban gyakorolja.

5] Az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról szóló 966/2012/EU, Euratom rendelet módosításáról szóló, 2015. október 28-i (EU Euratom) 2015/1929 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015. L 286., 1. o.).

I. Intézményi jog

A 2018. április 23-i **One of Us és társai kontra Bizottság** ítélet (T-561/14, fellebbezett,⁶ [EU:T:2018:210](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek a 211/2011/EU rendelet⁷ 10. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján elfogadott COM(2014) 355 final közlemény⁸ jogszerűségéről kellett határoznia. E közleményben az Európai Bizottság azt az álláspontot képviselte, hogy nem tesz semmilyen lépést azon, vitatott európai polgári kezdeményezést követően, amelynek célja az emberi embriók megsemmisítésével járó tevékenységek Európai Unió általi finanszírozásának tilalma és megszüntetése volt.

A Törvényszék annak a kérdésnek a vizsgálatával kezdte, hogy a „European Citizens’ Initiative One of Us” nevet viselő szervezet rendelkezik-e perképeséssel az uniós bíróság előtt arra, hogy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján a megtámadott közlemény megsemmisítését kérje. A Törvényszék ezzel kapcsolatban rámutatott arra, hogy az iratokból nem tűnik ki, hogy e szervezet jogi személyiséggel rendelkezik valamely tagállam vagy harmadik állam joga értelmében, és ehhez hasonlóan a 211/2011 rendeletből sem tűnik ki, hogy az jogi személyiséggel ruház fel egy európai polgári kezdeményezést azáltal, hogy azt önálló jogalanyként kezel. E megfontolásokra tekintettel, és ezenfelül figyelembe véve azt, hogy a Bizottság egyik aktusából és egyik cselekményéből sem tűnik ki, hogy a „European Citizens’ Initiative One of Us” nevet viselő szervezetet önálló jogalanyként kezelte volna, a Törvényszék megállapította, hogy az nem rendelkezik perképeséssel az uniós bíróság előtt. A Törvényszék szerint ezért a keresetet elfogadhatatlannak kellett nyilvánítani, amennyiben azt a „European Citizens’ Initiative One of Us” nevet viselő szervezet nyújtotta be, ami nem érinti a kereset elfogadhatóságát, amennyiben azt a vitatott európai polgári kezdeményezés polgári bizottságát alkotó hét természetes személy is benyújtotta.

Az ügy érdemét érintően, amennyiben a felperesek arra hivatkoztak, hogy a Bizottság a rá háruló indokolási kötelezettség keretében köteles volt a vitatott európai polgári kezdeményezést feleslegessé tevő, megfelelő etikai és jogi garanciák fennállását igazolni, amit nem tett meg, a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy az indokolási kötelezettségnek minden olyan jogi aktusra vonatkoznia kell, amely megsemmisítés iránti kereset tárgyát képezheti, és ebből az következik, hogy ezen indokolási kötelezettség vonatkozik a megtámadott közleményre, amely megerősíti a Bizottság azon döntését, hogy a vitatott európai polgári kezdeményezést követően nem terjeszt az uniós jogalkotó elé jogi aktusra irányuló javaslatot. A Bizottság azon kötelezettsége továbbá, hogy a 211/2011 rendelet 10. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében elfogadott közleményben kifejtse azon okokat, amelyek miatt egy európai polgári kezdeményezés nyomán lépéseket kíván tenni, vagy sem, az e rendelkezésben előírt indokolási kötelezettség konkrét kifejezését képezi. Ebben az ügyben a Törvényszék – amellett, hogy elutasította a Bizottság azon állítását, amely szerint a 211/2011 rendelet 10. cikke (1) bekezdésének c) pontjában előírt közlemény indokolásának egyetlen célja, hogy lehetővé tegyen egy esetleges nyilvános vitát – megállapította, hogy a megtámadott közleményben szereplő magyarázatok lehetővé teszik a felperesek számára annak meghatározását, hogy bizonyos uniós jogi aktusok módosítására irányuló javaslat – vitatott európai polgári kezdeményezésben javasolt – előterjesztésének a Bizottság általi megtagadása megalapozott-e, vagy hibákat tartalmaz. E magyarázatok egyebekben lehetővé teszik az uniós bíróságnak, hogy gyakorolhassa felülvizsgálatát a megtámadott közlemény jogszerűsége felett. Ennélfogva a Törvényszék azt a következtetést vonta le, hogy e közlemény jogilag megfelelő indokolást tartalmaz.

6| C-418/18. P. sz., **One of Us kontra Bizottság** ügy.

7| A polgári kezdeményezésről szóló, 2011. február 16-i 211/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2011. L 65., 1. o.; helyesbítések: HL 2012. L 64., 49. o.; HL 2014. L 354., 90. o.).

8| Az „Uno di noi” címet viselő európai polgári kezdeményezésről szóló, 2014. május 28-i COM(2014) 355 final bizottsági közlemény.

A 2018. május 31-i **Korwin-Mikke kontra Parlament** ítélet (T-352/17, [EU:T:2018:319](#)) és a 2018. május 31-i **Korwin-Mikke kontra Parlament** ítélet (T-770/16, [EU:T:2018:320](#)) alapjául szolgáló ügyekben a Törvényszéknek a felperes, egy EP képviselő által az Európai Parlament azon határozataival szemben indított keresetekről kellett határoznia, amelyek fegyelmi szankciókat szabtak ki vele szemben a Parlament két, az európai bevándorlásra, illetve a nők és a férfiak díjazása közötti különbség problematikájára vonatkozó plenáris ülésén tartott beszédében a bevándorlókkal és a nőkkel szemben tett kijelentései miatt. A felperes többek között azt kifogásolta, hogy a Parlament megsértette az Európai Unió Alapjogi Chartájának 11. cikkében és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én aláírt egyezmény (a továbbiakban: EJEE; kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény) 10. cikkében biztosított véleménynyilvánítás szabadságát, valamint tévesen értelmezte az eljárási szabályzata 166. cikkének alkalmazási körét.

A Törvényszék mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága alapvető szerepet játszik a demokratikus társadalmakban, azonban nem jelent korlátlan jogosultságot, és a gyakorlására vonatkozóan bizonyos körülmények között feltételek írhatók elő, amelyeket szigorúan kell értékelni. A véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás csak abban az esetben megengedett, ha az megfelel három feltételnek. Először is, a szóban forgó korlátozás „törvény által [előírt]” kell, hogy legyen. Másodszor, a szóban forgó korlátozásnak olyan általános érdekű célkitűzést kell érintenie, amelyet az Unió ilyenként elismer. Harmadszor, a szóban forgó korlátozás nem lehet túlzott mértékű, ami azt feltételezi, hogy egyrészt annak a kitűzött célhoz képest szükségesnek és arányosnak kell lennie, másrészt pedig e szabadság lényege nem sérthető. Továbbá, mutatott rá a Törvényszék, a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás vagy annak korlátozása csak akkor tekinthető „törvény által [előírt]”, ha a normát kellő pontossággal fogalmazzák meg. Annak ellenére, hogy a parlamenti képviselők véleménynyilvánítási szabadsága tekintetében fokozott védelmet kell biztosítani a Parlament által a demokratikus társadalomban betöltött alapvető fontosságú szerepre tekintettel, a Parlamenten belül a véleménynyilvánítás szabadságát néha háttérbe kell szorítani olyan jogszerű érdekekkel szemben, mint a parlamenti tevékenység megfelelő rendjének és a többi parlamenti képviselő jogainak a védelme. A Törvényszék ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága egyrészt valamely parlament azon lehetőségét, hogy valamely tagjának a magatartását szankcionálja, a parlamenti munka megfelelő rendjéről való gondoskodás szükségességéhez köthet, másrészt a parlamentek tekintetében széles körű autonómiát ismert el a képviselők által a felszólalásukhoz megválasztott mód, időpont és hely szabályozása tekintetében, de igen szűk teret biztosított a parlamenti képviselők által tartott beszéd tartalmának a szabályozását érintően. Következésképpen a Törvényszék szerint egyrészt valamely parlament eljárási szabályzata a parlamenti képviselők által tartott beszéd szankcionálásának a lehetőségét csak abban az esetben írhatja elő, ha az veszélyezteti a parlament megfelelő működését, vagy komoly veszélyt jelent a társadalomra, mint például az erőszakra való uszítás vagy a rasszista gyűlöletkeltés. Ebből az is következik, hogy a parlamentek számára elismert azon hatáskört, amelynek keretében fegyelmi szankciókat szabhatnak ki a tevékenységeik megfelelő levezetésének biztosítása vagy bizonyos alapvető jogoknak, szabadságoknak vagy elveknek a védelme érdekében, össze kell egyeztetni a parlamenti képviselők véleménynyilvánítási szabadsága tiszteletben tartása biztosításának a szükségességével.

A Törvényszék ezt követően, annak vizsgálata keretében, hogy a Parlament a szóban forgó fegyelmi szankció kiszabásakor figyelembe vette-e az eljárási szabályzata 166. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételeket, kiemelte, hogy e rendelkezés arra az esetre vonatkozik, amikor a Parlament megfelelő működése vagy a parlamenti munka megfelelő rendje sérül, ezért az ülésen vagy a parlamenti munkában részt vevő parlamenti képviselő olyan magatartásának a szankcionálására irányul, amely ezek lefolytatását komolyan akadályozza, nevezetesen abban az esetben, ha a képviselő súlyos „rendbontást” vagy a parlamenti „munka [súlyos] megzavarás[át]” követi el, amely sérti az eljárási szabályzatnak a képviselők magatartási szabályait megállapító 11. cikkében szereplő elveket. A Törvényszék kifejtette, hogy ezen elvek megsértése önmagában nem szankcionálható, hanem csak abban az esetben, ha azt az eljárási szabályzat 166. cikkének (1) bekezdése értelmében vett rendbontás vagy a parlamenti munka megzavarása kíséri. Ebben az ügyben az ügy irataiból nem derült ki, hogy a képviselő által a plenáris üléseken tartott beszédek az említett ülésen bármilyen

rendbontást okoztak vagy a parlamenti munka megzavarását idézték elő. Ezenfelül a parlamenti munka megzavarása, amelyet a Parlament eljárási szabályzata 166. cikke (1) bekezdésének első albekezdése említ, és amely a Parlament épületén kívül valósult meg azon következmények miatt, amelyek a felperes beszédének eredményeképpen a Parlamenten kívül felmerültek, nem értelmezhető úgy, hogy az sérti a Parlamentnek mint intézménynek a jóhírnevét vagy a méltóságát. E körülmények között és a felperes által a két plenáris ülésen a felszólalásai során tett kijelentések különlegesen sokkoló jellege ellenére a Parlament ezen ügy körülményei között az eljárási szabályzata 166. cikkének (1) bekezdése alapján nem szabhatott volna ki a felperessel szemben fegyelmi szankciókat.

A 2018. október 25-i, kibővített ítélkező testületben hozott **KF kontra Satcen** ítélet (T-286/15, [EU:T:2018:718](#)) alapjául szolgáló ügyben a felperes keresetet indított a Törvényszék előtt, amely egyfelől a vele szemben hozott több határozat, köztük az Európai Unió Műholdközpontja (Satcen) azon határozatának megsemmisítésére irányult, amely kimondta hivatalvesztését olyan magatartások miatt, amelyek a lelki zaklatás jellemzői lehetnek, másfelől az általa állítólagosan elszenvedett kár megtérítésére irányult.

Míg a Satcen azt állította, hogy a jogvita a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP) hatálya alá tartozik, és ezért a Törvényszék nem rendelkezik hatáskörrel, a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy az a körülmény, hogy a megtámadott határozatok olyan hivatal működésének körébe tartoznak, amely a KKBP területén végzi tevékenységét, önmagában nem jár azzal, hogy az uniós bíróságok nem rendelkeznek hatáskörrel a jogvita eldöntésére. Kiemelte, hogy a megtámadott határozatok lényegében tisztán a személyi állomány igazgatásának körébe tartozó jogi aktusoknak minősülnek, amelyek indokaikra és céljaikra, valamint elfogadásuk körülményeire tekintettel nem irányultak arra, hogy az EUSZ 24. cikk (2) bekezdése értelmében hozzájáruljanak a KKBP megvalósításához, meghatározásához vagy végrehajtásához, sem különösebben arra, hogy a Satcennek a KKBP körébe tartozó feladatait ellássák. A Törvényszék ebből azt a következtetést vont le, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita hasonló a KKBP körébe nem tartozó valamely uniós intézmény, szerv vagy hivatal és annak valamely tisztviselője vagy alkalmazottja közötti olyan jogvitákhoz, amelyek az EUMSZ 270. cikk alapján az uniós bíróság elé vihetők, e rendelkezés ugyanis hatáskörrel ruházza fel az Európai Unió Bíróságát az Unió és az alkalmazottai közötti valamennyi jogvita elbírálására. Következésképpen hatáskörrel rendelkezőnek ítélte magát e jogvita eldöntésére, e hatáskör a megtámadott határozatok jogszerűségének felülvizsgálatát illetően az EUMSZ 263. cikkből, illetve az Unió szerződésen kívüli felelősségének megállapításával kapcsolatos kérelmeket illetően az EUMSZ 340. cikk második bekezdésével összefüggésben értelmezett EUMSZ 268. cikkből következik.

Az ügy érdemét érintően a felperes által azzal az indokkal előterjesztett, a Satcen személyzeti szabályzata⁹ 28. cikkének (6) bekezdésére vonatkozó jogellenességi kifogás vizsgálata körében, hogy e rendelkezés a Satcen fellebbezési bizottságát teszi meg a Satcen igazgatója által hozott határozatok jogszerűségének felülvizsgálatára hatáskörrel rendelkező egyetlen fórumnak, a Törvényszék úgy határozott, hogy helyt kell adni e kifogásnak. Álláspontja szerint az Európai Unió Tanácsa az EUSZ 19. cikk és az EUMSZ 256. cikk megsértése nélkül nem biztosíthatott kötelező és kizárólagos hatáskört a Satcen fellebbezési tanácsa számára a Satcen igazgatója által hozott határozatok jogszerűségének felülvizsgálatára és az alkalmazottai kártérítési kérelmeinek elbírálására olyan esetben, amikor – ezen üggyhöz hasonlóan – a Törvényszék rendelkezik hatáskörrel az ilyen típusú jogviták első fokon történő elbírálására. Következésképpen a fellebbezési tanács határozatának nincs jogalapja, és ezért azt meg kell semmisíteni. Ugyanez érvényes a felperes felfüggesztését elrendelő és a hivatalvesztését kimondó határozatra is, mivel a Satcen az igazgatási vizsgálat lefolytatása során megsértette a megfelelő ügyintézés elvét, a gondossági kötelezettséget és a pártatlanság követelményét, amikor több alkalmazottjához egy „Zaklatásról szóló kérdőívet” címzett, amely feleletválasztós elemekből

9| Az Európai Unió Műholdközpontjának személyzeti szabályzatáról szóló, 2009. szeptember 14-i 2009/747/KKBP tanácsi határozat (HL 2009. L 276., 1. o.).

állt, mely utóbbiak lényegében olyan magatartások általános kategóriáinak feleltek meg, amelyek a „lelki zaklatás” jellemzői lehetnek. A kártérítési kérelmet illetően a Törvényszék a felperesnek a megtámadott határozatokkal okozott, azon díjazás összegének megfelelő anyagi kárral kapcsolatban, amelyre akkor lett volna jogosult, ha a munkahelyről való elküldésének időpontja és a munkaszerződése megszűnésének időpontja között a Satcennél szolgálatban maradt volna, megállapította, hogy e kérelmeket mint idő előttiakat el kell utasítani. Megállapította viszont, hogy a felperes a neki felrótt cselekmények tekintetében fennálló bizonytalanságból és a tisztességét, valamint a szakmai jóhírnevét ért sérelemből eredően nem vagyoni kárt szenvedett, és hogy 10 000 euró e kár megfelelő jóvátételének minősül.

II. A vállalkozásokra alkalmazandó versenyszabályok

1. Az EUMSZ 101. cikk területét érintő fejlemények

A 2018. július 12-i *The Goldman Sachs Group kontra Bizottság* ítéletben (T-419/14, fellebbezett,¹⁰ [EU:T:2018:445](#)), *Prysmian és Prysmian Cavi e Sistemi kontra Bizottság* ítéletben (T-475/14, fellebbezett,¹¹ [EU:T:2018:448](#)), *Brugg Kabel és Kabelwerke Brugg kontra Bizottság* ítéletben (T-441/14, fellebbezett,¹² [EU:T:2018:453](#)), valamint *Nexans France és Nexans kontra Bizottság* ítéletben (T-449/14, fellebbezett,¹³ [EU:T:2018:456](#)) a Törvényszék a felperesek elektromos kábelek európai piacán fennálló kartellben való részvételét megállapító bizottsági határozat jogszerűségéről határozott.¹⁴ Ezek az ügyek alkalmat adtak a Törvényszéknek, hogy hasznos megállapításokat tegyen a Bizottság vizsgálati jogkörére, a versenyjog területen kívüli hatályára és az anyavállalatok és leányvállalatok közötti kapcsolatokra vonatkozóan.

Mindenekelőtt a Bizottság vizsgálati jogkörét illetően a *Prysmian és Prysmian Cavi e Sistemi kontra Bizottság* ítélet (T-475/14, fellebbezett, [EU:T:2018:448](#)) és a *Nexans France és Nexans kontra Bizottság* ítélet (T-449/14, fellebbezett, [EU:T:2018:456](#)) alapjául szolgáló ügyekben, a felperesek azt kifogásolták, hogy a Bizottság lemásolta egyes munkavállalók számítógépeinek merevlemezeit annak érdekében, hogy a másolatokat később a Bizottság irodáiban folytatott vizsgálat céljára használja fel, anélkül hogy előzetesen megvizsgálta volna az azokon található dokumentumok relevanciáját a vizsgálat tárgya szempontjából. A felperesek szerint ez a gyakorlat meghaladja az 1/2003/EK rendelet 15. cikkének (1) és (2) bekezdésében a Bizottságra ruházott jogkört. A Törvényszék szerint, mivel a szóban forgó számítógépek merevlemezének lemásolása a Bizottság részéről az igazságügyi információs technológia (FIT) alkalmazásának körébe tartozik – amelynek az a célja,

10| C-595/18. P. sz., *The Goldman Sachs Group kontra Bizottság* ügy.

11| C-601/18. P. sz., *Prysmian és Prysmian Cavi e Sistemi kontra Bizottság* ügy.

12| C-591/18. P. sz., *Brugg Kabel és Kabelwerke Brugg kontra Bizottság* ügy.

13| C-606/18. P. sz., *Nexans France és Nexans kontra Bizottság* ügy.

14| Az [EUMSZ] 101. cikk és az [EGT]-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39610 – „elektromos kábelek” ügy) 2014. április 2-án hozott C(2014) 2139 final bizottsági határozat.

15| Az [EUMSZ] [101.] és [102.] cikkben meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet. 205. o.).

hogyan a vizsgálathoz releváns információkat szerezzenek –, e másolatok készítése az 1/2003 rendelet 20. cikke (2) bekezdésének b) és c) pontjában rögzített jogkörök keretébe tartozik. Azon tény vonatkozásában, hogy e másolatokat a Bizottság brüsszeli (Belgium) helyiségeibe vitték annak érdekében, hogy azokban utóbb a vizsgálat szempontjából releváns bizonyítékokat keressenek, a Törvényszék megjegyezte, hogy az 1/2003 rendelet 20. cikke (2) bekezdésének b) pontja nem írja elő azt, hogy a helyszíni vizsgálat tárgyát képező vállalkozások könyveinek vagy feljegyzéseinek vizsgálata kizárólag azok helyiségeiben végezhető, ha ezen ügyhöz hasonlóan az említett helyszíni vizsgálatot nem lehetett az eredetileg tervezett időben befejezni. E rendelkezés kizárólag arra kötelezi a Bizottságot, hogy a dokumentumok saját helyiségeiben történő vizsgálata során tiszteletben tartsa ugyanazokat a garanciákat a vizsgált vállalkozások vonatkozásában, mint amelyek a helyben elvégzett vizsgálat során kötelezik. Mivel ebben az ügyben ezeket a garanciákat tiszteletben tartották, a Törvényszék kimondta, hogy a vizsgálat időpontjában a Bizottság nem lépte túl az 1/2003 rendelet 20. cikkének (2) bekezdésében elismert jogkörét.

Ezt követően, tekintettel a versenyjog területen kívüli hatályára, a 2018. július 12-i **Brugg Kabel és Kabelwerke Brugg kontra Bizottság** ítélet (T-441/14, fellebbezett, [EU:T:2018:453](#)) alapjául szolgáló ügyben, a felperesek azt állították, hogy a Bizottságnak nem volt hatásköre az EUMSZ 101. cikk alkalmazására az Európai Gazdasági Térségen (EGT) kívül tanúsított magatartásokra, valamint az EGT-n kívül megvalósítandó projektek vonatkozásában, mivel azok nem gyakoroltak hatást az EGT-ben. Arra vonatkozó bizonyíték hiányában, hogy az egyes ilyen projektekkel kapcsolatos magatartások azonnali, jelentős és előre látható hatásokat gyakoroltak az EGT-ben, a Bizottság nem kapcsolhatta volna azokat egyszerűen a megtámadott határozatban megállapított egységes és folyamatos jogsértéshez annak érdekében, hogy megalapozza a területen kívüli joghatóságát; ellenkező esetben lehetővé tennék számára, hogy e joghatóságot korlátlaná tegye. E tekintetben a Törvényszék kiemeli, hogy az EUMSZ 101. cikk akkor alkalmazható az azonos versenyellenes célt szolgáló magatartásokra és megállapodásokra, ha előre látható, hogy e magatartások és megállapodások együttesen azonnali és jelentős hatásokat fejtenek ki a belső piacon. Ebből következik, hogy ellentétben a felperesek állításával, a megtámadott határozatban ismertetett különböző magatartások – beleértve az EGT-n kívül megvalósítandó projektekre vonatkozó magatartásokat is – együttes hatásaira figyelemmel kellett értékelni azt, hogy az EUMSZ 101. cikk alkalmazható volt-e ebben az ügyben. A Törvényszék szerint a Bizottság nem követett el hibát akkor, amikor az említett határozatban megállapította, hogy azon magatartások és megállapodások EGT-ben – beleértve a belső piacot is – folyó versenyre gyakorolt hatásai, amelyekben a kartell tagjai részt vettek, előre láthatóak, jelentősek és azonnaliak voltak. Ebben az összefüggésben – mutatott rá a Törvényszék – elegendő valamely magatartásnak a versenyre gyakorolt valószínű hatásait figyelembe venni ahhoz, hogy az előreláthatósági követelménnyel kapcsolatos feltétel teljesüljön. Ami a szóban forgó magatartások Unió területén gyakorolt hatásainak azonnaliságát illeti, azok szükségképpen közvetlen hatást gyakoroltak a nagy- és igen nagy feszültségű elektromos kábelek értékesítésére az említett területen, mivel ez volt a kartell résztvevői közötti különböző találkozóknak és kapcsolatfelvételeknek. Az Unióban kifejtett hatások jelentős voltát illetően a Törvényszék kiemelte a kartellben részt vevő, a piac szinte egészét képviselő gyártók számát és jelentőségét, valamint a különböző megállapodások által érintett széles termékskálát, a szóban forgó magatartások súlyát, továbbá a tíz éven át zajló egységes és folyamatos jogsértés jelentős időtartamát. A Törvényszék szerint e körülmények együttesen értékelve alátámasztották a szóban forgó magatartások Unió területén gyakorolt hatásainak jelentős jellegét. A Törvényszék ennél fogva megállapította, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban meghatározott egységes és folyamatos jogsértés az EUMSZ 101. cikk hatálya alá tartozott, valamint hogy a Bizottság rendelkezett hatáskörrel annak szankcionálására.

Végül, az anyavállalatok és leányvállalatok közötti kapcsolatokat illetően a felperes a **The Goldman Sachs Group kontra Bizottság** ítélet (T-419/14, fellebbezett, [EU:T:2018:445](#)) alapjául szolgáló ügyben többek között úgy érvelt, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelmet, amikor megállapította a felperesnek a leányvállalataival szemben kiszabott bírság megfizetéséért való egyetemleges felelősségét. A Törvényszék e tekintetben rámutatott arra, hogy a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem azon az előfeltevésen alapul, miszerint az, hogy az anyavállalat a

leányvállalata tőkéjében 100%-os vagy közel kizárólagos részesedéssel rendelkezik, lehetővé teszi, hogy a Bizottság további bizonyíték nélkül megállapítsa, hogy az említett anyavállalat képes arra, hogy a leányvállalatra meghatározó befolyást gyakoroljon, anélkül hogy e leányvállalat stratégiai döntéseinek meghozatalakor vagy ügyvezetése során más társasági tagok érdekeit figyelembe kellene vennie, amely leányvállalat nem önállóan határozza meg saját piaci magatartását, hanem ezen anyavállalat akaratával összhangban cselekszik. E megfontolások teljes mértékben alkalmazhatók abban az esetben, amikor az anyavállalatnak lehetősége van arra, hogy a leányvállalatának részvényeire fűződő összes szavazati jogot gyakorolja, mivel az említett anyavállalat teljes irányítást tud gyakorolni az említett leányvállalat magatartása felett anélkül, hogy harmadik személyek, különösen más részvényesek ez ellen főszabály szerint tiltakozni tudnának. Kétségtelenül nem zárható ki az, hogy bizonyos esetekben az e leányvállalat részvényeire fűződő szavazati jogokkal nem rendelkező kisebbségi részvényesek a leányvállalat tekintetében gyakorolhatnak bizonyos jogokat, amelyek adott esetben lehetővé teszik számukra, hogy e leányvállalat magatartását ők is befolyásolják. E körülmények között azonban ezen anyavállalat megdöntheti a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelmet úgy, hogy bizonyítékokat nyújt be arra vonatkozóan, hogy az anyavállalat nem határozza meg az érintett leányvállalat által a piacon követett üzletpolitikát. Ezen túlmenően a Törvényszék úgy vélte, hogy a Bizottság helyesen vette figyelembe az egyéb olyan objektív tényezőket, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy a felperes a leányvállalatra ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt, nevezetesen az anyavállalat azon jogosultságát, hogy a leányvállalat ügyvezető testületének tagjait kinevezzék, azt a jogosultságot, hogy a részvényesi közgyűlést összehívja, és az ügyvezető testület tagjainak visszahívására javaslatot tegyen, a leányvállalat stratégiai bizottságában az anyavállalat tisztviselői által játszott szerepet, vagy a leányvállalat tevékenységére vonatkozó rendszeres naprakésszé tételek és havi jelentések átvételét. Végül a Törvényszék kifejti, hogy a felperes által előterjesztett érvek nem elegendőek annak bizonyítására, hogy a felperesnek a leányvállalatában fennálló részesedései kizárólag egy egyszerű pénzügyi befektetés megvalósítását szolgálták, nem pedig annak vezetését és irányítását.

A 2018. december 12-i **Servier és társai kontra Bizottság** ítélet alapjául szolgáló ügyben (T-691/14, [EU:T:2018:922](#)) a Törvényszéknek azon határozat ellen indított keresetet kellett elbírálnia, amelyben a Bizottság megállapította, hogy a Servier SAS kartellekben vett részt a magas vérnyomás és a szívelégtelenség elleni küzdelemre irányuló perindopril gyógyszer piacán. Ebben az ügyben a Servier egyes szabadalmaira vonatkozó jogvitákat megszüntető egyezségekről volt szó.¹⁶ Az ítélet részletes útmutatásokat tartalmaz arról, hogy ebben az összefüggésben hogyan kell összeegyeztetni a szabadalmi jogot és a versenyjogot.

A Törvényszék rámutatott arra, hogy a szabadalmi jogvitában részt vevő felek esetében *a priori* jogszerű a bírósági eljárás indítása helyett egyezséget kötni, ugyanakkor megállapította, hogy a szabadalmakra vonatkozó egyezség cél általi versenykorlátozó jellegének megállapítását lehetővé tévő elemek azonosítását rendkívül megnehezíti az a tény, hogy sem a Bizottság, sem az uniós bíróság nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a szabadalom hatályát meghatározza, vagy az érvényességéről döntsön. Ez a körülmény meggátolja őket a kérdések objektív értékelésében, és éppen ellenkezőleg, arra kell készítenie a vitatott egyezségekből részt vevő feleket, hogy a szabadalom érvényességének elismerésén alapuló szubjektív megközelítést részesítsék előnyben. A Törvényszék ebben az összefüggésben hangsúlyozza, hogy a szabadalmi jogviták egyezség útján történő rendezése nem gyakorolhat negatív hatást a versenyre. Ez a helyzet például akkor, ha a felek megegyeznek abban, hogy a vitatott szabadalmat nem tekintik érvényesnek, és ezért a generikus társaság azonnali piacra lépéséről rendelkeznek. A versenyjoggal összhangban álló és a versenyjoggal ellentétes egyezségeket egymástól való megkülönböztetése abban az esetben válik nehezebbé, ha a felek – ezzel ellentétesen – abban állapodnak meg, hogy a vitatott szabadalmat érvényesnek tekintik.

16| Az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39612 – „perindopril [Servier]” ügy) 2014. július 9-én hozott C(2014) 4955 final bizottsági határozat.

Ami szabadalmakra vonatkozó egyezség cél általi versenykorlátozó jellegének megállapítását lehetővé tevő kritériumokat illeti, a Törvényszék álláspontja szerint az első kritérium abban áll, hogy az érintett egyezség a szabadalmak meg nem támadására és a termékek forgalmazásának tilalmára vonatkozó kikötéseket tartalmaz, amelyek önmagukban versenykorlátozó jellegűek. Ugyanakkor az ilyen záradékok beillesztése lehet jogszerű, de csak annyiban, amennyiben az a szóban forgó szabadalom érvényességének a felek általi elismerésén alapul. A második kritérium az ösztönző jellegű „fordított kifizetés” meglétéből áll, vagyis az innovatív társaság által a generikus társaság részére teljesített kifizetésből. Ha ugyanis az ösztönzés tényét állapítják meg, akkor az ösztönzést – és nem a szabadalom érvényességének az egyezségben részt vevő felek általi elismerését – kell a forgalmazástilalmi és a meg nem támadási kikötések által bevezetett versenykorlátozások valódi okának tekinteni, amely kikötések ezért – mivel ebben az esetben nem jogszerűek – kellő mértékben károsak a rendes verseny megfelelő működésére, hogy cél általi korlátozásnak minősüljenek. A Törvényszéknek ezért pontosan meg kellett határoznia az ösztönzés fogalmát. A Törvényszék, anélkül hogy a bizonyítási terhet megfordította volna – ami ellentétes lenne az ítélkezési gyakorlattal, amelynek értelmében a jogsértést főszabály szerint a Bizottságnak kell bizonyítania – bevezette a bizonyítási tehernek az ösztönzési formák tipológiáján alapuló modulációját annak érdekében, hogy a jogvitákat egyezség útján rendezni kívánó vállalkozások számára garantálja a versenyjog alkalmazásának nagyobb kiszámíthatóságát, amely kiszámíthatóság az adott helyzet esetről esetre történő egyszerű vizsgálatával nincs megfelelően biztosítva. E tekintetben különbséget tesz egyrészt az innovatív társaság által a generikus társaság részére (a korlátozó kikötéseknek történő alávételén kívül) ellenszolgáltatás nélkül teljesített kifizetés esete, másrészt az egyezséghez kapcsolódó kereskedelmi megállapodás keretében történő értékátruházás (azaz a „kiegészítő megállapodás”) esete között.

Ez az ítélet arra is alkalmat adott a Törvényszéknek, hogy újból megvizsgálja a bírságok halmozására vonatkozó elveket. A Servier egyrészt azt állította, hogy az EUMSZ 101. cikk értelmében vele szemben kiszabott bírságok végösszege aránytalan volt, másrészt azt, hogy a szóban forgó egyezségeket kétszer szankcionálták, mivel e társasággal szemben az említett egyezségek miatt az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk alapján is bírságot szabtak ki.

A Servier első állításával kapcsolatban a Törvényszék megjegyezte, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban figyelembe vette azt a tényt, hogy a Servier több jogsértést követett el, amelyek különállóak voltak ugyan, de ugyanazon termékre, a perindoprilra vonatkoztak, és nagyrészt ugyanazon földrajzi területeken és ugyanazon időszakokban történtek. Ebben a konkrét összefüggésben a potenciálisan aránytalan végösszeg elkerülése érdekében a Bizottság úgy döntött, hogy minden egyes jogsértés esetében korlátozza a Servier által megvalósított eladások értékének a bírság alapösszegének meghatározása céljából figyelembe vett arányát. A Törvényszék tehát lényegében jóváhagyta ezt a megközelítést annak megállapításával, hogy a Servier-vel szemben az EUMSZ 101. cikk alapján kiszabott bírság végösszege nem aránytalan. A Törvényszék a Servier második állításáról azonban nem döntött tekintettel arra, hogy a Servier-vel szemben az EUMSZ 102. cikk alapján kiszabott bírság megsemmisítésre került.

2. Az EUMSZ 102. cikk területét érintő fejlemények

A 2018. december 12-i **Servier és társai kontra Bizottság** ítélet (T-691/14, [EU:T:2018:922](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek ezen túlmenően a Servier-nek felrótt erőfölénnyel való visszaélésben megnyilvánuló jogsértésről kellett döntenie. A felperesek többek között azt állították, hogy a Bizottság értékelési hibát követett el, és tévesen alkalmazta a jogot, mivel a releváns késztermékek piacát egyedül a perindopril molekulára korlátozta, és e piacról a többi tizenöt angiotenzin-konvertáló enzim (ACE) gátlót kizárólag amiatt zárta ki, hogy levonhassa azt a következtetést, hogy a Servier e piacon erőfölénnyel rendelkezik.

E tekintetben a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a gyógyszeripari ágazat „atipikus” abban az értelemben, hogy a vényköteles gyógyszerek iránti keresletet a vény felírója, nem pedig a végső fogyasztó, azaz a beteg irányítja. Ehhez hasonlóan az orvosokat a gyógyszerek felírásával kapcsolatos döntéseik során elsősorban a gyógyszerek terápiás hatása vezérli. A Törvényszék szerint az orvosok választási szabadsága a piacon rendelkezésre álló innovatív termékek között, illetve az innovatív termékek és más molekulák generikus változatai között, és az a figyelem, amellyel a gyógyszert felíró orvosok kiemelten kezelik a terápiás szempontokat, adott esetben jelentős – minőségi, nem pedig árjellegű – versenyképessé tesz lehetővé, amely kívül esik a szokásos árnyomási mechanizmuson. Ily módon az elismert gyógyszerek, illetve az egyenértékűnek, vagy helyettesíthetőnek tekintett gyógyszerek esetében a piacelemzésnek különös figyelmet kell fordítania azokra a tényezőkre, amelyek lehetővé teszik az ilyen jellegű versenyképesség fennállásának azonosítását.

Ebben az ügyben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az érintett piac meghatározására vonatkozó elemzése során a Bizottság számos olyan hibát követett el, amely az elemzésének eredményét tévessé teheti. A Bizottság ugyanis a gyógyászati felhasználást illetően helytelenül vélte úgy, hogy az ACE-gátlók a gyógyszerek heterogén csoportját képezik, és hogy a perindopril e gyógyszercsoporton belül különleges jellemzőkkel rendelkezik. Ezen túlmenően a Bizottság alábecsülte a perindoprillal kezelt betegeknek a kezelés megváltoztatására való hajlamosságát, és tévesen ítélte meg a gyógyszerágazatban folyó verseny sajátos jellemzőit, mivel a lényegében árváltozásokon alapuló természetes eseményekre vonatkozó elemzésből azt a helytelen következtetést vont le, hogy a perindopril nem volt kitéve jelentős versenynyomásnak a többi ACE-gátló részéről. A Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy az érintett termékek piaca kizárólag az innovatív és generikus perindoprilra korlátozódik.

A 2018. december 13-i **Slovak Telekom kontra Bizottság** ítélet (T-851/14, [EU:T:2018:929](#)) és a 2018. december 13-i **Deutsche Telekom kontra Bizottság** ítélet (T-827/14, [EU:T:2018:929](#)) alapjául szolgáló ügyekben a Törvényszéknek azon határozat jogszerűségét kellett megvizsgálnia, amelyben a Bizottság megállapította, hogy a Slovak Telekom, a.s. és a Deutsche Telekom AG által alkotott vállalkozás visszaélt az erőfölényével a szlovák távközlési piacon.¹⁷ A felperesek többek között azt állították, hogy a Bizottság tévesen járt el, amikor nem vizsgálta meg, hogy Szlovákiában a Slovak Telekom hálózatához való hozzáférés nélkülözhetetlen-e a széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi piacán a tevékenység végzéséhez.

E tekintetben a Törvényszék megjegyezte, hogy a releváns szabályozási háttér egyértelműen elismerte a Slovak Telekom helyi hurokjához való hozzáférés szükségességét annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a széles sávú internetes szolgáltatások szlovák piacán a hatékony verseny kialakulását és fejlődését. Ennélfogva a Bizottság nem volt köteles bizonyítani, hogy e hozzáférés nélkülözhetetlen jelleggel bírt.

¹⁷ A 2014. december 16-i C(2014) 10119 final bizottsági határozattal és a 2015. április 17-i C(2015) 2484 final bizottsági határozattal helyesbített, az EUMSZ 102. cikk és az EGT-Megállapodás 54. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39523 – Slovak Telekom ügy) hozott, 2014. október 15-i C(2014) 7465 final bizottsági határozat.

A Törvényszék azt is megvizsgálta, hogy a megtámadott határozat 1. cikke (2) bekezdésének d) pontja részben megsemmisíthető-e annyiban, amennyiben az megállapítja, hogy a 2005. augusztus 12. és december 31. közötti időszakban a Slovak Telekom árprést eredményező gyakorlatot folytatott. E tekintetben a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság által végzett vizsgálat valamennyi elképzelt forgatókönyv esetén pozitív árréshez vezetett ezen időszak vonatkozásában. Ilyen esetben, emlékeztetett a Törvényszék, amennyiben az erőfölényben lévő vállalkozás olyan szinten állapítja meg árait, amely lényegében fedezi a kérdéses termék forgalmazásával, illetve a szolgáltatásnyújtással összefüggő költségeket, az e vállalkozással megegyező hatékonyságú versenytársnak főszabály szerint lehetősége van ezen árakkal versenyezni, anélkül hogy hosszú távon elviselhetetlen veszteségek érnek. Ebből következik, hogy a 2005. augusztus 12. és december 31. közötti időszakban valamely, a Slovak Telekommal megegyező hatékonyságú versenytársnak elvileg lehetősége volt arra, hogy a széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi piacán e szolgáltatóval versenyezzen, feltéve hogy átengedték számára a helyi hurkot, és pedig anélkül, hogy hosszú távon elviselhetetlen veszteségek érték volna. Noha kétségtelen, hogy ha az árrés pozitív, nincs kizárva, hogy a Bizottság valamely árképzési gyakorlat kizorító hatásának vizsgálata keretében bizonyíthassa, hogy az említett gyakorlat alkalmazása – például a jövedelmezőség csökkenése okán – alkalmas arra, hogy az érintett szolgáltatók számára legalábbis nehezebbé tegye tevékenységük folytatását az érintett piacon, ebben az ügyben azonban azt kellett megállapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem bizonyította, hogy a Slovak Telekom díjszabási gyakorlata 2005. augusztus 12. és december 31. között ilyen kizorító hatással járt, pedig ennek bizonyítása – különösen a pozitív árrés fennállása miatt – szükséges lett volna.

A 2018. december 13-i **Deutsche Telekom kontra Bizottság** ítélet (T-827/14, [EU:T:2018:930](#)) alapjául szolgáló ügyben, amelyben a Törvényszéknek a felperes azon érvét kellett megvizsgálnia, amely szerint a Bizottság megsértette az uniós jog értelmében vett „vállalkozás” fogalmát, valamint a büntetések és szankciók egyéniesítésének elvét, amikor a vele és a Slovak Telekommal szemben egyetemlegesen kiszabott bírságon felül vele szemben külön bírságot is kiszabott, a Törvényszék egyébiránt azt mondta ki, hogy a visszaesés mint súlyosító körülmény olyan, az anyavállalat magatartását egyedileg jellemző tényezőnek minősülhet, amely indokolja azt, hogy az anyavállalat felelőssége meghaladja a leányvállalatának felelősségét. Megjegyezte azonban, hogy amikor – mint ebben az ügyben is – a vállalkozás által elkövetett jogsértés súlyának értékelésekor és a vele szemben kiszabandó bírság kiszámításakor a Bizottság a leányvállalat forgalmára támaszkodik, az anyavállalat forgalma – még ha az jelentősen meghaladja is a leányvállalat forgalmát – nem olyan tényező, amely azt jellemzi, hogy az anyavállalat a vállalkozásnak betudott jogsértés megvalósítása során milyen egyedi magatartást tanúsított, mivel az anyavállalat e tekintetben fennálló felelőssége kizárólag a leányvállalatának felelősségéből származik. Ebből következően a Bizottság a megtámadott határozatban a „vállalkozás” uniós jogi fogalmát megsértve alkalmazta a felperessel szemben elrettentési célból az 1,2-es szorzótényezőt. A Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva újból kiszámította a Deutsche Telekommal és a Slovak Telekommal szemben egyetemlegesen kiszabott bírság összegét a Bizottság által annak megállapítása során elkövetett hiba miatt, hogy a Slovak Telekom által alkalmazott, árpréshez vezető gyakorlat már 2006. január 1-jét megelőzően megkezdődhetett. A Törvényszék újból kiszámította továbbá a felperessel szemben annak érdekében kiszabott külön bírság összegét, hogy a felperes viselje a visszaesés következményeit, azaz az egyetemleges bírság összegének 50%-át, az 1,2-es szorzótényező alkalmazása nélkül. Végül a 2018. december 13-i **Slovak Telekom kontra Bizottság** ítélet (T-851/14, [EU:T:2018:929](#)) alapjául szolgáló ügyben a Bizottság egyetemleges bírság összegének növelésére irányuló kérelmét illetően a Törvényszéknek az volt az álláspontja, hogy az ügy körülményeire tekintettel nincs szükség ezen összeg módosítására.

3. Az összefonódások területét érintő fejlemények

A 2018. május 16-i **Deutsche Lufthansa kontra Bizottság** ítélet (T-712/16, [EU:T:2018:269](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek olyan határozat megsemmisítése iránti keresetről kellett határoznia, amelyben a Bizottság elutasította a Deutsche Lufthansa AG által a Swiss International Air Lines Ltd felett megszerzett ellenőrzést engedélyező 2005. július 4-i bizottsági határozatban kötelezővé tett bizonyos kötelezettségvállalások alóli mentesség iránt a felperes által előterjesztett kérelmet.¹⁸ A kérelem a díjakra vonatkozó kötelezettségvállalások alóli, és amennyiben lehetséges, a résidőkre vonatkozó kötelezettségvállalások, továbbá a Zürich–Stockholm vonalhoz (a továbbiakban: ZRH–STO vonal) és a Zürich–Varsó vonalhoz (a továbbiakban: ZRH–WAW vonal) való hozzáférést érintő egyéb járulékos korrekciós intézkedések alóli mentességre vonatkozott. A Bizottság elutasító határozata ellen a felperes keresetet nyújtott be a Törvényszékhez, amely közelebbről ezen elutasításnak a ZRH–STO és a ZRH–WAW vonallal kapcsolatos, a díjakra vonatkozó kötelezettségvállalások alóli mentesség iránti kérelemre vonatkozó részét érintette.

Ebben a tekintetben a Törvényszék annak hangsúlyozásával kezdte, hogy a felek által az összefonódás által felvetett komoly kétségek eloszlátása és az összefonódás belső piaccal összeegyeztethetővé tétele céljából tett kötelezettségvállalások általában tartalmaznak egy felülvizsgálati záradékot, amely előírja azon feltételeket, amelyek mellett a Bizottság az említett kötelezettségvállalásokat kérelemre megszüntetheti, módosíthatja vagy más kötelezettségvállalással válthatja fel. Az ilyen kötelezettségvállalások megszüntetése vagy módosítása különleges jelentőséggel bírhat a magatartásbeli kötelezettségvállalások esetén, amelyek esetében bizonyos körülmények nem láthatók előre az összefonódásra vonatkozó határozat elfogadásának időpontjában. A kötelezettségvállalások ugyanis a versenyt érintő feltárt problémák orvoslására szolgálnak, így azok tartalmának a piaci helyzet változása függvényében módosíthatónak kellene lennie. Ebben az összefüggésben a Bizottság bizonyos mértékű mérlegelési jogkörrel rendelkezik többek között annak értékelése során, hogy szükség van-e kötelezettségvállalásokra az ilyen művelettel kapcsolatban felmerülő komoly kétségek eloszlátása érdekében. Közelebbről, a kötelezettségvállalások alóli mentesség iránti kérelem esetében a Törvényszék rámutatott arra, hogy az nem feltétlenül vet fel ugyanolyan előretékintő elemzési nehézségeket, mint valamely összefonódás vizsgálata. Az ilyen kérelem vizsgálata annak ellenőrzését igényli, hogy a kötelezettségvállalásokat általában kísérő felülvizsgálati záradékban előírt feltételek teljesültek-e, vagy annak értékelését, hogy az összefonódás jóváhagyásának időpontjában elvégzett előrejelzések pontosnak bizonyultak-e, vagy hogy az összefonódás által felvetett komoly kétségek továbbra is fennállnak-e. Ez nem változtat azon, hogy a kötelezettségvállalások alóli mentesség iránti kérelem értékelése olykor összetett gazdasági értékeléseket feltételez, annak ellenőrzése érdekében, hogy a piaci helyzet jelentős mértékben és tartósan megváltozott-e, és emiatt a kötelezettségvállalások többé nem szükségesek. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a Bizottság szintén rendelkezik bizonyos diszkrecionális jogkörrel az összetett gazdasági értékeléseket magukban foglaló, kötelezettségvállalások alóli mentesség iránti kérelmek értékelésekor. A Bizottság azonban köteles e kérelem gondos vizsgálatát elvégezni, és következtetéseit a releváns adatok összességére alapozni. A Törvényszék egyébiránt megjegyezte, hogy a kötelezettségvállalások alóli mentesség iránti kérelemről szóló határozatnak nem előfeltétele az összefonódást engedélyező, a kötelezettségvállalásokat kötelezővé tevő határozat visszavonása, és nem is felel meg ilyen visszavonásnak. A kötelezettségvállalások alóli mentesség iránti kérelemről szóló határozat célja annak ellenőrzése, hogy a kötelezettségvállalások részét képező felülvizsgálati záradékban előírt feltételek teljesültek-e, vagy adott esetben az összefonódást a kötelezettségvállalások teljesítése mellett engedélyező határozatban említett, versenyt érintő problémák többé nem állnak fenn. Ezenkívül a kötelezettségvállalásokat tevő felek feladata megfelelő bizonyítékokkal szolgálni annak

¹⁸ A 2005. július 4-i COMP/M.3770 – Lufthansa/Swiss ügyben az összefonódást engedélyező bizottsági határozatban kötelezővé tett bizonyos kötelezettségvállalások alóli mentesség iránt a Deutsche Lufthansa AG által előterjesztett kérelmet elutasító, 2016. július 25-i C(2016) 4964 final bizottsági határozat.

alátámasztására, hogy a kötelezettségvállalások megszüntetésének feltételei teljesültek. Mindazonáltal ha az említett felek azt alátámasztó bizonyítékokat szolgáltatnak, hogy a kötelezettségvállalások felülvizsgálati záradékában előírt feltételek teljesülnek, a Bizottság feladata bemutatni, hogy e bizonyítékok miért nem elegendőek vagy megbízhatóak és szükség esetén vizsgálatot lefolytatni a felek által felhozott bizonyítékok ellenőrzése, kiegészítése vagy megcáfolása céljából.

E megfontolásokra tekintettel a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy ebben az ügyben a Bizottság nem tett eleget az őt terhelő kötelezettségeknek. A ZRH-STO vonalat illetően a Törvényszék többek között arra mutatott rá, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg a Deutsche Lufthansa és a Scandinavian Airlines Systems által kötött vállalkozási megállapodás megszüntetésének versenyre gyakorolt hatását sem önmagában, sem pedig a Deutsche Lufthansa arra vonatkozó javaslatával együtt, hogy a Scandinavian Airlines Systemmel fennálló kétoldalú szövetségi megállapodást is szüntessék meg. A Törvényszék szerint a Bizottság nem adott megfelelő választ a Deutsche Lufthansa azon érvére sem, amely szerint a Bizottság megváltoztatta a politikáját, mivel már nem veszi számításba a szövetség tagjait az érintett piacok meghatározása során, és nem végezte el a közös üzemeltetési megállapodásnak a Swiss International Air Lines és a Scandinavian Airlines System közötti versenyre gyakorolt hatásának megfelelő elemzését sem. Következésképpen a Törvényszék azt állapította meg, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el, amikor nem vette figyelembe a releváns adatok összességét és azt, hogy a megtámadott határozatban megállapított tények nem igazolják a ZRH-STO vonalra vonatkozó mentesség iránti kérelem elutasítását. A ZRH-WAW vonalat illetően azonban a Törvényszék azt mondta ki, hogy a Swiss International Air Lines és a Polskie Linie Lotnicze LOT S.A. közötti szerződéses viszonyok bármiféle módosításának hiányában – amelyekre tekintettel kötelezővé tették a díjakra vonatkozó kötelezettségvállalásokat – e mulasztások nem tekinthetők elegendőnek a megtámadott határozat e vonalra vonatkozó részének megsemmisítéséhez.

A 2018. október 9-i **1&1 Telecom kontra Bizottság** ítélet (T-43/16, [EU:T:2018:660](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek az E-Plus Mobilfunk GmbH & Co. KG-nak a Telefónica Deutschland Holding AG általi megszerzését a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozat által kötelezővé nyilvánított végleges kötelezettségvállalások végrehajtásáról szóló állítólagos bizottsági határozattal szembeni keresetről kellett döntenie. Az ügy mindenekelőtt azt az elfogadhatósági kérdést vetette fel, amely szerint az a levél, amelyben a Bizottság a kérelmező által benyújtotthoz hasonló panasz alapján értelmezi a végleges kötelezettségvállalások alkalmazási körét, és amelyben megállapítja, hogy a kötelezettségvállalások betartására köteles vállalkozás azokat nem sértette meg, és ezért megtagadja, hogy e vállalkozással szemben intézkedéseket fogadjon el, az EUMSZ 263. cikk értelmében vett, keresettel megtámadható jogi aktusnak minősül-e.

A Törvényszék először is megjegyezte, hogy ebben az ügyben a vitatott levél csak megerősíti a végleges kötelezettségvállalásokat anélkül, hogy módosítaná a felperes jogi helyzetét. Ebből következően ez a levél – mivel az a végleges kötelezettségvállalások alkalmazási körét értelmezi – nem határozatnak, hanem egy egyszerű, jogilag nem kötelező erejű nyilatkozatnak minősül, amelynek megtételére a Bizottság jogosult az összefonódás-ellenőrzési határozatai helyes végrehajtásának visszamenőleges felügyelete során. Másodszor a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a felperes nem rendelkezik semmilyen alanyi joggal, hogy a Bizottságot egy olyan határozat meghozatalára kötelezze, amely megállapítaná, hogy a Telefónica Deutschland megsértette a végleges kötelezettségvállalásokat, és amely intézkedéseket tenne a 139/2004 rendelet¹⁹ 8. cikkének (4) vagy (5) bekezdése értelmében vett hatékony verseny feltételeinek helyreállítására, még akkor sem, ha teljesülnek azok a feltételek, amelyek igazolnának egy ilyen határozatot. Még abban az esetben is, ha az összefonódások ellenőrzését illetően hiányosság áll fenn, a jogalkotó és nem az uniós bíróság feladata lenne adott esetben annak a megszüntetése. Végül, harmadszor, a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy azt a

¹⁹ A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendelet (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete) (HL 2004. L 24., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 40. o.).

következtetést, amely szerint a vitatott levél nem minősül az EUMSZ 263. cikk értelmében vett megtámadható jogi aktusnak, nem kérdőjelezheti meg a felperes azon állítása, amely szerint az ilyen következtetés sérthetné a hatékony bírói jogvédelemhez való jogát. A Törvényszék e tekintetben megjegyezte, hogy a Bizottság azon lehetőségének sérelme nélkül, hogy megállapítsa a végleges kötelezettségvállalások megsértését, illetve hogy a 139/2004 rendelet 8. cikke (4) és (5) bekezdésének értelmében elfogadott határozat útján az általa szükségesnek ítélt intézkedéseket megtegye, teljességgel megengedhető az olyan harmadik felek számára, mint amelyek közé a felperes is tartozhat, hogy ezen kötelezettségvállalások megsértésére az illetékes nemzeti bíróságok előtt hivatkozzanak. Ezzel összefüggésben a Bizottság által kifejezett minden, a végleges kötelezettségvállalások értelmezésére vonatkozó vélemény csak egy olyan lehetséges értelmezés, amely az EUMSZ 288. cikk értelmében hozott határozatokkal ellentétben kizárólag meggyőzésre alkalmas, ám nem kötelező a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságok számára. Ebből következően, állapította meg a Törvényszék, a vitatott levél nem minősül az EUMSZ 263. cikk értelmében vett megsemmisítés iránti keresettel megtámadható döntéshozatali aktusnak.

4. Vizsgálati jogkörök

A 2018. június 20-i **České dráhy kontra Bizottság** ítélet (T-325/16, fellebbezett,²⁰ [EU:T:2018:368](#)) alapján szolgáló ügyben, a Törvényszéknek a cseh nemzeti vasúti szállítási szolgáltató által azon határozat ellen előterjesztett keresetről kellett határoznia, amelyet a Bizottság neki, valamint a közvetlen vagy közvetett irányítása alatt álló valamennyi társaságnak címzett, az 1/2003 rendelet 20. cikke (4) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban, elrendelve, hogy a címzettek vessék alá magukat helyszíni vizsgálatnak.²¹ A felperes ezt a határozatot amiatt vitatta, hogy az elfogadásának időpontjában a Bizottság nem rendelkezhetett olyan komoly bizonyítékokkal (még közvetett bizonyítékokkal sem), amelyek alapján feltételezhető lett volna a versenyszabályok megsértése. Ezenkívül a megtámadott határozat indokolása elégtelen, valamint a helyszíni vizsgálat tárgyát és célját túl tágan határozza meg, ily módon gyakorlatilag a felperes által a Cseh Köztársaságban, a vasúti személyszállítási ágazatban tanúsított minden magatartásra kiterjed.

A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy a bármely természetes vagy jogi személy magántevékenységi körébe való önkényes vagy aránytalan közhatalmi beavatkozás elleni védelem követelménye az uniós jog általános elvét képezi. Ennélfogva, ezen általános elv tiszteletben tartása érdekében valamely helyszíni vizsgálatot elrendelő határozatnak azon meghatározott ténybeli és jogi helyzet valóságának és jelentőségének bizonyításához szükséges iratok begyűjtésére kell irányulnia, amelyekkel kapcsolatban a Bizottság már rendelkezik olyan, kellően komoly valószínűsítő körülményeknek minősülő információkkal, amelyek alapján feltételezhető a versenyszabályok megsértése. Mivel a helyszíni vizsgálatot elrendelő határozat indokolása írja körül a Bizottság alkalmazottainak jogköreit, az említett általános elvvel ellentétes a helyszíni vizsgálatot elrendelő határozatban alkalmazott olyan megfogalmazás, amely e jogkört azon túlra kiterjeszti, mint ami a határozat meghozatalának időpontjában a Bizottság rendelkezésére álló, kellően komoly valószínűsítő körülményekből következne.

Ebben az ügyben, mivel önmagában a megtámadott határozat indokolása alapján nem valószínűsíthető, hogy a Bizottság az említett határozat elfogadásának időpontjában valóban rendelkezett olyan, kellően komoly valószínűsítő körülményekkel, amelyek alapján feltételezhető volt az EUMSZ 102. cikk megsértése,

20| C-538/18. P. sz., **České dráhy kontra Bizottság** ügy.

21| A České dráhynek, valamint a közvetlen vagy közvetett irányítása alatt álló valamennyi társaságnak címzett, az 1/2003/EK tanácsi rendelet 20. cikke (4) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.40156 – Falcon ügy) helyszíni vizsgálatot elrendelő, 2016. április 18-án hozott C(2016) 2417 final bizottsági határozat.

a Törvényszék úgy vélte, hogy más releváns tényezőket is figyelembe véve meg kell határozni, hogy a megtámadott határozat elfogadásának időpontjában a Bizottság rendelkezett-e olyan, kellően komoly valószínűsítő körülményekkel, amelyek alapján feltételezhető volt az EUMSZ 102. cikk megsértése. A Törvényszék tehát az iratokban már megtalálható bizonyítékok – többek között egy cseh egyetem által a nemzeti eljárás keretében készített szakértői vélemény – alapján azt állapította meg, hogy a Bizottság rendelkezett olyan, kellően komoly valószínűsítő körülményekkel, amelyek alapján feltételezhető volt, hogy a felperes megsérti az EUMSZ 102. cikket, a Prága–Ostrava vasútvonalon 2011 óta alkalmazott felfaló árazásban megnyilvánuló tevékenységével. A Törvényszék azonban, többek között a Bizottság által előterjesztett iratok alapján azt állapította meg, hogy az utóbbi nem rendelkezett ilyen valószínűsítő körülményekkel az EUMSZ 102. cikk felperes általi megsértése vonatkozásában, amely a felfaló árazás állítólagos alkalmazásától eltérő formában megnyilvánuló vagy a Prága–Ostrava vasútvonaltól eltérő vasútvonalakat érintő jogsértésből áll, és a megtámadott határozatnak ezt a részét megsemmisítette.

III. Állami támogatások

1. Az állami támogatás fogalma

a. A nyújtott támogatás összegének a meghatározása – A gazdasági tevékenység fogalma

A Törvényszéknek a 2018. január 25-i **BSCA kontra Bizottság** ítélete (T-818/14, [EU:T:2018:33](#)) alapjául szolgáló ügyben a belga állam által a Brussels South Charleroi Airport (BSCA) és a Ryanair Ltd légitársaság javára végrehajtott intézkedésekről szóló, 2014. október 1-jei bizottsági határozat egyes rendelkezéseinek a megsemmisítése iránti keresetről kellett határoznia.²² E határozat meghozatalára a Ryanair kontra Bizottság ítélet²³ folyományaként került sor, amelyben a Törvényszék megsemmisítette a vallon régió és a BSCA által a Ryanair légitársaság számára a Charleroi-ban való működésének megkezdésekor nyújtott előnyökről szóló, 2004. február 12-i bizottsági határozatot.²⁴ E határozat pontosításokkal szolgált az egyes régiók által az alacsony költségvetésű (low-cost) légitársaságokat fogadó repülőtereknek nyújtott támogatások tekintetében. A Törvényszék most elutasította a keresetet.

A Törvényszék, emlékeztetve arra, hogy valamely támogatás odaítélése időpontjának meghatározása szempontjából azt a kritériumot kell alapul venni, hogy mikor fogadták el azt a jogilag kötelező erejű aktust, amellyel a hatáskörrel rendelkező hatóság kötelezettséget vállalt arra, hogy a támogatást a kedvezményezett rendelkezésére bocsátja, először is megállapította, hogy a felperes által hivatkozott 2000. július 20-i és 2000. november 8-i határozat nem tartalmazott a vallon kormány által a felperessel szemben tett, jogilag kötelező erejű és pontos kötelezettségvállalásokat.

22| A Belgium által a BSCA és a Ryanair javára végrehajtott SA. 14093 (C76/2002) számú intézkedésekről szóló, 2014. október 1-jei C(2014) 6849 final bizottsági határozat.

23| A 2008. december 17-i **Ryanair kontra Bizottság** ítélet (T-196/04, [EU:T:2008:585](#)).

24| A vallon régió és a BSCA által a Ryanair légitársaság számára a Charleroi-ban való működésének megkezdésekor nyújtott előnyökről szóló, 2004. február 12-i 2004/393/EK bizottsági határozat (HL 2004. L 137., 1. o.).

A Törvényszék, amelynek ezenkívül arról is határoznia kellett, hogy – amint arra a felperes hivatkozott – az olyan rendszert, amely lehetővé teszi a légi járművek számára a leszállópálya rossz látási viszonyok mellett történő megközelítését, nem gazdasági jellegű beruházásnak kell-e minősíteni, megjegyezte, hogy gazdasági tevékenységnek minősül minden olyan tevékenység, amelynek keretében valamely piacon árukat vagy szolgáltatásokat kínálnak, szemben azokkal a tevékenységekkel, amelyek a közhatalmi jogosítványok gyakorlása körébe tartoznak. Ami a földfelszín megközelítésére szolgáló olyan berendezést illeti, amely rádiójeleket használ annak érdekében, hogy növelje a leszállópályához közelítő légi jármű leszállásának pontosságát, e berendezés, még ha kötelező is, és hozzájárul a leszállás biztonságához, nem játszik szerepet sem a légi irányításban, sem pedig a légtér ellenőrzésében, továbbá nem kapcsolódik egyetlen más olyan közhatalmi jogosítványhoz sem, amely valamely repülőtéren gyakorolható. E berendezés azon szolgáltatások teljesítéséhez járul hozzá, amelyeket valamely polgári repülőtér versenyfeltételek mellett kínál a légitársaságoknak azon általános tevékenysége keretében, amely gazdasági jellegű tevékenység. Az ilyen berendezés hiányának kizárólag az a következménye, hogy a repülőteret használó légitársaságok bizonyos időjárási viszonyok mellett törlik a járataikat, vagy olyan más repülőterekre irányítják azokat, amelyek rendelkeznek ilyen berendezéssel. Így az e berendezéssel fel nem szerelt repülőtér kedvezőtlenebb versenyhelyzetben van az olyan repülőtérhez képest, amely rendelkezik ilyen berendezéssel, anélkül hogy e megállapítás lehetővé tenné, hogy az említett berendezés mentesüljön a gazdasági jellegű tevékenységnek minősítés alól.

b. Az adózás területén érvényesülő szelektivitás

A 2018. november 15-i **Banco Santander és Santusa kontra Bizottság** ítélet (T-399/11 RENV, [EU:T:2018:787](#)) alapjául szolgáló ügy tárgyát olyan adórendszer képezte, amely a spanyolországi adózási illetőségű vállalkozásoknak lehetővé teszi a külföldi adózási illetőségű vállalkozásokban való részesedésszerzésből eredő üzleti és cégérték amortizációját. Ezen ítéletben és öt további, ugyanezen a napon hozott ítéletben (2018. november 15-i **Axa Mediterranean kontra Bizottság** ítélet, T-405/11, nem tették közzé, [EU:T:2018:780](#); 2018. november 15-i **Sigma Alimentos Exterior kontra Bizottság** ítélet, T-239/11, nem tették közzé, [EU:T:2018:781](#); 2018. november 15-i **World Duty Free Group kontra Bizottság** ítélet, T-219/10 RENV, [EU:T:2018:784](#); 2018. november 15-i **Banco Santander kontra Bizottság** ítélet, T-227/10, nem tették közzé, [EU:T:2018:785](#); 2018. november 15-i **Prosegur Compañía de Seguridad kontra Bizottság** ítélet, T-406/11, nem tették közzé, [EU:T:2018:793](#)), amelyek tárgyát a 2011/282/EU határozat²⁵ egyes rendelkezéseinek a megsemmisítése iránti kérelmek képezték, a Törvényszék ismételten megvizsgálta, hogy a szóban forgó adóintézkedés szelektív jellegű-e, vagy sem, miután a Bíróság fellebbezés nyomán²⁶ hatályon kívül helyezte azon ítéleteket, amelyekben a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság nem bizonyította ezen intézkedés szelektív jellegét.²⁷

25] A külföldi vállalkozásban való részesedésszerzés esetén Spanyolország által az üzleti és cégértékre alkalmazott adózási amortizációról C-45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07) szülő, 2011. január 12-i 2011/282/EU bizottsági határozat (HL 2011. L 135., 1. o.).

26] 2016. december 21-i **Bizottság kontra World Duty Free Group és társai** ítélet (C-20/15 P és C-21/15 P, [EU:C:2016:981](#)).

27] 2014. november 7-i **Banco Santander és Santusa kontra Bizottság** ítélet (T-399/11, [EU:T:2014:938](#)); 2014. november 7-i **Autogrill España kontra Bizottság** ítélet (T-219/10, [EU:T:2014:939](#)).

A Törvényszék a Bíróság által a fellebbezés tárgyában hozott ítéletében a nemzeti adóintézkedések szelektivitásának bizonyítása érdekében alkalmazni javasolt, három szakaszból álló módszer²⁸ alapján megállapította, hogy az ítélkezési gyakorlat a szelektivitás azon fogalmára helyezi a hangsúlyt, amely az egyes ügyletek elvégzése mellett döntő vállalkozások és az ilyen ügyletek mellőzése mellett döntő vállalkozások közötti különbségtételen, nem pedig a vállalkozásoknak a sajátos jellemzőiken alapuló megkülönböztetésén alapul. A Törvényszék ennek alapján megállapította, hogy a vitatott intézkedéshez hasonló nemzeti adóintézkedés, amely olyan előnyt biztosít, amelynek nyújtása valamely gazdasági ügylet megvalósításától függ, akkor is szelektív lehet, ha a szóban forgó ügylet sajátosságaira tekintettel minden vállalkozás szabadon dönthet ezen ügylet megvalósítása mellett. A szóban forgó ügyben a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság a fent említett módszer első szakasza keretében helyesen járt el, amikor a szelektivitási kritérium vizsgálatát nem csak a külföldi illetőségű társaságokban való részesedésszerzésre korlátozta, és így rendes szabályozásként az üzleti és cégérték adójogi kezelését, nem pedig az üzleti és cégérték vitatott intézkedés által bevezetett adójogi kezelését fogadta el. Álláspontja szerint a Bizottság szintén helyesen állapította meg, hogy a vitatott intézkedés, amely a külföldi illetőségű társaságokban való részesedésszerzés esetén lehetővé teszi az üzleti és cégérték amortizációját, ezen ügyletekre olyan bánásmódot alkalmaz, amely különbözik attól, amely a belföldi illetőségű társaságokban való részesedésszerzésekre alkalmazandó, noha e két ügylettípus a rendes szabályozás által elérni kívánt cél tekintetében összehasonlítható ténybeli és jogi helyzetben van. Mivel a vitatott intézkedés alkalmazása így azt eredményezi, hogy eltérően kezelnek olyan vállalkozásokat, amelyek ugyanakkor összehasonlítható helyzetben vannak, ezen intézkedés az azzal járó hatások következtében az adósemlegesség elve alapján mindenestre nem tekinthető igazoltnak.

c. Betudhatóság – A körültekintő magánbefektető elve

A 2018. december 13-i **Comune di Milano kontra Bizottság** ítélet (T-167/13, [EU:T:2018:940](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek azon határozat megsemmisítése iránti keresetről kellett határoznia, amelyben a Bizottság a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánította a Milánó-Linate és Milánó-Malpensa (Olaszország) repülőtereket üzemeltető SEA Spa társaság által nyújtott támogatást, amely e jogalany által egy teljes egészében az ellenőrzése alatt álló, Sea Handling SpA elnevezésű új társaság részére nyújtott tőkejuttatás formájában valósult meg.²⁹ Keresete alátámasztása érdekében a felperes többek között az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének megsértésére hivatkozott, amennyiben a Bizottság egyrészt tévesen állapította meg, hogy állami források átruházására került sor, és hogy a szóban forgó intézkedések betudhatók voltak az olasz államnak, másrészt pedig hogy figyelmen kívül hagyta a magánbefektető kritériumát. Az ítélet pontosításokat fogalmazott meg a támogatási intézkedések államnak való betudhatóságára vonatkozó kritériumok, valamint a körültekintő magánbefektető elvére vonatkozó bizonyítási teher kapcsán.

A szóban forgó intézkedések államnak való betudhatóságát illetően a Törvényszéknek arról a kérdésről kellett állást foglalnia, hogy a Bizottságnak a szóban forgó, 2002 és 2010 között hozott intézkedések államnak való betudhatóságát minden egyes év vonatkozásában külön-külön kell-e bizonyítania. E tekintetben a Törvényszék

28| E módszernek megfelelően először is azonosítani kell az érintett tagállamban alkalmazandó általános vagy „normál” adórendszer (első szakasz), másodsor pedig bizonyítani kell, hogy a szóban forgó adóintézkedés eltér az említett általános rendszertől, amennyiben különbséget tesz az ezen általános rendszer által kitűzött célra tekintettel összehasonlítható ténybeli és jogi helyzetben lévő gazdasági szereplők között (második szakasz). Az állami támogatás fogalma ugyanakkor nem vonatkozik olyan intézkedésekre, amelyek különbséget tesznek a szóban forgó jogrendszer által kitűzött célra tekintettel összehasonlítható ténybeli és jogi helyzetben lévő vállalkozások között, és ezért *a priori* szelektív jellegűek, amennyiben az érintett tagállam bizonyítja, hogy e megkülönböztetés igazolt, mivel az az intézkedéseket magában foglaló rendszer jellegéből vagy felépítéséből ered (harmadik szakasz).

29| A SEA Spa által a SEA [Handling] SpA részére nyújtott tőkejuttatásról SA.21420 (C 14/10) (korábbi NN 25/10) (korábbi CP 175/06) sz. ügyről szóló, 2012. december 19-i (EU) 2015/1225 bizottsági határozat (HL 2015. L 101., 1. o.).

megjegyezte, hogy mivel az állami beavatkozások különböző formákat öltenek, és a hatásaik szerint kell azokat elemezni, nem zárható ki, hogy az állam több egymást követő beavatkozását az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából egyetlen beavatkozásnak kell tekinteni. Ez a helyzet többek között akkor, ha az egymást követő beavatkozások – többek között az időbeli sorrendjükre, a céljukra és a vállalkozás ezen beavatkozások időpontjában fennálló helyzetére tekintettel – olyan szorosan kapcsolódnak egymáshoz, hogy azokat nem lehet elválasztani, a szóban forgó ügyben pedig a Törvényszék álláspontja szerint ez a helyzet állt fenn.

A körültekintő magánbefektető elvére vonatkozó bizonyítási terhet illetően a Törvényszék először is arra emlékeztetett, hogy az állami támogatások területén a bizonyítási teherre vonatkozóan fennálló elveknek megfelelően a Bizottságnak kell bizonyítania valamely állami támogatás fennállását. E tekintetben köteles a szóban forgó intézkedések vizsgálatára irányuló eljárást gondosan és pártatlanul lefolytatni annak érdekében, hogy a támogatás fennállását – adott esetben pedig az összeegyeztethetlenségét vagy jogellenességét – megállapító végleges határozat meghozatala során a lehető legteljesebb körű és legmegbízhatóbb adatok álljanak rendelkezésére. A Törvényszék megjegyezte, hogy közelebbről azon kérdés Bizottság általi vizsgálata, hogy meghatározott intézkedések állami támogatásnak tekinthetők-e amiatt, hogy a hatóságok nem ugyanúgy jártak el, mint valamely magánbefektető, összetett gazdasági értékelést követel meg. Az uniós bíróság által ezzel összefüggésben gyakorolt felülvizsgálat keretében az uniós bíróság nem helyettesítheti a Bizottság gazdasági értékelését a sajátjával, hanem ezen felülvizsgálatnak az eljárási szabályok és az indoklásra vonatkozó szabályok betartásának, valamint a tényállás tárgyi pontosságának, e tényállás tekintetében nyilvánvaló értékelési hiba hiányának és a hatáskörrel való visszaélés hiányának ellenőrzésére kell korlátozódnia. Annak megállapításához, hogy a Bizottság elkövetett-e a tények vizsgálatakor olyan nyilvánvaló értékelési hibát, amely indokoltá tenné a szóban forgó határozat megsemmisítését, a felperesek által felhozott bizonyítékoknak elégségeseknek kell lenniük ahhoz, hogy az említett határozatban elfogadott tények értékelését hihetőségétől megfosszák. A Törvényszék továbbá emlékeztetett arra, hogy a magánhitelező kritériumának alkalmazásakor a Bizottság feladata olyan átfogó mérlegelés lefolytatása, amely az adott ügyben releváns minden adatot figyelembe vesz. Ennek keretében egyrészt relevánsnak kell tekinteni minden olyan információt, amely nem elhanyagolható módon befolyásolhatja a megfelelően körültekintő és gondos, az állami hitelezőhöz lehető legközelebbi helyzetben lévő olyan magánhitelező döntéshozatali folyamatát, aki fizetési nehézségekkel küzdő adóstól próbálja visszakövetelni a neki járó összegeket. Másrészt a magánhitelező kritériumának alkalmazása szempontjából csak az ezen döntés meghozatalának időpontjában rendelkezésre álló adatok és előrelátható fejlemények relevánsak. A Bizottság ugyanis nem köteles az információk vizsgálatára, amennyiben az előterjesztett bizonyítékok a kérdéses beruházás végrehajtásáról szóló döntés meghozatalát követően keletkeztek, és ezen bizonyítékok nem mentesítik az érintett tagállamot az alól, hogy elvégezze a befektetése jövedelmezőségének a megfelelő előzetes értékelését, mielőtt e befektetésre sor kerülne. A Törvényszék, mivel úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó ügyben a befektetése jövedelmezőségének az előzetes értékelésére nem került sor, arra a megállapításra jutott, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el, amikor elutasította azt az érvet, amely szerint a magánbefektető kritériumát tiszteletben tartották.

2. Összeegyeztethetőség

A 2018. július 12-i **Ausztria kontra Bizottság** ítélet (T-356/15, fellebbezett,³⁰ [EU:T:2018:439](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek azon határozat jogszerűségét kellett megvizsgálnia, amelyben a Bizottság megállapította, hogy az Egyesült Királyság által a Hinkley Point atomerőmű javára támogatás céljából végrehajtani tervezett támogatási intézkedés összeegyeztethető a belső piaccal, és amelyben engedélyezte ezen intézkedés végrehajtását.³¹ A Törvényszéknek ezen ügyben alkalma nyílt az EUMSZ 107. cikk és az Euratom-Szerződés között az atomenergia területére vonatkozó intézkedések tekintetében fennálló kölcsönös összefüggés pontosítására.

A Törvényszék e tekintetben megjegyezte, hogy mivel az Euratom-Szerződés nem tartalmaz az állami támogatásokra vonatkozó kimerítő szabályokat, a szóban forgó intézkedésekre, még ha azok az Euratom-Szerződés hatálya alá tartozó célkitűzés megvalósítására is irányulnak, az EUMSZ 107. cikket kell alkalmazni. Ugyanakkor e rendelkezésnek a nukleáris energiával kapcsolatos intézkedésekre történő alkalmazása során figyelembe kell venni az Euratom-Szerződés rendelkezéseit és célkitűzéseit.

Másrészt a Törvényszék az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdése c) pontja ilyen intézkedésekre való alkalmazásának a feltételeire vonatkozó vizsgálat során emlékeztetett arra, hogy e rendelkezés értelmében nem szükségszerű, hogy a tagállamok összessége vagy többsége egyetértsen a szóban forgó intézkedés által szolgált közérdekű céllal. Az Euratom-Szerződés rendelkezéseire és a tagállamoknak a különféle energiaforrások közül való választásra vonatkozó jogára tekintettel a tagállamok a nukleáris energia előmozdítását, közelebbről pedig az új nukleáris energiatermelési kapacitások létesítésének ösztönzését az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének c) pontja értelmében vett közérdekű célként határozhatják meg. Másodsor, azon kérdést illetően, hogy a támogatás megfelelőnek, szükségesnek és arányosnak tekinthető-e, a Törvényszék kimondta, hogy az annak eldöntése szempontjából releváns kérdés, hogy valamely állami beavatkozás szükséges-e, az, hogy a tagállam által elérni kívánt közérdekű cél e tagállam beavatkozása hiányában megvalósulna-e. Az állami beavatkozás szükségesnek tekinthető, amennyiben a piaci erők önmagukban nem képesek a kellő időben megvalósítani a tagállam által elérni kívánt célt, még akkor is, ha az ilyen piac önmagában nem tekinthető működésképtelennek. A Törvényszék ezenkívül pontosította, hogy az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének c) pontja nem kötelezi kifejezetten a Bizottságot a támogatási intézkedések támogatási egyenértéke pontos összegének meghatározására. Ebből következően, ha a Bizottság a pontos összeg feltüntetése nélkül meg tudja állapítani, hogy valamely támogatási intézkedés megfelelő, szükséges és arányos, nem róható fel vele szemben, hogy ezen összeget nem számszerűsítette. Végül a Törvényszék megjegyezte, hogy azok a működési támogatások, amelyeknek célja bizonyos vállalkozások helyzetének fenntartása, vagy e vállalkozások mentesítése olyan költségek alól, amelyeket általában a mindennapi ügyintézésük vagy rendes tevékenységük keretében kellene viselniük, nem tekinthetők a belső piaccal összeegyeztethetőeknek, mivel az ilyen támogatások nem felelnek meg az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt követelményeknek. Ezzel szemben nincs akadálya annak, hogy valamely olyan támogatási intézkedést, amely közérdekű cél megvalósítására irányul, megfelelő és e cél megvalósításához szükséges, nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben, és megfelel az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt követelményeknek, e rendelkezés értelmében a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítsanak, függetlenül attól, hogy beruházási vagy működési támogatásról van szó.

30| C-594/18 P. sz., **Ausztria kontra Bizottság** ügy.

31| Az Egyesült Királyság által a Hinkley Point C atomerőmű javára végrehajtani tervezett SA.34947 (2013/C) (korábbi 2013/N) számú állami támogatásról szóló, 2014. október 8-i (EU) 2015/658 bizottsági határozat (HL 2015. L 109., 44. o.).

3. Előzetes vizsgálati szakasz – Vizsgálati kötelezettség

A 2018. szeptember 19-i *HH Ferries és társai kontra Bizottság* ítélet (T-68/15, [EU:T:2018:563](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek a Bizottság azon határozatával szemben benyújtott kereset tárgyában kellett határoznia, amelyben a Bizottság egyrészt bizonyos intézkedéseket nem minősített támogatásnak, másrészt pedig az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében szabályozott előzetes vizsgálati eljárás végén nem emelt kifogást a dániai Kastrup és a svédországi Limhamn közötti Sund-tengerszoros feletti vasúti és közúti állandó összeköttetésre irányuló infrastruktúra-projekt részére nyújtott állami kezességvállalások és adóügyi támogatásokkal szemben.³² A felperesek többek között az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárás megindítására irányuló kötelezettség Bizottság által való megsértésére hivatkoztak. Véleményük szerint a Bizottság az előzetes vizsgálati eljárás során olyan komoly nehézségekkel szembesült, amelyek alapján köteles lett volna megindítani a hivatalos vizsgálati eljárást.

A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy amikor a Bizottság az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése szerinti eljárás keretében végzett első vizsgálatot követően nem tud megbizonyosodni afelől, hogy a kérdéses állami támogatási intézkedés nem képez az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatást, vagy ha az támogatásnak minősül, akkor összeegyeztethető a EUM-Szerződéssel, illetve ha az említett eljárás nem tette számára lehetővé azt, hogy az érintett intézkedés összeegyeztethetőségének értékelése során felmerült nehézségeken túljusson, akkor köteles megindítani az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdésében említett eljárást, anélkül hogy e tekintetben mérlegelési mozgásteret lenne. Jóllehet az előzetes vizsgálati eljárás során a Bizottság által vezetett vizsgálat elégtelen vagy hiányos jellege komoly nehézségek fennállására utaló valószínűsítő körülménynek minősül, a felperes feladata a komoly nehézségek fennállásának a bizonyítása, ezt pedig egybevágó valószínűsítő körülmények együttese révén teheti meg.

A Törvényszék ezzel összefüggésben megállapította, hogy a megtámadott határozat nem szolgál magyarázattal azokról az okokról, amelyek alapján az állami kezességvállalásokat támogatási programoknak kell tekinteni, ami elégtelen és hiányos vizsgálat fennállására utaló elemet képez. Közelebbről, a megtámadott határozat egyáltalán nem fejt ki, hogy az állami kezességvállalásokban foglalt támogatások mennyiben teljesítik a 659/1999/EK rendelet³³ 1. cikkének d) pontjából következő feltételt, amely szerint a támogatás nem kapcsolódhat valamely meghatározott projekthez.

Másrészt a Törvényszék megjegyezte, hogy a vitatott állami támogatások összeegyeztethetőségére irányuló vizsgálat elégtelen és hiányos volt, amennyiben a Bizottság először is nem ellenőrizte, hogy az állami kezességvállalásoknak voltak-e érvényesítési feltételei, másodsor, az előzetes vizsgálat végén nem tudta meghatározni az állami kezességvállalásokban foglalt támogatási elemet, harmadszor, nem ellenőrizte az üzemeltetési költségeket fedező működési támogatás eshetőségét; negyedszer, nem ismerte a szóban forgó támogatások összeghatárát, sem azok pontos időbeli korlátját, ötödször, nem volt a birtokában elegendő adat annak bizonyításához, hogy az állami kezességvállalásokhoz kapcsolódó támogatás és a dán adóügyi támogatásokhoz kapcsolódó támogatás a vitatott projekt megvalósításához szükséges minimumra korlátozódott, hatodsor pedig nem vizsgálta meg a szóban forgó támogatások által a versenyre és a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatásokat, továbbá nem folytatott le mérlegelést a kedvezőtlen hatásaik és a

32] A bizonyos intézkedéseket állami támogatásoknak nem minősítő, illetve a Sund-tengerszoros feletti vasúti és közúti állandó összeköttetésre irányuló infrastruktúra-projekt közfinanszírozásával kapcsolatos SA.36558 (2014/NN) és SA.38371 (2014/NN) – Dánia, valamint SA.36662 (2014/NN) – Svédország állami támogatásokkal szemben az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében szabályozott előzetes vizsgálati eljárás végén kifogást nem emelő, 2014. október 15-i C(2014) 7358 final bizottsági határozat (HL 2014. C 418., 1. o.; HL 2014. C 437., 1. o.).

33] Az [EUMSZ 108. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL 1999. L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.).

kedvező hatásaik között sem. A Törvényszék ebből azt a következtetést vonta le, hogy a Bizottság a szóban forgó állami támogatások összeegyeztethetőségének megállapítását illetően olyan komoly nehézségekkel szembesült, amelyek alapján köteles lett volna megindítani a hivatalos vizsgálati eljárást, ez alapján pedig megsemmisítette a megtámadott határozatot.

A 2018. november 15-i **Energy és Tempus Energy Technology kontra Bizottság** ítélet (T-793/14, [EU:T:2018:790](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek a Bizottság azon határozatának³⁴ jogszerűségéről kellett határoznia, amelyben nem emelt kifogást az Egyesült Királyság kapacitáspiacára irányuló támogatási programmal szemben, mert az szerinte az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének c) pontja alapján összeegyeztethető a belső piaccal. A felperesek arra hivatkoztak, hogy a Bizottság az előzetes vizsgálat alapján és a megtámadott határozat elfogadásának időpontjában rendelkezésre álló információkra tekintettel nem ítélt meg úgy, hogy a tervezett kapacitáspiac nem vet fel kétségeket a belső piaci összeegyeztethetőségét illetően.

E kérdésnek a többek között a 2014 és 2020 közötti időszakban nyújtott környezetvédelmi és energetikai állami támogatásról szóló iránymutatásra³⁵ figyelemmel való vizsgálata során a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a kétségnek a 659/1999 rendelet 4. cikke (3) és (4) bekezdésében szereplő fogalma objektív jellegű. E kétség meglétét mind a megtámadott aktus elfogadásának körülményeit, mind annak tartalmát illetően objektív módon kell vizsgálni, összehasonlítva a határozat indokait azokkal az információkkal, amelyek a vitatott támogatásoknak a belső piaccal való összeegyeztethetőségéről való döntéskor a Bizottság rendelkezésére állhattak. Rámutatott továbbá arra, hogy a Bizottság ahhoz, hogy az állami támogatásokra alkalmazandó szabályokra tekintettel megfelelő vizsgálatot folytathasson le, nem köteles elemzését a kifogásolt intézkedés bejelentésében foglalt elemekre korlátozni. Adott esetben releváns információkat is felderíthet, illetve köteles felderíteni ahhoz, hogy a határozat meghozatalakor az értékelése szempontjából észszerűen elegendőnek és egyértelműnek minősíthető értékelési elemekkel rendelkezzen. Következésképpen a szóban forgó ügyben a 659/1999 rendelet 4. cikkének (4) bekezdése értelmében vett kétség fennállásának bizonyításához a felpereseknek azt kellett bizonyítaniuk, hogy a Bizottság nem derítette fel és nem vizsgálta gondosan és pártatlanul az ezen elemzés szempontjából releváns összes elemet, vagy nem vette azokat megfelelően, a bejelentett intézkedés belső piaccal való összeegyeztethetőségével kapcsolatos minden kétséget kizáró módon figyelembe.

A Törvényszék álláspontja szerint abból a tényből, hogy az előzetes vizsgálat csak egy hónapig tartott, még nem lehet arra következtetni, hogy azt valószínűsítő körülményről van szó, hogy a kifogásolt intézkedés első vizsgálatának lezárásakor nem merült fel kétség. A Bizottság ugyanis a bejelentést megelőző szakaszban több kérdéssort intézett az Egyesült Királysághoz, amelyek tanúsítják azokat a nehézségeket, amelyekkel a Bizottság a bejelentésre szánt intézkedés teljes körű értékelésének a lefolytatása érdekében szembesült. Ily módon egy héttel az említett intézkedés bejelentését megelőzően a Bizottság kérdéssort intézett az Egyesült Királysághoz, amely többek között a tervezett intézkedés ösztönző hatására, arányosságára és a kapacitás szolgáltatók közötti esetleges hátrányos megkülönböztetésekre irányult, amely három kérdés a Bizottság által az iránymutatás alapján lefolytatandó értékelés középpontjában állt. Ezzel párhuzamosan három különböző üzemeltetőtípus is felvette a kapcsolatot a Bizottsággal, akik megosztották vele a kapacitáspiac egyes tervezett elemeivel kapcsolatos aggodalmaikat. Ezenkívül nem tűnik úgy, hogy a Bizottság az előzetes vizsgálat során külön vizsgálta vagy önállóan értékelte volna az Egyesült Királyság által a fogyasztóoldali szabályozás kapacitáspiacra betöltött szerepére vonatkozóan megküldött információkat. A Törvényszék

34| A 2014. július 23-i azon C(2014) 5083 final bizottsági határozat, amelyben a Bizottság nem emel kifogást az Egyesült Királyság kapacitáspiacára irányuló támogatási programmal szemben, mert az szerinte az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének c) pontja alapján összeegyeztethető a belső piaccal (2014/N-2. sz. állami támogatás) (HL 2014. C 348., 5. o.).

35| A 2014–2020 közötti időszakban nyújtott környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás (HL 2014. C 200., 1. o.).

továbbá úgy vélte, hogy a Bizottság nem megfelelően értékelte e szerepet. A Törvényszék ezenkívül megállapította, hogy a Bizottságnak tudomása volt továbbá a fogyasztóoldali szabályozás kapacitáspiaci potenciáljának figyelembevételével kapcsolatos, műszaki szakértőkből álló csoport által hivatkozott nehézségekről is. Márpedig a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a fogyasztóoldali szabályozás tényleges figyelembevételének értékeléséhez – és hogy ne merüljön fel többé kétsége azzal kapcsolatban, hogy a támogatási program összeegyeztethető-e a belső piaccal – elegendő az Egyesült Királyság által e tekintetben kilátásba helyezett részletszabályok elfogadása. A Törvényszék az elemzésének elvégzését követően megállapította, hogy a bejelentett intézkedés belső piaccal való összeegyeztethetőségének megítélése a 659/1999 rendelet 4. cikke értelmében olyan kétségeket vetett fel, amelyek alapján a Bizottságnak meg kellett volna indítania az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti eljárást

4. Visszatérítetés

A 2018. november 15-i **Banco Santander és Santusa kontra Bizottság** ítélet (T-399/11 RENV, [EU:T:2018:787](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek ezenkívül alkalmat nyílt annak tisztázására, hogy a bizalomvédelem elvének tiszteletben tartása mellett mely körülmények között nem kell visszatéríttetni valamely jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatást. A szóban forgó ügyben a Bizottság úgy vélte, hogy a szóban forgó szabályozás kedvezményezettjei a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozatnak az Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzététele időpontjáig hivatkozhattak ilyen bizalomra. Keresetükben a felperesek többek között arra hivatkoztak, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat közzétételének időpontjáig el kellett volna ismernie az ilyen bizalmat.

E tekintetben a Törvényszék először is emlékeztetett arra, hogy a bizalomvédelem elvére való hivatkozás joga három együttes feltétel teljesüléséhez kötődik. Először is az adminisztrációnak pontos, feltétel nélküli és egybehangzó, feljogosított és megbízható forrásokból származó ígéreteket kell tennie az érintettnek. Másodszor ezen ígéretnek jogos bizalmat kell kelteniük abban a személyben, akihez azokat intézik. Harmadszor az adott ígéretnek összhangban kell állniuk a vonatkozó szabályokkal. A Törvényszék álláspontja szerint, ha létezne olyan szabály vagy elv, amely szerint a Bizottság köteles lenne elrendelni minden olyan támogatás visszatéríttetését, amely jogellenes és nem egyeztethető össze a belső piaccal, azok az ígéret, amelyeket az ilyen támogatás visszatéríttetésének elmaradásával kapcsolatban adnak, és amelyek azon ígéretekből származhatnak, hogy a szóban forgó intézkedés nem minősül támogatásnak, szükségszerűen ellentétben állnának ezzel az elvvel vagy ezzel a szabállyal. Így a bizalomvédelem elvének együttes alkalmazási feltételei közül a harmadik feltétel soha nem teljesülhet. A Törvényszék ugyanakkor megállapította, hogy azok a vállalkozások, amelyekre a vitatott szabályozás vonatkozott vagy vonatkozhatott, az eljárás megindításáról szóló határozat közzétételi időpontjától kezdve azonnal képesek voltak a magatartásukat úgy alakítani, hogy ne vállaljanak szerződéses kötelezettséget külföldi társaságban való részesedés szerzésre, ha úgy ítélték meg, hogy az ilyen kötelezettségvállalás, tekintve annak kockázatát, hogy nem lehet időben kihasználni a vitatott intézkedésben szereplő adóelőnyt, nem jelent megfelelő gazdasági érdeket.

A 2018. november 15-i **Deutsche Telekom kontra Bizottság** ítéletben (T-207/10, [EU:T:2018:786](#)), amely ügy a szabályozás egyik kedvezményezettjével versenytárs vállalkozás által benyújtott kereset alapján indult, a Törvényszéknek szintén a 2018. november 15-i **Banco Santander és Santusa kontra Bizottság** ítélet (T-399/11 RENV, [EU:T:2018:787](#)) tárgyát képező bizottsági határozatot kellett vizsgálnia. A felperes álláspontja szerint a Bizottságnak az e szabályozás alapján odaítélt támogatások visszatéríttetését kellett volna elrendelnie, nem pedig az említett szabályozás végrehajtásának a hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról szóló határozat közzétételét megelőző részesedés szerzésekre való folytatását kellett volna a bizalomvédelem elve alapján engedélyeznie.

Ezen érvelést illetően a Törvényszék hangsúlyozta, hogy ha a támogatást a Bizottságnak való előzetes bejelentés nélkül hajtották végre, vagyis az az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésére figyelemmel jogellenes, a támogatás kedvezményezettjének ebben az időpontban nem állhat fenn jogos bizalma arra vonatkozóan, hogy a támogatást szabályszerűen nyújtották, kivéve, ha rendkívüli körülmények állnak fenn. E kivétel engedélyezését különösen a tagállamoknak és a kedvezményezetteknek a bejelentési kötelezettség tekintetében fennálló eltérő jogállása indokolja. A támogatások kedvezményezettjei javára engedélyezett kivételt ráadásul az a körülmény is indokolja, hogy a Bizottság általi engedélyezés hiányában a bizalomvédelem általános elvét az állami támogatások területén megfosztanák a lényegétől, mivel a visszatérítetési kötelezettséget, amelynek enyhítésére ezen elv szolgál, csak a Bizottság jóváhagyása nélkül végrehatott be nem jelentett támogatásokra kell alkalmazni.

A Törvényszék továbbá a többek között az elismert jogos bizalom időbeli kiterjedésére irányuló vizsgálat keretében rámutatott arra, hogy ebben az összefüggésben meg kell különböztetni a jogos bizalom keletkezésének időpontját, amely a határozott ígéretekről való tudomásszerzés időpontjának felel meg, és a megszerzett jogos bizalom tárgyát, amely az adott határozott ígérek megfogalmazása szerint kiterjedhet az ezen időpontot megelőzően megvalósult ügyletekre. A jogos bizalom ugyanis leggyakrabban, és különösen a szóban forgó ügyben, a fennálló helyzet fennmaradására irányul, amely helyzet fogalmilag a fennmaradásba vetett bizalmat keletkeztető aktust megelőzően jött létre. Ebből következően a szóban forgó ügyben a Bizottság nem állapította meg tévesen, hogy a jogos bizalom kiterjedt a vitatott szabályozás alapján annak hatálybalépésétől kezdődően nyújtott támogatásokra.

IV. Szellemi tulajdon – Európai uniós védjegy

1. Megváltoztatásra vonatkozó hatáskör

A 2018. február 1-jei **ExpressVPN kontra EUIPO (EXPRESSVPN)** végzés (T-265/17, [EU:T:2018:79](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek alkalma adódott nyilatkozni arról a kérdésről, hogy elfogadhatónak nyilvánítható-e egy olyan kereset, amely csupán egyetlen – az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO) fellebbezési tanácsa valamely határozatának megváltoztatására irányuló – kereseti kérelmet tartalmaz. Ebben az ügyben az EUIPO által a kereset elfogadhatatlanságával kapcsolatban felvetett kifogásra vonatkozó észrevételeiben a felperes pontosította, hogy ő pusztán a megtámadott határozat megváltoztatását kérte.

A Törvényszék szerint a hozzá benyújtott keresetben szereplő egyetlen kereseti kérelem megváltoztatásra irányuló kérelmet képez a 207/2009/EK rendelet³⁶ 65. cikkének (3) bekezdése [jelenleg az (EU) 2017/1001 rendelet 72. cikkének (3) bekezdése] értelmében véve, amely rendelkezés a fellebbezési tanácsok határozatai ellen benyújtott kereseteket illetően kimondja, hogy „[a] Törvényszék a megtámadott határozatot megsemmisítheti [helyesen: hatályon kívül helyezheti] vagy megváltoztathatja”. Mivel a felperes az elfogadhatatlansági kifogásra vonatkozó észrevételeiben hangsúlyozta, hogy ő pusztán a megtámadott határozat „megváltoztatását” kérte, ebben az esetben a Törvényszék nem értelmezhetette ezen egyetlen kereseti kérelmet úgy, mintha az az említett határozat hatályon kívül helyezésére és megváltoztatására is irányulna. Ennélfogva, mivel a határozat egészének vagy egy részének hatályon kívül helyezése szükséges előfeltételét képezi annak, hogy a 207/2009 rendelet 65. cikkének (3) bekezdése szerinti megváltoztatási

³⁶ | A közösségi védjegyről szóló, 2009. február 26-i, módosított 207/2009/EK tanácsi rendelet (HL 2009. L 78., 1. o.) [helyébe lépett az európai uniós védjegyről szóló, 2017. június 14-i (EU) 2017/1001 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2017. L 154., 1. o.)].

kérelemnek helyt lehessen adni, az ilyen kérelemnek nem lehet helyt adni olyan esetben, ha a megtámadott határozat hatályon kívül helyezése iránt nem terjesztenek elő kérelmet. Mindenesetre, mivel a felperes kérelme arra irányult, hogy „az EUIPO jegyezze be a védjegyet az európai uniós védjegyek lajstromába”, és mivel a fellebbezési tanácsoknak nincs hatáskörük az ilyen kérelmek elbírálására, ily módon a Törvényszéknek sem feladata, hogy a fellebbezési tanács határozatának ilyen értelmű megváltoztatására irányuló megváltoztatási kérelmet elbírálja, és így az ilyen keresetet – mint elfogadhatatlant – el kell utasítani.

2. Feltétlen kizáró okok

A 2018. március 15-i **La Mafia Franchises kontra EUIPO – Olaszország** ítélet (La Mafia SE SIENTA A LA MESA) (T-1/17, [EU:T:2018:146](#)) alapját képező ügy az Olasz Köztársaság által egy olyan összetett megjelölésből álló ábrás védjegy közrendbe ütközés miatti törlése iránt előterjesztett kérelemmel volt kapcsolatos, amely egy négyzet alakú, fekete színű háttérben a fehér betűkkel szedett „la mafia” és „se sienta a la mesa” szóelemeket tartalmazta, amelyekhez a háttérben egy vörös rózsza ábrázolása társult. Az EUIPO törlési osztálya, majd később annak fellebbezési tanácsa is úgy vélte, hogy a vitatott védjegy a közrendbe ütközik, és emiatt azt a 207/2009 rendelet 7. cikke (1) bekezdése f) pontjának [jelenleg a 2017/1001 rendelet 7. cikke (1) bekezdése f) pontjának] megfelelően, teljes egészében törölni kell.

A Törvényszék, amelyhez a felperes a fellebbezési tanács határozata elleni keresettel fordult, mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a 207/2009 rendelet 7. cikke (1) bekezdése f) pontjában foglalt feltétlen kizáró ok alkalmazásánál a tagállamok egészében fennálló közös körülményeket éppúgy figyelembe kell venni, mint az egyes tagállamokban fennálló azon sajátos körülményeket, amelyek az ezen államok területén lévő érintett közönség felfogását befolyásolhatják. Ily módon, miután a „la mafia” szóelem domináns jellegéből azt a következtetést vont le, hogy a vitatott védjegyet a közönség az e néven ismert bűnszervezetre való utalásként fogja fel, a Törvényszék úgy vélte, hogy azok a bűncselekmények, amelyeket e szervezet elkövet, az Unió alapját képező értékeket sértik, különösen az EUSZ 2. cikkben és az Alapjogi Charta 2., 3. és 6. cikkében említett, az emberi méltóság és szabadság tiszteletben tartásával kapcsolatos értékeket. Hangsúlyozva, hogy ezek az értékek oszthatatlanok, és az Unió szellemi és erkölcsi örökségének részét képezik, a Törvényszék azt is pontosította, hogy a maffia a bűnözés olyan különösen súlyos, határokon átnyúló formáinak a területén tevékenykedik, amelyeken az EUMSZ 83. cikk az uniós jogalkotó beavatkozását írja elő. Egyébiránt a Törvényszék megjegyezte, hogy a „la mafia” szóelemet Olaszországban a közönség rendkívül negatívan fogja fel, az e bűnszervezet által elkövetett, e tagállam biztonságára nézve súlyos támadások miatt. Ennélfogva a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a fellebbezési tanács helyesen állapította meg azt, hogy a „la mafia” szóelem az érintett közönség számára nyilvánvalóan azon bűnszervezet nevét idézi fel, amely a közrendet rendkívül súlyosan sértő bűncselekményekért felelős.

A 2018. október 24-i **Pirelli Tyre kontra EUIPO – Yokohama Rubber (Egy L alakú futófelületsáv ábrázolása)** ítélet (T-447/16, fellebbezett, [EU:T:2018:709](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek az EUIPO ötödik fellebbezési tanácsának azon határozata ellen benyújtott keresetről kellett határoznia, amely helybenhagyta a törlési osztály azon határozatát, amely szerint a felperes védjegye – amely egy L alakú futófelületsávot ábrázoló ábrás megjelölés volt, és amelyet főként gumibroncsok tekintetében lajstromoztak – kizárólag az árunak a célzott műszaki hatás eléréséhez szükséges formájából állt, a 40/94/EK rendelet³⁸ 7. cikke (1) bekezdése

37] C-818/18. P. sz., **Yokohama Rubber – Pirelli Tyre kontra EUIPO** és C-6/19. P. sz., **Pirelli Tyre** ügy.

38] A közösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-i, módosított 40/94/EK tanácsi rendelet (HL 1994. L 11., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 17. fejezet, 1. kötet, 146. o.) [helyébe lépett a módosított 207/2009 rendelet, amelynek később helyébe lépett a 2017/1001 rendelet].

e) pontjának ii. alpontja értelmében véve. Keresetének alátámasztásaként a felperes többek között azt róttá fel a fellebbezési tanácsnak, hogy az a 7. cikk (1) bekezdése e) pontja ii. alpontjának egy olyan szövegváltozatán alapult, amely időbeli hatálya miatt nem volt alkalmazható.

E tekintetben a Törvényszék hangsúlyozta, hogy az (EU) 2015/2424 rendelet³⁹ a 207/2009 rendelet 7. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontját [jelenleg a 2017/1001 rendelet 7. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontja] egy anyagi jogi szabályt illetően módosította. A Törvényszék szerint sem a 2015/2424 rendelet szövegéből, sem a céljából, sem pedig rendszertani felépítéséből nem következik, hogy a 207/2009 rendelet 7. cikke (1) bekezdése e) pontja ii. alpontjának a 2015/2424 rendelet szerinti változatát az e rendelet 2016. március 23-án történt hatálybalépését megelőzően keletkezett jogviszonyokra is alkalmazni kellene. Ebből következik, hogy a 207/2009 rendelet 7. cikke (1) bekezdése e) pontja ii. alpontjának a 2015/2424 rendelet szerinti változata nyilvánvalóan nem volt alkalmazható ebben az ügyben, hiszen a vitatott védjegyet – egy 2001. július 23-án tett védjegybejelentést követően – 2002. október 18-án lajstromozták. Ennélfogva a fellebbezési tanácsnak azt kellett volna vizsgálnia, hogy a vitatott védjegy törlése a 40/94 rendelet 7. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontja alapján indokolt volt-e.

Az ügy érdemét illetően a Törvényszék először is megállapította, hogy lajstromozott alakja szerint a vitatott megjelölés nem valamely gumibroncs formáját, és nem is valamely gumibroncs futófelületének formáját ábrázolja. A Törvényszék jelezte, hogy természetesen a fellebbezési tanács, a kétdimenziós (síkbeli) megjelölések alapvető jellemzőinek beazonosítása érdekében, a grafikai ábrázoláson és a védjegybejelentéssel együtt esetlegesen benyújtott leírásokon felül figyelembe veheti azokat a hasznos elemeket is, amelyek lehetővé teszik annak értékelését, hogy a szóban forgó megjelölés konkrétan mit ábrázol. Ugyanakkor az EUIPO, annak érdekében, hogy egy vitatott megjelölés által ábrázolt formát minősítsen, nem jogosult hozzátenni e formához olyan elemeket, amelyek nem képezik részét e megjelölésnek, és azon kívül esnek vagy attól idegenek. A 40/94 rendelet 7. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontját alátámasztó általános érdek ugyanis nem teszi lehetővé a fellebbezési tanács számára, hogy e konkrét rendelkezés alkalmazásakor eltérjen a megjelölés által ábrázolt formától. A Törvényszék, bár megjegyezte, hogy a 40/94 rendelet 7. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontjában szereplő feltétlen kizáró ok alkalmazási köre nem csak azokra a megjelölésekre terjed ki, amelyek kizárólag az „áru” formájából állnak, hangsúlyozta, hogy ebben az esetben a vitatott megjelölés nem kizárólag a szóban forgó áruk formájából áll, és nem is olyan formából, amely önmagában véve, ezen áruknak valamely, mennyiségi és minőségi szempontból jelentős részét ábrázolná. Ennélfogva a fellebbezési tanács tévesen vélte úgy, hogy a vitatott megjelölés egy gumibroncs futófelületét ábrázolta, és hogy az említett megjelölés – a 40/94 rendelet 7. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontja értelmében véve – „az áru formájából” állt.

A 2018. október 25-i **Devin kontra EUIPO – Haskovo (DEVIN)** ítélet (T-122/17, fellebbezett,⁴⁰ [EU:T:2018:719](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek a földrajzi nevek rendelkezésre állásához fűződő általános érdek és a védjegyjogosultak egyéni érdeke közötti egyensúlyt kellett megvizsgálnia. Ebben az ügyben az EUIPO második fellebbezési tanácsa helybenhagyta a törlési osztály azon határozatát, amely törölte az alkoholmentes italok tekintetében lajstromozott vitatott védjegyet, amiatt, hogy mivel Devin városa (Bulgária) a nagyközönség körében mint gyógyfürdőhely ismert, e védjegy az árujegyzékbe tartozó áruk tekintetében a földrajzi származást írja le.

39| A 207/2009 rendelet és a 40/94 rendelet végrehajtásáról szóló 2868/95/EK bizottsági rendelet módosításáról, valamint a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnak (védjegyek és formatervezési minták) fizetendő díjakról szóló 2869/95/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. december 16-i (EU) 2015/2424 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015. L 341., 21. o.).

40| C-800/18. P. sz., **Haskovo kontra EUIPO** ügy.

Miután először is megvizsgálta a „devin” szónak a Bulgáriával szomszédos országok – vagyis Görögország és Románia – átlagos fogyasztója általi felfogását, a Törvényszék megállapította, hogy pusztán az a tény, hogy Devin városát az internetes keresőmotorok észlelik, nem elegendő annak megállapításához, hogy olyan helyről van szó, amelyet ezen országok érintett közönségének jelentős része ismer. Hasonlóképpen, önmagában az a tény, hogy egy kisváros „az interneten nem elhanyagolható idegenforgalmi imázssal” rendelkezik, nem elegendő ahhoz, hogy megállapítható legyen annak a külföldön élő érintett közönség körében való ismertsége. Ebben az ügyben, hangsúlyozta a Törvényszék, a fellebbezési tanács azzal, hogy tévesen csupán azokra a külföldi – különösen a görög és a román – turistákra fókuszált, akik Devinbe vagy Bulgáriába látogatnak, nem az érintett közönség egészét vette figyelembe, amelyet az Unió – többek között Görögország és Románia – átlagos fogyasztói alkotnak, hanem tévesen az érintett közönség azon kicsiny vagy elenyésző részére korlátozta vizsgálatát, amely mindenképpen elhanyagolhatónak bizonyul, és nem tekinthető kellőképpen reprezentatívnak. Ily módon a fellebbezési tanács nem a megfelelő tesztet alkalmazta, ami elkerülhetetlenül a „devin” szó érintett közönség általi észlelésének téves ténybeli értékeléséhez vezetett.

Annak megállapítását követően, hogy az ügyiratokból nem következik, hogy a „devin” szót a Bulgárián kívüli tagállamok átlagos fogyasztói mint földrajzi származás jelölését ismernék, a Törvényszék megvizsgálta e következtetés következményeit a Devin földrajzi név rendelkezésre állását illetően. Megjegyezte, hogy bár a 207/2009 rendelet 12. cikke (1) bekezdésének b) pontja [jelenleg, némileg módosított változatban, a 2017/1001 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének b) pontja] nem biztosítja a harmadik felek részére a földrajzi nevek védjegyként történő használatát, azt azonban biztosítja, hogy azokat leíró jelleggel használni lehessen, nevezetesen földrajzi származásra utaló jelzésként, azzal a feltétellel, ha e használat az iparágban vagy üzletágban megfelel a tisztességes használat követelményeinek. Így tehát a „Devin” név leíró jellegű használata többek között megengedett a város idegenforgalmi célállomásként történő reklámozása céljából. A Törvényszék ezenfelül pontosította, hogy Devin városának neve továbbra is rendelkezésre áll a harmadik felek számára, nem csupán leíró jellegű használat – mint például e város idegenforgalmának reklámozása – céljából, hanem „alapos ok” fennállása esetén megkülönböztető jelölésként is, amennyiben nem áll fenn összetéveszthetőség, ami kizárja a 207/2009 rendelet 8. és 9. cikkének alkalmazását. Az olyan földrajzi nevek rendelkezésre állásának megőrzéséhez fűződő általános érdek, mint például Devin fürdővárosának neve tehát védelmet élvezhet az ilyen nevek leíró jellegű használata megengedettsége és a vitatott védjegy jogosultjának kizárólagos joga korlátainak köszönhetően, anélkül hogy e védjegyet törölni kellene. Ebből eredően a fellebbezési tanács értékelési hibát vétett, és ennél fogva a megtámadott határozatot hatályon kívül kellett helyezni.

3. Viszonylagos kizáró okok

A 2018. február 1-jei **Philip Morris Brands kontra EUIPO – Explosal (Superior Quality Cigarettes FILTER CIGARETTES Raquel)** ítélet (T-105/16, [EU:T:2018:51](#)) alapjául szolgáló ügy lehetőséget adott a Törvényszék számára azon kérdés vizsgálatára, hogy az EUIPO fellebbezési tanácsa egy törlési eljárás keretében jogosan tagadta-e meg egy európai uniós védjegy jóhírnevére vonatkozóan késedelmesen előterjesztett bizonyítékok figyelembevételét. Az EUIPO-hoz benyújtott törlési kérelmének alátámasztásaként a felperes a Marlboro védjegy jóhírnevére hivatkozott, anélkül, hogy e tekintetben bármiféle bizonyítékot terjesztett volna elő. Miután a fellebbezési tanácshoz ezt követően benyújtott bizonyítékokat mint elkésettéket elutasították, a felperes azt rótta fel a fellebbezési tanácsnak, hogy az tévesen alkalmazta a 207/2009 rendelet – 2868/95/EK rendelet⁴¹ 50. szabálya (1) bekezdésével együttesen értelmezett – 76. cikkének (2) bekezdését [jelenleg a 2017/1001 rendelet 95. cikkének (2) bekezdése], miután úgy vélte, hogy mivel a szóban forgó,

41] A 40/94 rendelet végrehajtásáról szóló, 1995. december 13-i 2868/95/EK bizottsági rendelet (HL 1995. L 303., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 189. o.).

késedelmesen előterjesztett bizonyítékoknak az eljárás kimenetelét illetően tényleges relevanciájuk volt, azok figyelembevételének megtagadása ellentétes volt a megfelelő ügyintézés elvével. A felperes ezenfelül ugyanezen fellebbezési tanács egy korábbi határozatára is hivatkozott, amelyben elismerték, hogy a Marlboro védjegy az Unió egészében „jelentős jóhírnevet” szerzett.

A Törvényszék először is úgy vélte, hogy mivel a fellebbezési tanácshoz benyújtott bizonyítékok nem voltak a felperes által korábban már benyújtott bizonyítékokhoz képest „további” vagy „kiegészítő” jellegűeknek tekinthetők, a fellebbezési tanács, főszabály szerint, a 2868/95 rendelet 50. szabályának (1) bekezdése és a 207/2009 rendelet 76. cikkének (2) bekezdése alapján, azokat nem vehette figyelembe. Ezt követően a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a korábbi védjegyük jóhírnevére hivatkozó feleknek kell bizonyítaniuk – a részvételükkel folyamatban lévő egyes eljárások által megszabott keretek között és az általuk leginkább megfelelőnek ítélt ténybeli elemek alapján –, hogy az említett védjegy szerzett-e ilyen jóhírnevet, és nem elégedhetnek meg azzal az állítással, hogy ezt a bizonyítékot e védjegy jóhírnevének egy eltérő közigazgatási eljárás keretében való elismerése útján szolgáltatják, még akkor sem, ha az ugyanerre a védjegyre vonatkozott. Ebből következik, hogy az EUIPO egyáltalán nem volt köteles a korábbi védjegy jóhírnevet pusztán egy korábbi határozat elfogadását eredményező másik eljárásban tett megállapítások alapján automatikusan elismerni.

Ugyanakkor a Törvényszék úgy vélte, hogy azon ítélezési gyakorlatra tekintettel, amely megköveteli azt, hogy az EUIPO vegye figyelembe a már meghozott határozatokat, és különösen figyelmesen vizsgálja meg azt a kérdést, hogy ugyanúgy kell-e határoznia, vagy sem, a korábbi határozat nyilvánvalóan arra utaló ténykörülmenynek minősül, hogy a korábbi védjegy a 207/2009 rendelet 8. cikkének (5) bekezdése értelmében vett jóhírnevek örövendhetett. E körülmények között egyértelmű, hogy a felperes által a fellebbezési tanácshoz benyújtott bizonyítékoknak az eljárás kimenetele szempontjából tényleges relevanciája lehetett. Következésképpen azzal, hogy a bizonyíték vizsgálatát az elkészttség miatt megtagadta, a fellebbezési tanács elmulasztott megvizsgálni egy olyan tényezőt, amelynek e rendelkezés alkalmazása szempontjából esetleg relevanciája lehetett. A feladatköre gyakorlása során az EUIPO-t megillető széles mérlegelési jogkör nem mentesítheti őt azon kötelezettsége alól, hogy a mérlegelési jogkörének gyakorlásához szükséges összes ténybeli és jogi elemet összegyűjtse azokban az esetekben, amelyekben egyes késedelmesen előterjesztett elemek figyelembevételének megtagadása a megfelelő ügyintézés elvének megsértéséhez vezethet. Ennélfogva, azáltal, hogy úgy ítélte meg, hogy a felperes által első alkalommal a fellebbezési tanács elé terjesztett bizonyítékokat az elkésztett benyújtásuk miatt nem kell figyelembe venni, a fellebbezési tanács megsértette a megfelelő ügyintézés elvét.

A 2018. október 15-i **John Mills kontra EUIPO – Jerome Alexander Consulting (MINERAL MAGIC)** ítélet (T-7/17, fellebbezett,⁴² [EU:T:2018:679](#)) alkalmat kínált a Törvényszéknek arra, hogy értelmezze a 207/2009 rendelet 8. cikkének (3) bekezdését, amely szerint a védjegyjogosult felszólalása alapján nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, ha azt a képviselő, illetve az ügynök – a jogosult engedélye nélkül – saját nevében jelentette be lajstromozásra.

A Törvényszék szerint e rendelkezés azt követeli meg, hogy a jogosult védjegye és a képviselő vagy ügynök által a saját nevében bejelentett védjegy között közvetlen kapcsolat álljon fenn. Ilyen kapcsolat csak akkor képzelhető el, ha a szóban forgó védjegyek megfelelnek egymásnak. Ebben az értelemben az európai uniós védjegyről szóló rendelet előkészítő munkálatai hasznos felvilágosítást adnak a jogalkotó szándékáról, és azon értelmezés irányába mutatnak, amely szerint a korábbi védjegyek és a bejelentett védjegyek azonosnak, nem pedig egyszerűen egymáshoz hasonlóknak kell lennie ahhoz, hogy a 207/2009 rendelet 8. cikkének (3) bekezdése alkalmazható legyen. Az uniós jogalkotó által eredetileg javasolt, az európai uniós védjegyről szóló rendelet előzetes tervezetében szereplő azon lehetőség ugyanis, hogy az érintett rendelkezést a hasonló

42| C-809/18. P. sz., **EUIPO kontra John Mills** ügy.

megjelölések esetében is alkalmazni lehessen, a végleges változatba nem került át. Egyébként az említett előkészítő munkálatokból kiderül, hogy az érintett rendelkezést úgy kellett értelmezni, mint amely a Párizsi Uniós Egyezmény⁴³ 6. cikkének értelmében nemzetközi viszonylatban alkalmazandó. Mivel az Unió részese a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló TRIPs-Megállapodásnak,⁴⁴ amelynek 2. cikke a Párizsi Uniós Egyezmény több anyagi jogi rendelkezésére, így annak 6. cikkére is visszautal, az Unió köteles a 207/2009 rendelet 8. cikkének (3) bekezdését a lehető legteljesebb mértékben e megállapodás szövegére és céljára tekintettel, és ennek folytán az említett rendelkezésre tekintettel értelmezni. Mivel a 207/2009 rendelet 8. cikkének (3) bekezdése a szövege alapján nem értelmezhető másként, csak úgy, hogy a jogosult védjegye és a képviselő vagy ügynök által bejelentett védjegy azonos, a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az EUIPO nem hivatkozhat az említett egyezmény előkészítő munkálataiból vett érvre annak alátámasztása érdekében, hogy e cikket szintén úgy kell értelmezni, mint amely olyan esetekre is vonatkozik, amelyekben a megjelölések csupán hasonlóak.

V. Megszűnés megállapítása iránti eljárás

1. Tényleges használat

A 2018. június 7-i **Schmid kontra EUIPO – Landeskammer für Land- und Forstwirtschaft in Steiermark (Steirisches Kürbiskernöl)** ítélet (T-72/17, fellebbezett,⁴⁵ [EU:T:2018:335](#)) lehetőséget adott a Törvényszéknek arra, hogy nyilatkozzon arról a kérdésről, hogy valamely, az 1151/2012/EU rendelet⁴⁶ értelmében vett oltalom alatt álló földrajzi jelzéseként (OFJ) védelmet élvező megnevezés tényleges használat tárgyát képezheti-e a 207/2009 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése értelmében véve. A Törvényszéknek – újszerű módon – a Bíróság W. F. Gözze Frottierweberei és Gözze ítéletéből⁴⁷ eredő ítélkezési gyakorlatát kellett alkalmaznia.

A Törvényszék először is emlékeztetett arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely védjegy akkor képezi e rendelkezés értelmében „tényleges használat” tárgyát, ha alapvető funkciójának megfelelően használják, amely abban áll, hogy biztosítja azon áruk vagy szolgáltatások származásának azonosíthatóságát, amelyekre vonatkozóan lajstromozták. Az önálló védjegyek esetében ez az alapvető funkció abban áll, hogy biztosítja a fogyasztó vagy végső felhasználó számára a védjeggyel jelölt áru vagy szolgáltatás származásának azonosíthatóságát, lehetővé téve ezáltal számára, hogy azt az összetévesztés veszélye nélkül meg tudja

43| Az ipari tulajdon oltalmára létesült, 1883. március 20-án aláírt, felülvizsgált és módosított Párizsi Uniós Egyezmény (Magyarországon kihirdette az 1970. évi 18. törvényerejű rendelet).

44| A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) létrehozásáról szóló egyezmény (HL 1994. L 336., 3. o.; magyar nyelvű kiadás 11. fejezet, 21. kötet, 80. o.; kihirdette: az 1998. évi IX. törvény) 1 C. mellékletét képező, a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló, 1994. április 15-i megállapodás (HL 1994. L 336., 214. o.; magyar nyelvű kiadás 11. fejezet, 21. kötet, 305. o.).

45| C-514/18. P. sz., **Landeskammer für Land- und Forstwirtschaft in Steiermark kontra Schmid** ügy.

46| A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről szóló, 2012. november 21-i 1151/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 343., 1. o.).

47| 2017. június 8-i **W. F. Gözze Frottierweberei és Gözze** ítélet (C-689/15, [EU:C:2017:434](#)).

különböztetni a máshonnan származó áruktól vagy szolgáltatásoktól. A védjegynek biztosítékot kell jelentenie arra, hogy a védjeggyel jelölt valamennyi árut vagy szolgáltatást azon egyetlen vállalkozás ellenőrzésével állították elő, illetve nyújtották, amely ezek minőségéért felel.

A Törvényszék szerint a védjegy alapvető funkcióját nem szabad más olyan funkciókkal összetéveszteni, amelyeket a védjegy adott esetben szintén betölthet, így például a szóban forgó áru minőségének szavatolására vagy annak földrajzi eredetének jelzésére irányuló funkcióval. Ugyanis, egy önálló védjegy akkor tölti be származásjelző funkcióját, ha a használata szavatolja a fogyasztók számára, hogy az azzal jelölt áruk azon egyetlen vállalkozástól származnak, amelynek ellenőrzése mellett azokat előállították, és amely ezen áruk minőségéért felel. Ebben az esetben a vitatott védjegy használata nem e származásjelző funkciónak megfelelően történt. Ebből következik, hogy az EUIPO fellebbezési tanácsa azzal, hogy úgy vélte, hogy a vitatott védjegy tényleges használatát bizonyították, tévesen alkalmazta a jogot.

2. A forgalomban szokásos névvé vált védjegy

A 2018. május 18-i **Mendes kontra EUIPO – Actial Farmaceutica (VSL#3)** ítélet (T-419/17, [EU:T:2018:282](#)) alapját képező ügyben a Törvényszékhez egy olyan keresettel fordultak, amely azon határozat hatályon kívül helyezésére irányult, amellyel az EUIPO második fellebbezési tanácsa elutasította a felperes által egy gyógyszerészeti készítményekre vonatkozó szóvédjegy oltalma megszűnésének megállapítása iránt benyújtott kérelmet. A fellebbezési tanács szerint a felperes által benyújtott bizonyítékok egyrészt nem tették lehetővé annak megállapítását, hogy a vitatott védjegy a forgalomban azon áruk szokásos nevévé vált volna, amelyek tekintetében azt lajstromozták, másrészt a felperes nem bizonyította megfelelően a vitatott védjegy megtévesztő használatát. Ez az ügy alkalmat kínált a Törvényszéknek arra, hogy először alkalmazza a 207/2009 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének b) pontját [jelenleg a 2017/1001 rendelet 58. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontja].

A Törvényszék először is hangsúlyozta, hogy bár e rendelkezés alkalmazására vonatkozóan nincs ítélkezési gyakorlat, a Bíróságnak a 89/104/EGK első irányelv⁴⁸ 12. cikke (2) bekezdésének a) pontját, valamint a 2008/95/EK irányelv⁴⁹ 12. cikke (2) bekezdésének a) pontját – amely rendelkezések tartalma lényegében megegyezik a 207/2009 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének b) pontjával – korábban már értelmeznie kellett. Ezen ítélkezési gyakorlatból, amely analógia útján alkalmazható a 207/2009 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének b) pontjára, az következik, hogy e cikk olyan esetekre vonatkozik, amikor a védjegy oly mértékben szokásossá válik, hogy az azt képező megjelölés már inkább a lajstromozott árujegyzékben szereplő áruk és szolgáltatások kategóriáját, fajtáját vagy jellegét jelöli, és nem az adott vállalkozástól származó konkrét árukat és szolgáltatásokat. Ilyen esetben a védjegyjogosult 207/2009 rendelet 9. cikke által biztosított jogai megszűnhetnek, amennyiben először is e védjegy a forgalomban azon áru vagy szolgáltatás szokásos nevévé vált, amelynek tekintetében lajstromozták, másodsor, e változás az említett jogosult tevékenységének vagy mulasztásának következménye.

A Törvényszék ezenfelül rámutatott arra, hogy jóllehet az érintett közönség mindenekelőtt a végső fogyasztókat és felhasználókat foglalja magában, figyelembe kell venni a védjegy szokásos mivoltának értékelésében szerepet játszó közvetítőket is. Így tehát, az érintett áru piaca jellemzőinek függvényében kell meghatározni azt az érintett közönséget, amelynek nézőpontját figyelembe kell venni annak értékelésekor, hogy a vitatott

48| A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/104/EGK első tanácsi irányelv (HL 1989. L 40., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 92. o.).

49| A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2008. október 22-i 2008/95/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 299., 25. o.).

védjegy a forgalomban a védjeggyel forgalmazott áru szokásos nevévé vált-e. Ebben az esetben, mivel a vitatott védjeggyel forgalmazott áru orvosi rendelvény nélkül is megvásárolható volt, az érintett közönség elsősorban annak végső fogyasztóiból állt. Másodsorban, ami a szakembereket illeti, az érintett közönség mindenekelőtt a gyógyszerészeket, de az orvosokat, az általános vagy szakorvosokat is magában foglalta.

VI. Közös kül- és biztonságpolitika – Korlátozó intézkedések

A közös kül- és biztonságpolitika (KKBP) területén a korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos jogviták köre – a korábbi évekhez hasonlóan – 2018-ban is gazdagodott. Több határozat érdemel különös figyelmet.

1. Ukrajna

A 2018. február 21-i *Klyuyev kontra Tanács* ítéletben (T-731/15, [EU:T:2018:90](#)) a Törvényszék a Tanács azon jogi aktusainak megsemmisítése iránti kérelmet bírált el, amelyekkel ez említett intézmény fenntartotta a felperes nevét azon személyek jegyzékén, akikre az ukrajnai helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedések⁵⁰ alkalmazandók. Megsemmisítés iránti kérelmének alátámasztása érdekében a felperes többek között arra hivatkozott, hogy a Tanács nyilvánvaló értékelési hibát követett el annak megállapításával, hogy a felperes tekintetében teljesült a korlátozó intézkedések elrendelését igazoló releváns kritérium.

A Törvényszék, miután felhívta a Tanács azon kötelezettségeivel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatból⁵¹ fakadó alapvető elveket, amelyek többek között a korlátozó intézkedések elfogadásakor a Tanács által lefolytatandó kiegészítő ellenőrzések szükségességére vonatkoznak, rámutatott arra, hogy először is a Tanács nem támasztotta alá kellően pontosan és konkrétan a felperes nevének a jegyzéken történő fenntartása alapjául megjelölt második indokot, amely szerint ez utóbbi „kapcsolatban áll” egy állami pénzeszközök hűtlen kezelése miatt folytatott büntetőeljárás alatt álló személlyel. Ami a felperes nevének a jegyzéken történő fenntartása alapjául megjelölt első, vagyis azon indokot illeti, amely szerint az ukrán hatóságok büntetőeljárást folytatnak a felperes ellen állami vagyon vagy egyéb pénzeszközök hűtlen kezelésében való részvétel miatt, a Törvényszék többek között hangsúlyozta, hogy amikor az érintett személy az indokolás tárgyában észrevételeket tesz, a Tanács köteles a hivatkozott indokok megalapozottságának gondos és pártatlan vizsgálatára ezen észrevételek, valamint az ezekhez csatolt esetleges mentő bizonyítékok fényében; ez a kötelezettség az Alapjogi Charta 41. cikkében rögzített, megfelelő ügyintézés elvének tiszteletben tartására irányuló kötelezettséghez kapcsolódik. Ebben az összefüggésben a Tanácsnak azt kell ellenőriznie, hogy egyrészt azok a bizonyítékok, amelyeket alapul vett, milyen mértékben teszik lehetővé annak megállapítását, hogy a felperes helyzete megfelel a neve jegyzéken való fenntartása indokának, és másrészt hogy e bizonyítékok lehetővé teszik-e a felperes cselekményeinek a releváns kritérium alapján való minősítését. A Tanácsnak csak ezen ellenőrzések

50| Lásd különösen: az ukrajnai helyzetre tekintettel egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szembeni korlátozó intézkedések meghozataláról szóló 2014/119/KKBP határozat módosításáról szóló, 2015. október 5-i (KKBP) 2015/1781 tanácsi határozat (HL 2015. L 259., 23. o.), az ukrajnai helyzetre tekintettel egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szembeni korlátozó intézkedések meghozataláról szóló 2014/119/KKBP határozat módosításáról szóló, 2016. március 4-i (KKBP) 2016/318 tanácsi határozat (HL 2016. L 60., 76. o.) és az ukrajnai helyzetre tekintettel egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szembeni korlátozó intézkedések meghozataláról szóló 2014/119/KKBP határozat módosításáról szóló, 2017. március 3-i (KKBP) 2017/381 tanácsi határozat (HL 2017. L 58., 34. o.).

51| 2016. június 30-i *Al Matri kontra Tanács* ítélet (T-545/13, nem tették közzé, [EU:T:2016:376](#)).

negatív eredménye esetén kell kiegészítő ellenőrzéseket végeznie. Nem az a kérdés, hogy a Tanács tudomására hozott bizonyítékok alapján ez utóbbi köteles volt-e megszüntetni a felperes nevének a jegyzékben történő feltüntetését, hanem kizárólag az, hogy a Tanács köteles volt-e figyelembe venni ezeket a bizonyítékokat, és adott esetben kiegészítő ellenőrzéseket végezni vagy felvilágosítást kérni az ukrán hatóságoktól. Ezzel kapcsolatban elegendő, ha az említett bizonyítékok jogos kérdéseket vetnek fel egyrészt a nyomozás eredményére, másrészt az átadott információk frissített állapotára és megbízhatóságára vonatkozóan.

A Törvényszék megjegyezte, hogy mivel a Tanácsot ebben az ügyben tájékoztatták arról, hogy egy tagállam ügyészsége részéről komoly kétségek merültek fel azon bizonyítékok kellően alátámasztott jellegét illetően, amelyek az ukrán hatóságok által végzett azon nyomozást segítették elő, amely alapján a Tanács a felperes nevének a jegyzéken való fenntartása tárgyában határozatot hozott, a Tanács köteles volt kiegészítő ellenőrzést végezni az említett hatóságoknál, vagy legalábbis felvilágosítást kérni ez utóbbiaktól. Ebből következik, hogy a Tanács nyilvánvaló értékelési hibát követett el, amikor annak ellenére, hogy a felperes által benyújtott bizonyítékok és az ez utóbbi által kifejtett érvek jogos kérdéseket vehettek fel a szolgáltatott információk megbízhatóságát illetően, úgy vélte, hogy nem volt köteles figyelembe venni ezeket a bizonyítékokat és érveket, és kiegészítő ellenőrzéseket sem volt köteles végezni az ukrán hatóságoknál.

Hasonló kérdéseket vetett fel a 2018. június 6-i **Arbuzov kontra Tanács** ítélet (T-258/17, [EU:T:2018:331](#)) alapjául szolgáló ügy is. A Törvényszékhez ismét egy olyan tanácsi határozat megsemmisítése iránti keresettel fordultak, amely fenntartotta a felperes nevét azon személyek, szervek és szervezetek jegyzékén, akikre, illetve amelyekre az ukrán helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedések⁵² alkalmazandók, azzal az indokkal, hogy az ukrán hatóságok büntetőeljárást folytattak a felperes ellen állami vagyon vagy egyéb pénzeszközök hűtlen kezelése miatt. A felperes többek között úgy érvelt, hogy a megtámadott határozat elfogadásával a Tanács nyilvánvaló értékelési hibát követett el, mivel kizárólag azt a rövid összefoglalót vette alapul, amelyet Ukrajna legfőbb ügyészsége készített a helyzetről, anélkül hogy további információkat kért volna, és anélkül hogy a felperes által előterjesztett mentő bizonyítékokat a megkövetelt gondossággal megvizsgálta volna.

Miután először is ismét számba vette az azon kritériumokkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatban⁵³ megállapított elveket, amelyeket a Tanácsnak a korlátozó intézkedések elfogadásakor figyelembe kell vennie, a Törvényszék e megfontolások fényében megvizsgálta a felperes konkrét érveit, amelyek az őt érintő eljárás tárgyára, és ezen eljárás állására vonatkoztak. Ami először is az eljárás tárgyát illeti, a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a megtámadott határozat felperesre vonatkozó részének elfogadásával a Tanács nem követett el nyilvánvaló értékelési hibát az ukrán bírósági szervek által állami pénzeszközök hűtlen kezelése bűncselekmény tárgyában a felperes ellen indított büntető eljárás tárgyát és e büntető eljárásnak a releváns kritériummal kapcsolatos jelentőségét illetően. Ami másodszor az eljárás állását illeti, a Törvényszék rámutatott különösen arra, hogy nem vitatott, hogy a 2016. február 15-i határozattal egy ukrán bíróság felhatalmazta Ukrajna ügyészségét a büntető eljárásnak a terhelt távollétében történő lefolytatására, amely eljárás a Tanács szerint igazolta a felperessel szembeni korlátozó intézkedéseket. A Törvényszék ezért megállapította, hogy Tanácsnak felvilágosítást kellett volna kérnie az ukrán hatóságoktól arról, hogy milyen okok igazolhatták azt, hogy az eljárásban a 2016. február 15-i határozat elfogadása ellenére sem volt előrelépés. Következésképpen a Tanács olyan nyilvánvaló hibát követett el, amely elegendő a megtámadott határozatnak a felperesre vonatkozó részében történő megsemmisítéséhez.

52| Az ukrán helyzetre tekintettel egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szembeni korlátozó intézkedések meghozataláról szóló 2014/119/KKBP határozat módosításáról szóló, 2017. március 3-i (KKBP) 2017/381 tanácsi határozat (HL 2017. L 58., 34. o.).

53| 2017. július 7-i **Arbuzov kontra Tanács** ítélet (T-221/15, nem tették közzé, [EU:T:2017:478](#)).

A 2018. szeptember 13-i **DenizBank kontra Tanács** ítélet (T-798/14, [EU:T:2018:546](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszék a felperes által azon jogi aktusokkal szemben benyújtott keresetről határozott, amelyek felvették a felperes nevét a 833/2014/EU rendelet⁵⁴ III. mellékletébe. Keresetének alátámasztása érdekében a felperes többek között az ankarai megállapodás⁵⁵ 19. cikkének, e megállapodás kiegészítő jegyzőkönyve 41. cikke (1) bekezdésének, 50. cikke (3) bekezdésének és 58. cikkének, valamint e megállapodás pénzügyi jegyzőkönyve 6. cikkének megsértésére hivatkozott. E rendelkezéseknek közvetlen hatályuk van, mivel kellően egyértelmű és pontos kötelezettségeket tartalmaznak, amelyek végrehajtása vagy hatálya semmilyen későbbi aktusnak nincs alárendelve.

A Törvényszék rámutatott arra, hogy az EUMSZ 216. cikk (2) bekezdéséből következik, hogy az Unió által megkötött megállapodások – mint az ankarai megállapodás és a kiegészítő jegyzőkönyvei – kötelezőek az Unió intézményeire és tagállamaira. Következésképpen e megállapodásokat elsőbbség illeti meg a másodlagos uniós jogi aktusokkal szemben. Ennélfogva az ebben az ügyben megtámadott jogi aktusok érvényességét az ankarai megállapodás és a kiegészítő jegyzőkönyvei alapján lehet értékelni, azonban azzal a feltétellel, hogy egyrészt a szóban forgó megállapodás természetével és rendszerével az nem ellentétes, másrészt pedig hogy a hivatkozott rendelkezések a tartalmuk vonatkozásában feltétel nélküliek és kellően pontosak. Ugyanakkor a Törvényszék rámutatott arra, hogy az Unió által a Szerződések rendelkezései alapján kötött nemzetközi megállapodások az Unió vonatkozásában az uniós intézmények által hozott jogi aktusnak minősülnek. Ennek alapján az ilyen megállapodások a hatálybalépésüktől kezdve az Unió jogrendszerének szerves részét képezik. Az ilyen megállapodás rendelkezéseinek tehát a Szerződések rendelkezéseivel, valamint az azokból eredő alkotmányos elvekkel teljes mértékben összeegyeztethetőnek kell lenniük. Ekképpen az Unió által kötött nemzetközi megállapodásoknak a másodlagos uniós jogi aktusokkal szembeni elsőbbsége nem terjed ki az elsődleges uniós jogra. Ennélfogva még az ankarai megállapodásokban foglalt olyan kifejezett rendelkezés hiányában is, amely az egyik fél számára lehetővé teszi az általa a biztonsága alapvető érdekeinek megóvásához szükségesnek ítélt intézkedések megtételét, a Tanácsnak lehetősége van korlátozni az ankarai megállapodásokból eredő jogokat az EUSZ 29. cikk és az EUMSZ 215. cikk által rá ruházott hatáskörök alapján, feltéve hogy ezek a korlátozások hátrányos megkülönböztetéstől mentesek és arányosak.

E tekintetben nem lehet helyt adni azon érveknek, amely szerint a szóban forgó intézkedések hátrányosan megkülönböztető jellegűek. A felperes helyzete ugyanis a szóban forgó intézkedések által követett célkitűzésekre tekintettel nem hasonlítható össze a Törökországban működő más olyan bankok helyzetével, amelyek nem a szóban forgó korlátozó intézkedések által érintett valamely orosz szervezet tulajdonában vannak. Egyébként a felperes helyzete nem hasonlítható össze az Unió területén székhellyel rendelkező más pénzügyi intézmények helyzetével sem. Ugyanez igaz a felperesnek a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadságának, valamint a tőke szabad mozgásának korlátozásával kapcsolatos érveit illetően is, mivel e korlátozásokat – feltételezve bizonyítottságukat – igazolják az EUSZ 29. cikk és az EUMSZ 215. cikk alapján elfogadott, megtámadott jogi aktusokban foglalt célkitűzések, nevezetesen hogy az Oroszországi Föderáció – Ukrajna területi integritásának, szuverenitásának és függetlenségének aláásására irányuló – intézkedéseinek költségei megnövekedjenek, továbbá hogy előmozdítsák a válság békés rendezését. E célkitűzés egybevága a béke és a nemzetközi biztonság megőrzésére irányuló célkitűzéssel, összhangban az Unió külső tevékenységének az EUSZ 21. cikkben

54] A 2014. szeptember 8-i 2014/659/KKBP tanácsi határozattal (HL 2014. L 271., 54. o.), a 2014. december 4-i 2014/872/KKBP tanácsi határozattal (HL 2014. L 349., 58. o.; helyesbítés: HL 2014. L 350., 15. o.), a 2015. december 21-i (KKBP) 2015/2431 tanácsi határozattal (HL 2015. L 334., 22. o.), a 2016. július 1-jei (KKBP) 2016/1071 tanácsi határozattal (HL 2016. L 178., 21. o.), valamint a 2016. december 19-i (KKBP) 2016/2315 tanácsi határozattal (HL 2016. L 345., 65. o.) módosított, az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló, 2014. július 31-i 2014/512/KKBP tanácsi határozat (HL 2014. L 229., 13. o.), valamint a 2014. szeptember 8-i 960/2014/EU tanácsi rendelettel (HL 2014. L 271., 3. o.) és a 2014. december 4-i 1290/2014/EU tanácsi rendelettel (HL 2014. L 349., 20. o.) módosított, az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló, 2014. július 31-i 833/2014/EU tanácsi rendelet (HL 2014. L 229., 1. o.; helyesbítés: HL 2014. L 246., 59. o.).

55] Az Európai Gazdasági Közösség és Törökország közötti társulás létrehozásáról szóló, 1963. szeptember 12-én aláírt megállapodás.

meghatározott céljaival. Mivel ezek az intézkedések célzottak és időben korlátozottak, a felperes nem érvelhet azzal, hogy az azokból eredő kedvezőtlen hatásokat aránytalannak kell tekinteni. Ennélfogva a Törvényszék szerint az ankarai megállapodások ebben az ügyben hivatkozott releváns rendelkezéseinek az Unió által történő megsértései – feltételezve bizonyítottságukat – a szóban forgó intézkedések által követett célkitűzésekre tekintettel igazoltak, és e célkitűzésekhez képest arányosak.

Szintén az Oroszországi Föderációnak az ukrajnai helyzetet destabilizáló intézkedéseire tekintettel hozott korlátozó intézkedések álltak a 2018. szeptember 13-i **Gazprom Neft kontra Tanács** ítélet (T-735/14 és T-799/14, [EU:T:2018:548](#)) alapjául szolgáló ügy középpontjában. Ez az ügy főként abból a szempontból érdekes, hogy a Törvényszék az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének rendelkezéseire tekintettel megvizsgálta a felperesnek a megtámadott rendelet⁵⁶ kiviteli korlátozásokkal kapcsolatos rendelkezéseivel szembeni keresetösségi jogát.

A Törvényszék szerint még ha e rendelkezések általános hatályú rendelkezéseknek is minősülnek, azok közvetlenül érintik a felperest. Bár igaz, hogy ezek a rendelkezések előzetes engedélyezési rendszert hoznak létre, amelynek értelmében a nemzeti hatóságok kötelesek az előírt tilalmakat alkalmazni, ők valójában e tekintetben semmiféle mérlegelési mozgástérrel nem rendelkeznek. Ami azt a kérdést illeti, hogy a vitatott rendelkezések előírják-e végrehajtási intézkedéseket, a Törvényszék rámutatott arra, hogy nem egyértelmű, hogy a felperes maga kérheti-e a nemzeti hatóságoktól azt, hogy számára engedélyt állítsanak ki, valamint hogy ő megtámadhatja-e az ilyen engedélyt számára megadó vagy azt megtagadó aktust a nemzeti bíróságok előtt. Ennélfogva nem állapítható meg, hogy e rendelkezések a felperes tekintetében végrehajtási intézkedéseket tartalmaznak pusztán azért, mert a felperes az Unióban székhellyel rendelkező szerződő feleitől esetleg azt kérheti, hogy engedély iránti kérelmeket nyújtsanak be az illetékes nemzeti hatóságokhoz azért, hogy az e hatóságok által hozott határozatokat a nemzeti bíróságok előtt vitatni lehessen. Ezenfelül egy ilyen esetben mesterséges, illetve túlzó lenne valamely gazdasági szereplő számára előírni azt, hogy végrehajtási jogi aktust kérjen pusztán azzal a céllal, hogy utóbbit a nemzeti bíróságok előtt vitathassa, amikor egyértelmű, hogy e kérelem eredménye szükségszerűen az elutasítás lesz, mivel azt nem a szokásos módon nyújtották be. A Törvényszék megállapította, hogy a megtámadott rendelet kiviteli korlátozásokkal kapcsolatos rendelkezései olyan szabályozási rendelkezéseknek minősülnek, amelyek nem tartalmazzák az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében előírt harmadik eset szerinti végrehajtási intézkedést. A felperesnek tehát csak azt kellett bizonyítania, hogy őt ezek a rendelkezések közvetlenül érintik, amit ebben az ügyben megtett. Ennélfogva a keresetét – többek között a megtámadott rendelet kiviteli korlátozásokkal kapcsolatos rendelkezéseire vonatkozó részeit – elfogadhatónak kell nyilvánítani.

2. Egyiptom

A 2018. szeptember 27-i **Ezz és társai kontra Tanács** ítéletben (T-288/15, [EU:T:2018:619](#)) a Törvényszék egy megsemmisítés iránti kérelem tárgyában benyújtott keresetet bírált el, amelyet a felperesek, azaz egy ipari vállalkozó, illetve egy egyiptomi politikus és házastársai terjesztettek elő a 2011/172/KKBP határozat

56| A 2014. szeptember 8-i 960/2014/EU tanácsi rendelettel (HL 2014. L 271., 3. o.) és a 2014. december 4-i 1290/2014/EU tanácsi rendelettel (HL 2014. L 349., 20. o.) módosított, az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló, 2014. július 31-i 833/2014/EU tanácsi rendelet (HL 2014. L 229., 1. o.; helyesbítés: HL 2014. L 246., 59. o.).

mellékletében szereplő listára való felvételük 2015., 2016. és 2017. évi meghosszabbításával⁵⁷ szemben. A felperesek többek között a (KKBP) 2015/486 határozattal, a (KKBP) 2016/411 határozattal és a (KKBP) 2017/496 határozattal⁵⁸ módosított 2011/172 határozat 1. cikke (1) bekezdésének, valamint a 270/2011/EU rendelet⁵⁹ 2. cikke (1) bekezdésének jogellenességére alapított kifogásra hivatkoznak, amelyet lényegében a jogalap hiányára és az arányosság elvének a megsértésére, továbbá az EUSZ 2. cikkel és az EUSZ 3. cikk (5) bekezdésével, valamint a Charta 47. és 48. cikkével összefüggésben értelmezett EUSZ 6. cikk Tanács általi megsértésére alapítanak, mivel a Tanács nem bizonyosodott meg arról, hogy az Egyiptomban a felperesekkel kapcsolatosan folytatott bírósági eljárásokban tiszteletben tartják-e az alapvető jogokat.

A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy az EUSZ 2. cikk és az EUSZ 3. cikk (5) bekezdése előírja az uniós intézmények számára, hogy – többek között a nemzetközi kapcsolatok terén – kötelesek hozzájárulni az olyan alapértékei és alapelvei védelméhez, mint különösen az emberi méltóság, a jogállamiság és az alapvető jogok tiszteletben tartása. Az Unió alapjául szolgáló ezen értékeket és elveket az Unió valamennyi – többek között a KKBP területén sorra kerülő – fellépésének tiszteletben kell tartania. Ebben az összefüggésben a tisztességes eljáráshoz való jog kiemelkedő helyet foglal el egy demokratikus társadalomban. Ebben az ügyben a 2011/172 határozat rendszerének jellegzetességei nem indokolták a Tanács azon általános kötelezettsége alóli kivételt, hogy amikor korlátozó intézkedéseket fogad el, tiszteletben kell tartania az uniós jogrend szerves részét képező alapvető jogokat, amely kivétel mentesítené a Tanácsot az alapvető jogok Egyiptomban biztosított védelmének bármiféle vizsgálata alól. Egyfelől lényegében nem zárható ki teljes mértékben, hogy ez a határozat az alapvető jogok súlyos és rendszeres megsértése miatt e célkitűzés tekintetében nyilvánvalóan alkalmatlannak minősül. Egyébiránt e határozat célja – vagyis hogy elősegítse az állami pénzeszközök hűtlen kezelésének egyiptomi hatóságok általi megállapítását, és fenntartsa e hatóságok számára azon lehetőséget, hogy az ebből a hűtlen kezelésből származó jövedelmet visszatéríthessék – nem releváns, ha az egyiptomi hatóságok azon megállapítására, hogy az állami pénzeszközök hűtlen kezelése valósult meg, az igazságszolgáltatás – akár önkényes – megtagadásával került sor. Másfelől, noha az Egyiptomban folyamatban lévő bírósági eljárások főszabály szerint kellően biztos ténybeli alapot képeznek a személyeknek a 2011/172 határozat mellékletében szereplő listára való felvételéhez, és az azon való fenntartásához, nem ez a helyzet akkor, ha a Tanácsnak észszerűen azt kell vélelmeznie, hogy az ezen eljárások végén hozott határozat nem lesz megbízható. Az alapvető jogoknak az egyiptomi politikai és igazságügyi környezetben történő tiszteletben tartására irányuló értékelési kötelezettség terjedelmére vonatkozik, de nem kérdőjelezi meg e kötelezettség fennállását a Tanács annak alátámasztására irányuló érvelése, amely szerint nem feladata vizsgálni, hogy az egyiptomi bírósági eljárásokban ugyanolyan garanciákat biztosítanak-e, mint amelyeket az alapvető jogokkal kapcsolatban az uniós jog biztosít.

Ami konkrétan a 2015/486, 2016/411 és 2017/496 határozat annyiban fennálló jogellenességére alapított kifogást illeti, amennyiben e határozatok teljes egészében fenntartják a korlátozó intézkedéseknek a 2011/172 határozat 1. cikke (1) bekezdésében meghatározott rendszerét, a Törvényszék rámutatott arra, hogy még annak feltételezése esetén is, hogy az egyiptomi helyzet, amelyre tekintettel a Tanács elfogadta a 2011/172 határozatot, megváltozott, ideértve az e határozatnak keretet adó politika támogatását célzó demokratizálódási

57] Az egyiptomi helyzet tekintetében egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló, 2011. március 21-i 2011/172/KKBP tanácsi határozat (HL 2011. L 76., 63. o.; helyesbítés: HL 2014. L 203., 113. o.); a meghosszabbítás tekintetében a 2011/172 határozat módosításáról szóló, 2015. március 20-i (KKBP) 2015/486 tanácsi határozat (HL 2015. L 77., 16. o.); a 2011/172 határozat módosításáról szóló, 2016. március 18-i (KKBP) 2016/411 tanácsi határozat (HL 2016. L 74., 40. o.); a 2011/172 határozat módosításáról szóló, 2017. március 21-i (KKBP) 2017/496 tanácsi határozat (HL 2017. L 76., 22. o.).

58] A 2011/172 határozat módosításáról szóló, 2015. március 20-i (KKBP) 2015/486 tanácsi határozat (HL 2015. L 77., 16. o.); a 2011/172 határozat módosításáról szóló, 2016. március 18-i (KKBP) 2016/411 tanácsi határozat (HL 2016. L 74., 40. o.); a 2011/172 határozat módosításáról szóló, 2017. március 21-i (KKBP) 2017/496 tanácsi határozat (HL 2017. L 76., 22. o.).

59] Az egyiptomi helyzet tekintetében egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló, 2011. március 21-i 270/2011/EU tanácsi rendelet (HL 2011. L 76., 4. o.).

folyamattal ellentétes irányban történő változását is, ez a körülmény semmiképpen sem befolyásolhatja ezen intézmény hatáskörét arra, hogy meghosszabbítsa ezt a határozatot. Ugyanis – e körülmény ellenére – a 2015/486 határozat, a 2016/411 határozat és a 2017/496 határozat, valamint az e határozatok által meghosszabbított érvényességű szabályok céljai szintén a KKBP körébe tartoznak, ami ebben az ügyben elegendő volt a felperesek kifogásának elutasításához. Ugyanígy el kellett utasítani az arányosság elvének megsértésére alapított kifogást is, mivel önmagukban a felperesek által szolgáltatott információk alapján nem volt levonható olyan következtetés, miszerint a 2011/172 határozat alapját képező bírósági eljárásokban az egyiptomi igazságügyi hatóságoknak a jogállamiság és az alapvető jogok biztosítására való képessége véglegesen veszélyeztetve volt, és a Tanács nem követett el nyilvánvaló értékelési hibát annak megállapításával, hogy az állami pénzeszközök hűtlen kezelése ellen folytatott küzdelemben az egyiptomi hatóságok részére nyújtott további segítség még a hivatkozott politikai és igazságszolgáltatási fejlemények kontextusában is megfelelő eszköz maradt. Végül a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az első felperessel szemben folytatott büntetőeljárások állásáról az egyiptomi hatóságok által nyújtott információk alapján a Tanács észszerűen vélhette úgy, hogy az illetékes egyiptomi bíróság képes olyan feltételek mellett érdemben újra elbírálni az ügyet, amelyek mentesek a tisztességes eljárásához való jog megsértésétől, és lehetővé teszik azon kockázat kizárását, hogy e bíróság határozatai megbízhatatlanok lesznek. Mivel az egyiptomi semmitőszéknek a szóban forgó büntetőeljárásokban hozott ítéletei és az első felperes azon későbbi lehetősége, hogy egy második fellebbezést is benyújtson e bírósághoz, a hatékony bírói jogvédelem fennállását tükrözték, a Törvényszék megállapította, hogy a Tanács sem a felperesek felvételének meghosszabbítását nem volt köteles megszüntetni, sem további vizsgálatokat nem volt köteles végezni.

3. A terrorizmus elleni küzdelem

A 2018. november 15-i **PKK kontra Tanács** ítélet (T-316/14, [EU:T:2018:788](#)) alapjául szolgáló ügyben azon jogi aktusok megsemmisítése iránti kérelemmel fordultak a Törvényszékhez, amelyek fenntartották a Kurd Munkáspárt (Kurdistan Workers' Party, PKK) nevét a 2001/931/KKBP közös álláspont⁶⁰ értelmében vett, terrorcselekményekben részt vevő csoportok és szervezetek listáján. Az ügyben a 2014-ben elfogadott két végrehajtási rendeletet, valamint egy sor, azt követő jogi aktust vitattak. A felperes többek között azt állította, hogy a Tanács megsértette az indokolási kötelezettségét, mivel nem adta elő azon tényleges és pontos indokokat, amelyek miatt a felülvizsgálatot követően úgy határozott, hogy fenntartja a PKK nevét a vitatott listákon.

A Törvényszék rámutatott arra, hogy jóllehet a Tanács azon határozata, amely fenntartotta a PKK-t az említett listán, többek között az Amerikai Egyesült Államok kormánya által hozott, a PKK-t „külföldi terrorista szervezetnek” (foreign terrorist organisation, FTO) és „külön megjelölt, világméretű terrorista szervezetnek” (specially designated global terrorist, SDGT) minősítő határozatokon alapult, a megtámadott aktusok egyáltalán nem tartalmaznak annak megállapítását lehetővé tévő tényezőt, hogy a Tanács ténylegesen vizsgálta, hogy az FTO-nak minősítést és az SDGT-nek minősítést a védelemhez és a hatékony bírói jogvédelemhez való jogot tiszteletben tartva fogadták el. Ezenfelül rámutatott arra, hogy a felperes neve vitatott listákra való eredeti felvételének alapjául szolgáló határozatok elfogadása, valamint a megtámadott jogi aktusok elfogadása között, továbbá a felperes nevének a vitatott listákra való eredeti felvétele és e jogi aktusok elfogadása között több mint tízéves időtartam telt el. Az ilyen időtartam olyan tényező, amely önmagában igazolja annak

60] A terrorizmus leküzdésére vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról szóló, 2001. december 27-i 2001/931/KKBP közös álláspont (HL 2001. L 344., 93. o.; magyar nyelvű különkiadás 18. fejezet, 1. kötet, 217. o.).

megállapítását, hogy az Egyesült Királyság belügyminiszterének rendeletében foglalt értékelések, valamint az FTO-nak minősítés és az SDGT-nek minősítés már nem elegendőek annak értékeléséhez, hogy a felperes terrorcselekményekben való részvételének veszélye e jogi aktusok elfogadásának napján fennállt-e.

Jóllehet semmi sem akadályozta meg a Tanácsot, hogy a 2001/931 közös álláspont 1. cikkének (4) bekezdése értelmében vett illetékes hatóság határozataiból nem következő információkra támaszkodjon annak érdekében, hogy bizonyos eseteket a felperesnek tudjon be, és azokat terrorcselekményeknek minősítse a neve vitatott listákon való fenntartásának igazolása céljából, a Törvényszék a két 2014-es végrehajtási rendelettel kapcsolatban megállapította, hogy az indokolásban foglalt információk szűkössége nem tette lehetővé a Törvényszék számára, hogy gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét a felperes által vitatott esetekkel kapcsolatban. A Törvényszék következtetése szerint e jogi aktusok indokolásában a Tanács nem indokolta kellően a 2001/931 közös álláspont 1. cikkének (4) bekezdése értelmében vett, illetékes hatóságok egy vagy több határozatának fennállásával kapcsolatos értékelését, valamint a felperes neve vitatott listákon való fenntartásának különös és konkrét okait sem jelölte meg kellőképpen. A későbbi jogi aktusok tekintetében a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a Tanács nem szorítkozhat – ahogy azt ebben az ügyben tette – valamely illetékes hatóság határozata indokolásának megisméltésére, anélkül hogy maga vizsgálná a megalapozottságot. E jogi aktusok indokolása kétségtelenül tartalmaz egy olyan nyilatkozatot, amely szerint a Tanács megvizsgálta, hogy voltak-e a birtokában olyan bizonyítékok, amelyek a PKK nevének a vitatott listákról való levétele mellett szóltak, és nem talált ilyet. Bár az ilyen általános megfogalmazás a pénzeszközöket befagyasztó intézkedésekkel érintett személyek, csoportok vagy szervezetek által előterjesztett bármely észrevétel hiányában esetlegesen elegendő lehet, nem ez a helyzet akkor – mint ahogy az ebben az ügyben történt –, amikor a felperes olyan tényezőket terjeszt elő, amelyek szerinte igazolják a nevének a vitatott listákról való levételét, függetlenül attól a kérdéstől, hogy az említett tényezők megalapozottak-e. Meg kellett tehát állapítani, hogy ezen aktusok indokolása is elégtelen.

VII. Gazdasági, társadalmi és területi kohézió

A 2018. február 1-jei **Franciaország kontra Bizottság** ítélet (T-518/15, [EU:T:2018:54](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszék az (EU) 2015/1119 végrehajtási határozat⁶¹ részleges megsemmisítése iránti kereset tárgyában járt el, amely határozat kizárt az uniós finanszírozásból az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) terhére a Francia Köztársaság által a 2011–2013. évek tekintetében kifizetett egyes kiadásokat. E kiadások a „természeti hátrányok után járó kompenzációs támogatásoknak” (ICHN) és agrár-környezetvédelmi támogatásnak (PHAE) feleltek meg. A Francia Köztársaság azt állította, hogy a Bizottság megsértette az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap (EMOGA) Garanciarészlegének végső elszámolása keretében alkalmazandó iránymutatásokat meghatározó két dokumentumban, azaz a VI/5330/97⁶² és az AGRI/60637/2006⁶³ dokumentumban rögzített szabályokat,

61] Az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) terhére a tagállamok által kifizetett egyes kiadásoknak az európai uniós finanszírozásból való kizárásáról szóló, 2015. június 22-i (EU) 2015/1119 végrehajtási határozat (HL 2015. L 182., 39. o.).

62] „Az EMOGA Garanciarészlege számláinak végső elszámolására vonatkozó határozat előkészítése során a pénzügyi következmények kiszámítására vonatkozó iránymutatás” című, 1997. december 23-i VI/5330/97. sz. bizottsági dokumentum.

63] A Bizottság közleménye – Az EMOGA Garanciarészlege végső elszámolása keretében az ellenőrzési rendszerek visszatérő hiányosságainak Bizottság általi kezeléséről.

amikor 10%-kal megnövelt átalánykorrekciót alkalmazott azon okból, hogy a francia hatóságoknak az állatok megszámlálása területén felrótt hiányosság visszatérő jellegű volt, mivel az egy olyan kulcsfontosságú ellenőrzésre vonatkozott, amelyet már kiigazítottak az előző két vizsgálat során, és azt nem javították ki.

A Törvényszék szerint a VI/5330/97 dokumentum megfogalmazásából az következik, hogy annak a javításnak, amelynek elmulasztása súlyosító körülménynek minősülhet, a szükséges javítások közlését követően kell megtörténnie, konkrétan, amint azt az AGRI/60637/2006 dokumentum előírja, a végső elszámolás keretében elfogadott, pénzügyi korrekciókról szóló határozatot követően. Egyébiránt a Bizottsághoz hasonlóan azt állítani, hogy a visszatérőként oly módon felrótt szabálytalanságok, hogy nem vizsgálták meg, hogy a tagállamnak volt-e lehetősége annak orvoslására az első alkalmat követően, végső soron a visszatérő jelleg olyan értelmezéséhez vezet, amely kizárólag a vitatott szabálytalanságok pusztán ismétlődésén alapul, függetlenül attól, hogy az AGRI/60637/2006 dokumentumban előírtaknak megfelelően sor került-e határozat elfogadására. Következésképpen a megtámadott határozatot meg kellett semmisíteni abban a részében, amelyben az 10%-kal növelt átalánykorrekciót alkalmaz abból az indokból, hogy a francia hatóságoknak felrótt, az állatok megszámlálásával kapcsolatos hiányosság visszatérő jellegű volt, és e hatóságok nem javították azt ki.

A 2018. március 1-jei **Lengyelország kontra Bizottság** ítéletben (T-402/15, [EU:T:2018:107](#)) a Törvényszék az abból fakadó következményekről határozott, hogy a Bizottság túllépte az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA) valamely nagy projekthez nyújtott pénzügyi hozzájárulás tagállammal szembeni megtagadására az 1083/2006/EK rendelet⁶⁴ 41. cikkének (2) bekezdésében előírt három hónapos határidőt.

A Törvényszék mindenképp megállapította, hogy amint az az említett rendelkezés szövegéből és szerkezetéből kitűnik, a szóban forgó határidő kötelező jellegű, és azt ebben az ügyben a Bizottság túllépte. Ugyanakkor kifejtette, hogy mivel az 1083/2006 rendelet 41. cikke semmiféle utalást nem tartalmaz az abban foglalt három hónapos határidő Bizottság általi túllépésének következményei vonatkozásában, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően e rendelet célkitűzését és szerkezetét kell megvizsgálni az említett túllépés következményeinek meghatározásához. E tekintetben a Törvényszék először is emlékeztetett arra, hogy az 1083/2006 rendelet 41. cikkének (2) bekezdésében előírt határidő olyan határidő, amely arra kötelezi a Bizottságot, hogy egy hozzá valamely harmadik személy – ebben az ügyben egy tagállam – által benyújtott kérelemre válaszoljon. A határidőn túl elfogadott nemleges válasz csak akkor semmisíthető meg automatikusan, pusztán a határidő túllépésének ténye okán, ha a válasznak az említett határidőn belüli elmaradása a kérelem elfogadását, vagy a Bizottságnak az e kérelem elbírálására vonatkozó hatáskörének elvesztését vonja maga után. Mivel a megerősítés iránti kérelemre adott válasznak az e rendelet 41. cikke (2) bekezdésében előírt határidőn belüli elmaradása nem vonja maga után a megerősítés iránti kérelem elfogadását vagy a Bizottságnak az e kérelem elbírálására vonatkozó hatáskörének elvesztését, az 1083/2006 rendelet nem értelmezhető úgy, hogy az e rendelet 41. cikkének (2) bekezdésében előírt határidő bármely túllépése e pusztán tény okán automatikusan maga után vonná egy határidőn túl elfogadott elutasító határozat megsemmisítését.

Másodszor, annak vizsgálatakor, hogy a három hónapos határidő ebben az ügyben megállapított túllépésének a megtámadott határozat megsemmisítésével kellett volna-e járnia, a Törvényszék rámutatott arra, hogy a Lengyel Köztársaság nem bizonyította konkrétan, és nem is állította azt, hogy nem volt kizárható, hogy a közigazgatási eljárás más eredménnyel zárult volna, ha az az 1083/2006 rendelet 41. cikkének (2) bekezdésében előírt három hónapos határidőn belül zárult volna le. Következésképpen ebben az ügyben e túllépés nem eredményezhette a megtámadott határozat megsemmisítését. Ugyanakkor a Törvényszék megjegyezte, hogy mivel a Bizottság megsértette az 1083/2006 rendelet 41. cikkének (2) bekezdését azzal, hogy a három

64| Az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. július 11-i 1083/2006/EK tanácsi rendelet (HL 2006. L 210., 25. o.; helyesbítések: HL 2006. L 239., 248. o.; HL 2007. L 145., 38. o.; HL 2007. L 164., 36. o.; HL 2008. L 301., 40. o.).

hónapos határidőn túl határozott, az 1083/2006 rendelet 41. cikkének (2) bekezdésében a megerősítés iránti kérelemről való döntés tekintetében előírt határidő be nem tartásával okozott esetleges kár megtérítése kártérítési keresettel érvényesíthető a Törvényszék előtt, amennyiben fennáll valamennyi olyan feltétel, amelyektől az Unió szerződésen kívüli felelősségének megállapítása és az elszenvedett kár megtérítéséhez való jog érvényesítése függ az EUMSZ 340. cikk második bekezdése értelmében.

VIII. Egészségvédelem

A 2018. március 14-i **TestBioTech kontra Bizottság** ítélet (T-33/16, [EU:T:2018:135](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszék egy nem kormányzati szervezet által a Bizottság egészségügyért és élelmiszer-biztonságért felelős tagja azon levelének megsemmisítése iránt benyújtott kereset tárgyában járt el, amellyel az elutasította a géntechnológiával módosított szójababok forgalomba hozatalát engedélyező bizottsági végrehajtási határozatok belső felülvizsgálatára irányuló, az 1367/2006/EK rendelet 10. cikkén alapuló kérelmet. Az elutasítás azon az érven alapult, hogy az említett kérelem keretében felhozott kifogások nem tartoztak az 1367/2006 rendelet 10. cikkének hatálya alá, mivel a géntechnológiával módosított élelmiszerek és takarmányok egészségügyi értékeléséhez kapcsolódó aspektusok nem érintik a környezeti kockázatok értékelését.

A Törvényszék szerint a „környezetvédelmi jog” 1367/2006 rendelet szerinti fogalmát főszabály szerint igen tágan kell értelmezni. Ebből következik, hogy az 1367/2006 rendelet 10. cikke értelmében vett belső felülvizsgálat folytatására vonatkozó kötelezettség terjedelmét tehát olyan módon kell értelmezni, hogy a Bizottság egy belső felülvizsgálat iránti kérelmet kizárólag akkor köteles megvizsgálni, ha a felülvizsgálat kérelmezője arra hivatkozott, hogy az adott igazgatási aktus szemben áll az 1367/2006 rendelet értelmében vett környezetvédelmi joggal. Ami konkrétan a forgalombahozatali engedélynek az 1829/2003/EK rendelet 66 alapján történő felülvizsgálatát illeti, a Törvényszék megjegyezte, hogy az 1367/2006 rendelet értelmében vett környezetvédelmi jog magában foglal minden olyan, a géntechnológiával módosított szervezetek szabályozására irányuló uniós jogi rendelkezést, amelynek célja az emberi vagy állati egészséget érintő olyan kockázat kezelése, amely ezen, géntechnológiával módosított szervezetekből vagy az említett szervezetekre a természetes környezetben történő termesztésük vagy tenyésztésük során hatások kiváltására alkalmas környezeti tényezőkből ered. E megállapítás különbség nélkül vonatkozik azokra az esetekre, amikor a géntechnológiával módosított szervezeteket nem az Unión belül termesztették. Következésképpen a Bizottság tévesen állapította meg a megtámadott határozatban, hogy a felperes által felhozott kifogások nem vizsgálhatók az 1367/2006 rendelet 10. cikkének keretében.

65] A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló Aarhusi Egyezmény rendelkezéseinek a közösségi intézményekre és szervekre való alkalmazásáról szóló, 2006. szeptember 6-i 1367/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 264., 13. o.).

66] A géntechnológiával módosított élelmiszerekről és takarmányokról szóló, 2003. szeptember 22-i 1829/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2003. L 268., 1. o.).

A 2018. május 17-i **Bayer CropScience és társai kontra Bizottság** ítélet (T-429/13 és T-451/13, fellebbezett⁶⁷, [EU:T:2018:280](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek a 485/2013/EU végrehajtási rendelet⁶⁸ jogszerűségéről kellett állást foglalnia annyiban, amennyiben e rendelet módosította több hatóanyag jóváhagyási feltételeit, miután újból értékelte e hatóanyagok beporzást végző rovarokra jelentett kockázatait.

Hangsúlyozva, hogy az 1107/2009/EK rendelet⁶⁹ releváns rendelkezéseinek megfogalmazásából és rendszeréből az tűnik ki, hogy főszabály szerint a jóváhagyás kérelmezője köteles annak bizonyítására, hogy teljesülnek az e rendelet 4. cikkében foglalt jóváhagyási feltételek, a Törvényszék először is rámutatott arra, hogy a jóváhagyás időtartamának vége előtt végzett felülvizsgálat során azonban a Bizottságnak kell bizonyítania azt, hogy a jóváhagyás feltételei már nem állnak fenn. A Törvényszék szerint ahhoz, hogy a Bizottság az 1107/2009 rendelet 21. cikkének (1) bekezdése értelmében valamely hatóanyag jóváhagyásának felülvizsgálatát elvégezhesse, elegendő, ha vannak olyan új vizsgálatok, amelyeknek az eredményei az előző értékelés során rendelkezésre álló ismeretekhez képest aggodalmat keltenek azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy még mindig teljesülnek-e az említett rendelet 4. cikkének jóváhagyási feltételei. Ebben az összefüggésben azt is figyelembe kell venni, hogy a szabályozási környezet változott az érintett anyagok eredeti jóváhagyása óta, különösen az 1107/2009 rendelet, illetve a kapcsolódó végrehajtási rendeletek elfogadása révén, amelyek ezentúl azt írják elő, hogy különös figyelmet kell fordítani a hatóanyagok, különösen a peszticidek méhekre jelentett kockázataira.

A Törvényszék egyébiránt úgy ítélte meg, hogy az, hogy tudományos bizonyosság hiányában olyan megelőző intézkedéseket fogadnak el, amelyek a bizonyosság elérését követően túlzottan óvatosnak bizonyulnak, önmagában nem tekinthető az elővigyázatosság elve megsértésének, hanem ellenkezőleg, ezen elv részét képezi. Ezért a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hiba elkövetése nélkül állapíthatta meg, hogy a kockázatértékelés esedékességének a későbbi tudományos ismeretek figyelembevétele érdekében történő, további időszakokra történő elhalasztása semmilyen módon nem volt összeegyeztethető a környezet magas szintű védelmének fenntartására irányuló céllal, és az elővigyázatosság elve alapján a Bizottság feladata volt, hogy további várakozás nélkül védelmi intézkedéseket hozzon. A Törvényszék végül megjegyezte, hogy az elővigyázatosság elvéről szóló közlemény⁷⁰ 6.3.4 pontja előírja a cselekvés, illetve a cselekvés elmaradása előnyeinek és terheinek vizsgálatát. E követelmény akkor teljesül, ha az érintett hatóság – ebben az ügyben a Bizottság – ténylegesen tudomást szerzett azokról a pozitív és negatív, gazdasági és egyéb hatásokról, amelyeket a tervezett intézkedés, valamint az intézkedés elmaradása kiválthat, és azokat a döntéshozatala során figyelembe vette.

A Törvényszék szerint a Bizottság megalapozottan tekinthette úgy, hogy az érintett hatóanyagoknak az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) következtetéseiben megjelölt veszélyességi hányadosainak értékére figyelemmel nem lehetett kizárni a kolóniákat érintő kockázatot, így tehát az elővigyázatosság elve alapján védelmi intézkedéseket kellett hoznia, anélkül hogy megvárta volna, hogy teljes mértékben megállapítsa nyerjen, hogy az egyedi méheket érintő veszteségek milyen feltételek és milyen halandósági arány mellett veszélyeztethetik a kolóniák túlélését és fejlődését.

67] C-499/18. P. sz., **Bayer CropScience és Bayer kontra Bizottság** ügy.

68] Az 540/2011/EU végrehajtási rendeletnek a klotianidin, a tiametoxam és az imidakloprid hatóanyag jóváhagyási feltételei, valamint az e hatóanyagokat tartalmazó növényvédő szerrel kezelt vetőmagok használatának és értékesítésének tilalma tekintetében történő módosításáról szóló, 2013. május 24-i 485/2013/EU bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2013. L 139., 12. o.; helyesbítés: HL 2014. L 196., 45. o.).

69] A növényvédő szerek forgalomba hozataláról, valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. október 21-i 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 309., 1. o.).

70] Az elővigyázatosság elvének alkalmazásáról szóló, 2000. február 2-i COM(2000) 1 végleges bizottsági közlemény.

Ezek a kérdések álltak a 2018. május 17-i **BASF Agro és társai kontra Bizottság** ítélet (T-584/13, [EU:T:2018:279](#)) alapjául szolgáló ügy középpontjában is. A 781/2013/EU végrehajtási rendelet⁷¹ megsemmisítése iránti kereset tárgyában eljáró Törvényszék, mivel megítélése szerint a Bizottság egyetlen olyan bizonyítékot sem nyújtott be, amely alátámasztotta volna, hogy az elővigyázatosság elvének alkalmazása során ténylegesen sor került a hatásvizsgálat végzésére, megsemmisítette a megtámadott jogi aktust.

A Törvényszék szerint kétségtelenül igaz, hogy az 1107/2009 rendelet alkalmazása keretében a környezetvédelemnek elsőbbsége van a gazdasági megfontolásokkal szemben, ezért a környezet védelmével az egyes gazdasági szereplőket érő, akár jelentős mértékű, kedvezőtlen gazdasági következményeket is igazolni lehet. Mindazonáltal az ilyen elvre vonatkozó általános kijelentés nem tekinthető a mérlegelési jogkör jogalkotó általi előzetes gyakorlásának, amely a Bizottságot mentesíthetné valamely konkrét intézkedés előnyeire és terheire vonatkozó elemzés elvégzése alól.

A Törvényszék ezenfelül rámutatott arra, hogy az elővigyázatosság elvéről szóló közlemény 6.3.4 pontjában megfogalmazott, a hatásvizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettség végső soron nem több, mint az arányosság elvének sajátos kifejeződése. Az arányosság elvével nem egyeztethető össze az az állítás, hogy a Bizottság – egy olyan területen, amelyen széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik – anélkül jogosult intézkedéseket hozni, hogy azok előnyeit és hátrányait értékelnie kellene. Azzal a ténnyel ugyanis, hogy az adminisztráció számára mérlegelési jogkört biztosítanak, szükségszerűen és elengedhetetlenül együtt jár az e jogkör gyakorlására és ennek érdekében az összes releváns információ figyelembevételére vonatkozó kötelezettség. Ez még inkább így van az elővigyázatosság elvének alkalmazása során, amikor az adminisztráció a jogalanyok jogait korlátozó intézkedéseket nem valamely tudományos bizonyosság alapján, hanem bizonytalanság alapján hozza meg.

A 2018. szeptember 27-i **Mellifera kontra Bizottság** ítélet (T-12/17, fellebbezett,⁷² [EU:T:2018:616](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszék az (EU) 2016/1056 végrehajtási rendelet⁷³ belső felülvizsgálata iránti kérelmet elutasító bizottsági határozat megsemmisítése iránti keresetet bírált el, amely rendelettel a Bizottság az 1367/2006/EK rendelet 10. cikke alapján másodszor is meghosszabbította a glifozát hatóanyag jóváhagyásának érvényességét. A Bizottság mint elfogadhatatlant elutasította a belső felülvizsgálat iránti e kérelmet annak okán, hogy az említett kérelemben meghatározott jogi aktus nem minősül az 1367/2006 rendelet 2. cikke (1) bekezdésének g) pontja értelmében vett igazgatási aktusnak, vagyis egyedi hatályú intézkedésnek.

Tekintettel arra, hogy ebben az ügyben az eljárás írásbeli szakaszának végét követően elfogadott 2017. december 12-i (EU) 2017/2324 végrehajtási rendeletével⁷⁴ a Bizottság öt éves időtartamra meghosszabbította a glifozát jóváhagyásának érvényességét, a Törvényszék legelőször a felperes eljáráshoz fűződő érdekét vizsgálta. A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy a felperes megőrzi az Unió valamely intézménye által hozott jogi aktus megsemmisítéséhez fűződő érdekét azért, hogy azon jogsértés, amely e jogi aktust állítólag érinti, a jövőben ne ismétlődhessen meg. Ebben az ügyben ez az eset állt fenn, mivel a felperes által hivatkozott

71| Az 540/2011/EU végrehajtási rendeletnek a fipronil hatóanyag jóváhagyási feltételei, valamint az e hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerrel kezelt vetőmagok használatának és értékesítésének tilalma tekintetében történő módosításáról szóló, 2013. augusztus 14-i 781/2013/EU bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2013. L 219., 22. o.).

72| C-784/18. P. sz., **Mellifera kontra Bizottság** ügy.

73| Az 540/2011/EU végrehajtási rendeletnek a glifozát hatóanyag jóváhagyása érvényességének meghosszabbítása tekintetében történő módosításáról szóló, 2016. június 29-i (EU) 2016/1056 bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2016. L 173., 52. o.).

74| A glifozát hatóanyagok a növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti jóváhagyása meghosszabbításáról, továbbá az 540/2011/EU bizottsági végrehajtási rendelet mellékletének módosításáról szóló, 2017. december 12-i (EU) 2017/2324 bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2017. L 333., 10. o.).

jogellenesség az 1367/2006 rendelet 10. cikkének az említett rendelet 2. cikke (1) bekezdésének g) pontjával összefüggésben értelmezett (1) bekezdésének értelmezéséből fakadt, amelyet a Bizottság a környezetvédelmi jog alapján elfogadott igazgatási aktus belső felülvizsgálata iránti újabb kérelem esetén megismételhet.

Az ügy érdemét illetően a Törvényszék rámutatott arra, hogy az 1107/2009 rendelet 17. cikkének első bekezdése alapján elfogadott végrehajtási rendelet a szóban forgó hatóanyag jóváhagyásának érvényességét egy bizonyos időre hosszabbítja meg. Ez az intézkedés tehát ugyanazzal a következménnyel jár, mint a hatóanyagnak az említett rendelet 13. cikkének (2) bekezdése alapján történő első jóváhagyásáról szóló végrehajtási rendelet, vagy a jóváhagyásnak az e rendelet 20. cikke alapján történő meghosszabbításáról szóló rendelet. A Törvényszék szerint az 1107/2009 rendelet 28. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, hogy egy növényvédő szer főszabály szerint csak akkor hozható forgalomba vagy használható fel, ha az érintett tagállam az említett rendeletnek megfelelően engedélyezte. Ezenkívül e rendelet 29. cikke (1) bekezdésének a) pontjából kitűnik, hogy egy növényvédő szer csak akkor engedélyezhető, ha a hatóanyagát jóváhagyták. Következésképpen valamely hatóanyagnak az 1107/2009 rendelet alapján történő jóváhagyása nem csupán az e jóváhagyást kérelmező személlyel szemben fejt ki joghatásokat, hanem mindazon gazdasági szereplőkkel szemben is, amelyek tevékenységéhez e jóváhagyás szükséges, így különösen az e hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerek gyártóival és minden, hatáskörrel rendelkező hatósággal, többek között a tagállami hatóságokkal szemben, amelyek feladata e termékek engedélyezése. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a 2016/1056 végrehajtási rendelet általános hatályú, hiszen objektíven meghatározott helyzetekre vonatkozik, és a személyek általánosan és elvontan körülírt kategóriájával szemben vált ki joghatásokat.

A Törvényszék kifejtette, hogy jóllehet az Aarhusi Egyezmény⁷⁵ 9. cikkének (3) bekezdése nem pontosítja, hogy a közigazgatási eljárások megindításának ezen Egyezményben előírt lehetősége csak olyan esetekre vonatkozna, amelyekben a szóban forgó jogi aktus egyedi hatályú, e rendelkezés nem alkalmazandó közvetlenül az uniós jogrendben, és nem is lehet rá hivatkozni az uniós jogi aktusok jogszerűségének kritériumaként. Mivel az 1367/2006 rendelet 10. cikkének (1) bekezdése értelmében csakis az „igazgatási aktus[ok]”, amelyeket ugyanezen rendelet 2. cikke (1) bekezdésének g) pontja „egyedi hatály[ú] intézkedés[ként]” határoz meg, képezhetik a belső felülvizsgálat iránti kérelem tárgyát, e rendelkezéseket nem lehet akként értelmezni, hogy az e rendelkezésekben meghatározott igazgatási aktusok magukban foglalják az általános hatályú jogi aktusokat is, mivel ez az értelmezés contra legem lenne.

A 2018. december 13-i **Ville de Paris, Ville de Bruxelles és Ayuntamiento de Madrid kontra Bizottság** ítéletben (T-339/16, T-352/16 és T-391/16, [EU:T:2018:927](#)) a Törvényszék a Párizs, Brüsszel és Madrid városa által az (EU) 2016/646 rendelet⁷⁶ megsemmisítése iránt benyújtott kereseteket, valamint az ugyanezen rendelet elfogadásából fakadóan Párizs városát ért kár megtérítése iránti kérelmet bírált el. A megsemmisítés iránti keresetek keretében a felperesek arra hivatkoztak, hogy a Bizottság nem fogadhatott el a nitrogén-oxid valós vezetési körülmények közötti kibocsátására vonatkozó, nem túllépendő olyan értékeket (NTE-értékeket), amelyek magasabbak e kibocsátásoknak a 715/2007/EK rendelet⁷⁷ I. mellékletében szereplő Euro 6 szabvány tekintetében meghatározott korlátozásainál.

75] A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, 1998. június 25-én Aarhusban aláírt egyezmény (kihirdette: 2001. évi LXXXI. törvény).

76] A 692/2008/EK rendeletnek a könnyű személy- és haszongépjárművek kibocsátásai (Euro 6) tekintetében történő módosításáról szóló, 2016. április 20-i (EU) 2016/646 bizottsági rendelet (HL 2016. L 109., 1. o.).

77] A könnyű személygépjárművek és haszongépjárművek (Euro 5 és Euro 6) kibocsátás tekintetében történő típusjóváhagyásáról és a járműjavítási és -karbantartási információk elérhetőségéről szóló, 2007. június 20-i 715/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2007. L 171., 1. o.).

Jóllehet a Bizottság vitatta a keresetek elfogadhatóságát többek között arra hivatkozva, hogy a megtámadott rendelet egyáltalán nem érintette a felperesek azon hatáskörét, hogy a légszennyezés csökkentése érdekében szabályozzák a járműforgalmat, és e rendelet tehát semmilyen hatást nem gyakorolt a jogi helyzetükre, a Törvényszék nem osztotta ezt az álláspontot. A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy amennyiben a megtámadott aktus közvetlen hatást gyakorol a felperes jogi helyzetére, és semmilyen mérlegelési jogkört nem enged a végrehajtásával megbízott címzettjei számára, e jogi aktus az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében közvetlenül érinti a felperest, majd rámutatott arra, hogy ez a helyzet akkor, amikor a szóban forgó jogi aktus egy államinál alacsonyabb szintű jogalany szabályozási hatásköreit érinti. A Törvényszék szerint a megtámadott rendelet elfogadásának háttérét adó 2007/46/EK irányelv⁷⁸ szó szerinti, teleologikus és rendszertani értelmezése ugyanabba az irányba, vagyis arra mutat, hogy ez az irányelv ténylegesen akadályozza a tagállami hatóságokat abban, hogy megtiltsák, korlátozzák vagy akadályozzák a járművek közúti közlekedését a felépítésükkel vagy működésükkel kapcsolatos, az ezen irányelv hatálya alá tartozó jellemzőkkel összefüggő indokok miatt, amennyiben e járművek eleget tesznek az irányelv követelményeinek. Ebből következik, hogy a felperesek a megtámadott rendelet elfogadása miatt nem korlátozhatták azon járművek közlekedését, amelyek nem tartották tiszteletben a nitrogén-oxid kibocsátásának az Euro 6 szabvány keretében meghatározott korlátozásait, azonban megfeleltek a nitrogén-oxid kibocsátásának az említett rendeletben meghatározott NTE-értékeinek, amely utóbbiak magasabbak az előbbieknél. A Törvényszék ezenfelül megállapította, hogy a felperesek hatáskörének korlátozása nem volt hipotetikus jellegű, valamint hogy a felperesek a nemzeti jog értelmében a környezet és az egészség védelmével kapcsolatos hatáskörökkel rendelkeztek, különösen a légszennyezéssel szembeni küzdelem terén, beleértve a gépjárműforgalom e célból történő korlátozására irányuló hatáskört is, továbbá hogy ténylegesen ilyen fellépéseket hajtottak végre, és a légszennyezés problémájával néztek szembe.

Érdemben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy mivel a nitrogén-oxid kibocsátásának a 715/2007 rendelet I. mellékletében szereplő Euro 6 szabvány keretében meghatározott korlátozásainak módosítása e rendelet egy alapvető eleme módosításának minősült, a Bizottság a végrehajtási hatásköreinek keretében nem volt jogosult ilyen módosítást eszközölni. A megsemmisítés terjedelmét illetően a Törvényszék megjegyezte, hogy a megtámadott rendeletnek a nitrogén-oxid kibocsátása korlátozásaira vonatkozó rendelkezései különválaszthatóak e rendelet többi rendelkezésétől. Ebből következik, hogy kizárólag a megtámadott rendelet II. mellékletének 2. pontját kellett megsemmisíteni annyiban, amennyiben az a nitrogén-oxidok tömegére meghatározza a CFpollutant végső megfelelési tényezőjének értékét és a CFpollutant átmeneti megfelelési tényezőjének értékét. A Törvényszék mindazonáltal hangsúlyozta, hogy a megsemmisítést kimondó ítéletben foglaltak teljesítése és ezen ítélet maradéktalan végrehajtása érdekében a megsemmisített rendelkezést kibocsátó intézménynek az e rendelkezést tartalmazó, az ezen intézmény által kibocsátott későbbi jogi aktusokból e rendelkezést el kell távolítania, és a jövőbeli jogi aktusaiba azt nem veheti fel, figyelembe véve nemcsak ezen ítélet rendelkező részét, hanem az ítélet alapjául szolgáló és azt szükségképpen alátámasztó indokokat is. A Törvényszék emellett úgy határozott, hogy a jövőre nézve fenntartja a megsemmisített rendelkezés joghatásait egy olyan észszerű, az ítélet jogerőre emelkedésétől számított legfeljebb tizenkét hónapos időszakon át, amely lehetővé teszi a tárgyra vonatkozó szabályozás módosítását, ezzel elkerülve az alkalmazandó szabályozásnak eleget tévő gépjárműipar jogszerű gazdasági érdekeinek, valamint adott esetben azon fogyasztók érdekeinek a megsemmisítésből fakadó sérelmét, akik az e szabályozásnak, illetve az Unió környezetvédelmi és egészségvédelmi szakpolitikáinak megfelelő járműveket vásároltak.

78] A gépjárművek és pótkocsijaik, valamint az ilyen járművek rendszereinek, alkatrészeinek és önálló műszaki egységeinek jóváhagyásáról szóló, 2007. szeptember 5-i 2007/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (keretirányelv) (HL 2007. L 263., 1. o.).

Végül a kártérítési kérelem kapcsán a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy pusztán a „jó hírnevet és legitimitást” ért kár, amely tekintetében Párizs városa egy euró jelképes összegű kártérítést kér, egyáltalán nincs alátámasztva. Mindenesetre e kár kifejezetten olyan jellegű, amelynek az esetében elégséges a megtámadott rendelet felperes által vitatott rendelkezésének megsemmisítésében kimerülő jelképes megtérítés.

IX. Dömping

A 2018. május 3-i *Distillerie Bonollo és társai kontra Tanács* ítélet (T-431/12, [EU:T:2018:251](#), fellebbezett⁷⁹) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek egy, a Kínából származó borkősav behozatalára vonatkozó végleges dömpingellenes vámról szóló jogvita keretében a 626/2012/EU⁸⁰ végrehajtási rendelet megsemmisítése iránti keresetet kellett elbírálnia. A megtámadott rendelettel a Tanács megtagadta a piacgazdasági feltételek alapján működő vállalkozás jogállását (a továbbiakban: MET) két kínai borkősav-exportáló gyártótól, és a rendes értéknek az analóg ország, ebben az esetben Argentína együttműködő gyártója által közölt információk alapján való képzését követően az e két exportáló gyártó által gyártott termékekre vonatkozó dömpingellenes vámot megemelte. Ez az ügy lehetővé tette, hogy a Törvényszék első alkalommal vizsgálja az uniós gyártók által valamely dömpingellenes vámot kivető rendelettel szemben az e gyártók által benyújtott részleges időközi felülvizsgálat iránti kérelmet követően indított kereset elfogadhatóságát.

Ezzel kapcsolatban a Törvényszék megállapította először is, hogy azon kérdést illetően, hogy a felpereseket a megtámadott jogi aktus közvetlenül érintette-e, az ítélezési gyakorlatban gyakran elfogadhatónak tekintették a magánszemélyek azon uniós jogi aktusokkal szemben benyújtott megsemmisítés iránti kereseteit, amelyeknek az adott felperesre gyakorolt hatásai nem jogi, hanem csupán ténybeli jellegűek, például mivel a más gazdasági szereplőkkel szemben versenyben lévő gazdasági szereplői minőségükben közvetlenül érintve vannak. Így mivel a felperesek kezdeményezésére került sor a részleges időközi felülvizsgálati eljárásra, és mivel az ezen eljárás következtében elfogadott intézkedések célja azon dömping ellensúlyozása volt, amely az általuk mint az azonos piacon működő versenytárs gyártók által elszenvedett kárt okozta, a megtámadott rendelet őket közvetlenül érinti. Azon kérdést illetően, hogy a felpereseket a megtámadott jogi aktus személyükben is érinti-e, a Törvényszék megjegyezte, hogy minél közvetlenebbek a felperes és a szóban forgó versenytárs közötti versenytársi kapcsolatok, vagy azért, mert kisszámú gazdasági szereplő tevékenykedik a piacon, vagy mert a szóban forgó vállalkozás a felperes fő versenytársa, és minél jelentősebbek az utóbbit érintő negatív következmények, annál inkább azt kell megállapítani, hogy a megtámadott jogi aktus őt személyében érinti. Ebben az ügyben a felperesek tevékenyen közreműködtek a közigazgatási eljárásban, és jelentősen hozzájárultak annak lefolytatásához és eredményéhez. Mivel a felperesek piaci helyzete egyébiránt lényegesen érintett, a Törvényszék megállapította, hogy a két kínai exportáló gyártó versenytársaiként különös jellemzőkkel rendelkeznek, és olyan ténybeli helyzetben vannak, amely őket a megtámadott rendelet címzettjeihez hasonlóan meghatározza és egyéníti.

79| C-461/18. P. sz., *Changmao Biochemical Engineering kontra Distillerie Bonollo és társai kontra Tanács* ügy.

80| A Kínai Népköztársaságból származó borkősav behozatalára vonatkozó végleges dömpingellenes vám kivetéséről szóló 349/2012/EU végrehajtási rendelet módosításáról szóló, 2012. június 26-i 626/2012/EU tanácsi végrehajtási rendelet (HL 2012. L 182., 1. o.).

Az ügy érdemét illetően, míg a felperesek a módszertan megváltozásának az 1225/2009/EK rendelet⁸¹ 11. cikkében foglalt tilalmára hivatkoztak, a Törvényszék hangsúlyozta azt a tényt, hogy bár logikus, hogy amikor több exportáló gyártó részesül a MET-ben, a rendes érték mindegyikük esetében eltérő, mivel azt a külön-külön vett adataik alapján számítják ki, nem indokolt, hogy a rendes érték eltérő legyen olyan több exportáló gyártó esetében, akiktől a MET-et megtagadták. Ebben a helyzetben ugyanis a rendes érték számításai egy analóg ország adatain alapulnak, tehát függetlenek a külön-külön vett adataiktól. Következésképpen a megtámadott rendeletet meg kell semmisíteni.

A Törvényszék a 2018. október 18-i **ArcelorMittal Tubular Products Ostrava és társai kontra Bizottság** ítélet (T-364/16, [EU:T:2018:696](#)) alapjául szolgáló ügyben az elfogadhatóság kérdését is vizsgálta. Ezen ítélet a Hubei Xinyegang Steel kontra Tanács ítélet⁸² következménye, amely ítéletben a Törvényszék megsemmisítette a 926/2009/EK rendeletet⁸³ abban a részében, amelyben az dömpingellenes vámot vetett ki a Hubei Xinyegang Steel Co. Ltd által gyártott termékek behozatalára, és elrendelte az ezen behozatalra kivetett ideiglenes vám beszedését. Ezen ítéletet a Bíróság fellebbezés nyomán helybenhagyta.⁸⁴

A fellebbezés tárgyában hozott ítélet kihirdetése előtt a Bizottság elfogadta a felülvizsgálatról és dömpingellenes vám újabb időszakra történő kivetéséről szóló (EU) 2015/2272 végrehajtási rendeletet.⁸⁵ A Bizottság, miután ezt követően értesítették arról, hogy továbbra is dömpingellenes vámot vetnek ki a Hubei Xinyegang Steel behozatalaira, a megtámadott határozatban mellőzte az e behozatalokra kivetett vámok beszedését. A Bizottság konkrétan eltávolította a Hubei Xinyegang Steelt az Európai Unió integrált vámtarifája (TARIC) A 950 kiegészítő kódja alá besorolt vállalkozások listájáról, és azt a C 129 TARIC kiegészítő kód alá sorolta a 2015/2272 végrehajtási rendelet 1. cikkének (1) bekezdésében említett valamennyi Kombinált Nomenklatúra-kód tekintetében. Az említett TARIC-kód lábjegyzetében a Bíróság ítéletére hivatkoztak.

A kereset elfogadhatóságát illetően a Törvényszék megállapította először is, hogy a tagállamoknak főszabály szerint alkalmazniuk kell a TARIC-kódokban és kiegészítő kódokban foglalt intézkedéseket a közös vámtarifa egységes végrehajtása érdekében. A Törvényszék ezt követően, miután hangsúlyozta, hogy a megtámadott határozattal a Bizottság létrehozott egy korábban nem létező C 129 TARIC kiegészítő kódot, pontosította, hogy az említett kód létrehozása legalább is lehetővé tette a nemzeti vámhatóságok arról történő tájékoztatását, hogy a Hubei Xinyegang Steel által gyártott érintett termék behozatalára nem kell dömpingellenes vámot kivetni a 2015/2272 végrehajtási rendelettel szemben, amely előírta annak beszedését. A Törvényszék egyébiránt rámutatott, hogy az előző két ítéletben nem vitatták a 2015/2272 végrehajtási rendelet jogszerűségét a Hubei Xinyegang Steelre vonatkozó részében, és a C 129 TARIC kiegészítő kód létrehozása kifejezetten az e rendelet által a Hubei Xinyegang Steel tekintetében előírt dömpingellenes vámok alkalmazásának mellőzésére irányul. Emlékeztetve arra, hogy az intézmények jogi aktusait főszabály szerint megilleti a jogszerűség vétele,

81| Az Európai Közösségben tagsággal nem rendelkező országokból érkező dömpingelt behozattal szembeni védelemről szóló, 2009. november 30-i 1225/2009/EK tanácsi rendelet (HL 2009. L 343., 51. o.; helyesbítések: HL 2010. L 7., 22. o.; HL 2016. L 44., 20. o.; helyébe lépett az Európai Unióban tagsággal nem rendelkező országokból érkező dömpingelt behozattal szembeni védelemről szóló, 2016. június 8-i (EU) 2016/1036 európai parlamenti és tanácsi rendelet [HL 2016. L 176., 21. o.]).

82| 2014. január 29-i **Hubei Xinyegang Steel kontra Tanács** ítélet (T-528/09, [EU:T:2014:35](#)).

83| A Kínai Népköztársaságból származó egyes varrat nélküli vas- vagy acélcsövek behozatalára vonatkozó végleges dömpingellenes vám kivetéséről és a kivetett ideiglenes vám végleges beszedéséről szóló, 2009. szeptember 24-i 926/2009/EK tanácsi rendelet (HL 2009. L 262., 19. o.).

84| 2016. április 7-i **ArcelorMittal Tubular Products Ostrava és társai kontra Hubei Xinyegang Steel** ítélet (C-186/14 P és C-193/14 P, [EU:C:2016:209](#)).

85| A Kínai Népköztársaságból származó egyes varrat nélküli vas- vagy acélcsövek behozatalára vonatkozó végleges dömpingellenes vámnak az 1225/2009/EK tanácsi rendelet 11. cikke (2) bekezdése szerinti hatályvesztési felülvizsgálatot követő kivetéséről szóló, 2015. december 7-i (EU) 2015/2272 bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2015. L 322., 21. o.).

a Törvényszék egyébiránt megjegyezte, hogy a megtámadott határozat úgy is minősíthető, mint az említett ítéletek végrehajtási intézkedése az EUMSZ 266. cikk értelmében véve. Mivel annak bírósági felülvizsgálatát, hogy az intézmények tiszteletben tartották-e az EUMSZ 266. cikkből eredő kötelezettséget, többek között az EUMSZ 263. cikkben előírt jogi eszközök igénybevétele biztosítja, meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat az utóbbi rendelkezés értelmében vett megtámadható aktusnak minősül. A Törvényszék megállapította továbbá a felperesek kereshetőségi jogát, figyelembe véve ezen ügy körülményeit, és többek között azt a tényt, hogy a felperesek az érintett dömpingellenes eljárásokban panaszt benyújtó szervezetekhez tartoztak, és tevékenyen közreműködtek az említett eljárásokban.

Az ügy érdemét tekintve a Törvényszék megállapította, hogy mivel a 2015/2272 végrehajtási rendelet jogszerűségét főszabály szerint vélelmezni kell, a Bizottságnak módosítania vagy rendeleti úton hatályon kívül kellett volna helyeznie azt. Az alaki párhuzamosság szabályának megfelelően ugyanis – amely egy általános jogelv – annak az előírt formának, amelyben valamely jogi aktust valamely harmadik fél tudomására hoznak, az említett aktus valamennyi utólagos módosítása tekintetében is meg kell maradnia. Ebben az ügyben a Törvényszék megállapította többek között, hogy az 1225/2009 rendelet 14. cikkének (1) bekezdése értelmében a dömpingellenes vámokat „rendelettel kell kivetni, beszédésükről az ilyen vámokat kivető rendelet által meghatározott formában, összegben és egyéb kritériumok szerint, a tagállamok gondoskodnak”. Ebből az következik, hogy azt, hogy egy társaság tekintetében kivetett, az uniós bíróság által meg nem semmisített és nem is érvénytelenített rendeletben rögzített dömpingellenes vámot nem kell beszédni, szokásosan szintén rendelet útján kell előírni. Így annak egy TARIC kiegészítő kód létrehozásával történő végleges előírásával, hogy nem kell beszédni a dömpingellenes vámot a Hubei Xinyegang Steel által gyártott termékek tekintetében, amely beszédés a 2015/2272 végrehajtási rendeletből következik, a Bizottság megsértette az alaki párhuzamosság szabályát. Egyébiránt az alaki párhuzamosság szabályának tiszteletben tartásából nemcsak az következik, hogy a Bizottság biztosi testületéhez kellett volna fordulni, hanem ki kellett volna kérni az 1225/2009 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése szerinti bizottság véleményét is. Hangsúlyozva végül a jogbiztonságnak a megtámadott határozatból eredő hiányát, és azt a tényt, hogy az alaki párhuzamosság szabályának tiszteletben tartása lehetővé tette volna, hogy a Bizottság indokolása e tekintetben közvetlenebb legyen, a Törvényszék azt állapította meg, hogy az alaki párhuzamosság szabályának a Bizottság általi megsértése olyan szabálytalanságnak minősül, amely a megtámadott határozat megsemmisítését vonja maga után.

X. A pénzügyi ágazat felügyelete

A 2018. április 24-i **Caisse régionale de crédit agricole mutuel Alpes Provence és társai kontra EKB** ítéletben (T-133/16–T-136/16, [EU:T:2018:219](#)) a Törvényszéknek azon határozatok jogszerűségéről kellett határoznia, amelyekkel az Európai Központi Bank (EKB) megtagadta a felperesek igazgatósági elnökei esetében a tényleges vezetői kinevezés jóváhagyását, többek között a 2013/36/EU irányelv⁸⁶ 13. cikkének (1) bekezdése értelmében. Az EKB szerint azok a megbízatások, amelyek alapján valaki tényleges vezetőnek minősülhet, az igazgatóság elnökének feladataitól eltérő, a vezérigazgatóéhoz hasonló ügyvezetői funkciók annak érdekében, hogy biztosítsák az ügyvezetői és nem ügyvezetői funkciók gyakorlása közötti elhatárolást. Ezen értelmezést vitatták a felperesek, akik úgy érveltek, hogy a tényleges vezető fogalma nem korlátozódik a vezető testület ügyvezetői jogkörrel rendelkező tagjaira.

⁸⁶ | A hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, a 2002/87/EK irányelv módosításáról, a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. június 26-i 2013/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 176., 338. o.; helyesbítések: HL 2013. L 208., 73. o.; HL 2017. L 20., 1. o.).

E tekintetben a Törvényszék megállapította először is, hogy az 1024/2013/EU rendelet⁸⁷ 4. cikkének (3) bekezdése alapján az EKB-nak nemcsak a 2013/36 irányelv 13. cikkének (1) bekezdését kellett alkalmaznia, hanem az átültető nemzeti jogi rendelkezést is. Ez szükségképpen magában foglalja, hogy a Törvényszék a megtámadott határozatok jogszerűségét mind a 2013/36 irányelv 13. cikkének (1) bekezdésére, mind pedig a nemzeti jogra, ebben az esetben a francia jogra tekintettel vizsgálja. Ezen értékelés keretében a Törvényszék úgy vélte, hogy a 2013/36 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének szó szerinti, történeti, teleologikus és rendszertani értelmezéséből az következik, hogy a tényleges vezető fogalma a vezető testület azon tagjaira vonatkozik, akik egyben a hitelintézet felső vezetéséhez is tartoznak. A Törvényszék különösen azt hangsúlyozza, hogy a 2013/36 irányelv rendszerében a hitelintézetek megfelelő irányítására vonatkozó célkitűzés a felső vezetés hatékony felügyeletére való törekvésben nyilvánul meg, amely felügyeletet a vezető testület nem ügyvezetői funkciókat gyakorló tagjai látnak el, és amely magában foglalja a vezető testületen belül a hatáskörök egyensúlyát. E felügyelet hatékonysága kerülhetne veszélybe abban az esetben, ha a felügyeleti funkcióért felelős vezető testület elnöke, bár formálisan nem tölti be a vezérigazgatói funkciót, azzal lenne megbízva, hogy közös hatáskörben ténylegesen irányítsa a hitelintézet tevékenységét.

Egyébiránt, mivel a vita tárgyát egy nemzeti jogi rendelkezés értelmezése képezte, a nemzeti törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések hatályát a nemzeti bíróságok által történő értelmezésük figyelembevételével kell megállapítani. Ezen összefüggésben a Törvényszék megállapította, hogy a 2016. június 30-i ítéletében a francia Conseil d'État (államtanács) úgy ítélte meg, hogy a hitelintézet igazgatóságának elnöke csak abban az esetben nevezhető ki az említett intézmény „tényleges vezetőjének”, ha számára kifejezetten engedélyezték a felső vezetésének ellátását. Ebből következik a Törvényszék szerint, hogy az EKB nem alkalmazta tévesen a jogot, tekintettel arra, hogy a hitelintézet „tényleges vezetőjének” fogalmát úgy kell érteni, mint amely az ügyvezetői jogkörrel rendelkező vezetőket, vagyis a vezérigazgatót, a vezérigazgató-helyettest, az igazgatósági tagot és az egyedüli vezérigazgatót jelöli.

XI. Az uniós intézmények közbeszerzési szerződései

A 2018. november 8-i „**Pro NGO!**” **kontra Bizottság** ítélet (T-454/17, [EU:T:2018:755](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek első alkalommal kellett határozatot hoznia a 966/2012/EU, Euratom rendelet⁸⁸ (EU, Euratom) 2015/1929 rendelet⁸⁹ szerinti változatában bevezetett 108. cikke (11) bekezdésének a hatályáról. E rendelkezés előírja, hogy az uniós bíróság korlátlan hatáskörrel rendelkezik azon határozatok felülvizsgálatát illetően, amelyekkel az ajánlatkérő szerv kizár egy gazdasági szereplőt vagy pénzügyi szankciókat szab ki, így tehát csökkentheti vagy növelheti a kizárás időtartamát vagy törölheti, csökkentheti vagy növelheti a kiszabott pénzügyi szankciókat. Az ügy tárgyát az a határozat képezte, amellyel a Bizottság súlyos szakmai hiba miatt hat hónapra kizárta a felperest a közbeszerzési eljárásokból, valamint az Unió általános költségvetéséből

87| Az Európai Központi Banknak a hitelintézetek prudenciális felügyeletére vonatkozó politikákkal kapcsolatos külön feladatokkal történő megbízásáról szóló, 2013. október 15-i 1024/2013/EU tanácsi rendelet (HL 2013. L 287., 63. o.).

88| Az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról és az 1605/2002/EK, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2012. október 25-i 966/2012/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 298., 1. o.).

89| A 966/2012 rendelet módosításáról szóló, 2015. október 28-i (EU, Euratom) 2015/1929 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015. L 286., 1. o.).

finanszírozott támogatások nyújtásából. Az ügy középpontjában az a kérdés állt, hogy a Törvényszéknek korlátlan felülvizsgálati jogkört kellett-e gyakorolnia, míg a felperes csak a válasz szakaszában hivatkozott a Bizottság által kiszabott szankció aránytalanság jellegére.

E tekintetben a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása nem egyezik meg a hivatalból való felülvizsgálattal, és hogy az uniós bíróságok előtti eljárás kontradiktórus. Az imperatív jogalapok kivételével, amelyeket – úgymint a megtámadott határozat indokolásának hiányát – a bíróságnak hivatalból kell megvizsgálnia, a felperesnek kell felhoznia a megtámadott határozattal szembeni jogalapokat, és neki kell bizonyítékokat előterjesztenie e jogalapok alátámasztása érdekében. A Törvényszék megállapította, hogy ebben az ügyben a felperes a keresetlevélben anélkül kérte a megtámadott határozat megsemmisítését, hogy vitatta volna a vele szemben kiszabott szankció jogszerűségét, illetve – még kevésbé – annak arányosságát. Az első ízben a válaszban felhozott, az arányosság elvének megsértésére vonatkozó kifogás tehát nem minősül a korábban közvetlenül vagy közvetetten a keresetben hivatkozott valamely jogalaphoz szorosan kapcsolódó kiegészítésnek. Ezenfelül, az arányosság elvének megsértésére alapított kifogás azokon a tényezőkön alapult, amelyeket a felperes keresetének benyújtása időpontjában ismert. Így, amennyiben az eljárási szabályzat 84. cikkének (1) bekezdéséből az következik, hogy az eljárás további részében semmilyen új jogalapot nem lehet felhozni, kivéve, ha az olyan jogi vagy ténybeli helyzetből származik, amely az eljárás során merült fel, a válasz szakaszában felhozott említett kifogás elfogadhatatlan.

XII. Az intézmények dokumentumaihoz való hozzáférés

1. A valamely gyógyszerre vonatkozó forgalombahozatali engedély iránti kérelemmel összefüggésben az EMA birtokában lévő dokumentumok

A 2018. február 5-i **Pari Pharma kontra EMA** ítélet (T-235/15, [EU:T:2018:65](#)) alapjául szolgáló ügy lehetőséget biztosított a Törvényszéknek arra, hogy határozzon a hozzáféréshez való jog alóli, a kereskedelmi érdekek védelmére vonatkozó, az 1049/2001/EK rendeletben⁹⁰ előírt kivételre alapított bizalmas jelleg általános vélelmének a valamely gyógyszerre vonatkozó forgalombahozatali engedély iránti kérelemmel kapcsolatos eljárás keretében benyújtott összes dokumentumokra történő alkalmazásáról. Az ügy a felperes által benyújtott azon határozat megsemmisítésére irányuló kérelemre vonatkozott, amelyben az Európai Gyógyszerügynökség (EMA) a 141/2000/EK rendelet⁹¹ és a 726/2004/EK rendelet⁹² szerint harmadik személy számára hozzáférést biztosított az ilyen eljárással összefüggésben benyújtott információkat tartalmazó

90| Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2001. L 145., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 3. kötet, 331. o.).

91| A ritka betegségek gyógyszereiről szóló, 1999. december 16-i 141/2000/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2000. L 18., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 5. kötet, 21. o.).

92| Az emberi, illetve állatgyógyászati felhasználásra szánt gyógyszerek engedélyezésére és felügyeletére vonatkozó közösségi eljárások meghatározásáról és az Európai Gyógyszerügynökség létrehozásáról szóló, 2004. március 31-i 726/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 136., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 34. kötet, 229. o.).

dokumentumokhoz. A felperes vitatta e határozatot, amely álláspontja szerint sértette a forgalombahozatali engedély iránti kérelemmel kapcsolatos iratanyagokat megillető bizalmas jelleg általános véelmét, és sértette a kereskedelmi érdekeit.

E tekintetben a Törvényszék megállapította, hogy – azokkal az esetekkel ellentétben, amelyekben a Bíróság és a Törvényszék elismerte, hogy a dokumentumokhoz való hozzáférés megtagadásának igazolására általános véelmek alkalmazhatók – a 141/2000 és a 726/2004 rendelet nem szabályozza megszorítóan a valamely gyógyszerre vonatkozó forgalombahozatali engedély iránti eljárással kapcsolatos iratanyagban szereplő dokumentumok felhasználását, továbbá – az 1/2003 és a 773/2004 rendelettel⁹³ ellentétben – nem írja elő az iratanyaghoz való hozzáférésnek az „érintett felekre” vagy „panaszosokra” való korlátozását. A 141/2000 és a 726/2004 rendelet semelyik rendelkezése nem értelmezhető úgy, hogy az uniós jogalkotó azon szándékát tárja fel, hogy a dokumentumok bizalmas jellegének általános véelme révén az azokhoz való korlátozott hozzáférés rendszerét kívánja létrehozni. Ebből következik, hogy nem tekinthető úgy, hogy a vitatott dokumentumokra vonatkozik a bizalmas jelleg általános véelme azon hallgatóságos indok alapján, hogy azok – főszabály szerint és teljes egészükben – nyilvánvalóan a forgalombahozatali engedély kérelmezői kereskedelmi érdekeinek védelmével kapcsolatos kivétel hatálya alá tartoznak.

Mivel a Törvényszéknek arról is kellett határoznia, hogy az említett dokumentumokban foglalt információk nyilvánosságra hozatala sérthette a felperes kereskedelmi érdekeinek véelmét, a Törvényszék egyebekben jelezte, hogy az a pusztán tény, hogy ezekben a dokumentumokban a hozzáférhetővé tett adatokat egymás alapján állították össze, mint ilyen nem lehet elegendő annak bizonyításához, hogy ezen adatok mindegyike a felperes stratégiai know-how-ját tárja fel, ekként pedig bizalmas. Ahhoz, hogy el lehessen fogadni, hogy ez a know-how az 1049/2001 rendelet 4. cikkének (2) bekezdése értelmében vett kereskedelmi érdek képez, a felperesnek kell bizonyítania, hogy a nyilvánosság számára hozzáférhető ezen adatok összeállítása és a felperes azokra vonatkozó értékelései többletértéket képviselnek, azaz hogy például új tudományos következtetéseket vagy olyan megfontolásokat tartalmaznak, amelyek a vállalkozás számára a versenytársaival szemben kereskedelmi előnyt biztosít, inventív stratégiára vonatkoznak. Ebben az ügyben a Törvényszék szerint a felperes nem tudta bizonyítani, hogy a szóban forgó minden információ olyan inventív stratégia eredménye, amely tudományos többletértékkel ruházta fel a külön-külön nem bizalmas elemeket, és még kevésbé bizonyította azt, hogy ez a stratégia és az azt leíró dokumentumok összessége az 1049/2001 rendelet 4. cikkének (2) bekezdése értelmében bizalmasnak tekinthető.

2. Valamely intézmény jogi szolgálatától származó dokumentumok

A 2018. február 7-i **Access Info Europe kontra Bizottság** ítélet (T-851/16, [EU:T:2018:69](#)) és a 2018. február 7-i **Access Info Europe kontra Bizottság** ítélet (T-852/16, [EU:T:2018:71](#)) alapjául szolgáló ügyekben a Törvényszéknek azon határozat megsemmisítésére irányuló két keresetet kellett elbírálnia, amelyben a Bizottság megtagadta a felperesnek az ezen intézmény jogi szolgálatától származó, a migrációs válságról szóló, 2016. március 8-i EU–Törökország nyilatkozat végrehajtása keretében előírt intézkedésekre vonatkozó dokumentumokhoz való hozzáférést. A megtagadást többek között a hozzáféréshez való jog alóli, a nemzetközi kapcsolatok védelmére és a jogi vélemények védelmére vonatkozó kivételekre alapította.

⁹³ A Bizottság által az [EUMSZ 101.] és [az EUMSZ 102. cikk] alapján folytatott eljárásokról szóló, 2004. április 7-i 773/2004/EK bizottsági rendelet (HL 2004. L 123., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 81. o.).

A Törvényszéknek először is a nemzetközi kapcsolatok védelmére vonatkozó kivétel alkalmazásának megalapozottságát kellett vizsgálnia, amely során emlékeztetett arra, hogy az Unió és a tagállamai által a határozatokban követett célokkal kapcsolatos elemek hozzáférhetővé tétele, különösen ha azok valamely tervezett megállapodás sajátos tartalmát vagy az Unió által a tárgyalások során elérni kívánt stratégiai célkitűzéseket érintik, aláásná az ezen elemeket tartalmazó dokumentumokhoz való hozzáférést megtagadó határozat elfogadásakor folyamatban lévő tárgyalásokba vetett bizalom légkörét. Így a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hiba elkövetése nélkül indokolhatta az Unió Török Köztársaságra vonatkozó álláspontját tartalmazó, és az Unió nemzetközi kapcsolataira vonatkozó dokumentumokhoz való hozzáférés megtagadását. Az ilyen dokumentumok hozzáférhetővé tétele ugyanis azt a konkrét veszélyt hordozná, hogy nehezebbé válna az Uniónak a Török Köztársasággal folytatott párbeszéd során elfoglalt helyzete, és ennek következtében sértené az Unió kapcsolatait. Egyébiránt a Bizottság joggal szorítkozott az ilyen indok összefoglaló jellegű kifejtésére, mivel bővebb magyarázat nyújtása – az 1049/2001 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének szövegében a jogalkotó által előírt kötelező védelem megsértésével – maga után vonhatta volna magának, az e rendelkezésben biztosított védelem hatálya alá tartozó dokumentumok tartalmának a felfedését.

Ami az intézmények jogi véleményeinek védelmére vonatkozó kivételt illeti, a Törvényszék megállapította, hogy az ilyen, valamely tagállam és harmadik állam képviselői, továbbá az intézmény közötti politikai párbeszéd céljából készített előkészítő és belső jogi vélemények hozzáférhetővé tétele előre látható módon ténylegesen sértené a Bizottság ahhoz fűződő érdekét, hogy a különböző szervezeti egységeitől őszinte, objektív és teljes körű jogi véleményeket kérhessen és kaphasson a saját, intézményként képviselt végleges álláspontja kidolgozása érdekében. Még inkább ez a helyzet bizonyos politikai érzékenységet mutató területen és az érzékeny migrációs helyzet orvoslása miatt sürgető helyzetben.

3. Euratom-kölcsön megadásáról szóló dokumentumok

A 2018. február 27-i **CEE Bankwatch Network kontra Bizottság** ítélet (T-307/16, [EU:T:2018:97](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszéknek olyan határozat megsemmisítése iránti keresetről kellett határoznia, amelyben a Bizottság megtagadta a környezetvédelem területén tevékenykedő nem kormányzati szervezet felperesnek egy sor, az ukrán atomreaktorok biztonságának a javítását célzó program javára nyújtott Euratom-kölcsön Európai Atomenergia-közösséget (Euratom) létrehozó szerződés rendelkezései alapján történő megadásáról szóló dokumentumhoz való hozzáférést. A felperes a megtámadott határozatot abban a tekintetben kifogásolta, hogy az nem vette figyelembe az ezen ügyre alkalmazandó valamennyi szabályt. Ebben az ügyben a határozatot az 1049/2001 rendelet alapján fogadták el anélkül, hogy a Bizottság figyelembe vette volna az Aarhusi Egyezményről szóló 1367/2006 rendeletet, amely pedig alapvető fontosságú, mivel korlátozza az Európai Unió intézményeinek azon lehetőségét, hogy a dokumentumokhoz való hozzáférést megtagadják abban az esetben, ha azok a környezetbe való kibocsátásra vonatkoznak.

A Törvényszék nem fogadta el ezt az érvelést. Ennek érdekében először is megállapította, hogy az 1367/2006 rendelet a címe, a preambuluma és a rendelkezései szerint az információk területén egy olyan nemzetközi egyezmény keretében vállalt kötelezettségeket hajt végre, amelynek az Európai Atomenergia-közösség (Euratom) nem részese, nevezetesen az Aarhusi Egyezményből következő kötelezettségeket. Az Euratomot, mivel ezen egyezménynek nem részese, ellenkező rendelkezés hiányában nem kötelezhetik az egyezményt végrehajtó rendeletben foglalt kötelezettségek. Másodsor az EAK-Szerződés végrehajtása keretében elfogadott jogi aktusokra nem vonatkoznak mindenképpen azok a kötelezettségek, amelyek az Unió keretében alkalmazandóak. Így az Euratom keretében alkalmazandó szabályokat az EAK-Szerződés írja elő. E szabályok között szerepel az EAK 106a. cikk (1) bekezdése, amely az Euratom működésére vonatkozóan alkalmazhatóvá tesz az EU-Szerződésből és az EUM-Szerződésből származó bizonyos rendelkezéseket, többek között az EUMSZ 15. cikket, amely korábban az EK 255. cikk volt, és amely az 1049/2001 rendelet alapját képezi. E rendelet, amely az Euratomban alkalmazandó rendelkezésen alapul, és amely megállapítja az intézmények

dokumentumaihoz való hozzáférés általános rendszerét, alkalmazandó az intézmények és az e keretben eljáró szervek birtokában lévő dokumentumokra. Ez nem igaz az 1367/2006 rendeletre, amelyet, amint azt a preambuluma is megállapítja, az EK 175. cikk alapján fogadtak el, amely jelenleg az EUMSZ 192. cikk. Mivel ezen utóbbi rendelkezést az EAK 106a. cikk (1) bekezdése nem említi, az ennek alapján elfogadott jogi aktusok – ideértve az említett rendeletet is – nem alkalmazhatóak az Euratom keretében. Harmadszor és utolsósorban meg kell állapítani, hogy az 1367/2006 rendelet a szövegében konkrétan az Európai Közösség intézményeit és szerveit említi, anélkül, hogy annak alkalmazását kiterjesztené más jogalanyokra, mint például az Euratom keretébe tartozó intézményekre és szervekre.

4. Folyamatban lévő jogalkotási eljárásra vonatkozó dokumentumok

A 2018. március 22-i **De Capitani kontra Parlament** ítélet (T-540/15, [EU:T:2018:167](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszék a Parlament által készített vagy a rendelkezésére bocsátott, az intézmények folyamatban lévő együttműködési eljárásokra vonatkozó álláspontját érintő információkat tartalmazó dokumentumokhoz való hozzáférés feltételeit vizsgálta. A Törvényszék különösen a felperesnek a folyamatban lévő háromoldalú egyeztetések keretében készített két táblázathoz való teljes körű hozzáférést megtagadó parlamenti határozat jogszerűségét vizsgálta. A vitatott táblázatok négy oszlopból álltak, az első három a Bizottság javaslatát, a Tanács és a Parlament álláspontját, a negyedik oszlop pedig adott esetben az ideiglenes kompromisszumos szöveget, illetve a Tanács elnökségének a Parlament által javasolt módosításokkal kapcsolatos előzetes álláspontját tartalmazta. A táblázatok negyedik oszlopához való hozzáférést tagadta meg a Parlament a felperestől, mivel hozzáférhetővé tételük ténylegesen, egyedileg és súlyosan sértette volna az intézmény döntéshozatali eljárását, valamint az intézményközi döntéshozatali eljárást a folyamatban lévő jogalkotási eljárással összefüggésben.

Miután a Törvényszék megállapította, hogy a felperesnek fennállt az eljáráshoz fűződő érdeke azon tény ellenére, hogy időközben lezárult a jogalkotási eljárás, amellyel kapcsolatosak a vitatott dokumentumok, rámutatott, hogy a háromoldalú egyeztetések a jogalkotási eljárásba illeszkednek, és hogy e területen nem volt alkalmazható a folyamatban lévő háromoldalú egyeztetésekre vonatkozó táblázatok negyedik oszlopához való hozzáférés megtagadására vonatkozó általános vélelem. Ilyen következtetés vonható le a Törvényszék szerint az uniós jogalkotási eljárásoktól elválaszthatatlan nyilvánosság és átláthatóság elvéből, valamint azon tényből, hogy a Bíróság ítélezési gyakorlata a hozzáférhetővé tétel megtagadására vonatkozó általános vélelmek fennállását csak olyan dokumentumok esetében ismerte el, amelyeket egyértelműen az jellemzett, hogy együttesen egy folyamatban lévő közigazgatási vagy bírósági eljáráshoz tartoztak, azonban ezt a jogalkotási eljárásban eddig még nem ismerte el.

A Törvényszéknek vizsgálnia kellett még, hogy a Parlament eleget tett-e azon kötelezettségének, hogy megalapozott magyarázatot adjon a felperesnek arra a kérdésre, hogy e dokumentumok teljes körű hozzáférhetővé tétele konkrétan és ténylegesen miként sérthette volna a döntéshozatali eljárás védelmére vonatkozó kivétellel védett érdeket; az ilyen sérelem veszélyének észszerűen előre láthatónak, és nem pusztán feltételezésen alapulónak kell lennie. E tekintetben elsőként, a megtámadott határozatban felhozott, a szóban forgó jogalkotási eljárással kapcsolatos különleges megfontolásokat illetően a Törvényszék megjegyezte, hogy az e határozatban említett azon körülmény, hogy a szóban forgó dokumentumok a rendőrségi együttműködés területére vonatkoznak, önmagában nem elegendő a különösen érzékeny jellegük bizonyításához. Az ellenkező megoldás ugyanis azzal a következménnyel járna, hogy az uniós jog egy teljes területét kivonná az azzal kapcsolatosan folyamatban lévő jogalkotási eljárás átláthatóságára vonatkozó követelmények alól. Ami másodsorban a megtámadott határozatban felhozott, általánosabb jellegű megfontolásokat illeti, a Törvényszék annak elfogadása mellett, hogy az ítélezési gyakorlat elismerte, hogy a külső nyomás kockázata

jogszerű indok lehet a döntéshozatali eljárással kapcsolatos dokumentumokhoz való hozzáférés korlátozására, hangsúlyozta, hogy az is szükséges azonban, hogy az ilyen külső nyomás tényleges fennállása teljes bizonyossággal megállapítható legyen, és bizonyítékok támasszák alá, hogy fennállt az észszerűen előre látható kockázata annak, hogy a meghozandó döntést e külső nyomás jelentős mértékben befolyásolja. Ebben az ügyben az iratanyagban szereplő egyetlen kézzelfogható körülmény alapján sem állapítható meg a szóban forgó dokumentumok negyedik oszlopának hozzáférhetővé tétele esetén az ilyen külső nyomás ténylegessége. A Törvényszék egyébiránt pontosította, hogy a vitatott dokumentumokban szereplő információk ideiglenes jellege alapján önmagában nem igazolható a döntéshozatali eljárás védelmére vonatkozó kivétel alkalmazása, mivel e rendelkezés nem tesz különbséget a megbeszélések előrehaladtán állapot szerint. Ezen összefüggésben egyébiránt nincs jelentősége annak, hogy a szóban forgó dokumentumok elkészítésére vagy kézhezvételére a döntéshozatali folyamat korai, előrehaladott vagy végső szakaszában, a formális vagy informális keretekben került-e sor. Annál is inkább, mivel valamely javaslat jellegénél fogva a vita alapjául szolgál, és nem az a célja, hogy e vita során változatlan formában fennmaradjon, és a közvélemény ugyancsak tökéletesen megérti, hogy a javaslatot előterjesztő később megváltoztathatja annak tartalmát.

5. A közös halászati politika szabályainak keretében váltott, valamely tagállamtól származó dokumentumok

A 2018. május 3-i **Málta kontra Bizottság** ítélet (T-653/16, [EU:T:2018:241](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszék a közös halászati politika szabályainak keretében váltott, valamely tagállamtól származó dokumentumokhoz való hozzáférést engedélyező bizottsági határozat megsemmisítésére irányuló keresetről határozott. Keresete alátámasztására a Máltai Köztársaság úgy érvelt, hogy a Bizottság nem dolgozta fel kérelmét az 1049/2001 rendelet 7. és 8. cikkében előírt határidőn belül, és ezáltal megsértette a máltai hatóságokkal való lojális együttműködés kötelezettségét.

A Törvényszék mindenekelőtt megállapította, hogy az 1049/2001 rendelet 6–8. cikkében meghatározott dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelmek vizsgálatára vonatkozó szabályok megsértése – amely ugyan bizonyos esetekben érintheti a dokumentumokhoz való hozzáférést megtagadó határozat jogszerűségét – nem érintheti a dokumentumokhoz való hozzáférést engedélyező határozat jogszerűségét. Ebből következik, hogy egy tagállam nem hivatkozhat eredményesen valamely intézmény dokumentumokhoz való hozzáférést engedélyező határozatával szemben az e rendelkezések megsértésére alapított jogalapokra. Ellentétben az 1049/2001 rendelet 6–8. cikkének rendelkezéseivel, az ugyanezen rendelet 4. cikke (4) és (5) bekezdésének rendelkezései az intézmény és harmadik felek – különösen a tagállamok – közötti, az ez utóbbiaktól származó dokumentumokkal kapcsolatos viszonyokat szabályozzák, és céljuk, hogy harmadik felek és a tagállamok arra irányuló érdekét védjék, hogy az említett dokumentumok hozzáférhetővé tételével szemben tiltakozzanak. Ebből következik, hogy az 1049/2001 rendelet 4. cikke (4) és (5) bekezdése rendelkezéseinek, valamint az intézménynek a tagállammal szemben fennálló lojális együttműködésre vonatkozó kötelezettségének a megsértése érintheti az e tagállamtól származó dokumentumokhoz való hozzáférést engedélyező határozat jogszerűségét.

Ezen ügy többek között alkalmat adott a Törvényszéknek arra, hogy vizsgálja az 1049/2001 rendelet és az 1224/2009 rendelet⁹⁴ közötti kapcsolatot. Hangsúlyozva, hogy e két rendeletet egymással összeegyeztethető módon kell alkalmazni, a Törvényszék kimondta, hogy amennyiben az 1049/2001 rendeleten alapuló valamely kérelem az 1224/2009 rendelet szerinti adatokat tartalmazó dokumentumokhoz való hozzáférés engedélyezésére irányul, az 1224/2009 rendelet 113. cikke (2) és (3) bekezdésének rendelkezései teljes mértékben alkalmazandóvá válnak, és az említett adatoknak az említett rendelet által elő nem írt bármilyen továbbítását vagy felhasználását e tagállam kifejezett hozzájárulásától teszik függővé. Az 1224/2009 rendelet 113. cikkének (2) és (3) bekezdése nem szorítkozik annak előírására, mint az 1049/2001 rendelet 4. cikkének (5) bekezdése, hogy a tagállam kérheti, hogy valamely tőle származó konkrét dokumentumot előzetes beleegyezése nélkül ne tegyenek hozzáférhetővé, hanem az 1049/2001 rendelet 9. cikke (3) bekezdésének mintájára a tagállam előzetes és kifejezett hozzájárulását az e tagállam által közölt adatok bizonyos módon történő továbbítására vagy felhasználására vonatkozó abszolút feltétel szintjére emeli. Úgy tűnik, hogy az ilyen adatokat illetően az uniós jogalkotó bizonyos formában meg kívánta tartani a kibocsátói szabályt, amelyet azonban a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés terén az 1049/2001 rendelet főszabály szerint eltörölt. A Törvényszék megállapította, hogy az 1224/2009 rendelet 113. cikke (2) és (3) bekezdésének rendelkezései főszabály szerint az 1049/2001 rendelet alapján tiltják a valamely tagállam által az 1224/2009 rendelet keretében a Bizottsággal közölt adatoktól meg nem tisztított dokumentumok nyilvános hozzáférhetővé tételét, különösen valamely nem kormányzati szerv számára, amennyiben e tagállam ahhoz kifejezetten nem járult hozzá, és még inkább tiltják – akárcsak ebben az ügyben –, ha az említett tagállam kifejezetten tiltakozott ellene.

6. A Parlament képviselőinek díjaira vonatkozó dokumentumok

A 2018. szeptember 25-i **Psara és társai kontra Parlament** ítélet (T-639/15–T-666/15 és T-94/16, [EU:T:2018:602](#)) alapjául szolgáló ügyekben a Törvényszéknek egy sor, a felpereseknek a Parlament – annak tagjai díjazására vonatkozó információkat tartalmazó – dokumentumaihoz való hozzáférés iránti kérelmeit elutasító parlamenti határozat megsemmisítésére irányuló kereseteit kellett elbírálnia. A megtámadott határozatokban a Parlament többek között megállapította egyrészt, hogy nem rendelkezik a Parlament tagjai által az általános költségterítés keretében eszközölt valós kiadásokról szóló adatokkal, és így nem teheti hozzáférhetővé az e címen kérelmezett dokumentumokat, másrészt pedig, hogy nem volt birtokában a Parlament tagjainak azon bankszámláit részletező kimutatásoknak, amelyeket kifejezetten az általános költségterítés felhasználására szántak. Többek között a hozzáféréshez való jog alóli, a magánélet védelmén alapuló, az 1049/2001 rendeletnek a 45/2001/EK rendelet⁹⁵ 8. cikkének b) pontjával összefüggésben értelmezett 4. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt kivételre hivatkozott.

A Törvényszék először is emlékeztetett arra, hogy a nyilvánosságnak a dokumentumokhoz való hozzáférésre vonatkozó joga, amelyet az 1049/2001 rendelet előír, csak a ténylegesen az érintett intézmény birtokában lévő dokumentumokra vonatkozik, tehát e jog nem terjedhet ki olyan dokumentumokra, amelyek nincsenek

94| A közös halászati politika szabályainak betartását biztosító közösségi ellenőrző rendszer létrehozásáról, a 847/96/EK, a 2371/2002/EK, a 811/2004/EK, a 768/2005/EK, a 2115/2005/EK, a 2166/2005/EK, a 388/2006/EK, az 509/2007/EK, a 676/2007/EK, az 1098/2007/EK, az 1300/2008/EK és az 1342/2008/EK rendelet módosításáról, valamint a 2847/93/EGK, az 1627/94/EK és az 1966/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. november 20-i 1224/2009/EK tanácsi rendelet (HL 2009. L 343. o., 1. o.; helyesbítés: HL 2015. L 149., 23. o.).

95| A személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása [helyesen: kezelése] tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 45/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2001. L 8., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 26. kötet, 102. o.).

az intézmények birtokában, vagy amelyek nem léteznek. Ami azokat az iratokat illeti, amelyek azt részletezik, hogy a Parlamentnek az egyes tagállamokból származó tagjai a különböző időszakokban hogyan és mikor költötték el az általános költségtérítést, nem vitatott, hogy a Parlament tagjai a mandátumuk elején előterjesztett egyszeri kérelemre havi rendszerességgel átalányjellegű költségtérítésben részesülnek, melynek összege végeredményben ismert a nyilvánosság számára. Ebből következően az általános költségtérítés átalányjellegére tekintettel a Parlament nem rendelkezik olyan irattal, amely tárgyi vagy időbeli szempontból részleteznél e juttatásnak a tagjai által való felhasználását. Következésképpen a Parlament jogosan közölte, hogy nem rendelkezik a Parlament tagjai által ennek keretében eszközölt valós kiadásokra vonatkozó adatokkal. Ami a Parlament tagjai azon bankszámláinak részletező kimutatásait illeti, amelyeket kifejezetten az általános költségtérítés felhasználására szántak, a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a jogszerűség azon vélelmének megfelelően, amely az Unió jogi aktusaihoz kapcsolódik, az, hogy egy dokumentum, amelyhez hozzáférést kérelmeznek, nem létezik, vélelmezett abban az esetben, ha az érintett intézmény erre vonatkozó kijelentést tesz. E vélelem azonban megdönthető, azt a hozzáférést kérelmező releváns és egybehangzó bizonyítékok alapján bármilyen eszközzel megcáfolhatja. Amennyiben ebben az ügyben a felperesek nem hoztak fel a szóban forgó dokumentumok nem létezését megkérdőjelező tényeket, a Törvényszék megállapította, hogy a Parlament jogosan utasította el a vonatkozó kérelmeiket.

Ami a magánélet védelmére vonatkozó kivételt illeti, míg a felperesek úgy érveltek, hogy a megtámadott határozatokhoz jogellenesség kapcsolódik, mivel a 45/2001 rendelet ebben az ügyben nem alkalmazható, tekintettel arra, hogy a szóban forgó adatok nem a Parlament tagjainak a magánszférájába tartoznak, hanem a nyilvános szférájukba, hiszen a kérelmezett dokumentumok a választott képviselőként betöltött funkciójuk gyakorlásához kapcsolódnak, a Törvényszék álláspontja szerint e különbségtétel nyilvánvalóan annak egybemosásából származik, hogy mi tartozik a személyes adatok körébe, és mi tartozik a magánélet körébe. Egyébiránt az a tény, hogy a szóban forgó személyekre vonatkozó adatok szorosan kapcsolódnak az e személyekre vonatkozó nyilvános adatokhoz, semmiképpen sem jelenti azt, hogy ezek az adatok a 45/2001 rendelet 2. cikkének a) pontja értelmében vett személyesadat-jellegüket elveszítették volna. Másként fogalmazva, a szóban forgó adatok személyes adatoknak való minősülése nem zárható ki önmagában amiatt, hogy ezek az adatok olyan, más adatokhoz kapcsolódnak, amelyek nyilvánosak. Ezen összefüggésben a Törvényszék megállapította egyébiránt, hogy a 45/2001 rendelet 8. cikke b) pontjának a szövegéből kitűnik, hogy az a személyes adatok továbbítását két kumulatív feltétel teljesüléséhez köti. Elsőként az ilyen továbbítás kérelmezőjének feladata a továbbítás szükségességének bizonyítása. Ha ezt bizonyítják, az érintett intézmény feladata annak vizsgálata, hogy van-e ok azt feltételezni, hogy az érintett jogszerű érdekei e továbbítás folytán sérelmet szenvedhetnek. Mivel ebben az ügyben a felperesek a kérelmeikben csak annak a nyilvánosság számára való lehetővé tételére irányuló általános célokat közöltek, hogy ellenőrizze a Parlament tagjai által a mandátumuk gyakorlása keretében eszközölt kiadások megfelelőségét, és a nyilvánosság információhoz és átláthatósághoz való jogának a biztosítását, a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Parlamenttel szemben nem lehet kifogásolni, hogy az említett, ilyen tág és általános módon megfogalmazott célok alapján e személyes adatok továbbításának a szükségességét nem tekintette hallgatólagosan bizonyítottnak.

XIII. Közszolgálat

1. Lelki zaklatás

A 2018. június 29-i **HF kontra Parlament** ítélet (T-218/17, fellebbezett,⁹⁶ [EU:T:2018:393](#)) alapjául szolgáló ügyben olyan kérelemmel fordultak a Törvényszékhez, amely egyrészt a felperes által benyújtott, segítségnyújtás iránti kérelmet elutasító határozat megsemmisítésére, másrészt a Parlament munkaszerződés megkötésére jogosult hatósága által az említett kérelem elbírálása során elkövetett jogsértésekből eredő, a felperes által állítólag elszenvedett kár megtérítésére irányult.

A Törvényszék e tekintetben emlékeztetett arra, hogy jöllehet az azt követően lefolytatott igazgatási vizsgálati eljárás, hogy egy tisztviselő vagy egy alkalmazott a harmadik személynek minősülő tisztviselő vagy alkalmazott által elkövetett, állítólagosan az Európai Unió tisztviselőinek személyzeti szabályzata (a továbbiakban: személyzeti szabályzat) 12a. cikke értelmében vett lelki zaklatás körébe tartozó cselekmények miatt a személyzeti szabályzat 24. cikkének megfelelő segítségnyújtás iránti kérelmet nyújtott be, valóban a panaszos kérelmére indul, mégsem tekinthető az említett tisztviselővel vagy alkalmazottal szemben indított vizsgálati eljárásnak. Ebből következően a személyzeti szabályzat 12a. cikkének megsértésén alapuló, segítségnyújtás iránti kérelem elbírálása érdekében a valamely intézmény kinevezésre jogosult hatósága vagy a munkaszerződés megkötésére jogosult hatóság által lefolytatott eljárás keretében a kérelem benyújtója nem követelheti az Alapjogi Charta 48. cikkében foglalt védelemhez való jognak önmagában, vagy ennek keretében a kontradiktórium eljárás elvének megsértése formájában történő tiszteletben tartását. Ugyanez vonatkozik a zaklatással vádolt személyre is.

Mindamelllett a megfelelő ügyintézéshez való jog tiszteletben tartása érdekében a segítségnyújtás iránti kérelem benyújtóját az Alapjogi Charta 41. cikke (2) bekezdése a) pontjának megfelelően feltétlenül meg kell érdemben hallgatni azelőtt, hogy a kinevezésre jogosult hatóság vagy a munkaszerződés megkötésére jogosult hatóság meghozná a segítségnyújtás iránti kérelem elutasításáról szóló határozatot. Ezzel összefüggésben amennyiben az adminisztráció úgy dönt, hogy kikéri az igazgatási vizsgálat lefolytatásával megbízott tanácsadó bizottság véleményét, és azt a segítségnyújtás iránti kérelmet elbíráló határozatban figyelembe veszi, akkor a segítségnyújtás iránti kérelem benyújtójával – a meghallgatáshoz való jogára tekintettel – főszabály szerint ismertetni kell a tanácsadói véleményt. Az adminisztráció a lelki vagy szexuális munkahelyi zaklatás bármely formájára vonatkozó tilalom hatékony végrehajtásának biztosítása érdekében az állítólagos zaklatási ügyben a tanúk által a vitatott tényekre vonatkozóan előadott beszámoló elfogadásakor előírhatja azonban annak a tanúk javára történő biztosítását, hogy a tanúvallomásaikat mind az állítólagos zaklatóval, mind a feltételezett sértettel szemben bizalmasan kezeljék. A Törvényszék ezért megállapította, hogy a munkaszerződés megkötésére jogosult hatóság ebben az ügyben nem sértette meg az Alapjogi Charta 41. cikkében foglalt meghallgatáshoz való jogot, amikor a pert megelőző eljárásban megtagadta a felperestől a tanúk meghallgatásáról szóló jelentések átadását.

Ezenkívül a lelki zaklatás fogalmával kapcsolatban a Törvényszék megállapította, hogy fel kell adni a 2004-ben elfogadott személyzeti szabályzat hatálybalépése előtt, bírósági jogértelmezés útján kialakított fogalom meghatározást, amely szerint a szóban forgó magatartásnak objektíve szándékos jellegűnek kell lennie. Másként fogalmazva lelki zaklatás akkor is fennállhat, ha nem bizonyítják, hogy a zaklatónak a cselekvéseivel szándékában állt az áldozatot lejáratni, vagy annak munkakörülményeit rontani. Eleget az

96| C-570/18. P. sz., **HF kontra Parlament** ügy.

is, hogy ezek a szándékosan megvalósított cselekvései objektíve ilyen következményekkel jártak. A lelki zaklatásnak a személyzeti szabályzat 12a. cikkében foglalt meghatározása tehát olyan objektív fogalomnak minősül, amely még ha harmadik személyek cselekményeinek és magatartásának körülményektől függő, néha nem egyszerű minősítésén is alapul, mégsem jelenti azt, hogy a gazdasági, tudományos vagy műszaki fogalmak értékeléséhez hasonlóan olyan összetett értékeléseket kellene elvégezni, amelyek a szóban forgó fogalom alkalmazása kapcsán mérlegelési mozgástér biztosítását tennék indokolttá az adminisztráció számára.

A 2018. július 13-i **Curto kontra Parlament** ítélet (T-275/17, [EU:T:2018:479](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszékhez ugyanilyen tartalmú, többek között az eljárás túlzott időtartamára alapított kérelemmel fordultak. Mivel a szóban forgó segítségnyújtás iránti kérelem egy európai parlamenti képviselőt érintett, az a kérdés merült fel, hogy alkalmazható-e a személyzeti szabályzat 12a. cikkében foglalt, lelki zaklatásra vonatkozó tilalom.

Ezzel kapcsolatban a Törvényszék arra mutatott rá, hogy bár az intézmények tagjai természetesen nem tartoznak közvetlenül a személyzeti szabályzatban előírt kötelezettségek hatálya alá, sem pedig különösen a személyzeti szabályzat 12a. cikkében foglalt lelki zaklatás tilalmának hatálya alá, a Parlament belső szabályzatának rendelkezései előírják a parlamenti tagok számára a személyzeti szabályzat 12a. cikkében szereplő lelki zaklatás tilalmának betartását is, mivel az ilyen magatartásnak a személyzeti szabályzat szintjén elrendelt tilalma valójában az alapvető dokumentumokban meghatározott értékeken és elveken alapul, és az Alapjogi Charta 31. cikkének hatálya alá tartozik, amelynek értelmében „[m]inden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez”. A vitatott magatartás minősítésével kapcsolatban a Törvényszék megállapította, hogy az európai parlamenti képviselő által a felperessel szemben, többek között telefonon használt szavak tartalma és rendkívül vulgáris jellege mind a felperes személyére, mind az általa végzett munkára vonatkozóan becsmérlőnek tekinthető. Mivel az említett európai parlamenti képviselő a felperes munkahelyén becsmérelte annak munkáját, sőt az intézményen kívüli harmadik személyek előtt is kigúnyolta a felperest, ez a magatartás helytelennek tűnik, és semmiképpen sem tekinthető uniós intézmény tagjához méltó viselkedésnek. A Törvényszék szerint a vitatott magatartások helytelen jellegét nem enyhíti az, hogy az európai parlamenti képviselő és a felperes közeli kapcsolatban állt egymással a felperes és a képviselő lánya között kialakult barátság miatt, illetve hogy a képviselő parlamenti asszisztensei körében feszült hangulat uralkodott.

Végül, a felperesnek a szóban forgó magatartással állítólagosan okozott nem vagyoni kár megtérítését illetően a Törvényszék ismertette, hogy a személyzeti szabályzat 24. cikke alapján a felperesnek az ilyen kárral kapcsolatos kártérítési igénye érvényesítését elsődlegesen egy nemzeti bírósághoz benyújtott kártérítési kereset útján kell megpróbálnia, ami azt jelenti, hogy a személyzeti szabályzat e rendelkezésének alkalmazásában a munkaszerződés megkötésére jogosult hatóság csak akkor kötelezhető az e rendelkezés értelmében vett „harmadik” személy cselekményei következtében a felperesnek okozott kár egyetemleges megtérítésére, ha ily módon nem sikerült a kárt megtéríttetni. A munkaszerződés megkötésére jogosult hatóság a segítségnyújtási kötelezettség címén azonban már ekkor támogathatja – többek között pénzügyileg – a felperest az ilyen kártérítés iránti igényének érvényesítésében, annak érdekében, hogy a „támogatott” keresettel elérje, hogy a segítségnyújtás iránti kérelem indokául szolgáló, beosztása vagy feladatainak ellátása miatt vele szemben tanúsított cselekmények jogellenes jellegét egy nemzeti bíróság megállapítsa, és elrendelje a kár megtérítését.

A 2018. július 13-i **SQ kontra BEI** ítéletben (T-377/17, [EU:T:2018:478](#)), a Törvényszék olyan kereset tárgyában határozott, amely egyrészt az Európai Beruházási Bank (EBB) elnöke 2017. március 20-i azon határozatának részleges megsemmisítésére irányult, amelyben az EBB elnöke tájékoztatta a felperest a lelki zaklatás tárgyában tett panasz alapján indított vizsgálati eljárás lezárásáról, és részben helyt adott a kártérítési kérelemnek, másrészt a felperest a felettese részéről ért lelki zaklatás és az EBB magatartása miatt állítólagosan ért vagyoni és nem vagyoni kár megtérítésére irányult.

A Törvényszék rámutatott, hogy a személyzeti szabályzat 12a. cikkére vonatkozó ítélkezési gyakorlatban „az időben szükségszerűen folyamatként [megjelenő], és ismétlődő vagy folyamatos cselekvést feltételező” folyamatra történő hivatkozás analógia útján a „lelki zaklatás” fogalmának az EBB alkalmazottjaira vonatkozó alkalmazása céljából is átvehető. A Törvényszék szerint bár a lelki zaklatás megállapítása több magatartás észlelésének eredménye, és főszabály szerint nem alapulhat egyetlen elszigetelt magatartás megállapításán, a „lelki zaklatásnak” való minősítés feltételeként hasonló vagy azonos típusú magatartások ismétlődésének megkövetelése ellentétes lenne ezen időbeli folyamat fogalmával. A lelki zaklatást ugyanis meghatározásánál fogva egy ilyen folyamat eredményeként előidézheti az EBB személyi állományának egyik tagja által egy másik taggal szemben megvalósított több különböző magatartás, amelyek önmagukban, egymástól elválasztva nem feltétlenül valósítanak meg lelki zaklatást, de összességükben és összefüggéseikben, többek között időbeli felhalmozódásukra tekintettel értékelve ilyen zaklatásnak tekinthetők. Ebből következően kizárólag abból a körülményből, hogy erre a magatartásra csak egyszer került sor, nem lehet a „lelki zaklatásnak” minősülő, állítólagos magatartás hiányára következtetni.

A Törvényszék megvizsgálta továbbá az intézmény által a zaklatóval szemben elfogadandó intézkedéseket, majd rámutatott, hogy az adminisztráció csupán azt kérte, hogy a zaklató küldjön bocsánatkérő levelet a felperesnek, és vegye szakmai tanácsadó segítségét igénybe. Nem tartotta szükségesnek írásbeli megrovás kiszabását vagy az ügy fegyelmi vegyesbizottság elé utalását. Csupán annyit közölt, hogy fegyelmi eljárást indítanak az érintett személlyel szemben abban az esetben, ha három éven belül megismétli a cselekményét. A Törvényszék megjegyezte, hogy bár az adminisztráció az uniós bíróság felülvizsgálati jogköre mellett a személyzeti szabályzat 24. cikke alapján meghozandó végrehajtási intézkedések és eszközök megválasztása tekintetében széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, az EBB magatartási kódexében és a munkahelyi méltóságról szóló szabályzatban kijelölt célokra, és különösen az EBB által elfogadott e szövegekben elismert, a lelki zaklatást megvalósító valamennyi magatartást jellemző súlyosságra tekintettel a kizárólag az érintett személy visszaesése esetén alkalmazható, EBB által hozott intézkedés nem tekinthető elegendőnek, és így az adott ügy súlyosságához képest megfelelőnek.

A Törvényszék egyébiránt úgy ítélte meg, hogy az EBB a közigazgatási vizsgálat időtartamán kívül nem kötelezhet olyan alkalmazottat, aki lelki zaklatás áldozata volt, a saját ügyével, valamint az EBB-n belül és azon kívül folytatott vizsgálati eljáráshoz kapcsolódó dokumentumokkal kapcsolatos titoktartásra. Ha ugyanis az EBB személyi állományának lelki zaklatás áldozatául eső egyik tagját hallgatásra kell kötelezni a zaklatás fennállására vonatkozóan, ez azon túl, hogy ez utóbbi a későbbiekben nem feltétlenül lesz képes esetleges betegség miatti távolléteit az említett lelki zaklatással megindokolni, azzal a következménnyel is járhat, hogy az érintett személy nem hivatkozhat – például a nemzeti bírósághoz a zaklató személlyel szemben benyújtott esetleges keresete keretében – a vizsgálat során tett megállapításokra.

2. Foglalkozási megbetegedés

A 2018. október 23-i **McCoy kontra Régiók Bizottsága** ítélet (T-567/16, [EU:T:2018:708](#)) alapjául szolgáló ügy lehetővé tette a Törvényszék számára annak tisztázását, hogy az uniós bíróság által gyakorolt felülvizsgálat kiterjed-e a rokkantsági bizottság által hozott, vagy a kinevezésre jogosult hatóság által hozott és a rokkantsági bizottság határozatán alapuló határozatra, valamint az ahhoz kapcsolódó következményekre, hogy az intézmény ugyan a pert megelőző szakasz során köteleességszegést követett el, ám ez a megtámadott határozat jogszerűségét nem érintette. A szóban forgó határozattal a Régiók Bizottsága jóváhagyta a rokkantsági bizottság megállapításait, amelyek elutasították a felperes által az öt évtől betegség foglalkozási eredetének elismerése iránt benyújtott kérelmet. A felperes többek között az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozik, mivel a második rokkantsági bizottság megállapításait jóváhagyó, megtámadott határozatból és

a panaszt elutasító határozatból nem érthető meg, hogy a bizottság többségi véleménye miért tért el a korábbi orvosi jelentésektől, és az sem, hogy a bizottság milyen bizonyítékokra alapozta azt a kijelentését, hogy a felperes rokkantsága nem foglalkozási eredetű.

A Törvényszék ezzel kapcsolatban ismertette, hogy noha a rokkantsági bizottság fokozott indokolási kötelezettség mellett térhet csak el a korábbi orvosi jelentésektől, nem írható elő számára, hogy minden egyes jelentéshez minden részletre kiterjedő, egyedi indokolást fűzzön. Ugyanakkor az a feladata, hogy világos és érthető módon adja elő azon indokokat, amelyek alapján eltér ezektől a véleményektől. Ebben az ügyben a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a második rokkantsági bizottság egyrészt nem adott magyarázatot a jogilag megkövetelt módon azokra az okokra, amelyek miatt eltért a felperes betegségének foglalkozási eredetét egyértelműen tanúsító korábbi orvosi jelentésektől, másrészt azt sem fejtette ki megfelelően, hogy mely okok miatt nem minősülhet a felperes rokkantsága foglalkozási eredetűnek. A második rokkantsági bizottság különösen arra vonatkozóan nem szolgáltat elégséges magyarázattal, hogy azt, hogy a közigazgatási iratokból megállapítható tényállás milyen hatást gyakorolhatott a felperes egészségi állapotára, miért nem vizsgálta meg annak ellenére, hogy az iratok egyértelműen súlyos szakmai konfliktusról és a felperessel szembeni „zaklatásról” tesznek említést.

A Törvényszék, amelyhez azzal a kérelemmel is fordultak, hogy vizsgálja meg a felperesnek a nyilvánvaló értékelési hibára és a foglalkozási megbetegedés fogalmának megsértésére vonatkozó érveit, rámutatott, hogy az uniós bíróságot a szó szoros értelmében vett orvosi értékelésekre vonatkozóan megillető, korlátozott mértékű bírósági felülvizsgálat nem akadályozhatja az uniós bíróságot annak ellenőrzésében, hogy a rokkantsági bizottság figyelembe vett-e minden, az általa ellátandó feladat szempontjából nyilvánvalóan relevánsnak tűnő tényezőt. A Törvényszék rámutatott, hogy az iratokból az tűnik ki, hogy a felperes abban az időszakban, amikor a Régiók Bizottságánál látta el feladatait, a munkavégzés során lelki zaklatásnak és nyomásnak volt kitéve, és ekkor, illetve kevéssel ezután egészségügyi panaszai alakultak ki. Ugyanakkor úgy tűnik, hogy a második rokkantsági bizottság elmulasztotta megvizsgálni ezeket a tényeket, amelyek pedig ebben az ügyben kiemelt jelentőséggel bírnak. Mivel tehát a második rokkantsági bizottság munkája arra irányult, hogy a felperes szakmai helyzete és rokkantsága közötti kapcsolat fennállását megállapítsa vagy kizárja, a Törvényszék azt állapította meg, hogy a bizottság anélkül, hogy meg ne sértette volna a foglalkozási megbetegedés fogalmát, és ezzel ne vétett volna nyilvánvaló értékelési hibát az összefoglaló orvosi jelentésében, nem kelthette azt a látszatot, hogy kizárólag a felperes munkahelyen kívüli, pszichológiai kórelőzményeit, valamint 2014-es egészségi állapotát veszi alapul. Ez különösen azért is így van, mert a közigazgatási iratanyag tanúsága szerint a felperes feladatai gyakorlása során zaklatás és nyomásgyakorlás áldozata volt. A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy azokban az összetett helyzetekben ugyanis, amelyekben a tisztviselő megbetegedése több olyan, foglalkozási és munkahelyen kívüli, testi vagy lelki okból ered, amelyek mindegyike hozzájárult a betegség kialakulásához, az orvosi bizottság feladata annak eldöntése, hogy az uniós intézmények szolgálatában ellátott feladatok ellátása – például mint kiváltó ok – közvetlen kapcsolatban áll-e a tisztviselő megbetegedésével. Ilyen esetekben a betegség foglalkozási eredetének elismeréséhez nem szükséges, hogy a betegség egyetlen, lényeges, elsődleges vagy döntő jelentőségű oka a feladatok ellátásához kapcsolódjon.

3. Bírósági eljárás alóli mentesség felfüggesztése

A 2018. október 24-i **RQ kontra Bizottság** ítéletben (T-29/17, [EU:T:2018:717](#), fellebbezett⁹⁷) a Törvényszék azon határozat megsemmisítésére irányuló kérelem tárgyában hozott ítéletet, amelyben a Bizottság az Európai Unió kiváltságairól és mentességeiről szóló 7. jegyzőkönyv⁹⁸ 17. cikkének második bekezdésével összhangban részlegesen felfüggesztette a felperes – az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) korábbi főigazgatója – bírósági eljárás alóli mentességét annak érdekében, hogy a belga hatóságok meghallgathassák egy állítólagos jogellenes telefonlehallgatással kapcsolatban, amelyre a Bizottság egyik korábbi tagjának korrupció kísérletében való érintettségével kapcsolatban az OLAF által lefolytatott vizsgálat keretében került sor. A felperes azt róta fel a Bizottságnak, hogy az a megtámadott határozat elfogadása előtt nem hallgatta meg őt, jóllehet a felperesnek sérelmet okozó aktusról volt szó.

Az Európai Unió Közszolgálati Törvényszékének az **A és G kontra Bizottság** ítéletében⁹⁹ kialakított azon álláspontra helyezkedve, miszerint a bírósági eljárás alóli mentesség felfüggesztéséről szóló határozat olyan jogi aktusnak minősül, amely sérelmet okozhat az érintett tisztviselőnek, a Törvényszék rámutatott, hogy a vizsgálatok titkossága az azt előíró tagállamokban közzérendi elvnek minősül. Ezért az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének első albekezdésében foglalt lojális együttműködés elvére tekintettel nem róható fel a Bizottságnak, hogy figyelembe vette ezt az elvet. Következésképpen a vizsgálat titkossága főszabály szerint objektíve igazolhatja az érintett személy előzetes meghallgatásának elmaradását. A Bizottságnak mindazonáltal intézkedéseket kell tennie arra, hogy a vizsgálat titkosságára vonatkozó jogos megfontolások összeegyeztethetők legyenek annak szükségességével, hogy a jogalany alapvető jogait, például a meghallgatáshoz való jogot megfelelően biztosítsák. Amikor ugyanis a Bizottság a sérelmet okozó aktus meghozatalakor köteles tiszteletben tartani a meghallgatáshoz való jogot, igen körültekintően meg kell vizsgálnia, miként egyeztethető össze az érintett személy említett jogának tiszteletben tartása a nemzeti hatóságok által hivatkozott jogos megfontolásokkal. Ebben az ügyben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Bizottság ezt nem mérlegelte megfelelően, mivel nem intézett kérdést a nemzeti hatóságokhoz arra vonatkozóan, hogy a felperes előzetes meghallgatása mennyiben jelentene veszélyt a vizsgálatok titkosságának tiszteletben tartására, és végső soron a büntetőeljárás megfelelő lefolytatására. A Törvényszék következtetésképpen megállapította, hogy a Bizottság megsértette a felperes meghallgatáshoz való jogát, és ezért a megtámadott határozatot meg kell semmisíteni.

4. Felvétel

A 2018. november 21-i **HM kontra Bizottság** ítélet (T-587/16, [EU:T:2018:818](#)) alapjául szolgáló ügyben egyrészt az Európai Személyzeti Felvételi Hivatal (EPSO) által a felperesnek a versenyvizsga következő szakaszára való bocsátását megtagadó vizsgabizottsági határozat felülvizsgálata iránt benyújtott kérelem figyelmen kívül hagyásáról hozott határozat, másrészt a vizsgabizottság e kérelemnek helyt nem adó „hallgatólagos határozatának” megsemmisítése iránt fordultak keresettel a Törvényszékhez. A vita középpontjában az állt, hogy az EPSO rendelkezett-e hatáskörrel a nyílt versenyvizsgákra vonatkozó szabályzat¹⁰⁰ alapján benyújtott, említett felülvizsgálati kérelem elutasítására annak ellenére, hogy a kérelem a nyílt versenyvizsga szóban forgó vizsgabizottsága által hozott határozat ellen irányult.

97| C-831/18. P. sz., **Bizottság kontra RQ** ügy.

98| Az Európai Unió kiváltságairól és mentességeiről szóló 7. jegyzőkönyv (HL 2010. C 83., 266. o.).

99| 2010. január 13-i **A és G kontra Bizottság** ítélet (F-124/05 és F-96/06, [EU:F:2010:2](#)).

100| A nyílt versenyvizsgákra vonatkozó szabályzat (HL 2014. C 60. A, 1. o.).

A Törvényszék mindenekelőtt megállapította, hogy a vizsgabizottság nem tudott a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelemről. Ezért nem tekinthető úgy, hogy bármifajta „hallgatóságos” elutasító határozatot hozott volna a felperessel szemben. A felperesnek a felülvizsgálati kérelmének helyt nem adó, hallgatóságos vizsgabizottsági határozat ellen irányuló kereseti kérelme tehát okafogyott, ennél fogva mint elfogadhatatlant el kell utasítani. A Törvényszék ezt követően rámutatott, hogy a pályázatot elutasító határozatot hozó szerv a vizsgabizottság, nem pedig az EPSO volt. A nyílt versenyvizsgákra vonatkozó szabályzat 3.4.3 pontja alapján tehát nem az EPSO, hanem a vizsgabizottság feladata volt, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme tárgyában határozatot hozzon. Ennek megfelelően a Törvényszék azt a következtetést vonta le, hogy az EPSO az ezzel kapcsolatos bármifajta jogalap nélkül utasította el a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelmet, és e tekintetben nincs jelentősége annak a körülménynek, hogy a kérelmet tisztán formai okok miatt utasította el. Végül a Törvényszék hangsúlyozta, hogy ezt a következtetést a Bizottság többi – köztük az EPSO nyílt versenyvizsgák szervezésével kapcsolatos általános szerepkörére vonatkozó – érve sem kérdőjelezi meg. Ami ez utóbbi érvet illeti, az EPSO-hoz telepített felelősségi körök nem teszik lehetővé, hogy az EPSO magához ragadja a hatáskört a vizsgabizottság határozatának felülvizsgálatára irányuló kérelem elbírálására. Ez annál is inkább így van, mivel a felülvizsgálati kérelem elkészítésének kérdése adott esetben összetettnek bizonyuló eljárási döntést jelent, mivel annak bizonyítására irányuló, olyan technikai elemek értékelésétől függhet, hogy az érintett pályázó pontosan mikor kapta meg a vizsgabizottság határozatáról szóló értesítést.

XIV. Kártérítési jogviták

A 2018. február 28-i *Vakakis kai Synergates kontra Bizottság* ítélet (T-292/15, [EU:T:2018:103](#)) alapjául szolgáló ügy lehetővé tette a Törvényszék számára, hogy tisztázza a megsemmisítés iránti keresetek és a kártérítési keresetek között fennálló kapcsolatot. Ebben az ügyben olyan kérelemmel fordultak a Törvényszékhez, amely a Bizottság által közbeszerzési eljárással összefüggésben elkövetett szabálytalanságokkal a felperesnek állítólagosan okozott kár megtérítésére, különösen a szerződés részére való odaítélésére vonatkozó jelentős esélye elvesztéséből eredő kár megtérítésére irányult. Ezek az állítólagos szabálytalanságok azzal voltak kapcsolatosak, hogy a nyertes ajánlattevő társaság egyik szakértője részt vett az eljárás előkészítésében. A Bizottság azon az alapon hivatkozott a kereset elfogadhatatlanságára, hogy a felperes nem támadta meg megsemmisítés iránti keresettel a közbeszerzési eljárást.

A Törvényszék szerint az uniós közbeszerzésekre vonatkozó jogviták sajátosságaira tekintettel az ajánlatkérő szervként eljáró intézmény által a közbeszerzési eljárással összefüggésben elkövetett szabálytalanságok következtében az elutasított ajánlattevőt állítólagosan ért kár megtérítésére irányuló kártérítési keresetnek nem ugyanaz a tárgya, sem pedig a jogi és gazdasági hatása, mint az említett ajánlattevő ajánlatának elutasításáról szóló határozat megsemmisítése iránti keresetnek, és ezért nem eredményezheti e határozat joghatásainak megsemmisítését. A keresetet tehát elfogadhatónak nyilvánította.

A Törvényszék, amelynek az ajánlatkérőnek a közbeszerzési eljárás során felmerülő állítólagos összeférhetlenség esetén fennálló kötelezettségeiről is érdemben határoznia kellett, többek között azt emelte ki, hogy a közbeszerzésekkel kapcsolatos összeférhetlenségi kockázattal szembesülő ajánlatkérő szervnek a szóban forgó közbeszerzési eljárás kimeneteléről szóló határozatát a megkövetelt gondossággal, valamennyi releváns információ alapján kell előkészítenie és meghoznia. Erre vonatkozó kötelezettség különösen a megfelelő ügyintézés és az egyenlő bánásmód elvéből következik, mivel az ajánlatkérő szerv a közbeszerzési eljárás minden szakaszában köteles ügyelni az ajánlattevőkkel szembeni egyenlő bánásmód elvének, és következésképpen valamennyi ajánlattevő esélyegyenlőségének a tiszteletben tartására. Mivel az összeférhetlenség sérti az ajánlattevők közötti egyenlőséget, az arról szóló határozat, hogy nem zárják ki azt a részvételre jelentkezőt, akivel kapcsolatban összeférhetlenséget fogalmaztak meg, csak azzal a feltétellel fogadható el, hogy az ajánlatkérő szerv meg tudott bizonyosodni arról, hogy az említett részvételre

jelentkező nincs ilyen helyzetben. Ebben az ügyben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az értékelő bizottság és az ajánlatkérő szerv elmulasztotta gondosan és körültekintően megvizsgálni az összes olyan releváns elemet, amely lehetővé tette volna számukra a fennálló kétségek elosztatását és a nyertes ajánlattevő társaság helyzetének tisztázását. Ebből következően a felperes ezzel többek között bizonyította a gondossági kötelezettségnek, és így a megfelelő ügyintézés elvének és az Alapjogi Charta 41. cikkének kellően súlyos megsértését.

A Törvényszék ezen az alapon részben helyt adott a felperes kártérítési kérelmének, amennyiben az a szóban forgó közbeszerzési szerződés neki történő odaítélése esélyének az elvesztéséből, valamint a közbeszerzési eljárásban való részvétellel kapcsolatos költségekből és kiadásokból eredő, kompenzációs kamatokkal növelt kár megtérítésére irányult. Az a körülmény, hogy az ajánlatkérő szerv soha nem köteles közbeszerzési szerződést odaítélni, nem befolyásolhatja az említett szerződés elnyerésének bármely fokú valószínűségét, és így az esély elvesztését sem. Tekintettel arra, hogy ebben az ügyben a Bizottság által a közbeszerzési eljárás lefolytatása során elkövetett jogsértések az említett eljárásban alapvető szabálytalanságot eredményeztek, és érintették a felperes (akinek az ajánlatát a második helyre sorolták) arra vonatkozó esélyét, hogy a szerződést neki ítéljék oda, az esély elvesztése címén hivatkozott kárt ebben az ügyben valószínűnek és biztosnak kell tekinteni.

A 2018. július 13-i **K. Chrysostomides & Co. és társai kontra Tanács és társai** ítéletben (T-680/13, fellebbezett,¹⁰¹ [EU:T:2018:486](#)) és a 2018. július 13-i **Bourdouvali és társai kontra Tanács és társai** ítéletben (T-786/14, nem tették közzé, fellebbezett¹⁰²) a Törvényszék két olyan kérelem tárgyában határozott, amelyeket egy pénzügyi segítségnyújtási eszköz Ciprusi Köztársaság részére való biztosításával összefüggésben a Bizottság, a Tanács, az Európai Központi Bank (EKB) és az eurócsoport által hozott aktusok, valamint az általuk tanúsított magatartás miatt a felpereseket állítólagosan ért kár megtérítése iránt nyújtottak be. Mindkét ügy azokból a pénzügyi nehézségekből ered, amelyekkel a Ciprusi Köztársaság és két nagy ciprusi bank, a Cyprus Popular Bank Public Co Ltd és a Trapeza Kyprou Dimosia Etaireia LTD szembesült 2012–2013-ban, és mindkét ügynek az állt a háttérben, hogy az Európai Stabilitási Mechanizmus (ESM) a 2013. április 26-i egyetértési megállapodás¹⁰³ alapján pénzügyi segítségnyújtási eszközt biztosított ennek a tagállamnak.

Míg a Tanács a **Mallis és társai kontra Bizottság és EKB** ítéletre¹⁰⁴ támaszkodva azt állította, hogy az eurócsoport nem tekinthető a Tanács egyik formációjának, illetve uniós szervnek vagy hivatalnak sem, és így az Unió szerződésen kívüli felelősségét sem alapozhatja meg, a Törvényszék nem osztotta ezt az álláspontot. Miután a Törvényszék megállapította, hogy a Bíróság ebben az ítéletben tisztázta azt, hogy az eurócsoport nem minősíthető „az EUMSZ 263. cikk értelmében vett” uniós szervnek vagy hivatalnak, úgy ítélte meg, hogy a megsemmisítés iránti kereset és a kártérítési kereset egymástól eltérő és egymást kiegészítő céljára tekintettel nem állapítható meg, hogy az „intézmény” EUMSZ 340. cikk második bekezdése értelmében vett fogalma szükségszerűen az EUMSZ 263. cikk első bekezdésében felsorolt uniós intézményekre, szervekre és hivatalokra korlátozódna. Ellenkezőleg, az Unió azon jogalanyait, amelyeket az EUMSZ 340. cikk második bekezdése értelmében „intézménynek” lehet minősíteni, az e rendelkezésben foglalt kritériumok alapján kell meghatározni. Ebből a szempontból azt kell meghatározni, hogy azt az uniós jogalanyt, amelynek a sérelmezett aktus vagy magatartás betudható, a Szerződések által, az uniós célkitűzések megvalósításának szándékával hozták-e

101| C-597/18. P. sz., **Tanács kontra K. Chrysostomides & Co. és társai** ügy és C-603/18. P. sz., **K. Chrysostomides & Co. és társai kontra Tanács** ügy.

102| C-598/18. P. sz., **Tanács kontra Bourdouvali és társai** ügy és C-604/18. P. sz., **Bourdouvali és társai kontra Tanács** ügy.

103| A konkrét gazdaságpolitikai feltételekről szóló, a Ciprusi Köztársaság és az Európai Stabilitási Mechanizmus (ESM) között 2013. április 26-án létrejött egyetértési megállapodás.

104| 2016. szeptember 20-i **Mallis és társai kontra Bizottság és EKB** ítélet (C-105/15 P–C-109/15 P, [EU:C:2016:702](#)).

létre. Ezért ha az eurócsoport a Szerződések által, az uniós célkitűzések megvalósításának szándékával hivatalosan létrehozott uniós jogalany, akkor az uniós jog által ráruházott hatáskörök gyakorlása során hozott aktusai, illetve tanúsított magatartása az Uniónak tudhatók be. A Törvényszék továbbá tisztázta, hogy a **Ledra Advertising és társai kontra Bizottság és EKB** ügyből¹⁰⁵ nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, az Észt Köztársaság, Írország, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, Málta, a Holland Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Portugál Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Szlovák Köztársaság és a Finn Köztársaság között az európai stabilizációs mechanizmus létrehozásáról szóló szerződés keretén belül egyedül a Bizottság által az egyetértési megállapodás elfogadásával kapcsolatban tanúsított jogellenes magatartás minősülhet olyan uniós intézmény által tanúsított jogellenes magatartásnak, amely megalapozhatja az Unió szerződésen kívüli felelősségét. Ebből következően a kárt okozó intézkedések alkalmazásának az EKB általi felügyeletéhez kötődő jogellenes magatartásokra kártérítési kereset keretében lehet hivatkozni.

A Törvényszék, amelynek a felperesek tulajdonhoz való jogát korlátozó intézkedések arányosságát is vizsgálnia kellett, kiemelte, hogy figyelembe kell venni azt, hogy a ciprusi hatóságoknak a kárt okozó intézkedések elfogadásakor gyorsan kellett cselekedniük. A ciprusi pénzügyi rendszer stabilitásának megőrzése érdekében az érintett bankok összeomlása közvetlen veszélyének elhárítása, és ennek az euróövezet más tagállamaiba történő továbbgyűrűzésének megakadályozása volt ugyanis a tét. A Törvényszék továbbá megjegyezte, hogy az Európai Stabilitási Mechanizmus által olyan államnak, amelyben a bankszektor feltökésítésének szükségessége merül fel, a pénzügyi nehézségek megoldása érdekében nyújtott pénzügyi támogatás feltételül szabott intézkedések az addigi tapasztalatoktól és a sajátos körülményektől függően alapvetően különbözhetnek az egyes esetekben. Ilyen sajátos körülmény lehet például a kedvezményezett állam gazdasági helyzete, a támogatásnak a teljes gazdasághoz viszonyított mértéke, az érintett bankok gazdasági fenntarthatóságának visszanyerésére vonatkozó kilátásai, illetve a nehéz pénzügyi helyzetük kialakulásához vezető okok – adott esetben ideértve a kedvezményezett állam bankszektorának a nemzeti gazdasághoz viszonyított túlzott méretét –, a nemzetközi gazdasági helyzet változása, illetve annak a nagy valószínűsége, hogy az Európai Stabilitási Mechanizmus más, nehéz helyzetben lévő államok javára is beavatkozik a jövőben, ami az egyes beavatkozásokra szánt összeg várható korlátozását jelentheti.

A 2018. december 13-i **Iran Insurance kontra Tanács** (T-558/15, [EU:T:2018:945](#)) ítélet és a 2018. december 13-i **Post Bank Iran kontra Tanács** ítélet (T-559/15, [EU:T:2018:948](#)) alapjául szolgáló ügyek alkalmas adtak arra, hogy a Törvényszék a felpereseket állítólagosan azon jogi aktusok miatt ért kár megtérítése iránt az EUMSZ 268. cikk alapján benyújtott kérelmekről határozzon, hogy a felpereseket felvették, illetve rajta tartották az Iráni Iszlám Köztársasággal szembeni, arra irányuló nyomásgyakorlás céljából elfogadott korlátozó intézkedések által érintett személyek és szervezetek jegyzékein, hogy az Iráni Iszlám Köztársaság beszüntesse az atomfegyverek elterjedésének veszélyével járó tevékenységét.¹⁰⁶ A felperesek úgy érveltek, hogy a vitatott

105| 2016. szeptember 20-i **Ledra Advertising és társai kontra Bizottság és EKB** ítélet (C-8/15 P–C-10/15 P, [EU:C:2016:701](#)).

106| Az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről és a 2007/140/KKBP közös álláspont hatályon kívül helyezéséről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról szóló, 2010. október 25-i 2010/644/KKBP tanácsi határozat (HL 2010. L 281., 81. o.); az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről és a 423/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2010. október 25-i 961/2010/EU tanácsi rendelet (HL 2010. L 281., 1. o.); az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról szóló, 2011. december 1-jei 2011/783/KKBP tanácsi határozat (HL 2011. L 319., 71. o.); a 961/2010 rendelet végrehajtásáról szóló, 2011. december 1-jei 1245/2011/EU tanácsi végrehajtási rendelet (HL 2011. L 319., 11. o.); az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről és a 961/2010 rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2012. március 23-i 267/2012/EU tanácsi rendelet (HL 2012. L 88., 1. o.).

jogi aktusok elfogadása egy magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabálynak a Tanács általi kellően súlyos megsértésének minősül, és ezen a jogcímen kérték a nevük vitatott jegyzékekbe történt felvétele miatt őket állítólagosan ért vagyoni és nem vagyoni kár megtérítését.

A Törvényszék rámutatott, hogy abban az időpontban, amikor a Tanács elfogadta a vitatott jogi aktusokat, az ítélkezési gyakorlatából már egyértelműen és pontosan kitűnt, hogy a Tanácsnak vita esetén olyan információkat és bizonyítékokat kell nyújtania, amelyek alátámasztják, hogy az atomfegyverek terjesztésének „támogatására” vonatkozó kritérium alkalmazási feltételei teljesültek. Továbbá, mivel a Tanács arra irányuló kötelezettségét, hogy egy adott személy vagy szervezet tekintetében elfogadott korlátozó intézkedések megalapozottságát az intézkedések elfogadása előtt ellenőrizze és támassza alá, az érintett személy vagy szervezet alapvető jogainak, és különösen a hatékony bírói jogvédelemhez való jogának tiszteletben tartása kívánja meg, a Tanács e tekintetben nem rendelkezik mérlegelési mozgástérrel. Ebben az ügyben tehát a Tanács nem rendelkezett mérlegelési mozgástérrel az említett kötelezettség végrehajtása tekintetében. Következésképpen a Tanács, mivel nem tartotta tiszteletben a vitatott jogi aktusok alátámasztására vonatkozó kötelezettségét, ebben az ügyben kellően súlyosan megsértett egy magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabályt.

A felpereseket állítólagosan ért nem vagyoni kárral kapcsolatban a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy az EUMSZ 340. cikk második bekezdésével összefüggésben értelmezett EUMSZ 268. cikk alapján kialakított ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a nem vagyoni kár főszabály szerint természetes személlyel szemben téríthető meg, és az ilyen kár az említett személy imázsát vagy jóhírnevét ért sérelem formájában is megjelenhet. Hangsúlyozta továbbá, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata nem zárja ki, hogy akár egy gazdasági társaság esetében is bekövetkezhessen olyan, nem anyagi jellegű kár, amely pénzbeli kártérítést kíván, és ez a kártérítés a konkrét ügyben fennálló körülményektől függ. Ez a kár ilyen társaság esetében többé-kevésbé „objektív” és „szubjektív” elemeket foglalhat magában, köztük a vállalkozás jóhírnevét is, amely sérelmének a következményei nem számolhatók ki pontosan. Ebben az ügyben azonban a felperesek által előterjesztett elfogadható bizonyítékok önmagukban véve nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy a Tanáccsal szemben kifogásolt magatartás jogellenességének elismerése és a vitatott jogi aktusok megsemmisítése önmagában nem volt elegendő a felpereseket a jóhírnevüknek a vitatott jogi aktusokkal történt megsértése miatt állítólagosan ért nem vagyoni kár megtérítéséhez.

XV. Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek

A Törvényszékhez 2018-ban 41 ideiglenes intézkedés iránti kérelmet nyújtottak be, amely lényegében megfelel az előző évi számadatnak.¹⁰⁷ A Törvényszék 2018-ban 42 végzést hozott,¹⁰⁸ és 44 ideiglenes intézkedéssel kapcsolatos ügyet zárt le.¹⁰⁹ A Törvényszék négy ügyben hozott felfüggesztő végzést az eljárási szabályzat 157. cikkének (2) bekezdése alapján.

A meghozott végzések számos kérdést ölelnek fel, többek között közegészségüggyel (öt ügy), állami támogatásokkal (négy ügy), közbeszerzéssel (hét ügy), adatok bizalmas kezelésével (négy ügy) és közszolgálattal (nyolc ügy) kapcsolatos ügyeket.

A Törvényszék elnöke a 2018. január 18-i **Strabag Belgium kontra Parlament** végzéssel (T-784/17 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:17](#))¹¹⁰ és a 2018. január 15-i **Elche Club de Fútbol kontra Bizottság** (T-901/16 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:268](#)) végzéssel két ideiglenes intézkedés iránti kérelemnek adott helyt.

Az első ügy, amelyben a Törvényszék elnöke ideiglenes intézkedés iránti kérelemnek helyt adott, közbeszerzéssel kapcsolatos ügy. A 2018. január 18-i **Strabag Belgium kontra Parlament** végzéssel (T-784/17 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:17](#)) a Törvényszék elnöke elrendelte a Parlament azon határozata végrehajtásának felfüggesztését, amely elutasította a felperes ajánlatát, és öt ajánlattevő részére ítélte oda a Parlament brüsszeli épületeinek fővállalkozói építési munkálataira vonatkozó keretszerződés tárgyú közbeszerzési szerződést.

A sürgősségre vonatkozó feltétel vizsgálatával összefüggésben a Törvényszék elnöke a közbeszerzésekre vonatkozó, immár megszilárdult ítélkezési gyakorlatot¹¹¹ alkalmazta, amely szerint ez a feltétel kevésbé szigorú, ha az ideiglenes intézkedést kérő fél bizonyítani tudja, hogy különösen komoly *fumus boni iuris* áll fenn, és a tíznapos várakozási időn belül fordult a Törvényszékhez.

Ebben az ügyben, mivel az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet a várakozási időn belül nyújtották be, a Törvényszék elnöke megvizsgálta a *fumus boni iuris* fennállását. E tekintetben a Törvényszék elnöke úgy ítélte meg, hogy első látásra a Parlament megsértette az 1268/2012/EU felhatalmazáson alapuló rendelet¹¹² 151. cikkét azáltal, hogy nem állapította meg, hogy az első helyre rangsorolt ajánlat kirívóan alacsonynak tűnik, és nem

107| 2017-ben a Törvényszékhez 47 ideiglenes intézkedés iránti kérelem érkezett.

108| Ez a szám az ideiglenes intézkedésről határozó bíró által hozott összes végzésnek felel meg, nem számítva ide az okafogyottság miatti vagy törlést elrendelő végzéseket, ideértve azonban az eljárási szabályzat 157. cikkének (2) bekezdése alapján hozott végzéseket is.

109| Jelezni kell, hogy szigorúan statisztikai szempontból az összes elbíralt ügynek az e jelentés „A Törvényszék igazságügyi statisztikái” című D. részében szereplő száma (1009 elbíralt ügy) nem tartalmazza az ideiglenes intézkedés iránti kérelmek tárgyában hozott végzéseket.

110| A fellebbezést a 2018. szeptember 19-i **Parlament kontra Strabag Belgium** végzéssel (C-229/18 P(R), nem tették közzé, [EU:C:2018:740](#)) elutasították.

111| A 2015. április 23-i **Bizottság kontra Vanbreda Risk & Benefits** végzésből (C-35/15 P(R), [EU:C:2015:275](#)) eredő ítélkezési gyakorlat.

112| A 966/2012 rendelet alkalmazási szabályairól szóló, 2012. október 29-i 1268/2012/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2012. L 362., 1. o.).

folytatta le az említett cikkben előírt ellenőrzést. Miután a *fumus boni iuris* fennállása egy jól körülhatárolt kérdésre vonatkozó, nem kétséges tények tekintetében végzett jogi értékelés alapján megállapítást nyert, a Törvényszék elnöke arra a következtetésre jutott, hogy különösen komoly *fumus boni iuris* áll fenn.

Meg kell jegyezni továbbá, hogy a közbeszerzési jogviták esetében az ideiglenes intézkedés iránti kérelmek többségét a várakozási időn belül, az eljárási szabályzat 157. cikkének (2) bekezdésén alapuló kérelemmel együtt nyújtották be. Ezek közül a 2018. január 23-i **Seco Belgium és Vinçotte kontra Parlament** végzés (T-812/17 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:25](#)), a 2018. október 3-i **Euronet Consulting kontra Bizottság** végzés (T-350/18 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:653](#)) és a 2018. december 21-i **Phrenos és társai kontra Bizottság** végzés (T-715/18 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:1015](#)) alapjául szolgáló három ügyben az ajánlatkérő az ideiglenes intézkedés iránti eljárás során, a Törvényszék elnökének döntését követően a kérelmező igényeinek megfelelően visszavonta, illetve módosította a közbeszerzési szerződés odaítéléséről szóló határozatot, és ezzel az eljárás okafogyottá vált.

A második ügy, amelyben a Törvényszék elnöke ideiglenes intézkedés iránti kérelemnek helyt adott, egy olyan bizottsági határozatra vonatkozik, amely elrendelte egy állítólagos állami támogatásnak a kedvezményezettől, az Elche spanyol labdarúgóklubtól történő visszatéríttetését, és amely a 2018. május 15-i **Elche Club de Fútbol kontra Bizottság** végzés (T-901/16 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:268](#)) alapjául szolgált. Ez az ügy a spanyol labdarúgókluboknak nyújtott, állítólagos állami támogatásokra vonatkozó ügysorozat részét képezte.

A *fumus boni iuris*ra vonatkozó feltétellel kapcsolatban a Törvényszék elnöke úgy vélte, hogy a megtámadott határozat első látásra nem tartalmaz elégséges indokolást, mivel az indokolásból nem állapítható meg a támogatás megléte, és adott esetben az összege. A sürgősség vizsgálatával kapcsolatban a Törvényszék elnöke megállapította, hogy a támogatás összegének visszatéríttetése a már fizetéseképtelenségi eljárás alatt álló labdarúgóklub felszámolását eredményezheti. E tekintetben a Törvényszék elnöke cáfolta többek között a Bizottság arra vonatkozó érvét, hogy a klub a labdarúgócsapat tagjainak „átruházásával” szert tehet a szükséges likviditásra. A Törvényszék elnöke szerint ugyanis a csapat játékosai a felperes alapvető „termelőeszközének” minősülnek. Ilyen körülmények között, figyelembe véve azt a tényt, hogy a felperes nem válhat meg a csapata nagy részétől anélkül, hogy a sporttevékenység végzésére vonatkozó képességét és ezáltal a gazdasági túlélését ne veszélyeztetné, nem lehet azzal érvelni, hogy a csapata nagy részének „eladásával” lehetősége nyílna azonnal visszafizetni az állami támogatás visszatéríttetése címén igényelt összeget anélkül, hogy ezzel veszélybe sodorná pénzügyi életképességét. A Törvényszék elnöke elutasította továbbá a Bizottságnak azt az érvelését, hogy a felperes még nem merítette ki a nemzeti jogorvoslati lehetőségeket, mivel ez az álláspont ebben az ügyben a felperesnek a belső jogorvoslati lehetőségek kimerítésére való határozott és automatikus kötelezését jelenti, és ezáltal aránytalanul korlátozza az uniós bírósághoz való hozzáférést.

Az érdekek mérlegelésével kapcsolatban a Törvényszék elnöke emlékeztetett arra, hogy bár igaz, hogy a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított támogatás visszatéríttetését elrendelő határozat végrehajtásának felfüggesztése meghosszabbíthatja a támogatással előidézett versenyellenes hatásokat, ellenkező esetben az ilyen határozat azonnali végrehajtása rendszerint visszafordíthatatlan következményekkel jár a kedvezményezett vállalkozásra nézve, és azt sem lehet eleve kizárni, hogy a támogatás fenntartását az említett határozattal kapcsolatos esetleges hibák miatt végül jogszerűnek ítélik meg. Ezért egyrészt biztosítani kell, hogy az ideiglenes bírói jogvédelem ne csökkenjen túlzott mértékben, másrészt pedig hogy az ideiglenes intézkedésről határozó bíró továbbra is széles mérlegelési jogkörrel rendelkezzen a ráruházott hatáskörök gyakorlása során. Ebben az ügyben a Törvényszék elnöke hangsúlyozta, hogy egyrészt a felperest egy első látásra jogellenes határozat miatt a felszámolás veszélye fenyegeti, másrészt pedig a nemzeti hatóságok megtették a megtámadott határozat megfelelő végrehajtásának biztosításához szükséges intézkedéseket. Ilyen körülmények között a Törvényszék elnöke arra a következtetésre jutott, hogy a jóhiszemű együttműködés jegyében számíthat a nemzeti hatóságok azon szándékára és képességére, hogy – ahogyan eddig is tették –

az állami támogatások hatékony visszatéríttetésének oly módon történő lehetővé tételével biztosítsák az Unió érdekének védelmét, hogy a végrehajtás felfüggesztése ne gördítsen akadályokat az esetleges jövőbeni visszatéríttetés hatékonysága elé.

Ezzel szemben a 2018. március 22-i **Hércules Club de Fútbol kontra Bizottság** végzéssel (T-766/16 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:170](#))¹¹³ és a 2018. március 22-i **Valencia Club de Fútbol kontra Bizottság** végzéssel (T-732/16 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:171](#))¹¹⁴ a Törvényszék elnöke elutasította az ideiglenes intézkedés iránti kérelmeket, mivel az érintett labdarúgóklubok egyike sem bizonyította, hogy a támogatás visszafizetésének nem képes eleget tenni a pénzügyi életképessége veszélyeztetése nélkül.

Ezen túlmenően a fent említett végzéseken kívül az ítélkezési gyakorlatnak az adatok bizalmas kezelésével, a korlátozó intézkedésekkel, az intézményi joggal és a közegészségüggyel kapcsolatos fejlődéséről is említést kell tenni.

Az adatok bizalmas kezelésének védelmével kapcsolatban rá kell mutatni, hogy az ideiglenes intézkedésről határozó bíró részletesen megvizsgálta a *fumus boni iuris* fennállására vonatkozó érveket, mielőtt elutasította az EUMSZ 101. cikk megsértését megállapító bizottsági határozat közzétételével kapcsolatos 2018. október 25-i **JPMorgan Chase és társai kontra Bizottság** végzés (T-420/18 R, nem tették közzé, fellebbezett,¹¹⁵ [EU:T:2018:724](#)) és 2018. október 25-i **Crédit agricole és Crédit agricole Corporate and Investment Bank kontra Bizottság** végzés (T-419/18 R, nem tették közzé, fellebbezett,¹¹⁶ [EU:T:2018:726](#)), az EU Pilot eljárásra vonatkozó dokumentumokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos 2018. július 12-i **RATP kontra Bizottság** végzés (T-250/18 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:458](#)), valamint egy növényvédő szer értékelésével kapcsolatos 2018. október 12-i **Taminco kontra EFSA** végzés (T-621/17 R, [EU:T:2018:763](#)) alapjául szolgáló ügyekben a végrehajtás felfüggesztése iránt benyújtott kérelmeket.

Konkréten a 2018. október 25-i **JPMorgan Chase és társai kontra Bizottság** végzésben (T-420/18 R, nem tették közzé, fellebbezett, [EU:T:2018:724](#)) és a 2018. október 25-i **Crédit agricole és Crédit agricole Corporate and Investment Bank kontra Bizottság** végzésben (T-419/18 R, nem tették közzé, fellebbezett, [EU:T:2018:726](#)) a Törvényszék elnöke arra emlékeztetett, hogy a bizalmas információk ideiglenes védelmével kapcsolatban nem elegendő kijelenteni, hogy az információk bizalmas jellegűek. Azt kell bizonyítani, hogy első látásra az információk ténylegesen bizalmas jellegűek.

A Törvényszék elnöke ezt követően megállapította, hogy a versenyjog megsértése miatt a Bizottság által megbírságot vállalkozás ahhoz fűződő érdeke, hogy a terhére rótt jogsértő magatartás részleteit ne hozzák nyilvánosságra, nem méltó semmilyen sajátos védelemre, tekintettel a nyilvánosság ahhoz fűződő érdekére, hogy a lehető legrészletesebben megismerje a Bizottság valamennyi intézkedésének indokait.

A Törvényszék elnöke kiemelte, hogy a felperesek azon érvének, amely szerint az ártatlanság védelme kizárja a jogsértést megállapító határozat közzétételét, illetve megköveteli, hogy a jogsértő magatartás leírását teljesen ki kelljen takarni, első látásra nem adható hely. Emlékeztetett arra, hogy az uniós intézmények jogi aktusait megilleti a jogszerűség védelme, és mindaddig joghatásokat váltanak ki, amíg vissza nem vonják,

113| A végzést a 2018. november 22-i **Hércules Club de Fútbol kontra Bizottság** végzés (C-334/18 P(R), [EU:C:2018:952](#)) hatályon kívül helyezte.

114| A fellebbezést a 2018. november 22-i **Valencia Club de Fútbol kontra Bizottság** végzéssel (C-315/18 P(R), [EU:C:2018:951](#)) elutasították.

115| C-1/19. P. (R.) sz., **JPMorgan Chase és társai kontra Bizottság** ügy.

116| C-4/19. P. (R.) sz., **Crédit agricole és Crédit agricole Corporate and Investment Bank** ügy.

meg nem semmisítik, illetve érvénytelennek nem nyilvánítják őket. Ezért az EUMSZ 101. cikk megsértését megállapító határozat közzétételére főszabály szerint nem vonatkozhat az a feltétel, hogy az uniós bíróság előzetesen már határozott az e határozatra irányuló keresetről.

A korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos ügyek terén a 2018. november 28-i **Klyuyev kontra Tanács** végzés (T-305/18 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:849](#)) alapjául szolgáló ügyben a Törvényszék elnöke elutasította a felperessel szemben hozott korlátozó intézkedések megújításáról szóló tanácsi jogi aktusok végrehajtásának felfüggesztése iránt benyújtott kérelmet.

A Törvényszék elnöke, bár megállapította a *fumus boni iuris* fennállását, a sürgősség hiánya miatt elutasította a kérelmet. E tekintetben a Törvényszék elnöke megvizsgálta többek között a felperes arra alapított érvét, hogy a hatékony jogorvoslathoz való jogát sérelem érte amiatt, hogy a jegyzékbe való felvételét annak ellenére folyamatosan meghosszabbították, hogy a Törvényszék ítéleteiben azt állapította meg, hogy a vele szemben hozott korlátozó intézkedések elrendelésére vonatkozó egyes jogi aktusok jogellenesek voltak.

Ebben az összefüggésben a Törvényszék elnöke azt állapította meg, hogy a sürgősségre vonatkozó feltétel megváltoztatása olyan rendszerszintű okok esetén lehetséges, amelyek meghiúsíthatják a hatékony bírói jogvédelmet. A Törvényszék elnöke kiemelte, hogy a korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos peres eljárások sajátos jellemzői nem érvényteleníthetik a hatékony bírói jogvédelemhez való jogot. Ebben az ügyben azonban nincs olyan rendszerszintű ok, amely érvénytelenítené a korlátozó intézkedések megsemmisítésére irányuló törvényszéki ítéleteket.

Az intézményi joggal kapcsolatos ügyek közül a 2018. május 4-i **Czarnecki kontra Parlament** végzés (T-230/18 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:262](#)) alapjául szolgáló ügyet érdemes megemlíteni. A Törvényszék elnöke mint elfogadhatatlant elutasította a Parlament azon határozatával kapcsolatos ideiglenes intézkedés iránti kérelmet, amely a felperes parlamenti alelnöki megbízatását állítólagos súlyos köteleességszegés indokával megszüntette.

A felperes parlamenti alelnöki megbízatásának idő előtti visszavonásáról szóló parlamenti határozat végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelemmel kapcsolatban a Törvényszék elnöke megállapította, hogy e határozat a meghozatalával már teljesen kifejtette joghatásait, és ezért nem függeszthető fel. A felperes parlamenti alelnöki megbízatásának „fenntartására” irányuló második kereseti kérelmet illetően a Törvényszék elnöke megállapította, hogy a felperes alelnöki megbízatása a megtámadott határozat meghozatalának időpontjában megszűnt. Emellett a felperes alelnöki megbízatásának megszűnésével megüresedett alelnöki tisztséget 2018. március 1-jén be is töltötték. Ilyen körülmények között a felperes parlamenti alelnöki megbízatása nem „tartható fenn” a megbízatás visszavonása után majdnem két hónappal, és a korábban általa betöltött alelnöki tisztség más személy általi betöltése után majdnem egy hónappal benyújtott ideiglenes intézkedés iránti kérelemmel.

Végül, a közegészségüggyel kapcsolatban meg kell említeni több olyan, közegészségügyi kérdésre (növényvédő szerek, emberi felhasználásra szánt gyógyszerek és biocid termékek ágazata) is kiterjedő, szabályozott piaccal kapcsolatos ügyet, amelyek a 2018. június 22-i **Arysta LifeScience Netherlands kontra Bizottság** végzés (T-476/17 R, [EU:T:2018:407](#)), a 2018. június 22-i **FMC kontra Bizottság** végzés (T-719/17 R, [EU:T:2018:408](#)), a 2018. július 11-i **GE Healthcare kontra Bizottság** végzés (T-783/17 R, [EU:T:2018:503](#)), a 2018. augusztus 24-i **Laboratoire Pareva és Biotech3D kontra Bizottság** végzés (T-337/18 R és T-347/18 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:587](#)), a 2018. október 25-i **Laboratoire Pareva kontra Bizottság** végzés (T-337/18 R II, nem tették közzé, [EU:T:2018:729](#)), a 2018. október 25-i **Laboratoire Pareva kontra Bizottság** végzés (T-347/18 R II, nem tették közzé, [EU:T:2018:730](#)) és a 2018. november 23-i **GMPO kontra Bizottság** végzés (T-733/17 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:839](#)) alapjául szolgáltak.

Konkréten egy gyomirtó szerekben használt anyag forgalombahozatali engedélyének visszavonásáról szóló bizottsági rendelet végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelemre vonatkozó, 2018. június 22-i **FMC kontra Bizottság** végzés (T-719/17 R, [EU:T:2018:408](#)), illetve egy gyógyszer ritka betegségek gyógyszerének való

minősítése nélküli forgalombahozatalát engedélyező bizottsági rendelet végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelemre vonatkozó, 2018. november 23-i **GMPO kontra Bizottság** végzés (T-733/17 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:839](#)) alapjául szolgáló ügyekben a Törvényszék elnöke hangsúlyozta, hogy bár valóban nem lehet kizárni, hogy az objektíve jelentős vagyoni kár, amely állítólag azon kötelezettségből ered, hogy a vállalkozásnak nem alkalmas időn belül kell végleges jelleggel jelentős üzleti döntést hoznia, „súlyosnak” tekinthető, sőt, az ilyen kár súlyossága még az érintett vállalkozás méretére vonatkozó információk hiányában is nyilvánvalónak tekinthető, ezt az ítélezési gyakorlatot arra a területre figyelemmel kell értékelni, ahol a felperes üzleti tevékenységét folytatja. Egy nagymértékben szabályozott, olyan piac esetében, amelyen közegészségügyi kockázatok felmerülése esetén a hatáskörrel rendelkező hatóságok részéről gyors beavatkozásra lehet számítani, nem mindig előre látható okokból az érintett vállalkozások feladata, hogy – hacsak nem maguknak kell viselniük az ilyen beavatkozásból eredő kárt – megfelelő üzletpolitika kialakításával felvértezzék magukat e beavatkozás következményeivel szemben.

Ezen túlmenően a 2018. június 22-i **FMC kontra Bizottság** végzés (T-719/17 R, [EU:T:2018:408](#)) alapjául szolgáló ügyben, valamint a növényvédő szerekben lévő hatóanyag használatára vonatkozó korlátozásokat előíró (2018. június 22-i **Arysta LifeScience Netherlands kontra Bizottság** végzés [T-476/17 R, [EU:T:2018:407](#)]), illetve a bizonyos biocid termékekben való felhasználásra szánt anyagok jóváhagyását megtagadó (a 2018. augusztus 24-i **Laboratoire Pareva és Biotech3D kontra Bizottság** végzés [T-337/18 R és T-347/18 R, nem tették közzé, [EU:T:2018:587](#)]) bizottsági határozatok végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelmekre irányuló ügyekben a Törvényszék elnöke az említett kérelmek elutasítása előtt mérlegelte az érdekeket. Ebben az összefüggésben a Törvényszék elnöke emlékeztetett arra, hogy a tudományos fejlődés nem ritka jelenség, és lehetőséget ad arra, hogy az újabb tudományos ismeretek és felfedezések tükrében – különösen a közegészségügyi kockázatokra tekintettel – újból értékeljék az anyagokat. Ez képezi a jóváhagyás meghosszabbítására irányuló eljárások alapját, valamint a forgalmazási engedélyekre vonatkozó időbeli korlátok létjogosultságát. A Törvényszék elnöke úgy vélte, hogy az iratokban nevesített közegészségügyi kockázatok kizárásához ezért nem elegendő csupán annyit állítani, hogy a szóban forgó termék korábban korlátozás nélkül volt használható. A Törvényszék elnöke ezzel kapcsolatban kimondta, hogy ezeket a kockázatokat figyelembe kell vennie, és nem feladata a tudományos adatokat szakértői szempontból újraértékelni, ami meghaladná a hatáskörét.

C | A TÖRVÉNYSZÉK HIVATALÁNAK TEVÉKENYSÉGE 2018-BAN

Emmanuel Coulon, a Törvényszék hivatalvezetője

Feszített tevékenységgel jellemezhető az a kontextus,¹ amelyben a Hivatal teljeskörűen mozgósította az erőforrásait annak érdekében, hogy támogassa a Törvényszéket, továbbá hogy az igazságszolgáltatáshoz és az adminisztrációhoz kapcsolódóan rábízott feladatok keretében hozzájáruljon az igazságszolgáltatási fórum nagyon jó eredményeihez. A Hivatal alkalmazkodott a kibővített igazságszolgáltatási fórum² működési sajátosságaiból eredő követelményekhez, és igyekezett már előre figyelembe venni a bírák számának soron következő és egyben utolsó, az Európai Unió Bíróságának igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló reform³ kontextusában 2019 szeptemberére tervezett növelése következtében várható bizonyos hatásokat. Akként alakította szervezetét, hogy új követelményeknek is meg tudjon felelni. Az e szervezeti egység által teljesített, számszerű adatokkal csak nagyon töredékesen kifejezhető szolgáltatásokhoz hozzáadott érték minden esetben állandó prioritást jelentett.

A költségvetésből fizetett 72 álláshellyel (55 asszisztens és 17 tanácsos) rendelkező Hivatalt érzékenyen érintették a személyi állományban bekövetkező változások és a Törvényszék hivatalvezető-helyettese álláshelyének az év folyamán bekövetkező megüresedése.

A Hivatal ismét igazságszolgáltatási segítséget nyújtott az igazságszolgáltatási fórumnak azáltal, hogy

- biztosította az eljárások megfelelő lefolytatását és az iratanyagok megfelelő kezelését;
- biztosította a felek képviselői és a bírák közötti kommunikációt;
- tevékenyen segítette a bírákat és munkatársaikat.

A Hivatal a Törvényszék elnökének felügyelete alatt és az intézmény szervezeti egységeinek közreműködésével hozzájárult az igazságszolgáltatási fórum adminisztrációjához is.

A Hivatalra bízott feladatokat – amelyeknek állandósága legalábbis a megfogalmazásuk szintjén ellentétben áll azzal, hogy alkalmazkodóan és sokoldalúan kell eljárni annak érdekében, hogy e feladatokat teljesíteni lehessen – szorgalmasan és odaadással látták el olyan tisztviselők és alkalmazottak, akik tudatában vannak az ügyek tétjének, és hozzá kívánnak járulni az uniós igazságszolgáltatás érdekében teljesített közszolgálathoz.

1| E kontextust – amelyet a Törvényszék elnöke részletesen ismertet a Törvényszék 2018. évi tevékenységéről szóló bevezetőjében – az intézmény történetében korábban soha nem tapasztalt számú (1009) befejezett ügy, valamint az érkező ügyek számának (834, szemben a 2017. évi 917-tel) bizonyos mértékű visszaesése jellemezte, ami a 2018. december 31-én folyamatban maradt ügyek számának (1333, szemben a 2017. évi 1508-cal) 12%-os csökkenését eredményezte.

2| 2018. január 1-jén a Törvényszék 46 bíróból állt. Miután távozott az egyik bíró, aki a Bíróságon lépett hivatalba, az utódját pedig nem jelölték ki, a Törvényszék 2018. október 8. óta 45 bíróból áll.

3| Az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló 3. jegyzőkönyv módosításáról szóló, 2015. december 16-i (EU, Euratom) 2015/2422 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015. L 341., 14. o.), valamint az Európai Unió és alkalmazottai közötti jogviták elsőfokú elbírálásával kapcsolatos hatáskörnek a Törvényszékre történő átruházásáról szóló, 2016. július 6-i (EU, Euratom) 2016/1192 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2016. L 200., 137. o.).

I. Az igazságszolgáltatási tevékenységhez való hozzájárulás

2018-ban a Törvényszék Hivatala a Törvényszék eljárási szabályzatában felsorolt 24 eljárási nyelv közül 23 eljárási nyelven bejegyzett 55 395 eljárási iratot⁴ a nyilvántartásba, feldolgozott a folyamatban lévő ügyek keretében benyújtott 4562, a keresetleveleken kívüli egyéb beadványt, végrehajtotta az ítélkező testületek által pervezető intézkedések vagy bizonyításfelvétel formájában hozott határozatokat, valamint megszövegezett 1371, az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közzeendő közleményt.

Jóllehet nyilvánvalóan lehetetlen megemlíteni az összes olyan adatot, amelyek alapján fogalmat lehet alkotni a Hivatal által elvégzett munka mértékéről, ezek közül néhány, elsősorban statisztikai jellegű adat megjelölése mégis elegendő ahhoz, hogy rávilágítson a Hivatal tevékenységének jelentőségére:

- a benyújtott 9746 eljárási irat között szerepel 318 beavatkozási kérelem és 197, a felekkel vagy a nyilvánossággal szembeni bizalmas kezelés iránti kérelem;
- az ügyek csoportjaiba vagy sorozatába illeszkedő eljárások lebonyolítása megkövetelte mind a Hivatalon belüli koordinációt, figyelembe véve az eljárási nyelvek sokféleségét, mind pedig az ítélkező testületekkel folytatott koordinációt annak érdekében, hogy ezen ügyek mindegyikében feldolgozzák a határidők meghosszabbítása iránti kérelmeket, az egyesítés iránti kérelmeket, a beavatkozási kérelmeket, adott esetben pedig a bizalmas kezelés iránti kérelmeket;
- az ügyek vizsgálatával összefüggő követelmények teljesítése keretében 12 436, a Hivatal által összeállított továbbítási űrlapot (vagyis minden hónapban több mint 1000-et) továbbítottak (digitalizált formában) a bírói kabineteknek;
- több száz pervezető intézkedésről és több tucat bizonyításfelvételtől határoztak, illetve rendelték el azokat, különösen olyan dokumentumok benyújtását illetően, amelyek bizalmas jellegére a felek hivatkoztak.

A Hivatal részéről az eljárások iratanyagainak kezelésével megbízott 11 tanácsos ezenkívül 381 olyan tanácsülés és tárgyalás során teljesített szolgálatot, amelyekre 387 ügy keretében került sor, azzal, hogy az iratanyagok előkészítésén kívül minden egyes tanácsülést és tárgyalást követően el kellett készíteni a jegyzőkönyvet, amelyet jóvá kellett hagyni a bírakkal.

A Hivatal által kezelt iratanyagok terjedelmét két adat szemlélteti. Egyrészt, az eljárási iratoknak az e-Curia alkalmazáson keresztül a Hivatalhoz benyújtott 85%-a összesen 823 076 oldalt tett ki. Másrészt, a 2018. év végén folyamatban maradt 1333 ügyben a Hivatal által kezelt iratanyagok dossziéi 530 folyóméternyi helyet foglaltak el.

Ezenkívül továbbra is kifejtik kedvező hatásaikat azok az eljárási szabályok, amelyek 2015. július 1-jén léptek hatályba. Jóllehet az új eljárási szabályzat bizonyos hatásai azonnal örvendetesnek bizonyultak, különösen a szellemi tulajdon területén (a nyelvhasználati szabályok változása és a második beadványváltás eltörlése), az eszközölt változtatások jellegére tekintettel egyéb hatások csak a szóban forgó szabályok alkalmazásának előrehaladtával jelentkeztek. Így a Törvényszék ténylegesen élt azzal a lehetőséggel, hogy az ügyeket tárgyalás nélkül hozott ítélettel bírálja el, többek között azért, mert a felek nem kérték tárgyalás tartását (valamennyi

4| Köztük egy keresetlevelet máltai nyelven.

peres eljárásban összesítve az esetek 29%-ában, egyedül a szellemi tulajdon területén pedig az esetek 42%-ában). Azon kívül, hogy a tárgyalás ezen elmaradása folytán nem kellett összegző jelentést készíteni a tárgyalásra, ezáltal lehetővé vált az is, hogy gyorsabb legyen az ügyek ítélettel történő elbírálása (tárgyalás nélkül átlagosan 16,6 hónap, míg tárgyalással 25,7 hónap).

Másfelől, növekvő tendenciát mutat a közvetlen keresetek teljes számán belüli azon százalékos arány, amelynek esetében a Törvényszék az ügyet második beadványváltás nélkül bírálta el ítélettel (13%, szemben a 2017. évi 10%-kal⁵), pontosítva, hogy e második beadványváltást leggyakrabban a közszolgálati jogviták esetében mellőzik (32%, szemben a 2017. évi 20%-kal).

Végül üdvözlendő, hogy jóllehet azon esetek aránya, amikor a keresetleveleknek az alaki előírások be nem tartása miatti hiánypótlását kell elrendelni, még mindig túl magas, a szellemi tulajdonon kívüli egyéb területeken benyújtott közvetlen kereseteket illetően csökken (28%). Ezzel szemben továbbra is probléma, hogy ez utóbbi területen minden második keresetlevél hiánypótlásra szorul.

A 2018. év igazságszolgáltatási tevékenységének ezen, összességében véve kedvező mérlege ellenére lehet és kell is megoldásokat keresni a Hivatalon belül annak érdekében, hogy hozzá lehessen járulni az iratok gyors és hatékony vizsgálatához, valamint optimalizálni lehessen a peres eljárás egyes szakaszaira fordított időt és az eljárási iratanyagok feldolgozását. A Törvényszéket alkotó bírák számának 2019 szeptemberére tervezett növelése és a peres eljárások számának ebből következően valószínűsíthető növekedése, amelyek az intézmény igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló reform felépítményi alapját képezik, e tekintetben még soha nem tapasztalt kihívásokat jelentenek majd a Hivatal számára.

II. A koherenciához nyújtott segítség

Az igazságszolgáltatási fórum szervezete és működése nagyban meghatározza azt, hogy a Hivatal a szervezetén belül milyen módon osztja meg a feladatokat, továbbá hogy az erőforrásait milyen módon rendeli hozzá ahhoz, hogy az igazságszolgáltatási fórumnak a lehető legjobb segítséget nyújtsa.

Jelenleg a Törvényszéken kilenc, öt bíróval eljáró tanács működik. E tanácsok két olyan alcsoportból állnak, amelyek három bíróval járnak el, és amelyeket az öt bíróval eljáró tanács elnöke elnököl. Amikor a Hivatal segítséget nyújt az egyes tanácsoknak, minden eljárási irat feldolgozásáról egyformán kell gondoskodnia (különösen a feldolgozás időtartamát illetően). A Hivatalnak a tanácsok vagy a tanácselnökök által eljárási kérdésekben hozott határozatok koherenciájához is hozzá kell járulnia, különösen azáltal, hogy különböző formában érvényesíti a szakértelmét, és célzott dokumentációt bocsát az igazságszolgáltatási fórum rendelkezésére (az eljárási kérdésekkel kapcsolatos információk és eljárási végzések feltöltése, az eljárással kapcsolatos ítélezési gyakorlat havonkénti jelzésének kialakítása).

E feladatok tökéletesen összhangban vannak a Törvényszék által követett célokkal, amelyek már többek között abban is konkretizálódtak, hogy az ügyeket gyakrabban utalják öt bíróval eljáró tanácsok elé, valamint abban, ha valamely ügyet a nagytanács elé utalnak, továbbá e feladatok meghatározott területen kiegészítik a Törvényszék elnökhelyettesére bízott általánosabb feladatot, vagyis azt, hogy fejlesszen ki egy keresztszeti jellegű jogi elemzésre irányuló munkacsoportot, amelynek az a célja, hogy erősítse az ítélezési gyakorlat koherenciáját és minőségét.

5| A szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos jogviták ki vannak zárva e számításból, mivel az eljárási szabályzat az ügyek e kategóriája esetében nem rendelkezik második beadványváltásról.

E tekintetben a Törvényszék kívánatosnak tartotta, hogy az elnökhelyettesének hatásköreit terjesszék ki, és javasolta, hogy az elnökhelyettes egyrészt főtanácsnoki feladatokat láthasson el, másrészt pedig az ügyek háromnál több bíróval eljáró ítélkező testületek elé utalására irányuló javaslatokat terjeszthessen a plenáris értekezlet elé. Ennek érdekében a Törvényszék javasolta az eljárási szabályzat 3. cikke (3) bekezdésének és 28. cikke (2) bekezdésének módosítását. Miután az EUMSZ 254. cikk ötödik bekezdésében szabályozott eljárás szerint beszerezte a Bíróság egyetértését és az Európai Unió Tanácsának jóváhagyását, az igazságszolgáltatási fórum elfogadta e módosításokat.⁶

III. Nagyszabású reform: a Törvényszék előtti eljárásokban kötelező az e-Curia

Az e-Curia informatikai alkalmazás, amely az Európai Unió Bíróságát alkotó két igazságszolgáltatási fórum tekintetében közös, 2011 novembere óta lehetővé teszi, hogy az eljárási iratokat kizárólag elektronikus úton nyújtsák be és kézbesítsék.

2016-ban nagyratörő reformot indítottak el annak érdekében, hogy a Törvényszék előtt kötelezővé tegyék az e-Curiát. Azon tényezők között, amelyek indokolták, hogy a Törvényszék javasolja a felek képviselői és a Hivatal közötti iratváltások teljes körű elektronizációjára történő átállást, a következők szerepeltek: az ezen alkalmazáshoz hozzáféréssel rendelkező jogosultak számának növekedése; a Törvényszékhez az e-Curián keresztül benyújtott eljárási iratok már akkor is nagyon magas százalékos aránya; a felhasználók által e térítésmentes és környezetbarát rendszer vonatkozásában kifejezésre juttatott elégedettség; a bírósági eljárás minden szakaszának digitalizálására irányuló, a legtöbb tagállamban már megvalósított vagy megvalósítás alatt álló erőteljes kezdeményezés, valamint az abból eredő előnyök, hogy az eljárási iratok benyújtásának és kézbesítésének egyetlen kizárólagos módja van.

E reform bejelentését nagyon kedvezően fogadták a tagállamok, valamint azok az ügyvédek, akiket az Európai Ügyvédi Kamarák Tanácsa (CCBE) képvisel.

E reform 2018. december 1-jén teljesedett ki, mivel ebben az időpontban az e-Curia lett a felek képviselői és a Törvényszék közötti bírósági iratváltások kizárólagos módja. E változás érinti az összes felet (felperesek, alperesek és beavatkozó felek) és az összes eljárástípust. Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés elvének tiszteletben tartása érdekében ugyanakkor bizonyos kivételeket biztosítottak (különösen akkor, ha az e-Curia használata technikailag lehetetlennek bizonyul, vagy ha ügyvéd által nem képviselt felperes kér költségmentességet).

Az e-Curia kötelezővé tételére irányuló reformnak három ága volt.

Először is, a jogi ág szükségessé tette, hogy az Európai Unió Tanácsa jóváhagyja az eljárási szabályzat módosításait,⁷ majd a Törvényszék az eljárási iratoknak az e-Curia alkalmazáson keresztül történő benyújtásáról

6] A Törvényszék eljárási szabályzatának módosításai (HL 2018. L 240., 67. o.).

7] A Törvényszék eljárási szabályzatának módosításai (HL 2018. L 240., 68. o.).

és kézbesítéséről szóló új határozatot,⁸ az e-Curia alkalmazásra vonatkozó új használati feltételeket, az eljárási szabályzat gyakorlati végrehajtási rendelkezéseit érintő módosításokat,⁹ valamint új költségmentességi formanyomtatványt¹⁰ fogadjon el.

Másodszor, a műszaki és szervezeti ág egy sor olyan műveletből állt, amelyek arra irányultak, hogy az informatikai rendszereket hozzáigazítsák az új követelményekhez.

Harmadszor, a kommunikációra vonatkozó harmadik ág – amellyel kapcsolatban a Törvényszék azt szerette volna, hogy az erőteljes és folyamatos legyen – bővelkedett olyan műveletekben, amelyek változatos célcsoportokra irányultak (a nagyközönségre, a felek képviselőire, ideértve a Törvényszék előtt folyamatban lévő eljárásokban részt vevő ügyvédek és meghatalmazottakat, valamint az intézmény személyi állományára).

E reformot, amely lehetővé teszi a dokumentumok feldolgozásának észszerűsítését, a Törvényszék Hivatala a kezdetektől fogva arra törekedve vitte keresztül, hogy már előre figyelembe vegye a bírák számának az intézmény igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló reform harmadik szakasza címén 2019 szeptemberére tervezett növelése következtében várható hatásokat. Az e-Curia kötelezővé tételével ugyanis megszűnik a többféle változatban történő iratkezelés és a papírváltozatban benyújtott dokumentumok digitalizálása, valamint megszűnik az, hogy a papírváltozatban történő benyújtást megelőzően faxon történő benyújtás esetén az iratot kétszer kell felvenni az adatbázisba, és ellenőrizni kell, hogy a papírváltozatban benyújtott irat megegyezik-e a faxon benyújtott változattal. Az eljárási iratok benyújtására vonatkozó szabályok egyszerűsítésének (különösen az eredetivel megegyező hiteles másolati példányok benyújtására irányuló kötelezettség megszüntetésének) ezenkívül ahhoz is hozzá kellene járulnia, hogy tovább csökkenjen a hiánypótlások aránya.

E merész projektet nem lehetett volna sikeresen levezényelni a Hivatal személyi állományának töretlen közreműködése nélkül, mint ahogy az igazságszolgáltatási fórum, így különösen annak „Eljárási szabályzat” bizottsága, a Bíróság Hivatala, a Többnyelvűség Főigazgatóság, az Információtechnológiai Igazgatóság, a Kommunikációs Igazgatóság, valamint a szakmai képzésért felelős szervezeti egység támogatása nélkül.

IV. Az igazságszolgáltatási fórumnak nyújtott segítség egyéb formái

A Hivatal a mindennapi munkájuk során segítséget nyújtott a Törvényszék elnökének, a Törvényszék elnökhelyettesének és az összes ítélkező testületnek, valamint az ezen ítélkező testületeket alkotó bírák kabinetjei személyi állományának. Így az utóbbiak számíthattak arra, hogy a Hivatal tisztviselői és alkalmazottai folyamatosan a rendelkezésükre állnak, továbbá támaszkodhattak az eljárási szabályok területén meglévő

8| Az eljárási iratoknak az e-Curia alkalmazáson keresztül történő benyújtásáról és kézbesítéséről szóló, 2018. július 11-i törvényszéki határozat (HL 2018. L 240., 72. o.).

9| A Törvényszék eljárási szabályzata gyakorlati végrehajtási rendelkezéseinek módosításai (HL 2018. L 294., 23. o.; helyesbítés: HL 2018. L 296., 40. o.).

10| Költségmentességi formanyomtatvány (HL 2018. L 306., 61. o.).

szakértelmükre. E tekintetben a bírák, valamint a munkatársaik számának az intézmény igazságszolgáltatási szervezetrendszerére irányuló reform végrehajtásából eredő növekedése ismét azzal a hatással járt, hogy nagyon jelentősen megnőtt a Hivatalhoz intézett belső megkeresések száma.

Ezzel egyidejűleg a Hivatal – rugalmasságról tanúbizonyságot téve – továbbra is törekedett az erőforrások összevonására és a hatékonyságra, folytatva a kibővített igazságszolgáltatási fórummal szervesen együtt járó kötıtségekhez való alkalmazkodást és a munkamódszereinek tökéletesítését. Intézményközi keretben az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO) fellebbezési tanácsainak Hivatala és a Törvényszék Hivatala között kialakított együttmőködés lehetővé tette egyrészt az annak biztosításához szükséges technikai eszközök kifejlesztését, hogy a fellebbezési tanácsok közigazgatási iratanyagát teljes egészében kizárólag digitális változatban küldjék meg az igazságszolgáltatási fórum részére, másrészt pedig annak automatizálását, hogy bizonyos információkat azt követően haladéktalanul megküldjenek a fellebbezési tanácsok részére, hogy azok a Curia honlapon hozzáférhetővé váltak.¹¹

Végül a Hivatal a Törvényszék hivatalvezetőjének és a képviselőinek közvetítésével továbbra is segítséget nyújt az igazságszolgáltatási fórum különböző szerveinek (különösen a plenáris értekezletnek, a tanácselnökök értekezletének és az „Eljárási szabályzat” bizottságnak), valamint a szükségletektől és az egyeztetések tárgyának jellegétől függően egyéb bizottságoknak és munkacsoportoknak.

V. Adminisztratív munkák

Különböző tényezők hatása folytán nőtt a Hivatal által az adminisztratív munkákra fordított erőforrások részaránya.

Először is, emelkedtek a megnövekedett igazságszolgáltatási fórum adminisztrációjával – ezen belül a bizottságok és munkacsoportok értekezleteinek előkészítésével (napirend, az iratanyagok vizsgálata, a jegyzőkönyvek vagy a beszámolók megszövegezése) és az egyeztetések tárgyának sokrétűbbé válásával – járó költségek.

Másodsor, jelentősek maradtak a szervezeti egység adminisztrációjával, a tisztviselőinek és alkalmazottainak igazgatásával, az informatikai projektek nyomon követésével, a koordinációval, a kommunikációval és az információk terjesztésével összefüggő költségek.

Végül adminisztratív szervezeti egységként a Hivatal eleget tett a hozzá intézett különböző egyéb megkereséseknek. Intézkedéseket tett annak érdekében, hogy:

- megfeleljen a környezet védelmére irányuló jogszabályi követelményeknek („EMAS” rendszer – Eco-Management and Audit Scheme), az intézmény különböző egyéb adminisztratív szereplőivel és a bírói kabinetekkel összehangolt módon tovább folytatva a tudatosságfejlesztő intézkedéseit;
- a Törvényszék elnöke által megjelölt ügyek keretében biztosítsa a különösen érzékeny adatok védelme érdekében kialakított szabályok teljes körű érvényesülését;

11| Az EUIPO a 2018-ban érkezett ügyek 42,5%-ában volt alperes (kizárva a különleges eljárásokat).

- végrehajtsa az új pénzügyi szabályozásból¹² eredő szabályokat;
- gondoskodjon a személyes adatoknak az uniós intézmények, szervek és hivatalok általi kezeléséről szóló rendeletnek¹³ való megfelelésről. Annak érdekében, hogy figyelembe vegye a szerepek és felelősségek változásából eredő valós helyzetet, a Hivatal a személyes adatok védelméért felelős személyt jelölt ki (az informatikai felelős és az „EMAS”-felelős mellett), aki tagja az intézmény adatvédelmi felelősei hálózatának.

Említést érdemel az az általános tendencia, hogy emelkednek a szervezeti egységeken belüli dokumentáció és eljárások megfelelésének megteremtéséből eredő külső költségek, mivel e feladatokat változatlan erőforrásokkal kell ellátni. Olyan új helyzetről van szó, amellyel a Hivatalnak a kibővített igazságszolgáltatási fórum szolgálatára irányuló feladatainak ellátása során számolnia kell.

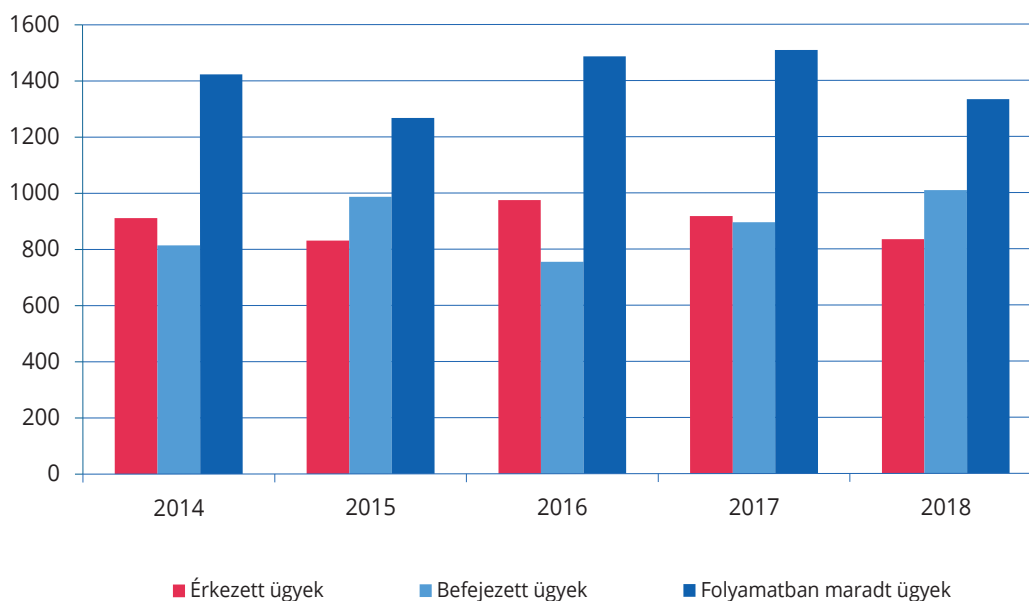
12| Az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012/EU, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. július 18-i (EU, Euratom) 2018/1046 európai parlamenti és a tanácsi rendelet (HL 2018. L 193., 1. o.).

13| A természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és az 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. október 23-i (EU) 2018/1725 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 295., 39. o.).

D | A TÖRVÉNYSZÉK IGAZSÁGÜGYI STATISZTIKÁI

I. A Törvényszék tevékenysége általában — Érkezett, befejezett és folyamatban maradt ügyek (2014–2018)	243
II. Érkezett ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)	244
III. Érkezett ügyek — A kereset jellege (2014–2018)	245
IV. Érkezett ügyek — A kereset tárgya (2014–2018)	246
V. Befejezett ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)	247
VI. Befejezett ügyek — A kereset tárgya (2018)	248
VII. Befejezett ügyek — A kereset tárgya (2014–2018)	249
VIII. Befejezett ügyek — Ítélező testületek (2014–2018)	250
IX. Befejezett ügyek — Az eljárások időtartama hónapokban (2014–2018)	251
X. Az eljárások időtartama hónapokban (2014–2018)	252
XI. December 31-én folyamatban maradt ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)	253
XII. December 31-én folyamatban maradt ügyek — A kereset tárgya (2014–2018)	254
XIII. December 31-én folyamatban maradt ügyek — Ítélező testület (2014–2018)	255
XIV. Egyéb — Ideiglenes intézkedés iránti eljárások (2014–2018)	256
XV. Egyéb — Gyorsított eljárások (2014–2018)	257
XVI. Egyéb — A Törvényszéknek a Bíróság előtt fellebbezéssel megtámadott határozatai (1990–2018)	258
XVII. Egyéb — A Bíróság előtti fellebbezéseknek az eljárás jellege szerinti megoszlása (2014–2018)	259
XVIII. Egyéb — A Bíróság előtti fellebbezések eredménye (2018)	260
XIX. Egyéb — A Bíróság előtti fellebbezések eredménye (2014–2018)	261
XX. Egyéb — Általános áttekintés (1989–2018)	262
XXI. A Törvényszék Hivatalának tevékenysége (2015–2018)	263
XXII. A Törvényszékhez benyújtott eljárási iratok benyújtásának módjai	264
XXIII. Az e-Curián keresztül benyújtott oldalak (2014–2018)	265
XXIV. Az <i>Európai Unió Hivatalos Lapjában</i> közzétett közlemények (2014–2018)	266
XXV. Tárgyalásra bocsátott ügyek (2014–2018)	267

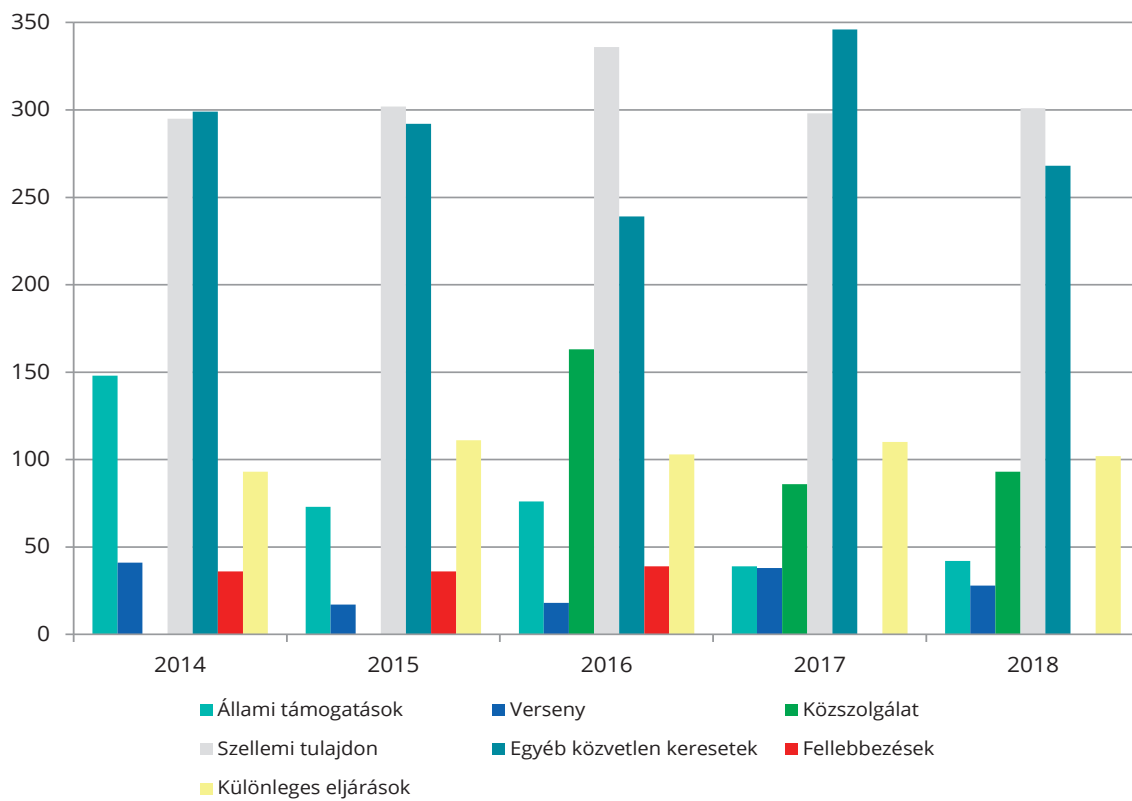
I. A Törvényszék tevékenysége általában — Érkezett, befejezett és folyamatban maradt ügyek (2014–2018) ^{1 2}



	2014	2015	2016	2017	2018
Érkezett ügyek	912	831	974	917	834
Befejezett ügyek	814	987	755	895	1 009
Folyamatban maradt ügyek	1 423	1 267	1 486	1 508	1 333

- 1] Ellenkező értelmű megjegyzés hiányában a jelen táblázat és a következő oldalak táblázatai tartalmazzák a különleges eljárásokat is. „Különleges eljárásnak” minősülnek: a mulasztási ítélet elleni ellentmondásra (a Bíróság alapokmányának 41. cikke; a Törvényszék eljárási szabályzatának 166. cikke); a harmadik személy jogorvoslatára (a Bíróság alapokmányának 42. cikke; a Törvényszék eljárási szabályzatának 167. cikke), az ítéletek és végzések értelmezésére (a Bíróság alapokmányának 43. cikke; a Törvényszék eljárási szabályzatának 168. cikke); a perújításra (a Bíróság alapokmányának 44. cikke; a Törvényszék eljárási szabályzatának 169. cikke); a költségmentességre (a Törvényszék eljárási szabályzatának 148. cikke); az ítéletek és végzések kijavítására (a Törvényszék eljárási szabályzatának 164. cikke); a határozathozatal elmulasztására (a Törvényszék eljárási szabályzatának 165. cikke) és a megtérítendő költségek vitatására (a Törvényszék eljárási szabályzatának 170. cikke) vonatkozó eljárások.
- 2] Ellenkező értelmű megjegyzés hiányában a jelen táblázat és a következő oldalak táblázatai nem tartalmazzák az ideiglenes intézkedés iránti eljárásokat.

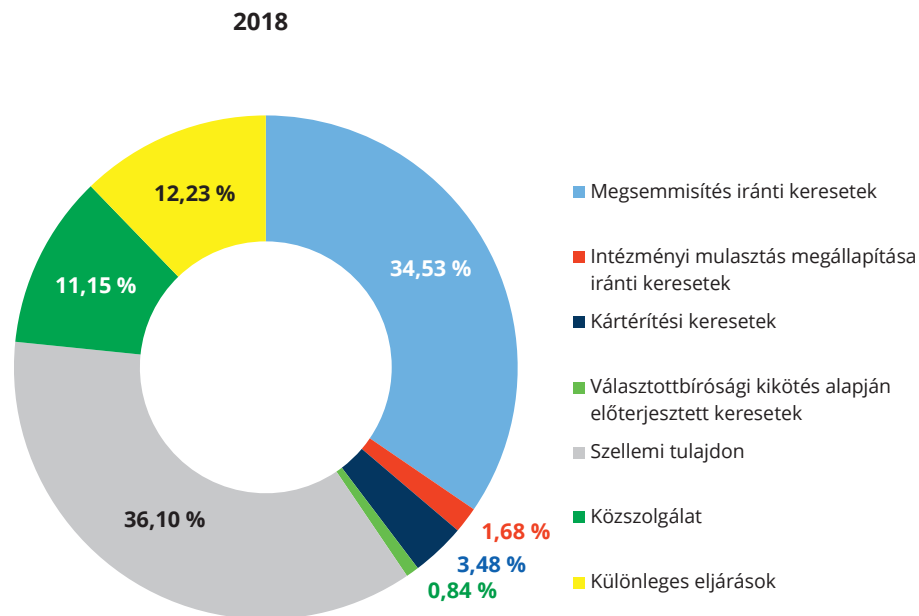
II. Érkezett ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)



	2014	2015	2016 ¹	2017	2018
Állami támogatások	148	73	76	39	42
Verseny	41	17	18	38	28
Közzolgálat			163	86	93
Szellemi tulajdon	295	302	336	298	301
Egyéb közvetlen keresetek	299	292	239	346	268
Fellebbezések	36	36	39		
Különleges eljárások	93	111	103	110	102
Összesen	912	831	974	917	834

1| 2016. szeptember 1-jén 123 közzolgálati ügyet és 16, e tárgykörrel kapcsolatos különleges eljárást tettek át a Törvényszékhez.

III. Érkezett ügyek — A kereset jellege (2014–2018)

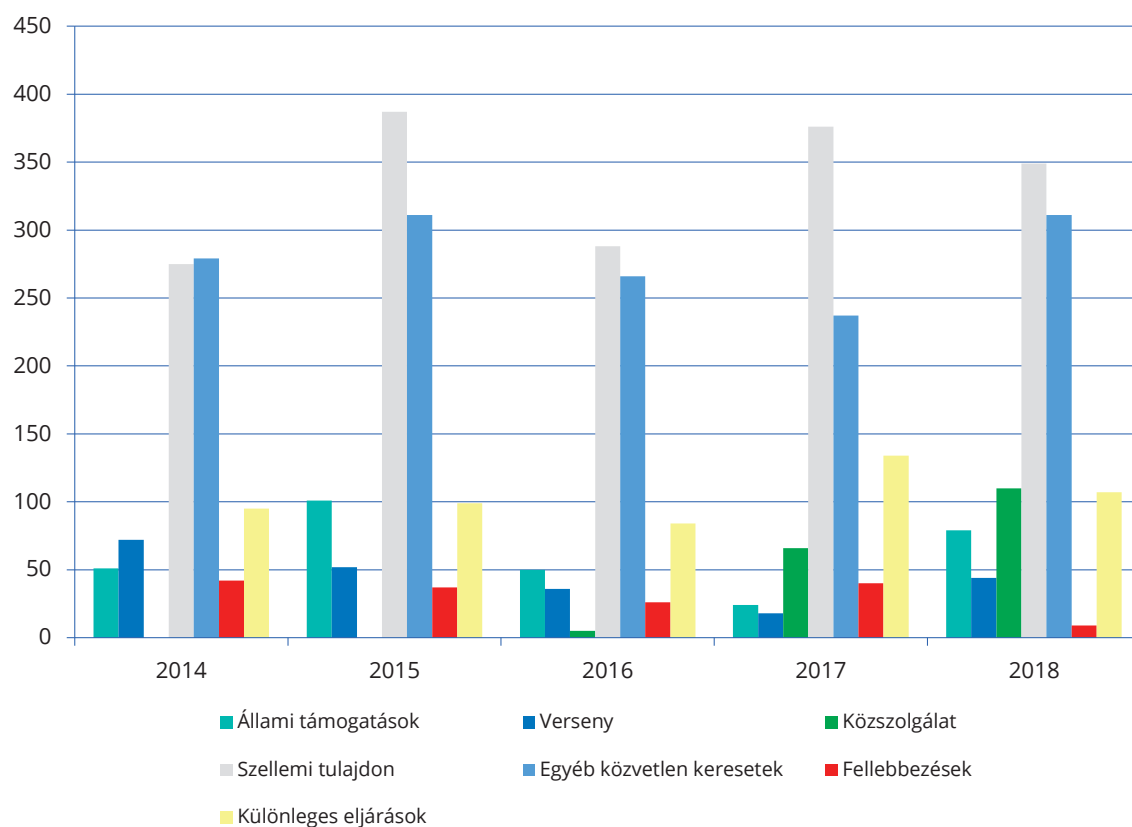


	2014	2015	2016	2017	2018
Megsemmisítés iránti keresetek	423	332	297	371	288
Intézményi mulasztás megállapítása iránti keresetek	12	5	7	8	14
Kártérítési keresetek	39	30	19	23	29
Választottbírószági kikötés alapján előterjesztett keresetek	14	15	10	21	7
Szellemi tulajdon	295	302	336	298	301
Közszolgálat			163	86	93
Fellebbezések	36	36	39		
Különleges eljárások	93	111	103	110	102
Összesen	912	831	974	917	834

IV. Érkezett ügyek — A kereset tárgya (2014–2018)

A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség	1		7		2
Adózás	1	1	2	1	2
Állami támogatások	148	73	76	39	42
Áruk szabad mozgása		2	1		
Az Európai Unió külső fellépése	2	1	2	2	2
Dokumentumokhoz való hozzáférés	17	48	19	25	21
Energia	3	3	4	8	1
Fogyasztóvédelem	1	2	1		1
Gazdaság- és monetáris politika	4	3	23	98	27
Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	3	5	2	3	
Intézményi jog	67	53	52	65	71
Iparpolitika	2				
Jogszabályok közelítése		1	1	5	3
Kereskedelempolitika	31	6	17	14	15
Korlátozó intézkedések (külső fellépés)	69	55	28	27	40
Környezetvédelem	10	5	6	8	7
Közbeszerzések	16	23	9	19	15
Közegészség	11	2	6	5	9
Közös halászati politika	3		1	2	3
Közös kül- és biztonságpolitika			1		
Kultúra			1		
Kutatás, technológiai fejlesztés és úrkutatás	2	10	8	2	1
Letelepedés szabadsága	1				1
Mezőgazdaság	15	37	20	22	25
Oktatás, szakképzés, ifjúság és sport		3	1		1
Pénzügyi rendelkezések (költségvetés, pénzügyi keret, saját források, csalás elleni küzdelem)	4	7	4	5	4
Szállítás	1				1
Szellemi és ipari tulajdon	295	303	336	298	301
Személyek szabad mozgása		1	1	1	1
Szociálpolitika	1		1		1
Szolgáltatásnyújtás szabadsága	1		1		
Tőke szabad mozgása		2	1		1
Transzeurópai hálózatok				2	1
Uniós polgárság	1				
Választottbírósági kikötés	14	15	10	21	7
Vállalkozások joga	1	1			
Vámunió és Közös Vámtarifa	8		3	1	
Vegyí anyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH-rendelet)	3	5	6	10	4
Verseny	41	17	18	38	28
Összesen EK-Szerződés/EUM-Szerződés	777	684	669	721	638
A tisztviselők személyzeti szabályzata	42	36	202	86	94
Különleges eljárások	93	111	103	110	102
ÖSSZESEN	912	831	974	917	834

V. Befejezett ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)



	2014	2015	2016	2017	2018
Állami támogatások	51	101	50	24	79
Verseny	72	52	36	18	44
Közszolgálat			5	66	110
Szellemi tulajdon	275	387	288	376	349
Egyéb közvetlen keresetek	279	311	266	237	311
Fellebbezések	42	37	26	40	9
Különleges eljárások	95	99	84	134	107
Összesen	814	987	755	895	1 009

VI. Befejezett ügyek — A kereset tárgya (2018)

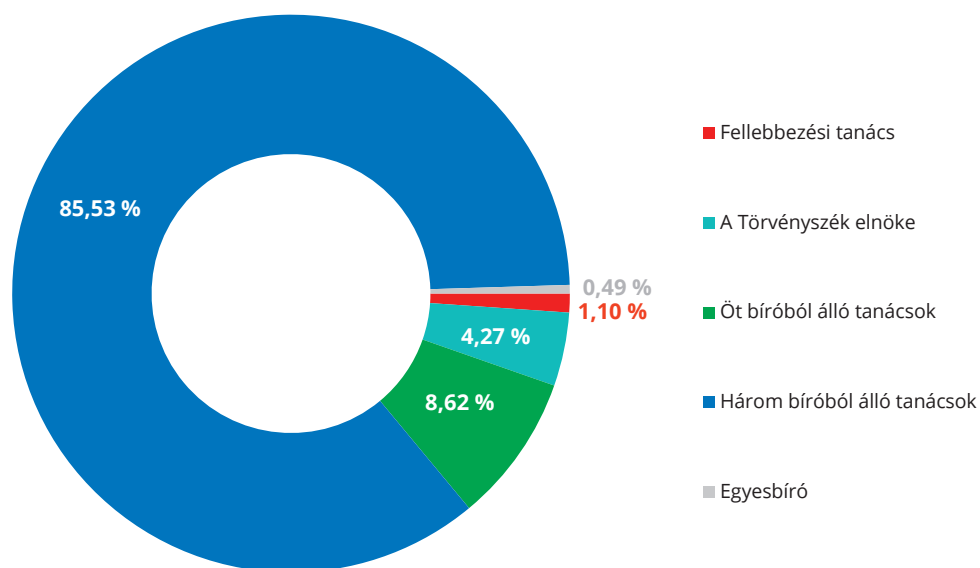
	Ítéletek	Végzések	Összesen
A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség		3	3
Állami támogatások	45	34	79
Az Európai Unió külső fellépése		2	2
Dokumentumokhoz való hozzáférés	58	9	67
Energia	4	2	6
Fogyasztóvédelem	1		1
Gazdaság- és monetáris politika	10	6	16
Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	4		4
Intézményi jog	29	35	64
Jogszabályok közelítése		1	1
Kereskedelempolitika	8	2	10
Korlátozó intézkedések (külső fellépés)	30	12	42
Környezetvédelem	6	5	11
Közbeszerzések	9	11	20
Közegészség	3	2	5
Közös halászati politika		2	2
Közös kül- és biztonságpolitika	1		1
Kutatás, technológiai fejlesztés és úrkutatás	5	2	7
Mezőgazdaság	25		25
Oktatás, szakképzés, ifjúság és sport	3		3
Pénzügyi rendelkezések (kölségvetés, pénzügyi keret, saját források, csalás elleni küzdelem)		5	5
Szállítás		1	1
Szellemi és ipari tulajdon	267	82	349
Személyek szabad mozgása		1	1
Szociálpolitika	1		1
Transzeurópai hálózatok		1	1
Választottbírósági kikötés	5	2	7
Vámunió és Közös Vámtarifa		1	1
Vegyí anyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH-rendelet)	4		4
Verseny	39	5	44
Összesen EK-Szerződés/EUM-Szerződés	557	226	783
A tisztviselők személyzeti szabályzata	87	32	119
Különleges eljárások		107	107
ÖSSZESEN	644	365	1 009

VII. Befejezett ügyek — A kereset tárgya (2014–2018) (ítéletek és végzések)

	2014	2015	2016	2017	2018
A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség	1			5	3
Adózás	2	1		3	
Állami támogatások	51	101	50	24	79
Áruk szabad mozgása		2	1		
Az Európai Unió külső fellépése		2		4	2
Dokumentumokhoz való hozzáférés	23	21	13	14	67
Energia	3	1	3	3	6
Fogyasztóvédelem		2	1	1	1
Gazdaság- és monetáris politika	13	9	2	6	16
Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	1	6	1	12	4
Intézményi jog	33	58	46	54	64
Iparpolitika		2			
Jogszabályok közelítése	13		1	2	1
Kereskedelempolitika	18	24	21	15	10
Korlátozó intézkedések (külső fellépés)	68	60	70	26	42
Környezetvédelem	10	18	4	3	11
Közbeszerzések	18	22	20	16	20
Közegészség	10	15	3	3	5
Közös halászati politika	15	3	2	2	2
Közös kül- és biztonságpolitika	2	1			1
Kultúra			1	1	
Kutatás, technológiai fejlesztés és úrkutatás	1	2	6	12	7
Letelepedés szabadsága		1			
Mezőgazdaság	15	32	34	21	25
Oktatás, szakképzés, ifjúság és sport	2		1		3
Pénzügyi rendelkezések (kölségvetés, pénzügyi keret, saját források, csalás elleni küzdelem)		5	1	5	5
Szállítás	3	3			1
Szellemi és ipari tulajdon	275	388	288	376	349
Személyek szabad mozgása		1		2	1
Szociálpolitika			1		1
Szolgáltatásnyújtás szabadsága	1		1		
Tengerentúli országok és területek társulása	1				
Tőke szabad mozgása		2	1		
Transzeurópai hálózatok	1		2		1
Turizmus	1				
Új államok csatlakozása		1			
Unió polgárság	1				
Választottbírósági kikötés	10	2	17	17	7
Vállalkozások joga		1			
Vámunió és Közös Vámtarifa	6	4	3	5	1
Vegyianyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH-rendelet)	3	9	8	4	4
Verseny	72	52	36	18	44
Összesen EK-Szerződés/EUM-Szerződés	673	851	638	654	783
A tisztviselők személyzeti szabályzata	46	37	33	107	119
Különleges eljárások	95	99	84	134	107
ÖSSZESEN	814	987	755	895	1 009

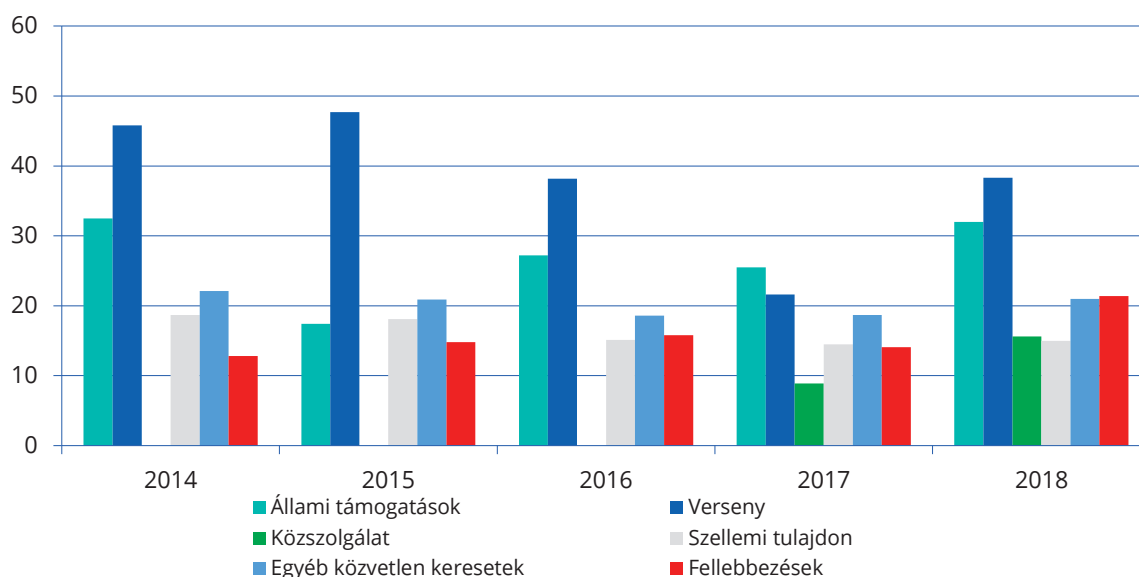
VIII. Befejezett ügyek — Ítélező testületek (2014–2018)

2018



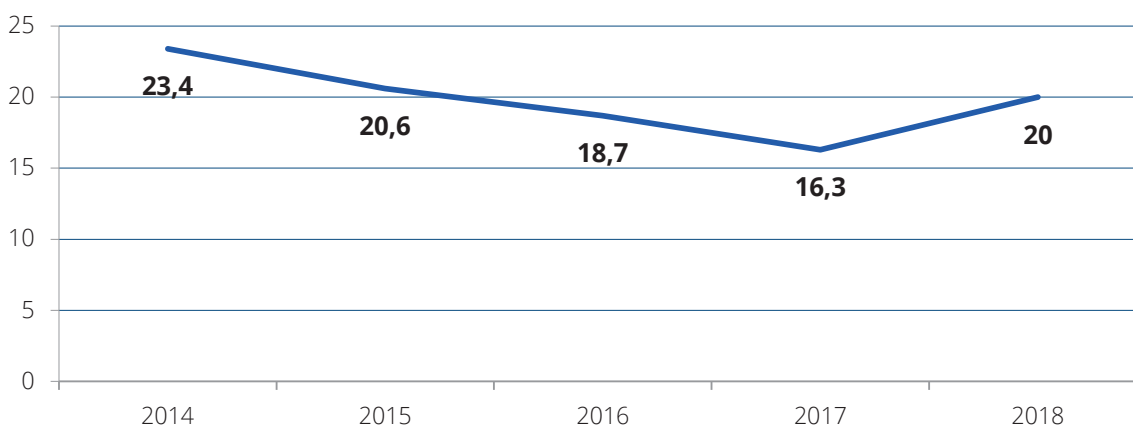
	2014			2015			2016			2017			2018		
	Ítéletek	Végzések	Összesen	Ítéletek	Végzések	Összesen	Ítéletek	Végzések	Összesen	Ítéletek	Végzések	Összesen	Ítéletek	Végzések	Összesen
Fellebbezési tanács	21	32	53	23	14	37	25	13	38	29	17	46	9	2	11
A Törvényszék elnöke		46	46		44	44		46	46		80	80		43	43
Öt bíróból álló tanácsok	9	7	16	8	3	11	10	2	12	13	5	18	84	3	87
Három bíróból álló tanácsok	398	301	699	538	348	886	408	246	654	450	301	751	546	317	863
Egyesbíró				1	8	9	5		5				5		5
Összesen	428	386	814	570	417	987	448	307	755	492	403	895	644	365	1 009

IX. Befejezett ügyek — Az eljárások időtartama hónapokban (2014–2018) ¹ (ítéletek és végzések)



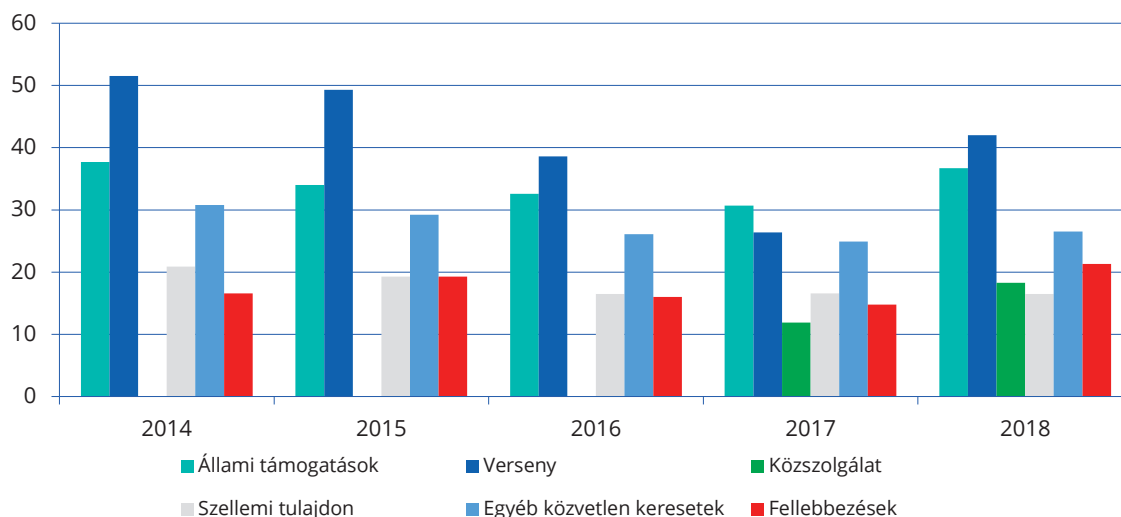
	2014	2015	2016	2017	2018
Állami támogatások	32,5	17,4	27,2	25,5	32
Verseny	45,8	47,7	38,2	21,6	38,3
Közzolgálat				8,9	15,6
Szellemi tulajdon	18,7	18,1	15,1	14,5	15
Egyéb közvetlen keresetek	22,1	20,9	18,6	18,7	21
Fellebbezések	12,8	14,8	15,8	14,1	21,4
Összes ügy	23,4	20,6	18,7	16,3	20

Az eljárások időtartama (hónapokban) ítélettel vagy végzéssel elbírált összes ügy



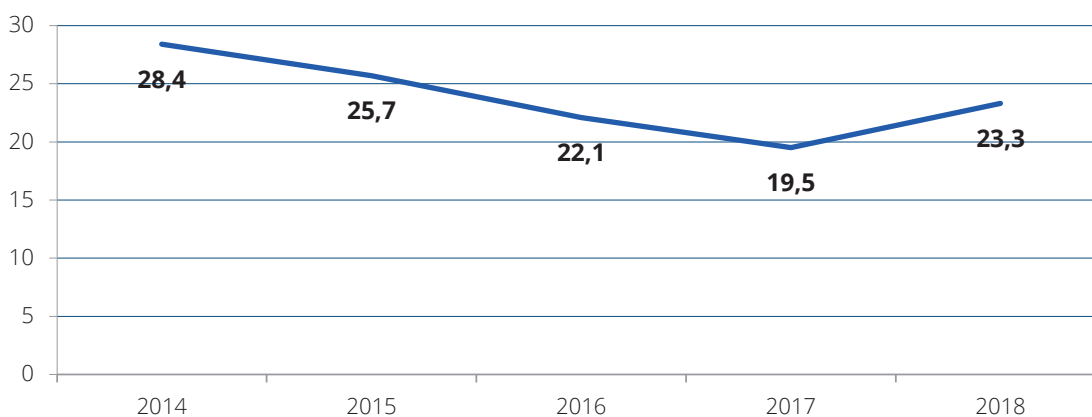
1] Az időtartam hónapokban és a hónapok tizedrészében van megadva. Az eljárások átlagos időtartamára vonatkozó számításnál nincsenek figyelembe véve: azok az ügyek, amelyek során a Törvényszék közbenső ítéletet hozott; a különleges eljárások; az ideiglenes intézkedés vagy beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések; a Törvényszékhez 2016. szeptember 1-jén áttett közzolgálati ügyek. A Törvényszékhez 2016. szeptember 1-jén áttett, és a Törvényszék által ítélettel vagy végzéssel elbírált közzolgálati ügyekben az eljárás átlagos időtartama 20,3 hónap (figyelembe véve a Közzolgálati Törvényszék előtti és a Törvényszék előtti időszakot).

X. Az eljárások időtartama hónapokban (2014–2018) ¹ (ítéletek és végzések)



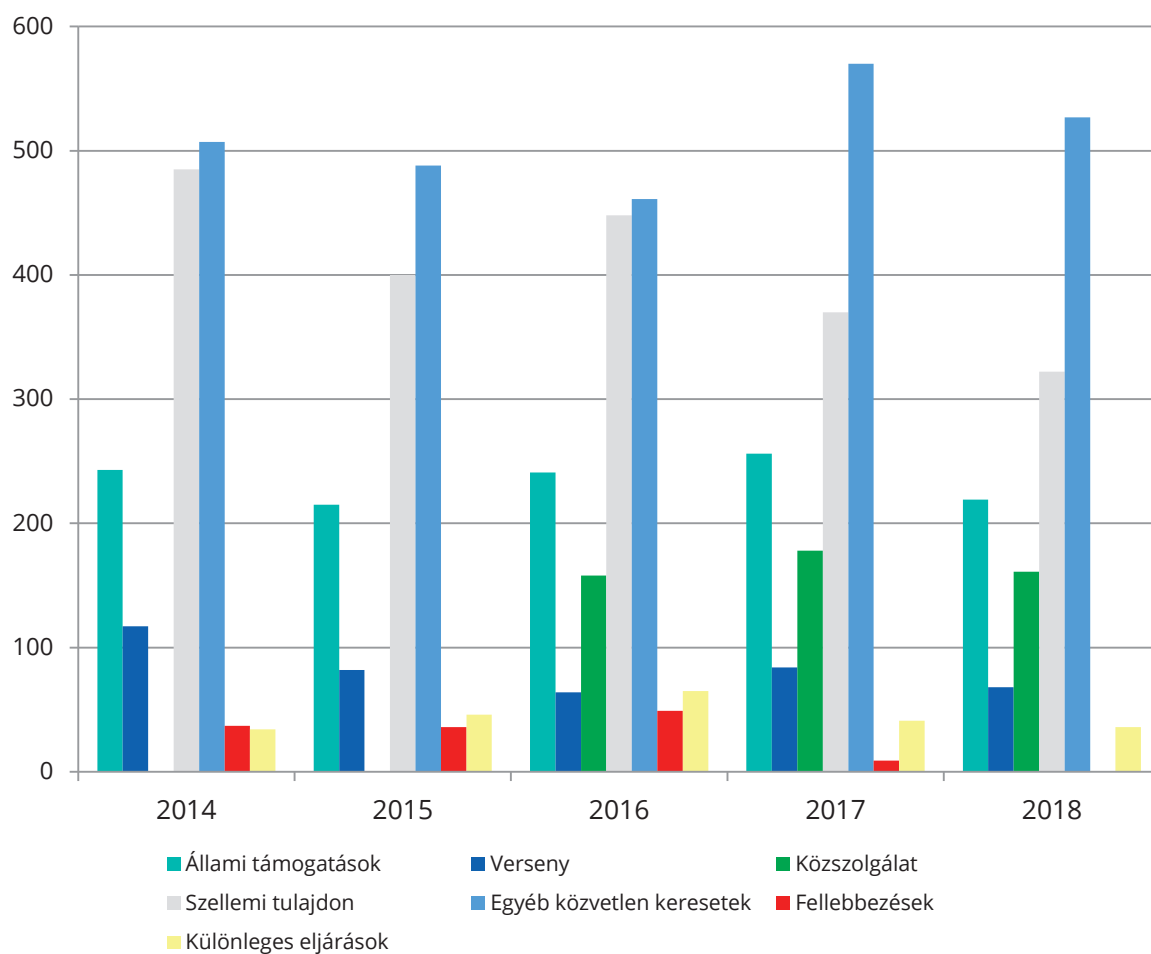
	2014	2015	2016	2017	2018
Állami támogatások	37,7	34	32,6	30,7	36,7
Verseny	51,5	49,3	38,6	26,4	42
Közszolgálat				11,9	18,3
Szellemi tulajdon	20,9	19,3	16,5	16,6	16,5
Egyéb közvetlen keresetek	30,8	29,2	26,1	24,9	26,5
Fellebbezések	16,6	19,3	16	14,8	21,3
Összes ügy	28,4	25,7	22,1	19,5	23,3

Az eljárások időtartama (hónapokban) Ítélettel elbírált összes ügy



1] Az időtartam hónapokban és a hónapok tizedrészében van megadva. Az eljárások átlagos időtartamára vonatkozó számításnál nincsenek figyelembe véve: azok az ügyek, amelyek során a Törvényszék közbenső ítéletet hozott; a különleges eljárások; az ideiglenes intézkedés vagy beavatkozás tárgyában hozott határozat elleni fellebbezések; a Törvényszékhez 2016. szeptember 1-jén áttett közszolgálati ügyek. A Törvényszékhez 2016. szeptember 1-jén áttett, és a Törvényszék által ítélettel elbírált közszolgálati ügyekben az eljárás átlagos időtartama 23,2 hónap (figyelembe véve a Közszolgálati Törvényszék előtti és a Törvényszék előtti időszakot).

XI. December 31-én folyamatban maradt ügyek — Az eljárások jellege (2014–2018)

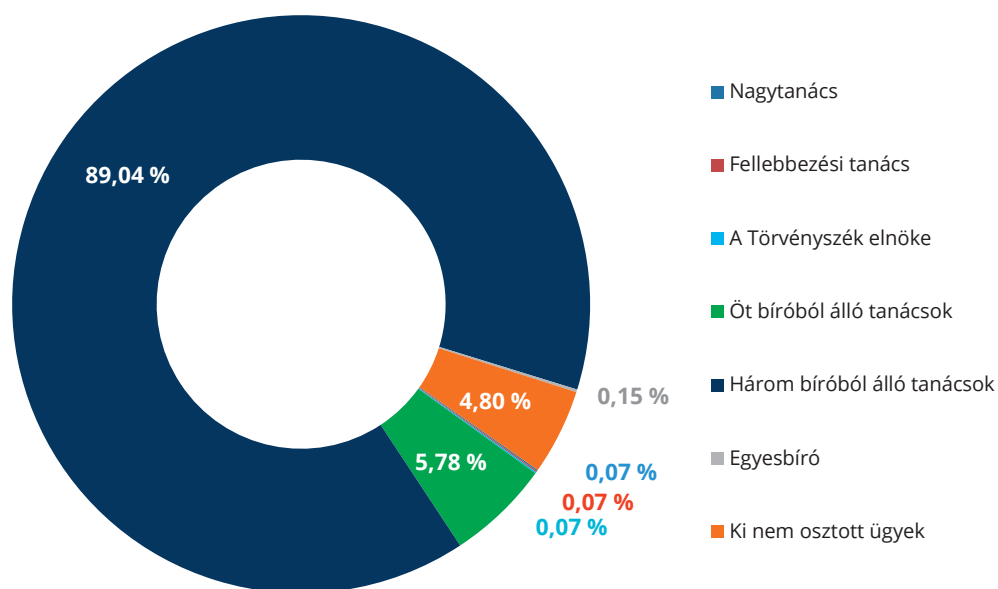


	2014	2015	2016	2017	2018
Állami támogatások	243	215	241	256	219
Verseny	117	82	64	84	68
Közzolgálat			158	178	161
Szellemi tulajdon	485	400	448	370	322
Egyéb közvetlen keresetek	507	488	461	570	527
Fellebbezések	37	36	49	9	
Különleges eljárások	34	46	65	41	36
Összesen	1 423	1 267	1 486	1 508	1 333

XII. December 31-én folyamatban maradt ügyek — A kereset tárgya (2014–2018)

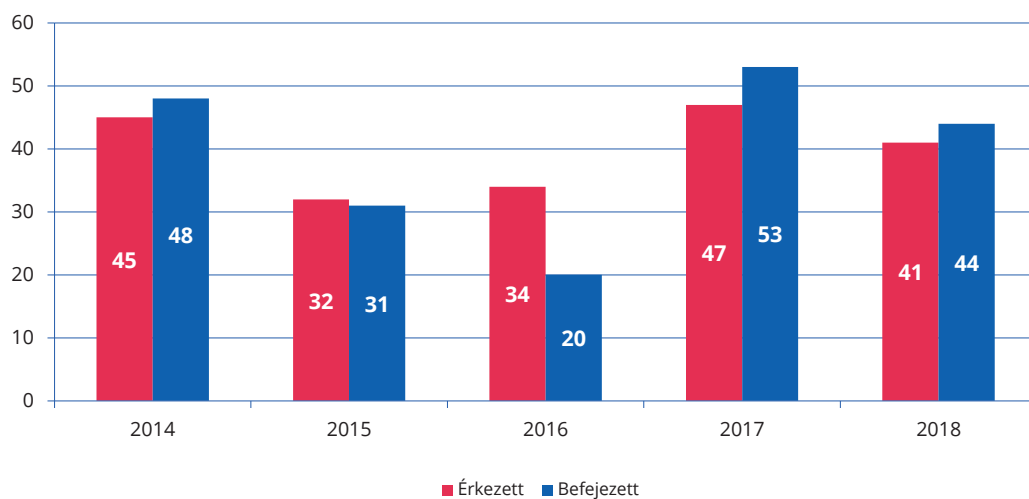
	2014	2015	2016	2017	2018
A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség			7	2	1
Adózás			2		2
Állami támogatások	243	215	241	256	219
Az Európai Unió külső fellépése	3	2	4	2	2
Dokumentumokhoz való hozzáférés	32	59	65	76	30
Energia	1	3	4	9	4
Fogyasztóvédelem	2	2	2	1	1
Gazdaság- és monetáris politika	9	3	24	116	127
Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	15	14	15	6	2
Intézményi jog	84	79	85	96	103
Iparpolitika	2				
Jogszabályok közelítése		1	1	4	6
Kereskedelempolitika	58	40	36	35	40
Korlátozó intézkedések (külső fellépés)	108	103	61	62	60
Környezetvédelem	18	5	7	12	8
Közbeszerzések	34	35	24	27	22
Közegészség	17	4	7	9	13
Közös halászati politika	5	2	1	1	2
Közös kül- és biztonságpolitika	1		1	1	
Kultúra	1	1	1		
Kutatás, technológiai fejlesztés és űrkutatás	9	17	19	9	3
Letelepedés szabadsága	1				1
Mezőgazdaság	51	56	42	43	43
Oktatás, szakképzés, ifjúság és sport		3	3	3	1
Pénzügyi rendelkezések (kölségvetés, pénzügyi keret, saját források, csalás elleni küzdelem)	5	7	10	10	9
Szállítás	3				
Szellemi és ipari tulajdon	485	400	448	370	322
Személyek szabad mozgása			1		
Szociálpolitika	1	1	1	1	1
Tőke szabad mozgása					1
Transzeurópai hálózatok	2	2		2	2
Új államok csatlakozása	1				
Választottbírói kikötés	17	30	23	27	27
Vállalkozások joga	1	1	1	1	1
Vámunió és Közös Vámtarifa	9	5	5	1	
Vegyí anyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH-rendelet)	14	10	8	14	14
Verseny	117	82	64	84	68
Összesen EK-Szerződés/EUM-Szerződés	1 349	1 182	1 213	1 280	1 135
A tisztviselők személyzeti szabályzata	40	39	208	187	162
Különleges eljárások	34	46	65	41	36
ÖSSZESEN	1 423	1 267	1 486	1 508	1 333

XIII. December 31-én folyamatban maradt ügyek — Ítélező testület (2014–2018)



	2014	2015	2016	2017	2018
Nagytanács					1
Fellebbezési tanács	37	48	51	11	1
A Törvényszék elnöke	1	12	12	1	1
Öt bíróból álló tanácsok	15	6	23	100	77
Három bíróból álló tanácsok	1 272	1 099	1 253	1 323	1 187
Egyesbíró		1			2
Ki nem osztott ügyek	98	101	147	73	64
Összesen	1 423	1 267	1 486	1 508	1 333

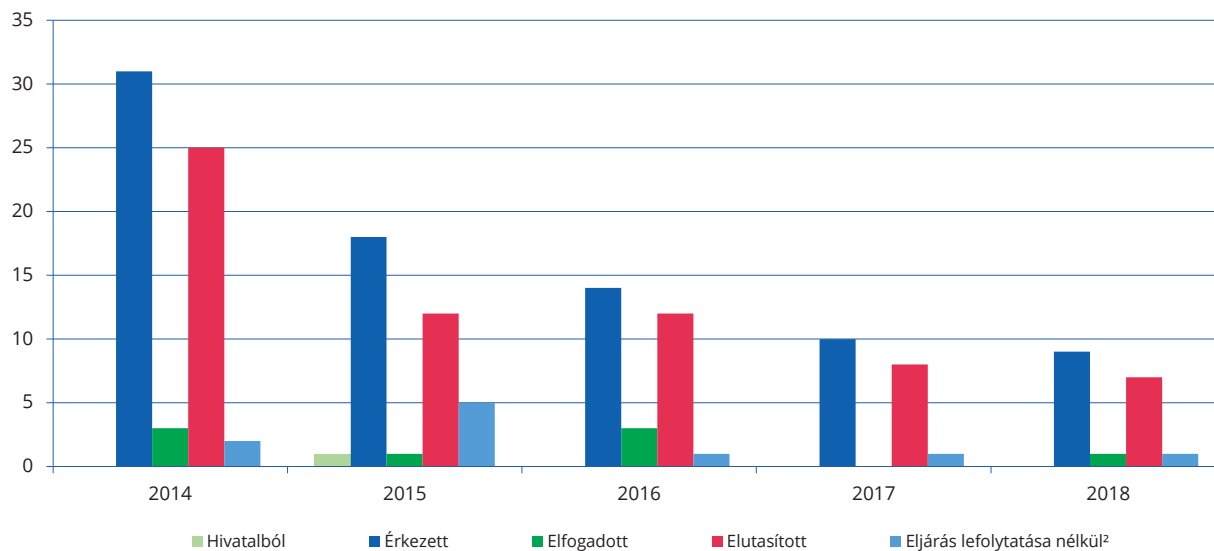
XIV. Egyéb — Ideiglenes intézkedés iránti eljárások (2014–2018)



Megoszlás 2018-ban

	Ideiglenes intézkedés iránti beérkezett kérelmek	Ideiglenes intézkedés iránti befejezett eljárások	A határozat tartalma		
			Helytadás	Törlés/A kérelem okafogyottá válásának megállapítása	Megtagadás
A tisztviselők személyzeti szabályzata	8	7			7
Adózás	1	1			1
Állami támogatások	1	4	1		3
Dokumentumokhoz való hozzáférés	1	2			2
Gazdaság- és monetáris politika	2	1			1
Intézményi jog	5	5		2	3
Korlátozó intézkedések (külső fellépés)	1	1			1
Közbeszerzések	6	8	1	3	4
Közegészség	1	2			2
Közös halászati politika	1	1			1
Kutatás, technológiai fejlesztés és úrkutatás	1	1			1
Mezőgazdaság	9	7			7
Pénzügyi rendelkezések (költségvetés, pénzügyi keret, saját források, csalás elleni küzdelem)	2	2		1	1
Verseny	2	2			2
Összesen	41	44	2	6	36

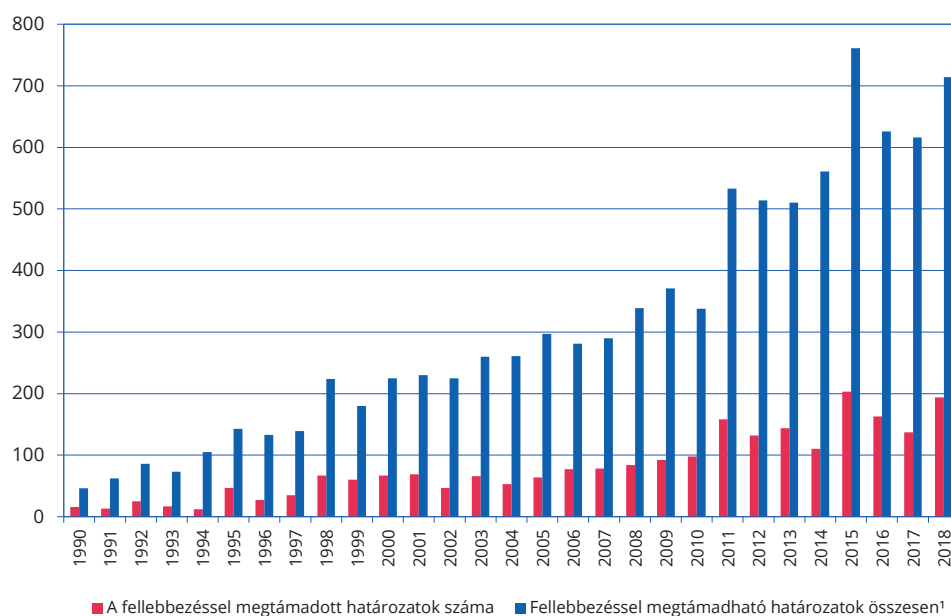
XV. Egyéb — Gyorsított eljárások (2014–2018) ¹



	2014				2015				2016				2017				2018				
	Hivatalból		Erkezett		Hivatalból		Erkezett		Hivatalból		Erkezett		Hivatalból		Erkezett		Hivatalból		Erkezett		
	Elfogadott	Elutasított	Eljárás lefolytatása nélkül	Elfogadott	Elutasított	Eljárás lefolytatása nélkül	Elfogadott	Elutasított	Eljárás lefolytatása nélkül	Elfogadott	Elutasított	Eljárás lefolytatása nélkül	Elfogadott	Elutasított	Eljárás lefolytatása nélkül	Elfogadott	Elutasított	Eljárás lefolytatása nélkül	Elfogadott	Elutasított	Eljárás lefolytatása nélkül
A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség										3	3								1		1
A tisztviselők személyzeti szabályzata					1	1			1	1				1	1				2		2
Állami támogatások	13	2	10		3	2					2										
Áruk szabad mozgása									1		1										
Az Európai Unió külső fellépése					1	1															
Dokumentumokhoz való hozzáférés	2	2			2	2			2	2				2	1						1
Fogyasztóvédelem																				1	
Gazdaság- és monetáris politika					1	1													1		1
Intézményi jog	1		1		2	2			2	2				5	4	1					
Kereskedelempolitika									1	1											
Korlátozó intézkedések (külső fellépés)	9	9			4	4			1	1											
Környezetvédelem	1					1															
Közbeszerzések	1	2			1	1			1	1	1			1	1						
Közegészség	3	1	1	1					1	1											
Mezőgazdaság					1	1													1		1
Tőke szabad mozgása					2	2															
Verseny	1	1							1	1				1	1				3	1	2
Összesen	31	3	25	2	18	1	12	5	14	3	12	1	10	8	1	9	1	7	1	1	

- 1] Az ügyeknek a Törvényszék előtti gyorsított eljárásban való elbírálásáról a Törvényszék a felperes vagy az alperes kérelmére, illetve 2015. július 1-jétől hivatalból határozhat.
- 2] Az „eljárás lefolytatása nélkül” jelzésű csoportba a következő esetek tartoznak: a kérelem visszavonása, elállás, valamint az az eset, amikor a Törvényszék a keresetről már a gyorsított eljárás iránti kérelemről való döntést megelőzően végzésben határozott.

XVI. Egyéb — A Törvényszéknek a Bíróság előtt fellebbezéssel megtámadott határozatai (1990—2018)



	A fellebbezéssel megtámadott határozatok száma	Fellebbezéssel megtámadható határozatok összesen ¹	A fellebbezéssel megtámadott határozatok százalékos aránya
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %
2015	203	761	27 %
2016	163	626	26 %
2017	137	616	22 %
2018	194	714	27 %

1| Összesen a fellebbezéssel megtámadható olyan határozatok — ítéletek, ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzések, beavatkozást elutasító végzések, illetve az eljárást törléssel vagy visszautalással befejező végzésektől eltérő, eljárást befejező végzések —, amelyekkel szemben lejárt a fellebbezési határidő, vagy fellebbezést terjesztettek elő.

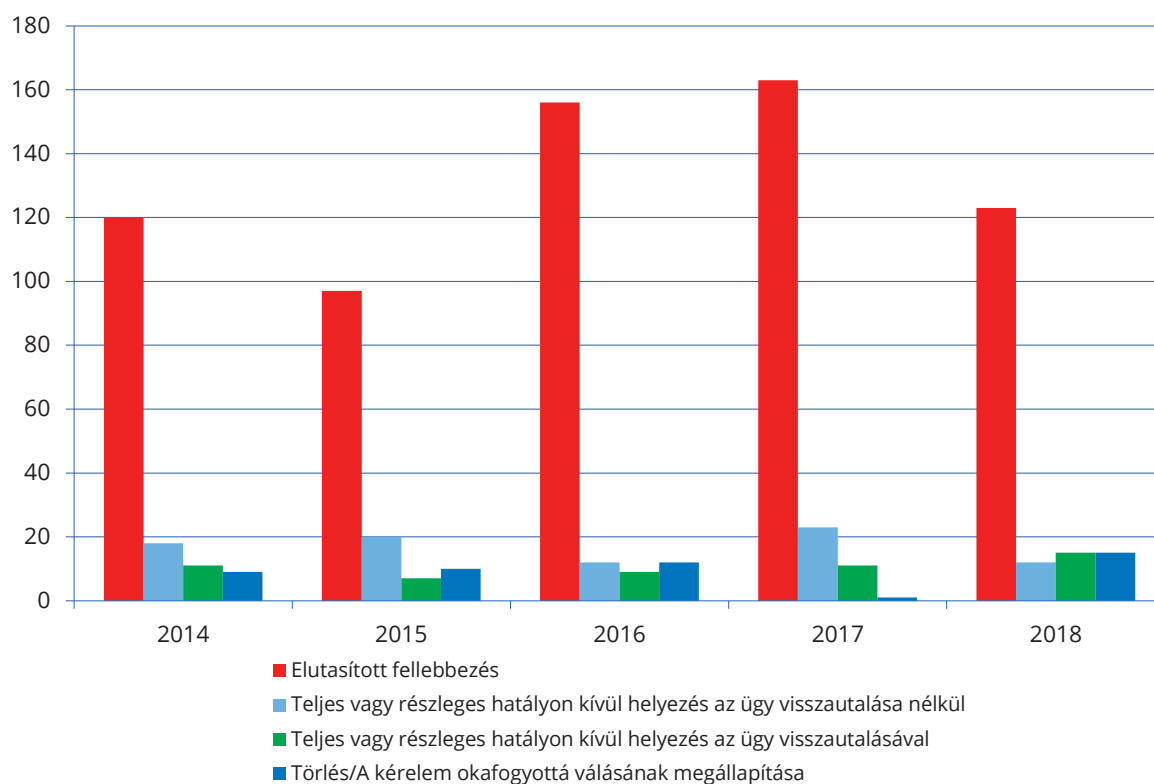
XVII. Egyéb — A Bíróság előtti fellebbezéseknek az eljárás jellege szerinti megoszlása (2014–2018)

	2014			2015			2016			2017			2018		
	Fellebbezéssel megtámadott határozatok	Megtámadható határozatok	Fellebbezések (százalékban)	Fellebbezéssel megtámadott határozatok	Megtámadható határozatok	Fellebbezések (százalékban)	Fellebbezéssel megtámadott határozatok	Megtámadható határozatok	Fellebbezések (százalékban)	Fellebbezéssel megtámadott határozatok	Megtámadható határozatok	Fellebbezések (százalékban)	Fellebbezéssel megtámadott határozatok	Megtámadható határozatok	Fellebbezések (százalékban)
Állami támogatások	15	77	19 %	22	75	29 %	23	56	41 %	8	25	32 %	20	55	36 %
Verseny	15	44	34 %	32	61	52 %	17	41	41 %	5	17	29 %	21	35	60 %
Közszolgálat										8	37	22 %	15	79	19 %
Szellemi tulajdon	33	209	16 %	64	333	19 %	48	276	17 %	52	298	17 %	68	295	23 %
Egyéb közvetlen keresetek	47	231	20 %	85	290	29 %	75	253	30 %	61	236	26 %	69	249	28 %
Fellebbezések					2										
Különleges eljárások										3	3	100 %	1	1	100 %
Összesen	110	561	20 %	203	761	27 %	163	626	26 %	137	616	22 %	194	714	27 %

XVIII. Egyéb — A Bíróság előtti fellebbezések eredménye (2018) (ítéletek és végzések)

	Elutasított fellebbezés	Teljes vagy részleges hatályon kívül helyezés az ügy visszautalása nélkül	Teljes vagy részleges hatályon kívül helyezés az ügy visszautalásával	Törlés/A kérelem okafogyottá válásának megállapítása	Összesen
A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség	3				3
A tisztviselők személyzeti szabályzata	6	1			7
Állami támogatások	11	5	5		21
Dokumentumokhoz való hozzáférés		1			1
Fogyasztóvédelem	1				1
Gazdaság- és monetáris politika	1				1
Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	1				1
Intézményi jog	18	1	2		21
Kereskedelempolitika	3		1	8	12
Közbeszerzések	2			1	3
Közös kül- és biztonságpolitika	3	2			5
Kutatás, technológiai fejlesztés és úrkutatás	3				3
Mezőgazdaság	4	1			5
Pénzügyi rendelkezések (kötségvetés, pénzügyi keret, saját források, csalás elleni küzdelem)			1		1
Szellemi és ipari tulajdon	54		5	5	64
Választottbírói kikötés	3				3
Vámunió és Közös Vámtarifa	1	1			2
Vegyiparok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH-rendelet)	1				1
Verseny	8		1	1	10
Összesen	123	12	15	15	165

XIX. Egyéb — A Bíróság előtti fellebbezések eredménye (2014–2018) (ítéletek és végzések)



	2014	2015	2016	2017	2018
Elutasított fellebbezés	120	97	156	163	123
Teljes vagy részleges hatályon kívül helyezés az ügy visszautalása nélkül	18	20	12	23	12
Teljes vagy részleges hatályon kívül helyezés az ügy visszautalásával	11	7	9	11	15
Törlés/A kérelem okafogyottá válásának megállapítása	9	10	12	1	15
Összesen	158	134	189	198	165

XX. Egyéb — Általános áttekintés (1989—2018)

Érkezett, befejezett és folyamatban maradt ügyek

	Érkezett ügyek ¹	Befejezett ügyek ²	December 31-én folyamatban maradt ügyek
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
2012	617	688	1 237
2013	790	702	1 325
2014	912	814	1 423
2015	831	987	1 267
2016	974	755	1 486
2017	917	895	1 508
2018	834	1 009	1 333
Összesen	15 208	13 875	

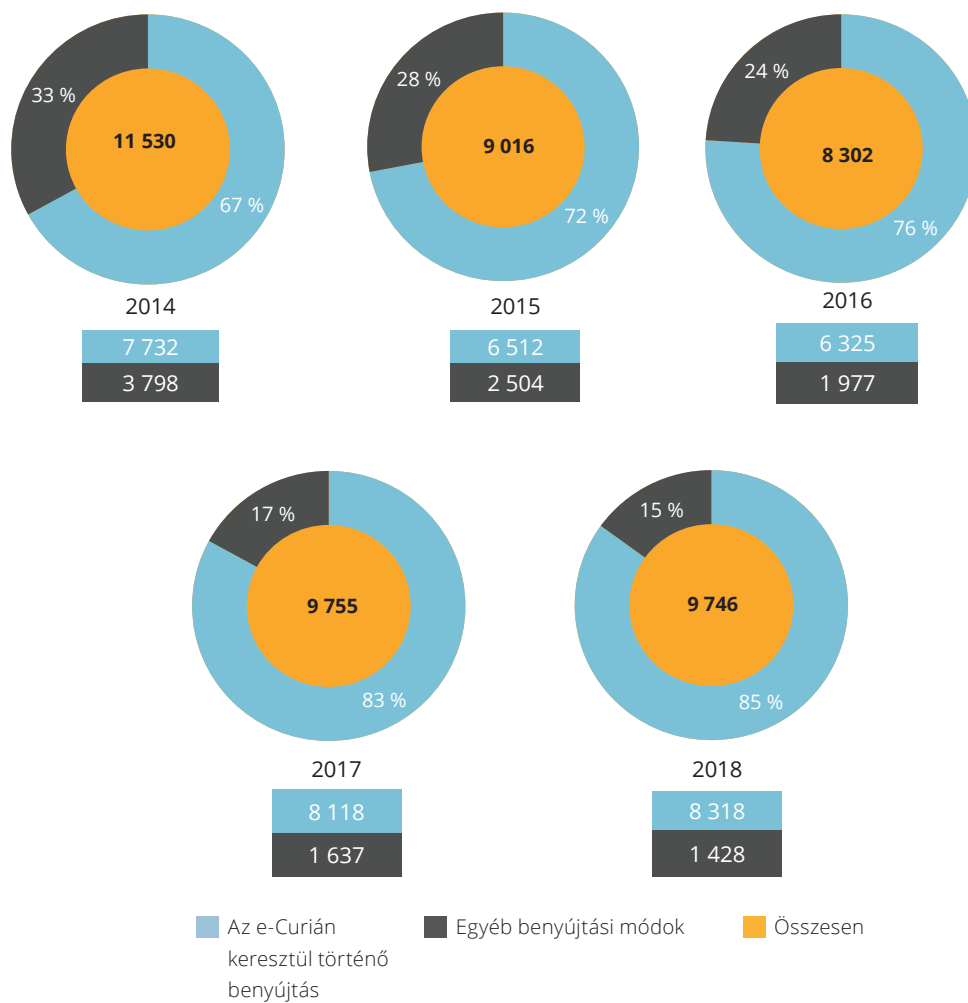
- 1| 1989: A Bíróság 153 ügyet tett át az akkor létrehozott Törvényszékhez.
1993: A Bíróság 451 ügyet tett át a Törvényszékhez ez utóbbi hatáskörének első kiterjesztése nyomán.
1994: A Bíróság 14 ügyet tett át a Törvényszékhez ez utóbbi hatáskörének második kiterjesztése nyomán.
2004—2005: A Bíróság 25 ügyet tett át a Törvényszékhez ez utóbbi hatáskörének harmadik kiterjesztése nyomán.
2016: 2016. szeptember 1-jén 139 községi ügyet tettek át a Törvényszékhez.
- 2| 2005—2006: A Törvényszék 118 ügyet tett át az akkor létrehozott Községi Törvényszékhez.

XXI. A Törvényszék Hivatalának tevékenysége (2015—2018)

Cselekmény	2015	2016	2017	2018
A Hivatal nyilvántartásába bejegyzett eljárás iratok ¹	46 432	49 772	55 069	55 395
Keresetlevelek ²	831	835	917	834
A Törvényszékhez áttett közszolgálati ügyek ³	–	139	–	–
A keresetlevelek hiánypótlásainak aránya ⁴	42,50 %	38,20 %	41,20 %	35,85 %
Beadványok (a keresetleveleken kívül)	4 484	3 879	4 449	4 562
Beavatkozási kérelmek	194	160	565	318
A(z) eljárási iratokban szereplő adatokra vonatkozó bizalmas kezelés iránti kérelmek ⁵	144	163	212	197
A Hivatal által készített végzéstervezetek ⁶ (kézbesítés előtti nyilvánvaló elfogadhatatlanság, felfüggesztés/folytatás, ügyek egyesítése, az elfogadhatatlansági kifogásról az eljárást befejező határozatban való döntés elrendelése, nem vitatott beavatkozás, törlés, okafogyottság a szellemi tulajdonnal kapcsolatos ügyekben, a szóbeli szakasz újbóli megnyitása és kijavítás)	521	241	317	285
Tanácsülések (a Hivatal közreműködésével)	303	321	405	381
Tárgyalási jegyzőkönyvek és ítélethirdetésekről készült jegyzőkönyvek	873	637	812	924

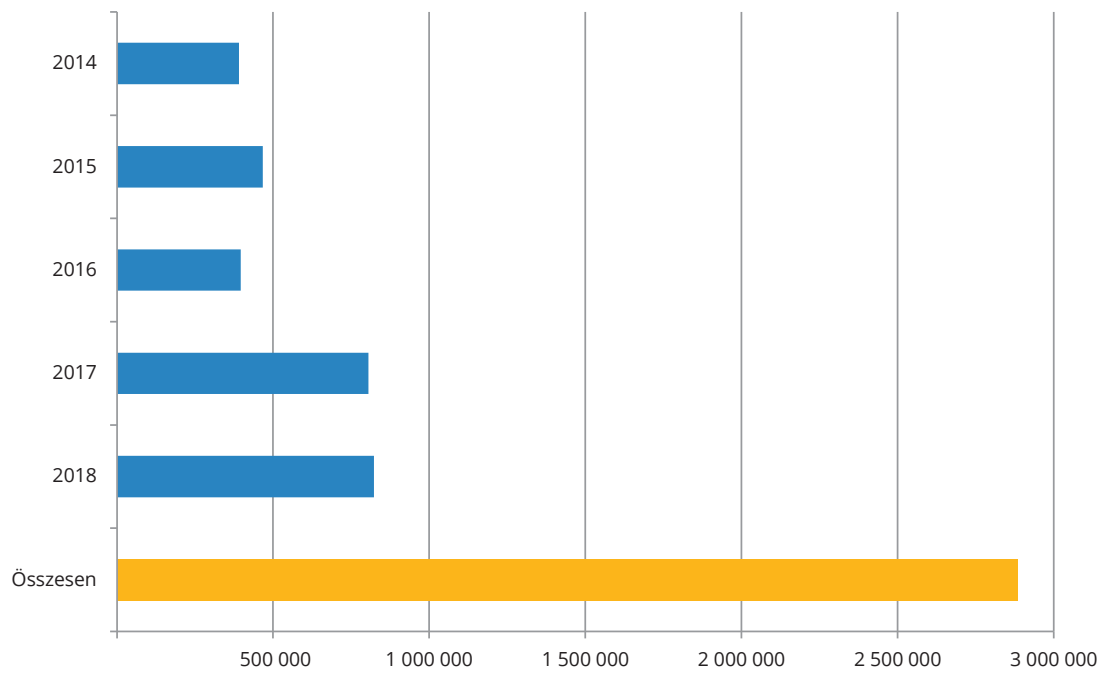
- 1] Ez a szám a szervezeti egység munkaterhének mértékét jelzi, hiszen minden egyes bejövő vagy kimenő iratot be kell jegyezni a nyilvántartásba. A nyilvántartásba bejegyzett eljárás iratok számát az igazságszolgáltatási fórum hatáskörébe tartozó eljárások jellegét figyelembe véve kell értékelni. Mivel a közvetlen keresetek keretében az eljárás résztvevőinek száma korlátozott (felperes, alperes, és adott esetben beavatkozó(k)), a kézbesítések csak e felek számára történnek.
- 2] Minden benyújtott beadványt (a keresetlevelet is ideértve) be kell jegyezni a nyilvántartásba, csatolni kell az ügy iratanyagához, adott esetben pótolni kell a hiányait, meg kell küldeni a bírói kabineteknek — esetenként részletes — továbbítási úrlappal, majd esetleg le kell fordítani és végül kézbesíteni kell a feleknek.
- 3] 2016. szeptember 1.
- 4] Ha a keresetlevél nem felel meg bizonyos rendelkezéseknek (ez igaz bármely más beadványra is), a Hivatal hiánypótláshoz folyamodik, amint azt az eljárási szabályzat előírja.
- 5] A bizalmas kezelés iránti kérelmek száma független az azon egy vagy több beadványban szereplő adatok számától, amely(ek)nek a bizalmas kezelését kérték.
- 6] 2015. július 1-je, a Törvényszék új eljárási szabályzata hatálybalépésének időpontja óta bizonyos határozatokat, amelyeket korábban végzés formájában hoztak meg (felfüggesztés/folytatás, ügyek egyesítése, valamely tagállam vagy intézmény bizalmas kezelés nélküli beavatkozása) az ügy iratanyagához csatolt egyszerű határozat formájában hoznak meg.

XXII. A Törvényszékhez benyújtott eljárási iratok benyújtásának módjai



1| 2018. december 1-je óta az e-Curia a kötelező iratváltási mód a felek képviselőivel a Törvényszék előtti valamennyi eljárásban.

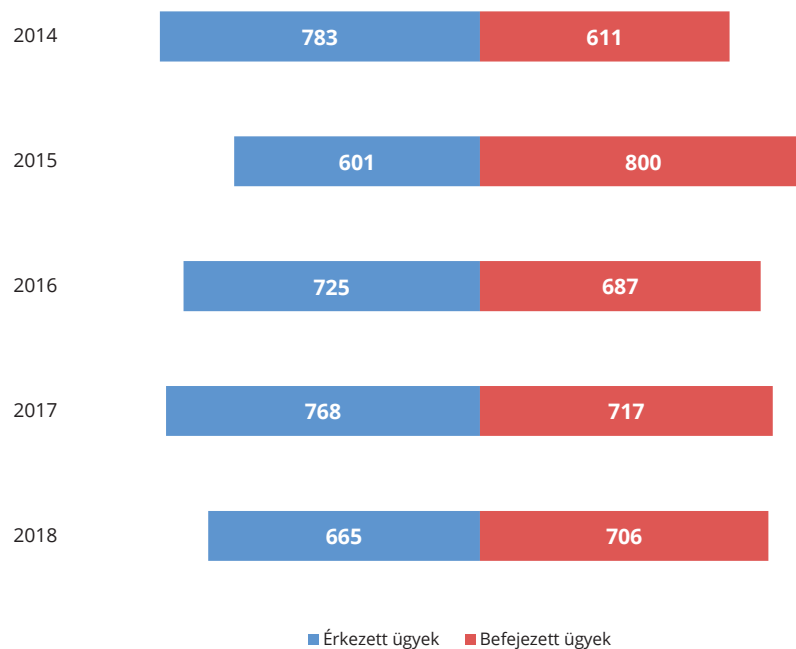
XXIII. Az e-Curián keresztül benyújtott oldalak (2014–2018) ¹



	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen
Az e-Curián keresztül benyújtott oldalak	390 892	466 875	396 072	805 768	823 076	2 882 683

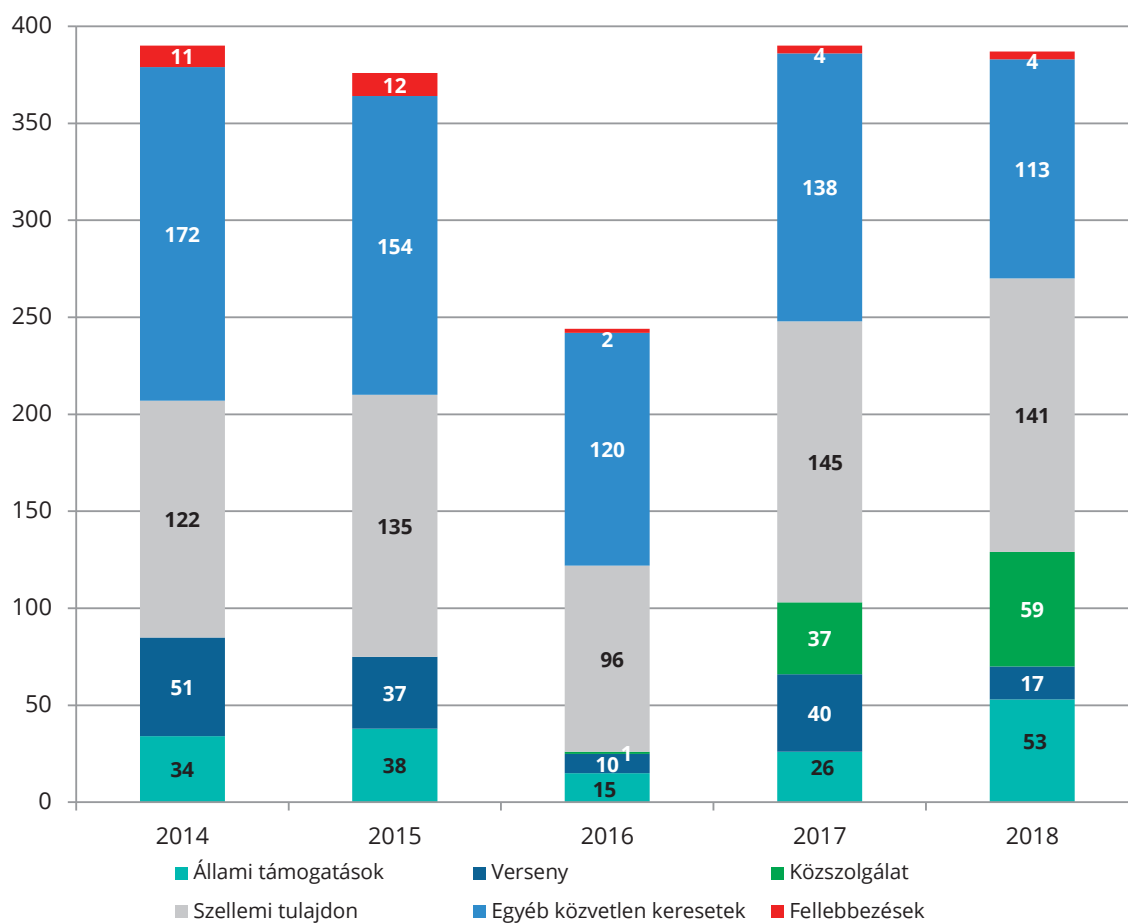
1| A 2014–2016. évek tekintetében az adatok nem tartalmazzák a keresetlevelek oldalainak számát.

XXIV. Az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett közlemények (2014–2018) ¹



1| Az eljárási szabályzat (79. és 122. cikk) alapján az új keresetlevelekre és az eljárást befejező határozatokra vonatkozó közleményt kell közzétenni az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*.

XXV. Tárgyalásra bocsátott ügyek (2014–2018)



	2014	2015	2016	2017	2018
Összesen	390	376	244	390	387

E | A TÖRVÉNYSZÉK ÖSSZETÉTELE



(2018. december 31-i protokolláris sorrend)

Első sor, balról jobbra:

I. Labucka bíró, A. M. Collins, G. Berardis, H. Kanninen és M. Prek tanácselnökök, M. van der Woude, a Törvényszék elnökhelyettese, M. Jaeger, a Törvényszék elnöke, I. Pelikánová, S. Frimodt Nielsen, D. Gratsias, V. Tomljenović és S. Gervasoni tanácselnökök, S. Pappasavvas bíró

Második sor, balról jobbra:

C. Iliopoulos, L. Madise, V. Kreuschitz, E. Buttigieg, J. Schwarcz, A. Dittrich, M. Kancheva, E. Bieliūnas, I. Ulloa Rubio, I. S. Forrester bírák

Harmadik sor, balról jobbra:

P. Nihoul, R. Barents, I. Reine, A. Marcoulli, Csehi Z., D. Spielmann, L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín, V. Valančius, N. Póltorak, F. Schalin, E. Perillo, R. da Silva Passos és Berke B. bírák

Negyedik sor, balról jobbra:

E. Coulon hivatalvezető, C. Mac Eochaidh, K. Kowalik-Bańczyk, M. J. Costeira, U. Öberg, J. Svenningsen, O. Spineanu-Matei, J. Passer, A. Kornezov és G. De Baere bírák

1. A Törvényszék összetételének változása 2018-ban

Peter George Xuerebnek, aki 2016. június 8. óta volt a Törvényszék bírása, a Bíróság bírájaként 2018. október 8-án történő hivatalba lépése miatt megszűnt a megbízatása.

2. Protokolláris sorrendek

2018. JANUÁR 1-JÉTŐL 2018. OKTÓBER 7-IG

M. JAEGER elnök
M. van der WOUDE elnökhelyettes
I. PELIKÁNOVÁ tanácselnök
M. PREK tanácselnök
S. FRIMODT NIELSEN tanácselnök
H. KANNINEN tanácselnök
D. GRATSIAS tanácselnök
G. BERARDIS tanácselnök
V. TOMLJENOVÍČ tanácselnök
A. M. COLLINS tanácselnök
S. GERVASONI tanácselnök
I. LABUCKA bíró
S. PAPASAVVAS bíró
A. DITTRICH bíró
J. SCHWARCZ bíró
M. KANCHEVA, bíró
E. BUTTIGIEG bíró
E. BIELIŪNAS bíró
V. KREUSCHITZ bíró
I. ULLOA RUBIO bíró
L. MADISE bíró
I. S. FORRESTER bíró
C. ILIOPOULOS bíró
L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN bíró
D. SPIELMANN bíró
V. VALANČIUS bíró
CSEHI Z. bíró
N. PÓŁTORAK bíró
A. MARCOULLI bíró
P. G. XUEREB bíró
F. SCHALIN bíró
I. REINE bíró
E. PERILLO bíró
R. BARENTS bíró
R. da SILVA PASSOS bíró
P. NIHOUL bíró
BERKE B. bíró
J. SVENNINGSEN bíró
U. ÖBERG bíró
O. SPINEANU-MATEI bíró
M. J. COSTEIRA bíró
J. PASSER bíró
K. KOWALIK-BAŃCZYK bíró
A. KORNEZOV bíró

C. MAC EOCHADH bíró
G. DE BAERE bíró

E. COULON hivatalvezető

2018. OKTÓBER 8-TÓL 2018. DECEMBER 31-IG

M. JAEGER elnök
M. van der WOUDE elnökhelyettes
I. PELIKÁNOVÁ tanácselnök
M. PREK tanácselnök
S. FRIMODT NIELSEN tanácselnök
H. KANNINEN tanácselnök
D. GRATSIAS tanácselnök
G. BERARDIS tanácselnök
V. TOMLJENOVIC tanácselnök
A. M. COLLINS tanácselnök
S. GERVASONI tanácselnök
I. LABUCKA bíró
S. PAPASAVVAS bíró
A. DITTRICH bíró
J. SCHWARCZ bíró
M. KANCHEVA, bíró
E. BUTTIGIEG bíró
E. BIELIŪNAS bíró
V. KREUSCHITZ bíró
I. ULLOA RUBIO bíró
L. MADISE bíró
I. S. FORRESTER bíró
C. ILIOPOULOS bíró
L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN bíró
D. SPIELMANN bíró
V. VALANČIUS bíró
CSEHI Z. bíró
N. PÓŁTORAK bíró
A. MARCOULLI bíró
F. SCHALIN bíró
I. REINE bíró
E. PERILLO bíró
R. BARENTS bíró
R. da SILVA PASSOS bíró
P. NIHOUL bíró
BERKE B. bíró
J. SVENNINGSSEN bíró
U. ÖBERG bíró
O. SPINEANU-MATEI bíró
M. J. COSTEIRA bíró
J. PASSER bíró
K. KOWALIK-BAŃCZYK bíró
A. KORNEZOV bíró
C. MAC EOCHADH bíró
G. DE BAERE bíró


E. COULON hivatalvezető

3. A Törvényszék korábbi tagjai

(hivatalba lépésük sorrendjében)

BÍRÁK

Donal Patrick Michael BARRINGTON (1989–1996) (†)
Antonio SAGGIO (1989–1998), elnök (1995–1998) (†)
David Alexander Ogilvy EDWARD (1989–1992)
Heinrich KIRSCHNER (1989–1997) (†)
Christos YERARIS (1989–1992)
Romain Alphonse SCHINTGEN (1989–1996)
Cornelis Paulus BRIËT (1989–1998)
José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995), elnök (1989–1995)
Bo VESTERDORF (1989–2007), elnök (1998–2007)
Rafael GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ (1989–2007)
Jacques BIANCARELLI (1989–1995)
Koen LENAERTS (1989–2003)
Christopher William BELLAMY (1992–1999)
Andreas KALOGEROPOULOS (1992–1998)
Virpi TIILI (1995–2009)
Pernilla LINDH (1995–2006)
Josef AZIZI (1995–2013)
André POTOCKI (1995–2001)
Rui Manuel GENS de MOURA RAMOS (1995–2003)
John D. COOKE (1996–2008)
Jörg PIRRUNG (1997–2007)
Paolo MENGOZZI (1998–2006)
Arjen W. H. MEIJ (1998–2010)
Michail VILARAS (1998–2010)
Nicholas James FORWOOD (1999–2015)
Hubert LEGAL (2001–2007)
Maria Eugénia MARTINS de NAZARÉ RIBEIRO (2003–2016)
Franklin DEHOUSSE (2003–2016)
Ena CREMONA (2004–2012)
CZÚCZ Ottó (2004–2016)
Irena WISZNIEWSKA-BIAŁECKA (2004–2016) (†)
Daniel ŠVÁBY (2004–2009)
Vilenas VADAPALAS (2004–2013)
Küllike JÜRIMÄE (2004–2013)
Verica TRSTENJAK (2004–2006)
Enzo MOAVERO MILANESI (2006–2011)
Nils WAHL (2006–2012)
Teodor TCHIPEV (2007–2010)
Valeriu M. CIUCĂ (2007–2010)
Santiago SOLDEVILA FRAGOSO (2007–2013)
Laurent TRUCHOT (2007–2013)
Kevin O'HIGGINS (2008–2013)
Andrei POPESCU (2010–2016)



Carl WETTER (2013–2016)
Peter George XUEREB (2016–2018)

ELNÖKÖK

José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995)
Antonio SAGGIO (1995–1998) (†)
Bo VESTERDORF (1998–2007)

HIVATALVEZETŐ

Hans JUNG (1989–2005) (†)

